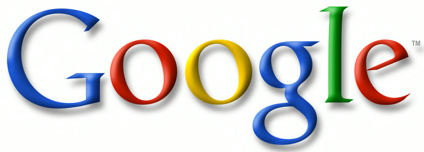






HEXAGLOTTON GEMINUM, DOCENS LINGUAS,

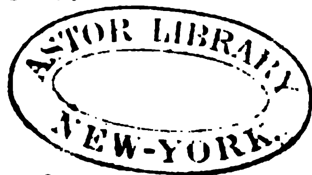
GALLICAM, ITALICAM, HISPANICAM, GRÆCAM, HEBRAICAM, CHALDAICAM, ANGLICAM, GERMANICAM, BELGICAM, LATINAM, LUSITANICAM, SYRIACAM:

ut intra brevissimum tempus, ope Lexici, omnia explicare discas.

Accessit ubique Appendix
De Pronunciatione harum XII Linguarum.

AUCTORE
IGNATIO WEITENAUER.

EDITIO ALTERA.





Cum Approbatione.

AUGUSTÆ VIND. & FRIBURG. BRISG.
Sumptibus Fratrum WAGNER, Bibliopol. MDCCLXXVI.

HEXAGLOTTI PRIMI

PARS I,

QUÆ

LIBROS

GALLICOS, ITALICOS,

ET

HISPANICOS,

INTRA DIEM UNUM,

SI VELIS,

INTELLIGERE ET EXPLICARE DOCET.



PRÆFATIO.



Multi ſunt, qui etſi cum Gallis, Italis, Hiſpanis, ſermonem conferre non cupiant, optimis tamen eorum libris uti vehementer deſiderant. Ne vero iidem ſive magiſtrorum voce, ſive librorum grammaticorum præſidio juvari poſſint, alios magnitudo ſumptuum, alios operis difficultas, plerosque temporis egeſtas prohibet & abſterret. Horum ego honeſtiſſimæ utiliſſimæque cupiditati ut conſulam, paucas has paginas offero, quæ, ſi Lexicon quodcunque bonum acceſſerit, ſpe citius voti ſui compotes faciant. In græca primum lingua, tum hebraica, & chaldaica experimento capto, idem in italica, gallica, hiſpanicaque, eodem plurium ſucceſſu tentavi. Nulla harum fuit, in qua non intra alteram tertiamve horam, DEO dante, audientem eo perducerem, ut interpretari libros per ſe ipſe, & ope Lexici explicare poſſet. Fuere, quibus & ſemihora ſufficeret. Rem usque adeo commodam ut juris publici facerem, & hortati ſunt multi, & boni communis amor perſuaſit. Tantam celeritatem profeſſo, in Præfatione hærendum non eſt: unum addo, niſi te laboris pœniteat, amice Lector, fore, ut intra biduum ſex harum linguarum omnium libris intelligendis idoneum te ſine magiſtro efficias. Latinitatis filias, gallicam, italicam, atque hiſpanicam, priore hac parte complexus ſum; altera græcæ, hebraicæ, chaldaicæque deſtinata. Vale, & hoc temporis & impenſæ compendio fruere.

INSTI-

INSTITUTIONES GALLICÆ.

1. **A**rticulus Gallorum definitus respondet germanico der, die. Masculinus est *le*, Femininus *la*, Neutro carent. Flectitur hunc in modum:

Mascul. Singularis.			*Femin. Singularis.*		
Nom. & Accus.	*Genit. & Ablat.*	*Dat.*	*Nom. & Acc.*	*Gen. & Abl.*	*Dat.*
Le, der, den.	*du*, des, von dem.	*au*, dem.	*La*, die.	*de la*, der, von der.	*à la*, der.

Pluralis utrique communis.

Nom. & Accus.	*Gen. & Abl.*	*Dat.*
Les, die.	*des*, der, von den.	*aux*, den.

2. Præter articulum definitum habent & indefinitum, qui tum fere usurpatur, cum Germani articulo prorsus abstinent, ut ante pronomina, ante nomina propria, ante articulum unitatis (ein, eine.) Articulus hic brevissimis duobus vocabulis circumscribitur, *de* & *à*, quorum illud in utroque numero genitivi & ablativi, hoc dativi nota est. *Maitre de langue*, Sprachmeister. *Un bois de mirte*, ein Myrtenwald. *Il parle de vous*, er redet von euch. *à notre ville*, unsrer Stadt. *à qui?* wem? *à Pierre*, Petro. *La tête d'un homme*, das Haupt eines Menschen.

3. Casus nominum per Articulos intelliguntur, ipso nomine haud mutato. Pluralis numerus e singulari fit adjecto *s*. *table*, mensa: *tables*, mensæ. *marchand*, mercator: *marchands*, mercatores. Si ipse singularis finiatur litera *s*, vel cognata, *x*, aut *z*, plurali nihil additur. *avis*, monitum, & monita. *doux*, dulcis, & dulces. *é* facit *és* vel *ez*. *conté*, numeratus: *contés* vel *contez*. numerati. *eau*, *eu*, *ou*, assumunt *x*. *peau*, pellis: *peaux*, pelles. *feu*, ignis: *feux*, ignes. *al*, *ail*, *el*, sæpe mutant *l* aut *il* in *ux*. *mal*, malum: *maux*, mala. *travail*, labor: *travaux*, labores. *ciel*, cœlum: *cieux*, cœli. *nt* in *ns*. *pont*, pons: *pons*, pontes. *parlant*, loquens: *parlans*, loquentes.

4. Adjectiva masculina fiunt feminina adjuncto *e*. *grand*, magnus: *grande*, magna. *ajouté*, additus: *ajoutée*, addita. *bati*, ædificatus: *batie*, ædificata. Fit nonnunquam levis mutatio aut geminatio literæ ultimæ. *faux*, falsus: *fausse*, falsa. *doux*, *douce*, suavis. *heureux*, *heureuse*, felix. *sec*, siccus: *seche*, sicca. *long*, longus: *longue*, longa. *chetif*, malus: *chetive*, mala. *public*,

 publi-

publicus: *publique*, publica. *bas*, *baſſe*, humilis. *bon*, bonus: *bonne*, bona. *nul*, nullus: *nulle*, nulla. *quel*, *quelle*, qualis, *ſot*, ſtolidus: *ſotte*, ſtolida. Communis generis ſunt, quæ in *e* deſinunt, ut *aimable*, amabilis; *honnête*, honeſtus, honeſta.

5. Comparativum indicat particula *plus* ante adjectivum poſita: Superlativum eadem, ſi articulus definitus eam præcedat. *long*, longus: *plus long*, longior: *le plus long*, *la plus longue*, longiſſimus, longiſſima. Idem fit in adverbiis. *vite*, cito: *plus vite*, citius: *le plus vite*, quam citiſſime.

6. Verborum conjugationes ſunt quatuor, ex infinitivo dignoſcendæ: primæ enim infinitivus deſinit in *er*, ſecundæ in *ir*, tertiæ in *oir*, poſtremæ in *re*. Has vocemus characteriſticas conjugationum, quas omnes in una tabella junctas in conſpectu ſimul ponam. Solas ponam terminationes, quas ſi in characteriſticæ locum ſubſtituas, verborum perfectorum tempora omnia legitime formabis. Sic e. g. in Præſenti Indicativi perſonam primam pluralis numeri pro conjugatione prima aſſignat tabella *ons*. Rejice igitur ex *aimer*, amare, ſyllabam *er* characteriſticam, in ejusque locum repone *ons*; & intelliges, *aimons* ſignificare *amamus*. Viciſſim, ſi reperias *batiſſons*, deprehendes ex tabella, terminationem *iſſons* ſoli convenire ſecundæ conjugationi, in perſona prima pluralis numeri in imperativo. Muta ergo hoc *iſſons* in characteriſticam *ir*, & habebis verbum *batir*. Id quoniam ex Lexico diſces idem eſſe ac ædificare, relinquitur, vocem propoſitam ſignificare *ædificemus*. Sic etiam ex quarta characteriſtica conjugabis *vendre*, vendere: *vends*, vendo, vendis: *vend*, vendit: *vendons*, vendimus, &c.

7. Quoniam vero Galli, Germanorum more, in Verbis conjugandis utuntur ope auxiliarium, *habeo*, & *ſum*, totam horum formam prius oculis ſubjiciamus.

8. Conjugatio Verbi *Avoir*, Habere.

		Ego,	Tu.	Ille.	Nos.	Vos;	Illi.
Indicat.	Præſens.	*ai*,	*as*,	*a*:	*avons*,	*avez*,	*ont*.
	Imperfectum.	*avois*,	*avois*,	*avoit*:	*avions*,	*aviez*,	*avoient*.
	Præter. ſimplex.	*eus*,	*eus*,	*eut*:	*eumes*,	*eutes*,	*eurent*.
	Præt compoſit.	*ai eu*,	*as eu*.	*a eu*:	*avons eu*,	*avez eu*,	*ont eu*.
	Plusquamperf.I.	*avois eu*,	*avois eu*,	*avoit eu*:	*avions eu*,	*aviez eu*,	*avoient eu*.
	Plusquamperf.II.	*eus eu*,	*eus eu*,	*eut eu*:	*eumes eu*,	*eutes eu*,	*eurent eu*.
	Futurum.	*aurai*,	*auras*,	*aura*:	*aurons*,	*aurez*	*auront*.

Impe-

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Imperativus.		*aye:*		*ayons.*	*ayez.*	
Conjunctivi Præſens.	*aye,*	*ayes,*	*ait:*	*ayons,*	*ayez,*	*ayent.*
Imperfect. I.	*aurois,*	*aurois,*	*auroit:*	*aurions,*	*auriez,*	*auroient.*
Imperfect. II.	*euſſe,*	*euſſes,*	*eût:*	*euſſions,*	*euſſiez,*	*euſſent.*
Præteritum.	*aye eu,*	*ayes eu,*	*ait eu:*	*ayons eu,*	*ayez eu,*	*ayent eu.*

Plusquamperf. I. & II. ut Imperf. I. & II. addito tantum ubique *eu.*

Futurum. ut Futurum Indicativi, addito ubique *eu.*

Infinitivi Præſens. *avoir.* Præterit. *avoir eu.* Particip. Præſ. *ayant.* Præteriti. *ayant eu.* Supinum *eu.*

9. Conjugatio Verbi *Etre*, Eſſe.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicativi Præſens.	*ſuis,*	*es,*	*eſt:*	*ſommes,*	*êtes,*	*ſont.*
Imperfectum.	*étois,*	*étois,*	*étoit:*	*étions,*	*étiez,*	*étoient.*
Præter. ſimplex.	*fus,*	*fus,*	*fut:*	*fumes,*	*futes,*	*furent.*
Præt. compoſit.	*ai été,*	*as été,*	*a été:*	*avons été,*	*avez été,*	*ont été.*

Plusquamperfecta. ambo, ut in *Avoir*, niſi quod pro Supino *eu* ponitur *été*, geweſen.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Futurum.	*ſerai,*	*ſeras,*	*ſera:*	*ſerons,*	*ſerez,*	*ſeront.*
Imperativus.		*ſois:*		*ſoyons,*	*ſoyez.*	
Conjunctiv. Præſ.	*ſois,*	*ſois,*	*ſoit:*	*ſoyons,*	*ſoyez,*	*ſoient.*
Imperfect. I.	*ſerois,*	*ſerois,*	*ſeroit:*	*ſerions,*	*ſeriez,*	*ſeroient.*
Imperfect. II.	*fuſſe,*	*fuſſes,*	*fût:*	*fuſſions,*	*fuſſiez,*	*fuſſent.*
Præteritum.	*aye été*	*ayes été,*	*ait été:*	*ayons été,*	*ayez été,*	*ayent été.*
Plusquamp. I.	*aurois été,*	*aurois été,*	*auroit été:*	*aurions été,*	*auriez été,*	*auroient été.*
Plusquamp. II.	*euſſe été,*	*euſſes été,*	*eût été:*	*euſſions été,*	*euſſiez été,*	*euſſent été.*
Futurum.	*aurai été,*	*auras été,*	*aura été:*	*aurons été,*	*aurez été,*	*auront été.*

Infinitivi Præſens. *etre.* Præter. *avoir été.* Particip. Præſ. *étant.* Præteriti. *ayant été.* Supinum. *été.*

10. Tabella IV Conjugationum.

		Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicativi Præſens.	1.	*e* —	*es* —	*e:* —	*ons* —	*ez.* —	*ent.*
	2.	*is*	*is*	*it:*	*iſſons*	*iſſez*	*iſſent.*
	3.	*ois*	*ois*	*oit:*	*ons*	*ez*	*ent.*
	4.	*s*	*s*	—	*ons*	*ez*	*ent.*
Imperfectum.	1.	*ois* —	*ois* —	*oit:* —	*ions* —	*iez* —	*oient.*
	2.	*iſſois*	*iſſois*	*iſſoit:*	*iſſions*	*iſſiez*	*iſſoient.*
	3.	*ois*	*ois*	*oit:*	*ions*	*iez*	*oient.*
	4.	*ois*	*ois*	*oit:*	*ions*	*iez*	*oient.*
Præter. ſimplex.	1.	*ai* —	*as* —	*a:* —	*ames* —	*ates* —	*erent.*
	2.	*is*	*is*	*it:*	*imes*	*ites*	*irent.*
	3.	*us*	*us*	*ut:*	*umes*	*utes*	*urent.*
	4.	*is*	*is*	*it:*	*imes*	*ites*	*irent.*

		Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ille.
Præt. compositum.		*ai* —	*as* —	*a:* —	*avons* —	*avez* —	*ont.*
		1. *é.* 2. *i.* 3. *u.* 4. *u.*					
Plusquamperfect. I.		*avois* -	*avois*	*avoit* -	*avions* —	*aviez* —	*avoient.*
		1. *é.* 2. *i.* 3. *u.* 4. *u.*					
Plusquamperfect. II.		*eus* -	*eus* -	*eut* —	*eumes* —	*eutes* —	*eurent.*
		1. *é.* 2. *i.* 3. *u.* 4. *u.*					
Futurum.	1.	*erai*	*eras* -	*era:* —	*erons* —	*erez* —	*eront.*
	2.	*irai*	*iras*	*ira:*	*irons*	*irez*	*iront.*
	3.	*rai*	*ras*	*ra:*	*rons*	*rez*	*ront.*
	4.	*rai*	*ras*	*ra:*	*rons*	*rez*	*ront.*
Imperativus			1. *e:*	—	*ons*	*ez.*	
			2. *is:*		*issons*	*issez.*	
			3. *ois:*		*ons*	*ez.*	
			4. *s:*		*ons*	*ez.*	
Conjunctivi Præsens.	1.	*e* —	*es* —	*e:* -	*ions* —	*iez* —	*ent.*
	2.	*isse*	*isses*	*isse:*	*issions*	*issiez*	*issent.*
	3.	*e.*	*es*	*e:*	*ions*	*iez*	*ent.*
	4.	*e*	*es*	*e:*	*ions*	*iez*	*ent.*
Imperfect. I.	1.	*erois* -	*erois* -	*eroit:* -	*erions* —	*eriez* —	*eroient.*
	2.	*irois*	*irois*	*iroit:*	*irions*	*iriez*	*iroient.*
	3.	*rois*	*rois*	*roit:*	*rions*	*riez*	*roient.*
	4.	*rois*	*rois*	*roit:*	*rions*	*riez*	*roient.*
Imperfect. II.	1.	*asse* -	*asses* -	*at:* -	*assions* -	*assiez* -	*assent.*
	2.	*isse*	*isses*	*ît:*	*issions*	*issiez*	*issent.*
	3.	*usse*	*usses*	*ût:*	*ussions*	*ussiez*	*ussent.*
	4.	*isse*	*isses*	*ît:*	*issions*	*issiez*	*issent.*
Præteritum.		*aye* -	*ayes* -	*ait* -	*ayons* -	*ayez* -	*ayent.*
		1. *é.* 2. *i.* 3. *u.* 4. *u.*					

Plusquamperf. utrumque, & Futurum, ex Verbo *Avoir*, addito Supino, videlicet 1. *é.* 2. *i.* 3. *u.* 4. *u.*

Infinitivi Præs.	Præter. *avoir.*	Particip. Præs.	Particip. Præt.	Supin.
1. *er.*	1. *é.*	1. *ant.*	1. *é.*	1. *é.*
2. *ir.*	2. *i.*	2. *issant.*	*ayant* 2. *i.*	2. *i.*
3. *oir.*	3. *u.*	3. *ant.*	3. *u.*	3. *u.*
4. *re.*	4. *u.*	4. *ant.*	4. *u.*	4. *u.*

11. Verbum Passivum nihil est aliud, nisi Verbum auxiliare *Être* cum Supino ejus Verbi, cujus vox passiva petitur. *Je suis aimé*, ego amor. *Je serois aimé*, ego amarer.

12. Verba reciproca, & alia quædam, loco Verbi *Avoir*, construuntur cum Auxiliari altero *Être*. Sed id ad sensum nihil refert. *Je me suis efforcé*, ich habe mich bemühet. *Il s'est couché*, er hat sich niedergelegt. *Il est tombé*, er ist gefallen.

13. Anomala omnia, & quidquid in usitatis Dictionariis non reperitur, in Spicilegio reperies, mox subjungendo, ubi ordine alphabeti commodissi-

modiſſime occurrent ſingula. Antequam Lexicorum & Spicilegii uſum doceam, libet quædam animadvertere.

14. Litera *t*, vocabulis interpoſita, euphoniæ tantum ſervit, ſenſui nihil adjicit. *va-t-on?* geht man? *parle-t-il?* redet er?

15. Partitivum articulum tum uſurpant Galli, cum Germani nullum adhibent iis nominibus, quibus alioqui articulus definitus debetur: tum Galli præponunt genitivum ordinarii articuli, qui partitivus appellatur. *Donnez-moi du pain, du vin*, gebt mir Brod, Wein. *Avez vous de l'argent?* habt ihr Geld? *C'eſt un lieu plutot pour des bêtes, que pour des hommes*, das iſt ein Ort mehr für unvernünftige Thiere, als für Menſchen. *Vous m'obligez par de nouveaux bienfaits*, ihr verbindet mich durch neue Gutthaten.

16. In alloquendo ſeu DEO, ſeu hominibus, perſonam ſecundam pluralem *vous* Galli amant.

17. Quoties infinitivum præcedunt particulæ *de*, *à*, *pour*, explicandum id eſt vel per latinum gerundium, vel per modum loquendi gerundio affinem. *La raiſon de le dire*, ratio id dicendi. *Il s'amuſe à chanter*, occupat ſe cantando. *Je viens pour vous avertir*, venio ad admonendum te. *Il eſt trop ſavant pour le croire*, doctior eſt, quam ut hoc credat, er iſt zu gelehrt ſolches zu glauben.

18. Participia, tum activa (in *ant*) tum paſſiva (quæ idem ſunt cum ſupino) duplicem uſum habent: nunc enim ſunt connexa, ut apud Latinos; nunc pendentia, quæ per ablativum abſolute poſitum explicantur. Connexum eſt: *Le Roi, entendant le bruit, demanda*, &c. Rex, audiens ſtrepitum, interrogavit, &c. Pendentia ſunt: *Durant la guerre, j'ai perdu tout*, durante bello, perdidi omnia. *Son pere, les yeux toujours attachés ſur lui, attendoit ſa réponſe*, pater ejus, oculis ſemper in illum defixis, reſponſum expectabat.

19. Negatio plerumque geminatur. Prima eſt *ne*, altera *pas*, *point*, *jamais*, *rien*, *perſonne*, &c. *je ne veux pas*, non volo. *Vous ne ſavez rien*, nihil ſcis. *Perſonne ne l'a vu*, nemo eum vidit. *Rien n'eſt ſi ſal*, nihil eſt tam ſordidum.

De uſu Lexicorum, & Spicilegii noſtri.

20. Apoſtrophus plerumque ſignificat deeſſe literam *e*. ſic *m'*, *d'*, *qu'* pro *me*, *de*, *que*. *s'* initio *ſi*, in medio *ſe* ſignificat; *l'* nunc *le*, nunc *la*, prout res poſcit. Quæ ſi truncata occurrunt, integra quærenda ſunt. Huc revoco articulum definitum *l'*, *de l'*, *à l'*, qui tam ante maſculina, quam femi-

feminina ponitur, si prima eorum litera sit vocalis, aut *h* mutum. *l'ame*, anima. *de l'homme*, hominis.

21. Promiscue usurpata reperies *i* & *y*, ac in fine vocabulorum *és* & *ez*. itemque *z* & *s*. sic *fuyant*, & *fuïant*, fugiens, *foudroïant*, & *foudroyant*, fulminans. *hazarder*, & *hasarder*, exponere periculo, experiri. Orthographiam enim Gallia non eandem semper adamavit.

22. Ex literis geminatis alteram sæpissime omittunt recentiores libri. Utrumque igitur leges, *connoitre* & *conoitre*, nosse, cognoscere; *honnoré* & *honoré*, honoratus; *souffrir* & *soufrir*, pati; *combattre* & *combatre*, pugnare. Quorum alterutro non invento, ad alterum confugere necesse erit.

23. Idem observa in literis quiescentibus, quæ cum jam olim non pronunciarentur, denique scribi etiam desiere. Sic olim *sçavoir*, *sçavant*, *maistre*, *estant*, *s'acquitter*, *acquerir*, hodie *savoir*, *savant*, *maitre*, *etre*, *s'aquiter*, *aquerir*. *J'entens*, *vens*, idem est ac *j'entends*, *vends*.

24. Idem dic de diphthongis *aa* & *eu*, in *â* vel *a* & *û* vel *u* conflatis. *aagé* & *agé*, *seur* & *sûr*, *malheureux* & *malhureux*, *deumes* & *dumes*.

25. In conjugatione verborum in *cer* & *ger*, ante *a* & *o* nunquam scribitur *c* aut *g*, sed euphoniæ gratia *ç* & *ge*: quæ tamen in Lexicis per *cer* & *ger* constanter quærenda sunt.

26. Si compositum non reperias, quære simplex. Quod ut facilius possis, ad finem Spicilegii subjicio ordine alphabeti particulas omnes, verbis gallicis præfigi solitas. Ne compositis onerarem Spicilegium, simplicia quædam posui, in se ipsis haud usitata, quæ tamen in compositis usurpantur. Tale est *querir* & *-soudre*: e quorum illo nata sunt *aquerir*, *conquerir*, *requerir*, *s'enquerir*; ex hoc *absoudre*, *resoudre*, *dissoudre*. Ejusdem brevitatis studio, non omnes omnium vocabulorum sensus adjeci, qui sæpe plures sunt: iidem tamen ut e justis Dictionariis peti possint, vocabuli Thema seu Radix ubique a me indicabitur.

27. Magnam etiam vocabulorum turbam e Spicilegio excludet sequens tabella, affinitatem ostendens certorum temporum, quæ omnia a Participio Præsentis derivo, eo quod illud, utpote in *ant* desinens, alphabeti ordine præ ceteris in oculos inquirentium incurrere necesse sit. Characteristica igitur hujus tabellæ est *ant*, quæ in subjectas formas sic mutabitur:

Ego

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat.Præſ.	*	*	*	*ons*	*ez*	*ent.*
Imperfect.	*ois*	*ois*	*oit* :	*ions*	*iez*	*oient.*
Præt.ſimpl.	*is*,vel *us*	*is*,*us*	*it*,*ut* :	*imes* vel *umes*	*ites*,*utes*	*irent*,*urent.*
Imperativus.	*	*	*	*ons*	*ez*	
Conj. Præſ.	*e*	*es*	*e* :	*ions*	*iez*	*ent.*
Imperfect. 2.	*iſſe*,vel *uſſe*	*iſſes*,*uſſes*	*ît*,*ût*:	*iſſions*,*uſſions*	*iſſiez*,*uſſiez*	*iſſent*,*uſſent.*

Quod ſi exempli gratia legas *nuiſit* aut *craignirent*, neutrum horum in Spicilegio invenies: occurret tamen ibidem *nuiſant* & *craignant*, facta etiam Affinium ex tabella hac mentione. In hac autem tabella vides, *it* eſſe Præteriti tertiam ſingularem, *irent* pluralem; ac proinde ſenſum prioris eſſe *nocuit*; poſterioris *timuerunt*. In iis porro Verbis, quæ ab hac tabella aliquando deflectunt, in Spicilegio ipſo cavebitur, ne hoſpes hujus linguæ a vero ſenſu aberret. Tu vero, Amice Lector, omiſſo in præſens Spicilegio, ſtatim ad Exercitationem ipſam tranſi, quam ei ſubjectam reperies.

SPICILEGIUM

eorum, QUÆ IN LEXICIS reperiri non ſolent.

A.

A. præter dicta § 2 & 17, ſignificat etiam in, zu, bey. *Il eſt à l'egliſe*, eſt in templo. *J'irai à mon pere*, ibo ad patrem meum. *Il imploroit les dieux à leurs autels*, obſecrabat deos ad eorum aras.

Aille, eat. ab *aller*.

Aillent, eant. ab *aller*.

Aperçois, animadverto, animadvertis, animadverte. ab *apercevoir*, ſeu *appercevoir*, quod plerique conjugant ut reciprocum.

Aperçoit, animadvertit. ab eodem.

Aperçoive, *es*, *e*: animadvertam, as, at. ab eodem.

Aperçoivent, animadvertunt, animadvertant. ab eodem.

Aperçu, Supinum ejusdem.

Aperçus &c. Præteritum ſimplex, ab eodem.

Aperçuſſe &c. Imperf. II Conjunctivi, ab eodem.

Aſſaillant, invadens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *aſſaillir*.

Crus, &c. credidi &c. a *croire*, *Crûs* &c. crevi &c. a *croitre*,

Crusse &c. crederem &c. a *croire*. *Crûsse* &c. crescerem &c. a *croitre*.

Cueillant, colligens, decerpens; cum Affinibus, (v. § 27.) a *cueillir*.

Cueille, colligo, colligis, collige. ab eodem.

Cuisant, coquens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *cuire*.

Cuit, coquit, item, Supinum. ab eod.

D.

De. præter dicta § 1, 2, 15, & 17, poni solet post *combien*, *beaucoup*, *peu*, *plus*, *moins*, *tant*, *autant*, *point*, *gueres*, hoc modo: *plus d'argent*, *moins de sagesse*: plus pecuniæ, minus sapientiæ.

Denis, Dionysius.

Detruisant, destruens; cum Affinibus, (v. § 27.) a *detruire*.

Detruit, destruit. item, Supinum. ab eodem.

Dis, &c. dixi &c. a *dire*. Est etiam, ab eodem, dico, dicis, dic; sed legitime.

Disant, dicens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Disse, &c. dicerem &c. ab eodem.

Dit, dicit, dixit. item, Supinum. ab eodem.

Dois, debeo, debes, debe. a *devoir*.

Doit, debet. ab eodem.

Doive, *ves*, *ve*: debeam, as, at. *doivent*, debent, debeant. ab eod.

Dont, cujus, quorum, quarum; a quo, a qua, a quibus.

Dormant, dormiens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *dormir*.

Dors, dormio, dormis, dormi. ab eodem.

Dort, dormit. ab eodem.

Dû, Supinum verbi *devoir*, debere.

Duisant, addicens, dedens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *duire*, quod fere exolevit, composita tamen reliquit usitatissima.

Duit, addicit, dedit. ab eodem.

Dus &c. debui &c. a *devoir*.

Dusse &c. deberem &c. ab eodem.

E.

Ecrit, scribit. item, Supinum. ab *ecrire*.

Ecrivant, scribens; cum Affinibus (v. § 17.) ab eodem.

Elle, illa, ea; illam, eam. *elles*, eæ, illæ; eas, illas.

Empreignant, imprimens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *empreindre*.

Empreins, imprimo, imprimis, imprime. ab eodem.

Empreint, imprimit. item, Supinum. ab eodem.

En, multiplicem habet usum. 1. ante substantiva positum significat *in*, aut *ceu*. e. g. *en chemin*, in via. *en Roi*, ceu Rex. instar Regis. 2. ante Participia, respondet latino gerundio in *do*. ut, *en jouant*, jocando. *en passant*. transeundo. *en sortant*, exeundo, cum exiret. 3. ante verba (vel in interrogatione post illa) est particula relativa, quæ alios aliosque sensus induit, omnes tamen ejusmodi, ut in sermone germanico exprimi per aliquam particulam possint, cujus initium sit

da

da vel dar: videlicet daraus da-durch, davon, damit, dafür, dar-um, daran, darüber. *J'en pren-drai*, ich werde davon nehmen. *Il en fit une vigne*, er hat ein Weingut daraus gemacht. *Je vous en remer-cie*, ich danke euch dafür, darum. *Je m'en souviens*, ich gedenke daran. Nonnunquam eſt merus pleonaſ-mus, ita ut in germanico latinove ſermone nulla ei particula neceſſa-rio reſpondeat. *Combien avez-vous d'habits? J'en ai trois, j'en ai quatre:* quot habes veſtimenta? Habeo terna, habeo quaterna. *J'aime les hiſtoriens: en avez-vous quelqu'un?* Amo hiſtoricos, aliquemne habes?

Epreignant, ſtringens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *epreindre*.

Epreins, ſtringo, ſtringis, ſtringe. ab eodem.

Epreint, ſtringit. item, Supinum. ab eodem.

Eteignant, extinguens; cum Affini-bus. (v. § 27.) ab *éteindre*.

Eteins, extinguo, extinguis, extin-gue. ab eodem.

Eteint, extinguit. item, Supinum. ab eodem.

Etienne, Stephanus.

Etreignant, premens; cum Affini-bus. (v. § 27.) ab *etreindre*.

Etreins, premo, premis, preme. ab eodem.

Etreint, premit. item, Supinum. ab eodem.

Eux, ii, illi; eos, illos.

F.

Faillant, deficiens, errans; cum Af-finibus. (v. § 27.) a *faillir*. Eſt & Participium Præſentis a *faloir*, oportere, neceſſarium eſſe.

Faille, oporteat, neceſſe ſit. a *faloir*. item, deficiat, erret. a *faillir*.

Faiſant, faciens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *faire*.

Fait, facit. item, Supinum. ab eod. Subſtantive, factum.

Faites, facitis, facite. a *faire*.

Faſſe, &c. faciam &c. ab eodem.

Faudra, oportebit. *faudroit*, opor-teret. a *faloir*.

Faut, oportet. ab eodem.

Feignant, fingens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *feindre*.

Feins, fingo, fingis, finge, ab eod.

Feint, fingit. item, Supinum. ab eod.

Ferai, &c. faciam &c. *Ferois* &c. facerem &c. a *faire*.

Feſant, faciens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Fis, &c. feci &c. ab eodem.

Fiſſe, &c. facerem &c. ab eodem.

Font, faciunt. ab eodem.

Fort, ante Adjectiva & Adverbia, valde, admodum.

François, Franciſcus. item, Gallus; gallicus.

Frit, Supinum a *frire*, frigere, tor-rere, ut ova, piſces.

Fuit, fugit. a *fuir*.

Fuyant, fugiens; cum Affinibus, (v. § 27.) a *fuir*.

G.

Gentilshommes, Nobiles.

Giſent, jacent. a *geſir*, verbo extincto.

Git, jacet. ab eodem. *Cy git*, hic ſi-tus eſt. formula epitaphii.

Guillaume, Guilielmus,

H.

Hai, vel *hais*, odi: odisti. ab *haïr*.
Hait, odit. ab eodem.
Hugues, Hugo.

I.

Jacque, *Jacques*, Jacobus.
J. C. id est, *Jesus-Christ*, Jesus Christus.
Je, ego.
Jean, Joannes.
Jerome, Hieronymus.
Il, is, ille. 2. **es**. 3. *il faut*, **man muß**. oportet.
Ils, ii, illi.
Inscrit, inscribit. item, Supinum. ab *inscrire*.
Inscrivant, inscribens; cum Affinibus. (v. §. 27.) ab eodem.
Instruisant, docens; cum Affinibus. (v. §. 27.) ab *instruire*.
Instruit, Supinum. ab eodem. item, docet. sed hoc legitime.
Joignant, jungens, assequens; cum Affinibus. (v. § 27.) *joindre*.
Joins, jungo, jungis, junge; assequor, eris, ere. ab eodem.
Joint, jungit, assequitur. item, Supinum. ab eodem.
Irai, *iras* &c. ibo, ibis &c. *Irois* &c. irem &c. ab *aller*.
Issu, Supinum abrogati verbi *issir*, exire, emanare, oriri.

L.

La. 1. Articulus, **die**. 2. Pronomen, **sie**. e. g. *la fuite*, **die Flucht**. *Il la fuit*, **er flieht sie**.
Le. 1. **der**, **den**. ut, *le nœud*, nodus, nodum. 2. **ihn**. *Je le vois*, **ich sehe ihn**. 3. **es**. *Je le savois*, **ich wußte es**. *Si je veux etre heureux, je le suis*, **will ich glücklich seyn, so bin ich es**.
Les. 1. **die**. 2. **sie**.
Leur. 1. **ihnen**. e.g. *il leur dit*, **er hat ihnen gesagt**. 2. **ihr**, suus, eorum, earum, ut, *leur fils*, eorum filius; *leur academie*, eorum academia; *leur abbesse*, earum antistita; *ils lui dirent leur sentiment*, suam ei sententiam exposuerunt.
Leurs, **ihre**. e. g. *leurs maisons*, suas, eorum, vel earum ædes.
Lisant, legens; cum Affinibus. (v. §. 27.) a *lire*.
Lit, legit. ab eodem. Substantivum *lit*, lectus, alveus.
Louis, Ludovicus.
Lu, Supinum verbi *lire*, legere.
Lui, 1. **ihm**. 2. **er**.
Luisant, lucens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *luire*.
Luit, lucet. item, Supinum. ab eod.
Lus &c. legi &c. a *lire*.
Lusse &c. legerem &c. ab eodem.

M.

Ma, mea, meam.
Matthieu, Matthæus.
Me, mihi, me.
Mens, mentior, mentiris, mentire. a *mentir*.
Ment, mentitur. ab eodem.
Mentant, mentiens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.
Mes, mei, meæ, mea; meos, meas, mea.

mes, Dominæ meæ. Eodem
lo *Mesdemoiselles* de feminis,
: cælibes sunt.
ırs, Domini mei.
›onit, mittit. a *mettre*.
ıt, ponens, mittens; cum Af-
›us. (v. § 27.) ab eodem.
&c. moriar &c. Conjunctivi
sens a *mourir*.
ıt, moriuntur, moriantur. ab
›m.
morior, moreris, morere.
›odem.
moritur. ab eodem.
moveo, moves, move. a
›oir.
movet. ab eodem.
&c. moveam &c. ab eodem.
t, movent, moveant. ab eod.
c. posui, misi &c. a *mettre*.
, Supinum ab eodem.
&c. ponerem, mitterem, &c.
odem.
›o; mihi, me.
›e, minor. *le, la moindre*: mi-
ıs, minima.
minus. *le moins*, minime.
neus; sequente vocali, etiam
ut, *mon ame*, anima mea.
mors. item, Supinum a *mou-*
mori.
t, molens; cum Affinibus.
§ 27.) a *moudre*.
Supinum. ab eodem.
, Mouroi.. v. *Mourrai, Mour-*

ıt, moriens; cum Affinibus.
§ 27. a *mourir*.
ıi &c. moriar, eris, etur &c.
rrois &c. morerer &c. ab eod.

Mu, Supinum a *mouvoir*, movere.
Mus &c. movi &c. ab eodem.
Musse &c. moverem &c. ab eodem.

N.

Nais, nascor, nasceris, nascere. a *naitre*.
Naissant, nascens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.
Naquis &c. natus sum &c. *Naquisse* &c. nascerer &c. ab eodem.
Ne, non. 2. *ne .... que*, non nisi, tantum. ut, *je ne le conois que par re-nommée*, ego eum non nisi ex fama novi. *Il ne songe qu' à vous tromper*, decipere tantum te cogitat.
Né, Supinum a *naitre*, nasci.
Nos, nostri, nostræ, nostra, nostros, nostras, nostra.
Nous, nos, wir; nobis, nos, uns.
Nouvel, novus; sequente vocali, pro *nouveau*: a quo etiam *nouvelle*, nova.
Nue, nuda; a *nud*, nudus. item, nubes.
Nuisant, nocens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *nuire*.
Nuit, nocet. ab eodem.

O.

Offert, Supinum, ab *offrir*, offerre.
Offrant, offerens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.
Offre, offero, offers, offer. ab eodem. item, res quæ offertur.
Oignant, ungens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *oindre*.
Oins, ungo, ungis, unge. ab eodem.
Oint, ungit. item, Supinum. ab eodem.

Oirois,

Oirois &c. audirem &c. ab *ouïr.*
Ois, audio, audis. ab eodem.
Oisse &c. audirem &c. ab eodem.
Oït, audit. ab eodem.
On, l'on, **man**.
Ouvert, Supinum verbi *ouvrir*, aperire.
Ouvrant, aperiens ; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.
Ouvre, aperio, aperit, aperi. ab eodem. *ouvres*, aperis.
Oyant, audiens ; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *ouïr.*

P.

Pais, pasco, pascis, pasce. a *paitre.* Sed *païs*, quod rectius *pays* scribitur, regio.
Paissant, pascens ; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem *paitre.*
Paquis &c. pavi &c. *Paquisse* &c. pascerem &c. ab eodem.
Parois, appareo, appares, appare. a *paroitre.*
Paroissant, apparens ; cum Affinibus. (v. § 27. ab eodem.
Pars, discedo, is, e ; partior, iris, ire. a *partir.*
Part, discedit, partitur. ab eodem. Item, pars, portio.
Partant, discedens, dividens ; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.
Paru, Supinum verbi *paroitre*, apparere.
Parus &c. apparui &c. *Parusse* &c. apparerem. ab eodem.
Pas un, nemo, neminem.
Peignant, pingens ; cum Affinibus. (v. § 27.) a *peindre.* Est & legitimum, pectens, a *peigner.*
Peins, pingo, pingis, pinge. a *peindre.*
Peint, pingit. item, Supinum. ab eod.
Peus, potes. a *pouvoir.*
Peut, potest. ab eodem.
Peuvent, possunt. ab eodem.
Peux, potes. olim & possum. ab eod.
Pierre, Petrus. item, lapis.
Plaignant, conquerens, miserans cum Affinibus. (v. § 27.) a *plaindre.*
Plains, conqueror, eris, ere ; misereor, aris, are. ab eod.
Plaint, conqueritur ; miseratur. item, Supinum. ab eodem.
Plaisant, placens ; cum Affinibus. (v. § 27.) a *plaire.* Est & lepidus.
Plait, placet. ab eodem *plaire.*
Pleut, pluit. a *pleuvoir*, seu *pluvoir.*
Plu, Supinum. Tum ab eodem ; tum a *plaire*, placere.
Plus &c. placui &c. a *plaire.* item, plus, magis. *plus* .... *plus* .... quanto .... tanto .... quo modo serviat gradibus comparationis, dixi § 5.
Plusse &c. placerem &c. a *plaire.*
Plût, pluit. Præteritum a *pluvoir.* item, plueret. ab eod. *Plût - il à Dieu!* o utinam!
Poignant, pungens ; cum Affinibus. (v. § 27.) a *poindre.*
Poins, pungo, pungis, punge. ab eodem.
Point, pungit. item, Supinum. ab eodem. item, punctum ; neutiquam, non. cum *de*, nihil, nullus.
Pollu, maculatus. a *polluer.*
Ponnant, ova pariens; cum Affinibus. (v. § 27.

§ 27.) a *pondre*. Dicitur etiam *dant*, cum suis Affinibus.
, dicitur & *pondu*) Supinum. eod.
e qui est de .... quod attinet ....
i, Pourois. v. *Pourrai, Pourrois*.
uoi, cur. *c'est pourquoi*, quapter.
ai &c. potero &c. *Pourrois* &c. em &c. a *pouvoir*.
nt, accipiens, capiens; cum Afbus. (v. § 27.) a *prendre*.
&c. accipiam, capiam, *prennent*, piunt, ant. ab eod.
it, præscribit. item, Supinum. *rescrire*.
ivant. præscribens; cum Affiis. (v. § 27.) ab eod.
&c. cepi, accepi &c. item, Supin. a *prendre*.
&c. caperem, acciperem &c. eod.
Supinum; tum verbi *pouvoir*, e; tum etiam, sed rarissimum, i *paitre*, pascere.
, male olens; cum Affixis. (v. 27.) a *puir*.
possum, potes. a *pouvoir*. item, ide, postea.
&c. possim &c. ab eod.
&c. potui &c. a *pouvoir*. item, eo, fœtes. a *puir*.
&c. possem &c. a *pouvoir*.
œtet. a *puir*. sed *put*, potuit, & posset, a *pouvoir*.

Q.

1. ut, quod, quam. 2. relatin, quem, quam, quod; quos, quas, quæ. 3. interrogativum, quid? & sequente *de* quantum? e. g. *que de maux ai-je à soufrir?* wie viel Unglück habe ich zu leiden? 4. est & pleonasmus, seu elegantiæ tantum gratia positum. ut, *que les livres soient votre entretien*, libri tua sint occupatio.

Que ce soit, post relativa, & alias quasdam particulas. idem est, quod Latinorum *cunque*. e. g. *qui que ce soit*, quicunque. *quoi que ce soit*, quidquid. *quand*, vel *ou*, *que ce soit:* quandocunque, ubicunque.

Quel, & *Quelque*, sequente *que*: qualiscunque, quantumvis.

-- *querant*, Participium præsentis a *querir*, de quo dictum § 26.

-- *querrai*, Futurum; & *querrois*, Imperfectum primum Conjunctivi. ab eod.

Qui. 1. qui, quis? &c. 2. *qui* .... *qui* .... *qui* .... ut, *ils sont morts tous, qui dans la guerre, qui au lit, qui sur la mer*, mortui sunt omnes, alius in bello, in lecto alius, alius mari.

-- *quiere* &c. Conjunctivi præsens. a *querir*, de quo § 26.

-- *quierent*, ultima persona Præsentis Indicat. & Conjunct. ab eod.

-- *quiers*, persona prima & secunda Præsentis Indic. item, Imperativi secunda singularis. ab eod.

-- *quiert*, persona tertia præs. indic. ab eod,

-- *quis*, Supinum. item; *quis* &c. præteritum simplex, ab eod.

R.

Reçois, recipio, recipis, recipe. ab *recevoir.*
Reçoit, recipit. ab eod.
Reçoive &c. recipiam, as, at. *reçoivent.* recipiunt, recipiant. ab eod.
Reçu, Supinum. ab eod.
Reçus &c. recepi &c. *Reçusse* &c. reciperem &c. ab eod.
Repens (*je me*) pœnitet me; (*tu te*) pœnitet te: *repens-toi*: pœniteat te. a verbo reciproco *se repentir.*
Repent, (*il* vel *elle se*) pœnitet illum, illam. ab eod.
Repentant (*se*) pœnitens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod
Riant, ridens; cum Affinibus. (v. § 27. a *rire.*
Ris, Supinum. item, rideo, rides, ride: quæ tamen legitima sunt. ab eod. Substantive, risus.

S.

Sa, sua, suam, ejus.
Sachant, sciens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *savoir.*
Sache, *saches*, scito. ab eod.
Sai, vel *sais*, scio, scis. ab eod.
Sait, scit. ab eod.
Saurai &c. sciam, es, et &c. *Saurois* &c. scirem &c. item, possum &c. ab eod.
Sçachant, *sçai*, *sçaurai* &c. v. modo *Sachant*, *sai*, *saurai* &c.
Se, sibi, se.
Sens, sentio, sentis, senti. a *sentir*, quod etiam olere significat.
Sent, sentit. ab eod.
Sentant, sentiens, olens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.
Sers, servio, servis, servi. a *servir.*
Sert, servit. ab eod.
Servant, serviens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.
Ses, sui, suæ, suos, suas, sua; ejus.
Soi, Pronomen sui sibi se:
-- *solu*, Supinum. ab antiquato *soudre*, de quo dixi § 26.
-- *solvant*, Participium præsentis; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.
-- *solus* &c. Præteritum simplex. ab eodem.
Son, suus. &c., sequente vocali, sua, ut, *son ambition.* item, ejus. Substantive, sonus, furfur.
Sors, exeo, exis, exi, a *sortir.*
Sort. exit. ab eod. Substantive, sors.
Sortant, exiens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.
-- *soudrai* &c. Futurum .... *soudrois* &c. Imperf. primum Conjunctivi. a dicto *soudre.*
Soufert, Supinum. a *soufrir*, pati.
Soufrant, patiens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.
soufre, patior, patere. *soufres*, pateris. ab eod.
-- *sous*, solvo, solvis, solve. ab inusitato *soudre.*
Souscrit, subscribit. item, Supinum. a *souscrire.*
Souscrivant, subscribens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.
-- *sout*, solvit. a supra dicto *soudre.*
Su, Supinum. a *savoir*, scire.
Sufi, Supinum. a *sufire*, sufficere.

Sufi-

Sufisant, ſufficiens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

Sufit, ſufficit. ab eodem.

Sui, *ſuis*, ſequor, ſequeris, ſequere. a *ſuivre*. Eſt & verbum auxiliare, ſum.

Suit, ſequitur. ab eodem *ſuivre*.

Suivant, ſequens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Suivi, Supinum. ab eodem.

Sus &c. ſcivi &c. a *ſavoir*. item, ſuper, eja, age.

Suſcrit, ſupra inſcribit. item, Supinum. a *ſuſcrire*.

Suſcrivant, inſcriptionem addens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

Suſſe &c. ſcirem &c. a *ſavoir*.

T.

Ta, tua, tuam.

Taiſant, (*ſe*) tacens; cum Affinibus. (v. § 27.) a verbo *ſe taire*, tacere.

Tait (*ſe*) tacet. ab eodem.

Te, tibi, te.

Teignant, tingens; cum Affinibus. (v. § 27) a *teindre*.

Teins, tingo, tingis, tinge. ab eod.

Teint, tingit. item, Supinum. ab eodem. Subſtantive, color, ſpecies oris.

Tenant, tenens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *tenir*.

Tenu, Supinum. ab eodem.

Tes, tui, tuæ, tuos, tuas, tua.

Tiendrai &c. tenebo &c. *Tiendrois* &c. tenerem &c. a *tenir*.

Tienne, *es*, *e*: teneam, as, at. *tiennent*, tenent, teneant. ab eodem.

Tiens, teneo, tenes, tene. ab eodem.

Tient, tenet. ab eodem.

Tins, tenui, tenuiſti: *tint*, tenuit: *tinmes*, *tintes*, *tinrent*: tenuimus, iſtis, erunt. ab eod.

Tinſe, aut *Tinſſe*, &c. tenerem &c. ab eodem.

Toi, tu, te.

Ton, tuus. &, ſequente vocali, tua. e. g. *ton arrivée*, **deine Ankunft**.

Tous, omnes. *tous les hommes*, omnes homines. *à tous les hommes*, omnibus hominibus.

Tout. 1. cum articulo definito poſt ſe, omnis. *tout le royaume*, totum regnum: *toutes les écoles*, omnes ſcholæ: *tout le monde*, omnes, omnis terra. 2. ſequente particula *un*, *une*, ſignificat idem ac totus. *toute une ville*, tota urbs. 3. per modum adverbii, omnino, prorſus. 4. *tout .... que*, quantumvis. *tout adroit qu'i*[illegible]*t*, **ſo geſchickt er auch war:** *tout* [illegible]*eurs que vous étes*, quanticunque Doctores eſtis, tamen &c.

Trais &c. traxi &c. a *traire*, trahere, mulgere: quod in ſolis fere compoſitis uſitatum eſt.

Trait, mulget, trahit. item, Supinum. ab eod. Subſtantive, forma, linea, telum.

Tranſcrit, tranſcribit. item, Supinum. a *tranſcrire*.

Tranſcrivant, tranſcribens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Trayant, trahens, mulgens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *traire*.

Très ante adjectiva & adverbia, valde, admodum.

Treſſaillant, exultans; cum Affinibus. (v. § 27.) a *treſſaillir*.

Treſſaus, exulto , exultas, exulta. ab eodem.

Treſſaut, exultat. ab eodem.

Tu, tu. *Tû*, Supinum verbi *ſe taire*, tacere.

Tus &c. tacui &c. *Tuſſe* &c. tacerem &c. ab eodem.

V.

Va, it, i. ab *aller*.

Vaillant, valens ; cum Affinibus. (v. § 27.) a *valoir*.

Vainquant, vincens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *vaincre*.

Vais, eo. ab *aller*.

Vas, eo, is, i. ab eodem.

Vaudrai &c. valebo &c. *Vaudrois* &c. valerem &c. a *valoir*.

Vaut, valet. ab eod. *il vaut mieux*, præſtat, ſatius eſt.

Vaux, valeo, vales. ab eod.

Vécu, Supinum a *vivre*, vivere.

Vécus &c. vixi &c. ab eod.

Vecuſſe, &c. viverem &c. ab eod.

Venant, veniens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *venir*.

Vens, vendo , vendis , vende. a *vendre*.

Venu, Supinum. a *venir*, venire.

Véquiſſe &c.&c. viverem &c. a *vivre*.

Verai, ſeu *verrai* &c. videbo &c. *Verois*, *verrois* &c. viderem &c. a *voir*.

Verte (Femininum a *verd*) viridis, immatura.

Vet, veſtit. a *vêtir*.

Vétant, veſtiens, cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

Vets, veſtio, veſtis, veſtito. ab eod.

Vétu, Supinum. ab eod.

Veuille &c. velim &c. a *vouloir*.

Veulent, volunt. ab eod.

Veut, vult. ab eod.

Veux, volo, vis. ab eod.

Viendrai &c. veniam, es, et &c.

Viendrois &c. venirem &c. a *venir*.

Vienne, *es*, *e*: veniam, as, at. *viennent*, veniunt, ant. ab eodem.

Viens, venio, venis, venito. ab eod.

Vient, venit. ab eod.

Vins, veni , veniſti : *vint* , venit : *vinmes*, *vintes*, *vinrent* : venimus, veniſtis, venerunt. ab eod.

Vinſe, aut *vinſſe* &c. venirem &c. ab eodem.

Vis, vivo, vivis, vive. a *vivre*. *Vis* &c. vidi &c. a *voir*.

Viſſe &c. viderem &c. a *voir*.

Vit, vivit. a *vivre*.

Vois, video, vide. a *voir*.

Vont, eunt. ab *aller*.

Vos, veſtri, veſtræ, veſtros, veſtras, veſtra.

Voudrai &c. volam &c. *Voudrois* &c. vellem &c. a *vouloir*.

Vous, vos, ihr ; vobis, vos, euch.

Voyant, videns ; cum Affinibus. (v. § 27.) a *voir*.

Y.

Y, particula relativa , fere ſignificat motum ad locum, vel quaſi locum ; aut quietem in loco , vel quaſi loco. ad priorem ſenſum pertinent e.g. *il y va* , eo abit. *j'y ai ſongé*, eo cogitationem intendi. *j'y ſuis obligé*, officio ad id obſtringor. ad alterum hæc : *il y eſt*, eſt ibi. *votre frere vous y attend*, frater tuus illic te opperitur. *je m'y plais bien*

peu

›arum oppido mihi in ea re pla- *je n'y manquerai pas*, in ea re io haud deero. 2. *il y a* , est sunt ibi. e. g. *il y a du danger*, periculum. *il y avoit des sol-* aderant eo loco milites. *y a-* *les livres?* suntne illic libri? 3. *il y a*, cum de tempore intelligitur, respondet nostro seit, inde a. *il y a deux mois* , inde a duobus mensibus. *il y a six mois*, sexto abhinc mense.

Yeux, oculi. ab *œil.*

:ATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis compositis præfiguntur.

re, decutere.
er, abuti.
nir, abstinere.
ger, adjudicare.
endre, discere.
Appar) - *tenir* , pertinere.
vir, servituti subjicere.
dre, expectare.
aire, benefacere.
ettre, committere.
ourir, concurrere.
· *dire*, contradicere.
vrir, detegere.
mer, exarmare.
Desap) - *prendre*, dediscere.
ser, relaxare, lege solvere.
- *venir*, dissentire.
ler (*s*), effluere.
esser, urgere.
nter , incantare.
rendre, aliquid aggredi.
ire, in epitomen colligere.
ire, peccare.
uver, improbare.
ner, docere.
ompre, interrumpere.
uire, introducere.
tenir, tueri, asserere.
iter, tractare aspere.
Mau - *dire*, maledicere.
Me - *conter*, numerando errare.
Mes - *offrir* , pretium æquo minus offerre.
Mi - *partir*, bifariam dividere.
O - *mettre*, omittere.
Ob - *tenir*, obtinere.
Op - *presser*, opprimere.
Par - *venir*, pervenire.
Per - *mettre*, permittere.
Por - *traire*, effigiem exprimere.
Pour - *voir*, prospicere.
Pre - *venir*, prævenire.
Pro - *jetter*, designare.
R'asseoir, defervescere.
Ra - *baisser*, deprimere.
Re - *courir*, recurrere.
Recon - *duire*, comitari revertentem.
Rem - *porter*, referre.
Ren - *dormir*, sopire iterum.
Res - *sembler*, similem esse.
Resou - *venir* (*se*) meminisse.
Se - *duire*, pervertere.
Sou (*sous*) - *tenir*, sustinere, tueri.
Sub - *venir*, succurrere.
Sup - *porter*, tolerare.
Sur - *passer*, superare.
Tres - *saillir*, exultare.

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmisi, obviam quamque libri gallici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex libro ultimo Telemachi.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13
Enfin Minerve prononça ces paroles: Fils d'Ulysse! écoutez-moi pour la derniere
14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28
fois. Je n' ai instruit aucun mortel avec autant de soin que vous. Je vous ai
29 30 31 32 33 34 35
mené par la main au travers des naufrages, des terres inconnues, des guerres
36 37 38 39 40 41 42 43 44 45
sanglantes, & de tous les maux, qui peuvent eprouver le cœur de l'homme. Je
46 47 48 49 50 51 52 53
vous ai montré par des experiences sensibles les vraïes & les fausses maximes, par
54 55 56 57
les quelles on peut regner.

Compendii gratia *D* significabit *Dictionarium*, obvium qualecunque, modo non deterrimæ notæ; *Sp.* meum *Spicilegium*; § 1, § 2, &c. numerum Institutionum, quas proposui.

1) D. demum, tandem.

2) Minerva.

3) D. *prononcer*, proferre. Cum igitur Characteristica *er* indicet conjugationem primam (§ 6), terminatio *a* in Tabella Conjugationum (§ 10) docet, esse personam tertiam singularem Præteriti simplicis: *protulit*. Cur *c* mutetur in *ç*, dixi (§ 25)

4) Sp. ita explicat: (hi, hæ; hos, has.) quorum ultimum huc pertinere, vocabulum proximum docebit.

5) D. *parole*, vox, verbum. Additum *s* (§ 3) numerum pluralem significat. Itaque constructio hæc oritur: *Demum Minerva protulit has voces.*

6) D. filius. 7) Apostrophus indicat, deesse literam *e* (§ 20.) *De* autem est articulus indefinitus (§ 2) ante nomen proprium, hic genitivi nota.

8) Ulysses. *Fili Ulyssis!*

9) D. *écouter*, audire. Characteristica *er* (§ 6) primæ conjugationis: in qua (§ 10) terminationem *ez* bis reperies, in Præsenti Indicativi, & Imperativo. Sententia Imperativum exigit: audi. Gallice quidem est *audite*:

dite: sed perpetuus hic est & solennis Gallicismus, ut unum duntaxat alloquentes (§ 16) numero tamen plurali utantur.

1) Sp. me.

1) D. pro. 12) Articulus definitus. (§ 1.) 13) D. *dernier*, ultimus. Additum *e* (§ 4) nota est generis Feminini: nam id genus est Substantivi sequentis. 14) D. vice, mal. Höre mich für das letzte mal.

5) Sp. ego. 16) Apostrophus loco *e* elisi. (§ 20.) *Ne*. Sp. non. 17 & 18) D. *instruire*, docere, instituere. Sp. *instruit*, Supinum ab *instruire*. Supinum autem cum verbo auxiliari *ai* facit Præteritum compositum Indicativi. (§ 10) Prodit ergo sensus, *instituí*, *docui*, ich habe unterrichtet.

9) D. aliquis, ullus. 20) D. mortalis, homo. *Ego non docui ullum mortalem.*

1) D. cum. 22) D. tantum, so viel. 23) Sp. *de* poni solitum post *autant*. 24) D. cura, sollicitudo. *Tanta cum sollicitudine.*

5) Sp. quam 26) Sp. euch, te. Tota igitur Minervæ ad Telemachum oratio est: *Fili Ulyssis! audi me jam nunc postremo. Ego non erudii ullum mortalium tanta cum sollicitudine, quanta te.*

17) Sp. ego. 28 & 29) D. *mener*, ducere. *ai* cum Supino in *é* est (§ 10) Præteritum compositum Indicativi, *duxi*. Proinde *vous* Sp. te. *Ego te duxi.*

30) D. *par*, per; *main*, manus. *la* articulus, (§ 1.) bey der Hand, an der Hand, manu te duxi.

31) D. *travers* cum *à* vel *au*, trans, per medium. Si bonum sit Lexicon, videbis, particulam hanc regere Genitivum: atque hujus nota in plurali est *des* (§ 1.) quod ter deinceps sequitur.

32) D. *naufrage*, naufragium. *s* plurale. (§ 3.) idem *s* occurrit in vocabulis proximis. 33) D. *terre*, terra, regio. 34) D. *inconnu*, ignotus. *e* Femininum. (§ 4.) 35) D. *guerre*, bellum. 36) D. *sanglant*, cruentus. *e* Femin. ut n. 34. 37) D. &. 38) Sp. omnes. Præcedens *de* est articulus indefinitus, (§ 2.) sequitur articulus definitus, quemadmodum in exemplis Spicilegii. 39) Pluralis a *mal*, malum, (§ 3.) Collige jam: *per medium naufragiorum, regionum ignotarum, cruentorum bellorum, malorumque omnium.*

40) Sp. quæ. i. e. mala. 41) Sp. possunt. 42) D. probare, tentare. 43) D. cor. præcedit articulus, (§ 1.) 44) D. homo. cum articulo genitivi, (§ 1.) *Quæ tentare cor hominis possunt,* Itaque: *Ego te manu duxi per media naufragia, per regiones ignotas, per cruenta bella, & mala omnia, quæ periclitari humanum animum possunt.* 45) Sp.

45) Sp. ego. 46 & 47) D. *montrer*, ostendere. Præteritum compositum Indicativi, ut n. 29. *ostendi.* *Vous*, tibi.

48) D. per. 49) D. *experience*, experimentum. *s* plurale, (§ 3.) articulus est partitivus §. 15.) 50) D. *sensible*, manifestus, perspicuus. *s* plurale.

51) D. *vrai*, verus. cum *e* feminino, & *s* plurali § 4 & 3.) articulus accusativi pluralis (§ 1.) 52) A masculino *faux*, falsus (§ 4.) articulus, ut modo n. 51. 53) D. *maxime*, axioma, doctrina. *s* plurale.

54) D. *quel* cum articulo definito, qui, quæ, quod. In feminino habet *quelle* (§ 4.) Sensus: *per quas.* 55) Sp. **man** 56) Sp. potest. 57) D. regnare. Tota sententia est: *Ego tibi ostendi per experimenta manifesta veras falsasque doctrinas, secundum quas regnari potest.*

58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72
Vos fautes ne vous ont pas été moins utiles, que vos malheurs. Car quel est
73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87
l'homme, qui peut gouverner sagement, s' il n' a jamais soufert, & s' il n' a
88 89 90 91 92 93 94 95
jamais profité des soufrances, où ses fautes l' ont précipité?

58) Sp. vestri per Gallicismum ordinarium (§ 16) tui. 59) D. *faute*, error. *s* plurale: de quo, brevitatis ergo, deinceps mentionem haud faciam, articulum etiam definitum ob eandem caussam silentio præteriturus.

60) Sp. non. 61) Sp. tibi. 62 & 64) fuerunt. Præteritum compositum verbi auxiliaris *Etre.* (§ 9.) 63) Secunda negatio. (§ 19.) 65) D. minus. 66) D. *utile*, utilis. 67) Sp. quam. 68) Sp. tuæ. 69) D. ærumnæ. Construendum proin: *Errores tui non minus tibi fuere utiles, quam ærumnæ.*

70) D. nam. 71) D. qualis, quisnam. 72) est. (§ 9.) 73) D. homo. 74) Sp. qui. 75) Sp. potest. 76) D. regere, gubernare. 77) D. sapienter. 78) si. De apostropho particulæ *si* dixi § 20. 79) Sp. ille, et. 80 & 82) nunquam. Duplex negatio (§ 19) pro more. 81 & 83) Sp. *soufert*, Supinum a *soufrir*, pati. ergo: *passus est*: nam Supinum cum verbo auxiliari *a* Præteritum compositum efficit (§ 10.) *Nam quis est homo, qui possit sapienter regere, si nunquam passus est?*

84) & si. ut n. 78. 85) ut n. 79. 86 & 88) ut n. 80 & 82. 87 & 89) *D. profiter*, proficere. Præteritum compositum (§. 10.) *profecit*. 90) D. calamitas, *des*, nota ablativi. (§. 1.) *ex calamitatibus*. Antiquiora Lexica habent geminum *f*, *souffrance*, ut monui § 22.

91) D.

91) D. quorſum, quo. 92) Sp. ſui. 93) D. errores. 94) Sp. eum pro *ſe*, per apoſtrophum (§ 20.) 95) D. *précipiter*, præcipitare. Præteritum compoſitum primæ conjugationis (§ 10.) Itaque: *& ſi nunquam profecit ex calamitatibus, in quas ſui eum errores præcipitarunt?*

96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107
Lorſque vous regnerez, mettez toute votre gloire à renouveller l'age d'or: écoutez tout
108 109 110 111 112 113 114 115
le monde: croyez peu de gens: gardez-vous bien de vous croire trop vous-même.

96) D. Quando, cum. 97) Sp. vos. id eſt, tu. de quo deinceps non admoneo. 98) D. *regner*, regnare. Futurum primæ conjugationis (§ 10.) regnabis. 99) Sp. *mettant*, ponens. ex cujus Affinibus (§ 27) Imperativus facit *ez*. pone, colloca. 100) D. omnis, totus. *e* femininum. omnem, totam. 101) D. tuam. 102) D. gloriam. 103) D. inſtaurare, renovare ob particulam *à* (§ 17.) Sic expone: *Cum imperabis, omnem tuam gloriam colloca in inſtauranda ætate aurea.* nam. 104) D. ætas. (in antiquioribus Lexicis quærendum *aage* (§ 14.) & 105) D. *or*, aurum. *d'or*, aureus.

106) D. *écouter*, (antiquis *eſcouter*, § 23.) audire. Imperativus primæ conjugationis (§ 10.) audi. 107) Sp. *tout le monde*, omnes.

108) Sp. *croyant*, credens. *ez* inter Affinia (§ 27) eſt Imperativus. crede. 109) D. parum, **wenig** 110) D. homines, **Leut.** Sp. *de* poſt *peu* poni ſolitum. **Glaube wenig Leuten.**

111) D. *garder*, cuſtodire, **hüten.** *ſe garder*, cavere, **ſich hüten.** Imperativus primæ conjug. (§ 10.) cave, **hüte dich.** 112) D. bene, ſtudioſe. 113) D. credere. *vous*, **dir**: *de*, **zu. dir zu glauben** (§ 17.) 114) D. nimis. 115) D. ipſe. *vous*, repetitum ad emphaſin, **dir. dir ſelbſten.** Conſtrue: *Audi omnes: crede paucis: cave utique tibimet nimium credere.*

116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126
Aimez les peuples, n' oubliez rien pour en être aimé. La crainte eſt néceſſaire,
127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137
quand l'amour manque, mais il la faut toujours employer à regret, comme les
138 139 140
remedes les plus violens, & les plus dangereux.

116) D. *aimer*, amare. ama: ut n. 106. 117) D. populos. 118 & 120) gemina negatio (§ 19.) 119) D. *oublier*, oblivisci. nihil obliviſcere. Imperativus, ut n. 106. 121) Vide § 17. amoris obtinendi cauſſa: ut ameris.

121 & 123) D. *aimer*, amare. *être aimé*, amari: nam *être* cum ſupino Verbi eſt ejuſdem Paſſivum (§ 11.) Sp. *en*, **davon**, videlicet a populis. **Vergiß nichts, um davon (von ihnen) geliebt zu werden.**

124) D. timor. 125) eſt (§ 9.) 126) D. neceſſarius. 127) D. quando. 128) D. amor. 129) D. *manquer*, deeſſe. Præſens Indicativi (§ 10.)

130) D. ſed. 131 & 133) Sp. **man muß**, oportet. 132) Sp. **ſie, die Furcht:** nam *la crainte* eſt femininum. 134) D. ſemper. Vetuſtiora Dictionaria habent *touſjours* (§ 23.) 135) D. uſurpare, adhibere. 136) D. invito animo. 137) D. ſicut. 138) D. remedia. 139) D. *violent*, violentus. Pluralis mutat *nt* in *ns*, § 3. *les plus*, nota ſuperlativi (§ 5), etiam in ſequente vocabulo. 140) D. periculoſus. Collige: *Timor eſt neceſſarius, cum amor deficit: ſed illum adhibere ſemper oportet invito animo, ut remedia vehementiſſima, & periculoſiſſima.*

141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151
Sur tout ſoyez en garde contre votre humeur. C'eſt un ennemi, que vous porte-
152 153 154 155 156 157 158 159 160 161
rez par tout avec vous juſqu'à la mort. Il entrera dans vos conſeils, & vous
162 163 164 165 166 167 168 169
trahira, ſi vous l'écoutez. L'humeur fait perdre les occaſions les plus importantes;
170 171 172 173 174 175 176
elle donne des inclinations & des averſions d'enfant, au prejudice des plus grands
177 178 179 180 181 182 183 184 185 186
interets. Elle fait decider des plus grandes afaires par les plus petites raiſons. Elle
187 188 189 190 191 192 193 194 195
obſcurcit tous les talens, rend un homme inégal, foible, vil, & inſupportable.
196 197 198
Defiez-vous de cet ennemi.

141) D. ſuper omnia, præ omnibus. 142) eſto. Verbi *Etre* (§ 9) Imperativus. 143) DD. in excubiis, **auf guter Hut.** 144 - 146) DD. contra tuum genium, quem vulgo etiam *humorem* dicunt. *Ante omnia contra innatum tibi impetum excuba.*

147) Sp. **Es iſt**, eſt hic. 148) D. hoſtis. 149) Sp. quem. 150) Sp. tu. 151) D. *porter*, ferre. Futurum primæ conjug. (§ 10.) feres. 152) D. quaquaverſus; per omnem locum per omnia. 153 & 154) D. cum. Sp. tu. tecum. 155 & 156) DD. uſque ad mortem. *Hoſtis eſt, quem tecum ubique circumferes ad mortem uſque.*

157) Sp. Ille. nimirum hoſtis 158) D. *entrer*, intrare. Futurum primæ conjug. (§ 10.) intrabit, irrepet. 159) D. in. 160) Sp. tua. 161) D. conſi-

consilia. 162) D. *trahir*, prodere. Futurum secundæ conjug. *ira* (§. 10.) teque prodet. 163) D. si. 164) D. *écouter*, audire. Indicativi præsens (§ 10.) *l'* pro le. Sp. eum. *Irrepet ille in tua consilia, teque prodet, si eum audis.*

165) D. genius, propensio. 166) Sp. facit. 167-169) DDD. amittere occasiones gravissimas. nam *les plus* superlativum indicat (§ 5.) 170) Sp. illa. propensio. 171) D. *donner*, dare. Indicativi præsens conjug. primæ (§ 10) dat. 172 & 173) DD. voluntatis inclinationes & aversationes. Articulus *des* est partitivus (§ 15.) 174) D. *enfant*, infans, puer. *d'enfant*, puerilis. 175) D. detrimentum. articulus *au* respondet dativo incommodi apud Latinos: zum Nachtheil, in detrimentum. 176 & 177) DD. maximorum commodorum. nam *des plus* Superlativum efficit (§ 5.) *Propensio facit, ut omittamus occasiones gravissimas: illa suggerit inclinationes animi aut aversationes pueriles, in detrimentum maximorum sæpe commodorum.*

178) Sp. illa. 179) Sp. facit. 180. 185) DD. decernere de negotiis maximis ex rationibus tenuissimis.

186) Sp. illa. 187) D. *obscurcir*, obscurare. Indicativi præsens secundæ conjug. (§ 10.) obscurat. 188) Sp. omnes. 189) D. naturæ dotes. vulgo *talenta*. 190) D. *rendre*, efficere, reddere. Quoniam *re* Characteristica quartæ conjug. est (§ 6), eademque in vocabulo *rend* omnino perit absque ulla compensatione, vides (§ 10) id esse præsens Indicativi in eadem quarta conjugatione. reddit. 191) D. hominem, einen Menschen. 192-195) DDD. *reddit hominem inæqualem, debilem, abjectum, & intolerabilem.*

196) D. *defier* (*se de...*) diffidere. Imperativus primæ conjug. (§ 10.) additur *vous*, quia Verbum reciprocum est. 197) Sp. huic. 198) D. hosti. *Diffide huic hosti.*

199 200 201 202 203 204 205 206 207
Craignez les Dieux, o Telemaque: cette crainte est le plus grand trésor du cœur de
208 209 210 211 212 213 214 215 216 217
l'homme: avec elle vous viendront la sagesse, la justice, la paix, la joye, les plaisirs
218 219 220 221 222 223 224 225
purs, la vraye liberté, la douce abondance, & la gloire sans tache.

199) Sp. *craignant*, timens. inter cujus Affinia (§ 27) *ez* in Imperativo occurrit. time. 200) D. Deos, a *Dieu*. nam *eu* in plurali assumit *x*. (§ 3.) 201) o Telemache.

202) Sp. hæc. 203) D. formido. 204) est (§ 9.) 205) Superlativus (§ 5.) maximus. 206 & 207) DD. thesaurus cordis. 208) D. hominis.

209) D. cum. 210) Sp. illa. 211) Sp. tibi. 212) Sp. *viendrai*, veniam. Ejus temporis ultima perſona (§ 10.) venient. 213 ſqq.) DDD. ſapientia, juſtitia, pax, gaudium, voluptates puræ, vera libertas, dulcis (a maſculino *doux*, § 4) abundantia, & gloria absque macula. Totius igitur clauſulæ hæc eſt ſententia: *Time Deos, Telemache: hic timor eſt theſaurus humani cordis præcipuus: cum hoc tibi obtingent ſapientia, juſtitia,* cet.

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Petri Cornelii Cleopatra, regina ambitioſa & effera, ita ſecum ipſa loquitur, & odium in Rodogunam effundit, virginem ex regio Parthorum ſanguine genitam, & deſtinatam Antiocho Cleopatræ filio Sponſam. *Rodogunæ Tragœdiæ Act. II Scen. I.*

1 2 3 4
Sermens fallacieux, ſalutaire contrainte,
5 6 7 8 9 10 11 12
Que m' impoſa la force, & qu' accepta ma crainte;
13 14 15 16
Heureux déguiſemens d'un immortel couroux,
17 18 19 20
Vains fantomes d'état, évanouiſſez-vous.

1) D. Juramenta. *nt* in plurali fit *ns* (§ 3.) 2) D. fallacia, fraudulenta. Literæ *x* in plurali nil additur. 3. & 4) DD. ſalutaris violentia, **heilſamer Zwang.** 5) Sp. quam. nimirum violentiam. 6) Sp. mihi. pro *me.* 7) *impoſer*, imponere, injungere. Præteritum ſimplex primæ conjug. (§ 10.) injunxit, impoſuit. 8) D. vis. 9) ut n. 5. & quam. 10) D. *accepter*, acceptare, accipere. acceptavit. ut n. 7. 11) Sp. mea. 12) D. formido. *O juramenta fallacia, & ſalutaris violentia, quam mihi vis injunxit, & timor meus acceptavit!*

13-16) DDD. Felices diſſimulationes immortalis iræ. 17-19) DDD. vana phantaſmata Principatus. 20) D. *évanouir*, & *s'évanouir*, evaneſcere. Imperativus ſecundæ conjug. Characteriſtica *ir* mutata in *iſſez* (§ 10.) evaneſcite. *vous* ob Verbum reciprocum. **Verziehet euch.**

21 22 23 24 25 26 27
Si d'un péril preſſant la terreur vous fit naitre,
28 29 30 31 32 33 34 35
Avec ce péril même il vous faut diſparoitre.

Sem-

36 37 38 39 40 41
Semblables à ces vœux dans l'orage formez,
42 43 44 45 46 47 48
Qu'efface un promt oubli, quand les flots sont calmez.

21 - 24) DDD. si periculi urgentis terror. 25) Sp. vos. Alloquitur Cleopatra per figuram Apostrophes juramenta sua, ceterasque artes, paulo ante ab se recensitas. 26) Sp. *fis*, feci. cujus tertia persona singularis est *fit* (§ 10 in Præterito simplici.) 27) D. nasci. Antiqua Lexica habent *naistre* (§ 23.)

28) D. cum. 29 - 31) DDD. hoc periculo ipso. 32 & 34) Sp. oportet. 33) Sp. vos. 35) D. evanescere.

36) D. similes. 37) Sp. his, illis. 38) D. *vœu*, votum. Pluralis sibi ascifcit *x*, quia nomen in *eu* desinit (§ 3.) votis. *similes iis votis.* 39 - 41) DDD. in tempestate factis. *Former*, facere, Supinum seu Participium habet *formé* (§ 10.) ejus pluralis est *formez* (§ 3.) 42) Sp. quæ. 43) D. *effacer*, delere, obliterare. Præsens Indicativi in prima conjug. (§ 10.) obliterat. 44 & 45) DD. velox oblivio. 46 & 47) DD. quando fluctus. 48) D. *calmer*, sedare. Supinum seu Participium, sedati, ut *formez* n.41. *sont*, sunt, (§ 9.) Tota proin sententia est : *Si periculi urgentis terror vos produxit (nasci fecit), cum hoc ipso periculo evanescere vos oportet, similes illis votis tempestate susceptis, quæ celeris oblivio delet, cum fluctus sedati sunt.*

49 50 51 52 53 54 55 56
Et vous, qu' avec tant d'art cette feinte a voilée,
57 58 59 60
Recours des impuissans, haine dissimulée,
61 62 63 64 65 66
Digne vertu des Rois, noble secret de Cour,
67 68 69 70 71 72
Eclatez, il est tems, & voici notre jour.

49) Sp. Et tu. 50) Sp. quod, relativum. 51) D. cum. 52 & 53) DD. tanta arte. *Tant d'art* proprie est *tantum artis*. Sp. *de*. 54) Sp. hæc. 55) D. simulatio. 56) D. *voiler*, velare. Præteritum compositum primæ conjug. (§ 10.) velavit. Supino in *é* additur *e* femininum (§ 4), quia refertur ad *haine*; n. 59, quod generis est feminini. 57 - 60) DDD. refugium imbecillorum, odium clandestinum. 61 - 66) DDD. digna virtus Regum, nobile arcanum Palatii. 67) D. *éclater*, erumpere. Imperativus primæ conjug (§ 10.) erumpe. 68) Sp. eß ist. 69) D. tempus. 70) D. & en, & ecce. 71 & 72) DD. nostra dies. *Et tu* (odium) *quod tanto artificio fraus*

hæc mea velavit, præsidium imbecillium, odium dissimulatum, digna Regum virtus, nobile arcanum Regiæ, erumpe, tempus jam est: nam ecce diem nostrum!

73 74 75 76 77 78 79 80
Montrons-nous toutes deux, non plus comme sujettes,
81 82 83 84 85 86 87 88 89
Mais telle que je suis, & telle que vous êtes.
90 91 92 93 94 95 96
Le Parthe est éloigné, nous pouvons tout oser,
97 98 99 100 101 102 103
Nous n' avons rien à craindre, & rien à déguiser.

73) D. *montrer*, ostendere. Imper. primæ conjug. (§ 10) ostendamus. 74) Sp. nos. 75 & 76) DD. **alle beyde.** nam *deux* est duo, ambo: *tout* autem ratione generis feminini acquirit *e*, ratione pluralis numeri *s*. 77-80) DDD. non jam (non amplius) ut subditas. 81) D. sed. 82) D. *tel*, talis. Femininum duplicat *l*, ut *nulle* & *quelle*, (§ 4.) talem. 83) Sp. **wie.** latino more, quia præcessit *talem*, dicendum est *qualis*. 84) Sp. ego. 85) sum, (§ 9.) 86) & talem. ut n. 82. 87) qualis, ut n. 83. 88) Sp. tu. 89) es, (§ 9.)

90) Parthus. 91) est, (§ 9.) 92) D. remotus, procul distans. 93) Sp. nos. 94) D. *pouvoir*, posse. Characteristica tertiæ conjugationis *oir*, (§ 6.) rejecta, & substituto *ons*, oritur Indicativi præsens: possumus. 95 & 96) DD. omnia audere. 97) Sp. nos. 98 & 100) nihil. gemina negatio, (§ 19) 99) habemus, (§ 3.) 101) D. timere. *à* (§ 17) **zu fürchten.** 102 & 103) DD. **und nichts zu verbergen.** *Ostendamus nos ambæ* (ego, & tu, o odium meum) *non jam ut subditas, sed talem me, qualis sum, & tale te, quale es. Parthus abest procul: licet audere omnia: nihil jam vel timendum est, vel celandum.*

104 105 106 107 108 109 110 111
Je hai, je regne encor. Laissons d'illustres marques;
112 113 114 115 116 117 118 119
En quittant, s' il le faut, le haut rang des Monarques:
120 121 122 123 124 125
Faisons-en avec gloire un départ éclatant,
126 127 128 129 130 131
Et rendons-le funeste à celle qui l'attend.

104 & 105) Sp. Sp. ego odi. 106) Sp. ego. 107) D. *regner*, regnare. Indicativi præsens (§ 10.) regno. 108) D. adhuc, etiam nunc.

109) D. *laisser*, relinquere. Imperativus (§ 10.) relinquamus. 110 & 111) DD. illustria vestigia. *d'* est articulus partitivus (§ 15.) 112) D. *quitter*, dese-

deferere. *En* Sp. nota gerundii in *do.* deferendo. 113) fi. pro *si*, utpote initio constructionis (§ 20.) 114 & 116) Sp. oportet, necesse est. 115) Sp. es. Wenn man es thun muß. 117 - 119) DDD. sublimem gradum imperantium.

120) Sp. *faisant*, faciens. Inter ejus Affinia (§ 27) est imperativus: faciamus. 121) Sp. inde, davon. ab hoc regio gradu. 122 - 125) cum gloria, discessum splendidum. 126) D. *rendre*, efficere. Imperativus quartæ conjug. mutata ejus Characteristica *re* in *ons*: efficiamus. 127) Sp. eum. id est, discessum. 128) D. funestum. 129) Sp. *celle*, illa. *a celle*, illi. 130) Sp. quæ, Rodogunam intelligit. 131) D. *attendre*, exspectare. Indicativi præsens in quarta conjugatione, Characteristica *re* deleta sine ulla compensatione. exspectat. *L'* pro *le*, Sp. eum. discessum nempe. *Odi & impero etiam nunc. Illustria relinquamus vestigia, dum deserimus, siquidem ita opus est, sublimem imperii gradum. Appareamus (faciamus) inde cum gloria discessum splendidum, eumque (discessum) funestum efficiamus Rodogunæ, quæ illum exspectat.*

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguæ Gallicæ,

quatenus a latina differt.

1. *Ai* pronunciatur ut æ vel é. Sic *aimai*, amavi; *plaire*, placere; *faire*, facere; lege, æmé, plær, fær. Sed *faisant*, *faisons*, *faisois* &c. ab eodem verbo *faire*, (quæ rectius per *e* simplex scribuntur) raptim per *e* brevissimum proferenda sunt.

2. *Aou* pronunciatur ut u. *Aout*, Augustus mensis; lege tantum u.

3. *Au* ut o. *aune*, ulna; l. on; *faute*, error; l. fot.

4. *Aya*, *ayé*, *ayez*, *ayon*. ut eya, eyé, eyon. *ayant*. habens; *payé*, persolutus; *essayez*, facite periculum, experimini; *rayon*, radius; l eyá*n*, peyé, esseyé, reyó*n*. (Quid sibi velit hoc *n*, dicetur paulo post, § 17.)

5. *B* in fine nominum propriorum, ubi per Regulam Finalem (asserendam § 48) esse mutum debebat, æque sonat ac in principio aut medio. *Caleb*, *Segoub*; l. Caléb, Segúb.

6. *Ce*, *ci*, ut *se*, *si* *capacite*, capacitas; *concevez*, concipite; l. capasité, con*s*evé. (*n*, ut § 4, seu § 17.) *c'est*, id est; l. se.

7. C

7. *C* cum exigua cauda, five *ç*, ut s. *plaça*, collocavit; l. plaſá.

8. *Ch* ut ſch. *vache*, vacca; *ficher*, affigere; l. vaſch, fiſché. In quibusdam tamen peregrinis *ch* ſonat ut c ſeu lene k. *Chriſt*, Chriſtus; *Echo*, Echo; l. Criſt, Eco.

9. *D* finale, ſi ſimul pronuncietur vocabulum ſequens, quod a vocali inchoatur, ſonat ut t. *grand homme*, magnus vir; *quand avez-vous diné?* quando pranſus es? l. gra*n*t hom; ca*n*t avé-vu diné? (*n* ut § 4, ſeu § 17.)

10. *E* gallicum triplex, a quibusdam etiam quadruplex diſtinguitur. Incipienti ſufficiet noſſe, aliud eſſe *e* ſonorum, aliud obſcurum aut mutum. Sonorum eſt, quoties vel accentu notatur, vel vox eſt monoſyllaba in conſonantem deſinens, vel poſt illud *e* ſequitur *l*, *r*, *t*, aut litera quæcunque duplex. Exempla primi generis ſunt: *marqué*, ſignatus; *après*, poſt; *fête*, feſtum; l. marké, apræ, fæt. ſic & *géant*, vel etiam *geant*, ubi accentus occulte intelligitur; l. ſché*á*n. (*n* ut § proxime ſuperiore.) Secundi generis ſunt: articuli *les* & *des*; *ſes*, ſui, ſuæ; *ſec*, ſiccus; l. læ, dæ, ſæ, ſæc. Tertii: *mortel*, mortalis; *parler*, loqui; *objet*, ſcopus; *effroyable*, terribilis; l. mortæl, parlé, obſchæ, effroyabl. eademque ratione *liſez*, legite; *examiner*, examinare; l. liſé, examiné: nam *x* & *z* tantundem valent, quantum cs vel gs, & ts.

11. In ceteris caſibus *e* obſcurum aut mutum eſt, [illegible] ut vel omnino taceatur, vel certe non niſi tenuiſſime proferatur. *Jean*, Joannes; *s'aſſeoir*, ſedere; *mangeons*, comedamus; *bourgeois*, civis; *percea*, ut olim ſcribebatur, perforavit, penetravit; *vive*, vivat; *vie*, vita; l. Scha*n*, *s'* aſſóar, ma*n*ſchó*n*, burſch*óa*, perſá, viv, vi. Facile apparet, in his e mutum eſſe, quippe quod penitus omiſſum ſit. Quid autem ſit e obſcurum, aut quo modo ſonet, e quotidiano ſermone germanico declarari poteſt. In vocabulis **gelaſſen, geſaſſet, beſuchet, Kirche**, & ſexcentis ſimilibus, alii vocalem **e** ſimpliciter omittunt, ut muta permaneat; alii tam obſcure & breviter efferunt, ut, ſi ita dicere licet, ſemiſyllaba tantum videri poſſit. Hunc E obſcuri ſonum, diſcriminis ergo, deinceps per *e* (*curſivum*) indicabo. Talia ſunt: *de* & *le* articuli; *ſe*, ſibi, ſe; *me*, mihi, me; *ne*, non; l. d*e*, l*e*, ſ*e*, m*e*, n*e*.

12. Privilegium E muti eſt, quod, ſi in duabus continenter ſyllabis occurrat, ſecundum quidem obmuteſcat, primum vero aperte pronuncietur. *parle-je?* loquorne? *mene*, ducit; l. parléſch, mén.

13. Futurum Indicativi & Imperfectum Conjunctivi ante literam *r* E mutum habent. *trouverai*, inveniam; *louerai*, laudabo; *paierois*, ſolverem,

rem, perſolverem; l. truvræ, luræ, pæræ. Niſi tamen *r* duplicatum ſit. *verrai,* videbo; l. værræ.

14. Pronomina *cet,* hic, & *cette,* hæc, E ante *t* mutum habent. *cet article,* hic articulus; *cette paix,* hæc pax; l. s'tarticl, ſt*e* pæ. Sic etiam *honêteté*, honeſtas, urbanitas, alterum E obſcurum habet, etiamſi *t* ſequatur. l. onætété.

15. *Eau* pronunciatur ut o. *l'eau,* aqua; *peau,* pellis; l. lo, po.

16. *Ei* ut é. *pleine,* plena; *Seine,* Sequana fluvius; l. plén, Sén.

17. *Em, en,* ſi ſint in eadem ſyllaba, E ſonat ut a, *n* vero ſit *naſale,* ut Galli appellant, eodemque prorſus modo *m* pronunciatur. Exemplum familiare hujus *n naſalis* in pluribus Germaniæ provinciis millies uno die auditur, dum *n* præſertim in fine vocis non plene aut firmiter, ſed remiſſe & liqueſcens veluti per nares effertur: **mein, dein, ſchon, davon.** Hunc ſonum per *n* (*curſivum*) indico, quo facilius diſtingui poſſit. Itaque *enſemble,* ſimul; *en prendre,* inde accipere; l. a*n*ſa*n*bl, a*n* pra*n*dr. at *prenons,* accipimus, accipiamus, nec E in a mutat, nec *n* naſale habet: quia *en* non eſt in eadem ſyllaba: idemque ob eandem rationem accidit in *ſemer,* ſeminare, omnibusque ſimilibus: ſic enim ſyllabæ diſtinguuntur, *pre-nons, ſe-mer,* l. pr*e*-non, ſ*e*-mé: cum in ſuperioribus E & naſalis intra eandem ſyllabam cohæreant, *en-ſem-ble*, *pren-dre.*

18. Non tamen liqueſcunt poſt E vocalem literæ n & m, ſi eas aliud n vel m ſequatur. *femme,* mulier, *emmener*, abducere; *ennui*, faſtidium; l. fam, amm*e*né, annui per u obſcurum, ſeu medium inter u & i, de quo § 43. Si poſt *enn* ſequitur E, ſonat ut latinum enn. *ennemi,* hoſtis; l. enn*e*mi.

19. *Em* & *en* in nominibus peregrinis, & in *ien, yen*, *éen,* non mutant E in A. *Memnon, Mentor*, *examen;* l. Memno*n*, Me*n*tor, examen. *bien,* bene; *rien,* nihil; *Troyen*, Trojanus; *Européen,* Europæus; l. bie*n*, rie*n*, Troje*n*, Européé*n*, diphthongo tamen *eu* in poſtremo vocabulo ad eum modum deflexa, quem § 22 exponam.

20. Syllaba finalis *ent,* cum in quocunque Verborum Tempore tertiam perſonam pluralis numeri terminat, non auditur. *ils aiment,* amant; *ils portent,* ferunt, ferant; l. is æm, i port. Quod ſi proxime ſequatur vocalis, & eodem ſpiritu ſeu uno tractu pronuncietur, ultimum *t* Verbi auditur. *diſent-ils,* dicunt; *diroient-ils,* dicerent; l. dis' ti, diræt i.

21. Vocabulum *eſt,* latine quoque Eſt, *s* ſemper habet mutum: *t* vero tunc ſolum profertur, cum vocalis proxime ſequens eodem tractu

E pro-

pronunciatur. *il est vrai,* est verum; *est - il vrai?* estne verum? l. il e vræ, & - i vræ. Particula & autem, ad discrimen vocabuli *est*, constanter *t* mutum servat. *Pierre & Paul,* Petrus & Paulus; *Jaques & André,* Jacobus & Andreas, l Pierr e Pol, Schak e André.

22. *Eu* habet sonum affinem diphthongo germanicæ ö revera tamen medium inter hoc ö & simplex e. Quoties occurret soni hujus necessitas, eum per *æ* indicabo, *cursivum* tamen, ut meminerit Lect r, non esse hunc verum & proprium ejus sonum, sed vicinum duntaxat. *ceux*, illi; *leur*, eis; l. s*æ*, l*æ*r. De syllaba *eu*, cum ut vocalis *u* legitur, commodius ibidem agetur.

23. *F* initio vocum & medio valide, in fine leniter pronunciatur. *fort bien*, valde bene, optime; *tardif*, tardus; *chef*, caput, persona princeps; l. for bie*n* per f forte, tardif & chef per f lene. Sed *chef d'œuvre*, opus perfectum, & *clef*, clavis, semper sine f pronunciantur; sché d'*æ*vr, clé. In nominibus *œuf*, ovum, *bœuf*, bos, & *nerf*, nervus, f in plurali nunquam auditur, in singulari tum, cum vocalis sequitur.

24. *G* cum in fine vocabulorum profertur, sonum literæ k induit. *sang & eau*, sanguis & aqua; l. sa*n*k e o.

25. *Ge, gi,* ut sche, schi. *engagé*, obstrictus; *gorge*, guttur; l. a*n*gasché, gorsch.

26. *Gn* ut in italico; sive ut *n con tilde* apud Hispanos, aut *nh* apud Lusitanos. Sonus hic, Germanis ignotus, conflatur e tribus literis; g blæso seu imperfecto (quod ad discrimen veri seu perfecti g per *g cursivum* indicabo) litera n, & j consonante. *gagner*, lucrari; *daigner*, dignari; *feignons*, fingamus; *mignon*, gratiosus; l. gagnjé, dægnjé, fégnjó*n*, mignjó*n*. Si ante *gn* præcedat diphthongus *oi*, *i* hujus diphthongi non auditur. *oignon*, cepa; l. ognjó*n*. Si vero post *gn* scriptum sit *i*, aut *e* finale mutum, j consonans non pronunciatur. *feignis*, finxi; *digne ami*, dignus amicus; l. fégni, dign' ami.

27. *Gue, gui,* ut ge, gi. *guerre*, bellum; *longue*, longa; *languissant*, languidus; l. gerr, lo*n*g, la*n*gissá*n*. Excipe *aiguille*, acus; *aiguiser*, acuere; & composita: in quibus syllaba *gui* ita sonat, ut in latino *pinguis* aut *distinguimus*.

28. *H* mutum est post apostrophum, & generatim in iis vocabulis, quæ a latino proxime oriuntur; excepto tantum nomine *héros*. *l'Harpie*, Harpyia; *d'Hollande*, Bataviæ; *d'Hongrie*, Hungariæ; *humanité*, virtus aut schola humanitatis; *humilier*, deprimere; l. l'arpí, d'olá*n*d, d'o*n*grí, umanité,

n'té. umilié, *u* tamen sic temperato, ut § 43 dicetur. *le héros*, heros; *l'héroïne*, heroina; *l'héroïsme*, virtus heroica; l. *le* héro, l'éro-in, l'éro-issin. In iis, quæ a latino vel omnino non proveniunt, vel tantum longius derivantur, *h* more latino sonat. *hazard*, casus, sors; *hideux*, horridus; *hérisson*, herinaceus seu hericius; *haut*, olim *hault*, altus. l. hasár, hidœ, hérisson, ho.

29. Consonans *j* ut sch. *déja*, jam; *jour*, dies; l. déschá, schur.

30. Triphthongus *ieu* eundem habet sonum, quem diphthongus *eu*, de qua dictum § 22 præposito tantum *i*, & in unam syllabam coalescente. *lieu*, locus; *Monsieur*, dominus, domine; l. liœ, monsiœ.

31. *Il* finale præcedente *a*, *e*, *œ* & *ue*; itemque *ill*, *aill*, *eill*, *ouill*, *euill*, *ueill*, *œill*, *uill*; eundem sonum habent, quem *gl* Italorum, *ll* Hispanorum aut *lh* Lusitanorum. Respondet sonus hic ei, quem paulo ante de literis *gn* § 26 explicavimus; videlicet coalescit ex g blæso, & litera l, quæ si vocabulum non finiat, auditur post eam j consonans. Blæsum illud seu imperfectum g hic quoque per *g cursivum* designabo. *travail*, labor; *soleil*, sol; *œil*, oculus; *cercueil*, sandapila; l. travagl, solegl, egl, serkegl. *briller*, coruscare; *fille*, filia, puella, *tailler*, scindere; *s'éveiller*, expergisci; *se rouiller*, rubiginosum fieri; *veuille*, velim, velit; *cueillir*, colligere; *œillet*, caryophyllon flos; *cuilliere*, cochleare; l. brigljé, figl; tagljé, s'évegljé, se rugljé, vegl, kegli, églje, cuglier per *u* gallicum, de quo infra suo loco. E quibus exemplis vides, i consonantem evanescere tum, cum post *ll* vel e mutum, vel i vocalis sequitur.

32. Excipe vocabula, quæ ab *ill* inchoantur, ut *illégitime*, nothus; & nomine *mille*, mille, ac *ville*, urbs; in quibus *il* more latino profertur. Omitto cetera, quibus pro antiquo *ill* orthographia melior duntaxat *il* simplex reliquit.

33. *Im*, *in*, si sint in eadem syllaba, sonant ut *en*. *imparfait*, imperfectus; *inconstant*, inconstans; *coussin*, pulvinar; l. enparfæ, enconstan, cussen. contra *miner*, suffodere; *rimer*, rhythmica facere; *inimitié*, inimicitia; l. miné, rimé, inimitié: quia m & n non ad eandem syllabam pertinent, sed proximam post i inchoant: mi-né, ri-mé, i-ni-mi-tié. *Imm* & *inn* ut i sonant, eo tamen discrimine, quod m geminum auditur, n unicum. *immobile*, immobilis; *innocent*, innocens; l. immobil, inosán.

34. *L* in *quelque*, aliquis, *quelqu'un*, quispiam, ab aliis omittitur, ab aliis non minus eleganter pronunciatur. *Sol*, nummi genus; *fol*, stultus, & similia, rectius scribuntur *sou*, *fou*, &c. l. su, fu. Sequente tamen vocali, *le fol amour*, stultus amor; l. *le* fol amúr.

35. M & n. quoties non [illegible] eodem spiritu seu in eodem pronunciandi tractu vocalis [illegible] fiunt nasalia, eo sensu, quem §. [illegible] explanavimus. [illegible], celui [illegible]; *son nom*, nomen suum, nomen ejus; *contre*, contra; l. [illegible], son non contr. vicissim *honoré*, honoratus; *bonheur*, felicitas, *aimable*, amabilis; *mon épée*, gladius meus; *je l'en avertis*. eum de re admonui; plenum & germanum sonum sui m & n retinent. onoré, bon*a*r, æmabl, mon épé, sch*e* l'an averti: quia eodem spiritu continenter pronunciatur sequens vocalis. Imo idem fit, si e mutum sequatur. *ramener*, reducere; *l'ame*, anima; *peine*, labor; l. ramené, l'am, pén.

36. Triphthongus *œu*, ut diphthongus *eu* §. 22. *cœur*, cor; *sœur*, soror; l. kœr, sœr.

37. *Oi* seu *oy* sonum efficit inter óa & óe medium, unius tamen duntaxat syllabæ. Ego eum per *oa cursivum* significabo. *gloire*, gloria; *croîre*, credere; *Roy & loy*, Rex & lex, nunc *Roi & loi*; l. glo*a*r, cro*a*r (vel etiam crær) roa, loa. Excipiuntur, & ut æ vel é pronunciantur Imperfecta Verborum, Verba in *oitre*, nomina gentilia; & *adroit*, solers; *endroit*, locus; *foible*, imbecillis; *étroit*, angustus; *froid*, frigidus; *droit*, dexter; cum suis quæque derivatis. Sic *pouvoit*, poterat; *batiroit*, ædificaret; *paroitre*, apparere; *paroissoit*, apparebat; *François*, Gallus; *Anglois*, Anglus; *Milanois*, Mediolanensis; l. puvæ, batiræ, parætre, paræssæ, Fra*n*sæ (sed *François*, Franciscus, l. Fra*n*so*a*) A*n*glæ, Milanæ. *Crois*, credo, & *croit*, credit; cræ, vel cro*a*. *Sois*, sim, sis, & *soit*, sit, sonat ut æ; sed *soit*, esto, vel instar adverbii pro *sive*, ut *oa*. *soit que cela soit, ou non*, sive hoc ita sit, sive non; l. so*a* k*e* sla sæ, u no*n*.

38. *Ou* ut u. *la tour*, turris; l. la tur.

39. *Qu* semper sine u pronunciatur. *quand*, quando; *quel*, qualis; l. ca*n*, kel. In nomine *cinq*, quinque, auditur q sequente vocali, & in fine sententiæ; alibi mutum est. *cinq hommes*, quinque viri; *nous étions cinq*, eramus quinque; *cinq mille*, quinque millia; l. se*n*k om, nus étio*n* se*n*k, se*n* mill.

40. *R* in *notre*, noster, *votre*, vester, nunquam sonat, dum Substantivum sibi conjunctum habent; sed tum tantum, cum sine Substantivo & articulo munita ponuntur. *Notre Pere*, Pater noster; *votre ame*, anima tua, *le notre*, noster; *la votre*, vestra; l. not per, vot am, l*e* notr, la votr. Sic etiam *quatre Louis d'or*, quatuor nummi aurei Ludoviciani; l. cat lui d'or.

41. S

41. *S* inter duas vocales lenem sibilum habet more latino; alibi, & post syllabam *pro* durum & pæne duplicatum auditur. *raison* ratio; *savoir*, scire; *pressentir*, præsentire; l. ræson, savoar, pressanti.

42. *Ti* sequente vocali, in iis vocabulis, quæ Latini ut *ci* efferunt, sonat ut ss; in aliis ut ti. *action*, actio; *patience*, patientia; *prophetie*, vaticinatio; l. acssion, passians, professí. contra *question*, quæstio; *etions*, eramus; *tien*, tuus; *partie*, pars; l. kestion, étion, tien partí.

43. Vocalis *u* sono quodam medio inter i & u latinum pronunciatur, qualem Græci ypsilo, Hebræi suo u brevi seu kibbûds tribuerunt. Signum ejus apud me erit *u cursivum*. Sic *du*, genitivus articuli; *dû*, debitus; *une*, una; *rue*, platea; sonant ut d*u*, *u*n, r*u*. Diphthongus *eu* in Supinis seu Participiis, in Præterito simplici, & Imperfecto Conjunctivi, ut *u* modo explicatum profertur, & in plerisque ad melioris orthographiæ leges etiam per *u* simplex scribitur. *emeu*, commotus; *eut*, habuit; *eusse*, haberem; *veu*, visus, visum; & ab eo derivatum substantivum *veue*, conspectus; l. em*u*, *u*, *u*ss, v*u*.

44 In consonante *v* cavendum, ne vel tam aspere, quam v consonans Germanorum; vel tam leniter, quam eorundem w, efferatur: vera enim ejus pronunciatio est eadem penitus, quam *v* italicum, hispanicum, lusitanicum, ipsumque etiam latinum exposcit. *vie*, vita; *vers*, versiculus; l. vi, ver, non fi, fer, sed sono mitiore, inter f & w medio.

45. *X* leniter pronuncia. *exaucer*, preces audire; *exil*, exilium; l. egsosé, egsil. Si in fine jus sonandi acquirit ob sequentem vocalem, fit s. *aux amis*, amicis; *dix écus*, decem nummi scutati; l. os amí, dis é *u*. Idem contingit in numeralibus, *dixiéme*, decimus; *sixiéme*, sextus; *soixante*, sexaginta; *soixantiéme*, sexagesimus; l. disiém, sisiém, soasant, soasantiém.

46. *Y* sono cum *i* convenit, atque illud etiam cum eo commune habet, quod inter duas vocales positum consonans fit. *moyen*, remedium, ratio; *envoyer*, mittere; l. moje*n*, a*n*vojé. quæ & scripta reperies *moïen*, *envoïer*.

47. *Z* ut s. *azur*, color cæruleus; l. as*u*r.

48. Regula finalis est hæc, consonantes generatim (exceptis *l* & *r*, de quibus postea) in fine vocum mutas esse, nisi vocalis occurrat initio sequentis vocabuli, idque uno tractu seu eodem spiritu pronuncietur. *nous savons*, nos scimus; *ses freres*, sui fratres; *deux doigts*, duo digiti; *vingt livres*, viginti libræ; *corps mort*, cadaver; *leur respect envers Jesus-Christ*, eorum reverentia erga Christum Servatorem; l. nu ssavo*n*, sæ frer, d*æ* do*a*,

ve*n* livr, cor mor, l*œ*r refpé a*n*vér Sch*efu*-Cri. at in fequentibus revivifcunt confonantes finales, ob adhærentem fibi vocalem: *nous avons*, nos habemus; *ses amis*, fui amici; *deux horloges*, duo horologia; *vingt écus*, viginti nummi fcutati; *agreables entretiens*, jucunda colloquia; *leurs yeux*, eorum oculi; *sans artifice*, fine artificio; l. nus avó*n*, fæs amí, d*œ*s orlofch; ve*n*t *écu*, agréabls a*n*tr-tie*n*, l*œ*rs i*œ*, fa*n*s artififs. De finalibus *b, d, f, g, m, n, q, x*, dictum eft fuo loco fupra.

49. *L* finale paffim fonat. *martial*, martialis; *miel*, mel; *tel*, talis; l. marffial, miel tel. *Il*, ipfe, & *ils*, ipfi, fequente confonante fiunt i, fequente vocali *il* & *is*. *il court*, currit; *ils jouent*, ludunt; *il a*, habet; *ils ont*, habent; l. i cur, i fchu, il a, is o*n*.

50. *R* finale poft diphthongum, & in monofyllabis, auditur. *pour*, pro, propter; *clair*, clarus; *voir*, videre; *cœur*, cor; *par*, per; *car*, nam; l. pur, clær, v*oa*r, c*œ*r, par, car. At *Monfieur*, Dominus, Domine; l. mo*n*fi*œ*. Infinitivi in *er* & *ir* femper habent *r* mutum, fi fequatur confonans; *ir* totum auditur fequente vocali: idemque accidit nominibus in *ir*, quæ e Verbis oriuntur. *fatiguer*, fatigare; *batir la maifon*, ædificare domum; *batir une ville*, ædificare urbem; *le plaifir*, voluptas; *le repentir* pœnitentia; *plaifir innocent*, voluptas infons; l. fatigé, batí la mæfo*n*, batír *u*n vill l*e* plési, l*e* repa*n*tí, plésír inofá*n*. Silet etiam *r* in *danger*, periculum; *métier*, ars; *etranger*, externus; & fimilibus.

51. Ad Regulam Finalem pertinent nomina compofita. *Meffieurs*, Domini; *Mesdames*, Dominæ; *Mesdemoifelles*, Virgines; quorum *mes* fuum *s* amittit. l. mæfi*œ*, mædám, mædm*oa*fell.

52. *Tréma* id eft, duo puncta fupra vocalem idcirco imponitur, ut pronunciandi ambiguitas tollatur. *païs*, regio; *aiguë*, acuta; *ambiguë*, ambigua; *obeïr*, obedire; *reüffir*, eventu optato potiri; *poëfie*. poefis, poema; pé-í, ægú, a*n*bigú. obé-í, ré*u*ffi, poésí. Eandem pronunciationem alii indicant per é: *obéir*, *réuffir*, *poéfie*.

53. Literæ in meliore orthographia extinctæ, ubi in antiquioribus libris adhuc exaratæ occurrunt, ubique omittendæ funt. *acquerir*, acquirere; *maiftre*. magifter, dominus; *efcole*. fchola; *fçavant*, doctus; *connoitre*, cognofcere; *fouffrir*, pati; *battre*, cædere; *nepveu*, nepos; l. aker, mætr, écol, ffavá*n*, conætr, fufrí, batr, név*œ*. Sic, etfi legas *pourra*, poterit; *pourrois*, poffem; *pardonnera*, ignofcet; *infidellité*, infidelitas; *condamné*, damnatus; *honnoré*, honoratus: tamen pronunciabis purá, puræ, pardonerá, e*n*fidelité, co*n*dané, onoré.

54. Pe-

54. Peculiarem attentionem poſcit litera *s*, quæ e plurimis vocabulis ante conſonantes ejecta, in multis tamen jus ſuum obtinet. Catalogus eorum, in quibus hæc litera etiam nunc ſcribitur & auditur, in Peplieri Grammatica extat P. I c. 1. Sed omni erroris periculo vacabit is, qui optimos & noſtræ ætatis libros ſibi legendos ſumet, & Lexico non antiquo utetur.

55. Poemata & orationes publicæ compluribus literis ſonum concedunt, quibus eum ſermo quotidianus adimit: ibi enim etiam E alioqui mutum, & finales pleræque conſonantes pronunciantur, ſi proxime ſequatur vocalis. Exemplum addam celeberrimi Reſtalti (*Reſtaut, Principes de la Grammaire Françoiſe*) quo nemo accuratius linguam hanc perſecutus eſt:

O que d'écrits obſcurs, de livres ignorés,
Furent en ce grand jour de la poudre tirés!

O quot ſcripta obſcura & libri ignoti fuere magna illa die e pulvere protracti! l. O k*e* d'écrí obſcúr, d*e* livr*es* ignjoré *fu*r*e*t a*n* c*e* gra*n* ſchur d*e* la pudr*e* tiré:

56. Unum ſupereſt, de quo Lectorem admoneam, multas hic minutias a me prætermiſſas, non oblivione aut caſu, ſed eo conſilio, ne copia incipientes obruerem. & ſtudium diſcendi infringerem: juvat quædam ignorare principio, præſertim quæ & raro occurrunt, & uſu facilius quam regulis addiſcuntur.

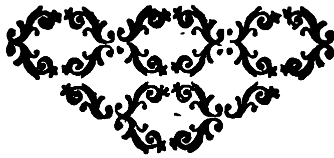
EXEMPLUM.

Segaud, in Laudatione Funebri Leopoldi Ducis Lotharingiæ.

Je le vois au premier bruit d'une guerre ſainte, emporté par une ardeur bien
Shel vo*a* o premié br*u*i d'*u*n gerr ſæ*n*t, a*n*porté par *u*n ard*œ*r bie*n*
ſupérieure & au feu de l'âge, & à l'aiguillon du ſang: je le vois voler au ſecours
ſ*u*péri*œ*r e *o* ſ*œ* de l'âſch, e a l'ægwigljó*n* du ſſa*n*: ſchel vo*a* volé o ſecur
de la Religion menacée. Ni les délices d'une Cour Impériale qu'il abandonne, ni
d*e* la r*e*liſchio*n* m*e*naſé. Ni læ déliſs d'*u*n cur e*n*périal kil aba*n*dó*n*, ni
les tendreſſes d'une Reine mere dont il s' éloigne, ni la fatigue des pénibles marches
læ ta*n*dreſs d'*u*n rén mer do*n*t is élogn, ni la fatig dæ pénibl marſch
aux quelles il n'eſt point fait, ni l'horreur des périls inévitables où il court, rien
okell in é poe*n* ſæ, ni lorr*œ*r dæ périls inévitabl, u i cur, rie*n*
n'arrêet

n'arrête son rapide essor, dès que la cause de Dieu l'appelle. Il prend pour conseil
narræt son rapid essór, dé ke la cos de Diæ l'appell. I pran pur consegl
son courage, ses Lorrains pour compagnons, pour drapeau son nom, & son zéle pour
son curasch, sæ Lorræn pur conpagnjón, pur drapó son non, e son fæl pur
guide. Qui est-ce qui l'anim? qui est-ce qui l'instruit? qui est-ce qui l'arme? qui
gid. Ki é - ski laním? ki é - ski lenstrui? ki é - ski larm? ki
est-ce qui l'aguerrit? La piété.
é - ski lagærrí? La piété.

Video illum, ad primum de bello sacro rumorem, abripi ardore, & ætatis ignem, & stimulum sanguinis longe superante: avolare illum video ad opem periclitanti Religioni ferendam. Nec deliciæ palatii Cæsarei, quas derelinquit; nec amor tenerrimus Reginæ matris, à qua discedit; nec difficilium itinerum labor, cui nondum par est; nec inevitabilium, quibus occurrit, periculorum horror, nihil rapidum ejus abitum remoratur, mox ut caussa DEI vocat. Fortitudine animi pro consilio utitur: Lotharingos suos comites, suum ipsius nomen pro vexillo, cælestem ardorem pro duce habet. Quis eum animat? quis docet? quis armat? quis eum bello aptat? Pietas.



INSTI-

INSTITUTIONES
ITALICÆ.

1. Articulus definitus idem est Italis, quod nobis der & die. Masculinus *il* & *lo*, Femininus *la*, (neutro carent.) sic declinantur:

	Singularis.	Pluralis.	Singularis.	Pluralis.	Singularis	Pluralis.
Nom. & Acc.	*il*, der, den.	*i*, *li*, die.	*lo*, der, den.	*gli*, die.	*la*, die.	*le*, die.
Genit.	*del*, des.	*dei*, *de'*, der.	*dello*, des.	*degli*, der	*della*, der.	*delle*, der.
Dativ.	*al*, dem.	*ai*, *a'*, den.	*allo*, dem.	*agli*, den	*alla*, der.	*alle*, den
Ablat.	*dal*, von dem	*dai*, *da'*, von den.	*dallo*, von dem.	*dagli*, von den.	*dalla*, von der.	*dalle*, von den.

2. Articulus indefinitus est nota casuum, iis fere nominibus præponi solita, quæ apud Germanos articulum ante se nullum habent: qualia sunt nomina propria, pronomina, articulus unitatis seu ein, eine. Genitivus est *di*, Dativus *a*, Ablativus *da*: Nominativo & Accusativo caret. e. g. *le guerre di Cesare*, bella Julii Cæsaris. *a noi*, nobis. *da Parigi*, Parisiis. *un poco di pane*, ein wenig Brod. *il tetto d'una casa*, das Dach eines Hauses.

3. Hi articuli casus indicant, quibus nomina Italorum carent. Pluralis e Singulari fit mutato *a* feminino in *e*, masculino in *i*; *e*, *o*, plerumque & *io*, in *i*. *Ala*, ala: *ale*, alæ. *Profeta*, vates: *profeti*, prophetæ. *Pesce*, piscis: *pesci*, pisces. *Nodo*, nodus: *nodi*, nodi. *Figlio*, filius: *figli*, filii. *à*, *è*, *ì*, & *ù* sunt immobilia.

4. Adjectiva in *o* feminina fiunt mutato *o* in *a*. Cetera sunt generis communis.

5. Comparativus fit præposito adverbio *più*: Superlativus, præmisso articulo definito, & eodem *più*. Est & Superlativus in *issimo*. Comparativus Genitivum regit. e. g. *facondo*, facundus: *più facondo di Cicerone*: Tullio eloquentior: *facondissimo*, valde disertus: *il più facondo*, omnium disertissimus. Par est ratio in adverbiis: *presto*, cito; *più presto*, citius. *dottamente*, docte; *dottissimamente*, doctissime.

6. Verba omnia ad tres Conjugationes revocari possunt, quarum primæ Infinitivus in *are*, alterius in *ere*, tertiæ in *ire* definit. Has ipsas syllabas characteristicas si substitueris in earum locum, quas in Tabella Conjugationum mox proponam, Lexici ope significationem legitimam facile invenies. Sed hoc in Exercitatione perspicuum faciam. Nunc Verba duo

auxiliaria videamus, e quibus Itali, ut nos Germani, ceterorum omnium Verborum tempora coagmentant.

7. Conjugatio Verbi *Avere*, Habere.

	Ego:	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præſ.	*ho,*	*hai,*	*ha:*	*abbiamo,*	*avete,*	*anno.*
Imperfect.	*avevo (eva)*	*avevi,*	*aveva:*	*avevamo,*	*avevate,*	*avevano.* *
Præt. ſimpl.	*ebbi,*	*aveſti.*	*ebbe:*	*avemmo,*	*aveſte,*	*ebbero.*
Præt. Comp.	*ho avuto,*	*hai avuto,*	*ha avuto:*	*abbiamo avuto,*	*avete avuto,*	*anno avuto.*
Plusquamp.	*avevo* &c. ut Imperfectum addito ubique *avuto.*					
Futurum.	** *averò,*	*averai,*	*averà:*	*averemo,*	*averete,*	*averanno.*
Imperativ.		*abbi:*		*abbiamo,*	*abbiate.*	
Conj. Præſ.	*abbia,*	*abbi (abbia)*	*abbia:*	*abbiamo,*	*abbiate,*	*abbiano.*
Imperf. I.	*aveſſi,*	*aveſſi,*	*aveſſe:*	*aveſſimo,*	*aveſte,*	*aveſſero.*
Imperfect. II.	** *averei,*	*avereſti,*	*averebbe (averia):*	*averemmo,*	*avereſte,*	*averebbere (iano).*
Præteritum.	*abbia* &c. ut Præſens, addito ubique *avuto.*					
Plusquamp.	*aveſſi* &c. ut Imperf. I, addito ubique *avuto.*					
Futurum.	*averò* &c. ut Futurum Indicativi, addito ubique *avuto.*					

Infinitivi Præſens. *avere.* Præterit. *avere avuto.* Particip. Præſentis, *avendo*; Præteriti, *avendo avuto.* Supinum. *avuto.*

* Sæpe in hoc Tempore omittitur alterum *v*, ſcribiturque *avea, aveano.*
** In utroque horum Temporum paſſim omittitur *e* poſt *v*: *avrò, avrai* &c. *avrei, avreſti* &c.

8. Conjugatio Verbi *Eſſere*, Eſſe.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præſ.	*ſono,*	*ſei,*	*è:*	*ſiamo,*	*ſiete (ſete)*	*ſono.*
Imperfect.	*era (ero)*	*eri,*	*era:*	*eravamo (eramo)*	*eravate (erate)*	*erano.*
Præter. ſimpl.	*fui,*	*fuſti (foſti)*	*fu:*	*fummo.*	*fuſte (foſte)*	*furono.*
Præt. Comp.	*ſono ſtato,*	*ſei ſtato,*	*è ſtato:*	*ſiamo ſtati,*	*ſiete (ſete) ſtati,*	*ſono ſtati.*
Plusquamp.	*era (ero) ſtato,*	*eri ſtato,*	*era ſtato:*	*eravamo (amo) ſtati,*	*eravate (ate) ſtati,*	*erano ſtati.*
Futurum,	*ſarò,*	*ſarai,*	*ſarà:*	*ſaremo,*	*ſarete,*	*ſaranno.*
Imperativus.		*ſii (ſia):*		*ſiamo,*	*ſiate,*	
Conjunct. Præſ.	*ſia,*	*ſia (ſii)*	*ſia:*	*ſiamo,*	*ſiate,*	*ſiano (ſieno, ſiino).*
Imperfect. I.	*foſſi (fuſſi)*	*foſſi (fuſſe)*	*foſſe (fuſſe):*	*foſſimo (fuſſimo)*	*foſte (fuſte)*	*foſſero (fuſſero)*

Imper-

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Imperfect, II.	ſarei,	ſareſti,	ſarebbe (ſaria):	ſaremmo,	ſareſte,	ſarebbero. eb-bono, iano).
Præteritum.	ſia ſtato,	ſii (ſia) ſtato,	ſia ſtato:	ſiamo ſtati,	ſiate ſtati,	ſiano &c. ſtati.
Plusquamp.	foſſi (fuſſi &c. ſtato),	foſſi ſtato,	foſſe ſtato:	foſſimo ſtati,	foſte ſtati,	foſſero ſtati.
Futurum.	ſarò ſtato,	ſarai ſtato,	ſarà ſtato:	ſaremo ſtati,	ſarete ſtati.	ſaranno ſtati.

Infinitivi Præſens. *eſſere.* Præter. *eſſere* ſtato. Particip. Præſentis, *eſſendo* (*ſendo*); Præteriti, *eſſendo ſtato.* Supinum. *ſtato.*

9. Tabella III Conjugationum.

		Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicativi Præſens.	1	*o*	*i*	*a:*	*iamo*	*ate*	*ano.*
	2	*o*	*i*	*e:*	*iamo*	*ete*	*ono.*
	3	*o* (*iſco*)	*i* (*iſci*)	*e:*(*iſce*):	*iamo*	*ite*	*ono* (*iſcono*).
Imperfect.	1.	*ava*(*avo*)	*avi*	*ava:*	*avamo*	*avate*	*avano.*
	2.	*eva* (*evo*)	*evi*	*eva:*	*evamo*	*evate*	*evano.* *
	3.	*iva* (*ivo*)	*ivi*	*iva:*	*ivamo*	*ivate*	*ivano.*
Præter. ſimplex.	1.	*ai*	*aſti*	*ò:*	*ammo*	*aſte*	*arono* (*orono*).
	2.	*ei* (*etti*)	*eſti*	*è*(*ette*):	*emmo*	*eſte*	*erono* (*ettero*).
	3.	*ii*	*iſti*	*ì:*	*immo*	*iſte*	*irono.*
Præt. compoſ.		*bo*	*hai*	*ha:*	*abbiamo*	*avete*	*anno.*
		1. *ato.*	2. *uto.*	3. *ito.*			
Plusquamperf.		*avevo* (*aveva*)	*avevi*	*aveva:*	*avevamo*	*avevate*	*avevano.*
		1. *ato.*	2. *uto.*	3. *ito.*			
Futurum.	1.	*erò*	*erai*	*erà:*	*eremo*	*erete*	*eranno.* **
	2.	*erò*	*erai*	*erà:*	*eremo*	*erete*	*eranno.* ***
	3.	*irò*	*irai*	*irà:*	*iremo*	*irete*	*iranno.*
Imperativus.			1. *a:*		*iamo*	*ate.*	
			2. *i:*		*iamo*	*ete.*	
			3. *i* (*iſci*)		*iamo*	*ite.*	
Conjunctivi Præſens.	1.	*i*	*i*	*i:*	*iamo*	*iate*	*ino.*
	2.	*a*	*a*	*a:*	*iamo*	*iate*	*ano.*
	3.	*a*(*iſca*)	*a*(*i*,*iſca*	*a*(*iſca*):	*iamo*	*iate*	*ono* (*iſcano*).
Imperfect. I.	1.	*aſſi*	*aſſi*	*aſſe:*	*aſſimo*	*aſte*	*aſſero.*
	2.	*eſſi*	*eſſi*	*eſſe:*	*eſſimo*	*eſte*	*eſſero.*
	3.	*iſſi*	*iſſi*	*iſſe:*	*iſſimo*	*iſte*	*iſſero.*
Imperfect. II.	1.	*erei*	*ereſti*	*erebbe:*	*eremmo*	*ereſte*	*erebbero* vel *ebbono*, aut *iano.*
	2.***	*erei*	*ereſti*	*erebbe*(*eria*):	*eremmo*	*ereſte*	*erebbero*
	3.	*irei*	*ireſti*	*irebbe:*	*iremmo*	*ireſte*	*irebbero*

* In hoc Tempore *v* ſæpe omittitur. *credea*, credebat: *credeano*, credebant.

** Olim etiam dicebatur: *amarò*, *amarai*, *amarà* &c.

*** In duobus his connexis Temporibus *e* ante *r* frequenter ſupprimitur. *ſaprò*, ſciam. *potrà*, poterit, *potremmo*, poſſemus. *dovrebbe*, deberet.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Præteritum.	*abbia*	*abbi (abba)*	*abbia:*	*abbiamo*	*abbiate*	*abbiano.*
		1. *ato.*	2. *uto*	3. *ito.*		
Plusquamp.	*avessi*	*avessi*	*avesse:*	*avessimo*	*aveste*	*avessero.*
		1. *ato.*	2. *uto.*	3. *ito.*		
Futurum.	*averò*	*averai*	*averà:*	*averemo*	*averete*	*averanno.*
		1. *ato.*	2. *uto.*	3. *ito.*		

Infinit. Præs. 1. *are.* Præter. *avere* 1. *ato.* Particip. Præs. 1. *ando.* Particip. Præt. *avendo* 1 *ato.*
2. *ere.* 2. *uto.* 2. *endo.* 2. *uto.*
3. *ire.* 3. *ito.* 3. *endo.* 3. *ito.*
Supinum. 1. *ato.* 2. *uto.* 3. *ito.*

Ad hujus Tabellæ normam conjuga *Amare, Credere, Sentire.*

10. Verbum Passivum componitur ex Verbo Auxiliari *Essere,* & Supino seu Participio. e. g. *è lodato*, laudatur. *non sarà inteso*, non intelligetur.

11. Multa Verba loco Auxiliaris *Avere* construuntur cum *Essere*, ut in germanico multa pro Auxiliari Haben assumunt Seyn. Sed id sensum non mutat. *è arrivato*, er ist angelanget. *era caduto,* er war gefallen.

12. Infinitivo sæpe utuntur pro Imperativo. *Non ti voler abusare della mia bontà,* noli bonitate mea abuti.

13. *Di, a, da, per*, ante Infinitivos Verborum sensum efficiunt vel nostris Gerundiis parem, vel ab iis non longe recedentem *Siamo in pericolo di cadere*, sumus in cadendi periculo. *questo è necessario a difendere la città*, est hoc necessarium ad urbem tuendam. *abbiamo da temere,* wir haben zu fürchten. *per dimostrare la verità*, ad demonstrandam veritatem.

14. Supinum seu Participium primæ conjugationis nonnunquam contrahitur, omisso *at. privo*, privatus, pro *privato*, *carico*, onustus, pro *caricato.*

15. Italorum Participia commode solvimus per particulas *postquam, cum, quia,* & similes. *L'avendo detto,* cum id dixisset. *vedendo lo sdegno del suo maestro,* indignationem magistri sui cum videret. *finita la guerra,* finito bello, posteaquam terminatum id bellum erat. *essendo biasimato da tutti,* quia reprehendebatur ab omnibus.

16. Verbis passim affiguntur particulæ, quæ frequentissime ultimam eorum vocalem absorbent. e. g. *voltarsi indietro*, vertere se retro, ex *voltare* & *si.* Ubi cavendum, ne ambiguitate vocabuli decipiaris: nam e. g. *auvezzati a ciò,* si primum vocabulum sit indissolubile, significat, *assuefacti ad hoc*; at si constet ex *auvezza* & *ti,* est, *assuefac te ad hoc.* Sic etiam *contentati,*

tati, *guardati*, si vocabulum unum sint, respondent nostris, contenti, custoditi; si cum Affixo conflata, idem sunt ac vergnüge dich, bewahre dich. Sæpe duo Affixa concurrunt. *voglio dirvelo*, ich will es euch sagen, ex *dire*, dicere, *ve*, vobis, & *lo*, id. Aliquando Affixa Verbis non tantum vocalem ultimam tollunt, sed etiam consonantem proximam e. g. *frapporsi*, se interponere, ex *frapporre* & *si*. *proporselo*, id sibi proponere, ex *proporre*, *se*, & *lo*.

17. Si Affixum jungitur Verbo accentum habenti in ultima, accentus omittitur, sed ejus loco prima Affixi litera duplicatur. *Fallo*, fac id, ex *fà* & *lo*. *dirassi*, dicetur, ex *dirà*, wird sagen, & *si*, man. *usocci gran carità*, magnam nobis caritatem exhibuit, ex *usò*, & *ci*. Imitantur hoc aliæ quædam particulæ, quæ ubi cum aliis coalescunt, amisso suo accentu, eorum primam literam geminant: ut, *neppure*, *nemmeno*, ne quidem; *siccome*, sicut; *appena*, vix; *appunto*, omnino, prorsus; *piuttosto*, potius: ex *nè sì*, *à*, *più*, & *pure*, *meno*, *come*, *pena*, *punto*, *tosto*. Euphoniæ caussa dicitur *affannianci*, pro *affanniamoci*, *m* in *n* converso: ipsi nos fastidio implemus.

18. Officii & honoris caussa usurpant pronomina *ella* & *lei*, licet ad viros scribant, intelligendo *Vossignoria Excellenza &c.* Vestra Dominatio, Vestra Excellentia.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

19. Apostrophus significat deesse vocalem. *anch'egli*, etiam ipse: pro *anche*. *dev'esser costretto*, debet cogi: pro *deve*. *un DIO fatt'uomo*, *DEUS* homo factus; pro *fatto*. sic *l'* pro *la*, *lo*; *dell'*, *all'*, *dall'*, pro *della*, *dello*, *alla*, *allo*, *dalla*, *dallo*. *gl'*, *degl'*, pro *gli*, *degli*. *d'* pro *di* aut *da*. *s'* pro *se* & *si*. Quæ si integra quærantur, in Lexicis aut Spicilegio reperientur.

20. Etiam absque Apostropho in fine vocabulorum *e* & *o* frequentissime omittuntur. *Signor*, dominus; *finir*, finire; *zecchin*, nummus aureus Venetus; pro *signore*, *finire*, *zecchino*. *a* & *i* raro auferuntur. *or*, *ognor*, *ancor*, pro *ora*, *ognora*, *ancora*. *Questi sono i Magnati maggior di tutti*, hi sunt Proceres omnium primi, pro *maggiori*.

21. Cum ante vocalem ultimam consonantes duæ inter se similes occurrunt, sæpe illarum altera simul cum vocali decerpitur. *an*, *dan*, *van*, *pervertiran*, pro *anno*, habent, *danno*, dant, *vanno*, eunt, *pervertiranno*, pervertent. *scior*, *por*, pro *sciorre*, solvere, *porre*, ponere. poetice *correm* pro *corremmo*, colligeremus. Hæc ergo qui desiderat, integra inquirat necesse est.

22. Literam *h* passim in iisdem vocabulis alii scribunt, omittunt alii. Quare altero non invento, ad alterum recurres.

23. Sæpe trajiciunt literas *ng*, scribuntque promiscue *giungere* & *giugnere*, *spinegere* & *spignere*, aliaque similia.

24. *Z* & *t* ante duas vocales item promiscue usurpabatur olim, *grazia* & *gratia*.

25. Nomina in *aro* pro arbitrio etiam per *aio* finiuntur. *Gennaro, Febraro*, vel *Gennaio, Febraio*.

26. Nomina in *a*, quæ articulus *le* præcedit, a singulari *o* proveniunt. *le dita, le uova* &c. a *dito, uovo*.

27. Vocabulis, quæ inchoantur ab *s* duro (seu a duabus consonantibus, quarum prior est *s*), euphoniæ gratia persæpe *i* præfigitur. *l'istesso, con istudio*. quære *stesso, studio*. Contra quidam initio eandem vocalem recidunt, scribuntque e.g. *gl'impieghi, alla'nsinta, tutto'l mondo*, pro *impieghi, insinta, il*.

28. Sæpissime inter *c* ac *g* & *e* vel *i* anaphoniæ servandæ gratia *h* intercedit, quod in vocabuli stirpe non reperitur. *bocche*, *laghi, pagherò*, *rechi*, quære *bocca, lago, pagare*, *recare*.

29 Si vocalis accentu alias notari solita, scribatur forma majore, accentus loco signatur apostropho. *O' Penitenza! O' inferno!* Aut pœnitentiam (elige) aut inferos! nam *ò* est *aut, vel*.

30. Nomina Italica, quod crebro accidit, nunc incrementum, nunc diminutionem capiunt. Incrementum indicat exitus in *one*, *accio, accia*; imminutionem terminatio in *ino*, *ina, etto, etta*, *ello*, *ella, uccio*, *uccia, uzzo, uzza, olo, uolo, cciuolo, cciuola*, *onzolo*. e.g. *tronco*, stirps: *troncone*, ingens truncus. *la casa*, domus: *il casone*, magnum ædificium. *libro*, liber: *libraccio*, magnus (& malus) liber. *buco*, foramen: *bucolino*; foramen exiguum. *bugia*, mendacium: *bugietta*, mendaciolum. *laccio*, laqueus: *lacciuolo*, funiculus. *libro, libretto*, libellus. *medico*, medicus: *mediconzolo*, vilis medicus. &c.

31. Adverbia ab adjectivis formantur addendo *mente*, ut *manifestamente*, manifesto; *dottissimamente*, doctissime; *ottimamente*, optime; a *manifesto, dottissimo, ottimo*.

32. Si Composita in Lexico desint, quærenda Simplicia. Id quo expeditius fieri possit, Catalogum Particularum omnium, quas Verbis præfigunt, ad Spicilegii calcem reperies. Fit nonnunquam in italico, quod in latino, ut Compositum a Simplici paulum recedat, facile tamen agnoscendum. e.g. *comprimere, deprimere*, a *premere*; *dirigere*, ab *reggere*. Ut copiæ parcerem, inusitatas quasdam stirpes in Spicilegio posui, ut *durre*,

re, *sumere*, *cidere*, ne composita, quæ multa sunt, singillatim cogerer annumerare.

38. Supersedere quærendi labore licebit sæpissime, si hæc observes. Latinorum *l* post *b*, *c*, *f*, & *p*, ab Italis in *i* plerumque mutatur. Sic *Bibbia*, Biblia: *chiave*, clavis: *fiore*, flos: *piano*, planus. Latinorum *ct* & *pt* in duplex *t* convertitur. *frutto*, fructus. *scritto*, scriptus. *Ettore*, Hector. *Ph* & *x* in *f* & *s* aut *ss* transeunt. *Filosofia*, Philosophia. *Orfeo*, Orpheus. *Fetonte*, Phaethon. *Serse*, Xerxes. *Massimo*, Maximus. Consonanti nostræ *j* præponunt *g*. *giudicare*, judicare. *Giobbe*, Job. *Giesù* vel *Gesù*, Jesus. Jam, Lector Candide, omissis ceteris omnibus, quæ hic subjicio, ad Exercitationem transgredere, quam post Spicilegium & Particularum Catalogum habes.

De vocabulis poeticis.

34. Articulum definitum poetæ veteres separabant *de la*, *de lo*, *de le*, *de li*, *ne la*, pro *della*, *dello*, *delle*, *dei*, *nella*.

35. Vocabulis, quorum ultima syllaba accentu notatur, poetæ addunt *de*, omisso accentu. *etade* pro *età*, *virtude* pro *virtù*.

36. In fine nominum pro *elli* & *egli* ponunt *ei*. *augei*, *bei*, *capei*; pro *augelli*, *belli*, *capelli*. sic & *cavai*, pro *cavalli*.

37. Personam tertiam singularem Præteriti simplicis formant in *eo* & *io*, pluralem vero in *ar*, *ir*, *ur*, *aro*, *iro* *orno*. e. g. *cadeo*, cecidit. *empio*, implevit. *morio*, mortuus est. *amar*, *amaro*, *amorno*, amarunt. *gir*, iverunt. *fur*, fuerunt.

38. Amant e diphthongis abjicere vocalem alterutram. e g. *movo*, *novo*, *core*, *fele*; pro *muovo*, *nuovo*, *cuore*, *fiele*.

SPICILEGIUM

eorum,

QUÆ IN LEXICIS

reperiri non solent.

A.

Accesi, *e*, *ero*: accendi, it, erunt. ab *accendere*.

Acceso, Supinum. ab eodem.

Accorsi (*m'*) *e*, *ero*, (*s'*): animadverti, it, erunt. ab *accorgersi*.

Accorto, Supinum. ab eodem.

Ad,

Ad, ante vocalem, pro *a* dativo articuli indefiniti.

Ademmo, poetice pro *auvedemmo*, animadvertimus, observavimus.

Afflissi, e, ero: vexavi, contristavi, it, erunt. ab *afflgegere*.

Afflitto, Supinum. ab eod.

Aggio, habeo. *aggia*, habeam, habeat. poetice.

Alma, anima, animus. poeticum.

Altri, pro *altro*, alius.

Andrò &c. ibo &c. *Andrei* &c. irem &c ab *andare*.

Apersi, e, ero: aperui, it, erunt. ab *aprire*.

Aperto, Supinum. ab eod.

Appaio, appareo. ab *apparire* seu *apparere*.

Apparsi, vel *Apparvi, e, ero*: apparui, it, erunt. ab eod.

Apparso, Supinum. ab eod.

Applausi, e, ero: plausi, it, erunt. ab *applaudire* seu *applaudere*.

Applauso, Supinum. ab eod.

Arrigo, Henricus.

Arsi, e, ero: ussi, combussi, it, erunt. ab *ardere*.

Arso, Supinum. ab eod.

Ascosi, e, ero: abscondi, it, erunt. ab *ascondere*.

Ascoso, *Ascosto*, Supinum. ab eod.

Ave, habet. poetice.

Avemo, habemus. poetice.

B.

Bebbi, e, ero: bibi, it, erunt. a *bevere* seu *bere*.

Beuvi, e, ero: bibi, it, erunt, a *bevere*, seu *bere*.

C.

C' ante *h*, pro *che*. e. g. *c'hai*? quid habes?

Caddi, e, ero: cecidi, it, erunt. a *cadere*.

Caggio, cado. *caggiamo*, cadimus. *caggiono*, cadunt. *Caggia* &c. cadam, as, at &c. poetice.

Calse, interfuit, es ist daran gelegen gewesen. a *calere*.

Campidoglio, Capitolium.

Ce cum Affixo, pro *ci*, nobis, nos.

Cene, respondet gallico *y en*. latine vel omnino omitte, vel expone per *aliqui*. e. g. *cene sono*, *il y en a*, sunt aliqui, sunt qui &c.

Cessi, e, ero: cessi, it, erunt. Sed hoc in Compositis: nam ipsum Verbum *cedere* Præteritum habet legitimum.

Cesso, Supinum, eorundem nempe Compositorum: ipsum enim *cedere* habet *ceduto*.

Che. 1. qui, quis? &c. 2. ut, quod, quam seu quantum, quia. 3. postquam. *parlato ch'ebbe*, ut finem loquendi fecit. 4. *il che*, id quod. 5. *non che*, nedum. 6. *che che*, quidquid.

Chi. 1. quis? &c. 2. *chi* ... *chi* ... alius ... alius ... 3. *chi che*, quisquis.

Chieggo, peto. *Chiegga* &c. petam, rogem. a *chiedere*.

Chiesi, e, ero: petii, it, ierunt. ab eodem.

Chiesto, Supinum. ab eod.

Chiusi, e, ero: clausi, it, erunt. a *chiudere*.

Chiuse,

Chiuso, Supinum. ab eod.
Ci. 1. nobis, nos. 2. particula relativa, gallice *y*, nobis hier, da, hic. e. g. *non ci è più speranza*, nulla jam hic spes est. *c'è una torre*, est hic turris.
Cinsi, *e*, *ero*: cinxi, it, erunt. a *cingere*.
Cinto, Supinum. ab eod.
Cioè, id est.
Cisi, *e*, *ero*: Præteriti simplicis persona prima, tertia, & ultima. ab inusitato, sed Compositorum plurium fonte, *cidere*.
Ciso, Supinum. ab eod.
Clusi, *e*, *ero*: clusi, it, erunt. in Compositis Verbi *chiudere*.
Cluso, Supinum eorundem.
Co', mit den. pro *coi*, *con i*.
Cogli, colligis, collige. a *cogliere*. Apud quosdam mit den, pro *con gli*.
Coi, mit den. pro *con i*, *con li*.
Col, *collo*, mit dem. *colla*, mit der. *colle*, mit den. plur, gen. fem. *colli*, mit den. plur. gen. masc.
Colei, illa. *coloro*, illi, illæ.
Colgo, colligo: *colgono*, colligunt: *colga* &c. colligam, as, &c. a *cogliere*.
Colsi, *e*, *ero*: collegi, it, erunt. ab eodem.
Colto, Supinum. ab eod. Substantive, cultus.
Comparsi, *e*, *ero*: comparui, it, erunt. a *comparire*.
Comparso, Supinum. ab eod.
Compiei, absolvi, implevi. a *compire*, a *compiere* legitimum est.
Compiuto, Supinum. ab iisdem.
Conceputo, Supinum, a *concepire*, concipere.
Conobbi, *e*, *ero*: cognovi, it, erunt. a *conoscere*.
Conosciuto, Supinum ab eod.
Copersi, *e*, *ero*: operui, it, erunt. a *coprire*.
Coperto, Supinum. ab eod.
Corre, pro *cogliere*, colligere, deprehendere. item, currit, a *correre*.
Corrò &c. colligam &c. *correi* &c. colligerem &c. a *cogliere*.
Corsi, *e*, *ero*: cucurri, it, erunt. a *correre*.
Corso, Supinum. ab eod.
Cossi, *e*, *ero*: coxi, it, erunt. a *cuocere*.
Costei, ista. *costoro*, isti, istæ.
Cotto, Supinum. a *cuocere*.
Crebbi, *e*, *ero*: crevi, it, erunt. a *crescere*.
Cresciuto, Supinum. ab eod.
Crocifissi, *e*, *ero*: cruci affixi, it, erunt. a *crocifiggere*.
Crocifisso, Supinum. ab eod.
Cucio &c. neo: *cucia* &c. neam &c. a *cucire*.
Cui, cujus.

D.

Da. 1. articulus indefinitus ablativi. 2. apud. *da voi*, apud vos. 3. instar. *parla da pazzo*, loquitur instar stulti.
Dà, dat, da. a *dare*.
Dai, das. ab eod. Est & articulus, von den.
Danno, dant. a *dare*. Substantive, damnum.
Darò &c. dabo &c. *darei* &c. darem &c. a *dare*.

De', debet. poetic. Est & articulus genitivi plur. mascul.
Deano, debeant. poet.
Debba vel *debbia* &c. debeam &c. *debbe*, debet: *debbo*, debeo: *debbono*, debent: a *dovere*.
Dee, debet. poet.
Deeg', *deggio*, debeo: *deggi*, debes: *deggiono*, debent: *deggia* &c. debeam &c. poet.
Dei, Dii. 2. debes, debeas. 3. articulus genitivi plur. masc.
Demmo, dedimus. a *dare*.
Denno, debent. poet. 2. olim, dederunt.
Deo, debeo: *deono*, debent. poetice.
Dessi &c. darem &c. a *dare*.
Desso, pro *esso*, ipse. (Post Verba *Essere* & *Parere*.
Deste, dedistis: *desti*, dedisti. a *dare*. *Desti*, a *destare*, excitare, legitimum est.
Detti, *e*, *ero*: dedi, it, erunt. a *dare*.
Detto, Supinum. a *dire*, dicere. Substant. dictum.
Deve, debet: *devi*, debes, debe: *devo*, debeo: *devono*, debent. a *dovere*.
Dì, dic, dicis. a *dire*. item, dies.
Dia, dem, des, det. *diano*, dent. a *dare*.
Dica &c. dicam, as, at &c. a *dire*.
Dicemmo, diximus: *dicendo*, dicens. ab eod.
Dicessi &c. dicerem &c. *diceste*, dixistis: ab eod.
Diceva &c. dicebam &c. ab eod.
Dico &c. dico &c. ab eod.
Diè, dedit. a *dare*.
Diedi, *e*, *ero*: dedi, it, erunt. ab eod.
Diei, dedi. (olim.) ab eod.
Dienno, dederunt. (olim.) ab eod.
Dier. *dieron*, dederunt. poet.
Difesi, *e*, *ero*: defendi, it, erunt. a *difendere*.
Difeso, Supinum. ab eod.
Diino, dent, a *dare*.
Dissi, *e*, *ero*: dixi, it, erunt. a *dire*.
Dissuasi, *e*, *ero*: dissuasi, it, erunt, a *dissuadere*.
Dissuso, Supinum. ab eod.
Distinsi, *e*, *ero*: distinxi, it, erunt. a *distinguere*.
Distinto, Supinum. ab eod.
Divisi, *e*, *ero*: divisi, it, erunt. a *dividere*.
Diviso, Supinum. ab eod.
Dò, do. a *dare*.
Dobbiamo, debemus, debeamus; *dobbiate*, debeatis. a *dovere*.
Doglia &c. doleam, querar &c. *dogliamo*, querimur, amur. a *dolere*. Subst. dolor.
Doglio, queror: *dogliono*, dolent, queruntur. ab eod.
Dolga &c. querar &c. *dolgo*, queror: *dolgono*, queruntur, dolent. ab eod.
Dolsi, *e*, *ero*: questus sum, dolui &c. ab eod.
Dorrò &c. dolebo, querar &c. *dorrei* &c. quererer, dolerem &c. ab eod.
Dotto, Supinum. ab inusitato *ducere*, cujus tamen crebra sunt Composita (item, doctus.)

Duole

Duole, dolet, queritur: *duoli*, quereris, querere. a *dolere*.
Durre, pro *Ducere*, in solis Compositis usitatum.
Durrò &c. ducam &c. *durrei* &c. ducerem &c. ab eod.
Dussi, *e*, *ero*: Præteritum simplex ejusdem.
Duto, *Dutto*, Supinum ejusdem.

E.

E, pro *ei*, is; vel etiam ii.
Ecco, ecce. Recipit Affixa (§ 16) instar Verborum. e. g. *eccoci*, ecce nos. *eccole*, en illas.
Ed, et. pro *e*, sequente vocali.
Egli, is, illi. nonnunquam & ii, illi.
Eglino, ii, illi.
Ei, is. nonnunquam & ii.
Elle, vel potius *Elleno*, ipsæ, illæ.
Empiuto, Supinum. ab *empire*, implere.
Errigo, Henricus.
Ersi, *e*, *ero*: erexi, it, erunt. ab *ergere*.
Erto, Supinum. ab eod.
Esco &c. exeo &c. *esca* &c. exeam &c. *escendo*, exiens, exeundo. ab *uscire*.
Estinsi, *e*, *ero*: extinxi, it, erunt. ab *estinguere*.
Estinto, Supinum. ab eod.

F.

Fà, (rectius *fa*) facit, fac. a *fare*.
Facci, facias. ab eod.
Faccia &c. faciam, as &c. *facciamo* facimus, faciamus: *facciano* & *faccino*, faciant. ab eodem.
Faccio, facio. poeticum.
Face, facit. poet.
Facemmo, fecimus: *facendo*, faciens, faciendo. a *fare*.
Facessi &c. facerem &c. *faceste*, *sti*: fecistis, sti. ab eod.
Faceva &c. faciebam &c. ab eod.
Fai, facis. ab eod.
Fanno, faciunt. ab eod.
Fara, esset. poeticum.
Farò &c. faciam, es &c. *farei* &c. facerem &c. a *fare*.
Fatto, Supinum. ab eod. Substant. factum.
Fe, fecit. ab eod. *fare*. Subst. fides.
Fea; faciebat. a *fare*.
Feci, *e*, *ero*: feci, it, erunt. ab eod.
Federigo, Fridericus.
Fei, feci: *femmo*, fecimus: *fenno*, *fer*, *fero*, *ferono*, fecerunt: *feo*, fecit: *festi*, *feste*, fecisti, fecistis. poetic.
Fersi, *e*, *ero*: Præteritum simplex Compositorum ex *ferire*, quod legitimum est.
Ferto, Supinum eorundem.
Fesso, Supinum. a *fendere*, findere. Substant. fissura.
Fia, erit, sit. erunt, sint.
Fie, erit: *fieno*, erunt: *fii*, sit. poet.
Finsi, *e*, *ero*: finxi, it, erunt. a *fingere*.
Finto, Supinum. ab eod.
Fissi, *e*, *ero*: fixi, it, erunt. a *figgere*.
Fitto, Supinum. ab eod.
Fò (rectius *fo*) facio. a *fare*.
For, *foro* fuerunt. poet.
Fossino, essent. poet.
Fransi, *e*, *ero*: fregi, it, erunt. a *frangere*.
Franto, Supinum. ab eod.
Frissi, *e*, *ero*: frixi, it, erunt, a *friggere*.
Fritto, Supinum. ab eod.

Fue, fuit. poeticum.
Fusi, e, ero: fudi, it, erunt. a *fondere*.
Fuso, Supinum. ab eod.

G.

Geltrude, Gertrudis.
Giaccia &c. jaceam &c. *giacciamo*, jacemus, jaceamus. a *giacere*.
Giaccio, jaceo. (Subst. glacies.) *giacciono*, jacent. ab eod.
Giaciuto, Supinum ab eod.
Giacomo, Jacobus.
Giacopo, idem.
Giacqui, e, ero: jacui, it, erunt. a *giacere*.
Gioseppe, Iosephus.
Giovanni, Ioannes.
Gire, ire. poet.
Girolamo, Hieronymus.
Giunsi, e, ero: perveni, assecutus sum, junxi, &c. a *giungere*.
Giunto, Supinum. ab eod.
Giuseppe, Josephus.
Gli. 1. ei, illi, ihm. 2. eos, illos. 3. cum Affixis fit *glie*, ihm, ihr. ut, *glielo dirò*, ich will es ihm (ihr) sagen.
Goffredo, Godefridus, Godefredus.
Gran, magnus, magna. nonnunquam magni, magnæ.
Guglielmo, Guilielmus.

H.

Haggio, habeo. poet.
Halmi, pro *me l'ha*, er hat mirs. e. g. *halmi concesso*, concessit id mihi. poet.
Harò &c. habebo &c. *harei*, haberem: *haria, harian*: haberet, ent. poet.
Have, habet. poet.

I.

I', ego. poet.
Il, pro *lo*, eum, id.
Incesi, e, ero: incendi, it, erunt. ab *incendere*.
Inceso, Supinum. ab eod.
Intrisi, e, ero maceravi, subegi, it, erunt. ab *intridere*.
Intriso, Supinum. ab eod.
Invasi, e, ero: invasi, it, erunt. ab *invadere*.
Invaso, Supinum. ab eod.
Io, ego.
Ire, ire. poet.

L.

La. 1. articulus, die. 2. eam.
Labbia, labra. poet.
Le. 1. articulus, die. 2. ei, ipsi, ihr. 4. eas, ipsas,
Lei, ipsa, illa.
Len, pro *gliene*. v. *Gli* & *Ne*. poet.
Lessi, e, ero: legi, it, erunt. a *leggere*.
Letto, Supinum. ab eod. Substant. lectus, alveus fluminis.
Li. 1. eos, illos. 2. articulus masc. plur. die. 3. nonnunquam pro *gli*, ihm.
Lo. 1. articulus, ante *s* durum. der, den. 2. eum, id.
Loro. 1. iis, eos, eas. transit etiam in reliquos casus: *di, a, da loro*. 2. ihr, ihre. *la loro casa*, eorum (earum) domus.
Luciuto, Supinum. a *lucere*, lucere.

Lui, ille.
Luigi, Ludovicus, Aloyſius.
Luſſi, e, ero: luxi, it, erunt. ab *lucere*.

M.

Mai, nunquam; etiam adjuncto *non*. e. g. *mai più non rivolge il paſſo in dietro*, nunquam retro jam pedem refert.
Me, me: *di, a, da me*: mei, mihi, a me.
Me', melius. poeticum.
Meco, mecum.
Medemo, medeſmo, ipſe, idem.
Merſi, e, ero: merſi, it, erunt. a *mergere*.
Merſo, Supinum. ab eod.
Meſſi, e, ero: poſui, it, erunt. a *mettere*.
Meſſo, Supinum. ab eod.
Mi, mihi, me.
Miei, mei. pluralis a *mio*, meus.
Mila, millia.
Miſi, e, ero: poſui, it, erunt. a *mettere*.
Mogli, feminæ. pluralis a *moglie*.
Morrò &c. moriar &c.*morrei* &c. morerer &c. a *morire*.
Morto, Supinum. ab eod.
Morſi, e, ero: momordi, it, erunt. a *mordere*.
Morſo, Supinum. ab eod.
Moſſi, e, ero: movi, it, erunt: a *muovere*.
Moſſo, Supinum. ab eod.
Munſi, e, ero: mulxi, it, erunt. a *mungere*.
Munto, Supinum. ab eod.
Muoio, morior: *muoiamo*, morimur: *muoiono*, moriuntur: *muoia* &c. moriar, aris &c. a *morire*.
Muore, moritur: *muori*, moreris, morere. ab eodem.

N.

Nacqui, e, ero: natus ſum, natus eſt, nati ſunt. a *naſcere*.
Naſcoſi, e, ero: abſcondi, it, erunt. a *naſcondere*.
Naſcoſto, Naſcoſo, Supinum. ab eod.
Nato, Supinum. a *naſcere*, naſci.
Ne. 1. nobis, nos. 2. particula relativa, gallice *en*; nobis, inde, ejus, eorum, earum, de hoc. e. g. *ne volete*? viſne inde aliquid? *ne ſono tre giorni*, triduum inde elapſum eſt. *mene pento*, pœnitet me ejus rei. *gliene dirò*, dicam ei de hoc.
Ne', in den. e. g. *ne' pericoli*, in periculis.
Ned (olim ſcribebatur ſequente vocali) nec.
Negli, nei, ut *ne'*.
Nel, nello, in dem. *nella*, in der. *nelle*, in den. *Nel* poeticum, ex *nè*, neque, & *il*.
Niente. 1. nihil. 2. aliquid. e. g. *chi vuol niente, venga*: qui aliquid cupit, veniat.
Nociuto, Supinum. a *nuocere*, nocere.
Nocqui, e, ero: nocui, it, erunt. ab eod.
Noi, nos.
Nol, non eum, non id.

O.

Od (ſequente vocali, pro *ò*) vel aut.

Odo, audio: *odi*, audis, audi: *ode*, audit: *odono*, audiunt: *oda* &c. audiam, as &c. ab *udire*.

Offerrei &c. offerrem &c. ab *offerire*.

Offesi, e, ero: offendi, it, erunt. ab *offendere*.

Offeso, Supinum. ab eod.

P.

Paio, videor: *paiono*, videntur: *paiamo*, videmur, videamur: *paia* &c. videar &c. a *parere*.

Parrò &c. videbor &c. *parrei* &c. viderer &c. ab eod.

Parsi, e, ero: visus sum, visus est, visi sunt. ab eod.

Parso, Supinum. ab eod.

Parvi, e, ero: visus sum, visus est, visi sunt. ab eod.

Pasciuto, Supinum. a *pascere*, pascere.

Pe', pei, durch die, für die.

Pel, pella, pelle, pello: durch *vel* für den, die, den.

Per. 1. pro, per. 2. *per me*, quod ad me attinet. *per quel che vedo*, ut video. 3. *è per morire*, proximus morti est. 4. *per grande che sia*, quantumvis magnus sit.

Percossi, e, ero: percussi, it, erunt. a *percuotere*.

Percosso, Supinum. ab eod.

Persi, e, ero: amisi, it, erunt. a *perdere*.

Perso, Supinum. ab eod.

Persuasi, e, ero: persuasi, it, erunt. a *persuadere*.

Persuaso. Supinum. ab eod.

Pesi, e, ero: pendi, solvi, it, erunt. a *pendere*.

Peso, Supinum. ab eod. Substant. pondus.

Piaccio, placeo: *piacciono*, placent: *piacciamo*, placemus, placeamus: *piaccia* &c. placeam &c. a *piacere*.

Piaciuto, Supinum. ab eod.

Piacqui, e, ero: placui, it, erunt. ab eod.

Piansi, e, ero: flevi, it, erunt. a *piangere*.

Pianto, Supinum. ab eod.

Pier, Pietro, Petrus.

Pinsi, e, ero: pinxi, it, erunt. a *pingere*; coloribus exprimere. 2. impuli, it, erunt. a *pingere*, seu *pignere*, impellere.

Pinto, Supinum. ab iisdem.

Piobbe, Piouve, Præterit. a *piovere*, pluere.

Pitto, Supinum. a *pingere*, pingere.

Pongo, pono: *pongono*, ponunt: *pongbiamo*, ponimus, amus: *ponga* &c. ponam, as &c. a *ponere*.

Ponno, possunt. poeticum.

Poria, possem, posset. poeticum.

Porre, ponere. Affixa ei detrahunt ultimam syllabam § 16.

Porrò &c. ponam &c. *porrei* &c. ponerem &c. a *ponere*.

Porsi, e, ero: porrexi, it, erunt. a *porgere*.

Porto, Supinum. ab eod. Substant. portus.

Posi, e, ero: posui, it, erunt. a *ponere*.

Posso, possum: *possono*, possunt: *possiamo*, possumus, possimus: *possa* &c. possim &c. a *potere*.

Posto, Supinum. a *ponere*, ponere.

Po-

Potenno, (apud antiquos) potuerunt.
Presi, e, ero: cepi, accepi, it, erunt. a *prendere*.
Preso, Supinum. ab eod.
Pressi, e, ero: pressi, it, erunt. a *premere*.
Presso, Supinum Compositorum ab eod.
Protessi, e, ero: protexi, it, erunt. a *proteggere*.
Protetto, Supinum. ab eod.
Punsi, e, ero: pupugi, it, erunt. a *pungere*.
Punto, Supinum. ab eod.
Può (poetice *puote*) potest: *puoi*, potes. a *potere*.
Pure, tamen, quidem. Sæpe est merus pleonasmus.

Q.

Quale, qualis. Si præcedat articulus definitus, qui, quæ &c.
Quegli, illi. item, ille.
Quei, que', illi.
Quel, ille. nonnunquam pro *quel che*, id quod. e.g. *so quel dissero*, scio quid dixerint.
Questi, hi. Sæpe, hic.

R.

Rasi, e, ero: rasi, it, erunt. ab *radere*.
Raso, Supinum. ab eod.
Regi, Reges. poeticum.
Resi, e, ero: reddidi, effeci, it, erunt. ab *rendere*.
Reso, Supinum. ab eod.
Ressi, e, ero: rexi, it, erunt. ab *reggere*.
Retto, Supinum. ab eod.
Ridolfo, Rudolphus, Rodulphus.
Riflessi, e, ero: reflexi, perpendi, it, erunt. a *riflettere*.
Riflesso, Supinum. ab eod.
Rimango, remaneo: *rimangono*, remanent: *rimanga* &c. remaneam &c. ab *rimanere*.
Rimarrò &c. remanebo &c. *rimarrei* &c. remanerem &c. ab eod.
Rimasi, e, ero: remansi, it, erunt, ab eod.
Rimaso, Supinum. ab eod.
Risi, e, ero: risi, it, erunt. ab *ridere*.
Riso, Supinum. ab eod. Substant. risus.
Risposi, e, ero: respondi, it, erunt. a *rispondere*.
Risposto, Supinum. ab eod.
Rosi, e, ero: rosi, it, erunt. ab *rodere*.
Roso, Supinum. ab eod.
Rotto Supinum. ab *rompere*, rumpere.
Ruggiero, Rogerius.
Ruppi, e, ero: rupi, it, erunt. a *rompere*.

S.

Sà (rectius *sa*) scit. a *sapere*.
Saglio, ascendo: *sagliono*, ascendunt: *sagliamo*, ascendimus, amus: *saglia* &c. ascendam, as &c. a *salire*.
Sai, scis. a *sapere*.
Salgo, ascendo: *salgono*, ascendunt: *salga* &c. ascendam, as &c. a *salire*.
Salsi, e, ero: ascendi, it, erunt. ab eod.
San, divus, sanctus.
Sanno, sciunt. a *sapere*.
Sappi, scito: *sappia* &c. sciam, as &c. *sappiamo*, scimus, sciamus. ab eod.

Sar.

Sarrei &c. (apud veteres) ascenderem &c. a *salire.*

Satti? videturne tibi? censen' tu? poeticum.

Scelsi, e, ero: selegi, it, erunt. a *scegliere.*

Scelto, Supinum. ab eod.

Scesi, e, ero: descendi, it, erunt. a *scendere.*

Sceso, Supinum. ab eod.

Sciogli, solvis, solve. ab *sciogliere.*

Sciolgo, solvo: *sciolgono*, solvunt: *sciolga* &c. solvam, as &c. ab eod.

Sciolsi, e, ero. solvi, it, erunt. ab eod.

Sciolto, Supinum. ab eod.

Sciorre, pro *sciogliere*, solvere.

Sciorrò &c. solvam, es &c. *sciorrei* &c. solverem &c. ab eod.

Scorsi, e, ero: vidi, duxi, it, erunt. a *scorgere*. 2. a *scorrere*, percurrere, populari.

Scorto, Supin. a *scorgere*, cernere, præire.

Scossi, e, ero: concussi, excussi, it, erunt. a *scuotere.*

Scosso, Supinum. ab eod.

Scrissi, e, ero: scripsi, it, erunt. a *scrivere.*

Scritto, Supinum. ab eod.

Se. 1. si. 2. pronomen sui, sibi, se. 3. **man**. e.g. *allora potrà giudicar sene*, **alsdann wird man davon urtheilen können.**

Se', es. nonnunquam pro *se i*, **wann die**. e.g. *se' preghi vagliono*, si preces valent.

Seco, secum, cum illo, cum illa, cum illis.

Seggo, sedeo; *seggono*, sedent. vel etiam *seggio*, *seggiono*. *seggiamo*, sedemus, sedeamus: *segga* &c. sedeam &c. a *sedere.*

Sel, si eum, si id.

Sendo, Participium Præsentis ab *essere* esse. cum sit, cum esset &c.

Seppi, e, ero: scivi, it, erunt. a *sapere.*

Sete, estis. poet. Subst. sitis.

Si. 1. sibi, se. 2. **man**. *si dice*, **man sagt**. *un giorno potrà dirsi*, **eines Tags wird man sagen können.** *si cercano mezzi*, **man suchet Mittel.**

Siedo &c. sedeo &c. *siedi*, sede: *sieda* &c. sedeam &c. a *sedere.*

Sò (rectius *so*) scio. a *sapere.*

Sofferrei &c. tolerarem &c. a *soffrire* vel *sofferire.*

Soglio, soleo: *sogliono*, solent: *sogliamo*, solemus, amus: *soglia* &c. soleam &c. ab *solere*. Subst. *soglia*, & *soglio*, limen.

Solito, Supinum. ab eod. *solere.*

Solsi, e, ero: solvi, it, erunt. a *solvere.*

Soluto, Supinum. ab eod.

Sorsi, e, ero: enatus sum, surrexi, it, erunt. a *sorgere.*

Sorto, Supinum. ab eod.

Sovra, supra. poeticum.

Spansi, e, ero: expandi, effudi, it, erunt. a *spandere.*

Spanto, Supinum. ab aod.

Sparsi, e, ero: sudi, it, erunt. a *spargere.*

Sparso, Supinum. ab eod.

Spene, spes. poetice.

Spensi, e, ero: extinxi, it, erunt. a *spegnere.*

Spento, Supinum. ab eod.

Spinsi,

Spinsi, *e*, *ero*: impuli, it, erunt. a *spingere.*
Spinto, Supinum. ab eod.
Spirto, ſpiritus. poeticum.
Stà (rectius *ſta*) ſtat, ſta. a *ſtare.*
Sta, pro *queſta*, hæc. *ſta mane*, *ſta ſera*, *ſta notte*, hoc matutino tempore, hoc veſpere, hac nocte.
Stai, ſtas. a *ſtare.*
Stanno, ſtant. ab eod.
Starò &c. ſtabo &c. *ſtarei* &c. ſtarem &c. ab eod.
Ste, ſtetit. poetice.
Stemmo, ſtetimus. a *ſtare.*
Steſſi &c. ſtarem &c. *Steſti*, *ſteſte*: ſtetiſti. is. a *ſtare.*
Stetti, *e*, *ero*: ſteti, it, erunt. a *ſtare.*
Stia &c. ſtem &c. *ſtiano* & *ſtiino*, ſtent. ab eod.
Stò (rectius *ſto*). ab eod.
Stretto, Supin. a *ſtringere*, ſtringere.
Strinſi, *e*, *ero*: ſtrinxi, it, erunt. ab eod.
Struſſi, *e*, *ero*: deſtruxi, it, erunt. a *ſtruggere.*
Strutto, Supinum. ab eod.
Su', über die.
Svelſi, *e*, *ero*: evulſi, it, erunt. a *Svellere.*
Svelto, Supinum. ab eod.
Sul, *ſulla*, *ſulle*, *ſullo*: über den, die, den.
Sunſi, *e*, *ero*: Præteritum ſimplex ab inuſitato *ſumere*, cujus tamen plura Compoſita vigent.
Sunto, Supinum. ab eod.
Suoi, ſui &c. ejus, eorum, earum.
Suole, ſolet: *ſuoli*, ſoles, ſole. ab *ſolere.*
Surſi, *e*, *ero*: ut *ſorſi* &c.
Surto: ut *ſorto.*

T.

Taccio, taceo: *tacciono*, tacent: *tacciamo*, tacemus, amus: *taccia* &c. taceam &c. a *tacere.*
Taciuto, Supinum. ab eod.
Tacqui, *e*, *ero*: tacui, it, erunt. ab eod.
Tai, tales. poet.
Te, te. *di*, *a*, *da te*: tui, tibi, a te.
Teco, tecum.
Tengo, *ono*: teneo, tenent: *tenga* &c. teneam &c. a *tenere.*
Tenni, *e*, *ero*: tenui. it, erunt. ab eod.
Terrò &c. tenebo &c. *terrei* &c. tenerem &c. ab eod.
Terſi, *e*, *ero*: terſi, it, erunt. a *tergere.*
Terſo, Supinum. ab eod.
Teſi, *e*, *ero*: tetendi, it, erunt. a *tendere.*
Teſo, Supinum. ab eodem.
Teſſi, *e*, *ero*: texui, it, erunt. a *teſſere.*
Ti, tibi, te.
Tiello, tene id, habe. ex *tieni lo*. poet.
Tiene, tenet: *tieni*, tenes, tene. a *tenere.*
Togli, tollis, tolle. a *togliere.*
Tolgo, *ono*: tollo, unt: *tolga* &c. tollam, as &c. ab eod.
Tolſi, *e*, *ero*: ſuſtuli, it, erunt. ab eod.
Tolto, Supinum. ab eod.
Tommi, tolle mihi. poet.
Torrò &c. tollam, es &c. *torrei* &c. tollerem &c. a *togliere.*
Torſi, *e*, *ero*: torſi, curvavi, it, erunt. a *torcere.*
Torto, Supinum. ab eod.

Tosi, e, ero : totondi, it, erunt. a *tondere.*
Toso, Supinum. ab eod.
Traggo &c. traho &c. *traggi*, trahe: *tragga* &c. traham, as &c. a *traere* seu *trarre.*
Traghiamo, trahimus,amus.ab eod.
Trarre, pro *traere*, trahere. unde *trarrò* &c. traham, es &c. *trarrei* &c. traherem &c.
Trassi, e, ero : traxi, it, erunt.ab eod.
Tratto, Supinum. ab eod.
Tu (apud veteres poetas *tue*) tu.
Tuoi, pluralis a *tuo*, tui.
Tutto, omnis, totus. 1. amat post se articulum definitum. e.g. *tutti gli uomini*, omnes homines. *tutte le case*, omnes domus. *tutta la terra*, tota regio, totus orbis terrarum. 2. *tutti e tre*, **alle drey**. *tutt'e dieci*, **alle zehen**. 3. *il tutto*, omnia, totum.

V.

V', pro *ove*, ubi. poeticum.
Va, (rectius *va*) it, i. ab *andare.*
Vado, eo: *vada* seu *vadi*, eam, eas, eat: *vadano* & *vadino*, eant. ab eod.
Vaglio, valeo: *vagliamo*, valemus, amus: *vaglia* &c. valeam &c. a *valere.*
Vai, is. ab *andare.*
Valsi, e, ero: valui, it, erunt. a *valere.*
Valso, poetice Supinum. ab eod.
Vanno, eunt. ab *andare.*
Varrò &c. valebo &c. *varrei* &c. valerem &c. a *valere.*
Uccisi, e, ero : occidi, it, erunt. ab *uccidere.*
Ucciso, Supinum. ab eod.
Ve. 1. cum Affixo, vobis, vos. e.g. *voglio darvelo*, volo id vobis dare. 2. poetice pro *ove*, ubi.
Vè, vide. poeticum.
Veddi, e, erò : vidi, it, erunt. a *vedere.*
Veggio, iono : video, ent. poetice.
Veggo, video: *veggiamo*, videmus, amus: *veggono*, vident: *vegga, vegghi* &c. videam, as &c. a *vedere.*
Veglio, senex. poeticum. item, vigilo.
Vegno, venio: *vegniamo*, venimus. a *venire.*
Velle, imo & *vel*, velle. poet.
Vene, ut *Cene*.
Vengo, ono: venio, unt: *venga, venghi* &c. veniam, as &c. a *venire.*
Venni, e, ero: veni, it, erunt. ab eod.
Venuto, Supinum. ab eod.
Ver, erga. poeticum.
Verrò &c. veniam, es &c. *verrei* &c. venirem &c. a *venire.*
Vi. 1. vobis, vos. 2. particula relativa, Gallorum *y*, ibi, eo. ut: *non v'è più grazia*, non jam ibi est gratiæ locus. *v'è una legge*, est ibi lex. *non posso andarvi*, non possum eo ire.
Vidi, e, ero: vidi. it, erunt. a *vedere.*
Viene, venit: *vieni*, venis, venito. a *venire.*
Vinsi, e, ero : vici, it, erunt. a *vincere.*
Vinto, Supinum. ab eod.
Vissi, e, ero: vixi, it, erunt. a *vivere.*
Vissuto, Supinum. ab eod.
Visto, Supinum. a *vedere*, videre.
Unsi, e, ero : unxi, it, erunt. ab *ungere.*
Unto, Supinum. ab eod.
Vo, eo. ab *andare.*

Vo'-

Vo' volo. poeticè.
Voglio, ono: volo, unt: *vogliamo*, volumus, velimus: *voglia* &c. velim &c. a *volere*.
Voi, vos.
Volli, e, ero: volui, it, erunt. a *volere*.
Volsi, e, ero: verti, it, erunt a *volgere*. 2. apud quosdam, volui, it, erunt.
Volto, Supinum. a *volgere*, vertere. Substant. vultus.
Uomini, homines.
Vorrò &c. volam &c. *vorrei* &c. vellem &c. a *volere*.
Vosco, vobiscum. poet.
V. S. pro *Vossignoria*, Vestra Dominatio.
Vuò, volo. poeticum.
Vuoi, vis. a *volere*.
Vuole, vult. ab eodem.

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis Compositis præfiguntur.

A - scrivere, adscribere.
Ab - battere, dejicere.
Ac - carezzare, blandiri.
Ad - domandare, petere.
Af - fermare, affirmare.
Ag - giungere, adjungere.
Al - legare, allegare.
All - oppiare, sopire.
Am - mansare, mansuefacere.
An - noiare, tædio afficere.
Ante - porre, anteponere.
Anti - mettere, anteferre.
Anzi - venire, antevenire.
Ap - prendere, percipere.
Ar - recare, afferre.
As - saggiare, gustare.
At - torcere, contorquere.
Av - venire, accidere.
Bene - dire, bene precari.
Bis - cantare, cantitare.
Circon - scrivere, circumscribere.
Co - adunare, in unum redigere.
Cog - nominare, cognominare.
Com - muovere, commovere.
Con - durre, ducere.
Contra - ire*, adversari.
Cor - reggere, corrigere.
De - crescere, decrescere.
Di - battere, discutere, collidere.
Dif - fondere, diffundere.
Dis - ubbidire, non parere.
Disap - provare, improbare.
E - leggere, eligere.
Ec - cedere, excedere.
Es - agitare, exagitare.
For - fare, peccare.
Fra - porre, interponere.
Il - lustrare, illustrare.
Im - mergere, immergere.
In - fingere, simulare.

* *Contra* in meliore orthographia geminat plerumque sequentem literam, *contraddire*, *contraffare*, *contrapporre*.

Infra-mettere, interponere.
Inn-alzare, (ut hodie scribunt) extollere.
Inter-cedere, intercedere.
Intra-prendere, suscipere.
Intro-durre, introducere.
Ir-rigare, irrigare.
Mal-fare, male agere.
Male-dire, maledicere.
Man-tenere, conservare, tueri.
Mis-pregiare, spernere.
Misau-venire, male evenire.
O-mettere, omittere.
Oc-correre, occurrere.
Of-ferire, offerre.
Om-mettere, omittere.
Op-primere, opprimere.
Os-servare, observare.
Ot-tenere, obtinere.
Per-venire, pervenire.
Pos-sedere, possidere.
Pre-figgere, constituere.
Presup-porre, ponere, sumere.
Pro-cacciare, procurare, parare.
Prou-vedere, prospicere.
R-intenerire, rursus emollire.
*Ra ** - sciugare*, siccare, abstergere.
Raf-forzare, denuo munire.
Ral-lentare, relaxare.
Rau-volgere, involvere.
Re-assumere, resumere.
Red-arguire, redarguere.
Retro-pignere, retrorsum impellere.
Ri-cercare, requirere.
Ria-scendere, iterum ascendere.
Rin-chiudere, includere.
S-venire, deficere animo.
Scom-porre, turbare, disjicere.
Scon-figgere, profligare, refigere.
Se-durre, a recto abducere.
*So**-scrivere*, subscribere.
Soddis-fare, satisfacere.
Soll-alzare, aliquantum attollere.
*Sopra**-stare*, eminere..
Sopran-tendere, præesse.
Sor-prendere, deprehendere.
Sos-tenere, sustinere.
Sotto-porre, supponere, subjicere.
Sovra-stare, eminere.
Stra-pagare, ultra debitum solvere.
*Su**-vertire*, evertere.
Tra-gittare, transire, trajicere.
Tras correre, transcurrere.
Vili-pendere, parvi facere.

** Etiam hæ particulæ jus idem hodie obtinent. Sic scribitur e. g. *raddomandare, sommergere, souvenire, soprammettere, supporre.*

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmisi, obviam quamque libri italici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex Narrationibus Parnassiis Trajani Boccalini, P. 1 Narr. 88.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
La specie tutta delle Pecore ha mandati a questa Corte quattro suoi Ambasciadori

10 11 12 13 14 15 16 17
dori, i quali questa mattina sono stati ammessi all' audienza Reale di sua Ma-
18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28
jestà: onde un molto grande, e ben' ornato Castron Pugliese, disse, che le
29 30 31 32 33 34 35 36 37 38
Pecore benissimo conoscevano, che quello Iddio, che aveva creato tutte le cose,
39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49
verso gli animali tutti avea usata tanta carità, così eccellente giustitia, che con
50 51 52 53 54 55 56 57
equivalenti doni di vertù aveva compensate l'imperfettioni, & i difetti loro.

Compendii gratia D. significabit *Dictionarium*, obvium qualecunque, modo non deterrimæ notæ; *Sp.* meum *Spicilegium*; § 1, § 2. &c. numerum Institutionum, quas proposui.

1) D. species. *la* articulus (§1.) die.
2) D. *tutto*, totus, omnis. *o* mutato in *a* femininum fit (§ 4.)
3) D. *Pecora*, Ovis. In numero plurali (§3) *a* femininum transit in *e*. *delle* articulus femininus in genitivo pluralis numeri (§1.) *ovium*.
4). D. *mandare*, mittere. Characteristica *are* (§ 6) primæ Conjugationis est: in qua (§ 9) Præteritum compositum Indicativi in tertia persona singulari habet *ha ato*: ergo, *are* Characteristica mutata in *ato*, fit *ha mandato*, & significat Misit. Cur autem scribitur *mandati*, non *mandato*? Respondeo, quia convenire Participium hoc in genere & numero debet cum suo Substantivo, mox secuturo, nimirum vocabulo *Legatos*: atqui *o* in plurali fit *i* (§3.)
5 & 6) D. *questo*, hic; *Corte*, Regia, Palatium. Nomen hoc femininum ex *questo* facit *questa* (§ 4.) Articulus indefinitus *a* (§ 2) Dativum indicat. Sensus ergo est: misit huic Regiæ, seu, ad hanc Regiam. De Apollinis palatio sermo est.
7) D. quatuor.
8) Sp. sui.
9) D. *Ambasciatore*, Legatus. Pluralis (§ 3) mutat *e* in *i*. *quatuor suos Legatos*.
10) Sp. *quale* cum articulo definito est relativum *qui*. *e* in *i* mutatum, ostendit (§ 3) esse pluralem, cujus & articulus *i* (§ 1) præcedit. welche, qui.
11) D. *questo*, hic. Feminino genere (§4) *questa*.

12) D. tempus matutinum. **diesen Morgen**: hodie mane. Sed Itali ut Germani, per accusativum efferunt.

13) Paulo majore hic attentione opus est. Participium *ammessi* cum non sit legitimum seu regulare, a me in Spicilegio præstandum est, quippe in quo anomala omnia me explanaturum professus sim. Atqui abest, inquies. Fateor, si Compositum quæris: sed simplex respiciendum est. Si Catalogum Particularum consulis, vides, vocabulum hoc ex *am* & *messi* conflatum esse debere: neque enim est particula alia, quæ huc trahi ullo modo possit. *Messo* vero (unde pluralis *messi* nascitur) in Spicilegio Supinum esse dicitur Verbi *mettere*: *ammessi* ergo ab *ammettere* profluit, quod, si e Dictionario petis, idem est ac Admittere. Habemus igitur participium sive supinum *admissi*. Memento, Passivum apud Italos (§ 10) componi ex supino seu participio & Verbo *Essere*. hujus forma (§ 8) ostendit, *sono stati* respondere nostro Fuerunt, utpote personam ultimam Præteriti compositi in Indicativo. Quare, conjuncto Verbo auxiliari cum primario, sensus prodit, *fuerunt admissi*.

14 & 15) DD. alloquium regium. Apostrophus articuli (§ 19) *alla* indicat, quae Dativi nota est (§ 1), & latino more exponitur, *ad alloquium regium*.

16) D. *suo*. Femininum (§ 4.) *sua*. articulus indefinitus (§ 2) genitivi signum est. **seiner**, suæ.

17) D. Majestas. Suæ Majestatis, Apollinis. Tota sententia hæc est: *Gens seu species tota Ovium misit ad hanc* (Apollinis) *Regiam quatuor suos Legatos, qui hodie mane admissi sunt ad regium suæ Majestatis alloquium.*

18) D. unde, quapropter. 19) D. *uno*, unus, quidam. *o* (§ 20) per aphæresin omittitur. 20 & 21) DD. valde magnus. 22) D. & 23) D. *bene*, bene. Apostrophus (§ 19) locum implet literæ *'e*. 24 - 26) DD. ornatus Vervex Apulus. 27) Sp. dixit.

28) Sp. quod. 29) ut 3. sed nominativo casu: ejus enim proprius est articulus *le* (§ 1.) 30) D. *bene*, bene. unde superlativus (§ 5) optime. 31) D. *conoscere*, cognoscere. Characteristica *ere* (§ 6) secundæ Conjug. in qua (§ 9) terminatio *evano* in Indicativo persona ultima est Imperfecti. *cognoscebant*. Proinde connecte sententiam: *quapropter ingens quidam & belle: ornatus Vervex Apulus dixit, Oves probe agnoscere*, &c. seu, *quod Oves probe agnoscerent*, &c.

32) Sp. quod. 33 - 35) DDD. ille Deus, qui. 36) D. *creare*, condere, creare. Characteristica (§ 6) primæ Conjug. in qua *aveva ato* (§ 9) est Plus-

tate ingenii, sine animo, sine pedum velocitate, & sine illis (Sp. *quei*) dentibus ad mordendum, nam *da* ante *mordere* (13) per gerundium exponitur.

129) D. *parere*, videri. *eva* (§ 9) Imperf. Indicativi: sed, ut ad finem ejus Tabellæ monui, *v* sæpe omittitur. *videbatur.* 130) Sp. iis. 131 - 133) DDD. ab illa Divina caritate. 134) D. *abbandonare*, derelinquere. ut n. 95. derelictas se fuisse.

135) Sp. quæ. 136) D. *mostrare*, ostendere. Plusquamp. Indicat. (§ 9.) ostenderat. 137 - 143) summum amorem etiam erga feras tantum perniciosas.

144 145 146 147 148 149 150 151
Onde la specie tutta delle Pecore, per non essere più lungo tempo la calamita di
152 153 154 155 156 157 158 159
tutte le oppressioni più lagrimevoli, instantemente chiedeva denti lunghi, e corna
160 161 162
acute, per farsi rispettare.

144) D. unde, quamobrem. 145 - 147) ut n. 1 - 3. 148) *per* (§ 13) instar gerundii explicandum est: um nicht zu seyn. 149) D. *lungo*, longus. *più* signum comparativi (§ 5.) 150) D. tempus. längere Zeit, diutius. 151) D. magnes. 152 - 154) DDD. oppressionum omnium maxime lacrymabilium. *tutte* post se poscit articulum definitum.) Sp. *Tutto.*) *più*, præcedente *le*, nota superlativi (§ 5.) 155) D. impense, enixe. 156) D. *chiedere*, petere. Secundæ Conjug. (§ 9.) Imperf. *petebat.* 157) D. dentes. 158) D. *lungo*, longus. *h* anaphoniæ gratia interponitur (§ 28) nulla sensus mutatione. 159) D. *corno*, cornu. Pluralis in *a* (§ 26), ubi, licet hic non præeat articulus *le*, dignosci tamen potest ex sequente vocabulo feminino. 160) D. acuta. 161 & 162) *per* ut n. 148. D. *fare*, facere. affixum (§ 16) facere se. D. *rispettare*, revereri. um sich in Ehren halten zu machen. *Quamobrem tota Ovium gens, ne diutius magnes esset oppressionum omnium maxime flebilium, enixe petebat dentes longos, & acuta cornua, ut reverentiam sibi compararet.*

163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173
Rispose Apollo, che le Pecore non conoscevano, che tra tutti i quadrupedi, che vivo-
174 175 176 177 178 179 180 181 182
no sopra la terra, non altro animale si trovava più privilegiato e favorito da Dio
183 184 185 186 187 188 189 190 191 192
di esse: perche ove gli altri con mille stenti, & infiniti pericoli erano farzati pro-

68 - 72) DDD. dentibus acutis, & fine animo feu audacia mordendi. *di* ante *mordere* (§ 13) per gerundium explicandum eft.

73) Sp. *la*, eam. intellige, Leporem: nam *Lepre*, ut modo vidifti, femininum eft. 75) D. nihilominus. 74 & 76) D. *dotare*. ornare, dotare. Plusquamp. Indicativi (§ 9.) dotaverat, ornaverat. 77 - 79) DDD. pede tam celeri. 80) Sp. ut. 81) ut modo, n. 73. 82) D. *afficurare*, tutum præftare. In prima Conjug. (§ 9) Imperf. Indicativi. 83) D. a dente. 84) D. cujuslibet. 85) fignum comparativi & fuperlativi (§ 5.) 86 & 87) DD. ferocioris, vel ferociffimi, animalis. Argumentum Vervecis totum eft:. *Nam etfi Divina Majeftas indiderit Lepori incredibilem timiditatem, dentesque acutos dederit, fed fine mordendi audacia: nihilominus eum pede tam veloce donavit, ut tutum eum præftaret a dente ferociffimæ cujuslibet belluæ.*

88 & 89) DD. & quod Vulpes. 90) D. ratio, jus. prudenter, jure. 91) D. non. 93) D. *potere*, poffe. Secundæ Conjug. Imperfectum Indicativi (§. 9.) poterat. 92 & 94) D. *fi dolere*, vel *dolerfi*, conqueri 95) D. *creare*, condere, creare. Præteritum Infinitivi Paffivi, quod (§ 10) ex fupino feu participio, & auxiliari *Effere* coalefcit. *Effere ftato* (§ 8) eft *fuiffe*. itaque, Procreatam fe fuiffe. 96 & 97) DD. tardam ad curfum. 98 & 102) D. *dare*, dare. *avendo dato* (§ 9) eft Participium Præteriti: quod (§ 15) commode folvitur per *cum* aut *quia*: quia Deus ei dedit, cum Deus ei dederit &c. Affixum (§ 16) *le*, Sp. ei, ipfi. 99 - 101) DDD. fua Divina Majeftas. 103 - 109) DDD. calliditatem talem ingenii, ut multa cum facilitate. 110) D. *fchivare*, evitare. Primæ Conjug. (§ 9) Imperf. Indicat. 111 - 113) DDD. infidias cujuslibet feræ. *Et Vulpem* (pergebat Vervex) *jure queri non poffe, procreatam fe fuiffe tardam ad curfum, cum Divina Majeftas largita ei fit calliditatem ingenii talem, ut facile admodum evitet infidias cujuslibet feræ.*

114 115 116 117 118 119 120
Solo le Pecore effendo ftate create d'una indicibile ftupidezza d'ingegno, fenza
121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131
cuore, fenza velocità di piedi, e fenza quei denti da mordere, parea loro da quella
132 133 134 135 136 137 138 139
Divina carità effere ftate abbandonate, che aveva moftrata fomma dilettione anco
140 141 142 143
verfo le fiere folo dannofe.

114 & 115) DD. Tantummodo Oves. 116) D. *creare*, condere, creare. *effendo ftate*, Participium Præteriti (§ 8) folvatur (§ 15) per *cum, quia* &c. cum fuerint. *create*, procreatæ. 117 - 128) DDD. ineflabili ftupiditate

in den. D. *mandra*, ſtabulum. in ſtabulis. 217) D. ab hoſtibus. 218) Sp. ſuis. *Et noctu, amore ac induſtria ſingulari, cuſtodiri eas & protegi in ſtabulis adverſus hoſtes.*

219) Sp. quod. 220-225) propter dotes adeo ſingulares multorum bonorum. 226) Sp. quæ. 227) D. Oves. 228) D. *apportare*, afferre. Primæ Conjug. (§ 9) Indicat. Præſens. afferunt. 229) Sp. hominibus. 230) D. *riputare*, exiſtimare. Participium Præſentis Paſſivi, quod (§ 10) ex *eſſendo* (§ 8), & ſupino ſeu particip[illegible] *riputato* conſtat. Solvitur (§ 15) per *cum*. cum exiſtimentur. 231 - 234) DDD. deliciæ ac divitiæ generis humani. 235) D. *accadere*, evenire. Secundæ Conjug. Imperfectum Indicat. (§ 9.) eveniebat. 236) Sp. ut. 237) D. illæ. 238) *erano* (§ 8.) erant. 239) D. *numeroſo*, frequens. ſuperlativus (§ 5.) frequentiſſima. 240 & 241) DD. ſpecies animalium. 242) Sp. quæ. 243) D. *vivere*, vivere. Secundæ Conjugat. (§ 9) Præſens Conjunctivi. vivat. 244) & 245) DD. ſuper terram. *Denique propter dona tam ſingularia multorum bonorum, quæ Oves hominibus afferunt, cum deliciæ divitiæque generis humani exiſtimentur, id evenire, ut frequentiſſima ſit animalium ſtirps, quæcunque in terra degunt.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA,

Torquatus Taſſus Hieroſolymam Liberatam ita inchoat:

1 2 3 4
Canto l'arme pietoſe, e'l Capitano,
5 6 7 8 9
Che 'l gran ſepolcro liberò di Criſto:
10 11 12 13 14
Molto egli oprò col ſenno, e con la mano,
15 16 17 18 19
Molto ſoffrì nel glorioſo acquiſto:
20 21 22 23
E in van l'inferno vi s' oppoſe, e in vano
24 25 26 27 28
S' armò d' Aſia e di Libia il popol miſto,
29 30 31 32 33
Che favorillo il Cielo: e ſotto a i ſanti
34 35 36 37 38
Segni riduſſe i ſuoi compagni erranti.

193 194 195 196 197 198 199 200
cacciarsi il cibo, alle sole pecore dagli stessi huomini, signori di tutte le fiere,
201 202 203 204 205 206 207 208
padroni della terra, erano riserbati e fino a gran prezzo comperati i pascoli; e
209 210 211 212 213 214 215 216
che la notte con carità e diligenza esquisita erono guardate e difese nelle mandre,
217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227
da' nemici loro. E che per le doti tanto singolari di molti beni, che le Pecore
228 229 230 231 232 233 234
apportano agli huomini, essendo riputate la delitia e la ricchezza del genere humano,
235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245
accadeva, ch' esse erano la più numerosa specie di animali, che viva sopra la terra.

163) Sp. respondit. 164) Apollo. 165) Sp. quod. 166) D. Oves. 167) ut n. 31. non cognoscebant. 168) Sp. quod. 169 - 171) DDD. inter omnes quadrupedes. 172) Sp. qui. 173) D. *vivere*, latine idem. Præsens Indicat. (§ 9.) vivunt. 174 & 175) DD. super terram. 176 - 178) DDD. non aliud animal. 179) Sp. *si*, se. D. *trovare*, reperire. Primæ Conjugat. (§ 9.) Indicativi Imperfect. sich befände. 180 & 181) DD. magis (§ 5.) eximium & amatum. 182) D. a Deo. 183) quam ipsas, nimirum Oves. D. *esso*, is, ipse. *di* ideo, quia comparativus (§ 5.) genitivum regit. *Respondit Apollo, non agnoscere Oves, inter omnes quadrupedes, qua super terram vivunt, non aliud animal inveniri magis ipsis eximium, magisve a Deo amatum.*

184) D. quia. 185) D. ubi, dum. 186 - 190) alia (animalia) per mille labores & infinita pericula. 191) D. *forzare*, cogere. Extra, erat, (§ 8.), & supino seu participio *forzato* (§ 9) nascitur Passivum (§ 10.) cogebantur. 192) D. procurare sibi. 193) D. cibum. 194 - 202) DDD. solis Ovibus ab ipsis hominibus, dominis omnium ferarum, dominatoribus terræ. Si *huomo* & *huomini* in D. non invenias, quærendum *uomo* & *uomini*, (§ 22.) Sp. *uomini*, homines. 203) D. *riserbare*, reservare. Imperfect. Passiv. ut n. 191. reservabantur. 204 - 208) DDD. imo & magno pretio emebantur. D. *comperare*, jungendum n. 203) pascua. *Nam dum alia* (animalia) *per mille labores & infinita pericula coguntur sibi cibum procurare, solis Ovibus ab ipsis hominibus, dominis ferarum omnium, dominatoribus terræ, reservari, imo & magno pretio emi pascua.*

209) Sp. quod. 210 - 213) noctu, amore & industria singulari. 214 & 215) D. *guardare*, custodire. Sp. *difeso*, Supinum a *difendere*, protegere, defendere. custodiebantur, & defendebantur. ut n. 191. 216) Sp. *nelle*, in

in den. D. *mandra*, ſtabulum. in ſtabulis. 217) D. ab hoſtibus. 218) Sp. ſuis. *Et noctu, amore ac induſtria ſingulari, cuſtodiri eas & protegi in ſtabulis adverſus hoſtes.*

219) Sp. quod. 220-225) propter dotes adeo ſingulares multorum bonorum. 226) Sp. quæ. 227) D. Oves. 228) D. *apportare*, afferre. Primæ Conjug. (§ 9) Indicat. Præſens. afferunt. 229) Sp. hominibus. 230) D. *riputare*, exiſtimare. Participium Præſentis Paſſivi, quod (§ 10) ex *eſſendo* (§ 8), & ſupino ſeu participio *riputato* conſtat. Solvitur (§ 15) per *cum*. cum exiſtimentur. 231 - 234) DDD. deliciæ ac divitiæ generis humani. 235) D. *accadere*, evenire. Secundæ Conjug. Imperfectum Indicat. (§ 9.) eveniebat. 236) Sp. ut. 237) D. illæ. 238) *erano* (§ 8.) erant. 239) D. *numeroſo*, frequens. ſuperlativus (§ 5.) frequentiſſima. 240 & 241) DD. ſpecies animalium. 242) Sp. quæ. 243) D. *vivere*, vivere. Secundæ Conjugat. (§ 9) Præſens Conjunctivi. vivat. 244) & 245) DD. ſuper terram. *Denique propter dona tam ſingularia multorum bonorum, quæ Oves hominibus afferunt, cum deliciæ divitiæque generis humani exiſtimentur, id evenire, ut frequentiſſima ſit animalium ſtirps, quæcunque in terra degunt.*

EXERCITATIO ALTERA,

POETICA,

Torquatus Taſſus Hieroſolymam Liberatam ita inchoat:

1 2 3 4
Canto l'arme pietoſe, e'l Capitano,
5 6 7 8 9
Che 'l gran ſepolcro liberò di Criſto:
10 11 12 13 14
Molto egli oprò col ſenno, e con la mano,
15 16 17 18 19
Molto ſoffrì nel glorioſo acquiſto:
20 21 22 23
E in van l' inferno vi s' oppoſe, e in vano
24 25 26 27 28
S' armò d' Aſia e di Libia il popol miſto,
29 30 31 32 33
Che favorillo il Cielo: e ſotto a i ſanti
34 35 36 37 38
Segni riduſſe i ſuoi compagni erranti.

1) D. *cantare*, canere. Primæ Conjug. Indicat. Præsens (§ 9.) cano. 2 - 4) DDD. arma pia, & ducem. '*l* pro *il* (§ 27.) reciso *i*. 5) Sp. qui. 6 & 7) Sp. magnum. D. sepulcrum. '*l* ut modo n. 4. 8) D. *liberare*, liberare. Primæ Conjug. Præteritum simplex (§ 9.) liberavit. 9) Christi. *Cano arma religiosa, eumque ducem, qui magnum Christi sepulcrum liberavit.*

10 & 11) DD. Multum ille. 12) D. *operare* & *oprare*, agere. ut n. 8. egit. 13 & 14) Sp. *col*, **mit dem**, pro *con il*. DD. consilio, & manu. 15) D. Multum. 16) D. *soffrire*, pati. Tertiæ Conjug. Præteritum simplex (§ 9.) passus est. 17) Sp. **in dem**. 18 & 19) in gloriosa adeptione. *Multa ille fecit, consilio, & manu, multa tulit in gloriosa hac expeditione.*

20 & 23) D. incassum. 21) D. Styx. 22) compositum *op-pose*. (v. Catalogum Particularum.) Sp. *pose*, posuit, a *ponere*. D *opponere*. latine idem. Ergo, opposuit. *s'* pro *si*. Sp. se. Sp. *vi*, particula relativa. **darwider**. 24) D. *armare*, latine idem. ut n. 8. se armavit. 25 - 28) DD. Asiæ & Libyæ populus mixtus. 29) Sp. quia. 30) D. *favorire*, favore prosequi. ut n. 16. *favorì*, favit. Affixum *lo* Sp. eum. duplex *l* (§ 17) ob accentum Verbi absorptum. 31) D. Cœlum. *Incassum se illi Styx opposuit, incassum armavit se mixta Asiæ & Africæ gens: Cœlum favebat.*

32 - 34) DDD. & sub sancta signa. *a i* pro *ai* (§ 34.) 35) Compositum (v. Catal. Partic.) *ri-dusse*. Sp. *dusse*, Præteritum simplex ab inusitato *durre* seu *ducere*. D. *ridurre*, *riducere*, reducere. Ergo, reduxit. 36) Sp. suos. 37 & 38) DD. socios errantes. *Et sub sancta signa errantes socios reduxit.*

39 40 41 42 43
O Musa tu, che di caduchi allori
44 45 46 47
Non circondi la fronte in Helicona;
48 49 50 51 52 53 54
Ma su nel cielo infra i beati Cori
55 56 57 58 59
Hai di stelle immortali aurea corona;
60 61 62 63 64 65
Tu spira al petto mio celesti ardori,
66 67 68 69 70 71
Tu rischiara il mio canto, e tu perdona,
72 73 74 75 76 77 78
S' intesso fregi al ver, s' adorno in parte
79 80 81 82 83
D' altri diletti, che de' tuoi, le carte.

39) O

39) O Musa. 40 & 41) tu, quæ. 42-44) DDD. non caducis laureis. *caduchi* (§ 28) inter *c* & *i* interponit *h* anaphonicum. 45) D. *circondare*, circumdare. Primæ Conjug. Præsens Indicat. (§ 9.) circumdas. 46-54) DDD. frontem in Helicone: sed supra in (Sp. *nel*, in dem) cœlo inter beatos Choros. 55) ab auxiliari *avere* (§ 7.) habes. 56-59) DDD. ex stellis immortalibus auream coronam.

60) Sp. Tu. 61) D. *spirare*, aspirare. Imperat. primæ (§ 9.) aspira. 62-65) DD. pectori meo cœlestes ardores. 66) Sp. tu. 67) D. *rischiarare*, illustrare. Imperat. primæ (§ 9.) illustra. 68 & 69) DD. meum carmen. 70 & 71) D. *perdonare*, ignoscere. ut n. 67. & tu ignosce. 72) Sp. *se*, si. 73) D. *intessere*, intexere. ut n. 1. intexo. 74 & 75) ornamenta veritati. 76) Sp. *se*, si. 77) D. *adornare*, latine idem. ut n. 1. adorno. 78) D. ex aliqua parte. 79-83) DDD. aliis oblectamentis, quam tuis, meas has chartas.

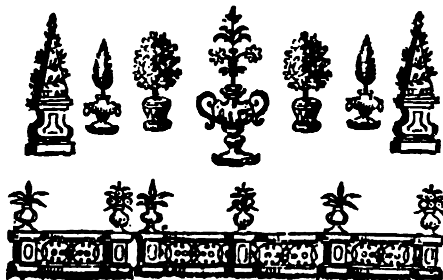
84 85 86 87 88 89 90 91
Sai, che là corre il mondo, ove più versi
92 93 94 95
Di sue dolcezze il lusinghier Parnaso,
96 97 98 99 100
E che 'l vero condito in molli versi
101 102 103
I più schivi allettando ha persuaso.
104 105 106 107 108
Così a l' egro fanciul porgiamo aspersi
109 110 111 112
Di soave licor gli orli del vaso:
113 114 115 116 117 118
Succhi amari ingannato in tanto ei beve,
119 120 121 122
E da l' inganno suo vita riceve.

84) Sp. scis. 85) Sp. quod. 86) D. eo. 87) D. *correre*, currere. Secundæ Conjug. Præsens Indicat. (§ 9.) currit. 88) D. mundus. 89 & 90) DD. ubi plus. 91) D. *versare*, fundere. Præsens Conjunctivi primæ (§ 9.) fundat. 92-95) DDD. suarum suavitatum, blandiens Parnassus. *Scis*, o Musa, *eo currere plerosque, ubi plus illecebrarum suarum blandiens Parnassus profundit.*

96) Sp. quod. Proximum *i* eliditur (§ 27.) 97-100) veritas condita mollibus versibus. 101) D. fastidiens. Superlativus (§ 5.) fastidiosissimos.

l'ingratitudine, ed inosservanza de' suoi precetti; così non v'è niente che
l'ingratitudine, ed inosservandsa de' suoi pretschetti; cofsì non v'è niente ke
cagioni maggiormente la desolatione di queste Universo, che la cecità
cadschioni madschiormente la desolacione di questo universo, ke la tschetschità
e superbia degli huomini, la (neghittosa inavvertenza e) pazzia de' gentili,
e superbia degli omini, la negittosa inavertendsa e padssía de' dschentili,
l'ignoranza ed ostinatione de' Guidei e Schismatici.
l'ignjorandsa ed ostinacione de' Dschiudéi e Schismátitschi.

Quilibet scit, quemadmodum non est res ulla, quæ Deo magis displiceat, quam ingratus animus suorumque præceptorum violatio; ita nihil esse, quod magis promoveat orbis terrarum ruinam, quam cæcitatem & superbiam hominum, oscitantem negligentiam & stultitiam Ethnicorum, ignorantiam denique & pervicaciam Judæorum atque Schismaticorum.



INSTI-

INSTITUTIONES HISPANICÆ.

1. Articulus definitus, Germanis der & die, Hispanis est hujusmodi:

	Masculini Singularis.	*Pluralis.*	*Feminini Singularis.*	*Pluralis.*
Nom. & Acc.	*el* der, den.	*los*, die.	*la*, die.	*las*, die.
Genit. & Abl.	*del, de el*, des, von dem.	*de los*, der, von den.	*de la*, der, von der.	*de las*, der, von den.
Dativ.	*al, a el* dem.	*a los*, den.	*a la*, der.	*a las*, den.

Ante feminina, quæ primam literam habent *a*, non ponitur *la*, sed *el*. e. g. *el alma*, anima: *del alma*, animæ.

2. Articulus indefinitus est *de* & *a*, quorum hoc Dativi signum, illud Genitivi & Ablativi. Servit nominibus propriis, pronominibus, articulo unitatis ein, eine, & fere iis, in quibus Germani articulum der, die, das, omittunt.

3. Pluralis fit addito *s* vel *es*. e. g. *cabeça*, caput: *cabeças*. *espiritu*, spiritus: *espiritus*. *ley*, lex: *leyes*. *verdad*, veritas: *verdades*. *carcax*, pharetra; *relox*, horologium; *carcages*, *reloges*, literis cognatis.

4. Adjectiva in *o* femininum faciunt in *a*. ut *poderoso*, *poderosa*, potens. Cetera sunt generis communis.

5. Comparativus fit, præponendo *mas*; superlativus in *issimo*, vel præmittendo *muy*, aut *mas* cum articulo definito *doto*, doctus: *mas doto*, doctior: *dotissimo*, *muy doto*, valde doctus: *el mas doto*, omnium doctissimus.

6. Verborum tres sunt Conjugationes, quæ terminatione Infinitivi tanquam Characteristica discerni possunt. Primæ Infinitivus in *ar*, secundæ in *er*, tertiæ in *ir* desinit. Antequam Conjugationum Tabella exhibeatur, Verba auxiliaria *Habere* & *Esse* proponam, e quibus Hispani, ut Germani, Galli, Itali, aliique, Verborum tempora conficiunt. Habere significat *Aver* seu *Haver*, & *Tener*; Esse, *Ser*, & *Estar*. Verum ne copia lectorem obruam, solo *Aver* & *Ser* contentus, duo reliqua in Spicilegium differo, suo tempore illic facile reperienda. In Tabella Conjugationum, ut in

Gallicis & Italicis feci, ſolas pono terminationes, in quarum locum ſi Characteriſticam Verbi (perfecti, ſeu regularis) ſubſtituas, ejusdem ſignificationem interprete Lexico deprehendere proclive eſt. Sic ſi e. g. legas *pindaredes*, in Conjugationum Tabella terminatio *aredes* quærenti ſe offeret in Futuro Conjunctivi, ſub perſona ſecunda pluralis numeri, in ſerie 1, ſeu Conjugatione prima. Hujus ergo Characteriſticam *ar* loco *aredes* animo concipe, & habebis *pintar*. Lexicon quodvis docebit, *pintar* eſſe noſtrum *pingere*. Unde nullo negotio efficitur, vocabulo *pintaredes* reſpondere ex Futuro Conjunctivi latinum *pinxeritis*. Eodem modo invenies, *juzgad* eſſe noſtrum *judicate*: quoniam *ad* ſecunda perſona pluralis eſt in Imperativo Conjugationis primæ, & *ad* in *ar* Characteriſticam mutato, prodit *juzgar*, quod *judicare* ſignificat.

7. Conjugatio Verbi *Aver*, Habere.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præſ.	*he,*	*has,*	*ha:*	*avemos (hemos)*	*aveis (heis)*	*han.*
Imperfect.	*avia*	*avias,*	*avia:*	*av amos,*	*aviades,*	*avian.*
Præt. ſimpl.	*uve*	*uviſte,*	*uvo:*	*uvimos,*	*uviſtes,*	*uvieron.*
Præt. Comp.	*he avido,*	*has avido,*	*ha avido,*	*avemos (hemos) avido,*	*aveis (heis) avido,*	*han avido.*
Plusquamp.	*avia avido,*	*avias avido,*	*avia avido:*	*aviamos avido,*	*aviades avido,*	*avian avido.*
Futurum.	*avrè,*	*avràs,*	*avrà:*	*avremos,*	*avreis,*	*avràn.*
Imperativ.		*ave:*		*ayamos,*	*aved.*	
Conj. Præſ.	*aya,*	*ayas,*	*aya:*	*ayamos,*	*ayais,*	*ayan.*
Imperf. I.	*uvieſſe,*	*uvieſſes,*	*avieſſe:*	*uvieſſemos,*	*uvieſſedes,*	*uvieſſen.*
Imperf. II.	*uviera (avria.)*	*uvieras (avrias.)*	*uviera (avria):*	*uvieramos (avriamos.)*	*uvierades (avriades.)*	*uvieran (avrian.)*
Præteritum.	*aya avido,*	*ayas avido,*	*aya avido:*	*ayamos avido,*	*ayais avido,*	*ayan avido.*
Plusquamp.	*uvieſſe,*	*uviera* &c. ut Imperf. I. & II. addito ubique *avido.*				
Futurum.	*uviere,*	*uvieres,*	*uviere:*	*uvieremos,*	*uvieredes,*	*uvieren.*

Infinitivi Præſens. *aver.* Præterit. *aver avido.* Particip. Præſentis. *aviendo.* Præteriti. *aviendo avido.* Supinum. *avido.*

8. Con-

8. Conjugatio Verbi *Ser*, Eſſe.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præſ.	*ſoy,*	*eres,*	*es:*	*ſomos,*	*ſois,*	*ſon.*
Imperfect.	*era,*	*eras,*	*era:*	*eramos,*	*erades,*	*eran.*
Præter.ſimpl.	*fui,*	*fuiſte,*	*fue:*	*fuimos,*	*fuiſtes,*	*fueron.*
Præt.Comp.	*he ſido,*	*has ſido,*	*ha ſido:*	*avemos ſido,*	*aveis ſido,*	*han ſido.*
Plusquamp.	*avia ſido,*	*avias ſido,*	*avia ſido:*	*aviamos ſido,*	*aviades ſido,*	*avian ſido.*
Futurum.	*ſerè,*	*ſeràs,*	*ſerà:*	*ſeremos,*	*ſereis,*	*ſeràn.*
Imperativus.		*ſei* (*ſe*);		*ſeamos,*	*ſed.*	
Conjunct.Præſ.	*ſea,*	*ſeas,*	*ſea:*	*ſeamos,*	*ſeais,*	*ſean.*
Imperfect. I.	*fueſſe,*	*fueſſes,*	*fueſſe:*	*fueſſemos,*	*fueſſedes,*	*fueſſen.*
Imperfect. II.	*fuera* (*ſeria*)	*fueras* (*ſerias*)	*fuera* (*ſeria*):	*fueramos* (*ſeriamos*)	*fuerades.* (*ſeriades*)	*fueran.* (*ſerian*).
Præteritum.	*aya ſido,*	*ayas ſido,*	*aya ſido:*	*ayamos ſido,*	*ayais ſido,*	*ayan ſido.*
Plusquamp.	*uvieſſe,*	*uviera* &c. ut Imperf. I & II § 7, addito ubique *ſido.*				
Futurum.	*fuere,*	*fueres,*	*fuere:*	*fueremos,*	*fueredes,*	*fueren.*

Infinitivi Præſens. *ſer.* Præterit. *aver ſido.* Particip. Præſentis. *ſiendo*; Præteriti. *aviendo ſido.* Supinum. *ſido.*

9. Tabella III Conjugationum.

		Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicativi Præſens.	1.	*o.* -	*as* -	*a:*	*amos* -	*ais* -	*an.*
	2.	*o*	*es*	*e:*	*emos*	*eis*	*en.*
	3.	*o*	*es*	*e:*	*imos*	*is*	*en.*
Imperfect.	1.	*ava* -	*avas* -	*ava:* -	*avamos* -	*avades* -	*avan.*
	2.	*ia*	*ias*	*ia:*	*iamos*	*iades*	*ian.*
	3.	*ia*	*ias*	*ia:*	*iamos*	*iades*	*ian.*
Præter.ſimplex.	1.	*è* -	*aſte* -	*ò:* -	*amos* -	*aſtes* -	*aron.*
	2.	*ì*	*iſte*	*iò:*	*imos*	*iſtes*	*ieron.*
	3.	*ì*	*iſte*	*iò:*	*imos*	*iſtes*	*ieron.*
Præt. compoſ.		*he* -	*has* -	*ha:* -	*avemos* - (*hemos*)	*aveis* - (*heis*)	*han.*
		1. *ado.*	2. *ido.*	3. *ido.*			
Plusquamperf.		*avia* -	*avias* -	*avia* -	*aviamos* -	*aviades* -	*avian.*
		1. *ado.*	2. *ido.*	3. *ido.*			
Futurum.	1.	*arè* -	*aràs* -	*arà:* -	*aremos* -	*areis* -	*aràn.*
	2.	*erè*	*eràs*	*erà:*	*eremos*	*ereis*	*eràn.*
	3.	*irè*	*iràs*	*irà:*	*iremos*	*ireis*	*iràn.*
Imperativus.			1. *a:*	- -	*emos* -	*ad.* -	
			2. *e:*		*amos*	*ed.*	
			3. *e:*		*amos*	*id.*	

		Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Conjunctivi Præſens.	1.	*e* -	*es*	*e:* -	*emos* -	*eis* -	*en.*
	2.	*a*	*as*	*a:*	*mos*	*ais*	*an.*
	3.	*a*	*as*	*a:*	*amos*	*ais*	*an.*
Imperfect. I.	1.	*aſſe* -	*aſſes*	*aſſe:* -	*aſſemos* -	*aſſedes* -	*aſſen.*
	2.	*ieſſe*	*ieſſes*	*ieſſe:*	*ieſſemos*	*ieſſedes*	*ieſſen.*
	3.	*ieſſe*	*ieſſes*	*ieſſe:*	*ieſſemos*	*ieſſedes*	*ieſſen.*
Imperfect. II.	1.	*ara* -	*aras* -	*ara*	*aramos*	*arades*	*aran*
		(*aria*)	(*arias*)	(*aria*:	(*ariamos*)	(*ariades*)	(*arian*).
	2.	*iera* -	*ieras*	*iera*	*ieramos*	*ierades*	*ieran*
		(*eria*)	(*erias*)	(*eria*:	(*eriamos*)	(*eriades*)	(*erian*).
	3.	*iera* -	*ieras*	*iera*	*ieramos*	*ierades*	*ieran*
		(*iria*)	(*irias*)	(*iria*):	(*iriamos*)	(*iriades*)	(*irian*).
Præteritum.		*aya* -	*ayas* -	*aya* -	*ayamos* -	*ayais* -	*ayan.*
		1. *ado.* -	2. *ido.*	3. *ido.*			
Plusquamperfect.		*uvieſſe*,	*uviera* &c.	ut Imperf. I. & II.	§. 7, addito ubique		
		1. *ado.*	2. *ido.*	3. *ido.*			
Futurum.	1.	*are* -	*ares* -	*are:* -	*aremos* -	*aredes* -	*aren.*
	2.	*iere*	*ieres*	*iere:*	*ieremos*	*ieredes*	*ieren.*
	3.	*iere*	*ieres*	*iere:*	*ieremos*	*ieredes*	*ieren.*
Infinitivi Præſens.	1.	*ar*	Præter. *aver*	1. *ado.*	Particip.	Præſentis.	1. *ando.*
	2.	*er.*		2. *ido.*			2. *iendo.*
	3.	*ir.*		3. *ido.*			3. *iendo:*
		Præteriti. *aviendo*	1. *ado.*	2. *ido.*	3. *ido.*		
		Supinum.	1. *ado.*	2. *ido.*	3. *ido.*		

Ad hujus Tabellæ normam conjuga *Hablar*, loqui, *Reſponder*, reſpondere, *Añadir*, adjungere.

10. Paſſivum fit, cum ante ſupinum ſeu participium Verbi ponitur auxiliare *Ser*, ut *es amado*, amatur; *ſomos amados*, amamur.

11. Quod multa Verba loco auxiliaris *Aver* conſtruantur cum *Ser*, in interpretanda ſententia nihil impedit.

12. Quorum Infinitivus terminatur ſyllaba *ſcer* , ſeu quod idem eſt, *cer*, in prima perſona Præſentis Indicativi habent *ſco* ſeu *zco* ; in Præſenti autem Conjunctivi perſonas ſingularis numeri formant in *ſca* vel *zca* , *ſcas* vel *zcas*, *ſca* vel *zca ;* pluralis in *ſcamos*, *ſcais*, *ſcan*, vel *zcamos*, *zcais*, *zcan*. e. g. *pareſca*, appareat, videatur, vel *parezca*, a *parecer*. *ſe reconozcan* vel *reconoſcan*. agnoſcant ſe, a *reconocer* ſeu *reconoſcer*. *merezco* vel *mereſco*, mereor, a *merecer* ſeu *mereſcer*.

13. Quorum Infinitivus in *zir* deſinit, primam perſonam ſingularem Præſentis Indicativi, & totum Præſens Conjunctivum per *zg* flectunt. *intro-*

troduzir, introducere: *introduzgo*, introduco: *introduzga, as, a*; introducam, as, at: *introduzgamos, ais, an;* introducamus, atis, ant.

14. *De, a, por, para*, ante Infinitivos Verborum sensum gignunt nostris Gerundiis vel parem, vel affinem. *el motivo de creer*, ratio credendi. *esto es para cenar*, hoc ad cœnandum servatur. *por impedir mi desseo*, ad impediendum desiderium meum.

15. Verba *Aver* & *Tener* ante Infinitivos, vel nudos, vel particula *de* munitos, eandem vim habent, quam nostrum Futurum. *he de ir, tengo de ir*, ibo. *no ha de ser quanto esperas*, non erit (tantum) quantum expectas. *ten cuidado de los pobres, y tener lo ha de ti Dios:* suscipe curam pauperum, & curam tui habebit DEus.

16. Participia explicare licet per particulas *dum, cum, quia, postquam* &c, e. g. *no podiendo acabar, passè a* ... cum finire non possem, transii ad .... *promulgada la ley, dixo el Emperador*.... promulgata lege, dixit Cæsar &c.

17. Participia Præsentis *do* in *te* mutato fiunt nomina. *amante, filosofante, governante*, amator, philosophus, gubernator; ex *amando, filosofando, governando*.

18. Sæpe Verbis adduntur Affixa, ita ut ex Verbo & Pronomine unum vocabulum conflетur. *lealos*, legat illos: ex *lea* & *los*. Affixis accedentibus, ultima Verbi litera nonnunquam abjicitur, mutatur, transfertur. abjicitur *d* & *s* in Imperativis: *acordaos*, erinnert euch, pro *acordad*. *andemonos*, auferamus nos, abeamus, pro *andemos*. mutatur *r* Infinitivi in *l*: *veello*, videre illum vel illud; *hazello*, id facere; *dezille*, ei dicere; pro *veer, hazer, dezir*. transfertur post primam Affixi literam in Imperativo: *veeldos*, videte illos; *dezilde*, dicite ei; *hazeldo*, id facite; pro *veedlos, dezidle, hazedlo*.

19. Pronomina emphasis caussa geminant. *no se husca a si*, non quærit se ipsum. *a si mesmo si condena*, se ipse damnat. *grande es, a quien ni la felicidad le desvanece, ni la adversidad le deslustra*, magnus est, quem nec felicitas extollit, nec infelicitas obscurat: ubi pronomini relativo *quien* additur *le*. Cum aliis quoque nominibus reperitur pronomen, solius elegantiæ, non sensus gratia appositum. e. g. *mandote Dios a Moyses esta ceremonia*, ritum hunc DEus Moysi mandavit. *se quieres saber la razon, el Autor se la diò al Letor*, rationem si nosse cupis, eam Auctor Lectori exposuit. Vides etiam ex his exemplis (*a si, o quien*), id quod Hispanis est frequentissimum, particulam *a*, Dativo (§1 & 2) per se debitam, Accusativo quoque jungi solere.

20. Adverbia passim fiunt ex adjectivis, addendo *mente*. *sabiamente*, sapienter; a *sabio*, sapiens. *delgadamente*, delicate; a *delgado*, delicatus.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

21. *De* sæpe coalescit cum pronominibus, quorum prima litera est *e.* ut *deste*, hujus: *dessos*, horum: *del*, ejus (hominis): *dello*, ejus (rei): pro *de este*, *de essos*, *de el*, *de ello*.

22. Litera *h* in multis promiscue usurpatur vel omittitur, in ipso adeo Verbo auxiliari *Aver*, & *Haver*, *uviere* & *huviere* &c. Sic & promiscuæ sunt in non paucis literæ *b* & *v*, *z* & *c*, *i* & *y*, e. g. *bolver*, aut *volver*, *cubrir* & *cuvrir*, *placer* & *plazer*, *leido* aut *leydo* &c. Itaque si horum alterum non reperias, alterum investigabis.

23. Ex *ct*, *pt*, *sc*, prior litera sæpe omittitur. Ita scribitur *docto* & *doto*, *Escriptura* & *Escritura*, *acontecer* & *acontescer*.

24. *O* & *ue*, *e* & *ie*, *i* & *e*, apud Hispanos cognatæ sunt literæ. Igitur si eorum alterum non occurret, altero utere, quod innumeris hæsitationibus te expediet. Sic si legas *duermo*, dormio, *contiendo*, contendo, *sigue*, sequitur: in Lexico non reperies verba hæc, nisi cognatas substitueris, & *dormir*, *contender*, *seguir*, quæsieris.

25. In Nominibus & Verbis anaphoniæ gratia sæpe litera *c* in *qu*, & g in *gu* mutatur. *rico*, dives: *riquissimo*, ditissimus. *sacar*, protrahere: *saquè*, protraxi. *negar*, negare: *neguemos*, negemus.

26. Hispanorum Diminutiva in *illo*, *ico*, *uelo*, *ejo*, *ito*, & *eta* desinunt. e. g. *muchacho*, puer: *muchachillo*, puerulus. *cosa*, res: *cosilla*, res exigui momenti. *asno*, asinus: *asnico*, asellus. *hijo*, filius: *hijuelo*, filiolus, *hijuela*, filiola. *baril*, dolium: *barilejo*, dolium minoris formæ. *pequeño*, parvus: *pequeñito*, parvulus. *camara*, cubiculum: *camareta*, cubiculum angustum. Nonnunquam intercedit levis aliqua accessio, aut mutatio. e. g *Rey*, Rex. *Reyezuelo*, Regulus. *cuerpo*, corpus. *cuerpezuelo*, corpusculum. *necio*, hebes, obtusus: *necuelo*. *loco*, delirus: *loquillo*, *loquilla*.

27. Si Composita in Lexico non reperiantur, ad Simplicia converti necesse erit: quæ ut agnoscantur citius, attexam Spicilegio Catalogum Particularum, unde sua Hispani Composita ordiuntur.

28. Ingenti vocabulorum numero ut Spicilegium meum exonerem, Tabellam hanc præmitto, quæ certorum Temporum affinitatem docebit, constituta veluti stirpis loco secunda persona singulari Præteriti simplicis. ea in *ste* desinit, ac tria Conjunctivi Tempora sic progenerat.

Muta-

Mutato *ste* in *sse* vel *esse*, oritur Imperfectum I Conjunctivi.
— — *ra* vel *era*, — Imperfectum II ejusdem.
— — *re* vel *ere*, — Futurum Conjunctivi.

Sic ex *hablaste*, locutus es, nascuntur *hablasse* ac *hablara*, loquerer, & *hablare*, locutus fuero; ex *leiste*, legisti. *leiesse* ac *leiera*, legerem, & *leiere*, legero. Jam, Lector Benevole, brevitatis ergo Spicilegium cum Particularum Catalogo transili, & ad ipsam Exercitationem accede.

SPICILEGIUM

eorum, QUÆ IN LEXICIS reperiri non solent.

A.

A. 1. articulus indefinitus dativi. § 2. 2. ante Infinitivos Verborum. § 14. eo revocari potest hic loquendi modus: *a no saber yo su sciencia, le tuviera por necio*: nisi scirem doctrinam hominis, imperitum eum existimarem. 3. pro *ha*, habet.

Abierto, Supinum. ab *abrir*, aperire.

Absorto, Supinum. ab *absorber*, absorbere.

Absuelto, Supinum. ab *absolver*, absolvere.

Anduve, *anduviste*, *anduvo*: *imos*, *istes*, *ieron*. ivi, ivisti, ivit: ivimus, iistis, ierunt. ab *andar*.

Aquella, illa, illam. *aquellos*, illi, illos. *aquello*, illud.

Aquelotro, alter ille, alterum illum; alterum illud.

Aquessa. hæc. ista; hanc, istam. *aquessos*, hi, isti; hos, istos. *aquesso*, hoc, istud.

Aquesta, ista, istam. *aquestos*, isti, istos. *aquesto*, istud.

Ay, est, sunt; adest, adsunt. e. g. *ay buenas nuevas*, adsunt bona nova. *no ay otro remedio*, non est remedium aliud.

B.

Benito, Benedictus.

B. L. M. in epistolarum clausulis; pro *Beso Las Manos*, osculor manus.

Buelto, Supinum. a *bolver*, vertere.

C.

Cabrè &c. Futurum. *Cabria* &c. Imperfect. Conjunctivi. a *caber*, capere, obtingere, capere se capi.

Catalina, Catharina.

Caygo, cado: *cayga*, &c. cadem, as, at &c. a *caer*.

Cien.

Cien, centum.
Cojo, colligo: *coja* &c. colligam, as, at &c. a *coger*.
Colijo ſeu *Collijo*, colligo, conjicio: *colija* &c. ſeu *collija* &c. colligam, conjiciam &c. a *coligir*, *colligir*, ſeu *colegir*.
Comigo, mecum.
Con ſigo, ſecum: *con tigo*, tecum.
Cubierto, Supinum. a *cubrir*. tegere.
Cupe, cupiſte, cupo: *cupimos, iſtes, ieron*: Præterit. ſimplex. a *caber*, de quo ſupra.

D.

Dè, *des*, *dè*: *demos*, *deis*, *den*. dem, des, det: demus, detis, dent. a *dar*.
Depreſſo, Supinum. a *deprimir*, deprimere.
Deſpierto, Supinum. a *deſpertar*, excitare.
Di, dic. a *dezir*. *Dì*, *diſte*, *diò*: *dimos*, *diſtes*, *dieron*. dedi, dediſti, &c. a *dar*.
Dicho, Supinum. a *dezir*, dicere.
Diego, Didacus, Jacobus.
Dificilimo, difficillimus.
Digo, dico. *digamos*, dicamus. *diga* &c. dicam, as, at &c. a *dezir*.
Dirè &c. dicam, dices &c. *diria* &c. dicerem &c. ab eodem.
Dixe, *dixiſte*, *dixo*: *diximos*, *dixiſtes*, *dixeron*. dixi, dixiſti &c. ab eod.
Doy, do. a *dar*.
Durmamos, dormiamus. *durmiendo*, dormiens, dormiendo. *durmieſſe* &c. dormirem &c. a *dormir*: quod & in aliis Temporibus aliquoties *o* in *u* mutat.
Duxe, *duxiſte*, *duxo*: *duximos*, *duxiſtes*, *duxeron*. Præteritum ſimplex. a *duzir*, in ſe inuſitato, ſed in Compoſitis frequente.

E.

El, is, ille.
Elijo, eligo. *elija* &c. eligam, as, at &c. ab *eligir* ſeu *elegir*.
Ella, ea, illa. *ellos*, ii, illi. *ello*, id, illud.
Elotro, alter ille, alterum illum; alterum illud.
En, ante Infinitivos Verborum. cum, dum &c. *en eſcrivir yo eſte librillo*, cum libellum hunc ſcriberem.
Enrique, Henricus.
Eſcrito, Supinum. ab *eſcrivir*, ſcribere.
Eſpreſſo, Supinum. ab *eſprimir*, exprimere.
Eſſa, ipſa, ipſam. *eſſos*, ipſi, ipſos. *eſſo*, ipſum, id.
Eſſotro, *eſſotra*: alter hic, altera hæc; alterum hunc, alteram hanc.
Eſta, hæc, hanc. *eſtos*, hi, hos. *eſto*, hoc.
Eſtà, ſtat, ſta; eſt, eſto. *eſtàs*, ſtas; es. *eſtàn*. ſtant; ſunt. ab *eſtar*.
Eſtè, ſtem, ſtet; ſim, ſit. *eſtès*, ſtes; ſis. *eſtèn*, ſtent; ſint. ab eod.
Eſtevan, Stephanus.
Eſtotro, *eſtotra*, alter hic, altera hæc; alterum hunc, alteram hanc.
Eſtoy, ſum; ſto. ab *eſtar*.
Eſtuve, *eſtuviſte*, *eſtuvo*: *eſtuvimos*, *iſtes*, *ieron*. ſteti &c. fui &c. ab eodem.
Expreſſo, Supinum. ab *exprimir*, exprimere.

Fa-

F.

Fadrique, Federicus, Fridericus.
Felipe, Philippus.
Fue, fuit. nonnunquam, fui.
Fuemos, *fueste*, *fuestes*: fuimus, fuisti, fuistis.

G.

Geronimo, Hieronymus.
Gil, Ægidius.
Gran, magnus, magna.

H.

Hago, facio. *hagamos*, faciamus. *haga*, &c. faciam, as, at &c. ab *hazer*.
Harè &c. faciam, es, et &c. *haria* &c. facerem &c. ab eod.
Haz, fac. ab eod.
Hecho, Supinum. ab eod. Substantive, factum.
Hia, *hias*, *hia*, cum Infinitivis usurpantur hoc modo: *escrivirte*, *hia*, scripsissem tibi: *dezirme hias*, dixisses mihi: *hazerta hia injuria*, injuriam tibi intulisset.
Hize, *heziste*, *hizo*: *hezimos*, *hezistes*, *hizieron*. feci &c. ab *hazer*.
Hiziera &c. facerem &c *hiziere* &c. fecero. *hiziesse* &c. facerem &c. ab eod.

I.

Jago, rectius *Yago*, Jacobus.
Jamas, nunquam. si cum *siempre* conjungitur, semper.
Impresso, Supinum. ab *imprimir*, imprimere.
Jorge, Georgius.
Isabel, Isabella, Elisabetha.
Juan, Joannes.

L.

La. 1. articulus femininus, die. 2. eam.
Las. 1. articulus femininus pluralis numeri, die, 2. eas.
Le, ei (ihm, ihr), eum, eam.
Les, iis.
Lo. 1. eum. 2. ante adjectiva, *lo bueno*, das gute; *lo malo*, das böse; *lo qual*, id quod. 3. es. e. .g *no lo sabe*, er weis es nicht. 4. *lo que*, quod, id quod. *yo sè lo que diràs*, scio id quod dicturus es.
Los. 1. articulus masc. plur. die. 2. ii, illi; eos, illos.
Luys, Ludovicus.
Luzbel, Lucifer, Satanas.

M.

Mayor, major, *el mayor*, maximus: *la mayor*, maxima.
Me, mihi, me.
Mi. 1. mihi, me. 2. meus, mea; meum, meam.
Miguel, Michael.
Mis, mei, meæ; meos, meas.
Muerto, Supinum. a *morir*, mori.
Muramos, moriamur. *muriendo*, moriendo, moriens. *muriesse* &c. morerer &c. ab eod. *morir*, quod & in aliis Temporibus sæpius *u* pro *o* habet.

N.

Nos, nos, nobis, nos.
Nosotros, *nosotras*, nos.

O.

Opresso, Supinum. ab *oprimir*, opprimere.
Os, vobis, vos.
Oya &c. audiam, as, at &c. ab *oir*.
Oye, audit, audi. *oyen*, audiunt. *oyes*, audis. ab eod.
Oygo, audio. *oyga* &c. audiam, as, at &c. ab eod.

P.

Pablo, Paulus.
Para con, erga.
Pedro, Petrus.
Plego, placeo. *plega* &c. placeam &c. a *plazer*.
Pluge, plugiste, plugo: *plugimos, istes, ieron*, placui &c. ab eod.
Podrè &c. potero &c. a *poder*.
Pon, pone. a *poner*.
Pondrè &c. ponam &c. ab eod.
Pongo, pono. *ponga* &c. ponam, as, at &c. ab eod.
Por. 1. per, pro. 2. *por* ... *que*. quantumvis. e. g. *por justo que sea*, quantumvis justus sit. 3. cum Infinitivis Verborum, propter, quia &c. *por ser tan marañoso pleito*, eo quod caussa tam implicata sit. *por aver sido hombre deshonesto*, quod is homo inhonestus fuisset. eodem modo dicitur, omisso *ser*: *ensobervecerse por poderoso*, superbire potentiæ caussa.
Pornò &c. ponam, es, et &c. a *poner*.
Preso, Supinum. a *prender*, arripere, capere.
Pude, pudiste, pudo: *pudimos, istes, ieron*, potui &c. a *poder*.
Puesto, Supinum. a *poner*, ponere.
Puse, pusiste, puso: *pusimos* &c. posui &c. ab eod.

Q.

Qualesquiera, qualescunque, quicunque.
Quando menos, minimum, saltem. e. g. *passaron quando menos cinco meses*, effluxere minimum quinque menses.
Que. 1. ut, quod, quam, quia. 2. qui, quis? &c. 3. *que tal*, pro *qual*, qualis. 4. nonnunquam est pleonasmus.
Quepo, capio, capio me &c. *quepa* &c. capiam, capiar, capiam me &c. a *caber*.
Querrè &c. volam &c. *querria* &c. vellem &c. a *querer*.
Quesimos, voluimus. *quesiste, istes*: voluisti, stis. ab eod.
Quien, qui, quis? &c. *por quien*, pro quibus.
Quier, fac velis. Imperativus. a *querer*.
Quise, volui. *quiso*, voluit. *quisieron*, voluerunt. ab eod.
Quisiera &c. vellem &c. *quisiere* &c. voluero &c. *quisiesse* &c. vellem &c. ab eod.

R.

Ramon, Raymundus.
Represso, Supinum. ab *reprimir*, reprimere.
Rijo, rego. *rija* &c. regam, as, at &c. ab *regir*.

S.

Sabor, scire. *es a saber*, nimirum, videlicet.

Sabe-

Sabete. nonnunquam pro *sabe*, scito.
Sabrè &c. sciam, es, et &c. a *saber*.
Saldrè &c exibo &c. a *salir*.
Salgo, exeo. *salga* &c. exeam &c. ab eod.
Se. 1. sibi, se. 2. ante aliud pronomen, ei, iis. e. g. *se lo mandè*, imperavi id ei, vel eis. 3. **man.** *se verà todo*, apparebunt omnia, **man wird alles sehen.** *se tratan cosas notables*, aguntur res memorabiles. *notese la diferencia*, observetur differentia. 4. ab auxiliari *Ser* (§8) es, seu esto.
Sè, scio. a *saber*.
Sepa &c. sciam, as, at &c. ab eod.
Si. 1. sui, sibi, se. 2. si. 3. responsio affirmantis, ita, equidem.
Similimo, simillimus.
Suelto, Supinum. a *soltar*, solvere, laxare.
Supe, supiste, supo: supimos, istes, ieron, scivi &c. a *saber*.
Supresso, Supinum. a *suprimir*, supprimere.
Sus, sui, suæ; suos, suas; ejus, eorum, earum. Interjectio, eja! age!

T.

Te, tibi, te.
Ten, habe, tene. a *tener*.
Tendrè &c. tenebo, habebo &c. *tendria* &c. tenerem, haberem &c. ab eod.
Tengo, teneo, habeo. *tengamos*, teneamus, habeamus. *tenga* &c. teneam, habeam &c. ab eod.
Ternè &c. habebo, tenebo &c. *ternia* &c. tenerem, haberem &c. ab eod.
Ti, tibi, te.
Todo, totus, omnis. relinquit nomini sequenti articulum definitum. e. g. *todos los siglos*, omnia secula. *todo el mundo*, totus mundus.
Traxe, traxiste, traxo: traximos, istes, eron, gessi, tuli &c. a *traer*.
Traygo, gero. *trayga* &c. geram, feram, as. at &c. ab eod.
Truxe, truxiste, truxo : truximos, istes, eron, tuli, gessi &c. ab eod.
Tu, tu.
Tus, tui, tuæ: tuos, tuas.
Tuve, tuviste, tuvo: *tuvimos, istes, ieron*, tenui, habui &c. a *tener*.

U.

U, seu *ù*, pro *ò*, vel *o*, aut, seu.
Va, it. *vamos*, imus, eamus. *van*, eunt. *vas*, is. *vays*, itis. ab *andar*.
Valgo, valeo, juvo. *valga* &c. valeam, juvem &c. a *valer*.
Vaya, as, a: *vamos, vays, vayan*. eam &c. ab *andar*.
Ve, i, apage. ab *andar*.
Vè, videt, vide. a *ver* seu *veer*.
Vèn, veni. a *venir*.
Ven, vident. a *ver* seu *veer*.
Vendrè &c. veniam, es, et &c. *vendria* &c. venirem &c. a *venir*.
Vengo, venio. *venga* &c. veniam, as, at &c. ab eod.
Vernè &c. veniam, es, et &c. *vernia* &c. venirem &c. ab eod.
Vès, vides. a *ver* seu *veer*.
Vete, apage. ex *ve* & *te*.

Vide, vidi. *vido*, vidit. a *ver ſeu veer*.
Vine, veni. *vino*, *ieron*, venit, venerunt a *venir*.
V. M. pro *Vueſtra Merced*, ſeu, ut pronunciatur, *Vueſtéd*, Veſtra Dominatio.
Vos, vos, vobis, vos.
Voſotros, *voſotras*, vos.
Voy, eo. ab *andar*.

Y:

Yago, Jacobus.
Yo, ego.

CATALOGUS PARTICULARUM

quæ Verbis Compoſitis præfiguntur.

A-guardar, expectare.
Ab-uſar, abuti.
Ad-miniſtrar, adminiſtrare.
Ante-poner, anteferre.
Ar-rebañar, coacervare.
Aſ-ſaltar, invadere.
Ben-dezir, bene precari.
Bien-aventurar, fortunare.
Co-mover, commovere.
Com-partir, diſpertire.
Con-turbar, perturbare.
Contra-hazer, imitando exprimere.
Cor-regir, corrigere.
D-eſcrivir, deſcribere, exſcribere.
De-terminar, determinare.
Deſ-cubrir, detegere.
Di-fundir, diffundere.
Diſ-poner, diſponere.
E-negrecer, nigrum fieri.
Em-bolver, involvere.
En-torcer, torquere, diſtorquere.
Entre-cortar, bifariam ſecare.
Eſ-coger, eligere.
Ex-heredar, exhæredare.
Im-poner, imponere.
In-formar, edocere.
Inter-romper, interrumpere.
Intro-duzir, introducere.
Mal-uſar, abuti.
Man-tener, tueri, ſervare.
Menoſ-preciar, parvi facere.
O-poner, opponere.
Per-jurar, pejerare.
Poſ-poner, poſtponere.
Pre-deſtinar, deſtinare &c.
Preſu-poner, ponere, ſumere.
Pro-meter, promittere.
R-eſcrivir, reſcribere.
Re-quemar, iterum cumburere.
So-llevar, ſublevare.
Sob-ornar, ſubornare.
Sobre-cargar, nimis onerare.
Su-poner, ponere, ſumere.
Super-abundar, abundare.
Suſ-pender, ſuſpendere.
Tra-luzir, lucem transmittere.
Traſ-trocar, invertere,

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ, præmisi, obviam quamque libri hispanici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex Hieronymi Curitæ Historia Aragoniæ, l. 20 Annal. c. 92.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13
Desta suerte quedò el Rey tan bienaventurado y vitorioso con triumpho de immor-
14 15 16 17 18 19 20 21 22 23.
tal memoria, y diò fin a tan santa empresa, y conquista.

Compendii gratia D. significabit *Dictionarium*, obvium qualecunque, modo non deterrimæ notæ; *Sp.* meum *Spicilegium*; § 1, § 2, &c. numerum Institutionum, quas proposui.

1) *Desta* coalescit (§ 21) ex *de* & *esta*. Sp. *esta*, hæc. *de* signum genitivi & ablativi, seu articulus indefinitus (§ 2) ante pronomen demonstrativum.

2) D. sors, eventus, ratio, modus. *hac ratione, hoc modo.* Est hic epilogus narrationis de Granatensi urbe & regno, Maurorum potestati a Ferdinando II Rege extortis.

3) D. *quedar*, manere, persistere. Characteristica *ar* (§ 6) primæ Conjugationis est: in qua (§ 9) *ò* est terminatio personæ tertiæ singularis in Præterito simplici Indicativi. *permansit.*

4) articulus definitus (§ 1.) **der.**
5) D. Rex.
6) D. tam.
7) D. felix.
8) D. &.
9) D. victor.
10) D. cum.
11) D. triumphus, *cum triumpho.* Latino more dicimus: perstitit Rex potitus triumpho.
12) articulus indefinitus (§ 2) genitivi nota.
13) D. immortalis.

14) D. memoria. Collige omnia in hanc ſententiam: *Hac ratione perſtitit Rex, tam felix, & victor, triumphi compos immortalis memoriæ.*
15) D. &.
16) Sp. Di .... *diò.* dedit.
17) D. finis. impoſuit finem.
18) articulus indefinitus (§ 2) indicium dativi.
19) D. tam.
20) D. *ſanto,* ſanctus. femininum (§ 4) *o* in *a* mutato.
21) D. actio, cæptum, negotium.
22 & 23) DD. & victoria. *Et finem impoſuit actioni & victoriæ tam ſanctæ,*

24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35
Y vieron ſus ojos lo que tantos Reyes y Principes deſſearon, de ſojuzgar un reyno
36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47
de tantas ciudades, y de infinita muchedumbre de lugares, pueſtos en tan fuertes
48 49 50 51 52 53 54 55 56
y fragoſas montañas, de cuya poſſeſſion reſultava perpetua paz, y ſeguridad a todas
57 58 59 60
las provincias de Eſpaña.

24) D. *ver,* videre. Characteriſtica *er* (§ 6) ſecundæ Conjugationis: in qua (§ 9) *ieron* eſt terminatio perſonæ ultimæ in præterito ſimplici. *viderunt.*

25) Sp. ſui, ejus. 26) D. *ojo,* oculus. pluralis (§3) addito *s.*
27) Sp. *lo que*, id quod.
28) - 30) DDD. tot Reges ac Principes pluralis (§3) addito *s* vel *es.*
31) D. *deſſear,* deſiderare. Characteriſtica *ar* (§ 6) primæ Conjug. in qua (§9) *aron* finit Præteritum ſimplex. *deſiderarunt.*
32) gerundium zu (§14.) ſie haben gewünſchet dieſes Reich zu bezwingen.
33) ſubigere.
34) D. ein. articulus unitatis. 35 - 43) DDD. regnum tot urbium, & infinitæ multitudinis locorum. *de* articulus indefinitus (§2). femininum, *o* in *a* (§4.) pluralis, addito *s* aut *es* (§3.) Verum hæc deinceps omitto.

44) Sp. ſupinum a *poner,* ponere. intelligit Auctor munitiones & caſtella, *poſita* in montibus, ut mox ſubjicit. 45 - 49) DD. in tam editis & confragoſis montibus.

50) D.

50) D. cujus. refertur ad substantivum singulare femininum *muchedumbre.* 51) D. possessio. *ex cujus possessione.* 52) D. *resultar*, oriri, nasci. Imperfectum Indicativi primæ Conjug. (§ . *nascebatur*. 53 - 60) DDD. perpetua pax & securitas omnibus Hispaniæ provinciis. *todas* post se amat articulum definitum. Sp. *Todo*. Sensus ita contexitur: *Et viderunt oculi ejus id quod tot Reges & Principes desiderarant, subigere nimirum regnum tot urbium, & infinitæ multitudinis arcium, in tam editis & confragosis montibus positarum: e cujus* (multitudinis) *possessione pax & securitas omnibus Hispaniæ provinciis nascebatur.*

61 62 63 64 65 66 67 68 69 70
Fue la fama desto muy celebrada por todos los reynos y señorios de la Christiandad:
71 72 73 74 75 76 77 78 79
y fuese estendiendo hasta las mas ultimas y remotas tierras del Turco y del Soldan,
80 81 82 83 84 85 86 87 88
con grande admiracion de la excelencia y poder de un Principe, que avia puesto
89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
fin a una guerra tan continua y cruel, que por tantos siglos avia durado con una
101 102 103 104 105 106 107
nacion tan barbara y fiera, y tan enemiga y infiel.

61 & 65) D. *celebrar*, celebrare. Præteritum Passivi (§ 10), qood ex supino primæ (§9) & auxiliari *fer* (§8) constat. *celebrata est*. 62) D. fama. 63) Sp. *Esta . . . esto*, hoc. *de esto*, hujus (rei), coalescit (§21) in *desto*. 64) D. valde.

66 - 70) DDD. per omnia regna & ditiones christianæ gentis. *todos* cum articulo sequente, ut n. 56.

71) & 72) *fue*, fuit. (§8.) Affixum (18.) *se* pronomen. Sp. *se*, se. D. *estender*, extendere. Secundæ Conjug. (§ 9) Participium Præsentis. *extendens*. *fuit se extendens*, id est, *extendit se*. 73 - 79) DDD. usque ad ultimas omnino & remotissimas Turcæ & Sultani regiones.

80 - 85) DDD. cum ingenti admiratione excellentiæ potentiæque Principis.

86) Sp. qui. 87 & 88) Sp. *puesto*, Supinum a *poner*, ponere, imponere. *avia* cum Supino (§ 9) est plusquamperfectum Indicativi *imposuerat*. 89) D. finem. 90 - 93) DDD. bello tam continuo. & crudeli.

94) Sp. quod. videlicet, bellum. 95 - 97) DDD. per tot secula. 98 & 99) D. *durar*, durare, perseverare. Plusquamperfectum, ut n. 87. & 88.

88. 100 - 107) DDD. cum gente tam barbara & fera, tamque inimica & infideli. Summa ergo hæc eſt: *Valde celebrata eſt ejus rei fama per regna omnia ac ditiones chriſtiani orbis: extenditque ſe ad ultimas omnino & remotiſſimas Turci ac Sultani provincias, ingenti cum admiratione de excellentia potentiaque Regis, qui finem impoſuiſſet bello tam diuturno & crudeli, quod per tot ſecula geſtum erat cum gente tam barbara & fera, tamque inimica & infideli.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Don Quevedo, Calliopes ſeu Muſæ VIII Sylva ſeptima.

1 2
El Relox de arena.

3 4 5 6 7 8
Que tienes que contar, Relox moleſto,
9 10 11 12
En un ſoplo de vida desdichada,
13 14 15 16
Que je paſſa tan preſto?
17 18 19 20 21
En un camino, que es una jornada
22 23 24 25 26
Breve, y deſtrecha de eſte al otro polo,
27 28 29 30 31 32
Siendo jornada, que es un paſſo ſolo?

1 & 2) DD. Horologium ex arena. Die Sanduhr.

3) Sp. quid. 4) D. *tener*, habere: nam quia *tiener* non reperitur, pro diphthongo ſumenda eſt vocalis cognata *e*. (§ 24) Secundæ Conjug. (§ 9) Indicativi Præſens. *habet.* 5) Sp. eſt pleonaſmus. germanice explicari poſſet per zu. 6) D. numerare. Quid habes numerare? Was haſt du zu zählen? 7 & 8) DD. horologium moleſtum! 9 - 12) DDD. in uno halitu, flatu, vitæ infelicis. 13) Sp. quæ. 14) D. *paſſar* & *paſſarſe*, præterire. Primæ Conjug. (§ 9) Præſens Indicat. *præterit.* 15 & 16) DD. tam cito.

17 & 18) DD. in itinere. Intellige, quid numeras? quid meteris? 19) Sp. quod. 20) eſt. (§ 8.) 21) D. profectio unius diei. eine Tagreiſe. 22-26) DDD.

DDD. brevis, & angusta, ab hoc ad alterum polum. 27) Verbi auxiliaris *Ser* (§8) Participium Præsentis. quare solvitur (§16), *cum sit.* 28) ut n. 21. 29 & 30) ut n. 19 & 20. *quæ est.* 31 & 32) DD. unus solum passus. *Quid habes metiri, Horologium molestum, in uno halitu vitæ miseræ, quæ tam celeriter præterit? in itinere, quod unius diei profectio est, brevis & angusta, ab hoc ad illum polum, cum profectio sit, quæ uno solum passu continetur?*

33 34 35 36 37 38 39
Que si son mis trabajos y mis penas,
40 41 42 43 44 45
No alcançaràs allà, si capaz vaso
46 47
Fuesses de las arenas,
48 49 50 51 52
Endonde el alto mar detiene el passo:
53 54 55 56 57
Dexa passar las horas sin sentirlas,
58 59 60 61
Que no quiero medirlas.

33 & 34) Sp. Sp. quod si, si vero. 35) sunt, (§8.) 36 & 38) Sp. mei, meæ. 37 & 39) DD. labores, & pœnæ. Id est: si autem labores mei & ærumnæ sunt id quod metiris.

40) D. non. 41) D. *alcançar*, pertingere. Primæ Conjug. (§9) Futurum Indicativi. *pertinges.* 42) D. eo, illuc. 43) D. si, etsi. 46) esses, (§8) 45, 44, 47) DDD. vas capax arenarum. 48) D. ubi. 49 & 50) DD. altum mare. 51) D. *detener* pro *detiener*, mutando cognatas, (§24.) cohibere, sistere. Secundæ Conjug. (§9) Indicat. Præsens. *cohibet.* 52) D. passum. *Quod si labores mei meæque ærumnæ sunt*, quod metiris, *eo non pertinges, etsi vas fores illarum arenarum capax, ad quas altum mare suum passum* (impetum) *sistit.*

53) D. *dexar*, sinere. Primæ Conjug. (§9) Imperativus. *sine.* 54 - 57) DDD. præterire horas, quin sentiam illas. *sin*, sine. Sp. *las*, eas. affixum (§18.) **ohne sie zu empfinden.**

58) Sp. quia. 59) D. non. 60) D. *querer* (permutando cognatas (§24.) nam *quierer* non invenies) velle. Secundæ Conjug. (§9) Indicat. Præsens. *volo.* 61) D. *medir*, metiri. affixum, ut n. 57. *Sine elabi horas non sentienti: neque enim metiri eas placet.*

62 63 64 65 66 67
Ni que me notifiques di essa suerte
68 69 70
Los terminos forçosos de la muerte;
71 72 73 74 75
No me hagas mas guerra,
76 77 78 79
Dexame, y nombre de piadosa cobra,
80 81 82 83 84
Que harto tiempo me sobra,
85 86 87 88
Para dormir debaxo de la tierra.

62) D. neque. Intellige ex versu proxime superiore *quiero*: neque volo. 63 & 64) Sp. Sp. ut mihi. 65) D. *motificar*, denunciare. Primæ Conjug. (§ 9) Conjunctivi Præsens: denuncies. *qu* pro *c* (§ 25) anaphoniæ gratia. 66 & 67) DD. hac ratione, hoc modo. 68 - 70) DDD. fines inevitabiles mortis. *Neque* volo, *ut hac ratione mihi significes fines* (limites) *mortis inevitabiles.*

71) D. Non. 72 & 73) Sp. Sp. mihi facias. 74) D. amplius, ultra, mehr. 75) D. bellum. *Ne mihi amplius bellum inferas.* ne molestiam mihi porro exhibeas.

76) sine me. *dexa*, ut n. 53. Sp. *me*, me. affixum (§ 18.) 77 & 78) DD. & nomen misericordis. 79) D. *cobrar*, adipisci. Primæ Conjug. (§ 9) Imperativus. *Sine me, & nomen misericordis tibi compara.*

80) Sp. nam. 81 & 82) DD. satis temporis. 83) Sp. mihi. 84) D. *sobrar*, superesse. Primæ Conjug. (§9) Indicat. Præsens. superest. 85 - 88) DDD. ad (§14) dormiendum sub terra. *Nam satis mihi temporis superest, antequam sub terra dormiam.*

89 90 91 92
No solo me apresura
93 94 95 96
La muerte, pero abreviame el camino:
97 98 99 100
Pues con pie doloroso,
101 102
Misero peregrino,
103 104 105 106
Doy cercos a la negra sepultura.

Bien

107 108 109 110 111 112
Bien sè, que soy aliento fugitivo:
113 114 115 116 117 118 119
Ya sè, ya temo, ya tambien espero,
120 121 122 123 124 125 126
Que he de ser polvo, como tu, si muero;
127 128 129 130 131 132 133
Y que soy vidro, como tu, si vivo.

89 & 90) DD. non solum. 91) Sp. me. 92) D. *apresurar*, urgere. urget, ut n. 84. 93) D. mors. 94) D. verum etiam. 95) D. *abreviar*, contrahere, breviorem facere. ut n. 84. cum Affixo (§18.) Sp. *me*, mihi. breviorem mihi facit. 96) D. viam. *Non solum urget me mors, verum etiam breviorem mihi viam efficit.*

97) D. ergo. 98) D. cum. 99-102) DDD. pede mœsto, infelix peregrinator. 103) Sp. do. a *dar*. 104) D. *dar cercos*, circuire, circum errare. 105 & 106) DD. nigrum tumulum. *Itaque tristi pede miser viator circa nigrum tumulum erro.*

107) D. bene. 108) Sp. scio. 109) Sp. quod. 110) sum, (§8.) 111 & 112) DD. halitus fugiens. 113, 115, 117) D. jam. 114) Sp. scio. 116) D. *temer*, timere. Secundæ Conjug. (§9) Indicativi Præsens: timeo. 118) D. etiam. 119) D. *esperar*, sperare. Primæ Conjug. (§9) Indicat. Præsens: spero. 120) Sp. quod. 121) *he*, habeo, (§7.) *ser*, esse, (§8.) Modus loquendi (§15) Futurum significans: ero. 122-124) DDD. pulvis, sicut tu. 125) D. si. 126) D. *morir* (§24). mori. Tertiæ Conjug. (§9) Indicativi Præsens: morior. 127) & quod. 128) sum, (§8.) 129-131) D. vitrum, sicut tu. 132) D. si. 133) D. *vivir*, vivere. ut n. 126. vivo. *Sat scio, esse me halitum fugientem: Scio jam, jam timeo, jam etiam spero, fore me pulverem, ut tu es, si morior; & esse me vitrum, ut tu es, si vivo.*

APPENDIX

De Pronunciatione Linguæ Hispanicæ,

quatenus a latina differt.

1. *B* ante vocales pronunciatur ut v, id est, sono inter f & w medio, *biuda*, vidua; *acabado*, finitus; lege viuda, acavado. Ante consonantes sonat ut nostrum b. *blanco*, albus; *hablo*, loquor; l. blanco, hablo.

2. *C* cum exigua cauda, seu *ç*, ut s. *çapato*, calceus; *lança*, lancea; l. sapato, lansa.

3. *Ce*, *ci*, ut se, si. *cedro*, cedrus; *ciego*, cæcus; *accion*, actio; l. sedro, siego, acsion.

4. *Ch* ut tsch. *dichoso*, felix; *muchacho*, puer; l. ditschoso, mutschatscho.

5. *Ge*, *gi*, ut robustum che & chi germanicum. *genero*, genus; *fragilidad*, fragilitas; l. chenero, frachilidád.

6. *Gue*, *gui*, ut ge, gi. *guerra*, bellum; *neguemos*, negemus; *guia*, viæ dux; l. gerra, negemos, gia. Excipe *antiguedad*, antiquitas; *unguento*, unguentum; *verguença*, pudor; *arguir*, arguere; cum aliquot aliis parum usitatis; l. antigwedád, ungwento, vergwensa, arguír.

7. *H* plerumque mutum est. *hombre*, homo; *honesto*, honestus; l. ombre, onesto. Aspiratio tum fit, cum hispanicum *h* ex latino *f* oritur, quod in vocabulis non paucis contingit. *hambre*, fames; *hierro*, ferrum; *hermoso*, formosus; *hablo*, loquor, a latino fabulor; *hijo*, filius; l. hambre, hierro, hermoso, hablo, hicho. Densa etiam est aspiratio in iis, quæ inchoantur ab *hue*. *huevo*, ovum; *huelgo me*, lætor; l. pleno ore; huevo, huelgo me.

8. Consonans *j* ut validum ch germanicum. *jardin*, hortus; *mejor*, melior, melius; l. chardín, mechór.

9. Duplex *l*, seu *ll*, ut *gl* Italorum, *lh* Lusitanorum, & *ll* Gallorum post *ai*, *ei*, & similes diphthongos: auditur scilicet *g* blæsum seu imperfectum (quod per *g cursivum* indico) tum l simplex, cum j consonante. *llama*, flamma: *lleno*, plenus; *cuchillo*, culter; gljama, gljeno, cutschiglio; vel pro j consonante pronuncia i vocalem, sed ita, ut cum vocali sequente in unam syllabam coeat; gliama & glieno dissyllaba; cutschiglio trisyllabum. *Illustre*, illustris, & similia latini generis, lege, atque etiam scribe, ilustre, per simplex *l*.

10. *N* cum signo *tilde*, id est *ñ*, *ut gn* Gallorum & Italorum, aut *nh* Lusitanorum: sonat nimirum *g* imperfectum seu blæsum ante literam n, & post illam j consonans. *ñudo*, nodus; *añadido*, adjunctus; *señor*, dominus, domine; gnjudo, agnjadido, segnjór; vel etiam per i vocalem, sed gniudo & segnior dissyllaba, & agniadido quatuor syllabarum.

11. *Que*, *qui*, ut ke, ki. *quemado*, ustus, combustus; *maquina*, machina; l. kemádo, mákina. Antiqua illa *quasi*, quasi: *qualidad*, qualitas; *quotidiano*, quotidianus; legenda sunt, uti & pridem scribuntur, casi, calidád, cotidiano.

12. *R*

12. *R* aspere, propemodum ut rr. *rabia*, rabies; *arrancar*, avellere, evellere; l. fere ut rrávia, arrancárr.

13. *X* ut ch austerum, quemadmodum de litera *j* & de syllabis *ge*, *gi* dictum est. *xavalí*, aper; *roxo*, ruber; *relox*, horologium; chavalí, rocho, relóch. sic & *exercito*, exercitus; *exemplo*, exemplum; *luxuria*, luxuria; l. echersito, echemplo, luchuria. In aliis autem originis latinæ vocabulis *ex* ante consonantem sonat ut es, ante vocalem ut egs vel ecs. *extenuado*, extenuatus; *examen*, examen; l. estenuado, egsamen seu ecsamen.

14. *Z* ut s. *hazer*, facere; l. haserr.

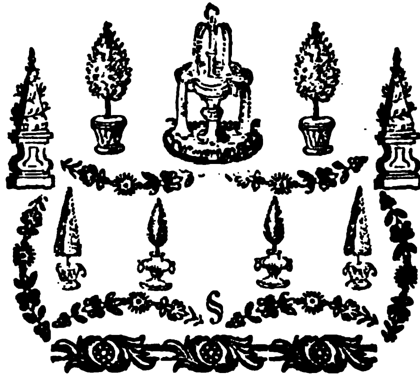
EXEMPLUM.

Guerra in Vita Serenissimæ Reginæ Mariannæ Austriacæ, Viduæ Joannis V Regis Lusitaniæ, c. 10.

Que podria yo (verba sunt ipsius Reginæ) *responder a mi Dios, y*
Re podría yo respondér a mi Diós, y
mi Señor, que me ha llenado de honor, y colmado de riquezas, si de aquellos,
mi Segnjor, ke me a gljenádo de onor, y colmádo de rikesas, si de akegljos,
a quienes por vasallos debo serles util, retirasse yo mi mano, y quando im-
a kienes por vassagljos devo serles útil, retirasse yo mi mano, y quando im-
ploran mi piedad, y carecen de todo socorro, ò los arrojasse de mi, desti-
ploran mi piedád, y caresen de todo socorro, ò los arrochasse de mi, desti-
tuidos del alivio que piden, ò de la esperança de conseguirle? . . . .
tuidos del alivio ke piden, ò de la esperansa de consegirle?

Que cosa mas digna de la Magestad, que hacer bien a los infelices? Por
Ke cosa mas digna de la Machestád, ke hasér vien a los infelices? Por
lo menos esto me enseñan muchos exemplos de Santos Reyes, y sin-
lo menos esto me ensegnjan mutschos echemplos de Santos Reyes, y sin-
gularmente Reynas, cuyo nombre y fama viviràn siempre en la eterni-
gularmente Reynas, cujo nombre y fama vivirán siempre en la eterni-
dad; no por el adorno mugeril, y lo precioso de sus joyas; no por el
dád; no por el adorno mucheríl, y lo presioso de sus chojas; no por el
luxo, y las delicias; sino por las obras de piedad, y misericordia.
lucho, y las delisias; sino por las obras de piedád, y misericordia.

Quid possem ego respondere DEO ac Domino meo, qui me implevit honoribus, & opibus cumulavit, si ab illis, quibus utpote subditis prodesse debeo, manum averterem, cumque meam pietatem implorent, & omni auxilio careant, eos a me repellerem, destitutos vel petito subsidio, vel etiam spe ejusdem consequendi? ...... Quæ demum res est Majestate regia dignior, quam bene de infelicibus mereri? Certe hoc me docent multa Sanctorum Regum, & præsertim Reginarum exempla, quarum nomen & fama semper in æternitate vivent; non propter mundum muliebrem, aut gemmas pretiosas; non luxus aut deliciarum ergo; sed ob pietatis & misericordiæ opera.



HEXAGLOTTI PRIMI
PARS II,
QUÆ
LIBROS
GRÆCOS, HEBRAICOS,
ET
CHALDAICOS,
INTRA DIEM UNUM,
SI VELIS,
INTELLIGERE ET EXPLICARE DOCET.



PRÆFATIO.

Priore hujus Bidui Parte linguas tres latinæ filias, gallicam, italicam, hispanicam, non multis paginis executus; Partem tibi alteram offero, Lector Candide, priore illa etiam breviorem, qua tres alias, græcam, hebraicam, chaldaicamque complector. Nota inter eruditos est Bohuslai nostri Balbini brevitas, qui seculo proximo græcæ linguæ præceptis ita feliciter multos imbuit, ut uno die græce scribere non tantum emendate, verum etiam ornate & copiose discerent. Id ille in suis Humaniorum Disciplinarum Verisimilibus sic narravit, ut modum tamen, quo rem effecerat, silentio præteriret. Incessit me pridem cupido experiundæ ejusdem aleæ, & compositis mecum rationibus, ipsa re docui, non intra diem unum, sed intra sextam horam perveniri eo posse, quo Balbinus deduxit, quin etiam tantillo temporis intervallo condendorum versuum artem adjeci. At nunc alia proposita meta est: non jam græce scribendi, quod pauci cupiunt; sed intelligendi celeritatem promitto, cujus rei utilitas latissime patet, sive eloquentiæ omnisque eruditionis humanæ fontes, sive Divinos Libros, Concilia, & antiquissimorum Patrum monumenta spectamus. Hujus ego scopi memor, plurimas grammaticorum minutias sciens effugio, sine quarum plena notitia græce scribi pure non potest, legi commode & utiliter potest. Hac parsimonia factum, ut rem multi laboris ac temporis ad duas tresve horas restringerem, certissimaque teste experientia fastidium in desiderium apud multos converterem. De Hebraicis & Chaldaicis quid sit mei consilii, suo loco aptius, quam hic in limine profitebor. Salve, Lector Optime, & quæsitam tuo solum commodo brevitatem experire.

INSTI-

INSTITUTIONES GRÆCÆ.

1 Græcarum literarum hæc est forma :

Α α.	Β β ϐ.	Γ γ.	Δ δ.	Ε ε.	Ζ ζ.	Η η.	Θ ϑ θ.	Ι ι.	Κ κ.	Λ λ.	Μ μ.	Ν ν.	Ξ ξ.	Ο ο.	Π π.	Ρ ϱ.	Σ σ ς.	Τ τ.	Υ υ.	Φ φ.	Χ χ.	Ψ ψ.	Ω ω.
a.	b.	g.	d.	e.	z,	ē. vulgo i.	th.	i.	k.	l.	m.	n.	x.	o.	p.	r.	ſ.	t.	hebraicum, ſive *u* gallicum. vulgo y.	ph.	ch.	pſ.	ô.

2. Spiritus aſper (῾) reſpondet noſtro *h*. e. g. ἁμα legitur *hama*. Spiritu leni (᾿) & accentibus in univerſum abſtineo : quod pace illorum dictum ſit, qui tuentur. Liceat illis, arbitratu ſuo frui ; & mihi, meo. Diſputandi neque locum feſtinatio, neque voluntatem rei parvitas mihi permittit.

Articulus. Nomen. Pronomen.

3. Græcorum articulus germanico der, die, das, eſt ſimilis. Tam ille, quam Nomina, & Verba, præter numerum ſingularem & pluralem etiam dualem habent, cum de duobus ſermo eſt. eum ego, nequid integritati deſit, addo quidem : Lector prudens rem uſus rariſſimi, quoties in Inſtitutionibus his occurret, tuto tranſiliat.

	Sing. Nom.	Gen.	Dat.	Acc.	Voc.	Dual. N. & A.	G. & D.	Plur. Nom.	Gen.	Dat	Acc.	Voc.
Maſculin.	ὁ	τȣ	τῳ	τον	ω	τω	τοιν	ὁι	των	τοις	τȣς	ω
Feminin.	ἡ	της	τῃ	την	ω	τα	ταιν	ἁι	των	ταις	τας	ω
Neutr.	το	τȣ	τῳ	το	ω	τω	τοιν	τα	των	τοις	τα	ω

Ablativo Græci carent.

4. Declinationes ſimplices quinque ſunt. IV pariſyllabæ, quinta incrementum capit.

	S. n.	g.	d.	a.	v.	D. n. a. v.	g. & d.	P. n.	g.	d.	a.	v.
I.	ας, ης.	ȣ, α	α, ῃ.	αν, ην.	α, η.	α.	αιν.	αι.	ων.	αις.	ας.	αι.
II.	α, η.	ης, ας.	ῃ, ᾳ.	ην, αν.	η, α.	α.	αιν.	αι.	ων.	αις.	ας.	αι.
III.	ος, ον.	ȣ.	ῳ.	ον.	ε, ον.	ω.	οιν.	οι, α.	ων.	οις.	ȣς, α.	οι, α.
IV.	ως, ων.	ω.	ῳ.	ων.	ως, ων.	ω.	ῳν.	ῳ, ω.	ων.	ῳς.	ως, ω.	ῳ, ω.
V.	multiplex.	-ος.	-ι	-α, ν neutris ut n.	multiplex.	-ε.	-οιν.	-ες, -α.	ων.	σι, -ξι, -ψι, εσι, ȣσι.	-ας, -α.	-ες -α.

Explico

Explico Tabellæ usum. Legis e. g. των γλωσσων, in Lexico reperis: Γλωσσα, *lingua*. των articulus, & ων terminatio tui nominis, geminum sunt indicium genitivi pluralis. sensus est ergo *linguarum*. Fac, legere te absque articulo χαρα. In Lexico χαρα est gaudium. Tabella ostendit, α nominativi singularis esse secundæ declinationis, in eaque α pertinere ad dativum singularem. habes igitur sensum, *gaudio*. Quod si reperias γλαυκωπα οφιν, Lexicon tibi suggerit γλαυκωψ, *cæsios habens oculos*, & οφις, *serpens*. Γλαυκωψ habet incrementum, quia casus obliqui sunt una syllaba nominativo longiores: est igitur quintæ declinationis, cujus incrementa in Tabella designo per virgulam transversam terminationi præpositam. In ea autem declinatione - α est accusativus singularis. Idemque casus est ν sine virgula, seu sine incremento: ac proinde & οφιν accusativus est singularis iu eadem declinatione quinta. Sensus ergo est, *cæsium serpentem*.

5. Declinationes quinque contractæ, meræ propagines declinationis quintæ simplicium. Tabellæ sequentis idem usus est, qui præcedentis.

	S. n.	g.	d.	a.	v.	D. n. a. v.	g. & d.	P. n.	g.	d.	a.	v.
I.	ης,ες.	εος,ους.	ει,ει.	εα, η,ες.	ες.	εε, ει.	εοιν, οιν.	εες,εις, εα, η.	εων,ων.	εσι.	εας,εις, εα, η.	εες,εις, εα, η.
II.	ις, ι.	εως,ιος.	ιι, ι, ει, ε[illegible]	ιν.	ι.	ιε,εε.	ιοιν, εων.	ιες,ις, εες,εις.	ιων,εων.	ισι, εσι.	εας,ις, εας,εις.	ιες,ις, εες,εις.
III.	ευς.	εος,εως.	ει,ει,	εα.	ευ.	εε, η.	εοιν.	εες,εις.	εων.	ευσι.	εας,εις.	εες,εις.
IV.	ω.	οος,ους.	οι,οι.	οα,ω.	οι.	ω.	οιν.	οι.	ων.	οις.	ους.	οι.
V.	ας.	ατος,αος, ως.	ατι, αι,α.	ας.	ας.	ατε,αε, α.	ατοιν, α, οιν,ων.	ατα, αα,α.	ατων, αων,ων.	ασι.	ατα, αα,α.	ατα, αα,α.

6. Desinentia in υς, gen. υος, in plurali nom. & voc. faciunt υες, ῦς acc. υας, υς.

7. Adjectiva trium terminationum sic flectuntur:

Masc.	ας.	εις.	ην.	ος.	υς.	ως.
Fem.	αινα.	εσσα.	εινα.	η vel α.	εια.	υια.
Neutr.	αν.	εν.	εν.	ον.	υ.	ος.

duarum vero sic:

Masc. & Fem.	ης.	ις.	ους.	υς.	ων.	ωρ.
Neutr.	ες.	ι.	ουν.	υ.	ον.	ορ.

8. Comparativi desinunt in τερος, Superlativi in τατος.

9. Pronomina, *Ego, Tu, Sui, Hic*, ita declinantur:

N S. n.

	S. n.	g.	d.	a.	D. n. & a.	g. & d.	P. n.	g.	d.	a.
Ego.	εγο.	εμȣ, μȣ.	εμοι, μοι.	εμε, με.	νω.	νων.	ἡμεις.	ἡμων.	ἡμιν	ἡμας.
Tu.	συ.	σȣ.	σοι.	σε.	σφω.	σφων.	ὑμεις.	ὑμων.	ὑμιν.	ὑμας.
Sui.		ȣ̔.	ὁι.	ἑ.	σφε.	σφιν.	σφεις.	σφων.	σφισι.	σφας.
Hic.	ȣ̔τος.	τȣτȣ.	τȣτῳ.	τȣτον.	τȣτω.	τȣτοιν.	ȣ̔τοι.	τȣτων.	τȣτοις.	τȣτȣς.
Hæc.	ἁυτη.	ταυτης.	ταυτῃ.	ταυτην.	ταυτα.	ταυταιν.	ἁυται.	τȣτων.	ταυταις.	(ταυτας.
Hoc.	τȣτο.	τȣτȣ.	τȣτῳ.	τȣτο.	τȣτω.	τȣτοιν.	ταυτα.	τȣτων.	τȣτοις.	ταυτα.

Verbum.

10. Verba præter Vocem Activam & Passivam habent Mediam, latinis Deponentibus non absimilem. Ultra latina Tempora addunt Aoristos, quos loco Præteriti, Imperfecti, & Præsentis usurpant. Aoristus Aeolicus propemodum Modo nostro Potentiali respondet. In Verbis considerandа sunt quatuor, Terminatio, Augmentum, Characteristica, & Penultima. Terminationem docebit Tabella Conjugationum: post quam de Penultimis dicam.

11. Augmentum Verba recipiunt sui initio in Imperfecto, Præterito, Plusquamperfecto, Aoristis, & Paulo post Futuro. Aliud est syllabicum, aliud temporale: quorum illud Verbis a consonante, istud a vocali initium sumentibus adhibetur. Augmentum syllabicum est ε, cui in Præterito & Paulo post Futuro præponitur plerumque prima Verbi litera. e. g. τυπτω, *verbero*: ετυπτον, *verberabam*: τετυφα, *verberavi*. Si prima litera sit ρ, duplicatur id post ε ubique; si θ, φ, χ, præponitur literæ ε in Præterito τ, π, κ. e. g. ῥεω, *fluo*: ἐῤῥευσα, *fluxi*. θελω, *volo*: τεθεληκα, *volui*. φαινω, *ostendo*: πεφαγκα, *ostendi*. χαρασσω, *imprimo*: κεχαραχα, *impressi*. Plusquamperfecto ultra consonantem Præteriti additur ε alterum: τετυφα, *verberavi*: ετετυφειν, *verberaveram*. Augmentum temporale mutat α & ε in η, ο in ω, αι in ῃ, οι in ῳ, αυ in ηυ, in quibusdam ε in ει, ευ in ηυ, ει in ῃ. Extra Indicativum jure ordinario solum præteritum retinet augmentum. Composita plerumque augentur in medio, id est, post particulam præfixam, quæ si in vocalem desinat, ea ab ε sequente persæpe eliditur. ut καταπινω, *absorbeo*: κατεπινον, *absorbebam*.

12. Pinax seu Tabella omnium Characteristicarum pro Voce activa & passiva: nam Tempora Verbi medii cum activis fere consentiunt. Dividuntur in sex classes.

Præs.

	Præf. Imp. Aor. 2. & Fut. 2. act. & pass.	*Fut. 1. act. Aor. 1 act. & Aor. Æol.*	*Præt. Perf. & Plusq. act.*	*Præt. Perf. & Plusq. pass.*	*Aor 1. pass. & Fut. 1 pass.*
I.	β. π. πτ. φ.	ψ.	φ.	μμ. ψ. πτ. φϑ.	φϑ.
II.	γ. κ. κτ. χ.	ξ.	χ.	γμ. ξ. κτ. χϑ.	χϑ.
III.	δ. τ. ϑ.	σ.	κ.	σμ. ς. ςτ. σϑ.	σϑ.
IV.	ζ. σσ. ττ.	ξ. σ.	χ. κ.	γμ. ξ. κτ. χϑ vel σμ. σ. στ, σϑ.	χϑ. σϑ.
V.	λ. μ. μν. ν. ρ.	λ. μ. ν. ρ.	κ. λκ. ρκ. γκ. μκ.	μ. στ. ϑ. vel λμ. λσ. λτ. λϑ. vel ρμ. ρσ. ρτ. ρϑ. &c.	ϑ. λϑ. ρϑ. ρ.
VI.	*omnes vocales & diphthongi,*	σ.	κ	μ. σ. τ. ϑ. vel σμ. σ. στ. σϑ.	ϑ. vel σϑ.

13. Tabula Conjugationis Verbi Activi.

	S. Ego.	Tu.	Ille.	D. Nos duo.	Vos duo.	Illi duo.	P. Nos	Vos.	Illi.
Indicativi Præsens	ω	εις	ει.	—	ετον	ετον.	ομεν	ετε	ȣσι.
Imperf.	ον	ες	ε.	—	ετον	ετην.	ομεν	ετε	ον.
Præter.	α	ας	ε.	—	ατον	ατον.	αμεν	ατε	ασι.
Plusq.	ειν	εις	ει.	—	ειτον	ειτην.	ειμεν	ειτε	εισαν.
Aor. I.	α	ας	ε.	—	ατον	ατην.	αμεν	ατε	αν.
Aor. II.	ον	ες	ε.	—	ετον	ετην.	ομεν	ετε	ον.
Futur. I.	ω	εις	ει.	—	ετον	ετον.	ομεν	ετε	ȣσι.
Futur. II.	ω	εις	ει.	—	ειτον	ειτον.	ȣμεν	ειτε	ȣσι.
Imperat. Præsens.	—	ε	ετω.	—	ετον	ετων.	—	ετε	ετωσαν.
Præter.	—	ε	ετω.	—	ετον	ετων.	—	ετε	ετωσαν.
Aor. I.	—	ον	ατω.	—	ατον	ατων.	—	ατε	ατωσαν.
Aor. II.	—	ε	ετω.	—	ετον	ετων.	—	ετε	ετωσαν.
Optativi Præsens.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Præter.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Aor. I.	αιμι	αις	αι.	—	αιτον	αιτην.	αιμεν	αιτε	αιεν.
Aor. II.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Aor. Æol.	εια	ειας	ειε.	—	ειατον	ειατην.	ειαμεν	ειατε	ειαν.
Futur. I.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Futur. II.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Conjunct. Præs.	ω	ῃς	ῃ.	—	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσι.
Præter.	ω	ῃς	ῃ.	—	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσι.

Aor. I. & II, ejusdem terminationis cum Præsente & præterito.

Infinitiv. Præs. ειν. Præt. εναι. Aor. I. αι. Aor. II. ειν. Futur I ειν. Fut. II. ειν.

Particip. Præs. ων, οντος. ȣσα. ον, οντος. Præt. ως, οτος. υια. ος, οτος. Aor. I. ας, αντος. ασα. αν, αντος. Aor II. ων, οντος. ȣσα. ον, οντος. Fut. I. ων, οντος. ȣσα. ον, οντος. Fut. II. ων, ȣντος. ȣσα. ȣν, ȣντος.

14. Tabula Conjugationis Verbi Passivi.

	S. Ego.	Tu.	Ille.	*D.*Nos duo.	Vos duo.	Illi duo.	*P.*Nos.	Vos.	Illi.
Indic.Præs.	ομαι	ῃ	εται.	ομεθον	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθε	ονται.
Imperfect.	ομην	ȣ	ετο.	ομεθον	εσθον	εσθην.	ομεθα	εσθε	οντο.
Præterit.	αι	αι	αι.	εθον	ον	ον.	εθα	ε	νται.
Plusquamp.	ην	ω	ο.	εθον	ον	ην.	εθα	ε	ντο.
Aor I.	ην	ης	η.	—	ητον	ητην.	ημεν	ητε	ησαν.
Aor. II.	ην	ης	η.	—	ητον	ητην.	ημεν	ητε	ησαν.
Futur. I.	ησομαι	ησῃ	ησεται.	ησομεθον	ησεσθον	ησεσθον.	ησομεθα	ησεσθε	ησονται.
Futur. II.	ησομαι	ησῃ	ησεται.	ησομεθον	ησεσθον	ησεσθον.	ησομεθα	ησεσθε	ησονται.
Paul.post F.	ομαι	ῃ	εται.	ομεθον	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθε	ονται.
Imperat.Pr.	——	ȣ	εσθω.	——	εσθον	εσθων.	——,	εσθε	εσθωσαν
Præterit.	——	ο	ω.	——	ον	ων.	——	ε	ωσαν.
Aor. I.	——	ητι	ητω.	——	ητον	ητων.	——	ητε	ητωσαν.
Aor. II.	——	ηθι	ητω.	——	ητον	ητων.	——	ητε	ητωσαν.
Optat.Præs.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεθον	οισθον	οισθην.	οιμεθα	οισθε	οιντο.
Præterit.	ῃμην	ῃο	ῃτο.	ῃμεθον	ῃσθον	ῃσθην.	ῃμεθα	ῃσθε	ῃντο.
Aor. I & II.	ειην	ειης	ειη.	——	ειητον	ειητην.	ειημεν	ειητε	ειησαν.
Fut. I & II.	ησοιμην	ησοιο	ησοιτο.	ησοιμεθον	ησοισθον	ησοισθην.	ησοιμεθα	ησοισθε	(ησοιντο.
Paul. post F.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεθον	οισθον.	οισθην	οιμεθα	οισθε	οιντο.
Conjunct.Pr.	ωμαι	ῃ	ηται.	ωμεθον	ησθον	ησθον.	ωμεθα	ησθε	ωνται.
Præterit.	ωμαι	ῃ	ῃται.	ωμεθον	ῃσθον	ῃσθον.	ωμεθα	ῃσθε	ωνται.
Aor. I & II.	ω	ῃς	ῃ	——	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσι.

Infinit.Præs. εσθαι. Præt. αι. Aor. I. ηναι. Aor. II. ηναι. Fut. I. ησεσθαι. Fut. II. ησεσθαι.
Paulo post Fut. εσθαι.

Particip.Præs. ομενος. ομενη. ομενον. Præt. ενος. ενη. ενον. Aor. I & II. εις, εντος. εισα. εν, εντος.
Fut. I & II. ησομενος. ησομενη. ησομενον. Paulo post Fut. ομενος. ομενη. ομενον.

15. Tabula Conjugationis Verbi Medii.

	S. Ego.	Tu.	Ille.	*D.*Nos duo	Vos duo.	Illi duo.	*P.*Nos.	Vos.	Illi.
Indic. Præs.	ομαι	ῃ	εται.	ομεθον	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθε	ονται.
Imperfect.	ομην	ȣ	ετο.	ομεθον	εσθον	εσθην.	ομεθα	εσθε	οντο.
Præterit.	α	ας	ε.	——	ατον.	ατον.	αμεν	ατε	ασι.
Plusquamp.	ειν	εις	ει.	——	ειτον	ειτην.	ειμεν	ειτε	εισαν.
Aor. I.	αμην.	ω	ατο.	αμεθον	ασθον	ασθην.	αμεθα	ασθε	αντο.
Aor. II.	ομην	ȣ	ετο.	ομεθον	εσθον	εσθην.	ομεθα	εσθε	οντο.
Fut. I.	ομαι	ῃ	εται.	ομεθον	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθε	ονται.
Fut. II.	ȣμαι	ῃ	ειται.	ȣμεθον	εισθον	εισθον.	ȣμεθα	εισθε	ȣνται.
Imperat. Pr.	——	ȣ	εσθω.	——	εσθον	εσθων.	——	εσθε	εσθωσαν.
Præter.	——	ε	ετω.	——	ετον	ετων.	——	ετε	ετωσαν.
Aor. I.	——	αι	ασθω.	——	ασθον	ασθων.	——	ασθε	ασθωσαν.
Aor. II.	——	ȣ	εσθω.	——	εσθον	εσθων.	——	εσθε	εσθωσαν.

S. Ego.

	S. Ego.	Tu.	Ille.	D. Nos duo.	Vos duo.	Illi duo.	P. Nos.	Vos.	Illi.
Optativi Præf.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεθον	οισθον	οισθην.	οιμεθα	οισθα	οιντο.
Præterit.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Aor. I.	αιμην	αιο	αιτο.	αιμεθον	αισθον	αισθην.	αιμεθα	αισθε	αιντο.
Aor. II.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεθον	οισθον	οισθην.	οιμεθα	οισθε	οιντο.
Fut. I. & II.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεθον	οισθον	οισθην.	οιμεθα	οισθε	οιντο.
Conjunct. Præf.	ωμαι	ῃ	ηται.	ωμεθον	ησθον	ησθον.	ωμεθα	ησθε	ωνται.
Præterit.	ω	ῃς	ῃ.	—	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσι.
Aor. I. & II.	ωμαι	ῃ	ηται.	ωμεθον	ησθον	ησθον.	ωμεθα	ησθε	ωνται.

Infinit. Præf. εσθαι. Præt. εναι. Aor. I. ασθαι. Aor. II εσθαι. Fut. I. εσθαι. Fut. II. εισθαι.

Particip. Præf. ομενος. ομενη. ομενον. Præt. ως, οτος. υια. ος, οτος. Aor I. αμενος. αμενη. αμενον. Aor. II ομενος. ομενη. ομενον. Fut. I. ομενος. ομενη. ομενον. Fut. II. ουμενος. ουμενη. ουμενον.

Vides, Præsens & Imperfectum Medii, etsi sensu Activa, terminatione ubique cum Passivo convenire.

16. Penultima nonnunquam mutatur, hoc modo:

In Præterito Verborum quintæ Classis Penultima Thematis *ε* vel *ει* mutatur in *α*.

In Aoristo primo eorundem *α* & *αι* in *η*, *αι* in *α*.

In Aoristo secundo *αι*, *αυ*, *ε*, *ει*, *ω*, in *α*. nonnunquam *ει* in *ι*, *ευ* in *υ*, *ου* in *ο*. Si sequantur duæ consonantes, omittitur altera, ut *τυπτω*, *ετυπον*. Adde in IV Classe Verba illa, quæ Characteristicam Futuri habent, *ξ*, hic ejus loco acquirere *γ*, quæ vero *σ*, hic habere *δ*.

In Futuro Primo Verborum quintæ Classis *αι* fit *α*, *ει* fit *ε*. In Verbis sextæ Classis *α* & *ε* plerumque in *η* transit. idque etiam in Præteritis, Plusquamperfectis, & Aoristis primis omnium Vocum servat.

In Passivo Præterito & Aoristo primo *ρε* sæpe in *ρα* mutatur.

In Præterito Medii *αι* in *ῃ* vel *η*, *ει* in *οι*, item *ε* & *ει* in *ο*. Observa, Characteristicam hujus Præteriti eandem esse, quæ Aoristi secundi.

17. Verba VI Classis in *αω*, *εω*, & *οω*, contrahi solent in Præsenti & Imperfecto per omnes Modos, hac ratione:

> *αο* & *αω* contrahitur in *ω*.
> *α* cum alia quacunque vocali, in *α*.
> *εε* in *ει*, *εο* in *ου*, ante alias vocales abjicitur.
> *ι* subscribitur. e. g. *τιμαοιμι*, *τιμῳμι*, *honorem*.
> *οε*, *οο*, *οου*, in *ου*.
> *οη*, & *οω*, in *ω*.
> *οῃ*, *οοι*, & *οει*, in *οι*, sed in Infinitivo *οειν* in *ουν*.
> *υ* semper abjicitur.

 18. La-

18. Laboriosis ambagibus Verborum in μι torquere te, Lector, nolo; quæ ex illis inusitata sunt, sine dispendio ignorare te patior; quæ usitata, ope Lexici, de quo postea, & facili conjectura assequi licebit.

Constructio.

19. Apostrophus (ʼ) est signum omissæ vocalis aut diphtongi in fine vocabuli, cum sequens a vocali vel diphthongo inchoatur. βυλομ' εγω, pro βυλομαι, *volo ego*. Si sequens vocabulum notetur spiritu aspero, & vox apostropho elisa desinat in π, κ, τ, mutatur π in φ, κ in χ, & τ in θ. νυχθ' ὁλην, pro νυκτα, *totam noctem*.

20. Interpunctio cum latina convenit, nisi quod nostrum colon (:) aut hypocolon (;) per punctum supra lineam exprimunt, & pro nostro interrogandi signo (?) usurpant id, quod nobis hypocolon est.

21. Quæ literis ι & ε finiuntur, euphoniæ gratia sæpe ν recipiunt, si vocalis aut interpunctio major sequatur.

22. Articulus sæpe sumitur substantive. τα Πλατωνος, *Platonis libri*. τα εμυ, *res meæ*. ὁ Φιλιππυ, *Philippi filius*. οι εξω, *externi, qui foris sunt*. τα εφ' ημιν, *quæ in nostra sunt potestate, quæ in nobis sita sunt*.

23. Nominativus pro Vocativo, Atticismus est.

24. Substantiva nonnunquam omittuntur. καθ' εκαςην, *quotidie, unaquaque*, nimirum *die*. τῃ αυριον, *cras*; τῃ σημερον, *hodie*; τῃχθες, *heri*; intellige, ἡμερᾳ, *die* crastino, præsente, hesterno.

25. Ablativum nostrum absolute positum fere Genitivo efferunt; Ablativum Instrumenti, Caussæ, ac Modi, plerumque Dativo. Tempus, sive per *quando*, sive per *quamdiu* interrogetur, Accusativum, Genitivum, Dativum admittit. Locum aliquando syllabis Substantivo affixis designant. e. g. ab υρανος, *cœlum*, fit υρανοθεν, υρανοθε, *de cœlo*, υρανοθι, *in cœlo*. sic αθηνησι, *Athenis*, αθηναζε, *Athenas*.

26. Adjectivum neutrum cum articulo sæpe substantive accipiendum est. το αληθες, *veritas*. Adjectivum vero neutrum sine articulo pro adverbio sæpissime ponitur. καλον, *belle, bene*. ταχιςα, *celerrime*. desinunt & in ακις, sicque in adverbium transeunt. πλειςακις, *sæpissime*.

27. Adjectiva, quæ scientiam, dignitatem, copiam, communionem, desiderium, curam, & his contraria significant; itemque comparativa, & quæ principio α privativum habent, aut in κος desinunt, vel pretium, diversitatem, & ordinem numeri denotant, Genitivo junguntur. οινυ μεςος, *vino plenus*. αναξιος αινυ, *indignus laude*. μειζων μυ δακτυλῳ, *major me, uno digito*,

gito. επιθυμιων ακρατης, *cupiditatibus haud imperans*. ουδενος δευτερος, *nulli secundus*.

28. Composita ex συν & ὁμου Dativum poscunt.

29. Ubi Latini Pronomina ponunt possessiva, *meus, tuus, suus, noster, vester*, Græci fere primitiva & demonstrativum usurpant. πατηρ ἡμων, *pater noster*. ὁ οικος σου, *domus tua*. εν ταις καρδιαις αυτων, vel ἁυτων, *in cordibus suis*.

30. Relativa nonnunquam Substantivi sui præcedentis casum sequuntur. περι παντων, ὡν (pro ἁ) ηρξατο Ιησους ποιειν τε και διδασκειν. *de omnibus, quæ cæpit Jesus facere & docere.*

31. Verba aliquando geminantur. εστι γραφων, *est scribens*, id est, *scribit*. sic & τυγχανω, γινομαι, ὑπαρχω, & φυω Verbis adduntur. εχω γραφειν, *scripsi*. μελλω γραφειν, *scribam*.

32. Verbum singularis numeri passim jungitur Nominativo plurali.

33. Verba sentiendi, & omnium sensuum, accusandi, absolvendi, admirandi, aberrandi, appetendi, æstimandi, abundandi & egendi : abstinendi, cedendi, consequendi & privandi, contemnendi & negligendi, curandi, desinendi & incipiendi, dimittendi & parcendi, discrepandi & distandi, dominandi, excellendi, & superandi, emendi, fruendi, liberandi, participandi, petendi, prohibendi, separandi, & Composita ex απο, εκ, & μετα Genitivo gaudent.

34. Verba adorandi, conservandi, hortandi, jubendi, occurrendi, precandi, pugnandi, reprehendendi, sequendi, utendi, & Composita ex αντι, εν, επι, παρα, περι, προς, συν, & ὑπο, Dativum poscunt.

35. Verba adulandi, benefaciendi, miserendi, nocendi, Accusativo junguntur.

36. Passiva cum Dativo construuntur, vel beneficio præpositionis cum Genitivo.

37. Infinitivus cum articulo servit instar Gerundii, vel Substantivi. του τυγχανειν, *potiundi gratia*. εν τῳ λαλειν, *in medio sermone*. μετα το δειπνειν, *post cœnam*.

38. Particulas ὡστε & ὡς, *ita ut*, sequitur infinitivus.

39. Participia sæpe latini Infinitivi loco adhibentur. παυου δακρυων, *desine flens*, id est, *flere*.

40. Latinorum *dus*, *da*, *dum*, supplent Verbalia in εον, oriunda a Præterito passivo, rejecto ejus augmento. γραπτεον μοι λογον, *scribenda est*

est mihi oratio, a γεγραπται. Declinantur etiam Verbalia in modum Adjectivorum, τεος, τεα, τεον.

41. In quos casus Verba beneficio Præpositionum transeant, dicere non est necesse, cum præpositionum omnium regimina satis indicentur in Lexico, de quo jam memorandum est.

De Usu Lexici.

42. Ad finem, qui a nobis hic quæritur, idoneum præ cæteris est Lexicon Cornelii Schrevelii, quippe quod vocabulis formatis plenum, linguæ græcæ tirones innumeris difficultatibus expedit, multoque magis legentibus, quam componentibus scriptum est. Quoniam tamen petere nemo sanus potest, ut libro tantillo copiosissimi illius sermonis græci vocabula singula contineantur: admonebo breviter, qua ratione ex iis, quæ recenset, perveniri ad omissorum notitiam possit.

43. Composita, quibus præ populis aliis abundant Græci, quoties desiderabuntur, redeundum ad simplicia erit: quæ ut apte secerni ab incipientibus possint, Catalogus deinde Particularum addetur, a quibus initium fieri Compositorum solet. Multa vero Composita non particulam aliquam, sed Substantivum aut Adjectivum priore sui parte collocatum habent, ut λογοδαιδαλος. earum vocum utramque si seorsum indages, sensus nullo negotio innotescet. λογος *verbum* est, Δαιδαλος artifex: λογοδαιδαλος ergo *verborum Faber*.

44. Si Verbum, quale petis, non reperias, præfige vel detrahe augmentum (§ 11), sive syllabicum, sive temporale e. g. γεγραφα non occurret, sed γραφω invenies. ησιμωκα non habet Schrevelius: at αισιμοω, *insumo*, *impendo*, habet.

45. Sæpe facilis est divinatio ex cognatis. Non exponit Schrevelius, quid sit πυρσευω, αναβασις, συνεχες. sed Πυρσος, inquit, *fax* est, Αναβας *ascendens*, Συνεχεως *assidue*. Proclive est hinc sentire, quid superiora illa sibi velint, nempe, *facem præfero*, *ascensio*, *assiduum* sive *assidue*. Si post hæc omnia unum aliquando vocabulum e sexcentis non deprehendas, græcæ linguæ ubertati id condonandum erit, sensui non admodum obfuturum, &, si res mereri videbitur, e Lexico abundantiore petendum.

46. Numeri arithmetici sunt ipsæ literæ alphabeti, quarum valorem ad cujusque literæ initium Schrevelius docet. Adde tantum signa ς & ϟ, quorum illud 6, hoc 90 significat. Jam satis comparatus, Amice Lector, ad Exercitationem transgredere, omissis, quæ hic interjicio.

Poetica.

Poetica.

47. Mira eft poetarum licentia in literis mutandis, recidendis,addendis. Paffim diphthongos folvunt, α pro η, η pro α, ω pro ο, imo & pro ι fcribunt, augmenta Verborum revellunt, literas metri cauffa duplicant, ι vocabulis præfigunt aut interponunt; eadem audacia ab Lectore exponendi, qua fcripfere.

48. In Declinationibus Nominum parifyllabis Genitivum fingularem fæpe formant in ω, αω, εω, οιο, pluralem in αων & εων, Dativum pluralem in αισι, ησι, οισι. Syllabam φι cafibus omnibus affuunt. Dativum pluralem quintæ in εσι & εσσι finiunt. Incrementum ε per totam tertiam Contractarum in η mutant.

49. In Pronominibus, præter ufitatas formas (§ 9), & eas, quas fuo loco Schrevelius explicat, etiam has fibi finxere:

Ego. εμεο, μεο,μειο,*mei.* μιν,εμοινη,*mihi.* ημειες,*nos.*αμεων,*noftri.* ημειας,ημμεας,*nos.*
Tu. σειο,*tui.*υμεες, υμειες,*vos.* fic & in ceteris cafibus. In fingulari ubique additur γε.
Sui. εο,εοθεν,*fui.* εε,*fe.* σφωιν, *fibi duobus.*σφεε,*fe duos.*σφεες, σφες, *ipfi.* σφω,*fibi ipfis.*

In Poffeffivis eadem libertas, quæ in Primitivis, unde nafcuntur. Demonftrativo ὅτος ubique ι adjiciunt.

50. Verborum Imperfecta & Aoriftos formant in σκον. σκες, σκε &c. Augmentum Præteriti alienis etiam Temporibus & omnibus Modis addunt. κ, σ, τ, ante incrementa & ultimas fyllabas omittunt. Pro Imperativo Genitivum pluralem Participii ufurpant. Terminationes ειν, εθα, ου, ησαν, mutant in εν, εσθα εο, εν. Interponunt α ante ultimas fyllabas. Verba in μι fingunt, pæfixo ι, & ante ι reduplicatione primæ literæ facta.

51. CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ græcis vocabulis præfiguntur.

Α - βαρης, *non onerofus.*
αμφ - επω, *circumcirca perfequor.*
αμφι - βαινω, *circumeo.*
αν - αιρεω, *tollo.*
ανα - πνεω, *refpiro.*
ανθ - ιςημι, *refifto,*
αντ - αξιος, *æqualis pretii.*
αντι - κειμαι, *opponor.*
απ - ερχομαι, *abeo, exeo.*
απο - θνησκω, *morior.*
αφ - αιρεω, *aufero.*
δι - ερχομαι, *transeo.* δι - πους, *bipes.*
δια - συρω, *diftraho.*
δυς - εργος, *piger ad opus.*

εγ-γλυφω, *insculpo.*
εις-αγω, *introduco.*
εκ-χεω, *effundo.*
ελ-λειπω, *relinquo.*
εμ-παιζω, *illudo.*
εν-τελλομαι, *jubeo.*
εξ-ωθεω, *expello.*
επ-αγειρω, *congrego.*
ευ-οδοω, *prosperum iter præbeo.*
ἡμι-ωριον, *semihora.*
καθ-ευδω, *dormio.*
κατ-αρκεω, *sufficio.*
κατα-στελλω, *reprimo.*
μεθ-επω, *investigo.*
μετ-αλλαττω, *transmuto.*
μετα-στρεφω, *converto.*
ὁμο-θρονος, *particeps solii.*
παρ-αιθυσσω, *quatefacio.*
παρα-κλαιω, *juxta fleo.*
περι-ζωννυμι, *præcingo.*
προ-φθανω, *prævenio.*
προσ-πηγνυμι, *affigo.*
συ-ζητεω, *disputo.*
συγ-καθιζω, *una colloco.*
συλ-λεγω, *colligo.*
συμ-πορευομαι, *una proficiscor.*
συν-θλιβω, *comprimo.*
συρ-ραπτω, *consuo.*
τρι-κεφαλος, *triceps.*
ὑπ-ακουω, *obedio.*
ὑπερ-νικαω, *plusquam vinco.*
ὑπο-πιπτω, *decido, delabor.*
ὑφ-ορωμαι, *suspectum habeo.*

EXERCITATIO,

Diogenis Apophthegmata,

Ex Diogene Laertio in Vita.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
Αλους και πωλουμενος ηρωτηθη τι οιδε ποιειν· απεκρινετο, Ανδρων αρχειν. και
12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22
προς τον κηρυκα, Κηρυσσε, εφη, ει τις εθελοι δεσποτην αυτῳ πριασθαι.
23 24 25 26 27. 28 29 30 31 32 33 34
Κωλυθεις καθιζεσθαι, ουδεν εφη διαφερειν, και γαρ τους ιχθυς, οπως αν κεοιντο,
35
πιπρασκεσθαι.

1) L. (ita brevitatis ergo Schrevelii Lexicon indicabo) *captus.*

2) L. *et.*

3) L. Πωλεω, *vendo.* Participium Præsentis Passivi (§ 14.) πωλεομενος. Verba in εω (§ 17) contrahunt εο in ου. ergo πωλουμενος, *dum venditur.*

4) L. ηρωτα ab ερωταω, *interrogo,* α est Characteristica sextæ Classis, ad quam Ver-

Verbum hoc pertinet (§ 12) in Aor. 1. Passivo. hujus tertia persona singularis (§ 14) in Indicativo desinit in η. ergo, *interrogatus est.*

5) L. *quid?*

6) L. *novi, nosti, novit.*

7) L. ποιει, *facit,* a ποιεω. Id in Infinitivi activi Tempore Præsenti (§ 13) facit ποιεειν, & (§ 17) ε abjicitur ante ει. ergo ποιειν, *facere.* Punctum supra lineam (§ 20) est colon.

8) L. απεκρινατο, 3 sing. Aor. I med. ab *respondeo.* Ut Aoristus primus (§ 15) in ατο, ita proximus ei Aoristus secundus desinit in ετο, estque sensus utriusque idem. *respondit.*

9) L. ανδρος, gen. sing. ab ανηρ, *vir.* terminatio ων (§ 4) est nota Genitivi pluralis. ergo, *virorum.*

10) L. in Αρχει, αρχειν præs. inf. act. ab αρχω, *impero.* Itaque narrationis hæc est series: *Cum esset captus, & venderetur, interrogatus est, quid opificii nosset.* (nam Conjunctivus noster sæpissime Græcis fit Indicativus. *respondit, Hominibus imperare.* Verba dominandi (§ 33) Genitivum regunt.

11 & 12) L. *&, ad.*

13) articulus mascul. (§ 3) accus. sing.

14) L. Κηρυξ, υκος, *præco.* Est quintæ simplicium, quia incrementum habet (§ 4.) ac proin accusativum singularem indicat, qui in ea Declinatione per - α terminatur. *præconem.*

15) L. Κηρυσσω, *prædico, publico.* Imperativi act. Præs. (§ 13) in ε. *prædica, proclama.* 16) L. *dixit.*

17) *si.* 18) L. *aliquis.* 19) L. *velit.* 20) L. Δεσποτης, dominus. Primæ simpl. (§ 4) accus. sing. *dominum.* 21) L. *sibi ipsi.* 22) L. in Πριασθαι, *emere. Et ad præconem, Clama, inquit, nunquis velit sibi dominum emere.*

23) L. in Κωλυω, *prohibeo,* εκωλυθην, Aor. I pass. rejecto augmento ε, quia extra Indicativum (§ 11) & terminatione εις (§ 14) ex Particip. Aor. I assumpta, prodit κωλυθεις, *prohibitus.* 24) L. Καθιζω, *sedeo.* εσθαι (§ 15) Præs. Inf. Medii. *sedere.*

25) L. *nullum.* sive *nihil.* 26) ut n. 16. 27) L. Διαφερει, *interest, refert.* ειν (§ 13) Præs. Inf. Act. *interesse.*

28 & 29) L. *nam &.* 30) articulus masc. (§ 3) accus. plur. 31) L. *piscis.* υς pro υας contractum (§ 6) accus. plur. *pisces.* 32) L. *quomodo.* 33) L. conjunctio expletiva. Latino more dicas, *quomodocunque.* 34) L. in Κεονται κεοιτο, *jacuerit.* nimirum ex Præsenti Opt. Med. (§ 15), cujus ultima

persona in οιντο. ergo, *jacuerint.* 35) L. Πιπρασκω, *vendo.* εσθαι (§ 14) Præs. Inf. Pass. *vendi. Prohibitus sedere, nihil ajebat interesse: nam & pisces, quomodocunque jacuerint, vendi.*

36 37 38 39 40 41 42 43 44 45

Εισαγαγοντος τινος αυτον εις οικον πολυτελη και κωλυοντος πτυσαι, επειδη

46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56

εχρεμψατο, εις την οψιν αυτȣ επτυσεν, ειπων, χειρονα τοπον μη ευρηκεναι.

36) L. in εισαγαγῃ, esse hunc Aor. II Conj. Act. ab *introduco.* οντος (§ 13) Genitivus Participii ab eodem Aoristo. Genitivus hic absolute positus (§ 25) est noster Ablativus. ergo, *introducente.* 37) L. Τις, τινος, *aliquis, quidam. quodam.* 38) L. αυτος, *ipse.* Tertiæ simpl. (§ 4) acc. sing. *ipsum.* 39) L. *in.* 40) οικος, *domus.* Tertiæ simpl. (§ 4) accus. sing. *domum.* 41) L. πολυτελης, *pretiosus.* Primæ Contractarum (§ 5) accus sing. *perornatam.*

42) L. &. 43) L. Κωλυω, *prohibeo.* οντος (§ 13) Particip. Præs. Act. in Genitivo (§ 25) absolute posito. *prohibente.* 44) L. Πτυω, *exspuo.* σ in Verbis sextæ Classis (§ 12) est Characteristica Aoristi primi, qui (§ 13) αι habet in Inf. *exspuere.* 45) L. *postquam.* 46) Χρεμπτομαι, *screo*, πτ, Characteristica Verborum primæ Classis (§ 12) in Aor. primo facit ψ. ατό (§ 15) Aor. I Med. *screaverat.*

47) L. *in.* 48) articulus fem. (§ 3) accus. sing. Articulos, satis jam notos, deinceps omitto. 49) L. Οψις, *vultus*, *facies.* Secundæ Contr. (§ 5) accus. sing. *faciem.* 50) L. αυτος, *ipse.* Tertiæ simpl. (§ 4) gen. sing. *ipsius.* 51) Si ε augmentum rejeceris (§ 44), invenies Πτυω, de cujus Aoristo I dictum est n. 44. ε (§ 13) terminatio Aor. I Ind. Act. ν euphonicum (§ 21) *exspuit.*

52) L. in Ειπω, *dicens.* 53) L. in χειρον, χειρονος, *pejoris.* accus. sing. quintæ simplicium (§ 4), quæ ex incremento agnoscitur. 54) L. Τοπος, *locus.* Tertiæ simpl. (§ 4) acc. sing. *locum.* 55) L. *non.* 56) L. *reperire.* Collige: *Introducente eum quodam in domum perornatam, & vetante spuere, cum screasset, in os hominis exspuit, dicens, pejorem* se *locum haud reperisse.*

57 58 59 60 61 62 63 64

Φωνησας ποτε, Ιω ανθρωποι, συνελθοντων καθικετο τῃ βακτηριᾳ, ειπων,

65 66 67 68

ανθρωπȣς εκαλεσα, ȣ καθαρματα.

57) L. Aor. I part. act. a *voco. cum vocasset, cum clamasset.* 58) L. *aliquando* 59) L. *heu!* Narratio ipsa docet, hic interpretandum esse *heus.* 59) L. Ανθρωπος, *homo.* Tertiæ simpl. (§ 4) Voc. plur. *homines!*

61) L.

61) L. in συνελθειν, gen. plur. Aor. II. part. act. a *convenio. cum convenissent.* 62) L. *percussit.* 63) L. *baculus.* Secundæ simpl. (§ 4) dat. sing. Dativus Instrumenti (§ 25). *baculo.*

64) ut n. 52. 65) ut n. 60. accus. pl. *homines.* 66) L. in εκαλεσσε, *vocavit.* Sed hic prima persona, quia in α (§ 13). *vocavi.* 67) L. *non.* 68) L non habet. sed ex cognato Καθαρμος, *purgatio*, facile intelligitur, *purgamenta* dici. *Cum exclamasset, Heus homines! convenientes baculo percussit dicens, Homines vocavi, non purgamenta.*

69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81
Προς τυς ειποντας, Γερων ει, και λοιπον ανες, Τι δε, εφη, ει δολιχον εδραμον,
82 83 84 85 86 87 88 89 90
προς τω τελει εδει με ανειναι, και μη μαλλον επιτειναι;

69) L. προς cum accusativo, *ad.* 70) ut n. 52. sed hic accusativus plur. (§4) ab genitivo Participii οντος, (§ 13). *dicentes.* 71) L. *senex.* 72) L. *es.* 73 & 74) L. *& quod superest, & deinceps.* 75) L. *remitte.*

76 & 77) L. *Quid autem?* 78) L. *dixit.* 79) *L. si.* 80) L. *spatium 12 aut 24 stadiorum.* acc. sing. 81) L. *cucurri.* 82) L. προς cum dativo, *ad, apud.* 83) L. dat. a *finis. ad finem.* 84) L. *oportebat.* Indicativus græcus pro latino Conjunctivo. 85) *me.* (§ 9.) 86) L. *remisisse.* 87-89) L. *& non magis.* 90) L. Επιτεινω, *intendo.* Characteristica Verbi quintæ Classis (§ 12) in Aor. I Act. qui terminationem αι (§ 13) habet in Inf. *intendere.* Signum (;) interrogandi (§ 20.) *Ad dicentes, senex es, remitte jam aliquando. Quid enim, inquit, si in stadio cucurrissem, ad finem oportebatne me remittere, an non potius contendere?*

91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
Προς τυς ἑρπυσαντας επι την τραπεζαν μυς, Ιδυ, Φησι, και Διογενης παρασιτυς
101
τρεφει.

91) L προς cum accusativo, *ad.* 92) L. Ερπυζω, *serpo, repo, vado.* σ in Verbo quartæ Classis (§ 12) Characteristica Aoristi primi, qui (§ 13) αντος habet in ejusdem Aoristi Participio. ας (§ 4) in quinta simpl est accus. plur. *adrepentes, accedentes.* 93) L. επι cum accus. *adversus.* 94) L. *mensa.* Secundæ simpl. (§ 4) acc. sing. *mensam.* 95) L. *mus.* Contractus accusativus pl. (§ 6) *mures.*

96) L. *Ecce.* 97) L. *dicit.* 98 & 99) L. *& Diogenes.* 100) L. non habet. Divide ergo (§ 43) & in Σιτος reperies παρασιτος, *adulator,* seu *parasitus*

Tertiæ ſimpl. (§ 4) acc. pl. *paraſitos.* 101) L. Τρεφω, *nutrio.* ει (§ 13) Præſ. Ind. Act. *Ad accedentes contra menſam* ſuam *mures, Hem, inquit, & Diogenes paraſitos alit.*

102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112
Εκ τȣ βαλανειȣ εξιων, τῳ μεν πυϑομενῳ, ει πολλοι ανϑρωποι λȣνται, ηρνησατο·
113 114 115 116 117 118
τῳ, δε, ει πολυς οχλος, ὡμολογησε.

102) L. *ex.* 103) L. *balneum.* εκ regit genitivum, ut habet L. in εκ. 104) L. non habet. Divide (§ 43) & L. in ιων docebit, eſſe id Part. Aor. II. ab *eo.* εξ (§ 51) eſt *e* vel *ex. exiens.* 106) L. *quidem* 105 & 107) L. πυϑομενος. *quærens* Tertiæ ſimpl. (§ 4) dat. ſing. *quærenti.* 108) L. *an.* 109) L. in πολλȣ, gen. a *multus.* πολλοις, *multis.* ſic & πολλοι (§ 4) *multi.* 110) ut n. 60 & 65. Nom. plur. (§ 4) *homines.* 111) L. Λȣμαι, pro Λȣομαι, *lavor.* ſic & λȣνται, pro λȣονται, Præſ. Ind. Paſſ. (§ 14) *lavantur.* More græco Indicativus pro Conjunctivo. 112) L. non habet. Rejice (§ 44) augmentum temporale, & (§ 11) pro η quære α. L. in Αρνεομαι, *negavit.*

114) L. *autem.* 113) intellige, *quærenti,* ex n. 105 & 107. 115) L. *an.* 116) L. *multus.* 117) L. *turba. multa turba.* 118) L. *confeſſus eſt. E balneo exiens, quærenti, an multi homines lavarentur, negavit; at roganti, multane turba; confeſſus eſt.*

119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130
Προς τον πυϑομενον, ποιᾳ ὡρᾳ δει αριςᾳν, Ει μεν πλȣσιος, εφη, ὁταν ϑελῃ
131 132 133 134 135
ει δȣ πενης, ὁνταν εχῃ.

119) ut n. 69. 120) ut n. 107. accuſ. ſing. 121) L. qualis. Secundæ ſimpl. (§ 4) dat. ſing. Eſt autem Dativus Temporis (§ 25.) 122) L. *hora.* Dativus, ut n. præcedente. *qua hora.* 123) L. *oportet.* 124) L. Αριςαω, *prandeo.* Inf. Act. Præſ. ειν (§ 13) facit αριςαειν. contractum (§ 17) αριςᾳν, quia ι ſubſcribitur. *prandere.*

125 - 128) L. *ſi quidem dives, dixit.* 129) L. *cum.* 130) L. Θελω, *volo.* η (§ 13) Præſ. Conj. Act. *vult, voluerit, velit.* Punctum ſupra lineam (§ 20) pro noſtro hypocolo. 131 - 134) L. *ſi vero pauper, cum.* 135) L. Εχω, *habeo.* ut n. 130. *Ad interrogantem, qua hora oporteret prandere, ſi quidem dives, inquit, cum voluerit; ſin pauper, cum habuerit.*

Τον

136 137 138 139 140 141 142 143
Τον κιθαρῳδον αει καταλειπομενον ὑπο των ακροατων ησπασατο, Χαιρε αλεκτρυον.
144 145 146 147 148 149 150 151 152
του δε ειποντος, δια τι; ὁτι, εφη, ᾀδων παντας εγειρεις.

136) L. *citharœdus.* Tertiæ ſimpl. (§ 4) acc. ſing. 137 L. *ſemper.* 138) L. Καταλειπω, *relinquo.* ομενος (§ 14) Particip. Præſ. Paſſ. Caſus (§ 4) eſt accuſ. ſing. *eum qui relinquebatur.* 139) L. *a,* cum genit. 140) L. in Ακροατηριον, *auditor.* Primæ ſimpl. (§ 4) gen. pl. *ab auditoribus.* 141) L. non habet. Quære, ut n. 112. L. Ασπαζομαι, *ſaluto. ſalutavit.* 142) L. in Χαιρω, *ſalve.* 143) L. *gallus.* 144) *vero.* 145) L. ut n. 70. ſed gen. ſing. isque abſolute poſitus (§ 25). *eo autem dicente.* 146 - 149) L. *propter quid?* (§ 20) *quia. dixit.* 150) L. ᾀδω, *cano.* ων (§ 13) Particip. Præſ. Act. *canens.* 151) L. παντος, παντι, *omnis, omni.* ſic & accuſ. plur. (§ 4) quintæ ſimpl. *omnes.* 152) L. Εγειρω, *excito.* εις (§ 13) Præſ. Ind. Act. *excitas.* *Citharœdum, qui ſemper ab auditoribus deſerebatur, ſalutavit, Ave galle. illo autem dicente, quid ita? quia, inquit, canens omnes excitas.*

153 154 155 156 157 158 159
Ερωτηθεις, ποιον οινον ἡδεως πινει, εφη, τον αλλοτριον.

153) L. *interrogatus.* 154) L. ποιος, *qualis.* Tertiæ ſimpl. (§ 4) accuſ. ſing. 155) L. *vinum.* accuſ. ſing. *quale vinum.* 156) L. *libenter.* 157) L. Πεινω, *bibo.* ει (§ 13) Præſ. Ind. Act. *bibit.* Latino more Conjunctivus, *biberet.* 158) L. *dixit.* 159) L. *alienus.* Tertiæ ſimpl. (§ 4) accuſ. ſing. *alienum.* *Rogatus, quod vinum* præ cæteris *libenter biberet, reſpondit, alienum.*

160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171
Ονειδιζομενος ποτε, ὁτι εν αγορᾳ εφαγεν, εν αγορᾳ γαρ, εφη, και επεινησα.

160) L. Ονειδιζω, *exprobro, convicior.* ομενος (§ 14) Particip. Præſ. Paſſ. *reprehenſus.* 161) L. *aliquando.* 162) L. *quod, quia.* 163) L. *in,* regit dativum. 164) L. *forum.* Secundæ ſimpl. (§ 4) dat. ſing. *in foro.* 165) L. εφαγε, *comedebat.* in Εφαγον additur ν euphonicum (§ 21).
166 & 167) *in foro.* ut n. 163 & 164. 168) L. *enim.* 169) L. *dixit.* 170) L. *&.* 171) L. in Πεινavτες (rejiciendum eſt enim augmentum ε ut dixi (§ 44) πειναω, *eſurio.* Cum Verbum ſit ſextæ Claſſis (§ 12), σ eſt Characteriſtica Aoriſti I act. Penultima vero α (§ 16), ut in Futuro, ita in Aoriſto primo in η convertitur, tametſi in hoc Verbo πειναω eadem Tempora etiam per α ſint uſitata. *Reprehenſus aliquando, quod in foro comederet, in foro enim, inquit, & eſurii.*

Αλεξανδρυ

172 173 174 175 176 177 178 179 180 181
Αλεξανδρȣ ποτε επιςαντος αυτω, και ειποντος, Εγω ειμι Αλεξανδρος ὁ μεγας
182 183 184 185 186
βασιλευς· Κᾀγω, φησι, Διογενης ὁ κυων.

172) L. *Alexandri.* 173) L. *aliquando.* 174) L. *instantis*, ab εφιςημι, *insto, supervenio.* Genitivus absolute positus (§ 25.) *Alexandro superveniente.* 175) L. *ipsi.* 176) L. *&.* 177) ut n. 145. *dicentis.* Genitivus cum priore connexus. *dicente.* 178 - 182) L. *Ego sum Alexander ille, rex magnus.* Punctum supra lineam (§ 20.) hypocolon nostrum est. 183 - 186) L. *Et ego, inquit, Diogenes canis.*

187 188 189 190 191
Ερωτηθεις ποθεν ειη, Κοσμοπολιτης, εφη.

187) L. *interrogatus.* 188) L. *unde.* 189) L. in Ειμι, *esset.* 190) L. non habet. Sed si dividas (§ 43), occurret in Lexico nostro Κοσμος, *mundus,* & Πολιτης, *civis.* unde *mundi civis,* seu *mundanus.* quod & Socratis responsum fuit, rogantibus, cujas esset, reponere soliti, mundanum se esse, ut Cicero in Tusculanis narrat. 191) L. *dixit.*

192 193 194 195 196 197 198 199 200 201
Ιδων ευπρεπη νεανισκον απρεπως λαλȣντα, Ουκ αισχυνῃ, εφη, εξ ελεφαντινȣ
202 203 204 205
κολεȣ μολιβδινην ἑλκων μαχαιραν;

192) L. *intuens.* 193) L. *excellens.* Primae Contr. (§ 5) accus. sing. 194) L. *juvenis.* Tertiae simpl. (§ 4) accus. sing. 195) L. in Απρεπες, *indecore.* 196) L. Λαλεω, *loquor.* ων, οντος, seu λαλεων, λαλεοντος (§ 13) Part. Praes. Act. quia Verbum est in εω (§ 17.) εο in ȣ contrahitur, λαλȣντος. a quo (§ 4) accus. singul. quintae simpl. *loquentem.*

197) L. *Non.* 198) L. αισχυνω, *pudefacio.* ῃ (§ 14) persona secunda sing. Praes. Ind. Pass. *pudore afficeris, erubescis.* 199) L. *dixit.* 200) L. *ex.* cum genit. 201) L. in Ελεφας, *eburneus.* Tertiae simpl. (§ 4) gen. sing 202) L. *vagina.* Tertiae simpl. idem casus. 203) L. in Μολιβδος, μολιβδινος, *plumbeus.* inde femininum μολιβδινη (§ 7) ος in η. quod in accus. sing (§ 4) ην facit. *plumbeam.* 204) L. Ελκω, *traho.* ων (§ 13) Part. Praes. Act. *trahens.* 205) L. *gladius, culter.* αν (§ 4) accus. sing. Signum interrogandi (§ 20.) *Videns decorum adolescentem indecore loqui. Non erubescis, inquit, e vagina eburnea plumbeum ensem seu cultrum educere?* Pro Infinitivo (§ 39) Participium *educens.*

EXER-

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Carmen Ariſtotelis in Hermian,

quod extat apud Athenæum *l.* 15 Δειπνοσοφιςον, & Diogenem Laertium *in Vita Ariſtot.*

1 2
Αρετα πολυμοχθε
3 4
Γονει βροτειω,
5 6 7
Θηραμα καλλιςον βιω,
8 9 10 11
Σας περι παρθενε μορφας,
12 13 14 15 16
Και θανειν ζηλωτος Ελλαδι ποτμος,
17 18 19 20
Και πονες τληναι μαλερες
21 22
Ακαμαντας. τοιον
23 24 25
Επι φρενα βαλλεις
26 27 28
Καρπον τ' αθανατον,
29 30 31 32 33
Χρυσε τε κρεσσω, και γονεων,
34 35 36
Μαλακαυγητοιο θ' ὑπνε.

1) Αρετη, *virtus.* η (§ 47) in α. 2) L. *laborioſus.* vocativus ſing. (§ 4) tertiæ ſimpl. 3) L. *generi.* 4) L. *mortalis, humanus.* dat. ſing. (§ 4) tertiæ ſimpl. *humano.* 5) L. non habet. Sed ex Θηραν, *venari,* haud difficulter conjicies, ſignificari *venationem, indaginem, inquiſitionem.* 6) L. καλλιςος, *pulcerrimus.* unde neutrum (§ 7) in ον, quia θηραμα neutrius eſt generis. 7) L. Βιος, *vita.* dat. ſing. (§ 4) tertiæ ſimpl. *vitæ.* *O Virtus laborioſa generi humano, inquiſitio vitæ pulcerrima!*

8) L. Σας, *tuas.* a σος, *tuus.* Eſt vero & alterum σας, ab eodem σος oriundum:

dum: nam τεος (§ 7) in feminino genere fit τεη, cujus genitivus sing. (§ 4) est τεης, & poetice (§ 47) η in α mutato, τεας, *tuæ*. Sequentia ostendent, posterius hoc congruere præsenti loco. 9) *propter*, cum genit. 10) L. Παρθενος, *virgo*. ε (§ 4) voc. sing. tertiæ simpl. 11) L. Μορφη, dorice μορφα, *forma*. inde (§ 4) gen. sing. in ας. *Tuam propter, Virgo, formam.*

12) L. *&*. 13) L. *mori*. 14 & 16) L. *æmulanda sors*. 15) L. Ἑλλαδος, gen. ab Ἑλλας, *Græcia*. dat. sing. (§ 4) quintæ simpl. *Græciæ*. 17) L. *&*. 18) L. Πονος, *labor*. Tertiæ simpl. (§ 4) accus. plur. *labores*. 19) L. *passum esse*, seu *pati*, Aor. II. 20) L. *perniciosos, graves*. casus idem qui n. 18. 21) L. *indefessos*. ας (§ 4) accus. plur. quintæ simplic. *Propter tuam, Virgo, pulcritudinem, vel mori æmulanda sors est Græciæ, & labores exantlare graves atque assiduos.*

22) L. *talem*. accus. sing. (§ 4) tertiæ simpl. 23) L. επι cum accus. *super*. 24) L. Φρενας, accus. plur. a. Φρην, *mens*. α § 4) accus. sing. ejusdem. *mentem, animum*. 25) L. Βαλλω, *jacio, immitto*. εις (§ 13) Præs. Ind. Act. *immittis*. 26) L. *fructum*. accus. sing. (§ 4) tertiæ simpl. 27) L. τε, *que, &*. ε (§ 19) per Apostrophum reciditur. 28) L. *immortalem*. casus idem qui n. 26.

29) L. *auri*. genitivum hunc regit comparativus (§ 27) mox secuturus. quapropter latino more flectendum *auro*, videlicet *meliorem*, ut dicetur. 30) ut n. 27. 31) L. in Κρεσσονες, κρεσσων, *præstantior*. κρεσσω, *præstantiorem, meliorem*; scilicet fructum: neque enim referri alio potest. 32) L. *&*. 33) L. in Γονευς, *parentum*. latine *parentibus*, quia (§ 27) genitivus comparativi. 34) L. non habet: ac ne in magnis quidem Dictionariis reperitur. Sed adjumento est cognatum Μαλακος, *mollis*. οιο est poetica terminatio (§ 48) genitivi singularis. 35) L. θ' pro τε, *&*, sequente aspiratione. propter eam enim (§ 19) τ in θ mutatur. 36) L. *somni*. genitivus, ut n. 29, 33 & 34. *Tantum animo immittis fructum, qui & immortalis est, & auro, ac parentibus, molliqueque somno amabilior.*

37 38 39 40 41
Σευ δ' ἑνεκεν ὁ διος Ηρακλης,
42 43 44 45 46
Ληδας τε κεροι πολλ' ανετλασαν
47 48 49 50
Εργοις σαν αγρευοντες δυναμιν.
51 52 53 54
Σοις δε ποθοις Αχιλλευς,
55 56 57 58 59
Αιας τ' αιδαο δομους ηλθον.

37 - 41) L. *Tui vero caussa divinus Hercules.* 42) Nomen proprium, *Ledae.* nam Graecorum η, quod vulgo ut *i* pronunciatur, re vera latino *e* longo (§ 1) respondet. innumera id exempla docent. 43) L. *que.* 44) L. *juvenes,* filii. οι (§ 4) nomin. plur. tertiae simpl. 45) L. πολλα, *multa.* Apostrophus (§ 19) α haurit. 46) L. non habet. Dividatur (§ 43) & separata particula ανα seu αν (§ 51) investigetur quod supereft. L. Ετλην, *sustinui,* ab stirpe τλαω seu ταλαω. Aoristus in ην quaerendus (§ 14), quia, etsi passiva non est significatio, passiva tamen est terminatio. ησαν (§ 14) in utroque Aor. Ind. est persona ultima. unde, si poetice (§ 47) mutes η in α, provenit ετλασαν, & ανετλασαν, *sustinuerunt.* L. in Ανατλας, ανατλαω, *perfero.*

47) L. Εργον, *opus.* Dativus Modi (§ 25) nobis ablativus, *operibus.* 48) pro σην, ut n. 8. σας pro σης. *tuam.* 49) L. in Αγρευτηρ, αγρευω, *venor.* ων, οντος (§ 13) Particip. Praes. ες (§ 4) nom. plur. quintae simpl. *venantes, aucupantes.* 50) L. in Δυναμει, δυναμις, *potentia.* Secundae Contract. (§ 5) accus. sing. *Tui autem amore divinus Hercules, Ledaque filii* (Castor & Pollux) *multa pertulere, factis tuam aucupantes vim.*

51) L. in Σοισι, *tuis.* 52) L. *vero.* 53) L. *desideriis.* graece Dativus Modi (§ 25) nobis Ablativus. 54 - 56) L. *Achilles Ajaxque.* 57) L. *orci, mortis.* 58) L. *domos.* acc. pl. 59) L. *veni,* Aor. II Ind. Act. Atqui hujus (§ 13) persona ultima est similis primae. *venerunt. Tui vero desiderio* (ardentes) *& Achilles, & Ajax, ad Ditis limina pervenere.*

60 61 62 63 64
Σας δ' ενεκε φιλιυ μορφας
65 66 67
Και Αταρνεως εντροφος
68 69 70
Ηελιυ χηρωσεν αυγας,
71 72 73 74
Τοι γαρ αοιδιμος εργοις,
75 76 77 78 79
Αθανατον τε μιν αυξησυσι Μυσαι
80 81
Μνημοσυνης θυγατερες
82 83 84 85
Διος ξενιυ σεβας αυξυσαι
86 87 88 89 90
Φιλιας τε γερας (*seu* γηρας) βεβαιας.

 60) ut

69) ut n. 8. *tuæ.* 61) L. *vero.* 62) L. *propter, caussa,* cum genitivo. est enim idem, quod ἕνεκα & ἕνεκεν. 63) L. φίλιος, *amicus.* adjectivum generis communis. genitivus sing. 64) ut n. 11. 65) L. *&.* 66) Nomen proprium. Atarnensis ditionis regulus fuerat Hermias, quem mortuum Aristoteles carmine hoc laudat. 67) *alumnus.* nam L. Εντρεφω, *innutrio;* τρεφω, *alo*; præt. med. τετροφα, & εντετροφα. unde, dempto augmento, substantivum εντροφος. 68) L. *solis.* gen. sing. tertiæ simpl. 69) L. *desolavit, viduavit.* latine hoc loco omnium commodissime dixeris *caruit.* 70) L. *lucis.* poetice (§ 47) α pro η. *Tuam vero ob amabilem speciem & Atarnensis alumnus caruit solis lumine.* nam Verba egendi & privandi (§ 33) Genitivum amant.

71 - 73) L. *tibi enim decantatus.* 74) ut n. 47. Dativus Caussæ (§ 25.) *propter opera.* 75) ut n. 28. 76) L. *que.* 77) L. *ipsum.* 78) L. in Αυξησαι, αυξησω, *augebo.* ουσι (§ 13) persona ultima Futuri I Ind. Act. *augebunt.* 79) L. Musæ. 80) L. Mnemosynes, Deæ memoriæ. 81) L. *filiæ.* nomin. plur. 82) L. *Jovis.* 83) L. in Ξενιος, *hospitalis.* Hospitium enim Aristoteli cum Hermia erat. 84) L. *reverentiam, venerationem.* 85) L. in Αυξανω, αυξω, *augeo.* ουσα (§ 13) femininum Partic. Præs. Act. cujus nominativus plur. (§ 4) in secunda simpl. est in αι. *augentes.* 86 & 87) L. *amicitiæque.* 88 & 89) L. *præmium, munus,* seu *senectutem.* 90) L. *stabilis, firmæ.* *Tibi enim ob res gestas decantatus* est, *immortalemque ipsum augebunt Musæ, Mnemosynes filiæ, Jovis hospitalis reverentiam & firmæ amicitiæ præmium ac diuturnitatem augentes.* Hoc est nobile illud carmen, de quo acer criticus Julius Cæsar Scaliger, l. 1 Poetic. c. 44 inquit: *ut etiam perpendas, quantus vir ille fuerit in poesi: neque ipso pindaro minor.*

APPENDIX

De Pronunciatione.

Linguæ Græcæ.

1. Γ ante γ, ξ, aut χ, pronunciatur ut *n*, γκ vero ut *ng.* αγγελλω, nuncio; σφιγξ, Sphinx; ρεγχω, sterto; πεφαγκα, apparui; lege, *angello, sphinx, rencho, pephanga.*

2. H. hodie quidem a pluribus ut *i* pronunciatur: sed verum ejus sonum fuisse *e* longum, quamdiu lingua græca in vivarum numero fuit, vestigia clarissima & plurima ostendunt. Oves a balando μηλα dictas, locuples

ples testis est Varro: sonus autem balantum non *mi* est, sed *mé*. Innumera sunt Latinorum vocabula, a græco η orta, quæ constanter *e* longum habent: ῥητορικη, rhetorice; ποιησις, poesis; αυλητης, auletes; αλφαβητον, alphabetum, quod quis unquam *alphabitum* dixit? aliaque ejusdem rationis sexcenta. Vicissim Græci *e* longum latinorum, quoties id græce scribendum esset, constanter per η transtulere; *Cornelius*, Κορνηλιος, *Felix*, Φηλιξ, *legatus*, ληγατος, *Velabrum* & *velum* apud Plutarchum Βηλαυρον, & βηλον, *Severus* Imperator Σευηρος aut Σεβηρος in omnibus nummis. Parem habent vim hebraica nomina, quorum *dseré* seu *e* longum semper a Græcis in η, rursumque semper a Latinis e græco η in longum *e* nostrum mutatum est. Talia sunt αμην, *amen*; Εμμανουηλ, *Emmanuel*; Ισραηλ, *Israel*; Μιχαηλ, *Michael*; Γαβριηλ, *Gabriel*; Ιωσηφ, *Joseph*; Βηθλεεμ, *Bethlehem*: in quibus allisque similibus, qualia invenerunt apud Hebræos Græci, apud Græcos Latini, talia acceperunt: cum ergo & apud Hebræos, & apud Latinos *e* longum sit, tale & apud Græcos fuisse patet, quippe utrisque in hac re communes. Certum est, hanc pronunciationem durasse usque ad ævum D. Augustini: cum ille l. II de Doctrina Christiana c. 24 dicat: *Beta uno eodemque sono apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est.* Imo nono adhuc seculo idem sonus *e* vocali η tribuebatur: scimus enim, Carolum M. a Græcis Legatis dictum esse Αυγουστον, Augustum, cum ceterorum Principum maximus quisque tantummodo Ρηξ, id est more nostro *Rex*, ab eis salutaretur, ut est apud Mamburgum in Hist. Iconoclast. l. IV.

3. Υ sonat ut *u* gallicum; aut u breve hebraicum, seu *kibbúds*. μυς, mus; l. *mus*.

4. Φ & Χ non aspirationem solum, sed & asperitatem quandam poscunt. ταφος, *sepulcrum*; χθες, *heri*; propemodum ut *taffos*, *cchtes*.

5. In diphtongis utramque vocalem audiri debere quidam rati sunt, argumentum ex nomine ipso ducentes: διφθογγος enim est *bis sonans*. Sed sufficit, id in quibusdam accidere, ut in αυ, ευ, ηυ, ωυ. in omnibus non est necesse: nam nec in aliis linguis id obtinet. αι sonat ut *æ*, ει ut *i*; sicut nimirum gallicum *ai* ut æ, *ei* ut é; latinum *æ* vel *œ* ut e, germanicum *ä* ut é. Græcorum οι ut *i* proferri solet; λογοι, *logi*; φιλοσοφοις, *philosophis*. tametsi vocabulorum initio, & in medio, οι in *œ* transit; οικονομια, *œconomia*; σολοικισμος, *solœcismus*. Diphthongi αυ & ευ ante vocalem commodius pronunciantur ut *av* & *ev*, ante consonantem ut *au* & *eu*. certe in latinis quoque dicimus *Evaristus*, *Evergeta*, *Evodius*; contra vero *Eugenius*, *eulogiæ*, *Eumenides*, non *Evgenius*, *evlogiæ*, *Evmenides*.

6. De accentibus disputare operose non juvat. Antiquæ Græciæ ignotos fuisse, inter eruditos constat. Quandocunque inventi sunt, *toni* gratia inventi sunt, ut ipsa nomina docent, *barytonum*, *oxytonum*, *paroxytonum*, *proparoxytonum.* Sed ars hæc *tonorum* ita interiit, ut nemó jam supersit, qui ejus se peritum glorietur. *Quantitatis* autem, quæ a *tono* longissime abest, regula esse accentus non possunt: quod tum ipsarum vocalium græcarum natura, tum præsertim universa carminis ratio luculenter ostendit: de quibus l. de Difficill. Genere Epistolarum satis dictum est epist. 15.

7. Quam igitur, inquiet aliquis, quantitatis regulam in pronunciando sequemur? Eam, quam in latinis: syllaba ultimæ proxima, si longa erit, producetur; sin minus, corripietur. Multo tamen faciliora in græco omnia, quam apud Lantinos: utrisque enim diphthongi omnes longæ sunt; & consonans duplex, nisi muta & liquida concurrat, vocalem quamcunque antecedentem producit: sed Græci præterea *η* & *ω* natura longas habent, *ε* & *ο* natura breves. Supersunt igitur dubiæ tantum tres, *α*, *ι*, & *υ*. de quibus admirabili brevitate Gretserus Instit. Ling. Græc. l. III c. 22 - 25

EXEMPLUM.

Versus duo græci, quorum quilibet omnes alphabeti literas continet: eorum auctor est Tzetzes: leguntur in fragmentis Heraclidis, & l. I Anthologiæ.

Αβροχιτων δ' ὁ φυλαξ, θηροζυγοκαμψιμετωπος,
abrochiton d' ho phulax, therozugocampsimetopos,
Αβρος δ' εν προχοαις κυκλωψ φθογγαζετο μυρμηξ.
abros d' en prochoæs kyclops phthongazeto murmex.

id est:

Molli autem amictus tunica custos, feræ & instar jugi flexæ frontis,
Humidus in alveis Cyclops perstrepebat discurrens ceu *formica.*

HORA

HORA HEBRAICA.

Horam unam, Lector Benevole, si mihi spondes, viam tibi ostendam usque adeo brevem, ut Divinorum Librorum partes omnes, utique ope Lexici, sed sine alio magistro, sine labore alio novo, sine temporis dispendio ullo, per te ipse interpretari tibi aliisve possis. Tantillæ operæ pretium non putas, DEI verbum ex ipso fonte haurire? Ego vero, inquis, ne pronunciandi quidem modum tam peregrinum intra unius horæ intervallum didicero. Assentior hoc tibi, Lector: sed tantum non peto. Sine pronunciandi notitia, intelliges tamen omnia & explicabis. Sed ne ipsa brevitatis pollicitatio moram injiciat, rem ipsam aggredior, & expeditissimas compendii leges profero. Profero, inquam, de alieno, non de meo: inventi gloria pertinet ad V. C. Franciscum Haselbauerum S. J. cujus laboriosissimum Lexicon Hebraicum ita posteritati consuluit, ut nihil in eo genere commodius vel unquam antea visum sit, vel deinceps optari possit. Hoc volumine celeritas ista nititur, atque hoc unum intelligo, cum Lexicon in hac mea Hora Hebraica nomino: Lexicorum sermonis hebraici ceterorum omnium, ut longe diversa ratio, ita alius omnino usus est. Illis utetur, qui usitata via ad Grammaticæ leges addiscere hebraicas literas cupiet: ego iis loquor, qui labori parcere sic desiderant, ut intelligere tamen Divinum Codicem Hebraicum universum possint, abunde futuri contenti, & viarum diverticula libenter ignoraturi, cum absque his ad terminum optatum pervenerint.

Alphabetum.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ vel ך ל מ vel ם
Aleph Beth Gimel Daleth He Vav Zajin Cheth Thet Jod Caph Lamed Mem
נ vel ן ס ע פ vel ף צ vel ץ ק ר ש ת
Nun Samech Ajin Pe Dsade Koph Resch Schin Tav.

Quædam ex his literis elegantiæ gratia dilatantur, significandi tamen vim eandem retinent. Itaque idem valet א & ﬡ Aleph, ﬣ & ה He, ל & ﬥ Lamed, ם & ﬦ Mem, ר & ﬧ Resch, ת & ﬨ Tav.

Lite-

Literarum aliæ ſemper certæ ſunt, aliæ ſemper dubiæ, aliæ alibi certæ, alibi dubiæ. Enumerabo deinde ſingulas, ubi eas prius verſiculis illigavero, quos in memoria hærere felicius, quam literas ſingillatim, omnes propemodum mei teſtati ſunt.

ג ז ח ט ספצר
GiZaCh T & SAPDſaR Certæ ſerventur ubique
מ בדלקש
Mem media: at BDaLKoSch principio metue.
הא כנת
HAleph & CaNuTh Dubiæ timeantur ubique:
י ו
Jod & Vav dubias, ſæpe nec eſſe, puta.

Verſuum hæc eſt ſententia:

א ſemper eſt dubia.
ב initio dubia, alibi certa.
ג ubique certa.
ד initio dubia, alibi certa.
ה ſemper dubia.
ו ſemper dubia; imo initio & medio omnino nulla. Si vocabulum tres tantum habeat literas, earumque media ſit ו, numeretur pro litera, ſed ſolum dubia.

ז ח & ט ubique certæ.

י ubique dubia; imo in medio omnino nulla. Si vocabulum ſit trium duntaxat literarum, earumque media ſit י, numeratur pro litera, ſed dubia. Item ſi literam י in medio vocabulo poſitam præcedat vel ſequatur ו, numerabitur י pro litera, ſed dubia tantum.

כ ſemper dubia.
ל initio dubia, alibi certa.
מ initio & fine dubia, in medio certa.
נ ubique dubia.
ס ע פ & צ ſemper certæ.
ק initio dubia, alibi certa.

ר ubi-

ר ubique certa.
ש initio dubia, alibi certa.
ת ubique dubia.
Hoc literarum discrimine posito, facillimis tribus regulis omnia continentur.

Regula I. Duarum triumve literarum vocabula sub his ipsis in Lexico quære. Sic e. g. בֵּן indagandum est priore litera ב, altera ן; retrorsum enim legunt Hebræi, a dextera ad sinistram. Atque ita reperies, significari *filius*. Sic עָלַץ quære ע, tum ל, & ץ. occurret *exultavit*. Sic יָבוֹא quod trium literarum esse censebis, eo quod ו in medio litera non sit, quære igitur י, tum ב, & א. sub his tribus literis invenies יָבוֹא *veniet*.

Regula II. In quatuor literarum vocabulis, si ultima sit certa, quære tres ultimas; si dubia, quære tres anteriores. יַצְלִח quia ח semper certa est, quære sub צלח & invenies *prosperabitur*. At אַשְׁרֵי quia י est dubia, vipe אשר, sub quo אשרי cum explicationibus diversis reperies: e quibus ut veram deprehendas, illud vocabulum e similibus elige, quod puncta & virgulas tuo quam simillimas habet. Atqui אַ & שְׁ ac demum רֵ in Lexico nostro *beatus* & *beatitudinis* exponitur.

Regula III. Si vocabulum excedat quatuor literas, rursus habēnda est ratio ultimæ, quæ si certa sit, cum duabus proximis indagetur; si dubia, procedatur ad literam proximam, eadem lege; nimirum ut, si certa sit, cum duabus anterioribus quæratur in Lexico: si dubia, denuo ad antecedentem prodeatur, conditione eadem. Quod si hæc quoque dubia fuerit, pergatur modo eodem. Cum vero non nisi tres literæ supererunt, qualescunque eæ fuerint, in illis acquiescatur. תִּתְבַּלַּע ultimam habet certam: quære igitur בלע & invenies *absorbebitur*. מְבֹרֶכֶת duas ultimas cum habeat dubias, reliquæ tres, seu primæ tres vocabuli literæ, quærendæ sunt, מבר. ubi sub his punctis significatio indicatur, *benedicta*.

Si forte, adhibitis his Regulis, vocabulum tamen non occurrat, abjice primam ejus literam, præsertim si ea sit una servilium בכלם *Beclam* aut השדו *Heschdu*, maxime ו quod initio plerumque significat &, ac Verbis præfixum mutat sensum Præteriti in sensum Futuri, & vicissim.

Si vero inventi vocabuli explicatio talis ſit, quæ cum reliqua ſententia non cohæreat, Radicem inquire, quæ derivatis vocabulis omnibus ſub litera *R* in Lexico noſtro additur : ibi ſenſus omnes cujusque vocis occurrent, e quibus aptiorem deligere non erit difficile. Jam ad exercitationem ipſam progrediamur.

PSALMUS CXXX.

hebraice 131.

1 שִׁיר 2 הַמַּעֲלוֹת 3 לְדָוִד

4 יְהוָה 5 לֹא־ 6 גָבַהּ 7 לִבִּי 8 וְלֹא־ 9 רָמוּ 10 עֵינַי

1) Quæritur totum, quia trium duntaxat literarum. (*Regul. I.*) In Lexico reperies quinque diverſas hujus vocabuli notiones. Ex iis ut apte eligas, attende ad puncta literæ שׁ ; eo modo ſcripta vox ſignificat *Canticum.*

2) ת eſt dubia, ו nulla, ל in medio certa: ergo ל cum duabus antecedentibus indaganda. (*Reg. III.*) Jam vero ſub titulo מעל longiſſima congeritur ſeries multo plus quam centum vocabulorum, an tota hæc legenda ? neutiquam: ſed ut parcatur labori ac tempori, ſeriei illius ordinem conſidera, qui in toto Lexico talis eſt, ut initio quidem ponatur vocabulum Tituli purum, tum a principio auctum ordine alphabetico, denique & a fine auctum item ordine alphabetico. Videndum igitur, purumne ſit vocabulum, an & ubi auctum: ac neglectis ceteris, ad eum e dictis tribus ordinibus decurrendum, eique loco adjiciendus oculus, quem vocabuli tui & alphabeti ratio poſcit. Præſens noſtrum מעל non tantum a principio, ſed etiam a fine auctum eſt, & quidem per literam ת (nam ו nulla eſt). atqui ת eſt litera alphabeti ultima, ergo in tota illa ſerie omitte omnia cetera, & ad extremam ſtatim aciem evola, ubi loco ſexto a fine הַמַּעֲלוֹת tuum deprehendes. En ut perpauculis paſſibus, evitatis centum, perventum eſt quo volebamus ! Significatio eſt *gradus.* Si more latino jungas priori vocabulo, habebis *Canticum Graduum.* vulgo *Pſalmus Gradualis.*

3) Eſt

3) Est trium literarum: quia ו nulla est. ergo (*Reg. I.*) totum לדד quæritur. *Davidi.*

4) Hoc quoque trium est literarum, ו expuncto. Sub יהה primo loco vocabulum sacrosanctum invenies, *Jehova* (quod syllabam mediam non brevem, sed natura longam habet) *nomen Dei.*

5. *Non.*

6) Quæritur totum. (*Reg. I.*) *extulit se.*

7) Quæritur item totum. Rationem habe punctorum, & elige *cor meum.*

8) ut n. 5. nam ו, quæ prima est litera, ut monui post Regulam tertiam, mera est conjunctio *&*, ad vocabulum ipsum non pertinens. *Et non.*

9) Quæritur denuo totum. Spectatis punctis, *excelsi sunt.*

10) Medium י cum non sit litera, quæritur עני. sub quo Titulo occurrit loco vicesimo nostrum vocabulum *oculi mei.* Colligamus jam: *Domine Deus, non extulit se cor meum, neque excelsi sunt oculi mei.*

11 12 13 14 15
וְלֹא־הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי׃

11) ut n. 8. *Et non.*

12 Rejectis י & ה dubiis (*Reg. III.*) quæri necesse est tres, quæ solæ supersunt. Sub Titulo הלך (memento ex Alphabeto, כ & ך eandem literam esse) series est bene longa, inter cujus extrema vocabula situm est nostrum: cum enim a fine auctum sit, ad tertium seriei ordinem pertinet, & quidem ad ejus finem, quia interior seu prior augmenti litera est ת alphabeti ultima. *ambulavi.*

13) Dubiæ ת & ו omittuntur (*Reg. III.*) & quia ל in medio certa est, hæc cum duabus prioribus investigatur. Series Tituli גדל prælonga negotium non facesset, si, quod semel & iterum monui, tertium ordinem, & ת literam respexeris. Verum cum per literam ת aucta ad finem vocabula recenseantur eo loco quadraginta propemodum, juverit observare, illa nequaquam temere accumulata, sed alphabetico præfixorum ordine digesta esse. Præfixum nostri vocabuli est ב secunda alphabeti litera: ergo inter illa per suffixum ת aucta initio statim inquirendum est. *in magnis.*

14) Vox hæc longiuscula fiet brevior, & facilior, si elementa duo prima separaverimus. ו est *&*, ב una ex *Baclam*, de quibus post Regulam III servilium illarum quæ sit potestas, singillatim ad uniuscujusque literæ

initium docet Lexicon nostrum: in quo si ב quaesieris, invenies, literam hanc praefixam exponi per particulas *in, inter* &c. Jam ex residuis sex vocabuli nostri literis cum tres postremae sint dubiae, ת, ו, & א, necessario (*Reg. III*) res ad priores tres tota redit. In serie autem Tituli כפל, ejusque tertio ordine, non jam ad suffixum ת descendendum est, ut in superioribus suasi; sed consistendum in limine tertii ordinis ad literam suffixam א, quippe quae interior sive prior est in vocabulo nostro, quam ת. sic invenies notionem *mirabilia*; cui si junxeris, quae sepofuimus, ו & ב, prodit sensus, *& inter mirabilia, & in mirabilibus.*

15) Recisa י dubia (*Reg. II*) quaeritur ממן: nam נ & ן eadem sunt alphabeti litera. Delabere statim, omissis prioribus, ad suffixum י, ubi vox nostra explicatur *a me*. Tota ergo sententia est: *Neque ambulavi in magnis & in mirabilibus a me,* sive *super me,* a me sursum elatis.

20 19 18 17 16
אִם־לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי

16) *Si.*
17) *non.*
18) Cum in hoc vocabulo ו non numeretur pro litera, & י ultimum rejiciendum sit, utpote litera dubia (*Reg. II.*) quaeres שית, in cujus serie inter suffixa י explicatio occurret, *posui, constitui.*
19) י & ת ad inquisitionem inutiles, quia dubiae. מ media certa, cum duabus praecedentibus (*Reg. III.*) Titulum דמם efficit: nam ו nulla est. In ejus serie vocabulum nostrum est ultimum. *silere feci.* ו praefixum, &.
20) י dubia: quaeritur ergo, quod superest. Omissis ceteris, transi ad suffixum י, ubi legis, *anima mea.* cui, quoniam casibus Hebraei carent, tu ipse casum idoneum tribue, atque ita construe: *Si non posui,* deposui, ad modestiam composui, *& silere jussi animam meam.*

26 25 24 23 22 21
כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי׃

21) ל certa hoc loco, cum מ & ג (*Reg. II.*) quaeritur. In ejus serie vide ordine secundo praefixum כ, & invenies sensum *sicut ablactatus.*
22) Quaeritur totum. (*Reg. I.*) *ad, super.*
23) Et hoc totum quaere. *mater ejus.* Construe, *ad* seu apud *matrem suam, super matre sua.*

24) ut n. 21, uno mutato puncto, eodem ſenſu. *ſicut*, ſeu ſic, *ablactatus*.
25) ut n. 22, ſed mutatis punctis. *ad, ſuper me.*
26) ut n. 20. *anima mea.* Contexe hæc cum ſuperioribus: *Si non demiſi, & ſilere juſſi animam meam*: *ſicut ablactatus* (intellige *eſt*, quod paſſim omittunt Hebræi) *ſuper matre ſua, ita ablactata* ſit *ſuper me anima mea.*

33 32 31 30 29 28 27
יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם

27) *Exſpecta.* ſive, ut in ipſa Radice ſeu Titulo additur, *ſpera.*
28) ל hoc loco eſt certa: ergo (*Reg. III.*) quæritur ראל, inter cujus præfixa ſuo ordine legitur *Iſrael.*
29) *ad, apud, ante, prope, circa, contra, erga, in* &c. pro natura orationis. aptiſſimum hic eſt *in.*
30) ut n. 4. *in Domino, in Deo.*
31) ה dubia ſeponitur: proinde (*Reg. II.*) ceteræ inveſtigantur. *ex nunc.*
32) ו *&.* עד *uſque, uſque ad.*
33) Cum ו hic nulla ſit, reliquum quæritur totum. *ſeculum. Spera Iſrael in Domino ex nunc uſque in ſeculum.* Per occaſionem vocabuli hujus ultimi obſervo, idem eſſe, ſive inter literas hebraicas occurrat ו, ſive omiſſa litera ו ſolum ejus punctum ſupra lineam appareat. Sic in præſente exemplo עוֹלָם & עֹלָם idem ſunt, & in Lexico quoque noſtro eandem explicationem habent. Similis caſus ſi inciderit, vel utrumque vocabulum, vel certe alterutrum quærenti tibi in Lexico ſatisfaciet.

Hæc explicandi ratio ſicui minus probabitur, quod nullam penitus rationem reddere doceat, & expertem univerſæ grammaticæ tironem relinquat: habet meum Trifolium Hebraicum, quod Ulmæ primum ſeparatim, deinde Auguſtæ Vindelicorum cum Hierolexico meo conjunctum prodiit. Hujus Methodi & Lexici ope intra pauciſſimas horas ita explicare diſces locum quemlibet Hebraici Canonis, ut etiam grammaticæ rationem afferre, tibique & aliis ſatisfacere poſſis. Id experimentis plurimis per annos aliquot comprobatum, tam multos jam teſtes habet, ut nullus dubitandi locus relictus ſit. Qui Methodi brevitatem ſuis ipſe oculis & clepſydra metiri voluerit, ad finem Hexaglotti Alterius occaſionem nanciſcetur: ubi Hora Syriaca, Hebraico meo Trifolio ſimillima, membratim in quadrantes ſuos diviſa occurret.

APPENDIX

De Pronunciatione

Linguæ Hebraicæ.

1. א nullum habet sonum, sed semper est mutum.
2. ב pronunciabatur olim ut *bh*, nunc facilius ut *v*. בּ ut *b*.
3. ג & ד olim ut *gh* & *dh*; nunc facilius sine aspiratione, ut *g* & *d*.
4. ה initio & medio ut *h*; in fine mutum est, nisi scribatur הּ cum puncto *mappic* in ventre.
5. ו ut *v*.
6. ז ut *z* seu *ts*.
7. ח & כ ambo ut *ch*, sed illud lenius, istud asperius: nam soni prorsus ejusdem duas excogitare figuras seu literas inutile fuisset. Esse autem ח mitius, כ seu ך asperius, inde apparet, quod in nominibus propriis hominum & locorum græce latineque versis כ in χ & *ch*, ח autem in spiritum asperum & literam *h* transit, vel etiam omnino expirat. Sic *Michæas*, *Malachias*, *Zacharias*, *Melchisedec*, *Machmas* urbs, ex hebraico כ nascuntur; *Nahum*, *Bethlehem*, *Heva* seu *Eva*, *Joannes* sive *Johannes*, *Noe*, *Core*, *Thare*, ex ח oriunda sunt. Duplicem vero sonum literæ *ch* appositissime ad rem præsentem nobis lingua germanica subministrat: asperum enim est *ch* in verbis *machen*, *lachen*, *wachen*, lene in *nach und nach*, *nacheilen*, *nachahmen*. imo in eodem vocabulo discrimen hoc sentias: nam *weich*, si mollem significat, & ipsum molle est; si cedere jubet, duritiem habet græco χ persimilem. Quapropter sonum leniorem per *ch*, asperum per χ indicabo.
8. ט ut *t*.
9. י ut j consonans.
10. כ (in fine ך) modo explicatum est § 7. כּ ut *c* vel *k*.
11. ל ut *l*. מ (in fine ם vel ם) ut *m*. נ (in fine ן) ut *n*. ס ut *s*.
12. ע non est litera muta, sed proprium sibi sonum habet, qui aspiratio est, minus tamen densa, quam in nostro *h* auditur. Diuturna experientia didici, auditores hunc sonum haud difficulter agnoscere, sed ægre imitari, præsertim exteros, qui aspirationi minus assuevere. Ego sonum hunc, quem h imperfectum appellare soleo, per *h cursivum* designabo.

13. ב

13. פ (in fine ף) ut *ph.* פּ ut *p.*

14. צ (in fine ץ) ut *ds*: ne penitus cum ז conveniat. Lenius autem esse צ seu ץ, docent nomina propria in græcum latinumque translata, quæ literam ז per ζ & *z*, צ autem per simplex σ & *s* nobis repræsentant. Sic *Zacharias, Zabulon, Eliphaz,* in hebraico per ז scribuntur: *Sophonias, Sedecias, Sador, Sidon, Sarepta,* a litera צ proveniunt.

15. ק ut *k.* ר ut *r.* שׁ ut *sch*, שׂ ut *s* protractum, quale in italico sermone post consonantes auditur; & hic quoque, ut ibi, per *s cursivum* a me significabitur. Est nimirum sonus inter ס & שׁ medius, propior tamen huic, cujus & figuram habet.

16. ת ut *th,* תּ ut *t,* cum quodam tamen sibilo, qui literis exprimi nostris non potest.

17. Puncta vocalia longa quinque sunt. ָ a, ֵ e, ִי i, וֹ vel ֹ o, וּ u. Itaque lege שָׁ *schá,* שֵׁ *sché,* שִׁי *schí,* שׁוֹ vel שֹׁ *schó,* שׁוּ *schú.* Particula tamen וּ *&*, initio vocabulorum, brevis censetur.

18. Totidem sunt puncta vocalia brevia: ַ a, ֶ e, ִ i, ֳ o, ֻ *u* gallicum, seu υ græcum, quod etiam ideo sæpe per *y* latinum repræsentatur. לַ *la,* לֶ *le,* לִ *li,* לֳ *lo,* לֻ *lu* aut *ly.*

19. Tria puncta brevissima: Schevá simplex, ְ e, & compositum geminum, ֲ a, & ֱ e. מְ *me,* מֲ *ma,* מֱ *me.*

20. *O* breve ֳ sæpe scribitur ָ, tumque ab *a* longo (ָ) dignoscitur, si sequatur Schevá, nec ullus inter ea accentus intercedat. קָרְבָּן *korbán,* חָכְמָה *choχmá.* contra legitur חָכְמָה *chaχemá,* quia accentus ָ & ְ separat. Attendendum est autem ad Schevá occultum, quod non scribitur, sed tantum intelligitur; videlicet sub omnibus literis finalibus non mutis, & in medio cujusque literæ per immissum Dagésch (de quo mox §23) geminatæ. Sic וַיָּקָם *vaijákom,* non *vaijákam*: quia sub ם finali intelligitur Schevá, nec a præcedente ָ per accentum dirimitur. Sic רָנּוּ *ronnú,* non *rannú*: quia Nun per punctum Dagésch geminatur, & ideo sonat ut duo N, inter quæ intelligitur Schevá mutum. Præterea ָ legitur ut *o,* si sequatur aliud ejusmodi o non finale. הָאָמָר *hoomár,* non *haomár.* Ex-

cipitur

cipitur initio vocabulorum כָ, בָ, לָ, וָ, & הָ nominibus præfixum, quæ semper ut *a* longum sonant.

21. Accentus, cujuscunque formæ seu figuræ sit, si sit unicus vel ultimus in vocabulo, dicitur tonicus sive grammaticus, & syllabam acuit. Ceteri appellantur rhetorici seu musici, solius euphoniæ gratia olim inventi, nobis haud necessarii.

22. Schevá (ְ)

Post longam imbellem, geminatarumque priorem,
Post socium, & Dagésch, principioque sonat.

Alibi mutum est, nominatim in fine, etiam si duplex Schevá in fine vocis occurrat. Exempla rem declarabunt. מֵרְצוֹנוֹ *mered-sonó*: sonat ְ ideo, quia *post longam imbellem*, id est, non armatam accentu tonico: nam sub מ e longum est, nec accentu armatum. אֹמְרִים *omerím*: quia o longum, post quod sequitur Schevá, habet quidem accentum, sed tantum rhetoricum & imbellem: tonicus enim ultimam syllabam acuit & armat. הַלְלוּ *halelú*; quia ְ est post *geminatarum priorem*, seu sub priore ex geminis literis ל. נִרְדְּפָה *nirdephá*: ubi pronunciatur ְ sub ר, quia est *post socium*, seu post aliud ְ sub litera ר præcedens. רִדְּפָה *riddephá*: quia ְ est post *Dagésch*, forte nimirum (de quo § sequente) id enim solum hic intelligo. שְׁמוֹ *schemó*: quia *principio sonat*. Si nulla harum caussarum adsit, Schevá mutum est. אֶשְׁתֶּה *eschté*.

23. Dagésch, punctum in ventre, aspirationem literis tollit, & ב in *b* mutat, cum sine Dagésch ut *v* sonaret. Initio vocum, & post ְ mutum, est lene; alibi forte, cujus officium est literam duplicare. דָּבָר *davár*, בַּר *bar*, דִּבֵּר *dabbér*, מִדְבָּר *midbár*.

24. Litera י muta est post ָ post ֵ post ֶ & post ַ sequente ו. רִיק *rik*, שָׂרֵי *saré*, non *saréi*, אָחִיךָ *achíχa*, non *acheiχa*, דְּבָרָיו *devaráv*, non *devarain*

25. Vides ex hactenus allatis, legi hebraice a dextera ad sinistram, & consonantem sonare ante vocalem. Solum excipitur ַ furtivum, quod sub fina-

finalibus literis ח , ע , aut הּ ponitur : id enim ſonat ante illas, & cum præcedente vocali in unam ſyllabam coaleſcit. מָשִׁיחַ *Ma-ſchíach* diſſyllabum , non *Maſchícha*; אֱלוֹהַּ *E-lóah* diſſyllabum , non *Elóha.*

EXEMPLUM,

quo non tantum omnes hebraicæ literæ ſub omnibus figuris, omniaque puncta vocalia , ſed omnes etiam difficultates continentur, quæcunque occurrere hebraice legentibus poſſunt.

Verſiculus prior , Sophoniæ III 8.

לָכֵן חַכּוּ־לִי נְאֻם־יְהוָה לְיוֹם קוּמִי לְעַד׃
: lehád kumí lejóm Jehová-neum li - chaccu Laχén
:perpetuum in ſurgam qua diem in, DEUS dicit, me expectate Quapropter

כִּי מִשְׁפָּטִי לֶאֱסֹף גּוֹיִם לְקָבְצִי מַמְלָכוֹת
mamlaχóth lekovdſí gojím leeſóph miſchpatí kí
,regna colligam ut , gentes congregem ut, meum judicium quia

לִשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי כֹּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי
kí appi charón col zahmi halehém liſchpóch
quia ;meæ iræ æſtum omnem , meam indignationem eos ſuper effundam ut

בְּאֵשׁ קִנְאָתִי תֵּאָכֵל כָּל־הָאָרֶץ׃
haáreds - col teaχél kinathí beéſch
.terra omnis devorabitur mei zeli igne in

Chaccu - li. Virgula hæc transverſa, quæ Maccaph dicitur, copulat voces, ita ut uno tractu ſimul pronuncientur, & accentus in vocabulum poſterius differatur. non *chaccú*, ſed *chaccu-lí*; & ſtatim poſtea, non neúm, ſed neum - Jehová : pro quo tamen, ob nominis hujus Divini reverentiam, pronunciari ſolet *Adonáj*.

Lehad. Accentus hujus vocabuli (‸) dicitur *Athnách* ſeu reſpiratio : & eandem fere vim habet, quam apud nos duo puncta ſive colon. Supra hoc vocabulum (lehád) in melioribus hebraicis exemplaribus cernitur exiguus

circulus, instar latini *o*, aut zeri arithmetici. Nota hæc, quæ *Keri-kethív* dicitur, indicio est, vocabulum aliter scriptum esse, quam pronunciandum sit; vel a communi lege pronunciandi aut scribendi recedere. In margine brevissime docetur, quid arcani lateat. Ad præsentem Sophoniæ locum monetur in margine, legi hic præter morem *a* breve cum accentu *Athnách*, qui jure suo ordinario vocalem longam posceret.

Leesóph Duplicem habet accentum, quorum prior rhetoricus seu euphonicus tantum; alter tonicus, qui syllabam suam acuit, ac proinde facit, ut ultima producatur.

Gojím, non *goím*. Jod enim, ut § 24 hujus Appendicis habes, mutum quidem est, si post punctum i (.) sequatur: hic vero *i* vocalis (.) post consonantem י sequitur, eique sonum suum naturalem relinquit.

Lekoudsí. Punctum ָ non est hoc loco *a*, sed *o*: quia sequitur ְ nullo intercedente accentu. (§ 20 Append.)

Lischpóch. Utrumque ְ mutum est; primum, quia nullam habet caussam sonandi ex illis quinque, quæ disticho (§22) comprehenduntur; alterum, quia in fine nunquam sonat, vel si bis continenter ponatur.

Halehém. non *h*aleihem: quia י post ֵ (§ 24) mutum est.

Teachél. Rursum accentus duplex, quorum posterior tonicus, ut paulo ante in vocabulo *leesóph*.

Col-haáreds. *Col*, non *cal*: quia (§20) litera finalis ל sub se habet ְ occultum, quod a puncto ָ per nullum intercedentem accentum separatur. *Haáreds* est *Millel*, cum cetera omnia fuerint *Milrá*. *Millel* appellatur, quod accentum in penultima habet; *Milrá* quod in ultima: sunt autem multo plura *Milrá* Hebræis, quam *Míllel*. Duo nodi seu puncta crassiora signum sunt, sententiam esse finitam, uti apud nos per punctum majus fit.

Versiculus posterior, ex toto Sophonia collectus.

חַרְבִּי	חַלְלֵי	נִכְרְתוּ	קָדְשִׁי	וּבְנֵי
,charbí	chalelé	niχrethú	kodschí	Uvné
, meo gladio	interfecti	perierunt	meæ sanctitatis	filii Et
				אֶהְפֹּךְ

קְרָאִין	וּבָתֵּיהֶם	הַשָּׂרִים	אֶהְפֹּךְ
keruáv	; uvottehém	haſſarím	ehpóch
ejus vocati	; eorum domicilia &	, principes	evertam

צְבָאוֹת	יְהוָה	וְיָשֵׂם	יְבֹזּוּם
Dſevaóth	Jehová	vejaſém	jevozzúm
Exercituum	Dominus	ponet &	: eos diripient

הַהוּא	בַּיּוֹם	שֹׁפְטֶיהָ	וְעַל	עַל־יְרוּשָׁלָם
hahú	baijóm	ſchophetehá	vehal	Jeruſchaláim hal
illa	die in	ejus judices	ſuper &	Jeruſalem ſuper

צֹרַח	מִשְׁפָּטֶיךָ	יַעֲשֶׂה	בַּצָּהֳרַיִם	חֹשֶׁךְ
; dſorʻach	miſchpatájiχ	jahase	, badſſohorájim	chóſcheχ.
; clamans ira in	tuum judicium	faciet	, meridie in	tenebras

בִּלְבָבָהּ׃	שֹׁאָה	אֲדֹנָי	מִפְּנֵי	שָׁמְעָה
.bilvaváh	ſchoá	, Adonáj	mippené	,ſchamehá.
.ejus corde in	anxietas,	Domini	facie a	audivit

Uvné. non *uvené*: quia וּ initio vocabulorum (§17 hujus Appendicis) cenſetur vocalis brevis: unde fit, ut ſequens ְ nullum ſonandi jus habeat.

Kodſchí. non *kadſchí*: quia ָ & ְ nullo accentu diſtinguuntur.

Niχrethú. Schevá ſub Reſch ſonat, quia *poſt ſocium*, id eſt, poſt aliud ְ præcedens. (§22.)

Chalelé. Schevá auditur, quia poſt *geminatarum priorem* (§22) ſeu poſt primum e duobus ל.

Uvottehém. non *uvattehém*: nam occultum illud ְ (§20) quod in ת latet, neceſſario mutum eſt, cum ne quidem ſcribatur: ante mutum autem vocalis ָ ſemper eſt *o*, etiamſi accentum proxime poſt ſe habeat.

Keryáv. י quieſcit, ſeu mutum eſt, quia poſt ָ ponitur, ſequente Vav. (§24.)

Jevozzúm. per *o*, non per *a*, ob Dagéſch literæ Zájin infixum: ut paulo ante *uvottehém*. Accentus *Athnách* noſtrum colon ſeu duo puncta ſignificat.

Jeruschaláim. Vox Míllel: in qua י ante *i* vocalem omittitur, brevitatis gratia, quoniam vocabulum hoc frequentissime redit.

Schophetehá. י quiescit ֶ præcedente. (§ 14.) Tres accentus in eodem vocabulo, duo rhetorici, unus tonicus.

Chóschex. Punctum, quod in cornu literæ Schin ponitur, servit hic simul pro *o* longo: alioqui ח nullam haberet vocalem, nec pronunciari posset. Schevá finale mutum est.

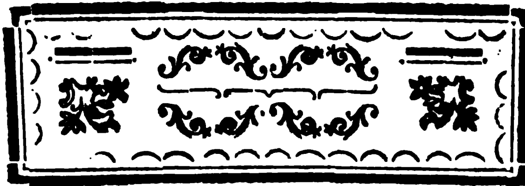
Badssohoráyim. Legitur *dsso*, non *dssa*: quia proxime sequitur aliud *o* breve non finale. (§ 20.)

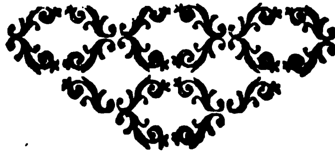
Dsoréach. - furtivum, quia sub ח finali. (§ 25.) Ideo non est vox trium, sed duarum syllabarum; nec Míllel, sed Milrá.

Schamehá. non schome*há*: quia inter ֶ & ְ intercedit accentus. (§ 20.)

Mippené. Schevá sonat, quia post Dagésch forte. (§ 22.)

Schoá. ה finale mutum, quia sine *mappic* (§ 4.) Contra *Bilvavâh*, quia הּ scribitur. Duo nodi finem versiculo & exemplo imponunt.





HORA



HORA CHALDAICA.

Quæcunque in Hora Hebraica dixi, in Chaldaica repeto: adeo enim communia sunt iis omnia, ut, qui illius præceptiones didicit, hujus quoque, etsi inscius & aliud agens, legibus omnibus se imbuerit. Idem hebraicis chaldaicisque literis alphabetum est: eadem utrisque dubiarum & certarum distinctio: eædem tres Regulæ, quibus hic quoque omnia absolvuntur. Præclarum idem Lexicon, quod in hebraicis veluti Cynosuram proposui, chaldaica quoque complectitur, & eandem propemodum facilitatem etiam horum tironibus præbet. Ne omnino eandem præberet, tum editionum, tum dialectorum varietas prohibuit: nam & editiones aliæ aliis punctis persæpe utuntur, & ipsæ dialecti sermonis chaldaici non longe quidem, frequenter tamen, levi quodam vocabulorum flexu inter se discrepant. Non est igitur, studiose Lector, cur turberis, si alia se tibi puncta in Lexico offerant, alia in editione tua legantur, vel si etiam literula nonnunquam abludat. Contigua ejusdem stirpis vocabula in Lexico, atque ipsius etiam orationis contextus, siquid erit dubii, facile illustrabunt. Tu, si Hebraica nostra legisti, recole; sin minus, lege: ego ad Exercitationem progredior, ex ipso Codicis Divini initio eam petiturus.

LIBRI GENESEOS

principium.

7 6 5 4 3 2 1

בְּקַדְמִין בְּרָא יְיָ יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא׃

1) ן litera dubia est, י in medio vocabulo nulla, מ in medio certa. Itaque (*Reg. III.*) מ cum duabus proxime prioribus quæratur in Lexico. Titulus קדם (nam מ & ם in alphabeto idem sunt) habet seriem centum omnino ac triginta vocabulorum. Ut operæ ac tempori consulatur (*Exerc. Hebr. n.* 2.) prætermitte cetera omnia, & in tertio ordine adi

suffixa ꞁ, ubi vocabulum præsens reperies cum explanatione: *in principio.*

2) Quæritur totum. (*Reg. I.*) *creavit.*

3) Idem est ac יְהֹוָה, de quo in Exerc. Hebr. n. 4. In Chaldaico Targum ubique tria י scribuntur, more Hebræorum veterum: hodierni Judæi, fortassis odio Divinarum trium Personarum, antiquam illam formam ad duo י contraxere: quem morem & Lexici nostri Auctor secutus, Titulum יי posuit.

4) Quære suo loco, & intelliges, esse articulum accusativi casus: cum enim Chaldæi juxta ac Hebræi casibus nominum careant, præfixis articulis eorum loco utuntur.

5) Vocabulum est trium literarum (י enim nulla est) ac proinde indagandum totum. *cæli.* atque ob articulum accusativi præcedentem, *cælos.*

6) ו &. ut monui post Regulam III. Tum articulus accusativi, ut n. 4.

7) Cum א sit dubia (*Reg. II.*) tres priores quæruntur. In ejus Tituli serie statim initio tertii ordinis vocabulum nostrum se offert, quippe cujus suffixa litera sit א, omnium prima. *terra.* *In Principio creavit Deus cælos & terram.*

15	14	13	12	11	10	9	8
תְּהוֹמָא	אַפֵּי	עַל־	וַחֲשׁוֹכָא	וְרֵקָנְיָא	צַדְיָא	הֲוָת	וְאַרְעָא

8) ut n. 7. ו præfixum, &. *Et terra.*

9) *Fuit.*

10) Vocabulum trium literarum, quoniam י nulla est, quæritur totum. (*Reg. I.*) *vasta, desolata.*

11) ו præfixum, &. a fine rejicitur א dubia. י nulla est. relinquitur רקנ seu רקן, sub quo Titulo reperies רֵיקָנְיָא (nam & hoc modo scribitur) *vacua.*

12) ו &. ו alterum cum pro litera non numeretur, & א sit dubia, quærendum restat חשכ seu חשך, & *tenebræ.*

13) *Super.*

14) *Facies.* *super faciem.* Additur in Lexico *constr.* quod ubi sit, indicio est, eam vocem esse *in statu regiminis*, sive *constructo*, id est, latino more loquendo, regere sequentem genitivum.

15) Vo-

15) Vocabulum quatuor literarum, quia ו nulla est. א dubia. quare (*Reg. II.*) quærendus Titulus תהמ seu תהם. *abyssus.* Fit genitivus, quia præcedens vocabulum est in statu constructo. *Et terra fuit vasta, & vacua: & tenebræ* (erant) *super faciem abyssi.*

16 17 18 19 20 21
וְרוּחָא דַיְיָ מְנַשְּׁבָא עַל אַפֵּי מַיָּא׃

16) ו &. ו alterum non numeratur pro litera. itaque (*Reg. I.*) quod superest, quæritur totum. *spiritus, ventus.*
17) Quære דיי, & invenies *Domini.* יְיָ ut n. 3. ד nomini præfixum in chaldaicis nota est genitivi, ut Lexicon nostrum observat in ipso vestibulo literæ ד.
18) Præterita litera א dubia, ב hoc loco certa cum duabus prioribus (*Reg. III.*) si quæratur, ostendet sensum, *flans, perflans.*
19) ut n. 13. *super.*
20) ut n. 14. *super faciem.*
21) Quæratur totum (*Reg. I.*) *aquæ.* fit genitivus *aquarum* ob præcedens vocabulum in statu constructo positum, ut n. 15. Collige sententiam: *Et spiritus Domini flans super faciem aquarum.* intellige *erat*: nam Verbo *sum* Chaldæi & Hebræi parce utuntur.

22 23 24 25 26 27
וַאֲמַר יְיָ יְהֵא נְהוֹרָא נַהֲוָה נְהוֹרָא׃

22) ו &. *dixit.*
23) *Deus.* ut n. 3.
24) *erit.* Futurum pro Imperativo, more hebraico. *fit.*
25) Vox quatuor literarum, quia ו nulla. Recisa dubia א, quære נהר, in cujus serie ad ipsum initium tertii ordinis occurrit vocabulum nostrum. *lux.*
26) ו &. Reliquum quæritur totum. *fuit.*
27) ut n. 25. *Et dixit DEUS, fit lux. & fuit lux.*

HEXAGLOTTON ALTERUM,

DOCENS LINGUAS, ANGLICAM, GERMANICAM, BELGICAM, LATINAM, LUSITANICAM, ET SYRIACAM,

UT INTRA BREVISSIMUM TEMPUS OPE LEXICI LIBROS EXPLICARE DISCAS.

AUCTORE

IGNATIO WEITENAUER S. J.

LINGUARUM HEBRAICÆ ET GRÆCÆ IN ALMA LEOPOLDINA OENIPONTI PROFESSORE.



Cum Approbatione & Privil. Cæsareo.



AUGUSTÆ VINDEL. ET FRIBURGI BRISG.

Sumptibus Fratrum WAGNER, Bibliopolarum.

MDCCLXII.

HEXAGLOTTON
ALTERUM,
DOCENS LINGUAS,

ANGLICAM, GERMANICAM, BELGI-
CAM, LATINAM, LUSITANICAM,

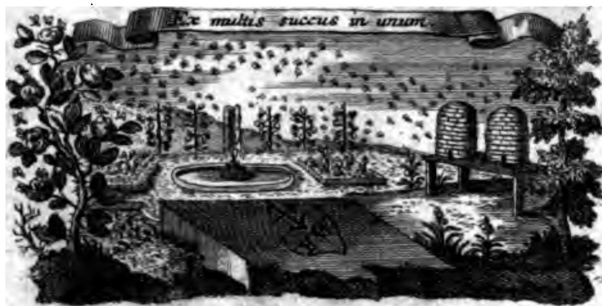
ET

SYRIACAM,

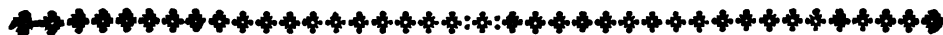
UT INTRA BREVISSIMUM TEMPUS OPE LEXICI
LIBROS EXPLICARE DISCAS.

AUCTORE

IGNATIO WEITENAUER S. J.
LINGUARUM HEBRAICÆ ET GRÆCÆ IN ALMA
LEOPOLDINA OENIPONTI PROFESSORE.



Cum Approbatione & Privil. Cæsareo.



AUGUSTÆ VINDEL. ET FRIBURGI BRISG.
Sumptibus Fratrum WAGNER, Bibliopolarum.
MDCCLXII.



Facultas R. P. Provincialis Provinciæ Germaniæ Superioris Societatis JESU, cum Privilegio Cæsareo.

Cum D. Ignatius Wagner, Bibliopola Augustanus, typis vulgare desideret Librum, cui titulus: Hexaglotton alterum variarum Linguarum &c. à P. Ignatio Weitenauer, Societatis JESU Sacerdote, conscriptum; Ego Mathias Stöttlinger, ejusdem Societatis per Germaniam Superiorem Præpositus Provincialis, potestate ad id mihi facta ab A. R. P. N. Laurentio Ricci, universæ Societatis JESU Præposito Generali, Eidem ad hanc primam duntaxat dicti Libri editionem facultatem impertior; simúlque communico Privilegium Cæsareum, quo aliis Bibliopolis, atque Typographis omnibus interdicitur, ne Librum illum, aut alium quemcunque a Nostris scriptum, citra consensum Superiorum recudere, aut intra fines Sacri Romani Imperii inferre præsumant. In cujus rei fidem has Ei manu propria subscriptas, & consueto officii mei sigillo munitas dedi. Ratisbonæ 9 Nov. 1761.

(L.S.) Mathias Stöttlinger.

PRÆFATIO.



Lectoris benevolentia, qua Hexaglotti mei prioris editio prima & secunda excepta est, ac jam pridem tertia flagitata, denique apud me effecit, ut istud quoque Hexaglotton Alterum committere prælo auderem. Primum in hoc locum tribuo Linguæ Anglicæ, laude & gratia apud Germanos, si unquam alias, certe nunc florenti. Germanicam ita propono, ut non libris tantum, sed epistolis etiam scriptisque forensibus intelligendis auxilia subministrem, propterea quod multi sint, quorum multo plus intersit, literarum sensum assequi, quam librorum. Germanicæ filiam addidi Belgicam, ut Latinæ Lusitanicam, & istam quidem iisdem rationibus ductus, quæ me ad Hispanicam in Hexaglotto primo docendam permoverant. Atque ut illi coronidem imposuit Hebraicum & Chaldaicum, quæ Veteris Instrumenti Libris Divinis servirent: ita hic sexto loco Syriacam Linguam veluti ceterarum clausulam collocavi, ut Instrumento Novo adjumentum afferrem. Vale, Lector Benevole, & ex his Linguis eam aut eas elige, unde potissimum sperare commodum ad nominis Divini gloriam in omnem vitam licebit.

INSTI-

Facultas R. P. Provincialis Provinciæ Germaniæ Superioris Societatis JESU, cum Privilegio Cæsareo.

Cum D. Ignatius Wagner, Bibliopola Augustanus, typis vulgare desideret Librum, cui titulus: Hexaglotton alterum variarum Linguarum &c. à P. Ignatio Weitenauer, Societatis JESU Sacerdote, conscriptum; Ego Mathias Stöttlinger, ejusdem Societatis per Germaniam Superiorem Præpositus Provincialis, potestate ad id mihi facta ab A. R. P. N. Laurentio Ricci, universæ Societatis JESU Præposito Generali, Eidem ad hanc primam duntaxat dicti Libri editionem facultatem impertior; simúlque communico Privilegium Cæsareum, quo aliis Bibliopolis, atque Typographis omnibus interdicitur, ne Librum illum, aut alium quemcunque a Nostris scriptum, citra consensum Superiorum recudere, aut intra fines Sacri Romani Imperii inferre præsumant. In cujus rei fidem has Ei manu propria subscriptas, & consueto officii mei sigillo munitas dedi. Ratisbonæ 9 Nov. 1761.

(L.S.) Mathias Stöttlinger.

Horæ Anglicæ

Quadrans primus.

1. ARticulus Anglorum definitus (Germanis der, die, das) est *the*, generis omnis, & utriusque numeri. Articulus unitatis (ein, eine) est *a* seu *an*. Nota Genitivi & Ablativi est *of*, Dativi *to*.

2. Pluralis Nominum fit adjecto *s* vel *es*. *Word*, verbum; *Words*, verba: *a Dictionary*, Lexicon; *the Dictionaries*, Lexica.

3. Comparativus desinit in *er*, Superlativus in *est*. *hard*, durus; *harder*, durior; *hardest*, durissimus.

4. Conjugatio Verbi Auxiliaris *to have*, habere.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Indicat. Præsens.	*have*,	*hast*,	*hath* vel *has*:	*have*.
Imperf. & Perf.	*had*,	*hadst* vel *haddest*,	*had*:	*had*.
Præter. compos.	*have had*,	*hast had*,	*has*(*hath*) *had*:	*have had*.
Plusquamperf.	*had had*,	*hadst*(*haddest*)*had*,	*had had*:	*had had*.
Futurum.	*shall have*,	*shalt have*,	*shall have*:	*shall have*.
Imperativus.		*have*:		*have*.
Conjunct. Præsens.	*have*,	*hast*,	*have* vel *hath*:	*have*.
Imperfectum.	*should have*,	*shouldest have*,	*should have*:	*should have*.

Infinitivi Præsens. *to have*. Præterit. *to have had*.
Particip. Præsentis. *having*. Particip. Præter. *having had*.
Supinum. *had*. Gerundium in *di*. *to have*.
do. *in having*.
dum. *for to have*.

Quadrans secundus.

5. Conjugatio Verbi Auxiliaris *to be*, esse.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Indicat. Præsens.	*am*,	*art*,	*is*:	*are* vel *be*.
Imperfect. & Perf.	*was*,	*wast*,	*was*:	*were*.
Præter. compos.	*have been*,	*hast been*,	*has*(*hath*)*been*:	*have been*.
Plusquamperf.	*had been*,	*hadst* (*haddest*) *been*,	*had been*:	*had been*.

Ego.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Futurum.	*shall be*,	*shalt be*,	*shall be*:	*shall be*.
Imperativus.		*be*:		*be*.
Conjunctivi Præsens.	*be*,	*bi* vel *beest*,	*be*:	*be*.
Imperf.	*were*,	*werest* vel *wert*,	*were*:	*were*.
vel	*should be*,	*shouldest be*,	*should be*:	*should be*.

Infinitivi Præsens. *to be*. Præterit. *to have been*.
Particip. Præsentis. *being*. Particip. Præter. *having been*.
Supinum. *been*. Gerundium in di. *to be*.
do. *in being*.
dum. *for to be*.

6. Tabella Conjugationis ordinariæ Verbi activi: in qua per lineolam transversam (—) significo Verbum ipsum, quale in Lexico reperitur: ubi vero literam unam aut plures adjicio, eædem Verbo seu stirpi addendæ sunt.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Indicat Præsens	—	—*st* vel *est*,	—*s* vel *th*:	—.
Imperf. & Perf.	—*ed* vel *d*,	—*edst* vel *dst*,	—*ed* vel *d*:	—*ed* vel *d*.
Præter. Compos.	*have*—*ed* v. *d*,	*hast*—*ed* v. *d*,	*has*(*hath*)—*ed* v. *d*:	*have*—*ed* v. *d*.
Plusquamperf.	*had*—*ed* v. *d*,	*hadst*(*haddest*)—*ed* v. *d*,	*had*—*ed* v. *d*:	*had*—*ed* v. *d*.
Futurum.	*shall*—,	*shalt*—,	*shall*—:	*shall*—.
Imperativus.		—,		—.
Conjunctivi Præs.	—,	—*st* vel *est*,	—:	—.
Imperfectum.	*should*—,	*shouldest* (*shouldst*)—,	*should*—:	*should*—.

Infinitivi Præsens. *to*—. Præterit. *to have*—*ed* vel *d*.
Particip. Præsentis. —*ing*. (*) Particip. Præter. *having*—*ed* vel *d*.
Supinum. —*ed* vel *d*. Gerundium in di. *to*—.
do. *in*—*ing*.
dum. *for to*—.

(*) Si Verbum ipsum desinat in *e*, hæc litera a syllaba *ing* absorbetur. *to love*, amare; *loving*, amans.

7. Verbum Passivum construitur ex Verbo auxiliari *to be*, & Supino ejus Verbi, cujus Passivum quæritur. *to invite*, invitare; *to be invited*, invitari: *we invite*, nos invitamus; *we are invited*, nos invitamur.

Quadrans tertius.

8. Relativum, *qui*, *quæ*, *quod*, non raro supprimitur. *He had the same Happiness you now enjoy*: ille possidebat eandem felicitatem, tu (id est, qua

qua tu) nunc frueris. *These are the Reflections I made upon this Man*: hæ sunt animadversiones, ego concepi (i. e. quas ego concepi) de hoc viro.

9. Apostropho liberaliter utuntur Angli. *ask'd* pro *asked*, interrogavit: *suffer'd* pro *suffered*, toleravit: *reveng'd* pro *revenged*, vindicatus: *King's* pro *Kinges*, *Son's* pro *Sones*, regis, filii, ut Germani Königs, Sohns: *that's* pro *that is*, hoc est: *'t was* pro *it was*, id erat: *I can't* pro *I cannot*, ego non possum: *ben't* pro *be not*, non estis, non sitis: *we han't* pro *we have not*, non habemus: *cou'd* pro *could*, poterat, potuit: *wou'd* pro *would*, voluit, vellet: *tho'* pro *though*, etiamsi: *whate'er* pro *whatever*, quicunque.

10. Reperitur etiam *ded* in *t* contractum. *sent* pro *sended*, missus: *spent* pro *spended*; consumpsit, expendit.

11. Si Composita non occurrant in Lexico, quære simplicia. Sunt autem particulæ, a quibus Composita inchoantur, fere latinæ germanicæque originis. *to reform*, reformare: *to conform*, conformare: *to befall*, befallen: *to misimploy*, misbrauchen: *to overbeat*, überheizen: *to ensnare* seu *insnare* (nam *en* & *in* promiscue quærendum est) illaqueare: *to enlighten* seu *inlighten*, illuminare.

12. Multæ literæ inutiles aboleri sensim cœpere. Pro antiquis illis *Minde*, *Childe*, *Righteousnesse*, *Moneth*, omisso *e* nunc scribitur *Mind*, *Child*, *Righteousness*, *Month*; pro *compleat* nunc *complet*; pro *chaunce* *chance*; pro *Penny*, *Honey*, *Theef*, nunc *Peny*, *Hony*, *Thief*; pro *Spight*, *Smoake*, *Warr*, *Spite*, *Smoke*, *War*; & similia. Quapropter, horum altero non invento, ad alterum in Lexico recurrendum erit.

Quadrans ultimus.

13. Habes jam, Lector optime, instrumentum omne, ad explicandos ope Lexici libros anglicos necessarium. Cujus veritatis ut convincere te ipse possis, en versus aliquot Alexandri Pope, quibus in Epist. IV Moralium (*Essay on the Man*) dissonas & inanes philosophantium de Fortuna seu hominis felicitate opiniones hunc in modum irridet:

Ask of the Learn'd the Way, the Learn'd are blind;
This bids to serve, and that to shun Mankind:
Some place the Bliss in Action, some in Ease:
Those call it Pleasure, and Contentment these.

Who

Who thus define it, say they more or less,
Than this, that Happiness is Happiness?

Ask. L. (hac litera brevitatis gratia Lexicon significo) *to ask*, interrogare. Habes verbum *ask*, quale in Lexico reperitur, sine ulla mutatione. Id ego (§6) per lineolam transversam (—) nullo additamento auctam indicavi. Etsi porro lineola hæc sæpius in Tabella Conjugationis occurrit, quia tamen nullus adest in præsenti loco Nominativus, satis apparet, neque Indicativum, neque Conjunctivum esse, sed Imperativum. *Interroga, interrogate.*

Of the. Utrumque § 1. *the* articulus definitus, *of* nota ablativi. *Learn'd*, idem est quod *Learned*, litera *e* (§ 9) per apostrophum elisa. L. *the Learned*, docti, homines literati. *Quære ex doctis.*

Way. L. via. *the* (§ 1) articulus. *Quære e doctis viam;* nimirum ad felicitatem.

The Learn'd, docti. *are*, Verbum auxiliare (§ 5) sunt. *blind.* L. cæcus. *Docti sunt cæci.*

This. L. hic, iste. *bids.* L. *to bid*, jubere, invitare. —*s* (§ 6) seu *s* stirpi additum facit tertiam personam Præsentis Indicativi. *jubet, invitat. to serve.* L. servire.

And that. LL. & ille. *to shun.* L. vitare. *Mankind.* L. genus humanum. *Iste jubet servire generi humano, ille* (jubet) *idem vitare.*

Some. L. quidam, aliqui. *place.* L. ponere, reponere. —(§ 6) reponunt. *the* (§ 1) articulus. *Bliss.* L. felicitas. *in Action.* LL. in actione. *some in Ease.* LLL. *aliqui in otio. Alii felicitatem in actione, alii in otio reponunt.*

Those. L. hi. *call.* L. appellare. — (§ 6) appellant. *it.* L. id, eam, et. *Pleasure.* L. voluptas. *and Contentment these.* LLL. & contentum animum illi. *Hi eam appellant voluptatem, illi animum contentum*, seu tranquillitatem.

Who thus. LL. qui sic. *define.* L. definire. —(§ 6) definiunt. *it.* L. id, eam.

Say. L. dicere. —(§ 6) dicunt. *they.* L. illi. *more or less.* LLL. plus aut minus.

Than this. LL. quam hoc. *that.* L. quod. *Happiness.* L. felicitas. *is.* Verbum auxiliare (§ 5) est. *Happiness.* L. felicitas. *Qui sic eam definiunt, dicuntne illi plus aut minus, quam hoc, felicitatem esse felicitatem?* Hoc in specimen præsentis Horæ satis.

Corollarium.

SIquis ex me sciscitetur, cur in his Institutionibus Pronomina & Anomala omnia silentio præterierim, quorum tamen illa omnium maxime nenessaria, hæc omnium difficillima sunt: brevissime respondebo, id ea gratia factum, quod inquirendo deprehenderim, illa omnia in bonis Lexicis ordine Alphabetico proponi. Ea caussa fuit, cur labori parcere, moras præcidere, & Spicilegio, quo aliis Europæ linguis consulendum fuit, abstinere in Anglica possem. Eadem ratione motus, nihil in Institutionibus meis commemoravi de Verbo exegetico *to do*, & auxiliari *will*: nam & de his Lexica admonent, & exempla subjiciunt: ut mihi opus non fuerit, Tabellam Conjugationis (§ 6) per has ambages extendere. Syntaxeos autem necessitate non tantum bona Lexica me liberarunt, quæ in difficilioribus Lectorem non destituunt; sed illa etiam, ut ita dicam, accommodandi lex, quam Philoglottis operam meam requirentibus commendare super omnia soleo, quamque natura ipsa etiam sine magistri voce dictat. Compertis e Lexico verbis singulis, equidem sæpe continget, ut constructionis totius series barbara & a latina consuetudine abhorrens evadat. Sed utere ipse judicio, & alienam linguam ad leges tuæ accommoda: næ tibi facile sensus planus & expeditus occurret. Ne nullum exemplum afferam, puta, te in hæc verba incidere: *I am well-acquainted with those adventures.* Conquisitis e Lexico verbis singulis, constructio barbara hæc prodibit: Ego sum bene edoctus cum his casibus. Verum tu ipse nullo negotio id accommodabis, si una tantum præpositione mutata dicas: Ego de his casibus probe edoctus sum.

Exercitatio longior,

ipso facto demonstrans, posse ex solis his 12 §§, quos per priores Horæ Quadrantes præmisi, obviam quamque libri anglici partem, ope Lexici, recte explicari.

EXempla sumere visum est illa ipsa, quæ in V. C. Joannis Christophori Gottschedi Poetica leguntur: quod sciam, plures esse, qui cum anglice non sciant, eorum sibi non summam tantum exponi, sed verbum e verbo exprimi cupiunt.

P. I

P. I Artis Poeticæ C. II ex Ramſayo de Profectione Cyri.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
To reach the ſublime the Poet muſt be a Philoſopher. The moſt beautifull
13 14 15 16 17 18 19 20 21 22
Flowers, Graces, and Paitings only pleaſe by Imagination, without ſatisfying
23 24 25 26 27 28 29 30 31 32
the Mind, or improving the Underſtanding. Solid Principles, noble Sentiments,
33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43
and various Characters muſt be diſpers'd throughout, in ordre to diſplay to us
44 45 46 47
Truth, Virtue, and Nature.

1) L. attingere, aſſequi. 2) articulus definitus. (§ 1.) 3) L. ſublime.

4) articulus. (§ 1.) 5) L. Poeta. 6 & 7) LL. debet eſſe. 8) articulus unitatis. (§ 1.) 9) L. Philoſophus. Collige, interim ad verbum, & barbare: Aſſequi ſublime, Poeta debet eſſe Philoſophus. Jam, ut in Corollario monui, ad latinam conſuetudinem accommoda, & ita dic: *Ad ſublimitatem aſſequendam* (ut ſublimitatem attingat) *Poeta, Philoſophus ſit neceſſe eſt.*

10) articulus. 11 & 12) LL. maxime formoſus. 13) L. *Flower*, flos, *s* additum (§ 2) nota pluralis.

14) *Grace* L. gratia, elegantia. *s* (§ 2) plurale. 15) L. &. 16) *Painting* L. pictura. *s* (§ 2) *Ornamenta & picturæ.*

17) L. unice, tantummodo. 18) L. placere. – (§ 6) placent. 19 & 20) LL. in imaginandi facultate.

21) L. ſine. 22) L. *to ſatisfy*, ſatisfacere, ſatiare. – *ing* (§ 6) Participium Præſentis. ſatisfaciens, ſatians. 23) articulus definitus. 24) L. animus. 25) L. aut. 26) L. *to improve*, augere, excolere. – *ing* (§ 6) Participium Præſentis. augens, excolens. 27) articulus definitus (§ 1) quem poſthac omitto. 28) L. mens, ingenium. Barbare ita conſtrues: ſine ſatiante animum, aut excolente ingenium. Lex accommodandi dicere te jubet: nec explent animum, nec excolunt ingenium. Tota ſententia eſt hujusmodi: *Elegantiſſimi quique flores, ornamenta, & imagines tantummodo placent in imaginandi facultate, nec animum ſatiantes, nec ingenium excolentes.*

29 - 35) LLL. Solida documenta, nobiles animorum ſenſus, & varii mores. nam *s* ad finem (§ 2) numeri pluralis inſigne eſt. 36) L. debent. 37) L. *to diſperſe*, ſpargere. – *d* (§ 6) Supinum: quod cum Verbo auxi-

Corollarium.

SIquis ex me sciscitetur, cur in his Institutionibus Pronomina & Anomala omnia silentio præterierim, quorum tamen illa omnium maxime nenessaria, hæc omnium difficillima sunt: brevissime respondebo, id ea gratia factum, quod inquirendo deprehenderim, illa omnia in bonis Lexicis ordine Alphabetico proponi. Ea caussa fuit, cur labori parcere, moras præcidere, & Spicilegio, quo aliis Europæ linguis consulendum fuit, abstinere in Anglica possem. Eadem ratione motus, nihil in Institutionibus meis commemoravi de Verbo exegetico *to do*, & auxiliari *will*: nam & de his Lexica admonent, & exempla subjiciunt: ut mihi opus non fuerit, Tabellam Conjugationis (§6) per has ambages extendere. Syntaxeos autem necessitate non tantum bona Lexica me liberarunt, quæ in difficilioribus Lectorem non destituunt; sed illa etiam, ut ita dicam, accommodandi lex, quam Philoglottis operam meam requirentibus commendare super omnia soleo, quamque natura ipsa etiam sine magistri voce dictat. Compertis e Lexico verbis singulis, equidem sæpe continget, ut constructionis totius series barbara & a latina consuetudine abhorrens evadat. Sed utere ipse judicio, & alienam linguam ad leges tuæ accommoda: næ tibi facile sensus planus & expeditus occurret. Ne nullum exemplum afferam, puta, te in hæc verba incidere: *I am well acquainted with those adventures*. Conquisitis e Lexico verbis singulis, constructio barbara hæc prodibit: Ego sum bene edoctus cum his casibus. Verum tu ipse nullo negotio id accommodabis, si una tantum præpositione mutata dicas: Ego de his casibus probe edoctus sum.

Exercitatio longior,

ipso facto demonstrans, posse ex solis his 12 §§, quos per priores Horæ Quadrantes præmisi, obviam quamque libri anglici partem, ope Lexici, recte explicari.

EXempla sumere visum est illa ipsa, quæ in V. C. Joannis Christophori Gottschedi Poetica leguntur: quod sciam, plures esse, qui cum anglice non sciant, eorum sibi non summam tantum exponi, sed verbum e verbo exprimi cupiunt.

P. I

90 & 91) LL. Nimis multum, zu viel, nimium. 92) L. *to moralize*, docere moralia. — *ing*, absorpta litera *e*, ut in vocabulo *loving* (§ 6) Participium Præsentis. *docens moralia.* 93) L. *to disgust*, fastidium habere vel afferre. — *s* (§ 6) *fastidium affert.*

94 & 95) nimium, ut n. 90 & 91. 96) L. *to reason*, ratiocinari. — *ing* (§ 6) Participium Præsentis. *ratiocinans.* 97) L. *to tire*, fatigare. — *s* (§ 6) *fatigat. Qui nimius est in documentis morum, fastidium affert: qui nimium ratiocinatur, fatigat.*

98 - 103) LLL. Nos debemus immittere sententias in actionem. 104 - 109) LLL. exprimere nobilia sensa per pauca verba. 110 - 114) LLL. ac docere potius per facta, seu mores. 115) nota Genitivi. (§ 1.) 116) L. heros. *herois.* 117 - 120) LLL. quam per ejus sermones. *Intexendæ sunt a nobis sententiæ ipsis actionibus, sensa nobilia paucis verbis exprimenda, docendumque potius per herois facta, quam dicta.*

Ejusdem Poeticæ P. I c. III ex Comite Schaftsburyo Misc. T. III.

121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131
Now a Taste or Judgement, 't is suppos'd, can hardly come ready form'd
132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142
with us into the World. Whatever Principles or Materials of this Kind we
143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153
may possibly bring with us: whathever good Facultys, Senses, or anticipating
154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164
Sensations, and Imaginations may be of Natures growth, and arise properly:
165 166 167 168 169 170 171 172 173 174
of themselves without our Art, Promotion, or Assistence, the general Idea,
175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186
which is form'd of all this Management, and the clear Notion we attain of
187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198
what is preferable and principal in all these subjects of Choice and Estimation,
199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210
will not, as I imagine, by any Person be taken for innate.

121 - 124) LLL. Jam gustus seu judicium. 125) apostrophus, pro *it is* (§ 9) id est, hoc est. 126) L. *to suppose*, sumere, pro certo credere; vulgo *supponere.* — *d* (§ 6) est Supinum: quod (§ 7) cum Verbo auxiliari *is* conjunctum respondet Latinorum Passivo. *Hoc pro certo ponitur.*

127 - 131) LLL. potest difficulter venire jam formatus, seu formatum. — *d* (§ 6) Supinum, a Verbo *to form.* 132 - 135) LLL. nobiscum in

mundum. *Jam vero gustus seu judicium, quod pro certo sumitur, difficulter possunt jam formata nobiscum nasci.*

136-147) LLL. Quæcunque principia aut instrumenta hujus generis nos possimus fortasse afferre nobiscum.

148-152) LLL. Quæcunque bonæ facultates, sensa, vel. 153) L. *to anticipate*, prævenire. — *ing*, absorpto *e*, ut in *loving* (§ 6) Participium Præsentis. præveniens. 154-158) LLL. Perceptiones aut Imaginationes possint esse. 159) nota (§ 1) Genitivi vel Ablativi. 160) L. natura. ex cujusque natura. 161) adjectivum instar Supini seu Participii: natus, ingeneratus. 162-164) LLL. & genitus pure. *Quæcunque bonæ facultates, sensa, vel prævia perceptiones, aut imaginationes possint esse a cujusque natura ingeneratæ, & pure natæ.*

165) nota (§ 1) Genitivi vel Ablativi. 166) L. ex se ipsis. 167-172) LLL. sine nostra arte, opera, vel adjumento. 173-175) LLL. generalis idea, quæ. 176) L. *to form*, formare. Passivum (§ 7) *formatur*. 177) nota Ablativi (§ 1) ab, ex. 178-180) LLL. ex omni hac tractatione.

181-183) LLL. & clara notio. 184 & 185) LL. nos acquirimus. Supple relativum (§ 8) quam nos acquirimus. 186) nota Ablativi (§ 1) ab, de. 187) L. quod. 188) auxiliare (§ 5) *est*. 189-198) LLL. præferendum & præcipuum in omni hac materia electionis & judicii.

199) L. vult. 200) L. non. 201-203) LLL. ut ego opinor. 204-206) LLL. in ullo homine. 207 & 208) L. esse acceptum. Passivum (§ 7) accipi. 209 & 210) LL. pro innato. Barbare, non vult accipi pro innato. Latine, non potest accipi, non est accipiendum, pro innato. *Ex se ipsis, sine arte, cura, vel adjumento; generalis idea, quæ ex omni hac tractatione formatur, & clara notio, quam acquirimus de eo, quod præferendum & præcipuum est in hac omni materia electionis & judicii, in nemine hominum, ut ego opinor, pro innatis haberi possunt.*

211 212 213 214 215 216 217 218 219
Use, Practice, and Culture must precede the Understanding and Wit of
220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231
such an advanced Size and Growth as this. A legitimate and just Taste can
232 233 234 235 236 237 238 239 240
neither be begotten, made, conceiv'd, or produc'd, without the antecedent La-
241 242 243
bour and Pains of Criticism.

211-219)

211-219) LLL. Usus, exercitatio, & cultura debent præcedere intelligentiam & judicium. 220) L. talis. *of* (§ 1) nota Genitivi. *an* (§ 1) articulus unitatis. einer solchen, *d'une telle.* 221-224) LLL. provectæ magnitudinis & incrementi. 225 & 226) LL. sicut hoc. latino more dicitur, hujusmodi. *Usus, exercitatio, & cultura præcedant necesse est intelligentiam & judicium talis tamque provectæ magnitudinis & incrementi hujusmodi.*

227-231) LLL. Legitimus & sincerus gustus potest. 232) L. neque. 233) L. nasci. auxiliare *be* etiam in Verbis proxime sequentibus intelligendum est, ac proinde Infinitivi Passivi (§ 7) indicium præbet. 234-237) LLL. fieri, animo concipi, aut progigni. — *d* (§ 6) Supinum. 238-243) LLL. sine antecedente opera & laboribus artis criticæ. *Legitimus & sincerus gustus neque nasci potest, neque fieri, concipi, aut progigni, nisi antecedat studium & labores artis criticæ.*

Ejusdem Poeticæ P. I c. VI ex eodem Comite Schaftsburyo Misc. T. III.

244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254
For this reason we presume not only to defend the Cause of Critics, but
255 256 257 258 259 260 261 262 263 264
to declare open War against those indolent supine Authors, Performers, Readers,
265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275
Auditors, Actors, or Spectators: who making their Humour alone the Rule of
276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287
what is beautiful and agreeable, and having no account to give of such odd
288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299
Fancy, reject the criticizing or examining Art, by which alone they are able
300 301 302 303 304 305 306
to discover the true Beauty and Worth of every Object.

244-253) LLL. Propter hanc rationem nos aggredimur non solum tueri partes Criticorum. 254-257) LLL. sed denunciare aperte bellum. 258-268) LLL. contra hos sensus expertes & supinos Auctores, Perfectores, Lectores, Auditores, Actores, seu Spectatores. *s* nominibus his additum (§ 2) pluralem ostendit.

269) L. qui. 270) L. *to make*, facere. — *ing*, litera *e* absorpta, ut in *loving* (§ 6) faciens; seu, quod idem est, facientes. 271-274) LLL. suam indolem solam, regulam, 275-277) ut n. 186 sqq. supra. *ejus quod est.* 278-280) LLL. pulcrum & amœnum. 281) L. &. 282) Verbi auxiliaris (§ 4) Participium Præsentis, habens, seu habentes. 283

 -288)

-288) LLL. non rationem reddere talis inconditæ phantasiæ. *Dum suam ipsorum indolem unicam faciunt* seu statuunt *regulam omnis pulcri & amœni, neque tamen habent rationem reddere* (quam reddant) *ejusmodi inconditæ phantasiæ.*

289) L. *to reject*, rejicere. — (§6) rejiciunt. 290-293) LLL. Criticen seu examinandi artem. — *ing* (§6) sunt Participia Præsentis Verborum *to criticize* & *to examine:* ars dijudicans, ars examinans. 294-297) LLL. per quam solam ipsi. 298) auxiliare (§5) sunt. 299-306) LLL. idonei ad detegendam veram pulcritudinem & pretium cujusque rei. *Propterea aggredimur, non solum partes Criticorum tueri, sed & bellum aperte denunciare contra hos sensus expertes & supinos Auctores, Perfectores, Lectores, Auditores, Actores, seu Spectatores: qui dum solam suam indolem faciunt regulam omnis pulcri & amœni, nullamque habent rationem, quam reddant, ejusmodi inconditæ phantasiæ; rejiciunt Criticen seu examinandi artem, per quam tamen solam sunt idonei ad detegendam veram pulcritudinem & pretium cujusque rei.*

307 308 309 310 311 312 313 314 315 316
According to that affected Ridicule, which these insipid Remarkers pretend
317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327
to throw upon just Criticks, the Enjoyment of all real Arts or natural Beau-
328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339
tys wou'd be intirely lost. Even in Behaviour and Manners we shou'd at this
340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351
rate become in time as barbarous, as in our Pleasure and Diversions.

307) L. Congruenter, convenienter. 308) nota (§1) Dativi. 309-311) LLL. affectatum hoc Ridiculum. 312-320) LLL. quod hi absurdi observatores jactant se rejicere in justos Criticos. 321) L. oblectatio. Si vocabulum *Enjoyment* in Lexico tuo non occurrat, quære *Injoyment:* nam (§11) *en* & *in* promiscue tractantur. 322-327) LLL. omnium verarum artium, & naturalis omnis pulcritudinis. *s* (§2) indicium numeri pluralis. 328) *wou'd* pro *would*, *l* per apostrophum (§9) deleto. Lexicon docebit, *would* esse a *will*, & servire instar Verbi auxiliaris *should* in Imperfecto Conjunctivi. unde *wou'd be*, perinde ac *should be* (§5) significat *esset*, *foret*. 329) L. penitus. 330) L. amissus. *Secundum affectatum hoc Ridiculum, quod absurdi isti observatores imputant justis Criticis, oblectatio omnis veræ artis, omnisque naturalis pulcritudinis, penitus amitteretur.*

331-335)

331 - 335) LLL. Imo in ratione vivendi & moribus. *s*- (§ 2) pluralis numeri. 336) L. nos. 337) pro *should* (§ 9) per apostrophum, ut *wou'd* & *cou'd* pro *would* & *could*. 338 - 340) LLL. secundum hanc rationem, tali ratione. 341) L. fieri. *should* — (§ 6) fieremus. 342 - 345) LLL. in tempore (nimirum præsenti) æque barbari. 346 - 351) LLL. ac in nostra voluptate & deliciis. *Imo hac ratione in modo vivendi & moribus hoc tempore fieremus æque barbari, ac in voluptatibus nostris & deliciis.*

352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363
I wou'd presume it, however, of these Critick-Haters, that they are
364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375
not yet so uncivilized, or void of all social Sense, as to maintain, That the
376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387
most barbarous Life, or brutish Pleasure, is as desirable, as the most polish'd
388 389
or refin'd.

352) L. Ego. 353) pro *would* (§ 9) per apostrophum. L. velim, vellem. 354) L. credere. 355) L. id, hoc, *&c*. 356) L. utut erit, nihilominus. 357) nota Ablativi (§ 1) a, de. 358 - 360) LLL. de his Criticorum osoribus, Misocriticis. *Velim nihilominus mihi hoc promittere de Misocriticis istis.*

361 - 372) LLL. quod ipsi sunt (§ 5) non tamen adeo inurbani, aut vacui ab omni sociali sensu.

373) L. usque ad, usque eo ut. 374) L. affirmare, asseverare, verbis tueri. 375 - 381) LLL. quod maxime barbara vita, aut pecuaria voluptas. 382) auxiliare (§ 5) *est*. 383 - 389) LLL. æque desideranda, ac maxime polita & ingeniosa. Sperat igitur Schaftsburyus, Misocriticos *non fore tamen adeo inurbanos, & vacuos ab omni sociali sensu, ut asseverent ac tueantur, vitam ac voluptatem summe barbaram, & pecudibus dignam, æque desiderandam esse, ac politissimam quamque & ingeniosissimam.*

390 391 392 393 394 395 396 397 398 399
For my own part, when I have heard sometimes Men of reputed
400 401 402 403 404 405 406 407 408 409
Ability join in with that effeminate plaintive Tone of Invective against Criticks,
410 411 412 413 414 415 416 417 418 419
I have really thought, they had it in their Fancy, to keep down the
420 421 422 423 424 425 426 427 428 429
growing Genius of the Youth, their Rivals, by turning them aside from
430
that

430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440
that Examination and Search, on which all good Performance, as well
441 442 443 444
as good Judgement depends.

390-393) LLL. Pro mea propria parte. Latino more: quod ad me attinet.

394 & 395) LL. quando ego. 396) L. *heard*, Supinum Verbi *to hear*, audire. *have -d* (§6) audivi. 397-400) LLL. nonnunquam viros celebratæ habilitatis. 401) L. *join in*, ingredi, sociare se in aliqua re. 402-407) LLL. cum ista effeminata & queribunda voce Philippicæ, seu objurgationis. 408 & 409) LL. contra Criticen.

410 & 411) LL. ego re vera. 412) L. *thought*, Supinum Verbi *to think*, cogitare. *have* cum Supino (§6) cogitavi. 413) L. ipsi. 414) Imperfectum (§4) habebant. 415-418) LLL. hoc in sua phantasia. 419) L. *keep down*, impedire. 420) L. *to grow*, crescere. *—ing* (§6) crescens. crescentem. 421-424) LLL. genium juventutis, suorum rivalium. 425) L. per, in. 426) L. *to turn*, avertere. *in —ing* (§6) avertendo. nam *by* significat etiam *in*. 427-444) LLL. ipsos seorsum ab hoc examine & inquisitione, a qua omnis bona scriptio (elaboratio, perfectio operis) æque, eben so wohl, ac bonum judicium pendet. *to depend*, pendere. *— s* (§6) *pendet*. Ait ergo: *Quod ad me attinet, cum nonnunquam audirem spectatæ habilitatis viros sociare inter se effeminatas illas & queribundas Philippicæ voces contra Criticen: cogitavi profecto, habere ipsos in animo, crescentem juvenum, rivalium suorum, genium impedire, procul eos avertendo ab hoc examine & inquisitione, unde omnis bona elaboratio æque ac bonum judicium pendet.*

Exercitatio altera,

Poetica.

THomsonus, de IV Anni Tempestatibus, in Vere, ætatis aureæ homines ita adumbrat:

1 2 3 4 5 6 7 8
Then the glad Morning wak'd the gladden'd Race
9 10 11 12 13 14
Of uncorrupted Men, nor blush'd to see

15
The

15 16 17 18 19 20 21
The Sluggard sleep beneath her sacred Beam.
22 23 24 25 26 27 28
For ther light Slumbers gently fum'd away,
29 30 31 32 33 34 35 36
And up they rose as vigorous as Sun,
37 38 39 40 41 42
Or to the Culture of the willing Glebe,
43 44 45 46 47 48
Or to the chearful Tendance of the Flock.

1) L. Tunc. 2) articulus. (§1.) 3&4) LL. lætum mane. 5) L. expergefacere, excitare. —*d* (§6) excitabat, excitavit. 6) articulus. 7) L. exhilaratus. 8) L. genus. 9) nota (§1) Genitivi. 10-13) LLL. incorruptorum hominum, neque erubescebat. L. *to blush*, erubescere. —*d* (§6) erubuit, erubescebat. 14) L. videre. 15) articulus (§1) quem deinceps prætereo. 16-21) LLL. somniculosum dormire sub suo sacro radio. *Tunc læta aurora excitabat e somno exhilaratum genus hominum incorruptorum, neque cum pudore suo cogebatur videre somniculosum, qui sub sacro suo radio adhuc dormiret.*

22-28) LLL. Nam illorum leves somni (*s* plurale, §2) leniter evaporabant. L. *to fume*, fumare, vaporare. *to fume away*, evaporare. —*d* (§6) evaporabant, evaporarunt.

29) L. Et. 31) L. ipsi. 30&32) L. *to rise up*, surgere, erigere se. *rose* L. Præteritum & Imperfectum Verbi *rise*. surgebant. 33-36) LLL. æque vigentes ac sol.

37) L. Sive. 38) nota (§1) Dativi. 39) L. cultura. 40) nota (§1) Genitivi. 41&42) LL. volentis glebæ. 43) L. sive. 44) nota (§1) Dativi. 45&46) LL. jucundum studium. 47) nota (§1) Genitivi. 48) L. gregis. *Nam leves illorum somni leniter evaporabant, surgebantque homines non minus alacres, quam ipse sol, sive ad culturam volentis glebæ, sive ad jucundum sui gregis studium.* Tum, postquam poeticis coloribus alia ætatis illius aureæ decora splendide illustravit, in hunc modum cantare pergit:

49 50 51 52 53 54 55
But now, whate'er these gaudy Fables meant,
56 57 58 59 60 61 62
And the white Minutes which they shadow'd out,

Are

63 64 65 66 67 68 69
Are found no more amidst those iron Times,
70 71 72 73 74 75 76
Those Dregs of Life! in which the human Mind
77 78 79 80 81
Has lost that Harmony so ineffable,
82 83 84 85 86 87
Which forms the Soul of Happiness: and all
88 89 90 91 92 93
Is off the Poise within: the Passions all
94 95 96 97 98 99 100
Have burst their Bounds: and Reason half extinct,
101 102 103 104 105 106
Or impotent, or else approving, sees
107 108
The foul Disorder.

49 & 50) LL. At nunc. 51) per apostrophum (§9) pro *whatever*, metri gratia. L. quidquid. 52-55) LLL. hæ affectatæ fabulæ affirmarunt. 56-62) LLL. Et candidæ horarum particulæ, quas illæ (fabulæ) expinxerunt. L. *to shadow*, adumbrare. *to shadow out*, expingere. —*d* (§6) expingebant, expinxere.

63) L. *found*, Supinum Verbi *to find*, invenire. *are* (§5) *sunt*, a Verbo auxiliari *to be*: quod cum Supino alterius Verbi (§7) Passivum format. *inveniuntur*. 64-72) LLL. non amplius, inter hæc ferrea tempora, hanc fæcem vitæ. *At nunc, quidquid affectatæ hæ fabulæ affirmarunt, & candidæ illæ horæ, quas expinxerunt, jam non inveniuntur inter ferrea hæc tempora, in hac fæce vitæ.*

73-76) LLL. in qua humanus animus. 77) L. perditus. *has* cum Supino seu Participio (§6) perdidit. 78-82) LLL. illam harmoniam tam inexplicabilem, quæ. 83) L. *to form*, formare. —*s* (§6) format. 84-87) LL. animam felicitatis: & omne. 88) est. (§5.) 89) L. supra. barbare, est supra. latine, incumbit, gravat. 90) L. pondus. 91) L. in eo. *Ubi humanus animus perdidit harmoniam illam tam inexplicabilem, quæ animam felicitatis efficit: & omnia in eum incumbunt onera*, omnia pondera eum gravant.

92-96) LLL. cupiditates omnes perruperunt (*have* cum Supino. (§6) suos limites. *'s* (§2) nota pluralis numeri. 97-105) LLL. & ratio dimidia ex parte extincta, sive imbecillis, sive aliud approbans. —*ing*, absorpto *e* (§6) Verbi *to approve*. 106) L. *to see*, videre. —*s* (§6) videt.

videt. 107 & 108) LL. pravam perturbationem. *Cupiditates omnes perrupere suos limites: & ratio semisepulta, sive imbecillis, sive aliud apprehans, pravam perturbationem hanc intuetur.*

109 110 111 112
Anger storms at large,
113 114 115 116 117 118 119
Without an equal Cause: and fell Revenge
120 121 122 123 124 125
Supports the falling Rage. Close Envy bites
126 127 128 129 130 131 132
With venom'd Tooth: while weak unmanly Fear,
133 134 135 136 137 138
Full of frail Fancies, loosens every Power.
139 140 141 142 143 144
Even Love itself is Bitterness of Soul,
145 146 147 148 149
A pleasing Anguish, pining at the Heart.
150 151 152 153 154 155
Hope sickens with Extravagance: and Grief,
156 157 158 159 160
Of Life impatient, into Madness swells,
161 162 163 164 165 166 167
Or in dead Silence wasts the weeping Hours.

109-116) LLL. Ira tempestatem excitat (—*s*, §6) late, sine æqua causa. 117-122) LLL. & crudelis Vindicta fulcit (—*s*, §6) ruentem Rabiem. 123-128) LLL. angusta Invidia mordet (—*s*, §6) venenato dente. 129-138) LLL. dum debilis effeminatus Timor, plenus infirmis imaginationibus, dissolvit (—*s*, §6) universum suum vigorem. 139-149) LLL. Quin Amor ipse est (§5) amarities animæ, amœnus angor, languens (—*ing*, §6) in corde. 150-167) LLL. Spes ægrotat (—*s*, §6) cum deliratione: & Tristitia, vitæ impatiens, in amentia sua intumescit (—*s*, §6) aut in emortuali silentio perdit (—*s*, §6) lacrymosas horas.

168 169 170 171 172 173
These and a thousand mix'd Emotions more,
174 175 176 177 178 179 180
From ever-changing Views of Good and Ill,

181 182 183 184 185
Form'd infinitely various, vex the Mind
186 187 188 189 190 191 192
With endless Storm. Whence, inly-rankling, grows
193 194 195 196
The selfish Thought, a listless Inconcern,
197 198 199 200 201 202 203
Cold, and averting from our Neighbour's Good.
204 205 206 207 208 209 210
Then dark Disgust, and Malice winding Wiles,
211 212 213 214 215
Sneaking Deceit, and coward Villany:
216 217 218 219 220 221 222
At last deep-rooted Hatred, lewd Reproach,
223 224 225 226 227 228
Convulsive Wrath, and thoughtless Fury, quick
229 230 231 232 233 234 235 236
To Deeds of vilest Aim. Even Nature's self,
237 238 239 240 241
Is deem'd, vindictive, to have changed her Course.

168-188) LLL. Hi & mille mixti Motus plures, ex semper variantibus ideis Boni & Mali, formati infinite varii, vexant (—§ 6) animum non intermissa tempestate.

189-203) LLL. Unde, intus putrescens (—*ing*, § 6) crescit (—*s*, § 6) se tantum quærens Propensio, socors incuria, frigida, & avertens (—*ing*, § 6) a nostri vicini (§ 9) bono.

204-215) LLL. Insuper clandestina Alienatio, & Malitia implicans (—*ing*, § 6) dolos, serpens Fraudulentia, & contemptu digna Abjectio.

216-232) LLL. Ad extremum alte radicatum Odium, impudens Calumnia, convulsiones excitans Indignatio, & incogitans Furor, celer ad facinora vilissimi scopi. Adjectivum *vile* in Superlativo (§ 3) desinit in *est*.

233) L. Quin etiam. 234) L. Natura. 235) per apostrophum (§ 9) pro *is*, est. 236) L. ipsa. 237) L. *to deem*, existimare. *is* ab auxiliari *to be* (§ 5) & Supinum (—*d*, § 6) inter se conjuncta (§ 7) Passivum efficiunt. *existimatur*. 238) L. ultionis cupida. 239) L. *to change*, mutare. *to have —d* (§ 6) mutasse. 240 & 241) LL. suum cursum. Ad verbum si transferas, constructio hæc nascetur: Quin etiam Natura ipsa est, existimatur, ultionis cupida, mutasse suum cursum. Per legem accommodandi, de qua in Corollario, hæc prodibit sententia: *Ipsa adeo Natura, ut existimatur, vindictam desiderat de suo cursu mutato.*

APPEN-

APPENDIX

De Pronunciatione Linguæ Anglicæ.

1. NOli mirari Lector, si Appendicem videris tuo meoque voto majorem. Labyrinthum pæne inextricabilem offert hujus linguæ pronunciatio, regularum copia & ambiguitate, varietate exceptionum, perpetuarum denique ambagum fastidio & labore. Conatus ego sum literas singulas ad leges, quam fieri poterat, paucissimas revocare: exemplis vero, ubi res poscere visa est, liberaliter indulsi, eorumque seriem, quo facilius inveniri possent, ordine alphabetico texui: ut Lector vel ea ipsa, quæ desiderat, vel certe quædam iis similia deprehendat, nec dubius & suspensus in lubrico incertarum regularum solo destituatur. Inutilem turbam illarum vocum, quæ minus frequenter occurrunt, dedita opera exclusi; ratus, hunc ipsum, quem attuli, numerum satis superque Lectoris patientiam fatigaturum. Eadem ne abuterer, illo etiam abstinui vocalium longarum, & brevium, ac brevissimarum discrimine, quo incipientes ad desperationem adigi solent. Non requirunt illi principio tam subtilia: deinde ultro, primis elementis imbutos, usus ipse ad reconditiora deducet.

2. *A* plerumque pronunciatur ut æ vel e.
Acts, acta; æcts.
Adage, adagium; ædædsch.
after, post; æfter.
am, sum; æm.
as, sicut; es.
ask, petere; æsk.
away, weg, fort; æwæ.
Case, casus; kæs.
Chamber, cubiculum; tschember.
Damage, damnum; dæmædsch.
Dame, matrona; dæm.
damnable, damnandus; dæmnæb'l.
Face, facies; fæs.
glad, lætus; glæd.
Glass, vitrum; glæss.
Grace, gratia; græs.
Grammar, grammatica; græmmær.
had, habebam, habebat; hædd.
has, habet; hæs.
hast, habes; hæst.
Haste, festinatio; hæst.
have, habere; unde *having*, habens; hæv, hæving.
Lady, matrona, domina; ledi.
Master, dominus; mester seu mister.
Name, nomen; næm.
naval, navalis; nævel.
perhaps, fortasse; perhæps.
Table, mensa; tæb'l.

3. *A* an *l* durum (id eſt, ante *l*, poſt quod ſequitur alia conſonans) perſæpe etiam ante *n*, *r*, *t*, *th*, pronunciatur ut a.

all, omnes; âl.
almoſt, ferme; almoſt.
Altar, altare; altær.
Art, ars; art.
athward, transverſe; æ*th*ward. (Cur hoc *th* literis *curſivis* ubique diſtinguam, dicetur, ubi ſuo ordine de illo agendum erit.)
award, condemnare; award.
call, vocare; câl.
far, procul; far vel fer.
Father, pater; fader.
flagrant, flagrans; flægrant.
Garden, hortus; gard'n.
hard, durus, difficilis; hard vel hærd.
large, latus, magnus; lardſch.
Part, pars; part.
particular, ſingularis; particolær.
Salt, ſal; ſalt.
shall, debeo; ſchall.
Wand, virga; wand.
Want, penuria; want.
War, bellum; war.
warm, calidus; warm.
Watch, excubiæ, horologium; watſch.
Water, aqua; water.

4. Eorum, quæ ab his duabus regulis diſcedunt, memorabiliora ſunt hæc.

a & *an*, articulus unitatis, ein, eine, ſonum habet, qui nec verum a, nec verum e ſit: idcirco a me per *æ curſivum* indicabitur. Sonum huic quam proximum Germani habent in ſua illa populari pronunciatione plurium provinciarum, qua hunc ipſum articulum dubie inter e & a efferunt: es iſt ä Kalb, es iſt än Ochs; pro, ein Kalb, ein Ochs.
accompany, comitari; eccompeni.
and, &; end. Si ſequatur conſonans, in quotidiano ſermone litera *d* ſupprimitur.
Angel, cæleſtis genius; ændſchel.
another, mutuo; ænoder.
anxious, anxius; ænkſchjos.
any, aliquis; ænni.
are, ſumus, eſtis, ſunt; ær.
arreſt, cuſtodiæ tradere; ærreſt.
arrive, advenire; ærreiv.
art, es; ært.
at, ad, apud; et.
Barbarian, barbarus; berberien.
Battel, prælium; bætt'l.
can, poſſum; kæn.
fancy, imaginari; fænſi.
Fare, victus, cibus; fær.
fare well, vale; fær well.
franc, liber; frænk.
France, Gallia; Fræns.
grand, grandis; grænd.
gratify, gratificari; grætifei.
Hand, manus; hænd.
handle, tractare; hænd'l.
Hate, odium; hæt.
hath, habet; hæ*th*.
laſt, ultimus; laſt vel leſt.
Liar, mendax; leier.
Man, homo, vir; men.
Manner, modus; menner.
many, multi; meni.
Marriage, matrimonium; merridſch vel merredſch.
neceſſary, neceſſarius; neſeſſæri.

Pagan,

Pagan, ethnicus; pægæn.
Regard, respectus; rigærd.
Servant, servus; servent.
Star, stella; stær.
than, quam; dæn.
thank, grates agere; *th*ænk.
that, hoc, qui; det.
was, eram; was.
wash, lavare; wasch.

5. Diphthongus *ai* constanter ut æ seu e.
again, rursus; egen vel egin.
against, contra; egenst vel eginst.
ail, ægrotare; æl.
attain, obtinere; ettæn.
Captain, centurio; kæpten vel kæptin.
fain, libenter; fæn.
Gain, lucrum; gæn.
maintain, asseverare; mentæn.
Pair, par; pær.

6. In peregrinis vocabulis *ai* nativum sonum retinet. *laick*, laicus, non sacer; la-ick: *mosaick*, mosaicus; mosa-ick.

7. *Au* & *aw* ut a longum.
Applause, applausus; epplâs.
Author, auctor; â*th*er.
because, quia, ut; bicâs.
Cause, caussa; câs.
Law, lex; lâ.

8. *Ay* ut æ.
Day, dies; dæ.
pray, rogare; præ.
say, dicere; sæ.
Way, via; wæ.
Excipe *ay*, eja, ita; æl.

9. *B* ante *t*, & in fine vocum post *m*, mutum est.
climb, in altum niti; cleim.
Debt, debitum; dett.
Doubt, dubitatio; daut.
Lamb, agnus; læmm.
Limb, artus; limm.
subtle, subtilis; sott'l.
In verbis tamen compositis *b* & *t* distinguuntur.
obtain, obtinere; ab-tæn.

10. *C* ante *e*, *i*, *y*, ut *s* (in quibusdam ut sch) alibi autem ut c latinum, exceptis pauculis, in quibus mutum est.
ancient, antiquus; enschjent.
Care, cura; kær.
cease, desinere; sis.
City, urbs; siti.
Clock, hora; clack.
Comet, cometa; kammet.
Crown, corona; kraun.
curl, crispare; corl.
Cycle, cyclus; seik'l.
Grace, gratia; græs.
gracious, benignus; græschjos.
indict, indicare; indeit.
Ocean, Oceanus; oschjen.
perceive, percipere; perciv.
perfect, perfectus; perfet seu perfit.
at *perfection*, perfectio; perfekschjon.
placed vel *plac'd*, collocatus; plæs'd.
public, publicus; publik.
Scene, scena; sin.
Scepter, sceptrum; septer.
Science, scientia; sei-ens.
succeed, succedere; soksid.
thence, illic; *th*ens.
vicious, vitiosus; vischjos.
Victuals, annona; vittels.

11. *Ch* ut tsch.

Arch, arcus; ertſch.
change, permutare; tſchendſch.
chaste, caſtus; tſcheſt.
Church, eccleſia; tſchortſch.
much, multum; motſch.

Græca ut k, gallica ut ſch. *Christ*, Chriſtus; Kreiſt: *Choler*, ira; koller: *Monarch*, Princeps ſupremus; Manerk: *Chagrin*, moleſtia animi; ſchægrin.

12. *D* in quibusdam mutum aut pæne mutum eſt.
Friendship, amicitia; frinship vel frenship.
handſom, venuſtus; hænſom.
Landlord, caupo; lænlard.
London, Londinum urbs; Lonnen.
Madam, domina; mæem.
Wednesday, dies Mercurii; wensdæ.
worldly, profanum in modum; worrli.

13. *E* mutum eſt in fine vocabuli duas aut plures ſyllabas habentis. *Game*, luſus, ludus; gæm: *Dame*, matrona; dæm: *Prince*, Princeps; Prins. Litera *e*, quæ muta fuit in radice ſeu vocabulo primario, talis etiam permanet in compoſitis ac derivatis. *like*, ſimilis; leik: *Likeneſs*, ſimilitudo; leikneſs. *ſafe*, ſecurus; ſæf: *Safety*, ſecuritas; ſæfti. *ſome*, aliquis; ſom: *where*, ubi; huær: *ſomewhere*, alicubi; ſomhuær. *Spite*, ludibrium; ſpeit: *ſpiteful*, contumelioſus; ſpeit'ful: *Spitefulneſs*, contumelia; ſpeit'fulneſs. *there*, hoc loco, illic; dær: *therefore*, ideo; dærfor. *Grace*, gratia, amœnitas; græs: *graceleſs*, inamœnus; græsleſs.

14. Participia & alia vocabula in *en*, Participia item & Imperfecta ſeu Perfecta in *ed*, ac terminationes Verborum pluraleſque Nominum in *es*, *e* mutum habent. *rotten*, putrefactus; ratt'n: *laden*, invitatus; læd'n: *Maiden*, puella; mæd'n: *loved*, amabat, amatus; lovd: *washed*, lotus; waſch'd ſeu waſcht: *gives*, dat; giv's: *goes*, it; go's: *Thieves*, fures; thiv's. Si tamen ante *ed* occurrat *d* vel *t*, *e* auditur, ne concurſu literarum ſimilium durior fiat oratio. *commanded*, imperatus; commended: *afflicted*, afflictus; efflicted. Par literarum concurſus ut evitetur, *es* finale pronunciatur ut breviſſimum *is*, quoties ante illud reperitur litera ſibilans. Sunt autem ſilibantes *s*, *x*, *z*, & aliæ, in quarum pronunciatione litera *s* auditur. *Witneſſes*, teſtes; witneſſis: *propoſes*, proponit; propoſis: *Horſes*, equi; harſis; *Churches*, templa; tſchortſchis: *Judges*, judices, & *Judge's*, judicis; Dſchodſchis.

15. Ad *e* mutum revocari meretur illud *re*, quod ut *er* vel *'r* profertur; & alia nonnulla vocabula, in quorum medio litera *e* ſupprimitur.
admire, admirari; ædmeier ſeu ædmei'r.
Adultery, adulterium; ædolt'ri.
aſpire, aſpirare; æſpeier ſeu æſpei'r.
Atheiſt, atheus; æth'iſt.
Brethren, fratres; bridern.
Children, liberi, infantes; tſchildern.
courteous, urbanus; cortſchjos.
deſire, deſiderare; diſei'r.
different, diverſus; diff'rent.

every,

every, quisque; evv'ri.
Fire, ignis; feier seu fei'r.
hundred, centum; honderd.
require, requirere; riqueier seu riquei'r.

16. *E* ut *i* in monosyllabis aliisque, cum vel solum, vel ultimum in syllaba est; excepto nimirum *e* muto, de quo paulo ante.
be, esse; bi: unde
being, ejus Participium Præsentis; bi-ing.
believe, credere; bi-liv. & similia ex *be*.
between, inter; bi-twin.
decent, decorum; di-cent.
defend, defendere; di-fend.
Deity, Divinitas; Di-iti.
deliver, liberare; di-livver, & similia ex *de*.
desperate, desperatus; di-spi-ræt.
Devil, malus dæmon; di-v'l.
discre-te, prudens, moderatus; di-scrit.
e-ternal, æternus; *i-ternel*.
E-ve, vesper; iv.
even, æque; i-v'n.
Evening, vesper; i-vning.
Evil, malum; i-v'l.
he, is, ipse; hi.
here, hoc loco; hi'r.
me, mihi, me; mi.
prepare, præparare; pri-pær.
receive, recipere; ri-siv.
return, reverti; ri-torn. & similia ex *re*.
se-ve-re, severus; sivir. *Severity* tamen, severitas; siveriti.
she, ipsa; schi.
since-re, sincerus; sinsir.
the, articulus definitus, der, die; raptim, sono medio inter e & i, quem idcirco per *i cursivum* indicabo; *di*.
we, nos; wi.
ye, vos; ji.
Quibus adde hæc & similia:
yes, ita; jis.
yesterday, heri; jisterdæ.
yet, tamen; jit vel jet.

17. *E*, cum non finit syllabam, ut e: quibus & alia quædam accedunt.
after, post; æfter.
beg, orare; begg.
best, optimus; best.
Brevity, brevitas; breviti.
conserve, conservare; canserv.
Credit, fides; creddit.
defer, prorogare; difer.
Discretion, moderatio; discreschon vel discreschjen.
Egg, ovum; egg.
eject, ejicere; edschect.
elect, eligere; elect.
End, finis; end.
Enemy, hostis; enemi.
ere, prius; er.
ever, unquam, semper; evver.
Flattery, adulatio; fletteri.
Flesh, caro; flesch.
her, ipsa; her.
less, minus; less.
Letter, epistola; letter.
Memory, memoria; mem'ri.
Men, homines; men.
Merchant, mercator; mertschent.
Neglect, negligentia; neglect.
never, nunquam; nevver.

prefer,

prefer, præferre; prifer.
Revenge, vindicta; revendsch.
Servant, servus; servent.
them, iis, eos, eas; dem.
there, illic; dær.
together, simul; tugeder.
well, bene; well.
where, ubi; huær.

18. Diphthongi *ea* frequentior sonus est *i*.

appear, apparere; eppir.
appease, placare; eppis.
Beast, bestia; bist.
beat, ferire; bit.
beneath, infra; bini*th*.
bereave, privare; biriv.
cease, desinere; sis.
cheat, decipere; tschit.
clean, purus; clin.
clear, clarus; clir.
dear, pretiosus; dir.
Eagle, aquila; ig'l.
Ear, auris, spica; ir.
ear, arare; ir.
Ease, commoditas; is.
East, Oriens; ist.
eat, comedere; it.
fear, timere; fir.
Feast, festum; fist.
hear, audire; hir.
Heat, calor; hit.
heave, tollere; hiv.
lead, dirigere; lid.
Leaf, folium; lif.
least, minimus; list.
leave, derelinquere; liv.
Meat, ferculum, cibus; mit.
near, prope; nir.
neat, elegans; nit.
Plea, caussa forensis; pli.
please, placere; plis.
preach, concionari; pritsch.
reach, conari, pertingere; ritsch.
read, legere; ridd.
Reason, ratio; ris'n.
Seat, sedes; sit.
speak, loqui; spik.
Spear, lancea; spir.
teach, docere; titsch.
Tear, lacryma; tir.
teaze, cruciare; tis.
Threat, minæ; *th*rit.
Wheat, frumentum; huit.
Year, annus; jir.

19. In multis *ea* sonat ut *e*: quorum usitatiora hæc sunt:

already, jam; alreddi.
Bear, ursus; ber.
bear, ferre; ber.
Beard, barba; berd.
behead, caput amputare, bihedd.
Bread, panis; bred.
break, frangere; brek.
Breast, pectus; brest.
Breath, halitus; bre*th*. Sed *to breath*, respirare; bri*th*.)
cleanly, pure; clenli.
cleanse, mundare; clens.
dead, mortuus; dedd.
deaf, surdus; def.
Dearth, annonæ caritas; der*th*.
Death, mors; de*th*.
dread, exhorrescere; dredd.
each, quivis, ambo; etsch.
Earl, Comes; erl.
early, mane; erli.
earn, mereri, lucrari; ern.
Earth, terra; er*th*.

endea-

endeavour, conari; indevor.
Feather, pluma; fedder.
great, magnus; gret.
Head, caput; hed.
Health, ſanitas; hel*th*.
heard, auſcultatus; herd.
hearken, auſcultare; herken.
Heart, cor; hert.
Hearth, focus; her*th*.
Heaven, cælum; hevven.
heavy, gravis; hevvi.
jealous, zelotypus; dſchelos.
learn, diſcere; lern.
leaſt, ne; leſt.
Leather, corium; ledder.
Ocean, Oceanus; oſchjen.
Pear, pyrum; per.
Pearl, margarita; perl.
Peaſant, agricola; peſent.
pleaſant, acceptus, gratus; pleſent.
reachleſs, piger; retſchleſs.
read, legebam, lectus; red.
ready, paratus; reddi.
Realm, regnum; relm.
rear, exaltare; rer.
rehearſe, recitare; rihers.
ſearch, inquirere; ſertſch.
Stead, locus; ſtedd.
ſteady, firmus; ſteddi.
ſtealth, furtim; celeriter; ſtel*th*.
ſwear, jurare; ſwer.
ſweat, ſudare; ſwet.
tear, lacerare; ter.
threaten, minari; *th*ret'n.
tread, calcare; tredd.
Vengeance, vindicta; vendſchens.
Wealth, facultates; wel*th*.
wear, ferre; wer.
Weather, tempeſtas; wedder.

20. *Ea* non eſt diphthongus in vocabulis origine latinis, græcis, hebraicis; neque in compoſitis ex particula *re*, vel quorum pars prior in *e* mutum deſinit. *cre-ate*, creare; criæt: *Creature* tamen, res creata; criter. *the-atrical*, theatralis; *th*iætrikel. *Gene-alogy*, genealogia; dſcheniælodſchi. *Ele-azar*, filius Aaronis; Eleæſer. *re-aſſemble*, iterum congregare; reæſſemb'l. *Lineament*, oris notæ, a *line*; linnement. *moveable*, mobilis, a *move*; muvebl. *peaceable*, pacificus, a *peace*; piſebl. *ſerviceable*, utilis, a *ſervice*; ſerviſebl. *thereat*, ſuper hoc, a *there*; deræt. *whereas*, dum, cum, a *where*; huæræs.

21. *Eau* in *Beau*, Troſſulus, & *Manteau*, pallium muliebre, ſonat ut o; in *Beauty*, pulcritudo, eique affinibus, ut iu; in *Flambeau*, fax, ut ai: bo, mento, biuti, flembai.

22. *Ee* diphthongus ut i. *agree*, conſentire; agri: *Bee*, apis; bi: *Beef*, bos, bubula; bif: *been*, Participium Verbi *be*, eſſe; bin: *Queen*, Regina; quin: *ſee*, videre; ſi: *three*, tres; *th*ri. Non eſt diphthongus in quibusdam compoſitis, & derivatis ex *ee* finali. *Pre-eminence*, eminentia; pre-eminens: *re-edify*, reædificare; re-edifei; *where-ever*, ubicunque; huær-evver: *fre-er*, *fre-eſt*, liberior, liberrimus, a *free*; fri-er, fri-eſt.

23. Diphthongus *ei* frequentius ut i.
Conceit, opinio; canſit.
conceive, exiſtimare, concipere; canſiv-

counterfeit, ad archetypum factus; caunterfit.
Deceit, dolus; diſit.
deceive, decipere; diſiv.
Forfeit, crimen; farfit.
inveigle, fallere; invig'l.
Leiſure, otium, tempus vacuum; liſor.
perceive, percipere; perſiv.
Receit, acceptio; riſit.
receive, recipere; riſiv.
Seignior, dominus; ſinjor.
Seiſin, rapina; ſiſinn.
ſeize, in poteſtatem redigere; ſis.
Surfeit, crapula, cruditas; ſorfit.

Excipe hæc, quorum pleraque *ei* ante *gh*, *gn*, aut *n* habent.
eight, octo; ét.
either, alteruter; edder.
feign, fingere; fehn.
Feint, inventum; fent.
Height, altitudo; heit.
Heir, hæres; er.
inveigh, reprehendere; invé.
Neighbour, vicinus; nébor vel néber.
neither, neuter; nedder.
purveigh, proſpicere; porvé.
Reign, regnum; rén.
Sleight, aſtutia; ſleit.
ſtreight, anguſtus; ſtrét.
Vein, vena; ven.
weigh, ponderare; wé.
Weight, pondus; wét.

Ei non eſt diphthongus in peregrinis, & compoſitione ac derivatione quorundam in *e*. *De-ity*, Divinitas; Di-iti: *re-iterate*, iterare; ri-eiteræt; *be-ing*, exiſtens, a *be*; bi-ing: *howbe-it*, utut eſt; haubi-it: *there-in*, ibi; derin: *where-in*, in quo; huærin.

24. *Em*, *en*, plerumque ut im, in, initio vocabulorum.
embark, navim conſcendere; imberk.
Embaſſador, Legatus; imbæſſeder.
embrace, amplecti; imbræs.
employ, uti; implæi.
encourage, animare; incorrædſch.
endeavour, conari; indevor.
engage, obligare; ingædſch.
England, Anglia; Ingklend.
engliſh, anglicus; ingkliſch.

Excipe:
Embers, cinis; embers.
Emblem, emblema; emblem.
Emperor, Imperator; Emp'rer.
Empire, Imperium; Emper.
Empreſs, Imperatrix; Empreſs.
Emption, emptio; emſchjen vel emſchon.
empty, vacuus; emti.
Enemi, hoſtis; enemi.
Enmity, inimicitia; enmiti.
enter, intrare; enter.
Envoy, Legatus; envœi.
Envy, invidia; envi.

25. *Eo* diphthongus ut i.
Dungeon, carcer; dondſchin.
feodal, fiduciarius; fidel.
Feodary, cliens fiduciarius; fidæri.
Feof, bonum fiduciarium; fif.
infeof, in tale bonum immittere; infif.
People, populus; pip'l.
Pigeon, columba; pidſchin.
Surgeon, chirurgus; ſorſchin.

In quibusdam eſt e. *Jeopardy*, periculum; dſchepperdi: *Leopard*, leopardus; lepperd.

Non

Non est diphthongus in græcis, & compositis. *Chameleon*, chamæleon; kæmili-on: *Theology*, Theologia; the-alodschi: *more-over*, insuper; morovver: *pre-ordain*, prius ordinare; pre ardæn: *re-obtain*, denuo obtinere; re-obtæn: *there-of*, inde; dær af.

26. *Eou* fere ut jo, seu io per i valde breve.

courageous, fortis; corrædschjos.
courteous, urbanus; cortschjos.
erroneous, erroneus; erronjos.
hideous, horridus; heidjos.
nauseous, nauseam generans; nasjos.
piteous, miserabilis; pitschjos.
plenteous, abundans; plentschjos.
righteous, justus; reitschjos.

27. *Eu*, & *ew* ut ju.

adieu, vale; æddju.
askew, transverse; æskju.
Eucharist, Eucharistia; Juk'rist.
Europe, Europa; Jurop.
Ew, ovis; ju.
Feud, certamen; fjud.
few, parum; fju.
hew, excavare, excidere; hju.
Jew, Judæus; dschju.
Jewel, gemma; dschju-el.
Lieu, locus; lju vel lu.
Nephew, nepos; nefju.
new, novus; nju.
Pewter, stannum; pjuter.
shew, ostendere; schju vel scho.
skew, oblique, transverse; skju.

Excepta:

blew, cæruleus; blu.
Brewer, cerevisiæ coctor; bru-er.
Crew, cohors, grex; cru.
Dew, ros; du.
drew, ducebat; dru.
Grandeur, magnitudo; grendur.
knew, noveram; nu.
lewd, impudicus; lud.
Lieutenant, præfecturæ genus, locum tenens; leftenent.
neuter, neutrarum partium; nut'r.
shrewd, callidus; schrod.
Steward, præpositus domui; stuærd.
strew, spargere; stro.
threw, jaciebam; thru.
View, aspectus; vi-u.

Eu & *ew* non sunt diphthongi in compositis, ac uno & altero peregrino vocabulo. *here-unto*, huc, ad hoc; hir-ontu: *re-unite*, rursum jungere; rejuneit: *re-ward*, remunerare; riward: *where-upon*, super quo, in quo, huær-oppan: *Mausoleum*, Mausoleum; masoli-om.

28. *Ey* ut e longum, si occupet syllabam vocabuli digniorem, quæ nimirum productiorem sonum habet. In monosyllabis quoque ut e pronunciatur.

convey, deducere; canvé.
obey, obedire; obbé.
Prey, præda; pré.
purvey, providere; porvé.
survey, perlustrare; sorvé.
they, ipsi, -ii; dé.

Si vero occupet syllabam minus præcipuam, quæ in pronunciatione tantum cursim effertur, ut i breve sonat.

Abbey, Abbatia; æbbi.
Attorney, procurator; ættorni.
Barley, hordeum; bærli.

Chimney, caminus; tſchimni.
Honey, mel; honni.
Money, pecunia; monni.

Excipe:

Eye, oculus; ei.
hey-day! o gaudium! o mirum! heidæ.
Key, clavis; ki.

29. *G* ante *e*, *i*, *y*, ut dſch.

Cage, cavea; kædſch.
change, permutare; tſchendſch: unde *chang'd*, permutatus; tſchendſch'd.
Danger, periculum; dendſcher.
diligent, diligens; dilidſchent.
general, generalis; dſchenerel.
Gentleman, Nobilis, dominus; dſchent'l-men.
German, Germanus; Dſchermen.
Giant, gigas; dſchei-ent.
Gypſy, Zingara; Dſchipſi.
Judge, judex; dſchodſch.
ſuggeſt, ſuggerere; ſogdſcheſt.

30. Formata a finitis *ing*, & quæ a Germanico naſcuntur, aliaque nonnulla, pronunciantur ut *ge* & *gi* Germanorum.

Anger, ira; enger.
begging, rogans, a *beg*; begging.
begin, incipere; bigin.
bigger, major, a *big*, magnus; bigger.
Bringer, qui affert; bringer.
Dagger, pugio; dægger.
eager, acer; iger.
Finger, digitus; finger.
forget, oblivisci; farget.
forgive, ignoſcere; fargiv.
Geer, merx; gir.
Geeſe, anſeres; gis.
get, impetrare; get.
gibbous, gibboſus; gibbos.
giddy, vertigine laborans; giddi.
Gift, donum; gift.
gild, inaurare; gild.
gird, cingere; gerd.
Girl, puella; gœrl.
give, dare; giv.
Hunger, fames; honger.
linger, tabeſcere; linger.
longer, longior, a *long*; langer.
meager, macer; miger.
ſinging, canens, a *ſing*; ſinging.
ſtagger, titubare; ſtægger.
ſtronger, firmus, a *ſtrong*; ſtranger.
ſwagger, gloriari; ſwægger.
Tiger, tigris; tiger.
together, ſimul; tugeder.

Singulare eſt *Goal*, carcer; dſchæl.

31. *Gh* initio ut ſimplex *g*; in fine, & ante *t*, mutum eſt, exceptis pauciſſimis.

almighty, omnipotens; almeiti.
although, tametſi; altho.
Borough, arx; boro.
bought, emptus; bât.
bright, fulgens; breit.
cough, tuſſire; caf.
Daughter, filia; dâter.
Delight, delectatio; dileit.
eight, octo; ét.
enough, ſatis; inof vel enof.
fight, pugnare; feit.
Flight, fuga; fleit.
Fright, terror; freit.
Ghoſt, ſpiritus; goſt.
Height, altitudo: heit.
high, altus; hei.
laugh, ridere; laf.
Light, lux; leit.

light

light, facilis; leit.
Neighbour, vicinus; nébor vel néber.
nigh, prope; nei.
nought, nihil; nât.
Plight, ſtatus; pleit.
Plough, aratrum; plau.
right, rectus; reit.
rough, aſper; rof.
ſigh, ſuſpirare; ſei vel ſeit.
Sight, aſpectus; ſeit.
Slight, contemptus; ſleit.
ſought, quæſitus; ſât.
thorough, per; *th*oro.
though, tametſi; *th*o.
thought, cogitabam, cogitatus; *th*ât.
through, per; *th*ru.
wrought, factus, effectus; hrât.

32. *Gm* & *gn*, ſi ſint in eadem ſyllaba, ut m & n.
Apophthegm, apophthegma; æpoſ*th*ém.
arraign, in jus vocare; ærræn.
benign, benignus; binin.
condign, dignus; candin.
feign, fingere: féhn.
Flegm, pituita; flém.
gnaſh, frendere; næſch.
Gnat, muſca; næt.
malign, malignus; mælin.
Reign, regnum; rehn.
Sign, ſignum; ſein.
Sovereign, Princeps ſupremus; ſovverehn.

Cum vero *gm* & *gn* non ſunt in eadem ſyllaba, ad regulam hanc non pertinent. *Aſſignation*, aſſignatio; æſſig-næſchon vel næſchjen: *Benignity*, benignitas; benig-niti: ſic etiam *Dig-nity*, *fleg-matik*, *ig-norance*, *ſtig-matize*. In iis etiam, quæ in *pugn* deſinunt, totum *gn* auditur. *impugn*, impugnare; impugn: *oppugn*, oppugnare; oppugn: *repugn*, repugnare; ripugn.

33. *Gue*, *gui*, ut *ge*, *gi*, omiſſo *u*.
Catalogue, catalogus; kætælag.
Gueſt, hoſpes; geſt.
Guide, dux viæ; geid.
Guilt, culpa; gilt.
Guinea, moneta anglica; ginni.
Plague, peſtis; plæg.
Tongue, lingua; tong.

Excipiuntur:
Ague, febris; ægu.
Anguiſh, anguſtiæ; ænguiſch.
argue, arguere, ejusque participium *argued*; argu, argud.
diſtinguiſh, diſtinguere; diſtinguiſch.
extinguiſh, extinguere; extinguiſch.
languid, languidus; længuid.
languiſh, languere; længuiſch.
ſanguine, ſanguineus; ſænguinn.

34. *H* auditur ut in germanicis, & latinis; exceptis, quæ ſequuntur.
Heir, hæres; er.
Herb, herba; erb.
honeſt, honeſtus; anneſt.
Honour, honor; annor vel anner.
Hour, hora; aur.
humble, humilis; omb'l.
Humour, indoles; jumor vel jumer.
Shepherd, paſtor, opilio; ſcheperd.

35. Vocalis *i* ut ei, in pronomine *I*, ego; in ſyllabis finalibus, quas ſequitur *e* mutum, nulla vel unica interpoſita conſonante; in horum formatis; an *gh* & *gn*, & in horum derivatis; denique ante *ld* & *nd*.
admire, admirari; ædmei'r.

aspire, aspirare; æspei'r.
blind, cæcus; bleind.
Child, proles; tscheild.
crie, clamare; crei. unde *criest*, *cries*, clamas, clamat; *cried*, clamabamus; *Crier*, clamator; crei'st, crei's, crei'd, crei-er.
Crime, crimen; creim.
Desire, desiderium; disei'r.
die, mori; dei.
find, reperire; feind.
Fire, ignis; fei'r.
Hide, cutis; heid.
hide, abscondere; heid.
high, altus; hei.
highly, valde; heili.
Hire, salarium; hei'r.
I, ego; ei.
inspire, inspirare; inspei'r.
Kind, genus; keind.
kind, benignus; keind.
Lie, mendacium; lei.
Life, vita; leif. unde, mutato *f* in *v*, pluralis *Lives*, & adjectivum *lively*, vitalis, vividus; leiv's, leiv'li.
mild, lenis; meild.
Mind, mens; meind.
Night, nox; neit.
oblige, obstringere; obleidsch vel oblidsch.
pride, arrogans; preid.
require, requirere; riquei'r.
Side, latus, ora; seid.
Sigh, suspirium; sei vel seit.
Sight, aspectus; seit.
Sign, signum; sein.
signed, signatus; sein'd.
tie, ligare; tei.
Time, tempus; teim.
tire, fatigare; tei'r.
Wife, mulier; weif.
Wind, ventus; weind vel wind.
writhe, contorquere, deflectere; hreid.

36. Eadem vocalis *i* sonat ut i nostrum initio vocum; in monosyllabis regula priore non comprehensis, eorumque derivatis; ante duas vel plures consonantes; ante unam etiam consonantem in medio vocabulo; in multis denique desinentibus in *ice*, *icle*, *ile*, *ine*, *ise*, *ite*, *ive*.

active, industrius; æctiv.
agile, agilis; æddschil.
Article, articulus; ærticl.
Avarice, avaritia; ævveris.
Benefice, beneficium; bennefis.
bid, dicere; bid.
big, magnus; big.
bigger, major; bigger.
Bill, scheda; bill.
Bishop, Episcopus; Bisschop.
Caprice, animi impetus; kæpris.
captive, captivus; kæptiv.
Christendom, Christi religio; Christendom.
Christian, Christianus; Christien.
Christianity, orbis terrarum christianus; Christieniti.
City, civitas; sitti.
civil, civilis; sivvil.
Critic, criticus; crittik.
did, faciebat; did.
Dinner, prandium; dinner.
Divinity, Divinitas, Theologia; Diviniti.
drink, bibere; drink.
driven, pulsus, compulsus; drivv'n.

Engine,

Engine, machina; indſchinn.
Favourite, gratioſus; fæv'rit.
Gift, donum; gift.
give, dare; giv. unde *given*, datus; *giving*, dans; given, giving.
hidden, occultatus; hidden.
Hill, mons; hill.
him, ipſi, ipſum; him.
his, ſuus; his.
if, ſi; if.
Image, imago; immædſch.
imagine, imaginari; immædſchinn.
imitat, imitari; imitæt.
immediate, proximus; immidiæt.
immenſe, immenſus; immens.
impious, impius; impios vel impejos.
in, in; in.
in-deed, re vera; indid.
infinite, infinitus; infinit.
innocent, innocens; innoſent.
Intereſt, utilitas; innt'reſt.
in-to, in; intu.
irrational, rationis expers; irræſchjonel.
is, eſt; is.
it, id, hoc, *es*; it.
kill, occidere; kill. unde *Killing*, occiſio; killing.
King, Rex; King. unde *Kingdom*, regnum; kingdom.
Limb, artus; limm.
little, parum; litt'l.
live, vivere; liv. unde *living*, vivens; living.
Magazine, promptuarium; mæggæſin.
Malice, malitia; mællis.
marine, maritimus; mærrin.
Milk, lac; milk.
Miſtreſs, domina; miſtreſs.

Office, officium; affis.
Prince, Princeps; prins.
Promiſe, promiſſio; pramis.
rich, dives; ritſch.
riſe, ſurgebat; ris. ejusdemque verbi Participium *riſen*; riſen.
Service, obſequium; ſervis.
ſervile, ſervilis; ſervil.
ſick, ægrotus; ſick.
Sin, peccatum; ſinn.
ſince, poſteaquam; ſins.
Sinning, delicti patratio; ſinning.
Siſter, ſoror; ſiſter.
ſit, ſedere; ſit.
Sitting, ſeſſio; ſitting.
ſix, ſex; ſix.
Thing, res; *th*ing.
think, cogitare; *th*ink.
this, hic, hæc; dis.
till, donec; till.
treatiſe, tractatio; tritis.
Vanity, vanitas; vænitI.
vicious, vitioſus; viſchjos.
Viſit, viſitatio; viſit.
will, velle; will. unde *willing*, volens; willing.
with, cum; with.
writ, ſcripſit; hrit. *written*, ſcriptus; hritten.

37. Excepta a ſuperioribus duabus regulis:

Advice, admonitio; ædveis.
adviſe, admonere; ædveis.
Arithmetic, arithmetica; æret*h*mettik.
arrive, advenire; ærreiv.
Bible, Codex Divinus; Beib'l.
Bird, avis; bœrd.
Buſineſs, negotium; biſneſs.
Cavil, argutiæ; kæv'l.

Chariot,

Chariot, currus; tſcharret.
Children, liberi, infantes; tſchildern.
Chriſt, Chriſtus; Creiſt.
Circle, circulus; ſœrk'l.
climb, in altum niti; cleim.
confirm, confirmare; canſœrm.
Couſin, cognatus; coſ'n.
Deſpite, contemptus; diſpeit.
Device, inventum; diveis.
Devil, malus dæmon; div'l.
dine, prandere; dein.
diverſe, diverſus; deivers.
divine, divinus; divein.
Evil, malum; iv'l.
fine, bellus; fein.
Fir, abies; fœrr.
firm, firmus; fœrm.
firſt, primus; fœrſt.
five, quinque; feiv.
Flirt, jocus; flœrt.
Fortnight duæ hebdomades; fartnit.
Girl, puella; gœrl.
hinder, pone, poſt; hinder.
hither, huc; hedder.
Ice, glacies; eis.
idle, otioſus; eid'l.
incline, inclinare; inclein.
indict, indicare; indeit.
infirm, infirmus; infœrm.
Intrigue, dolus; intrig.
Iron, ferrum; eiern.
Island, inſula; eiland.
Isle, inſula; eil.
Kindred, cognatio; kinderd.
Kirk, eccleſia; kœrk.
likewiſe, ſimiliter; leikweis.
Medicine, medicina; med'ſin.
Mine, fodina, cuniculus; mein.
mine, meus; mein.
Mirth, gaudium; mœrth.
Miſer, Euclio, avarus; meiſer.
nice, delicatus; neis.
nine, novem; nein.
ninth, nonus; neinth.
ordinary, ordinarius; ardneri.
polite, politus; palleit.
Price, pretium; preis.
private, privatus; preivet.
Regiment, regimen; ridſchment.
Reſignation, voluntatis ſubmiſſio; riſignæſchjen vel riſignæſchon.
riſe, ſurgere; reis. unde *riſing*, ſurgens; reiſing.
Sacrifice, ſacrificium; ſæcrifeis.
Sennight, hebdomas; ſennit.
Signal, ſignum; ſignel.
Sir, dominus; ſœrr.
Sirname, cognomen; ſœrrnem.
ſtill, adhuc; ſtill.
Stir, tumultus; ſtœrr.
thether, illuc; *th*edder.
thine, tuus; dein.
third, tertius; *th*œrd.
Thirſt, ſitis; *th*œrſt.
tith, decimus; tei*th*.
Title, titulus; teit'l.
twice, bis; tweis.
Veniſon, ferina; venſen.
Virtue, virtus; vœrtju.
While, mora; hueil.
whilſt, quia; hueilſt.
white, albus; hueit.
Wilderneſs, locus deſertus; wilderneſs.
Window, feneſtra; windo.
windy, ventoſus; windi.
Wine, vinum; wein.

38. Conſonans j ut dſch. *Jack*, Jacobus; Dſchek: *Judge*, judex; dſchodſch.

39. *Ja* pronunciatur i vel omnino silente, vel in j consonantem transeunte.
Carriage, modus agendi; kærredsch. (vel etiam kærridsch.)
celestial, cælestis; sellestjel.
Marriage, matrimonium; merredsch vel merridsch.
Parliament, Senatus maximus; parlement vel parliment.
partial, parti addictus; parschjel.
special, singularis; spesjel.
Excipitur *Diamond*, adamas; dei-mon.

40. Diphthongus *ie* ut i.
atchieve, patrare; ætschiv.
believe, credere; biliv.
besiege, obsidere; bilidsch.
Chief, caput; tschif.
field, campus; fild.
fiend, hostis; find.
friend, amicus; frind.
friendship, amicitia; frinschip.
Grief, fastidium, mœror; grif.
grieve, gravare; griv.
liege, legitimus; lidsch.
Mischief, damnum; mistschiv.
Piece, pars; pis.
pierce, perforare; pirs.
Priest, sacerdos; prist.
relieve, relevare; riliv.
Shield, scutum; schild.
Siége, sedes; sidsch.
Thief, fur; thif.
yield, cedere; jild.
In peregrinis, & aliis quibusdam, *ie* non est diphthongus: illa autem, quæ a nominibus aut verbis in *y*, *ye*, vel *ie* nascuntur, sonum suæ stirpis sequuntur.
ancient, antiquus; ænsi-ent.
Anxiety, anxietas; enksei-eti.
Armies, pluralis ab *Army*, exercitus; ærmis.
Audience, alloquium; âdi-ens.
Client, cliens; clei-ent.
cried, clamamus; *Crier*, clamator; a *crie*, clamare; crei'd, crei-er.
Diet, temperantia; dei-et.
Flies, muscæ, a *Fly*; flei's.
justifieth, innocentem declarat, a *justify*; dschostifei-*eth*.
merrier, *merriest*, lætior, lætissimus, a *merry*; merri-er, merri-est.
Orient, Oriens; ori-ent.
Piety, pietas; pei-eti vel pei-iti.
quiet, quietus; quei-et.
Science, scientia; sei-ens.
Society, societas; sosei-eti.

41. Terminatio *ion* ut jon, per o tamen adeo obscurum, ut ad *e* accedat. Sed *sion*, *tion*, *xion*, ut schon sive schjen. *Union*, conjunctio; junjon: *Occasion*, occasio; ackæschon: *Persuasion*, persuasio; perswæschon: *Confirmation*, confirmatio; canfirmæschon: *Nation*, natio; næschon: *Connexion*, connexio; cannekschon vel cannekschjen.

42. *Kn* ut n. *Knee*, genu; ni: *Knight*, Eques; neit: *know*, scire; no:

43. *L* mutum est in his:
almost, pæne; æmost.
Alms, stips, eleemosyna; æms.
balk, decipere; bâk.
Balm, balsamum; bâm.
Calf, vitulus; câf.
calm, pacare; câm.

Colonel, tribunus militum; cornell.
could, poteram; cudd.
Fault, error; fât.
Folk, populus; fôk.
half, dimidius; háf.
halve, bifariam dividere; hæv.
Palm, palma; pâm.
Psalm, Pſalmus; pſâm.
Qualm, nauſea; quám.
Salve, unguentum; ſâv.
ſhould, debebam; ſchudd.
Souldier, miles; ſodſcher.
talk, loqui; ták.
walk, ambulare; wák.
would, volebam; wudd.

44. *N* finale poſt *m* fit mutum.
Autumn, autumnus; attom.
condemn, damnare; candæm.
damn, damnare; dæm.
Hymn, carmen ſacrum; him.
ſolemn, ſolennis; ſalæm.
Adde *Government*, gubernatio; govverment.

45. *O* ut noſtrum o, ante *e* mutum, ſi nulla vel unica intercedat conſonans; initio vocum; cum finit ſyllabam; ante *l* durum, & *r* durum, poſt quæ nimirum alia conſonans ſequitur; ante *m* & *ck*; in ſyllaba *mon*; poſt literam *w*.
above, ſuper; æbov.
abſolute, ſine conditione, liber; æbſolut.
Advocate, advocatus; ædvokæt.
afford, ſubminiſtrare; efford.
ago, jam; æggo.
alone, ſolus; ælon.
altho', etſi; altho.
among, inter; æmong.
ashore, humi; æſchor.
before, ante; bifor.
behold, ecce; bihold.
bold, audax; bold.
born, geſtatus; born. ſed *born*, natus; barn.
Bullock, juvencus; bullock.
Caſſock, toga; kæſſock.
Cold, frigus; cold.
come, venire; com.
command, jubere; commænd.
commend, commendare; commend.
Covenant, pactum; covvenænt.
covet, concupiſcere; covvit.
Cuſtom, mos; coſtom.
depoſe, deponere; dipos.
done, factus; don.
Foe, hoſtis; fo.
Force, vis; fors.
Fort, munimentum; fort.
fro, citro; fro.
Globe, globus; glob.
Glory, gloria; glori.
go, ire; go.
Gold, aurum; gold.
govern, gubernare; govvern.
ho, o! ho.
hold, tenere; hold.
holy, ſanctus; holi.
Hope, ſpes; hop.
Hord, cumulus; hord.
hover, propendere; hovver.
jolt, concutere; dſcholt.
Kingdom, regnum; kingdòm.
lo, en; lo.
Love, amor; lov.
Memorial, libellus ſupplex; mimoriel.
Mode, conſuetudo; mod.
Moment, momentum; moment.

Monday,

, dies Lunæ; mondæ.
mensis; month.
olus; mor.
n; no.
ullus; non.
iota; not.
notitia; notis.
o.
, obediens; obidient.
bedire; obei.
iiquus; old.
intum; onli.
pertus; op'n.
opinio; opinjon.
iper; ovver.
poema; poem.
ioeta; poet.
aput; poll.
Pontifex Romanus; Pop.
iortus; port.
o; pro.
, propositum; porpos.
toga; rob.
olvere; roll.
impellere; schov.
so.
nditus; sold.
liquis; som.
oblectamentum; sport.
irto ablatus; stoln.
conatus est; strov.
juratus; sworn.
si; tho.
per; thoro.
signum; tok'n.
cebat, dictus; told.
ectigal; toll.
citare; toll.
otus; totel.

Vogue, fama; vogg.
Wo vel *Woe*, infelicitas; wo.
Wolf, lupus; wolf aut wulf.
won, lucratus; won.
Wonder, miraculum; wonder.
Word, verbum; word.
work, laborare; work.
World, mundus; world.
Worm, vermis; worm.
worn, gestatus; worn.
worse, pejor; wors.
worship, adorare; worschip.
worthy, dignus; worthi.
wot, scit; wot.

46. O sæpe in ultimis syllabis ante *n* & *r*, & aliis quibusdam, sonat ut *e* obscurum, ita ut ad *e* accedat.

abandon, derelinquere; æbbend'n.
Actor, actor; æct'r.
Damosel, virgo nobilis; dæm'sel.
inviron, circumdare; inveir'n.
Lesson, institutio; less'n.
Ordonance, mandatum; ard'nens.
Pardon, venia; perd'n.
Patron, patronus; pæt'rn.
Reason, ratio; ris'n.
reasoning, ratiocinatio; ris'ning.
reckon, computare; reck'n.
Rhetoric, rhetorica; ret'ric.
seasonable, tempestivus; sis'nebl.
Sermon, oratio sacra; serm'n.

47. Contra vel certe extra duas regulas præcedentes sonat *o* in permultis vocabulis, quorum hæc sunt ulitatiora:

Accord, pactum; æccard.
behove, decere; bihuv.
betroth, matrimonium promittere; bitroth.

Body, corpus, perſona; baddi.
born, natus; barn.
both, ambo; both.
Broth, juſculum; brath.
Clock, hora; clack.
Coffee, faba turcica; caffi.
Column, columna; callomm.
Comedy, comœdia; cammedi.
Comet, cometes; cammet.
Concord, concordia; cancard.
conſtant, conſtans; canſtent.
content, contentus; cantent. Eodemque modo ſimilia ex *con*.
Corn, frumentum; carn.
Cotton, goſſipium; catt'n.
Croſs, Crux; croſs.
do, facere; du.
Dog, canis; dagg.
Dolour, dolor; dallor.
doth, facit; doth.
droll, jocari; drall.
follow, ſequi; fallo.
for, nam; far.
for, pro; for.
forgive, ignoſcere; fargiv.
Form, forma; farm.
from, a, ab; fram.
Froſt, frigus; fraſt.
Ghoſt, ſpiritus; goſt.
God, DEUS; Gadd.
gone, participium a *go*, ire; gan.
groſs, craſſus; groſs.
Grot, ſpelunca; gratt.
hithermoſt, proximus; hedermoſt.
Holy-day, dies feſtus; hali-dæ.
Honour, honor; annor ſeu anner.
Horſe, equus; hars.
Hoſt, caupo; hoſt.
hot, calidus; hat.
into, in; intu.
long, longus; lang.
Lord, dominus; lard.
loſe, amittere; lus.
loſt, perditus; laſt.
modeſt, modeſtus; maddeſt.
Morning, tempus matutinum, mane; marning.
morrow, cras, mane; marro.
moſt, valde; moſt.
move, movere; muv.
Mylord, Vir Illuſtriſſimus; Milard.
nor, neque; nar.
not, non; nat.
Oblivion, oblivio; ablivjon.
Obſtacle, obſtaculum; abſtæk'l.
Occaſion, occaſio; akkæſchon.
occult, occultus; accolt.
occupy, occupare; akkiupei.
of, articulus Genitivi; af. Si ſequatur conſonans, in quotidiano ſermone *f* omittitur. *of the beſt*, optimi, de optimo; a *di* beſt, pro, af di beſt. *out of Town*, extra urbem; aut a taun, pro, aut af taun. Sic etiam dicitur: *Full of Grief*, plenus mœrore; full a grif.
off, auf ꝛc. âf.
Offence, offenſa; affens.
offer, offerre; affer.
Office, officium; affis.
oft, *often*, ſæpe; aft, aff'n.
on, auf ꝛc. an.
once, aliquando; vons.
one, unus; vann.
operate, efficere; apperæt.
or, vel; ar.
Oracle, oraculum; arækl.
Order, mandatum; arder.

Ox,

Ox, bos; acs.
possible, possibilis; passib'l.
Post, veredi, cursores; post.
Prophet, prophetes; praffet.
prove, probare; pruv.
Rock, rupes; rack.
Rome, Roma; Rum.
rost, torrere; rost.
scorch, torrere; scartsch.
Shoe, calceus; schu.
Short, brevis; schart.
soft, mollis; saft.
Son, filius; son.
Sort, genus; sart.
stop, sistere; stap.
Storm, procella; starm.
strong, validus; strang.
thro, per; *thru*.
to, nota Dativi, & Infinitivi; tu.
together, simul; tugeder.
Torch, fax; tartsch.
tost, torrere; tast vel tost.
Troth, fides; trat*h*.
two, duo; tu.
undermost, infimus; ondermost.
undo, destruere; ondu.
unto, nota Dativi, & Infinitivi; ontu.
Volume, volumen; vallom.
upermost, supremus; opermost.
who, qui; hu.
whom, quem; hum.
whose, cujus; hus.
woe, matrimonium contrahere; wu.
Woman, femina; wumen. *Women*, feminæ; wimin vel wim'n.
wrong, falsus; hrang.
wroth, irritatus; hrat*h*.

48. *Oa* ut o.
approach, accedere; æpprotsch.
Boat, lembus; bot.
cloath, vestire; clot*h*.
Coat, toga; cot.
load, onerare; lod.
Shoar, littus; schor.
Excipe *broad*, latus, amplus; brad; & *abroad*, foris; æbrad.

49. *Oe* ut i. *Oeconomy*, œconomia; ican'mi. Non est diphthongus in quibusdam peregrinis & derivatis.
Aloes, aloe; ællo-es.
Doer, patrator, a *do*, facere; du-er.
Goer, ambulator, a *go*, ire; go-er.
whatsoever, quidlibet; huat-so-ev-ver. Sic & cetera in *soever*.
whoever, quicunque; hu-evver.

50. *Oi* & *oy* ut æi vel œi.
avoid, se subducere; ævvæid.
Choice, electio; tschæis.
destroy, destruere; distræi.
employ, uti; implæi.
Oil, oleum; æil.
toil, laborare; tæil.
Oi non est diphthongus in peregrinis & derivatis. *heroic*, heroicus; hero-ik vel hiro-ik: *stoic*, stoicus; sto-ik: *doing*, faciens, a *do*; du-ing: *going*, vadens, a *go*; go-ing.

51. *Oo* ut u.
aloof, procul; ælluf.
good, bonus; gud.
Moon, luna; mun.
poor, pauper; pur.
too, etiam, nimis; tu.
Excipe hæc, in quibus *oo* est o.
Blood, sanguis; blodd.
Door, porta; dor.
Flood, fluctus; flodd.
Floor, pavimentum; flor.
forsooth, profecto; farsot*h*.

Moor, Maurus; Mor.

52. *Ou* frequentius ut au.

about, circa; æbaut.
confound, pudore afficere; canfaund.
Council, ſenatus; caunſil.
Fountain, fons; faunt'n.
Gout, podagra; gaut.
Houſe, domus; haus.
Mountain, mons; maunt'n.
Mouth, os, oris; mau*th*.
out, ex; aut.
without, ſine; wi*th*aut.

53. Eadem diphthongus *ou* ante *l*, ante *r*, maxime finale, & ante *s* finale, plerumque ſonat ut o.

Behaviour, modus agendi; bihævjor.
Candour, candor; kændor.
Colour, color; color.
Courage, robur animi; corrædſch.
Courier, curſor; corrier.
Courſe, curſus; cors.
Court, regia; cort.
Diſcours, ſermo; diſcors.
dubious, dubius; dubios.
Errour, error; error.
Favour, favor; favor.
flouriſh, florere; floriſch.
four, quatuor; for.
laborious, laborioſus; læbborios.
nouriſh, nutrire; noriſch.
odious, odioſus; odios.
ſojourn, commorari; ſodſchorn.
Soul, anima; ſol.
various, varius; værios.

54. A duabus regulis præcedentibus abeunt, quæ ſequuntur:

accouter, veſtire; æccuter.
although, etſi; al*th*o.
Bloud, ſanguis; blodd.
bought, emptus; bât.
brought, allatus; brât.
could, poteram; cudd.
Country, regio; contri.
Couple, par, duo; cop'l.
Couſſin, cognatus; coſſ'n.
double, duplex; dob'l.
enough, ſatis; inof vel enof.
Floud, fluctus; flodd.
fought, pugnatum; fât.
foul, immundus; faul.
fourty, quadraginta; farti.
Hour, hora; aur.
nought, nihil; nât.
ought, debebat; aliquid; ât.
our, noſter; aur.
ſhould, debebam; ſchudd.
ſought, quæſitus; ſât.
thorough, per; *th*oro.
though, tametſi; *th*o.
thought, cogitabam; *th*ât.
through, per; *th*ru.
touch, tangere; totſch.
tough, durus; toff.
Trouble, perturbatio; trob'l.
Troup, cohors; trup.
would, volebam; wudd.
wrought, laboratum; hrât.
you, vos; ju.
young, juvenilis; jong.
your, veſter; jur.
Youth, juventus; ju*th*.

55. *Ow* plerumque ut au.

allow, tribuere; ællau.
Flower, flos; flau'r.
how, quomodo; hau.
now, nunc, jam; nau.
Power, poteſtas; pauer.

Excipe:

Excipe:
, infra; bilo.
n, inficiari; diſſon.
fluere; flo.
, ſequi; fallo.
, creſcere; gro.
, ſanctum facere; hallo.
, ſcire; no.
ledge, cognitio; nalledſch.
profundus; lo.
w, cras, mane; marro.
debito teneri; ô.
proprius; fateri; on.
, oſtendere; ſcho.
tardus; ſlo.
cuſtodire; ſto.
, conjicere; *th*ro.
d, erga, verſus; toward.
. *P* inter *m* & *t*, ac initio græ-
m aliquot, mutum eſt. *empti*,
us; emti: *tempt*, tentare; temt:
, Pſalmus; Sâm vel Pſâm. Ad-
ceipt, chirographum de accepto;

. *Ph* plerumque ut f: niſi in
ſyllabas diducendum ſit. *Philo-*
, Philoſophia; filaſſofi: *Epi-*
epitaphium; epiteff: *Triumph*,
phus; treiomf: *up-hold*, ſu-
are; op-hold: *Shep-herd*, opi-
ſcheperd.
. *Qu* in gallicis plerumque ut *q*
; alioqui more latinorum au-
. *conquer*, expugnare; canker:
uerade, perſonatorum conven-
maſkeræd. At *Quality*, quali-
kwaliti: *quick*, vivens; kwick:
tion, quæſtio; kweſtjon vel
ſtjen: *quake*, tremere; kwæk:
quit, liber; kwit: *quoth*, dicebat;
kwo*th*.

59. *R* mutum eſt in his pauculis.
Harſh, fumus; hæſch.
Harslet, viſcera; hæſſlet.
Marlborough, urbs; Malborro.
Marſh, humus paludoſa; mæſch.
Parlour, locus alloquii; pælor.
Partridge, perdix; pætridſch.
Purſe, marſupium; poſs.

60. *S* durum fit initio & fine, in medio autem tum, cum præcedit aut ſequitur conſonantem. Pronunciatur ut ſch ante *u*, *ue*, *ui*, & ſyllabas finales *eate*, *eous*, *ia*, *iaſm*, *iaſt*, *ient*, *ier*, *ion*. *Sugar*, ſaccharum; ſchugger: *preſume*, opinari; preſchjum: *ſure*, ſecurus; ſchur: *ſue*, rogare; ſchu vel ſu; *Suit*, libellus ſupplex; ſchut: *nauſeate*, nauſeare; naſchjæt: *Enthuſiaſm*, enthuſiaſmus; en*th*uſchiaſm: *tranſient*, tranſiens; trænſchjent: *Paſſion*, animi perturbatio; pæſſchon: *Penſion*, pecunia annua; penſchon.

61. *S* mutum eſt in *Island*, *Isle*, inſula, & *Viſcount*, Vicecomes ſeu Burggravius; eilænd, eil, veicaunt.

62. *Sch* ut ſk: *School*, ſchola; ſkul. *ſchoolar*, literatus; ſkaller. At *Schiſm*, ſchiſma; ſiſm: *ſchedule*, ſcheda; ſiddull.

63. *Sh* ut ſch. *Fiſh*, piſcis; fiſch: *Fleſh*, caro; fleſch: *ſhall*, debeo; ſchall: *ſhe*, ipſa; ſchi.

64. *T* ante *ous*, *eous*, *uous*, ut tſch. *covetous*, cupidus; cov'tſchjos: *beauteous*, formoſus; biutſchjos: *righteous*, juſtus; reitſchjos: *virtuous*, virtute præditus; vertſchjos.

65. T

Moor, Maurus; Mor.

52. *Ou* frequentius ut au.

about, circa; æbaut.
confound, pudore afficere; canfaund.
Council, senatus; caunsil.
Fountain, fons; faunt'n.
Gout, podagra; gaut.
House, domus; haus.
Mountain, mons; maunt'n.
Mouth, os, oris; mau*th*.
out, ex; aut.
without, sine; wi*th*aut.

53. Eadem diphthongus *ou* ante *l*, ante *r*, maxime finale, & ante *s* finale, plerumque sonat ut o.

Behaviour, modus agendi; bihævjor.
Candour, candor; kændor.
Colour, color; color.
Courage, robur animi; corrædsch.
Courier, cursor; corrier.
Course, cursus; cors.
Court, regia; cort.
Discours, sermo; discors.
dubious, dubius; dubios.
Errour, error; error.
Favour, favor; favor.
flourish, florere; florisch.
four, quatuor; for.
laborious, laboriosus; læbborios.
nourish, nutrire; norisch.
odious, odiosus; odios.
sojourn, commorari; sodschorn.
Soul, anima; sol.
various, varius; værios.

54. A duabus regulis præcedentibus abeunt, quæ sequuntur:

accouter, vestire; æccuter.
although, etsi; al*th*o.
Bloud, sanguis; blodd.
bought, emptus; bât.
brought, allatus; brât.
could, poteram; cudd.
Country, regio; contri.
Couple, par, duo; cop'l.
Cousin, cognatus; coss'n.
double, duplex; dob'l.
enough, satis; inof vel enof.
Floud, fluctus; flodd.
fought, pugnatum; fát.
foul, immundus; faul.
fourty, quadraginta; farti.
Hour, hora; aur.
nought, nihil; nât.
ought, debebat; aliquid; ât.
our, noster; aur.
should, debebam; schudd.
sought, quæsitus; sát.
thorough, per; *th*oro.
though, tametsi; *th*o.
thought, cogitabam; *th*ât.
through, per; *th*ru.
touch, tangere; totsch.
tough, durus; toff.
Trouble, perturbatio; trob'l.
Troup, cohors; trup.
would, volebam; wudd.
wrought, laboratum; hrát.
you, vos; ju.
young, juvenilis; jong.
your, vester; jur.
Youth, juventus; ju*th*.

55. *Ow* plerumque ut au.

allow, tribuere; ællau.
Flower, flos; flau'r.
how, quomodo; hau.
now, nunc, jam; nau.
Power, potestas; pauer.

Excipe:

currere; ronn.
claudere; schott.
, subditus; sobdschect.
ct, brevis; socsinct.
sol; sonn.
ss, opprimere; soppress.
se, obruere; sorpreis.
, suspectus; sospect.
ph, triumphus: treiomf.
deformis; oggli.
te, ultimus; oltimæt.
le, inhabilis; on-æb'l.
voidable, inevitabilis; on-æideb'l.
, sub; onder.
uf; op.
ld, sustentare; op-hold.
auf; oppan.
ost, seu *opermost*, supremus; permost.
urgere; ordsch.
os, nobis; os.
injuste occupare; jusorp.
, extremus; ottmost.
Alibi ut *u* nostrum sonat.
, liber, sine conditione; æb-it.
alludere; ællud.
bestia; brut.
de, certa veritas; sertitud.
, ducere; candus.
, excludere; exclud.
e, fortuna; fartun.
de, gratus animus; grætitud.
cithara: lut.
rudis; rud.
de, servitus; servitud.
, statutum; stætut.
A dictis regulis declinant hæc:

accrue, accrescere; æccru.
actual, existens; æctuel.
Adventure, casus; ædventer.
Affluence, copia; æffluens.
blue, cæruleus; blu.
Bull, taurus; bull.
bury, sepelire; bœrri.
Business, negotium; bissness.
busy, occupatus; bissi.
Censure, censura: senser.
Century, centuria; senturi.
Custer, copia; closter.
Conjecture, conjectura; candschecter.
continue, continuare; cantinu.
Creature, res creata; criter.
Due, debitum; du.
Duty, officium; duti.
fabulous, fabulosus; fæbulos.
Failure, error; fæler.
frugal, frugalis; frugæl.
full, plenus; full. sicque omnia ex eo composita, ut *faithfull*, *carefull*, *wilfull*, &c.
indue, donare; indu.
Measure, mensura; missur.
Minute, particula horæ; minnit.
Nature, natura; næter.
Pleasure, oblectatio; plæscher.
pull, trahere; pull.
punish, punire; ponisch.
pursue, persequi; porsu.
push, pellere; pusch.
Ruin, ruina; ruin.
Scripture, scriptura; scriptscher.
Statue, statua; stætu.
Study, studium; stoddi.
subdue, subjicere; sobdu.
true, verus; tru.
Truth, veritas; truth.

value, æstimare; vællu.
Venture, casûs; venter.
Virtue, virtus; vœrtju.
usual, usitatus; jusuel.

72. Consonans *v*, non ut f, more Germanorum; sed ut apud Gallos aliosque, sono inter *f* & nostrum anglicumque *w* medio. *vain*, vanus; *vein*, vena; ut in gallico *vaine* & *veine*.

73. Præcedente g, *ua* ut æ. *Guard*, custodia; gærrd: *Guarantee*, vas, præs; gærenti. Sed *Language*, lingua; lenguædsch.

74. Diphthongus *ui* post *b*, *c*, *d*, ut i; post *j*, *r*, *s*, ut u. *build*, ædificare; bild: *Circuit*, circuitus; serkit: *Conduit*, ductus; condit. At *Juice*, succus; dschus: *Bruise*, contusio; brus: *Fruit*, fructus; frut: *Recruit*, supplementum; ricrut: *Suit*, libellus supplex; schut. De syllabis *gui* & *qui* nihil novi hic dicendum occurrit. In peregrinis quibusdam *ui* non est diphthongus. *Gratuity*, donum gratuitum; grætju-iti: *puissant*, potens; pju-issent: *Jesuit*, Jesuita; Dschesu-it.

75. Diphthongus *uy* ut ei. *buy*, emere; bei: *Buyer*, emptor; bei-er.

76. *W* mutum est ante *r*, & in aliquot aliis sequentibus.
Answer, responsum; anser.
aukward, ineptus; åkærd.
awry, curvus; ærrei.
froward, fastidiosus; froærd.
Houswife, œconomiæ præposita; hossif.
swelt'ry, respirationem impediens; soltri.
Swoon, defectio animi; saun.
Sword, gladius; sord.
two, duo; tu.
Wrath, ira; hrath.
Wreck, naufragium; hreck.
write, scribere; hreit.
Wrong, injustitia; hrang.

77. *Wh* ut hu.
what, quod, quid; huát.
when, quando; huén.
where, ubi; huær.
which, qui; huitsch.
who, qui; hu.
whole, totus; huol vel hol.
why, quare; huei.

78. *X* in finalibus *xion* & *xious* ut ksch. *Complexion*, temperamentum corporis; complekschon: *anxious*, anxius; ænkschjos.

79. *Y* ut ei in fine monosyllaborum, ac desinentium in *fy* & *ply*, omnibusque aliis finalibus tonicis; & ante *e* finale mutum, nulla vel una tantum interposita consonante.
adry, sitiens; ædrei.
amplify, amplificare; æmplifei.
apply, applicare; æpplei.
awry, curvus; ærrei.
bely, mendacio fallere; bilei.
by, per; bei.
certify, demonstrare; sertifei.
Chyle, chylus; keil.
comply, cedere; camplei.
cry, *crye*, clamare; crei.
deny, negare; dinei.
descry, detegere; discrei.
dye, mori; dei.
edify, ædificare; edifei.
espy, explorare; ispei.

fly,

fly, volare; flei.
fortify, communire; fartifei.
gratify, gratificari; grætifei.
lye, jacere; lei.
Lyre, lyra; leir.
my, meus; mei; in sermone vulgari, mi.
occupy, occupare; akkjupei.
Outcry, exclamatio, a *cry*; autcrei.
purify, purgare; pjurifei.
reply, respondere; riplei.
shy, cautus; schei.
sly, astutus; slei.
spy, explorare; spei.
supply, supplere; sopplei.
thy, tuus; dei.
Thyme, thymum; theim.
try, experimentum capere; trei.
Type, typus; teip.
why, quare; huei.
wry, curvus; hrei.

80. In aliis, nominatim in plerisque peregrinis, ut i.
Ability, habilitas; æbbiliti.
accómpany, comitari; eccompeni.
ángry, iratus; engri.
bury, sepelire; bœrri.
cárry, ducere; kærri.
Cómpany, societas; campeni.
Cómpetency, æmulatio; camp'tensi.
daily, quotidianus; dæli. & similia Adjectiva in *ly*.
dálly, nugari; dælli.
Egypt, Aegyptus; Idschipt.
énvy, invidere; envi.
évery, quivis; evv'ri.
fáncy, imaginari; fænsi.
húmbly, humiliter; ombli.
húrry, properare; horri.
Hypocrisy, simulatio; hippacrisi.
Liberty, libertas; liberti.
márry, matrimonium inire; merri.
Móny, moneta; monni.
physical, physicus; fisikel.
presently, statim; presentli. Sic & alia Adverbia in *ly*.
prétty, elegans; pritti.
rálly, irridere; rælli.
sórry, tristis; sarri.
súlly, fœdare; solli.
tárry, morari; tærri.
váry, variare; væri.
very, profecto; verri.

Excipe *Tyrant*, tyrannus; teirent: *tyranny*, tyrannis; teirenni.

81. *Y* initio ante vocales est j consonans. *Year*, annus; jir: *your*, vester; jur.

82. *Z* ut *s*. *Zephyr*, Zephyrus; sefir: *surprize*, obruere; sorpreis. Terminatio *zier*, ut lene schjer. *Glazier*, vitriarius; glæschjer.

83. Sæpissime consonantes euphoniæ gratia in fine vocis aut inter duas vocales geminantur, quod plurima ex allatis exemplis ostendunt.

EXEMPLUM,

ex L. V Telemachi.

THe *first Question was, which of all Men are most free. Some an-*
Di færst questjon(questjen)was,huí'sch af âl men ær most fri. Som an-
swerd, 't was a King, who had an absolute Power over his People, and
serd, 't was *a* King, hu hædd*æn* æbsolut pauer ovver his Pip'l, end(en)
had conquer'd all his Enemies. Others maintain'd, that 't was a Man, who
hædd cankerd âl his ennemi's. Oders mentænd, det 't was *a* mæn, hu
had sufficient Riches to gratify all his Desires. Others said, 't was a Man,
hædd soffisient ritschis tu grætifei âl his disei'rs. Oders sæd, 't was *a* mæn,
who being never marry'd, travell'd all his Life-time through divers Countries,
hu bi-ing nevver merrid, trævelld âl his leif-teim *th*ru deivers contri's,
without being ever subject to the Laws of any Nation. Others
wi*th*aut bi-ing evver sobdscheЄt tu di lâs af ænni næschon(næschjen).Oders
fancied, that it was a Barbarian, who living upon Hunting in the midst
fænsid, det it was *a* Berberien, hu living oppan honting in *di* midst
of the Woods, was independent upon any Government, and subject
af(a) *di* wuds, was indipendent oppan ænni govverment, end(en)sobdscheЄt
to no Manner of Want. Others thought, it was a Man newly made free,
tu no menner af(a) want. Oders *th*ât, it was *a* mæn njuli mæd fri,
who, coming out of a rigourous Servitude, enjoy'd more than any other the
hu, coming aut af *a* rigoros servitud, indschæid mor dæn ænni oder di
Sweets of Liberty. Others, at last, ventur'd to say, that it was a
swits af(a) liberti. Oders, et last (lest) venterd tu sæ, det it was *a*
dying Man, because Death freed him from all Troubles, and all Men put
dei-ing mæn, bicâs de*th* fri'd him fram âl trob'ls, end âl men pott
together had no longer any Power over him. . . . . . . The most free of
tugeder hædd no langer ænni pauer ovver him. . . . . . . Di most fri- af
all Men, answer'd I, is he who can be free even in Servitude it self: in what
âl men, anserd ei, is hi hu kæn bi fri ivn in servitud it self: in huât
Condition or Country soever a Man be, he is most free, when
candischon(candischjen) ar contri so-evver *a* mæn bi, hi is most fri, huén
he fears the Gods, and none but them; in short, that Man is truly free,
hi firs di Gadds, end(en) nonn bot dem; in schart, det mæn is truli fri,
who, desingag'd from all Manner of Fear, or anxious Desire, is
hu, disingædsch'd fram âl menner af(a) fir, ar ænkschjos disei'r, is
subject to the Gods and his Reason only.
sobdscheЄt tu di Gadds end(en) his ris'n onli.

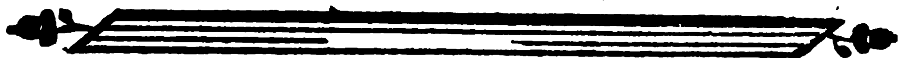
Hoc

Hoc est:

Prima quæstio erat, quinam omnium hominum essent maxime liberi. Respondebant aliqui, esse Regem, qui suprema potestate suo populo imperet, hostibus omnibus superatis. Alii asseverabant, liberrimum esse hominem, cui satis opum suppetat, unde omnia sua desideria expleat. Alii ajebant, eum esse, qui nunquam matrimonio astrictus, per omnem vitam peregrinetur, diversas oras circumiens, neque tamen ullius gentis legibus subjectus. Erant qui somniarent, liberrimum esse barbarum, qui media inter nemora venatione sola vivens, nec ab ullius imperio pendeat, nec genus ullum egestatis sentiat. Quibusdam visum, esse hominem nuper in libertatem emissum, qui gravi servitute egressus, plusquam alius quicunque libertatis dulcedine perfruatur. Nonnulli denique eo delapsi sunt, ut dicerent, liberrimum esse hominem morientem: quandoquidem mors omnibus eum perturbationibus expedit, nec homines omnes juncta opera ullam jam dehinc potestatem exercere in eum queunt. . . . . . Liberrimus hominum omnium, respondi ego (Telemachus), ille est, qui liber manere vel in ipsa servitute potest: quocunque in statu aut loco fuerit, liberrimus homo est, si Deos timeat, nec quenquam præterea: verbo, is vere liber est, qui omni genere timoris & anxii desiderii abjecto, tantummodo Diis & suæ rationi subjectus est.



INSTITUTIONES LINGUÆ GERMANICÆ.



1. Literarum Germanicarum in libris hæc est forma & vis:

𝔄 𝔄e 𝔅 ℭ 𝔇 𝔈 𝔉 𝔊 ℌ ℑ 𝔎 𝔏 𝔐 𝔑 𝔒 𝔒e 𝔓 𝔔 ℜ
𝔞 𝔞̈ 𝔟 𝔠 𝔡 𝔢 𝔣 𝔤 𝔥 𝔦 𝔧 𝔨 𝔩 𝔪 𝔫 𝔬 𝔬̈ 𝔭 𝔮 𝔯
a æ b c d e f g h i j k l m n o œ p q r

𝔖 𝔗 𝔘 𝔘e 𝔙 𝔚 𝔛 𝔜 ℨ
𝔰 𝔰 ß 𝔱 𝔲 𝔲̈ 𝔳 𝔴 𝔵 𝔶 𝔷
ſ s ſſ t u i v w x y z

2. Articulus, nominibus præponi solitus, triplex est; masculinus der, femininus die, neutrius generis das. Ejus hæc est declinatio:

	Singularis.			*Pluralis.*
	Masc.	*Fem.*	*Neut.*	*Omnium generum.*
Nom.	der	die	das	die
Gen.	des	der	des	der (deren)
Dat.	dem	der	dem	den (denen)
Accus.	den	die	das	die

Vocativus Germanorum semper est idem cum Nominativo, & Ablativus cum Dativo: quapropter a me omittuntur.

3. De nominum declinationibus inter ipsos Germaniæ populos non omnino convenit, provinciis aliis alia sectantibus. Ad intelligendum & explicandum satis erit, tabellam hanc intueri, in qua per lineam transversam (—) significo nomen ipsum, quale in Lexico occurrit, nondum ullo additamento mutatum.

	Singularis.	*Pluralis.*
Nom.	—	—, e, en, n, er
Gen.	—, s, es, en, ens, (adject. er)	—, e, en, n, er
Dat.	—, e, en, (adject. em, er)	n, en, ern seu eren
Accus.	—, en (adject. es)	—, e, en, n, er

Nota

Nota *adject.* quam parentheſi incluſam vides, indicio eſt, eam ter-
ıationem ſolis adjectivis competere. Præterea vocales a, o, u, ſæpe
ılurali mutantur in ä, ö, ü. Der Mann, *vir*; die Männer, *viri*: das
ıtt, *folium*; des Blattes, *folii*; die Blätter, *folia*: das Gut, *bonum*;
Gütern, vel, ut alii malunt, denen Güteren, *bonis*: groß, *magnus*; mit
ßer Geduld, *magna cum patientia*; in großem Hunger, *in magna fame*.

4. Adjectiva, cum vel nullus articulus, vel articulus unitatis (ein,
, ein, *unus*, *una*, *unum*) ea præcedit, maſculinum formant in er, fe-
ıinum in e, neutrum in es. Cum autem ante ſe habent articulum der,
das, omnia genera in e exeunt. Klug, *prudens*; kluger Rath, *prudens*
ilium; ein kluger Mann, *vir prudens*; eine kluge Frau, *prudens matrona*;
kluge, die kluge, das kluge, *hic*, *hæc*, *hoc prudens*. Deinceps ordinariam
linationem (§ 3) ſequuntur.

5. Tam adjectiva, quam adverbia, in comparativo aſciſcunt er vel
in ſuperlativo eſt aut ſt, vel etiam iſt; et a, o, u, mutant in ä, ö, ü,
ɦtig, *potens*; mächtiger, *potentior*; mächtigſt, der mächtigſte, *potentiſſimus*:
, *longus*; länger, *longior*; längſt, den längſten, *longiſſimum*: geſchwind,
; geſchwinder, *citius*.

6. Verborum conjugatio eſt una tantum, quæ verbis auxiliaribus
us ſuſtentatur; haben, *habere*; ſeyn, *eſſe*; werden, *eſſe*.

7. Conjugatio Verbi haben.

	Ego, ich.	Tu, du.	Ille, er.	Nos, wir.	Vos, ihr.	Illi, ſie.
:at. Præſens.	habe,	haſt,	hat:	haben,	habet,	haben.
	habeo,	habes,	habet:	habemus,	habetis,	habent.
nperfectum.	hatte,	hatteſt,	hatte:	hatten,	hattet,	hatten.
	habebam,	habebas,	habebat:	habebamus,	habebatis,	habebant.
ræteritum.	habe gehabt,	haſt gehabt,	hat gehabt:	haben gehabt,	habet g.	haben gehabt.
	habui,	habuiſti,	habuit:	habuimus,	habuiſtis,	habuerunt.
lusquamperfect.	hatte g.	hatteſt g.	hatte gehabt:	hatten g.	hattet g.	hatten gehabt.
	habueram,	habueras,	habuerat:	habueramus,	habueratis,	habuerant.
ıturum.	werde haben,	wirſt h.	wird haben:	werden haben,	werdet haben,	werden haben.
	habebo,	habebis,	habebit:	habebimus,	habebitis,	habebunt.
:rativus.	habe:			habet.		
	habe:			habete.		

Con-

	Ego, ich.	Tu, du.	Ille, er.	Nos, wir.	Vos, ihr.	Illi, sie.
Conjunct. Præsens.	habe,	habest,	habe:	haben,	habet,	haben.
	habeam,	habeas,	habeat:	habeamus,	habeatis,	habeant.
Imperfect. I.	hätte,	hättest,	hätte:	hätten,	hättet,	hätten.
	haberem,	haberes,	haberet:	haberemus,	haberetis,	haberent.
Imperfect. II.	haben würde,	h. würdest,	h. würde:	haben würden,	h. würdet,	h würden.
	habiturus essem,	h. esses,	hab. esset:	habituri essemus,	h. essetis,	h. essent.
Præteritum.	gehabt habe,	g. habest,	g. habe:	gehabt haben,	g. habet,	gehabt haben.
	habuerim,	habueris,	habuerit:	habuerimus,	habueritis,	habuerint.
Plusquamp. I.	gehabt hätte,	g. hättest,	g. hätte:	gehabt hätten,	g. hättet,	gehabt hätten.
	habuissem,	habuisses,	habuisset:	habuissemus,	habuissetis,	habuissent.
Pl. II.	würde gehabt haben,	würdest g. h.	würde g. h.	würden g. h.	würdet g. h.	würden g. h.
	habiturus fuissem,	h. fuisses,	h. fuisset:	habituri fuissemus,	h. fuissetis,	h. fuissent.
Futurum I.	haben werde,	h. werdest,	h. werde:	haben werden,	h. werdet,	h. werden.
	habiturus sim,	habiturus sis,	h. sit:	habituri simus,	h. sitis,	habituri sint.
Futur. II.	werde gehabt haben,	wirst g. h.	wird g. h.	werden g. h.	werdet g. h.	werden g. h.
	habuero,	habueris,	habuerit:	habuerimus,	habueritis,	habuerint.

Infinitivi Præsens. haben. habere. Præteritum. gehabt haben. habuisse. Futurum. haben werden. habiturum esse.

Participium Præsentis. habend. habens. Supinum seu Participium Præteriti. gehabt. habitum, habitus.

Gerundium. zu haben. habendi, ad habendum.

8. Conjugatio Verbi seyn.

	Ego, ich.	Tu, du.	Ille, er.	Nos, wir.	Vos, ihr.	Illi, sie.
Indicat. Præsens.	bin,	bist,	ist:	sind,	seyd,	sind.
	sum,	es,	est:	sumus,	estis,	sunt.
Imperfectum.	war,	warest,	war:	waren,	waret,	waren.
	eram,	eras,	erat:	eramus,	eratis,	erant.
Præterit.	bin gewesen,	bist gewesen,	ist gewesen:	sind gewesen,	seyd gewesen,	sind gewesen.
	fui,	fuisti,	fuit:	fuimus,	fuistis,	fuerunt.
Plusquamperf.	war gewesen,	warest g.	war gewesen:	waren g.	waret g.	waren gewesen.
	fueram,	fueras,	fuerat:	fueramus,	fueratis,	fuerant.
Futurum.	werde seyn,	wirst seyn,	wird seyn:	werden seyn,	werdet seyn,	werden seyn.
	ero,	eris,	erit:	erimus,	eritis,	erunt.
Imperativus.		sey:			seyd.	
		esto;			este.	
Conjunctivi Præsens.	sey,	seyst,	sey:	seyn,	seyd,	seyn.
	sim,	sis,	sit:	simus,	sitis,	sint.
Imperfectum I.	wäre,	wärest,	wäre:	wären,	wäret,	wären.
	essem,	esses,	esset:	essemus,	essetis,	essent.

Imper-

Ego, ich. Tu, du: Ille, er. Nos, wir. Vos, ihr. Illi, sie.

Imperfect. II. seyn würde, seyn würdest, seyn würde: seyn würden, s. würdet, s. würden.
forem, fores, foret: foremus, foretis, forent.

Præteritum. gewesen sey, gewesen seyst, gewesen sey: gewesen seyn, g. seyd, gew. seyn.
fuerim, fueris, fuerit: fuerimus, fueritis, fuerint.

Plusquamp. I. gewesen wäre, g. wärest, g. wäre: gewesen wären, g. wäret, g. wären.
fuissem, fuisses, fuisset: fuissemus, fuissetis, fuissent.

Plusq. II. würde gewesē seyn, würdest g. s. würde g. s. würden g. s. würdet g. s. würden g. s.
futurus fuissem, f. fuisses, f. fuisset: futuri fuissemus, f. fuissetis, f. fuissent.

Futurum I. seyn werde, seyn werdest, seyn werde: seyn, werden, seyn werdet, seyn werden.
futurus sim, futurus sis, futurus sit: futuri simus, futuri sitis, futuri sint.

Futurum II. werde gewesen seyn, wirst g. s. wird g. s. werden g. s. werdet g. s. werden g. s.
fuero, fueris, fuerit: fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitivi Præsens. seyn. Præteritum. gewesen seyn. Futurum. seyn werden.
esse. fuisse. fore.

Participium Præsentis. wesend. Supinum seu Participium Præteriti. gewesen.
existens. qui fuit.

Gerundium. zu seyn.
existendi, ad existendum.

9. Conjugatio Verbi werden.

Verbum werden nunc primarium est, nunc auxiliare. Cum primarium est, significat *fieri*: sed id non est hujus loci. Cum auxiliare est, per gallicum *etre*, aut italicum *essere* explicandum est: quod genus auxiliare ad verbum exponi latine in hac Conjugatione non potuit: satis erit, Tempora ipsa præ oculis habere.

Ego, ich. Tu, du. Ille, er. Nos, wir. Vos, ihr. Illi, sie.

Indicat. Præsens. werde, wirst, wird: werden, werdet, werden.
Imperf. wurde (ward) wurdest (wardst) wurde (ward) wurden, wurdet, wurden.
Præterit. bin worden, bist worden, ist worden: sind worden, seyd worden, sind worden.
Plusq. war worden, warest worden, war worden: waren w. waret w. waren w.
Futurum. werde werden, wirst w. wird werden: werden werden, werdet w. werden w.

Imperativus. werde: werdet.

Conjunctivi Præsens. werde, werdest, werde: werden, werdet, werden.
Imperfectum I. würde, würdest, würde: würden, würdet, würden.
Imperfect. II. werden würde, w. würdest, w. würde: w. würden, w. würdet, w. würden.
Præteritum. worden sey, worden seyst, worden sey: worden seyn, worden seyd, w. seyn.
Plusquamp. I. worden wäre, w. wärest, w. wäre: worden wären, w. wäret, w. wären.
Plusq II. würde worden seyn, würdest w. s. würde w. s. würden w. s. würdet w. s. würden w. s.
Futurum I. werden werde, w. werdest, w. werde: werden werden, w. werdet, w. werden.
Futur. II. werde worden seyn, wirst w. s. wird w. s. werden w. s. werdet w. s. werden w. s.

Infinitivi Præsens. werden. Præteritum. worden seyn. Futurum. werden werden.
Participium Præsentis. werdend. Supinum seu Participium Præteriti. worden.
Gerundium. zu werden.

Observa, ubique a me positum esse worden: nam geworden non est Verbi hujus auxiliaris, sed Verbi *fio*: id in Spicilegio meo paulo post occurret.

10. Tabella Conjugationis ordinariæ.

Ego, ich. Tu, du. Ille, er. Nos, wir. Vos, ihr. Illi, sie.

Indicativi Præsens. liebe, liebest, liebet: lieben, liebet, lieben.
amo, amas, amat: amamus, amatis, amant.

Imperfectum. liebete, liebetest, liebete: liebeten, liebetet, liebeten.
amabam, amabas, amabat: amabamus, amabatis, amabant.

Præteritum. habe geliebet, hast geliebet, hat geliebet: haben geliebet, habet g. haben g.
amavi, amavisti, amavit: amavimus, amastis, amarunt.

Plusquamperf. hatte geliebet, hattest g. hatte g. hatten geliebet, hatten g. hatten geliebet.
amaveram, amaveras, amaverat: amaveramus, amaveratis, amarant.

Futurum. werde lieben, wirst lieben, wird lieben: werden lieben, werdet lieben, werden l.
amabo, amabis, amabit: amabimus, amabitis, amabunt.

Imperativus. liebe: liebet.
ama: amate.

Conjunctivi Præsens. liebe, liebest, liebe: lieben, liebet, lieben.
amem, ames, amet: amemus, ametis, ament.

Imperfectum I. liebete, liebetest, liebete: liebeten, liebetet, liebeten.
amarem, amares, amaret: amaremus, amaretis, amarent.

Imperfect. II. lieben würde, lieben würdest, lieben würde: l. würden, l. würdet, l. würden.
amaturus essem, amat. esses, amaturus esset: amaturi essemus, a. essetis, a. essent.

Præteritum. geliebet habe, g. habest, g. habe: geliebet haben, g. habet, geliebet haben.
amaverim, amaveris, amaverit: amaverimus, amaveritis, amaverint.

Plusquamp. I. geliebet hätte, g. hättest, g. hätte: geliebet hätten, g. hättet, g. hätten.
amassem, amasses, amasset: amassemus, amassetis, amassent.

Plusq. II. würde geliebet habē, würdest g. h. würde g. h. würdē g. h. würdet g. h. würdē g. h.
amaturus fuissem, a. fuisses, a. fuisset: amaturi fuissemus, a. fuissetis, a. fuissent.

Futurum I. lieben werde, l. werdest, lieben werde: lieben werden, l. werdet, l. werden.
amaturus sim, a. sis, amaturus sit: amaturi simus, amaturi sitis, amat. sint.

Futur. II. werde geliebet haben, wirst g. h. wird g. h. werden g. h. werdet g. h. werdē g. h.
amavero, amaveris, amaverit: amaverimus, amaveritis, amaverint.

Infinitivi Præsens. lieben. Præteritum. geliebet haben. Futurum. lieben werden.
amare. amasse. amaturum esse.

Partici-

Participium Præsentis. liebend. amans. Supinum & Participium Præteriti. geliebt. amatum, amatus.

Gerundium. zu lieben. amandi, ad amandum.

Observa, literam e ante st & t libere posse ac solere omitti: dicitur enim liebest & liebst, liebet & liebt, liebete & liebte, geliebet & geliebt; sic etiam habet & habt.

Syllaba ge in Supino seu Participio Præteriti usitata non est in illis Verbis, quæ originis germanicæ non sunt, sed e Latio aut aliunde adoptata. regieren, a latino *regere;* regieret, non geregieret: prophezeyen, a semigræco *prophetare*, prophezeyet, non geprophezeyet: banketiren, comessari, ab italico *banchettare;* banketiret, sine ge. atque ita in aliis, quæ fere in iren aut ieren desinunt.

11. Verbum Passivum nihil est aliud, nisi Verbum auxiliare werden cum Supino ejus Verbi, quod conjugandum occurrit. ich werde gehöret: *audior;* ab hören, *audire:* er ist gehöret worden, *auditus est;* non geworden.

12. In Verbis Neutris sæpe pro auxiliari haben usurpatur seyn, nulla tamen sensus mutatione. stehen, *stare;* ich bin gestanden, *steti:* gehen, *ire;* er ist gegangen, *ivit.*

13. Verba Anomala seu Irregularia sunt, quæ vocalem seu diphthongum Præsentis in Imperfecto mutant: ut, ich finde, *reperio:* ich fand, *reperiebam;* ich weiche, *cedo;* ich wich, *cedebam.* De his, quæ difficultatem maximam afferre discentibus solent, in mea Methodo nihil est cur labores: omnia ultro se tibi in Spicilegio sistent. Duo tantum observa, quæ, ne Spicilegium plus justo diffunderetur, in eo dedita opera prætermisi. Primum est, quod a, o, u, in pluribus Germaniæ provinciis, cum Verbum Anomalum est, in secunda et tertia persona singulari Præsentis Indicativi, & in toto Imperfecto Conjunctivi, mutantur in ä, ö, & ü. ich schlage, du schlägst, er schlägt, *ferio, feris, ferit:* ich schlug, *feriebam;* schlüge, schlügest, schlüge, &c. *ferirem, ferires, feriret,* &c. Alterum est, eisdem Verbis in Imperativo singularis numeri ab optimis auctoribus e in fine non addi. schlag, *feri!* geh, *i!*

14. Ex Verbis Compositis alia inchoantur a particulis inseparabilibus, alia a separabilibus. Inseparabiles eæ sunt, quæ per totam conjugationem Verbo suo constanter præfixæ manent. Separabiles autem in Præsenti & Imperfecto Indicativi, itemque in Imperativo, post suum Verbum rejiciuntur. Verstehen, *intelligere;* ich verstehe, *intelligo;* versteh mich, *intellige me.* at aufstehen, *sur-*

surgere, ich stehe auf, *surgo*; steh auf, *surge*. In Catalogo Particularum, quem Spicilegio subjunxi, separabiles omnes per præfixum a teri:cum (*) distinguuntur. Animadverte discrimen, quod in Supino & Gerundio inter has Particulas perpetuo intercedit. In Supino particulæ inseparabiles augmentum ge omnino recusant, separabiles autem inter se et Verbum recipiunt. Sic verstehen in Supino facit verstanden sine ge, aufstehen vero aufgestanden. Gerundii signum zu eodem modo particulis separabilibus postponitur, seu inter ipsas et Verbum interseritur; inseparabilibus contra ita præponitur, ut in verbis simplicibus fieri solet. aufzustehen, *surgendi*, *ad surgendum*: zu verstehen, *intelligendi*, *ad intelligendum*.

15. De Syntaxi, ut in aliis linguis, tam Europæis, quam Orientalibus, ita in Germanica taceo: cum enim id unum mihi sit propositum, ut Lector explicare libros ope Lexici discat, nihil attinet regulis eum onerare, ad loquendum & scribendum duntaxat necessariis. Quem casum regant Præpositiones & Verba, etiamsi nescias: mentem tamen scribentis assequi, & lingua tibi nota exprimere, satis commode poteris. Si legas, gutes Muths seyn: in Lexico invenis, gut significare *bonus*, Muth, *animus*, seyn *esse*. Meministi, es & s (§ 3) indicare Genitivum. Inde orietur phrasis, *boni animi esse*. Non te docueram ego, ita loqui Germanos: an tamen dubitabis, eandem esse sententiam, quam in latino illo, *bono animo esse*? Idem dico de sequentibus: ich bin des Willens, ich bin des Sinns; *in ea voluntate*, *in ea sententia sum*: etwas möglichstes Fleißes thun, *facere aliquid summa diligentia*: meines Wissens, *quod sciam*: meines Erachtens, *meo judicio*. In his & similibus, ubi notio vocabulorum e Lexico deprehensa est, constructionem ad linguæ tuæ consuetudinem ipse accommodabis. Sæpe id facere in literarum commercio ipsi Germani coguntur, cum novos sibique ad eum diem ignotos loquendi modos legunt. Denique in difficilioribus Lexica paulo meliora succurrunt, &, uti nominum genera indicant, ita phrasin implexam enodant.

16. Præpositiones cum articulo sæpissime conflantur, ita ut sola ultima articuli litera supersit. zum Feuer, pro zu dem Feuer, *ad ignem*: aufs Land, *in agrum*, *rus*; pro auf das Land. Particulæ in, an, von, sequente m, suum n amittunt. im Weinkeller, pro in dem, *in cella vinaria*: am Ufer, pro an dem, *in littore*: vom Herren, pro von dem, *a domino*. Pro particula es non raro solum s ad finem vocabuli prioris affigitur. weil mirs gefällt, pro mir es, *quia mihi placet*: wie sichs geziemet, pro sich es, *uti decet*: wie stehts? wie gehts? pro steht es, geht es; *quo modo res se habet*?

17. Fi-

17. Finis vocabulorum nonnunquam differtur, idque per duas virgulas (ꞏ) aut lineam (-) indicatur. eine Reichs= und Handelsstadt, pro eine Reichsstadt und Handelsstadt, *urbs Imperii & emporium*: Freund= und Feindschaft, pro Freundschaft und Feindschaft, *amicitia & inimicitia*: in geist- und weltlichen Sachen, pro in geistlichen und weltlichen, *in rebus sacris & civilibus*. Vel etiam contra; das Getreid schlägt auf und ab, pro schlägt auf und schlägt ab, *frumenti pretium crescit, & imminuitur*.

18. Diversæ tot provinciarum Germaniæ dialecti nonnihil distantiæ inter se scribendi genera effecerunt. Incredibile multis videbitur, quod dicturus sum. Tam multiplex & per totam Germaniam diffusa varietas ex una potissimum litera pendet. Ea est vocalis e, quæ alibi addita, alibi detracta, miram hanc diversitatem induxit. unsre, unsere, *nostri*: den Brüdern, Brüderen, *fratribus*: ändern, änderen, *mutare*: dem Freunde, dem Freund, *amico*: Gut, Guet, *bonum*: Bruder, Brueder, *frater*: dieser, diser, *hic, iste*: liegen, ligen, *jacere*: Lügen, Lugen, *mendacia*: Glaube, Glaub, *fides*: hielt, hielte, *tenebat*: ich habe, ich hab, *habeo*: zurücke, zuruck, *retro*: Bürger, Burger, *civis*: Schlösser, Schlosser, *serarum faber*: gebückt, gebuckt, *inclinatus*: nam ä, ö, ü, superimpositum sibi e gestant. In his, quæ sexcenties occurrunt, ad explicandum plerumque parum aut nihil interest, adsitne illud e, an absit.

19. Auxiliaria haben & seyn in præterito & plusquamperfecto frequentissime omittuntur. sobald er es gesagt, id est, gesagt hat, vel gesagt hatte, *ut primum dixit*, vel *dixerat*: welcher gestanden, id est, gestanden ist, *qui stetit*: welcher ermordet worden, pro ermordet ist worden, *qui occisus est*: wie ich gemeldet: nimirum habe, *prout commemoravi*: nachdem du gesehen, pro gesehen hast, *postquam vidisti*. Sive autem ponantur, sive omittantur auxiliaria, attendendum ad Verba lassen, *sinere, jubere*, sehen, *videre*, hören, *audire*, mögen & können, *posse*, heissen, *jubere*, wollen, *velle*, lernen, *discere*, müssen, *debere*, dörfen, *audere*, *libere posse*: quorum, loco Supini, Infinitivus usurpatur. er hat ihn lassen umbringen, *jussit eum occidi*; non gelassen: er hat müssen fliehen, *fugere debuit*; non gemußt: ich habe dich lernen kennen, *didici nosse te*; non gelernet.

20. Post Verba dicendi, narrandi, & similia, pro Latinorum Infinitivo Germani Conjunctivum amant. er sprach, du wärest abwesend; *dicebat, te absentem esse*. ich antwortete, ich könne nicht; *respondebam, non posse me*. er erzählet, es sey eine Brunst entstanden; *narrat, incendium exortum esse*.

21. Multi participia in end, quæ activa sunt, passivo sensu usurpant. die tragende Liebe, *amor, quo in te ferar*: die besorgende Gefahr, *periculum, quod*

quod timetur. Imo & participium futuri passivi per idem activum in end & præpositum zu repræsentant. die zu verrichtenden Arbeiten, *suscipiendi labores.*

22. Articulus der, die, das, & ein, eine, sæpe a suis substantivis per interjecta plura vocabula divelluntur. der in hiesiger Stadt schon ein ganzes Jahr lang anwesende Graf, id est, der Graf, *Comes, in hac urbe jam toto anno præsens:* eine durch ganz Norwegen unerachtet des scharfen Verboths übliche Gewohnheit, id est, eine Gewohnheit, *consuetudo, per totam Norvegiam recepta, non obstante severo interdicto.*

23. Cum explicationem aggrederis, attende particulas separabiles, quæ a Verbis suis (§ 14) avulsæ, interdum longe rejiciuntur. er arbeitet seine Briefe selten recht aus. particula aus hoc loco præpositio esse non potest, cum nullum post se nomen habeat; sed ad Verbum arbeiten revocanda est, & quærendum in Lexico ausarbeiten, *elaborare.* Tum demum & intermedia in Lexico indaga, ubi sein *suus*, Brief *epistola*, selten *raro*, recht *bene*, invenies. Collige: *raro suas epistolas bene elaborat.*

24. Euer, Sein, Sie, cum pro titulis seu honoris gratia adhibentur, Verbum plurale regunt, etiamsi de uno vel cum uno tantum homine sermo sit. Euer vel Eure Gnaden waren abwesend, *Illustris Tua Dominatio erat absens.* Seine Excellenz haben also befohlen, *Sua Excellentia (Excellentissimus Dominus) ita jussit.* non war, aut hat. Sie honoris ergo usurpatur, cujuscunque ætatis aut sexus hominem alloquare. wie sprechen Sie? *quid dicis?* Eodem modo pluralem poscunt Dieselbe, Hochdieselbe, Höchstdieselbe, quæ pro vulgari pronomine er aut sie reverentiæ gratia inseruntur.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

25. Nunquam omittendum e memoria illud e, quod (§ 18) varietatem dialectorum maxima ex parte constituit: ut, si vocabulum alterutro modo scriptum non occurrat, altero investigetur.

26. Litera e, ac diphthongi ä, & ö, quæ inter se proximæ cognatæ sunt, passim commutantur. Reperies erzählen & erzehlen, *narrare*; betreffend & betröffend, *pertinens*; merklich, mörklich & märcklich, *notabilis, memorabilis.* Horum uno non invento, ad alterum tertiumve te conferes.

27. Sic etiam i, y, & ü, uti sono pares sunt, ita in scribendo sæpissime permiscentur. Wirth & Würth, *caupo:* wir & wür, *nos:* bey & bei, *apud:* Meynung & Meinung, *opinio:* über & yber, *super, ultra:* übrig & ybrig, *reliquus.*

28. Vbi

28. Vbi alii fimplex f, ß, z, & k fcribunt: ibidem alii duplices ponunt, ff, ff, tz, & ck vel ckh. laufen & lauffen, *currere:* Preußen & Preussen, *Borussia:* Herz & Hertz, *cor:* gedenken, gedencken, imo & gedenckhen, *cogitare.* Ea ergo cum quærentur, fi non occurrant fimplices, ad duplices confuge; vel contra. Imo ipfæ literæ c & k perfæpe commutandæ erunt. Kreuz & Creuz, *crux:* Kloster & Closter, *domicilium religiosum.*

29. Diminutiva, pro varietate provinciarum, fiunt additis fyllabis chen aut gen, lein, le, vel etiam fola litera l. Mann, *vir, homo*; Männchen, Männgen, Männlein, Männle, Männl, *vir parvus, homulus, homuncio.*

30. Syllaba isch ad finem appofita e fubftantivo adjectivum facit. Oesterreich, *Austria;* österreichisch, *austriacus:* Tyrol, *Tyrolis;* tyrolisch, *tyrolensis.*

31. Initio vocabulorum permutantur paffim vor & für, ac un & ohn, ipfæque etiam præpofitiones vor & für. Vorwitz & Fürwitz, *curiositas:* unkräftig & ohnkräftig, *infirmus:* vor Furcht & für Furcht aut Forcht, *præ timore.* Cavendus illorum error, qui pro unweit, *prope*, unlängst, *haud ita pridem*, fcribunt nicht unweit, nicht unlängst, & fimilia: quæ contrarium fenfum gignunt: nam un aut ohn vocabulo præfixum negationem inducit, æque ut Latinorum *in.* gelehrt, *doctus*; ungelehrt, *indoctus.*

32. Particulæ da, hie, wo, initio vocabulorum modo accipiunt, modo rejiciunt literam r. dabey & darbey, *eo loco, ibidem:* davon, darvon, *exinde, ex eo loco, ex ea re:* hiemit & hiermit, *per hoc, cum hoc:* womit & wormit, *cum quo.*

33. Magna commoditas eft linguæ germanicæ, quod Subftantivorum omnino omnium primam literam facit majorem: quo figno Subftantiva ab omnibus aliis orationis partibus facillime dignofcuntur. Band, *tænia*; band, *ligabam, ligabat:* Gewinn, *lucrum;* gewinn, *lucrare:* Graben, *fossa*; graben, *fodere:* Würde, *Dignitas*, würde, *fieret:* Lügen, *mendacia*; lügen, *mentiri, mentimur, mentiuntur.*

34. Nefcio quis ufus vel abufus vocabulis plurimis inutiles quasdam fyllabas tum initio præfixit, tum ad finem fuffixit: eæ fimpliciter negligendæ funt, & vocabulum fine illis indagandum. Tales funt an, ab, ein, für, vor, all, initio; o, en, ens, ad calcem. anheut, anfonft, anerlauben, anverlanget; pro heut, *hodie*; fonft, *alias, alio tempore;* erlauben, *concedere;* verlanget, *desideratus.* abhalten (einen Rath, einen Gottesdienst) einberichten, einvernehmen; pro halten, *celebrare (senatum, rem divinam)* berichten, *referre;* vernehmen, *audire, auscultare.* fürdauren, vorfinden, allhiesig; pro dauren, *durare;* finden, *invenire*; hiesig, *hujus urbis, hujus loci.*

dahe-

dahero, bishero, anhero; pro daher, *quapropter*; bisher, *hactenus*, *hucusque*; anher, *huc*. weilen, dieweilen, endlichen, wiewohlen, gütlichen, ursprünglichens; pro weil vel dieweil, *quia*; endlich, *denique*; wiewohl, *quanquam*; gütlich, *benigne*; ursprünglich, *ab ipsa origine*, *in ipso fonte*. Adde auferlegen, pro auflegen, *imponere*.

35. Ad legendas epistolas eo animo accedendum, ut cogites, posse & solere in iis omne genus errorum occurrere: qui & in libros non pauci irrepunt. Reperies vill & vihl pro viel, *multus*, *multum*; Spihl pro Spiel, *lusus*, *ludi*; beede aut beide pro beyde, *ambo*; zue pro zu, *ad*; Weesen pro Wesen, *rei natura*, seelig pro selig, *beatus*; wolte, solte, pro wollte, *volebam*, *vellem*, sollte, *debebam*, *deberem*; vnd, vnter, pro und, *&*, unter, *sub*; ewr, Fewr, pro euer, *vester*, Feuer, *ignis*.

36. Cum nullius e linguis omnibus fœcunditas major sit in procreandis vocabulis, quam germanicæ: fieri non potest, ut omnia vocabula nova & e duobus aliis conflata vel in uberrimo Lexico inveniantur. Sed si investigetur pars vocabuli utraque, facile vera ejus notio evolvetur. ein Taubenaug non occurret: quære partes ambas seorsum, & videbis Taube, *columba*, Aug, *oculus*; proinde significari *oculum columbinum*, simplicem, minime callidum aut astutum. Geldsucht, Sehnsucht. Reperies Sucht, *lues*, *contagio*; Geld, *pecunia*; sehnen (sich) *desiderare*, *concupiscere*. Est ergo Geldsucht contagio pecuniæ, seu morbus avaritiæ; Sehnsucht morbus cupiditatis, vehemens desiderium. Legis kummerfrey. Kummer est *ægritudo* animi, frey *liber*. itaque kummerfrey animus doloris expers, sine ægrimonia. Non reperies in quolibet Lexico hieherkommen aut emporsteigen; sed hieher, *huc*; kommen, *venire*; empor, *sursum*; steigen, *ascendere*. unde nascuntur, *huc venire*, *sursum ascendere*. Sic in Spicilegio meo, e quo Composita omnia brevitatis ergo exclusi, simplex requirendum erit, unde postea in totius vocabuli notitiam venies. Ex entkam rejice particulam ent, & quæsito simplici kam intelliges, esse Imperfectum Verbi kommen. Restitue jam ablatam particulam ent, ut fiat entkommen: de quo Lexicon te docebit, idem esse, quod *effugere*, *evadere*: ejusque Imperfectum est entkam.

37. Pronomina derselbe, derjenige, derselbige, *ille*, simul dupliciter declinantur; nimirum prima syllaba ut articulus, ultima ut adjectivum: desselben, desjenigen, desselbigen, *illius*: demselben, demjenigen, demselbigen, *illi*: & sic deinceps.

38. Vocabula wegen, halben, halber, pronominibus attexuntur, interposito t, vel et. dessentwegen, *propter hoc*: meinethalben, *propter me*: unsertwegen, *propter nos*: eurenthalben, *propter vos*.

39. Quæ-

39. Quædam vocabula eleganter separantur, insertis in medium aliis. Talia sunt obgleich & obschon, *etsi*; vorher, *ante*, *antea*; umher, *circa*; aliaque hujusmodi e duobus conjuncta. ob ich ihn gleich nicht kannte, *etsi eum non noveram*: ob du ihn schon beleidiget hattest, *quanquam eum offenderas*: sie liefen vor dem Wagen her, *ante vehiculum præcurrebant*: alle stehen um den Gefangenen her, *omnes captivum circumsistunt.*

40. Invenies Lexica, in quibus Composita ac Derivata omnia suæ stirpi subjiciuntur. Ibi vocabula Schluß, *clausula*, Diebsschlüssel, *clavis adulterina*, unverschlossen, *apertus*, *non obseratus*, ausschließen, *excludere*, beschließen, *concludere*, zuschließen, *occludere*, & reliquam familiam universam sub capite suo Schloß invenies. Difficultatem hanc aliqua ex parte leniet Catalogus Particularum, quem post Spicilegium propono: is enim, rejecta particula, quæ Verbo præfigitur, initium quærendæ stirpis ostendit.

41. Ubertas linguæ ac dialectorum varietas non permittit, ut ullum Lexicon vocabula omnia complectatur: nunquam tamen deerit cognata vox aliqua, unde cognoscere de tua possis. Leges, eine baldige Beförderung. Lexicon suggeret, bald esse *brevi*, Beförderung, *promotionem*, ut Firmicus loquitur: eam ergo *propediem futuram* e vocabulo baldige intelligis. Eodem modo scies, in Bälde significare *paulo post*, *brevi*. E Lexico discis, diesseits esse *cis*, *ex hac parte viciniore*; unzahlbar, *innumerabilis*; Eigenthum, *possessio*, *bonum proprium*; erklecken, *sufficere*. Judica igitur, diesseitig esse *citimum*, *id quod ex nostra parte est*; Unzahl, *copiam innumerabilem*; Eigenthümer, *rei possessorem*; erklecklich, *sufficientem*.

42. Poetica licentia est, cum ob majorem facilitatem i aut e supprimitur: quod nonnulli per apostrophum (') indicant. ew'ger pro ewiger, *æternus*: vor'ger, *prior*, pro voriger: Feu'r pro Feuer, *ignis*.

43. In Spicilegio meo Verborum Supina irregularia constanter suo augmento seu syllaba ge prævia spoliavi, quod id pluribus de caussis multo commodius videretur. Ne vero Lector crederet, ea vocabula esse plena & integra, notam ubique præfixi, quæ de omissa syllaba ge admoneret.

44. In eodem Spicilegio prætermittendos duxi Imperativos illos, & secundas tertiasque personas Præsentis Indicativi, in quibus ie in eu quibusdam in Provinciis mutatur; ut geuß, geußest, geußt, *funde*, *fundis*, *fundit*; a gießen, *fundere*. In his omnibus si pro eu substituas ie, prodibit Verbum a te quæsitum.

45. In meo Particularum Catalogo primitivas tantum enumeravi, e quibus infinitus pene aliarum numerus oritur, quæ e diversa primarum copulatione nascuntur, in longissimam seriem extendendæ, si recensere

singillatim omnes animus fuisset. Breviter sic habeto: vel ea in Lexico tota invenies, qualia legis; vel certe divisa, si separatim particulas, rursusque seorsum stirpem seu Verbum quæsieris. Nunc, Amice Lector, Spicilegium cum Particularum Catalogo præteri, statimque Exercitationem satis jam ad eam comparatus aggredere.

SPICILEGIUM

Eorum, quæ in Lexicis reperiri non solent, & in Foro aut Epistolis usurpantur.

A.

abgeschienen, elapsus.
abhülflich, decretorius, efficax.
all, aller, initio vocabulorum vim quandam & incrementum eis addit. allerhöchst, summus, supremus: allergnädigst, summe venerandus, clementissimus; clementissime; allmöglichster Fleiß, summa diligentia.
alldieweil, alldieweilen, quia.
allermänniglich, quivis, omnes; omnibus.
allfordersist, præsertim, præcipue.
als. 1. ut, sicut, quasi. 2. quam, quantum. 3. quando. 4. sic, igitur. 5. *post comparationes*, quam. grösser als ich, major me. übler als man glaubet, pejus quam creditur. 6. *post negationes*, nisi, præterquam. keiner als du, nemo nisi tu. niemand als die Soldaten, nemo, præterquam milites. 7. als wie, sicut. 8. als ob, quasi.
anbey, simul.
andere. ein so andere, aliqui.
anderte, secundus.
anderweit, alibi, aliunde. anderweitig, alius, aliunde petitus.
anerwogen, quia.
anmit, cum hoc, per hoc.
annebens, insuper, præterea.
anrucks, retro, vicissim.
Arche. 1. arca. 2. agger.
aß, assest, aß, &c. edebam, bas, bat, &c. ab essen, edere.
aufhabend, incumbens, debitus. aufhabende Pflicht, officium meum, tuum, suum. ein aufhabender Brief, aufhabendes Geld, pecunia, epistola reddenda.
Aufwand, expensa.
ausfindig machen, invenire. Ausfindigmachung, inventio.
ausgleichen, compensare.
Auskunft, notitia.
ausnehmend, singularis, excellens.

B.

*bachen, backen, pistus, frixus seu frictus. Supinum a bachen, backen, pinsere, frigere.

band,

band, bandest, band, ꝛc. ligabam, bas, bat, &c. a binden.
barg, bargest, barg, ꝛc. abſcondebam, bas, bat, &c. a bergen.
barst, barstest, barst, ꝛc. crepabam, bas, bat, &c. a bersten.
bath, bathest, bath; vel batt, battest, batt, ꝛc. rogabam, bas, bat, &c. a bitten.
beangenehmen, approbare, acceptare.
beede, cum derivatis. Vide in Lexico beyde ꝛc.
befahl, befahlest, befahl, ꝛc. jubebam, commendabam, bas, bat, &c. a befehlen.
befiehl, jube, commenda. a befehlen.
befiehlst, befiehlt, jubes, commendas, jubet, commendat. a befehlen.
befilche, ꝛc. jubeo, commendo, &c. quaſi a befelchen.
befliß, beflissest, befliß, ꝛc. ſtudebam, bas, bat, &c. a befleißen. beflissen, Supinum ab eodem. item ſtudioſus, ſedulus.
befohlen, Supinum a befehlen, jubere, commendare.
befolgen, exequi.
begann, begannest, begann, ꝛc. incipiebam, bas, bat, &c. a beginnen.
begonnen, Supinum. ab eodem.
begunnte, est, e, ꝛc. incipiebam, bas, bat, &c. ab eodem.
Behelf, neceſſitas, remedium neceſſitatis.
behelligen, importunum eſſe.
Behörde, convenientia, conveniens.
behörig, conveniens, debitus.
bemüßiget, adactus.
beschehen, accidere. Eſt etiam Supinum ab eodem.
bescheiden (sich) exiſtimare.
*bethen, Supinum a bitten, rogare.
betrog, betrogest, betrog, ꝛc. decipiebam, bas, bat, &c. betrogen, Supinum. a betriegen.
*betten, Supinum. a bitten, rogare.
bewog, bewogest, bewog, ꝛc. movebam, bas, bat, &c. bewogen, Supinum. a bewegen, movere.
beybehalten, conſervare. Beybehaltung, conſervatio.
Bezug, acceptio.
birg, abſconde. a bergen.
birgest, birgt, abſcondis, abſcondit. ab eodem.
birst, crepa. a bersten.
birstest, crepas. ab eodem.
biß, bissest, biß, ꝛc. mordebam, bas, bat, &c. a beißen.
*bissen, Supinum. ab eodem.
*blasen, Supinum. a blasen, flare.
blieb, bliebest, blieb, ꝛc. reſtabam, bas, bat, &c. a bleiben.
*blieben, Supinum. ab eodem.
blies, bliesest, blies, ꝛc. flabam, bas, bat, &c. a blasen.
bog, bogest, bog, ꝛc. flectebam, bas, bat, &c. a biegen.
*bogen, Supinum. ab eodem.
*borgen, Supinum. a bergen, abſcondere.
*borsten, Supinum. a bersten, crepare.
both, bothest, both, ꝛc. aut bott, bottest, bott, ꝛc. offerebam, bas, bat, &c. a biethen.

*bothen, botten, Supinum. ab eodem.
brach, bracheſt, brach, ꝛc. frangebam, bas, bat, &c. frangebar, baris, bare, &c. a brechen.
*bracht, Supinum. a bringen, afferre.
brachte, eſt, e, ꝛc. afferebam, bas, bat, &c. a bringen.
*brannt, Supinum. a brennen, urere, ardere.
brannte, teſt, te, ꝛc. ardebam, bas, bat, &c. urebam, bas, bat, &c. ab eodem.
*braten, Supinum. a braten, torrere, aſſare.
brich, frange, frangitor. a brechen.
brichſt, bricht, frangis, frangit, vel frangeris, frangitur. a brechen.
briet, brieteſt, briet, ꝛc. torrebam, (aſſabam) bas, bat, &c. a braten.
*brochen, Supinum. a brechen, frangere.
buch, bucheſt, buch, ꝛc. pinſebam, frigebam, bas, bat, &c. a backen.
*bunden, Supinum. a binden, ligare.

D.

da. 1. hic, ibi. 2. ubi. 3. tunc. 4. cum, quando. 5. ſolius eleganitiæ gratia. ſo da iſt, qui eſt, welcher da begehret, qui petit.
*dacht, Supinum. a denken, cogitare.
dachte, eſt, e, ꝛc. cogitabam, bas, bat, &c. a denken.
danknehmig, gratus, grato animo.
dann. 1. etiam. 2. ergo. 3. niſi, excepto. 4. tunc. 5. dann pro denn, quia, nam.
dannoch, tamen.
darf, darfſt, darf, ꝛc. audeo, audes, audet, &c. a dörfen.
darunter, ſub hoc, ſub his.
das. 1. articulus. 2. hoc, id, quod.
daß, quod, ut, quia.
deiner. 1. tui (a tu.) 2. tuæ, tuarum, tuorum.
dem. 1. articulus. 2. huic, ei; hoc, eo. 3. cui, quo.
den. 1. articulus. 2. hunc, eum. 3. quem.
denen. 1. his, illis. 2. quibus. 3. multis eſt articulus in dativo plurali.
der. 1. articulus. 2. ille, qui. 3. cujus, cui, qua. 4. hujus, huic, hac. 5. ejus, ei, ea.
deren, derer. 1. eorum, earum. 2. quorum, quarum. 3. multis eſt genitivus pluralis articuli.
derley, talis, tales, talia.
dermalen, nunc.
dero, ejus, ſuus.
deßhalben, deßhalber, ideo, propterea.
deſſen. 1. ejus. 2. cujus.
deucht, videtur. mich deuchte, mihi videbatur.
dich, te.
die. 1. articulus. 2. ea, eam. 3. ii, eæ; eos, eas; ea. 4. quæ, quam. 5. qui, quæ, quos, quas.
dienſam, utilis.
dienſtbrtwill. (id eſt, dienſtbereitwilliger.) ad obſequia promptus.
dir, tibi.
*dorft, auſus. a dörfen.
dorfte, teſt, te, ꝛc. audebam, bas, bat, &c. a dörfen.

Dr

Dr (Diener) servus.
drang, drangest, drang, ꝛc. urgebam, premebam, bas, bat, &c. a dringen.
drisch, excute frumentum. a dreschen.
drischest, drischet, excutis, excutit frumentum. a dreschen.
drosch, droschest, drosch, ꝛc. excutiebam, (frumentum) bas, bat, &c. a dreschen.
*droschen, Supinum. a dreschen, frumentum in area excutere.
*drungen, Supinum. a dringen, urgere, premere.
Durchl. (id est, Durchleucht, aut Durchleuchtig) Serenissimus. titulus Regum & Ducum.
durfte, test, te, ꝛc. audebam, bas, bat, &c. a dörfen.

E.

E. in titulis, Euer, Eure, Vestra. E. E. (Excellenz) Tua Excellentia. E. G. (Gnaden) Gratiosa Tua Dominatio. E. E. (Ehrwürden) Vestra Reverentia. E. H. (Hochwürden) Tua Paternitas. E. H. (Hochedle) Nobilis Tua Dominatio.
ehedem, prius, olim.
ehehin, prius.
ehender, prius, citius.
einlangen, tradere, exhibere. Einlangung, traditio.
einschwerzen, inferre, invehere.
einsehen, cognoscere.
Einsicht, cognitio.
einst, einstens, pridem, olim; denique; aliquando.
empfahl, empfahlest, empfahl, ꝛc. commendabam, bas, bat, &c. ab empfehlen.
empfiehl, commenda. empfiehlst, empfiehlt, commendas, commendat. ab empfehlen.
empfohlen, Supinum. ab empfehlen, commendare.
entzwischen, interim.
erblich, erblichest, erblich, ꝛc. expallescebam, bas, bat, &c. erblichen, Supinum. ab erbleichen. erblich, erblichen, (ab erben) hæreditarius, jure hæreditario.
erlassen. 1. remittere. 2. scribere, mittere. 3. Supinum ab utroque.
erledigt, liber, vacans.
Erledigung, liberatio; vacatio muneris.
erösteret, sæpius memoratus.
erproben, probare, argumentis firmare.
errichten, erigere, constituere.
Errichtung, constitutio, institutio.
erscholl, erschollest, erscholl, ꝛc. resonabam, bas, bat, &c. erschollen, Supinum. ab erschallen.
erschrack, erschrackest, erschrack, ꝛc. extimescebam, bas, bat, &c. ab erschrecken seu erschricken, extimescere.
erschrick, extimesce. erschrickst, erschrickt, extimescis, extimescit. ab erschrecken.
erschrocken, Supinum. ab erschrecken.

erst, nunc, primum, modo.
erwirken, obtinere.
es. 1. *impersonale.* es geschieht, accidit. gallice, *il arrive.* italice, *egli accade.* 2. id. ein Narr glaubt es, stultus id credit.
etwan, etwann, forte.
euch, vobis, vos.
euer. 1. vestri, vestrum, a *tu.* 2. vester.

F.

*fahren. Supinum. a fahren, vehi curru, equo, navi.
*fallen, Supinum. a fallen, cadere.
falls, si, si forte.
fand, fandest, fand, &c. reperiebam, bas, bat, &c. a finden.
*fangen, Supinum. a fangen, capere.
fert, ferten, anno præterito.
fertig. 1. promptus, expeditus. 2. anno præterito natus aut factus.
fertigen, expedire.
ficht, pugnato, certa. fichtest, ficht. pugnas, pugnat. a fechten.
fiel, fielest, fiel, &c. cadebam, bas, bat, &c. a fallen.
fieng, fiengest, fieng, &c. capiebam, bas, bat, &c. a fangen.
Fingerzeig, indicium, institutio.
Fl. (Gulden) florenus.
fleuch, fuge. fleuchst, fleucht, fugis, fugit. a fliehen.
flicht, implica, plecte. flichtest, flicht, implicas, implicat. a flechten.
flocht, flochtest, flocht, &c. implicabam, plectebam, bas, bat, &c. ab eodem.
*flochten, Supinum. a flechten, implicare seu plectere.
flog, flogest, flog, &c. volabam, bas, bat, a fliegen.
*flogen, Supinum. a fliegen, volare.
floh, flohest, floh, &c. fugiebam, bas, bat, &c. a fliehen.
*flohen, Supinum. a fliehen, fugere.
floß, flossest, floß, &c. fluebam, bas, bat, &c. a fließen.
*flossen, Supinum. a fließen, fluere.
focht, fochtest, focht, &c. pugnabam, bas, bat, &c. a fechten.
*fochten, Supinum. a fechten, pugnare.
fodern, cum suis derivatis & compositis vide in Lexico, Voc. fordern.
folgsam, folgsamlich, quod consequens est; idcirco, propterea.
Forcht, forchten, &c. Vide Furcht, fürchten, &c.
förmlich, formatus, expressus, conceptus; expresse, aperte.
fortan, deinceps.
fraß, frassest, fraß, &c. vorabam, bas, bat, &c. a fressen.
*fressen, Supinum. a fressen, vorare.
friß, vora. frissest, frißt, voras, vorat. a fressen.
fror, &c. glacie obtegebar, frigebam, &c. a frieren.
*froren, Supinum. a frieren, glacie tegi, algere.
fuhr, fuhrest, fuhr, &c. vehebar, baris, batur, &c. equo, curru, navi. a fahren.
*funden, Supinum. a finden, reperire.
fürderhin, fürdershin, deinceps.
fürgehen, exequi, progredi.
furohin, deinceps.

G.

g. G. (id eſt, geliebts GOtt) Superis bene juvantibus, DEO favente.
gab, gabeſt, gab, ꝛc. dabam, bas, bat, &c. a geben.
galt, galteſt, galt, ꝛc. valebam, bas, bat, &c. a gelten.
*gangen, Supinum. a gehen, ire.
gebahr, gebahreſt, gebahr, ꝛc. pariebam, bas, bat, &c. a gebähren.
*geben, Supinum. a geben, dare.
gebeut, jube. gebeutſt, gebeut, jubes, jubet. a gebiethen.
gebiehr, partum ede. gebiehreſt, gebiehret, paris, parit. a gebähren.
gebohren, Supinum. a gebähren, parere, partum edere.
gedachter, dictus, memoratus.
gedieh, ꝛc. proficiebat, proderat, &c. gediehen, Supinum. a gedeihen.
Gefährde, fraus.
gefürſtet, Principalis, ad Principatum evectus.
geheimder, intimus.
Gehörde, neceſſitas, res aut locus conveniens.
gelung, bene ſuccedebat. gelungen, Supinum. a gelingen, bene ſuccedere, feliciter evenire.
gemeſſen, ſerius, ſeverus; ſerio, ſevere. 2. Supinum. a meſſen, metiri.
genas, genaſeſt, genas, ꝛc. convaleſcebam, pariebam, bas, bat, &c. a geneſen.
Genehmigung, approbatio.
geneſen, Supinum. a geneſen, convaleſcere, partum edere.
genoß, genoſſeſt, genoß, ꝛc. fruebar, baris, batur, &c. genoſſen, Supinum. a genießen, frui.
genugſam, ſatis; ſufficiens.
Gerechtſame, jus.
geſammte, univerſus, totus.
geſchah, accidebat, fiebat. a geſchehen.
geſchehen, Supinum. a geſchehen, accidere, fieri.
geſchieht, accidit. a geſchehen.
Geſinnung, animus, opinio, voluntas.
*geſſen, Supinum. ab eſſen, edere.
geſtalten, quia; ſicut.
gewonn, gewanneſt, gewann, ꝛc. lucrabar, baris, batur, &c. vincebam, bas, bat, &c. a gewinnen.
geweſt, Supinum. a ſeyn, eſſe.
gewonnen, Supinum. a gewinnen, lucrari, vincere.
geworden, Supinum. a werden, fieri.
gewunnen, Supinum. a gewinnen, lucrari, vincere.
gib, da. a geben.
giebſt, giebt, das, dat. a geben. es giebt hier einen guten Meiſter, eſt hoc loco magiſter bonus.
gieng, giengeſt, gieng, ꝛc. ibam, ibas, ibat, &c. a gehen.
gilt, vale. gilteſt, gilt, vales, valet. a gelten, valere, in pretio eſſe.
glich, glicheſt, glich, ꝛc. ſimilis eram, eras, erat, &c. a gleichen.
*glichen, Supinum. a gleichen, ſimilem eſſe.
gliß, gliſſeſt, gliß, ꝛc. ſplendebam, bas, bat, &c. a gleißen.

*gliſſen

*gliſſen, Supinum. a gleißen, ſplendere.
glitt, glitteſt, glitt, ꝛc. lapſabam, bas, bat, &c. a gleiten.
*glitten, Supinum. a gleiten, lapſare.
glomm, glommeſt, glomm, ꝛc. fumabam, ardere incipiebam, bas, bat, &c. a glimmen.
*glommen, Supinum. ab eodem.
*golten, Supinum. a gelten, valere.
goß, goſſeſt, goß, ꝛc. fundebam, liquabam, bas, bat, &c. a gießen.
*goſſen, Supinum. a gießen, fundere, liquare.
*graben, Supinum. a graben, fodere.
griff, griffeſt, griff, ꝛc. tangebam, bas, bat, &c. a greifen.
*griffen, Supinum. a greifen, tangere, &c.
grog. pro großgünſtig, perquam favens.
grub, grubeſt, grub, ꝛc. fodiebam, bas, bat, &c. a graben.
Gutfertiger, inſtitor, negotiator.

H.

H. (Herr) Dominus.
h. ſeu H. aut heil. (id eſt, heilig) ſanctus.
H. R. R. (heiligen römiſchen Reichs) Sacri Romani Imperii.
half, halfeſt, half, ꝛc. juvabam, bas, bat, &c. ab helfen.
halt. 1. ſiſte gradum. 2. nempe, quippe, certe.
hält, tenet. ab halten.
*halten, Supinum. ab halten, tenere, &c.
Handglibt, (Handgelübd) promiſſio ad manum, promiſſum ſine jurejurando, ſola manu porrecta.
*hangen, Supinum. ab hangen, pendere, ſuſpenſum eſſe.
*hauen, Supinum. ab hauen, cædere.
*heißen, Supinum. ab heißen, vocare, jubere.
hieb, hiebeſt, hieb, ꝛc. cædebam, bas, bat, &c. ab hauen.
hieländig, hujus regionis, in hac provincia natus aut factus.
hielt, hielteſt, hielt, ꝛc. tenebam, bas, bat, &c. ab halten.
hiemit, cum hoc, per hoc.
hienebſt, ſimul, cum hoc.
hieng, hiengeſt, hieng, ꝛc. pendebam, bas, bat, &c. ab hangen.
hierinnfalls, in hac re, in hoc caſu.
hiernach, ſecundum hæc.
hierüber, ſuper hoc.
hierunter, ſub hoc, in hoc.
hierwegen, propterea, idcirco.
hieß, hießeſt, hieß, ꝛc. jubebam, vocabam, bas, bat, &c. vocabar, baris, batur, &c. ab heißen.
hilf, juva. hilfeſt, hilft, juvas, juvat. ab helfen.
hinkünftig, deinceps.
hinterführen, decipere.
hinterſchlagen, decipere, defraudare. Hinterſchlagung, fraudatio.
hob, hobeſt, hob, ꝛc. tollebam, bas, bat, &c. ab heben.
*hoben, Supinum. ab heben, tollere.
hoch. 1. altus, ſublimis. 2. alte. 3. initio vocabuli ſignum eſt reverentiæ, & ſenſum auget. hochedel, nobiliſſimus. hochedelgebohren, nobiliſſi-

lissimo genere natus. hochgeneigt, ...rquam favens. hochgeehrter, ...chzuehrender, maxime honoran... ...s. hochansehnlich, excelsus. ...t. vel hochfreyh. (id est, hoch... ...pherrlich.) perillustris. *titulus* ...*rorum*.
...ir. (id est, hochgräflich.) illu... ...ssimus. *titulus Comitum*.
. (hochlöblich.) maxime lauda... ...is, reverentia dignus.
...uverehrender, höchstzuverehrend... ..., magnopere venerandus, sum... venerandus.
. sublimis, altus.
..., altior; magis alte, altius.
...en, Supinum. ab helfen, juvare.

J.

...as, ichfewas, aliquid.
...d allezeit, semper.
...ig, illius temporis, qui tunc est ...erit.
...ei, eo.
...eum.
. 1. eis. 2. tibi, te. pluralis ...Sie § 24) honoris ergo.
... ei, ab ea. 2. vos. 3. suus, ...s, eorum, earum.
1. ejus, eorum, earum. 2. ...rum, suarum. 3. tui. pluralis ...Sie § 24) honoris ergo.
. 1. vester, suus. Ihro Ma... ...it, Vestra (Sua) Majestas. 2. ..., sibi.
...r. 1. unquam. 2. wer immer, qui... ...que. 3. was immer, quidquid.
...hm, ingleichen, etiam, pariter.
...en, sicut.

Innhaber, possessor, incola.
Irrung, error, controversia.
iß, comede. ab essen.
issest, ißt vel isset, comedis, comedit. ab essen.

K.

K. K. (Kaiserlich Königlich,) Cæsareus Regius.
Kais. (Kaiserlich) Cæsareus,
kam, kamest, kam, 2c. veniebam, bas, bat, &c. a kommen.
kan vel kann, possum, potest. a können.
*kannt, Supinum. a kennen, cognoscere, nosse.
kannte, test, te, 2c. cognoscebam, bas, bat; noveram, ras, rat, &c. a kennen.
keinerdingen, nullo modo.
klang, klangest, klang, 2c. sonabam, bas, bat, &c. a klingen.
*klungen, Supinum. a klingen, sonare.
kniff, kniffest, kniff, 2c. vellicabam, bas, bat, &c. a kneifen.
*kniffen, Supinum. a kneifen, vellicare.
knipp, knippest, knipp, 2c. vellicabam, bas, bat, &c. a kneipen.
*knippen, Supin. a kneipen, vellicare.
kohr, kohrest, kohr, 2c. eligebam, bas, bat, &c. a kohren.
*kohren, Supinum. a kohren, eligere.
*kommen, Supinum. a kommen, venire.
Kön. (Königlich) Regius.
*konnt, Supinum. a können, posse.
konnte vel kontel, test, te, 2c. poteram, ras, rat, &c. a können.
kroch, krochest, kroch, 2c. serpebam, bas, bat. &c. a kriechen.

*krochen, Supinum. a kriechen, serpere.
küre, test, et, 2c. eligo, eligis, eligit. a kohren.
kunnte vel kunte, test, te, 2c. poteram, ras, rat, &c. possem, es, et, &c. a können.

L.

*laden, Supinum. a laden, invitare, citare.
lag, lagest, lag, 2c. jacebam, bas, bat, &c. a liegen.
las, lasest, las, 2c. legebam, bas, bat, &c. a lesen.
*lassen, Supinum. a lassen, sinere; jubere.
lasset uns. lasset uns glauben, credamus: lasset uns gehen, eamus.
*laufen, Supinum. a laufen, currere.
lebenslänglich, per omnem vitam.
Lediglich, solum, tantummodo, simpliciter.
*legen, Supinum. a liegen, jacere, procumbere.
*lesen, Supinum. a lesen, legere.
letst, ultimus.
letsthin, letzthin, nuper, paucis ante diebus.
leugst, leugt, mentiris, mentitur. a lügen.
-leute, in fine nominum compositorum, pro - männer. Kaufmann, mercator; Kaufleute, mercatores: Edelmann, Nobilis; Edelleute, Nobiles: Hauptmann, Centurio; Hauptleute, Centuriones: Handwerksmann, opifex; Handwerksleute, opifices.
Liebden, titulus Principum inter se. Euer Liebden, Tua Caritas; Tu, o Carissime, o Carissima.
lief, liefest, lief, 2c. currebam, bas, bat, &c. a laufen.
lieh, liehest, lieh, 2c. commodabam, bas, bat, &c. a leihen.
*liehen, Supinum. a leihen, commodare.
lies, lege. a lesen, legere.
ließ, ließest, ließ, 2c. sinebam, jubebam, bas, bat, &c. a lassen.
liesest, lieset vel liest, legis, legit. a lesen.
lisch, extinguere, extinguitor. lischest, lischt, extingueris, extinguitur. a löschen, extingui.
litt, littest, litt, 2c. patiebar, baris, batur, &c. a leiden.
*litten, Supinum. a leiden, pati. Quibusdam gelitten (pro geläutet) Supinum. a läuten, pulsare nolas, aut æs Campanum.
löbl. (löblich) laudabilis. *tituli genus.*
*loffen, Supinum. a laufen, currere.
log, logest, log, 2c. mentiebar, baris, batur, &c. a lügen.
*logen, Supinum. a lügen, mentiri.
losch, loschest, losch, 2c. extinguebar, baris, batur, &c. a löschen.
*loschen, Supinum. a löschen, extingui.
lud, ludest, lud, 2c. invitabam, citabam, bas, bat, &c. a laden.

M.

mag, magst, mag, 2c. possum, potes, potest; volo, vis, vult, a mögen.

*mag-

*mahlen, Supinum. a mahlen, molere. Quibusdam (pro gemalet) Supinum a malen seu mahlen, pingere.
Maj. (Majestät) Majestas.
maß, massest, maß, 2c. metiebar, baris, batur, &c. a messen.
Maßgab, Maßgebung, regula, præscriptum.
-mäßig, *in fine nominum compositorum*, dignus, consentaneus. kunstmäßig, consentaneus arti, artificiosus. contractmäßig, consentaneus pactioni.
Maßreglen, propositum, consilium, regulæ.
meiner. 1. mei, ab *ego*. 2. meæ, a mea. 3. meorum, mearum.
*messen, Supinum. a messen, metior.
mich, me.
mied, miedest, mied, 2c. vitabam, bas, bat, &c. a meiden.
*mieden, Supinum. a meiden, vitare.
mindeste, minimus. aufs mindeste, minimum, saltem.
mir, mihi, a me.
mis- vel miß- *initio compositorum vim negandi babet*, *ut Latinorum* in *vel* dis. misbeliebig, displicens: miscredit, jactura famæ vel fidei: misvergnügt, male contentus.
miß, metire. a messen, metiri.
missest, misset vel mißt, metiris, metitur. ab eodem.
mit. 1. cum. 2. simul. er singt mit, simul canit. mit lachen, corridere. 3. mit nichten, nequaquam.
mithin, propterea.
mittelst, ope, auxilio.
*mocht vel *möcht, Supinum. a mögen, posse, velle.
mochte, test, te, 2c. poteram, volebam, as, at, &c. ab eodem.
möchte, test, te, 2c. possem, es, et, &c. vellem, es, et, &c. Aliquibus etiam est poteram, volebam, as, at, &c. ab eodem.
molk, molkest, molk, 2c. mulgebam, bas, bat, &c. a melken.
*molken, Supinum. a melken, mulgeo.
muß, mußt, muß, 2c. debeo, debes, debet. a müssen.
*mußt vel müßt, Supinum. a müssen, debere.
mußte, test, te, 2c. debebam, bas, bat, &c. ab eodem.

N.

nach laut, secundum.
nacher, versus, in.
Nachglebung, obedientia, executio.
nachhin, postea, posthac.
nahm, nahmest, nahm, 2c. accipiebam, bas, bat, &c. a nehmen.
*nannt, Supinum. a nennen, nominare.
nannte, test, te, 2c. nominabam, bas, bat, &c. ab eodem.
neuerlich, novus; nuper, novissime.
nie, nunquam.
nihm, accipe. nihmst, nihmt, accipis, accipit. a nehmen.
nimm, accipe. nimmst, nimmt, accipis, accipit. ab eodem.
nit, non.

nochmal, nochmals, iterum, rursus.
*nohmen, Supinum. a nehmen, accipere.
*nommen, Supinum. ab eodem.
NS. (Nachschrift.) Post scriptum.

O.

O. O. (Ober-Oesterreichisch.) Austriæ Superioris.
obe, an.
Oberkeit, magistratus.
obiger, supra dictus, memoratus.
obwohl, obwohlen, etiamsi.
ohnehin, aliunde, absque hoc.
ohnverhalten, indicatum, significatum, es wirdet ohnverhalten, indicatur, significatur.

P.

pfiff, pfiffest, pfiff, 2c. sibilabam, bas, bat, &c. a pfeifen.
*pfiffen, Supinum. a pfeifen, sibilare.
pflag, pflagest, pflag, 2c. solebam, bas, bat, &c. a pflegen.
*pflogen, Supinum. pflegen, solere.
pries, priesest, pries, 2c. laudabam, bas, bat, &c. a preisen.
*priesen, Supinum. a preisen, laudare.

Q.

Quillst, quillt, scaturis, scaturit. a quellen.
quoll, quollest, quoll, 2c. scaturiebam, bas, bat, &c. a quellen.
*quollen, Supinum. a quellen, scaturire.

R.

rang, rangest, rang, 2c. luctabar, baris, batur, &c. contorquebam, bas, bat, &c. a ringen.
rann, manabat. a rinnen.
*rannt, Supinum. a rennen, currere.
rannte, test, te, 2c. currebam, bas, bat, &c. a rennen.
räth, suadet. a rathen.
*rathen, Supinum. a rathen, suadere.
Reißbley, Reißsteften, stylus plumbeus.
rieb, riebest, rieb, 2c. fricabam, bas, bat, &c. a reiben.
*rieben, Supinum. a reiben, fricare.
rief, riefest, rief, 2c. clamabam, bas, bat, &c. a rufen.
rieth, riethest, rieth, 2c. suadebam, bas, bat, &c. a rathen.
riß, rissest, riß, 2c. rapiebam, rumpebam, bas, bat, &c. rumpebar, baris, batur, &c. a reißen.
*rissen, Supinum. a reißen, rumpere, rapere.
ritt, rittest, ritt, 2c. equitabam, bas, bat, &c. a reiten.
*ritten, Supinum. a reiten, equitare.
roch, rochest, roch, 2c. olebam, bas, bat, &c. odorabar, baris, batur, &c. a riechen.
*rochen, Supinum. a riechen, olere, odorari. Quibusdam est Supinum a rächen, ulcisci.
*ronnen, Supinum. a rinnen, manare.
Rthl. (Reichsthaler) Thalerus imperii.

ruck,

ruck, & composita. Vide in Lexico zuruck ꝛc.
Rucksicht, consideratio, respectus.
ruckständig, restans id quod superest.
*rufen, Supinum. a rufen, clamare.
*rungen, Supinum. a ringen, luctari; contorquere.

S.

S. in titulis, Seine. S. M. (Seine Majestät) Sua Majestas. S. H. (Seine Heiligkeit) Sua Sanctitas. S. E. vel G. (Seine Excellenz vel Gnaden) Sua Excellentia, Sua Illustrissima Dominatio.
Sache, res. Es sey dann Sache, daß ꝛc. excepto casu, quo &c. nisi.
sah, sahest, sah, ꝛc. videbam, bas, bat, &c. a sehen.
Sämer, Sämmer, agaso, mulio, equiso.
sammentlich, universus, omnis; omnes.
*sandt, Supinum. a senden, legare, mittere.
sandte, sandtest, sandte, ꝛc. legabam, mittebam, bas, bat, &c. ab eodem.
sang, sangest, sang, ꝛc. cantabam, bas, bat, &c. a singen.
sank, sankest, sank, ꝛc. lababam, subsidebam, bas, bat, &c. a sinken.
sann, sannest, sann, ꝛc. cogitabam, bas, bat, &c. a sinnen.
saß, sassest, saß, ꝛc. sedebam, bas, bat, &c. a sitzen.
*satzt, Supinum. a setzen, ponere.
satzte, test, te, ꝛc. ponebam, bas, bat, &c. ab eodem.
*schaffen, Supinum. a schaffen, creare, facere.
schalt, schaltest, schalt, ꝛc. increpabam, blasphemabam, bas, bat, &c. a schelten.
scharpf. Vide in Lexico scharf cum derivatis.
schied, schiedest, schied, ꝛc. separabam, discedebam, bas, bat, &c. a scheiden.
*schieden, Supinum. a scheiden, separare, discedere.
schien, schienest, schien, ꝛc. videbar, baris, batur, &c. splendebam, bas, bat, &c. a scheinen.
*schienen, Supinum. a scheinen, videri, splendere.
schierest, schiert, tondes, tondet, a scheren.
schilt, increpa, blasphema. schiltst, schilt, increpas, increpat; blasphemas, blasphemat. a schelten.
*schlafen, Supinum. a schlafen, dormire.
*schlagen, Supinum. a schlagen, ferire.
schlang, schlangest, schlang, ꝛc. glutiebam, implicabam, bas, bat, &c. a schlingen.
schlechterdings, simpliciter.
schlich, schlichest, schlich, ꝛc. repebam, bas, bat, &c. a schleichen.
*schlichen, Supinum. a schleichen, repere.
schlief, schliefest, schlief, ꝛc. dormiebam, bas, bat, &c. a schlafen.

schliff, schliffest, schliff, ꝛc. acuebam, bas, bat, &c. a schleifen, acuere, &c.
*schliffen, Supinum. a schleifen, acuere, &c.
schliß, schlissest, schliß, ꝛc. scindebam, bas, bat, &c. a schleißen.
*schlissen, Supinum. a schleißen, scindere.
schloß, schlossest, schloß, ꝛc. claudebam, concludebam, bas, bat, &c. a schließen.
*schlossen, Supinum. a schließen, claudere, concludere.
schlug, schlugest, schlug, ꝛc. feriebam, bas, bat, &c. a schlagen.
schlung, schlungest, schlung, ꝛc. glutiebam, implicabam, bas, bat, &c. a schlingen.
*schlungen, Supinum. a schlingen, glutire, implicare.
schmilz, liquesce. schmilzest, schmilzet, liquescis, liquescit. a schmelzen.
schmiß, schmissest, schmiß, ꝛc. jaciebam, bas, bat, &c. a schmeißen.
*schmissen, Supinum. a schmeißen, jacere, conjicere.
schmolz, schmolzest, schmolz, ꝛc. liquescebam, bas, bat, &c. a schmelzen.
*schmolzen, Supinum. a schmelzen, liquescere.
schnie, ningebat. a schneyen.
*schnieen, Supinum. a schneyen, ningere.
schnitt, schnittest, schnitt, ꝛc. secabam, bas, bat, &c. a schneiden.
*schnitten, Supinum. a schneiden, secare.
schnob, schnobest, schnob, ꝛc. spirabam, bas, bat, &c. a schnieben.
*schnoben, Supinum. a schnieben, spirare.
schob, schobest, schob ꝛc. trudebam, bas, bat, &c. a schieben.
*schoben, Supinum. a schieben, trudere.
*scholten, Supinum. a schelten, increpare, blasphemare.
schor, schorest, schor, ꝛc. tondebam, bas, bat, &c. a scheren.
*schoren, Supinum. a scheren, tondere.
schoß, schossest, schoß, ꝛc. jaculabar, impetu ferebar, baris, batur, &c. a schießen.
*schossen, Supinum. a schießen, jaculari, impetu ferri.
schrie, schrieest, schrie, ꝛc. clamabam, bas, bat, &c. a schreyen.
schrieb, schriebest, schrieb, ꝛc. scribebam, bas, bat, &c. a schreiben.
*schrieben, Supinum. a schreiben, scribere.
*schrieen, Supinum. a schreyen, clamare.
schritt, schrittest, schritt, ꝛc. progrediebar, baris, batur, &c. a schreiten.
*schritten, Supinum. a schreiten, progredi.
schuff, schuffest, schuff, ꝛc. creabam, faciebam, bas, bat, &c. a schaffen.
schund, schundest, schund, ꝛc. pelle spoliabam, bas, bat, &c. a schinden.
*schunden, Supinum. a schinden, pelle spoliare.
schwamm, schwammest, schwamm, ꝛc. natabam, bas, bat, &c. a schwimmen.

schwand,

,schwandest, schwand, 2c. tabem, bas, bat, &c. a schwinden.
, schwangest, schwang, 2c. vim, bas, bat, &c. a schwingen.
schwiegest, schwieg, 2c. tacebas, bat, &c. a schweigen.
en, Supinum. a schweigen,
:.
tume. schwillst, schwillt, tumet. a schwellen, tumere.
schwollest, schwoll, 2c. tumebas, bat, &c. ab eodem.
:n, Supinum. ab eodem.
mmen, Supinum. a schwimmen,
:.
schworest, schwor, 2c. supam, bas, bat, &c. a schwe-
n. Supinum. a schweren, sup-
e. item a schwören, jurare.
mmen. Quibusdam Supinum a
nmen, natare.
den, Supinum. a schwinden,
ere.
, schwungest, schwung, 2c.
bam, bas, bat, &c. a schwin-
gen, Supinum. a schwingen,
e.
schwurest, schwur, 2c. jurabas, bat, &c. a schwören.
Supinum. a sehen, videre.
imus, sunt.
. sui, ejus. 2. suæ, a sua. 3.
n, suarum.
ide a, ex illo tempore.
junctum cum numero. selb-
, cum uno socio: selbdritt,
duobus aliis: selbviert, cum tri-
iis: &c.

*sessen, Supinum. a sitzen, sedere.
seyen, simus, sint.
seynd, sumus, sunt.
sich, sibi, se.
sie. 1. ea, ipsa. 2. ii, ipsi; eæ, ipsæ. 3. tu, *titulus*, *cum Verbo numeri pluralis*. Sie sehen, vides: haben Sie es gehört? audistin?
sieh, vide, ecce.
siehst, sieht, vides, videt.
so. 1. qui, quæ, &c. 2. tam, quam, ita. 3. si. 4. tum. 5. so bald, cum primum. 6. so dann, postea. 7. so fort, postea, statim. 8. so gar, adeo, vel.
soff, soffest, soff, 2c. immoderate bibebam, bas, bat, &c. a saufen.
sog, sogest, sog, 2c. sugebam, bas, bat, &c. a saugen.
*sogen, Supinum. a saugen, sugere.
solches. 1. tale. 2. hoc. ein solches, hoc, res talis.
soll. 1. debeo, debet. a sollen. 2. soll, sollen, dicitur, fertur. sie sollen alle gefangen seyn, fertur, omnes esse captos.
sollt. 1. debetis, debeatis. 2. debes, *vocabulum antiquum*.
sonderheitlich, præsertim, singillatim.
*sonnen, Supinum. a sinnen, cogitare.
sott, sottest, sott 2c. bulliebam, elixabam, bas, bat, &c. a sieden.
*sotten, Supinum. a sieden, bullire, elixare.
spann, spannest, spann, 2c. nebam, bas, bat, &c. a spinnen.
spie, spieest, spie, 2c. spuebam, vomebam, bas, bat, &c. a speyen.

*spieen,

*spieen, Supinum. a speyen, spuere, vomere.
spliß, splissest, spliß, ꝛc. findebam, bas, bat, &c. a spleißen.
*splissen, Supinum. a spleißen, findere.
*sponnen, Supinum. a spinnen, nere.
sprach, sprachest, sprach, ꝛc. loquebar, baris, batur, &c. dicebam, bas, bat, &c. a sprechen.
sprang, sprangest, sprang, ꝛc. saliebam, bas, bat, &c. a springen.
sprich, loquere, dic. sprichst, spricht, loqueris, dicis, loquitur, dicit. a sprechen.
*sprochen, Supinum. a sprechen, loqui, dicere.
sproß, sprossest, sproß, ꝛc. germinabam, bas, bat, &c. nascebar, baris, batur, &c. a sprießen.
*sprossen, Supinum. a sprießen, germinare, nasci.
sprung, sprungest, sprung, ꝛc. saliebam, bas, bat, &c. a springen.
*sprungen, Supinum. a springen, salire.
stach, stachest, stach, ꝛc. pungebam, bas, bat, &c. a stechen.
stahl, stahlest, stahl, ꝛc. furabar, baris, batur, &c. a stehlen.
stand, standest, stand, ꝛc. stabam, bas, bat, &c. a stehen.
*standen, Supinum. a stehen, stare.
stank, stankest, stank, ꝛc. fœtebam, bas, bat, &c. a stinken.
starb, starbest, starb, ꝛc. moriebar, baris, batur, &c. a sterben.
stich, punge. stichst, sticht, pungis, pungit. a stechen.
stieg, stiegest, stieg, ꝛc. ascendebam, bas, bat, &c. a steigen.
*stiegen, Supinum. a steigen, ascendere.
stiehl, furare. stiehlst, stiehlt, furaris, furatur. a stehlen.
stieß, stießest, stieß, ꝛc. impellebam, bas, bat, &c. a stoßen.
stirb, morere. stirbst, stirbt, moreris, moritur. a sterben.
stob, stobest, stob, ꝛc. dispergebar, baris, batur, &c. a stieben.
*stoben, Supinum. a stieben, dispergi.
*stochen, Supinum. a stechen, pungere.
*stohlen, Supinum. a stehlen, furari.
*storben, Supinum. a sterben, mori.
*stoßen, Supinum. a stoßen, impellere.
strich, strichest, strich, ꝛc. linebam, mulcebam, bas, bat, &c. a streichen.
*strichen, Supinum. a streichen, linere, mulcere.
stritt, strittest, stritt, ꝛc. pugnabam, bas, bat, &c. a streiten.
*stritten, Supinum. a streiten, pugnare.
stund, stundest, stund, ꝛc. stabam, bas, bat, &c. a stehen.
stunk, stunkest, stunk, ꝛc. fœtebam, bas, bat, &c. a stinken.
*stunken, Supinum. a stinken, fœtere.
stürbe, best, be, ꝛc. morerer, eris, eretur, &c. a sterben.
sung, sungest, sung, ꝛc. cantabam, bas, bat, &c. a singen.
*sungen, Supinum. a singen, canere.
sunk, sunkest, sunk, ꝛc. lababam, subsidebam, bas, bat, &c. a sinken.

*sun-

*funken, Supinum. a finken, labare, subsidere.

T.

*than, Supinum. a thun, facere.
that, thatest, that, ꝛc. faciebam, bas, bat, &c. a thun.
theils. 1. partim, ex parte. 2. aliqui.
Thl. (Thaler) thalerus imperii.
traf, trafest, traf, ꝛc. in aliquem vel aliquid incidebam, bas, bat, &c. a treffen.
*tragen, Supinum. a tragen, ferre.
trank, trankest, trank, ꝛc. bibebam, bas, bat, &c. a trinken.
trat, tratest, trat, ꝛc. vel tratt, trattest, tratt, ꝛc. calcabam, bas, bat, &c. ingrediebar, baris, batur, &c. a treten.
*treten, Supinum. a treten, calcare, ingredi.
trieb, triebest, trieb, ꝛc. impellebam, exercebam, bas, bat, &c. a treiben.
*trieben, Supinum. a treiben, impellere, exercere.
triff, incide (in aliquem, vel aliquid.) triffest, trifft, incidis, incidit. a treffen.
tritt, calca, ingredere. trittst, tritt, calcas, ingrederis, calcat, ingreditur. a treten.
troff, troffest, troff, ꝛc. stillabam, bas, bat, &c. a triefen.
*troffen, Supinum. a treffen, incidere in aliquem vel aliquid. item a triefen, stillare.
trug, trugest, trug, ꝛc. ferebam, bas, bat, &c. a tragen.
trunk, trunkest, trunk, ꝛc. bibebam, bas, bat, &c. a trinken.
*trunken, Supinum. a trinken, bibere.

U. V.

u. (und) &.
v. (von) a, ab.
u. dgl. (und dergleichen) &c.
u. d. m. (und dergleichen mehr) &c.
U.L.F. (Unsre Liebe Frau) Mater DEI, B. V. M.
V. Oe. (Vorder Oesterreichisch) Austriæ Anterioris.
u. s. f. (und so fort) &c.
u. s. w. (und so weiter) &c.
überhin. 1. ulterius. 2. obiter.
übrigens, ceterum.
veranstalten, disponere, ordinare. Veranstaltung, dispositio.
verblich, verblichest, verblich, ꝛc. expallescebam, bas, bat, &c. verblichen, Supinum. a verbleichen, expallescere.
verdarb, verdarbest, verdarb, ꝛc. peribam, bas, bat, &c. a verderben.
verdirb, peri. verdirbst, verdirbt, peris, perit. a verderben.
verdorben, Supinum. a verderben, perire.
verdroß, tædebat, displicebat. a verdrießen.
verdrossen, Supinum. a verdrießen, tædere, displicere. item, fastidiosus.
verdürbe, best, be, ꝛc. perirem, es, et, &c. a verderben.
vereinbaren, conjungere, consociare.

vereinen, conjungere.
vergaß, vergassest, vergaß, &c. obliviscebar, baris, batur, &c. a vergessen.
vergessen, Supinum. a vergessen, oblivisci.
vergiß, obliviscere. vergissest, vergißt, oblivisceris, obliviscitur. a vergessen.
vergüten, compensare.
verhol, verholest, verhol, &c. celabam, bas, bat, &c. verholen, Supinum. a verhölen, celare.
verläßlich, certo; certus.
verlohr, verlohrest, verlohr, &c. perdebam, bas, bat, &c. verlohren, Supinum. a verlieren, perdere.
vernachläßigen, negligere.
Verstoß, error.
verw. pro verwichen, elapsus e. g. mensis, vel annus.
verworr, verworrest, verworr, &c. turbabam, bas, bat, &c. verworren, Supinum. a verwirren, turbare.
uf, cum compositis, vide in Lexico auf.
um zu, ad, ut. um zu sehen, ad videndum: um zu gewinnen, ad lucrandum, ut lucretur.
unabänderlich, sine ulla mutatione; immutabilis.
unaussetzlich, indesinenter; perpetuus.
unentgeltlich, gratis.
uns, nobis, nos, a nobis.
unser. 1. noster. 2. nostrum, nostri, ab *ego*.
untereinst, untereinstens, interim.
unterwürfig, subjectus.
unverbrüchlich, sine violatione, fideliter; inviolabilis.
unverhalten, indicatum, significatum. wirdet unverhalten, indicatur, significatur.
unverlängt, sine dilatione.
Vollzug, executio.
Vorgang, præcedendi jus; executio.
vorkehren, adhibere, usurpare.
vorwaltend, præsens.

W.

w. G. (wills GOtt) si DEO placet, DEO juvante.
*wachsen, Supinum. a wachsen, crescere.
wand, wandest, wand, &c. volvebam, in orbem torquebam, bas, bat, &c. a winden.
*wandt, Supinum. a wenden, vertere.
wandte, wandtest, wandte, &c. vertebam, bas, bat, &c. a wenden.
warb, warbest, warb, &c. prensabam, conquirebam, bas, bat, &c. a werben.
ward, wardst, ward, &c. 1. fiebam, bas, bat, &c. a werden, fieri. 2. Imperfectum Verbi auxiliaris. (§ 9.) er ward geschätzet, magni fiebat.
warf, warfest, warf, &c. jaciebam, bas, bat, &c. a werfen.
was massen, quomodo, quod.
*waschen, Supinum. a waschen, lavare.
weiß, weißt, weiß, &c. scio, scis, scit. a wissen.

weit-

weitschichtig, amplus.
wem, cui, a quo.
wen, quem.
Werktag, dies non festus.
weß, wessen, cujus.
wich, wichest, wich, &c. cedebam, bas, bat, &c. a weichen.
*wichen, Supinum. a weichen, cedere.
wieg, pondera. wiege, wiegest, wiegt, pondero, as, at. a wägen, ponderare, vel pondus habere.
wies, wiesest, wies, &c. ostendebam, bas, bat, &c. a weisen.
*wiesen, Supinum. a weisen, ostendere.
will, volo; vult. a wollen.
willen, um willen, propter.
willst, olim willt, vis. a wollen.
wir, nos.
wirb, prensa, conquire. wirbst, wirbt, prensas, conquiris, prensat, conquirit, a werben.
wird. 1. fit. a werden, fieri. 2. auxiliare. (§ 9.) in quo multi etiam primam personam faciunt. wird. ich wird schreiben, ego scribam.
wirdet, pro wird (Verbi auxiliaris § 9.) es wirdet erlaubt, permittitur; es wirdet nützlich seyn, utile erit.
wirf, conjice. wirfest, wirst, jacis, jacit. a werfen.
wirst. 1. fis. a werden, fieri. 2. ab auxiliari, § 9.
wisse, scito. a wissen.
wog, wogest, wog, &c. ponderabam, bas, bat, &c. pondus habebam, bas, bat, &c. a wägen.
*wogen, Supinum. a wägen, ponderare, vel pondus habere.
*worben, Supinum. a werben, prensare, conquirere.
worbey, ubi.
*worden, Supinum. a werden, fieri.
*worfen, Supinum. a werfen, jacere, conjicere.
worgegen, contra, e contrario.
worüber, de quo, super quibus.
worunter, sub quo.
wovon, de quo.
wuchs, wuchsest, wuchs, &c. crescebam, bas, bat, &c. a wachsen.
wund, wundest, wund, &c. volvebam, in orbem torquebam, bas, bat, &c. a winden.
*wunden, Supinum. a winden, volvere, in orbem torquere.
würbe, best, be, &c. prensarem, conquirerem, es, et, &c. a werben.
wurd, wurdest, wurd, &c. fiebam, bas, bat, &c. a werden, fieri.
würfe, würfest, würfe, &c. conjicerem, es, et, &c. a werfen.
wusch, wuschest, wusch, &c. lavabam, bas, bat, &c. a waschen.
*wußt, Supinum. a wissen, scire.
wußte, test, te, &c. sciebam, bas, bat, &c. a wissen.

X.

X. vel Xl. (Kreuzer) cruciger, monetæ genus. a

Z.

z. B. (zum Beyspiele) exempli gratia.
z. E. (zum Exempel) exempli gratia.

ze, pro zu. ze können, posse, ut possim &c. ze glauben, credendi, ad credendum.

Zeit, tempus. der Zeit, hoc tempore, nunc.

zeithero, inde, ad hoc usque tempus.

zerschiedene, diversi.

zeuch, trahe. zeuchst, zeucht, trahis, trahit. a ziehen.

zieh, trahe. a ziehen. zieh, ziehest, zieh, &c. accusabam, bas, bat, &c. suspicabar, baris, batur, &c. a zeihen.

*ziehen, Supinum. a zeihen, accusare, suspicari.

zog, zogest, zog, &c. trahebam, bas, bat, &c. a ziehen.

*zogen, Supinum. a ziehen, trahere.

zudem, zudeme, insuper, ulterius.

zufolge, secundum. seinen Befehlen zufolge, secundum ejus imperia.

zumal, zumalen. 1. præsertim, singillatim. 2. quandoquidem.

zumitteln, assignare, attribuere.

zwang, zwangest, zwang, &c. cogebam, bas, bat, &c. a zwingen.

*zwungen, Supinum. a zwingen, cogere.

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis Compositis præfiguntur.

Asteriscus (*) separabiles indicat: ceteræ sunt inseparabiles.

*ab - rufen, avocare.
*an - sehen, aspicere.
*auf - laden, imponere onus.
*aus - schliessen, excludere.
be - fragen, interrogare.
*bey - stehen, assistere.
*da - seyn, adesse.
*dar - biethen, porrigere.
*durch - springen, transilire per medium.
durch - streichen, delere.
*ein - fließen, influere.
emp - fangen, accipere.
*empor - halten, sustentare.
ent - fliehen, effugere.
er - scheinen, apparere.
*fehl - schlagen, male succedere.
*fort - fahren, pergere.
*für - sprechen, patrocinari.
ge - rathen, feliciter evenire.
*gleich - gelten, æqualis pretii esse.
*heim - reisen, domum proficisci.
*her - sagen, recitare.
*hin - nehmen, tollere.
hinter - treiben, impedire.
*innen - halten, reprimere.
*irr - gehen, aberrare.
*los - lassen, liberum dimittere.
mis - brauchen, abuti.
*mit - spielen, colludere.

*nach - ſtreben, aſpirare.
*nieder - ſchlagen, ictu proſternere.
*ob - ſiegen, vincere.
*oben - ſchwimmen, ſupernatare.
*über - bleiben, ſupereſſe.
über - liefern, tradere.
ver - ändern, mutare.
*um - bringen, occidere.
um - ringen, circumdare.
*unter - gehen, occumbere, mergi.
unter - laſſen, omittere.
*voll - ſtopfen, infercire.
voll - ſtrecken, exequi.
*vor - bilden, imaginem effingere.
*weg - reiſen, alio proficiſci.
*wider - ſtehen, reſiſtere.
*wieder - bringen, referre, rurſus afferre.
zer - berſten, crepare.
*zu - binden, præligare, obſtringere.

Alphabetum Germanicum Scriptum.

a b c d e f ff g h i j k l m n o p

q r ſ s ß ſſ t tt u v w x y z.

der das den

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmisi, obviam quamque libri vel epistolæ germanicæ partem, ope Lexici, recte explicari.

Maximiliani I Cæsaris Apophthegmata, ex Illustrissimi Fuggeri Speculo Honoris Austriaci, L. VI c. 20.

[1] Es [2] sey [3] leichter, [4] Land [5] und [6] Leute [7] zu gewinnen, [8] als [9] dieselben [10] nachmals [11] im [12] Zaum [13] zu [14] halten. [15] Der Müssiggang [16] verzehre [17] die [18] Leiber, [19] wie [20] der [21] Rost das [22] Eisen. [23] Wann [24] es [25] einem [26] am meisten [27] nach [28] allem [29] Wunsch [30] ergehe, [31] so [32] habe [33] er [34] am meisten [35] sich [36] vor [37] Unglücke [38] zu fürchten. [39] Den [40] heydnischen [41] Scribenten [42] müsse [43] man [44] zuhören [45] wie [46] den [47] Fröschen, [48] aber den [49] christlichen [50] wie den [51] Nachtigallen.

L. significabit in sequente Analysi *Lexicon*, *Sp.* meum *Spicilegium*; § 1, § 2, &c. numerum Institutionum, quas ante Spicilegium proposui.

1) Es Sp. docet, hanc particulam ante Verba impersonalia esse impersonalem: proinde in latino omnino supprimitur. es geschieht, *accidit*, *evenit*, *usuvenit*. gallice, *il arrive*. italice, *egli accade*.

2) Conjunctivi Præsens a Verbo auxiliari seyn. (§ 8.) *sit*. Cum hæc sint Apophthegmata Maximiliani Cæsaris, e præcedente Auctoris narratione intelligitur, er sprach, *dicebat*. Post Verba dicendi, narrandi, & similia, (§ 20) pro Latinorum Infinitivo germanice fit Conjunctivus. Latine igitur per Infinitivum explicetur: *dicebat*, *esse*.

3) leicht L. facilis, facile. er (§ 5) nota est comparativi. *esse facilius*.

4) L. regio, provincia.

5) L. &.

6) L. homines.

7) gewinnen L. lucrifacere, acquirere, obtinere. Dicebat ergo Cæsar, esse (gallice, *qu'il est*; italice, *ch'egli è*) facilius provinciam aliquam & ejus incolas obtinere, seu sibi subjicere, quam ..... Particula zu (§ 10) gerundium indicat in Infinitivo. Sed latino more simpliciter Infinitivus absque gerundio ponitur.

8) L. quam.

9) dieselben conjunctim quidem scribitur, sed re ipsa dupliciter declinatur, a vocabulo derselbe, *ille*, (§ 37) oriundum. die est pluralis articuli, selben est pluralis nominis seu pronominis. *illos*, *illas*, *illa*.

10) L. postea.

11) im pro in dem. (§ 16.) *in* cum articulo.

12) L. frenum.

13) L. tenere. zu, ut paulo ante dictum n. 7, negligendum est. Si Lexicon tuum melioris notæ est, in eo invenies, im Zaum seu im Zaume halten esse Germanis frenare. Quod si Lexicon tibi sit sterilius, eo consilio (§ 15) utendum erit, ut, deprehensis in Lexico verbis singulis, constructionem sive phrasin ad linguæ tuæ consuetudinem ipse accommodes. In præsenti, si verbum verbo reddas, nascitur, *illos in freno tenere*. Sensum habes: locutionem barbaram emenda, & dic, *eos freno continere*. Totum Apophthegma est hujusmodi, *Esse facilius, provincias hominesque sibi subjicere, quam eos postea freno continere*.

14) articulus. (§ 2.)

15) L. otium.

16) verzehren L. consumere. Est quidem (§ 10) Conjunctivus: latine tamen pro eo substituendus est Infinitivus, quia intelligitur Verbum *dicebat*, (§ 20.)

17) articulus pluralis numeri. (§ 2.)

18) Leib L. corpus. er terminatio numeri pluralis (§ 3) sequens nimirum suum articulum. *corpora*. *Otium consumere corpora*.

19) L. sicut.

20) articulus. (§ 2.)

21) L. rubigo.

22) L. ferrum. cum suo articulo. Unde colligitur sententia: *Otium consumere* (ajebat) *corpora*, *sicut rubigo ferrum* consumit.

23) L. Quando, si.

24) Sp.

24) Sp. es impersonale, ut n. 1.
25) ein L. aliquis. em (§ 3) dativus singularis. alicui.
26) L. plurimum, maxime.
27) L. secundum, congruenter, convenienter.
28) all L. omnis. em (§ 3) terminatio dativi singularis.
29) L. votum, desiderium. *convenienter omni desiderio, secundum omne suum votum.*
30) ergehen L. evenire, succedere. Est (§ 10) Conjunctivus. *Sicui* (id enim est *si alicui*) *maxime congruenter omni voto succedat*, si omnia ad arbitrium & votum eveniant.
31) Sp. tum. ceterorum enim nihil est ad constructionem præsentem idoneum.
32) Conjunctivus (§ 7) *habeat*. Sed mutandus (§ 20) in Infinitivum latinum.
33) L. ipse. *habere ipsum.*
34) L. plurimum, maxime.
35) Sp. sibi, se.
36) L. ante, coram.
37) L. infortunium.
38) L. timere. zu (§ 10) gerundii nota: *ad timendum.* Nascetur hinc barbara constructio: *tum habere ipsum maxime ad timendum*, (gallice, *il a à craindre*; italice, *ha da temere*) *coram infortunio.* Quod ad latinitatem (§ 15) sic ipse revocabis, totumque Apophthegma colliges: *Sicui maxime ad omne votum omnia succedant, tum maxime ipsum habere, cur ab infortunio timeat.*
39) articulus. (§ 2.)
40) heydnisch L. profanus, *ethnicus.*
41) Scribent L. scriptor. Vox latina potius, quam germanica; &, si Lexicon tuum eam omiserit, ex latino facile agnoscenda. Dubitabis, an Substantivum hoc cum præcedente suo Adjectivo & articulo sit accusativus numeri singularis, an dativus pluralis: nam utrobique articulus (§ 2) facit den, & nominum declinatio (§ 3) en. Sententia quidem utrumque reciperet: sed sequentia docebunt, dativum pluralis esse.
42) müssen L. debere. Est (§ 10) Conjunctivus, *debeat.* Nobis (§ 20) Infinitivus, ut in prioribus.
43) L. impersonale; Gallorum *on*, Italorum *si*: *on doit*; *si dee.* Latino more Verbum sequens fit passivum.

44) L.

44) L. auscultare, aures præbere. Lexica paulo meliora etiam exemplum addent, unde percipias, Verbo huic dativum personæ jungi. *Profanis*, ajebat Maximilianus, *scriptoribus debere aures præberi.*
45) L. *sicut.*
46) articulus. (§ 2.)
47) Frosch L. rana. Litera o (§ 3) mutata in ö signum est numeri pluralis: in quo den (§ 2) est dativus. *sicut ranis.*
48) L. sed, autem.
49) christlich L. christianus. *christianis autem.*
50) ut modo n. 45. sicut.
51) Nachtigall L. luscinia. *lusciniis.* Volebat ergo Cæsar, *Profanis auctoribus debere aures dari ut ranis, christianis autem ut lusciniis.*

[52] Von [53] der [54] Jugend [55] pflegte [56] er [57] zu sagen, [58] ein [59] junger [60] Kerl [61] müsse [62] sieben [63] Jahre [64] lang [65] ein [66] Narr [67] seyn, [68] uud [69] wanu [70] er [71] in [72] diesen [73] sieben [74] Jahren [75] etwas witziges [76] begehe, [77] so [78] müsse [79] er [80] aufs [81] neue [82] anfangen, [83] noch [84] sieben [85] Jahre [86] ein Narr zu [87] seyn.

52) L. a, de.
53) articulus: quem deinceps omitto.
54) L. juventus.
55) pflegen L. solere. Est (§ 10) Imperfectum. *solebat.*
56) L. is, ipse.
57) L. dicere. Nota gerundii zu (§ 10) in latino sermone negligenda est, quippe qui Verbo *soleo* non gerundium, sed simplicem Infinitivum tribuit. *De juventute solebat is* (Maximilianus) *dicere.*
58) L. aliquis, unus. Plerumque est articulus unitatis (gallice & italice *un*) quo Latini abstinent.
59) jung L. juvenis. Adjectivo huic accedit er (§ 4) propter articulum unitatis ein.
60) L. homo.
61) debere: ut supra, n. 42.
62) L. septem.
63) Jahr L. annus. e (§ 3) pluralis numeri.

64) L. diu, per ſpatium temporis. Conſtrue cum vocabulis proxime præeuntibus: per ſpatium temporis ſeptem annorum, ſeu, *per ſeptem annos:* nam lang, cum per modum præpoſitionis accipitur, ſuo Subſtantivo poſtponi ſolet. einen Tag lang, *per diem:* eine Stunde lang, *per boram.*

65) L. ſtultus. ein eſt articulus unitatis. *un fou: un pazzo.*

66) L. eſſe. Proinde: *hominem juvenem debere per ſeptem annos ſtultum eſſe.*

67 - 73) LL. *& ſi ille in his ſeptem annis.* dieſen & Jahren ſunt pluralis numeri. (§ 3.)

74) L. aliquid. 75) witzig, ſapiens, ſanus. es (§ 4) nullo præcedente articulo genus neutrum ſignificat.

76) begehen L. agere. Eſt (§ 10) Conjunctivus. *agat. Et ſi ille intra hos ſeptem annos aliquid ſanum agat.*

77) tum. ut n. 31. 78) debere. ut n. 42 & 61.

79) L. is, ipſe. *debere eum, debere ipſum.*

80 & 81) In egregio Lexico ſub Vocabulo neu utrumque ſimul ſe tibi offeret, cum explicatione: denuo, de integro, ſeu, quod idem eſt, de novo. Si Lexico utaris tenuiore, ſenſum per partes in hunc modum conquires. Habes neu L. novus. Memento, aufs (§ 16) idem eſſe ac auf das. Porro auf, ut ſolent præpoſitiones in omnibus linguis, ab explicante aliis atque aliis particulis exprimendum eſt, prout nimirum res poſcit. Lexica præpoſitionem auf exponunt per latinas *ſuper*, *ad*, *in*, *a*, *e*. Etſi autem neque *ad novum* aut *in novum*, neque *a novo* vel *e novo* latine dicitur: tamen proxime tibi oſtendit & ſuggerit *de novo*, ſeu de integro. Quemadmodum & gallice dicitur *de nouveau*, & italice *di nuovo*. Atque hanc rationem venandi ſenſum e propinquo, & alienam linguam ad rationes tuæ accommodandi (§ 15) etiam atque etiam tibi commendo.

82) L. incipere.

83 - 87) LL. adhuc ſeptem annos ſtultus eſſe. nimirum *debet incipere.* zu, ut ſupra jam aliquoties, negligendum eſt. Totus ergo contextus urbani hujus & lepidi Apophthegmatis ita redditur: *De juventute ſolebat is dicere, hominem juvenem debere per ſeptem annos ſtultum eſſe; quod ſi his ſeptem annis aliquid ſanum egerit, debere eum ordiri de integro, aliosque ſeptem annos ſtultum eſſe.*

Einen

88 89 90 91 92 93 94 95
Einen Burger, der großes Reichthums, aber schlechtes Herkommens war,
96 97 98 99 100 101 102 103 104 105
und von ihm einen Adelsbrief begehrte, wiese er, wie vorzeiten Keyser
106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116
Sigmund einem andern gethan, mit diesen Worten ab: Ich kan dir wol
117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129
Reichthum, aber den Adel kan ich dir nit geben, den mußt du durch Tugend
130
erwerben.

88) L. civis. Reperies Burger & Bürger, eodem sensu, quia (§ 18 & 25) hoc ad varietatem dialecti tantummodo pertinet. Articulus unitatis einen numeri pluralis capax non est: quem casum in singulari poscat, Verbum postea determinabit.

89) Sp. qui.

90) groß L. magnus. 91) Reichthum L. divitiæ, opulentia. s (§ 3) solius genitivi singularis nota est: quapropter & es adjectivi groß (§ 3) ad eundem casum referendum erit. *magnæ opulentiæ*, *magnarum opum.*

92) L. sed. 93) schlecht L. humilis, tenuis. 94) Herkommen L. genus. es adjectivi, & s substantivi, ut modo n. 90 & 91, signa sunt genitivi singularis. *humilis seu plebeji generis.* 95) § 8 *erat. Qui magnarum opum, sed plebeji generis erat.*

96) L. &. 97) L. a, ab. 98) Sp. eo.

99) L. diploma nobilitatis. Si compositum hoc vocabulum in Lexico tuo non extet, quære (§ 36) utramque illius partem seorsum. Adel L. nobilitas. Brief L. literæ. Literæ nobilitatis, seu codicilli, quibus nobilitas a Principe sibi conferretur.

100) begehren L. petere. te (§ 10) Imperfectum. petebat.

101) Scribit auctor noster wiese, & ita ad hunc usque diem plurimi scribunt. De hoc discrimine literæ e monui suo loco (§ 18) & inter exempla posui Imperfectum hielt, *tenebat*, quod alii pronunciant & scribunt hielte. Cum anomala omnia (§ 13) in Spicilegium meum conjecerim, ibidem quærendum est wies, quod Stirpis suæ weisen & Præsentis weise vocalem cum mutet, anomalum esse (§ 13) agnoscitur. Sp. wies, wiesest, wies, &c. ostendebam, ostendebas, ostendebat, &c. a weisen. Sed nondum in vado sumus: attendenda est (§ 23) particula separabilis, a Verbo suo avulsa, & longe rejecta,

adeo, ut n. 112 demum occurrat: ibi enim legis ab, quod Verbo suo restituendum est, dicendumque abwies seu abwiese; ab Infinitivo abweisen, cujus notionem in Lexico invenies, *rejicere*, *repellere*. Sicut in Stirpe wies, ita & in Composito abwies Imperfectum est: igitur, *rejiciebat*, *repellebat*.

102) L. is, ipse. 103) L. ficut. 104) L. olim. Si totum non occurrat, separatim investiga: vor L. ante. Zeit L. tempus. en (§ 3) pluralis est numeri. *ante tempora*, id est, quondam, olim.

105) Alii aliter scribere gaudent: Kaiser, Keiser, Kayser. sed eodem omnes modo pronunciant, & i ac y (§ 27) sæpissime permiscentur. L. Cæsar, Imperator.

106) Sigismundus nomen proprium.

107) ander L. alius, alter. em ad finem articuli unitatis (§ 3) dativum numeri singularis ostendit. *alteri*.

108) Sp. *than, Supinum. a thun, facere. Tacite intelligendum est Verbum auxiliare hat vel hatte, quod (§ 19) frequentissime omittitur.

109) L. cum. 110) L. hic. 111) Wort L. verbum. *cum his verbis*. 112) particula pertinens ad Verbum wiese seu wies, de qua dictum n. 101. Jam narrationem contexamus: *Civem, qui magnarum opum, sed plebeji generis erat, & ab eo diploma nobilitatis petebat, his verbis rejecit, ut olim Sigismundus Cæsar alteri fecerat.*

113) L. ego. 114 & 115) Sp. possum tibi. 116) L. bene. Si wol non inveneris, quære wohl: nam ut Spiel & Spihl (§ 35) aliter ab aliis scribitur.

117 - 119) LL. opes, sed, nobilitas. 120) Sp. possum. 121) L. ego. 122) Sp. tibi. 123) Sp. non. 124) L. dare.

125) Sp. hunc, eum. nempe den Adel, *nobilitatem*: quod cum generis feminini sit Latinis, explicandum latine, *hanc*, *eam*. 126) Sp. debes. 127 - 130) tu per virtutem obtinere. Apophthegma est: *Ego tibi possum equidem* (pro *bene*, quod hoc sensu latine non dicitur) *opes, sed nobilitatem tibi dare non possum: hæc virtute obtinenda est.*

Einem[131] Vornehmen[132] von[133] Adel[134], seinem[135] alten[136] wolverdienten[137] Diener[138], als[139] derselbe[140] sich[141] der Alchymisterey[142] zu[143] viel[144] ergabe[145], liesse[146] er[147] sagen[148]: Er[149] solte[150] nur

zeit

151 152 153 154 155 156 157 158 159 160
zeitlich davon abstehen: dann auch er, der Keyser, viel darein verschwen-
161 162 163 164 165 166 167
et, aber dieser Kunst sich zu arm befinde.

131) ein L. unus, quidam. ein (§ 3) dativus singularis: cum quo proin etiam consentit vocabulum sequens.

132) L. præstans, excellens. 133) L. a, de. 134) L. nobilitas. *Excellenti cuidam de nobilitate*, viro præstantis nobilitatis.

135) sein L. suus. em (§ 3) dativus singularis. 136) L. antiquus. 137) wolverdient, seu (ut paulo ante n. 116 dixi) wohlverdient, L. bene meritus. Si nomen totum in tuo Lexico non occurrat, quære seorsum (§ 36) wohl & verdient.

138) L. servus, famulus. *bene merito suo famulo*, ministro bene de se merito.

139 & 140) LL. cum ille. 141) Sp. sibi, se.

142) Alchymist aut Alchimist (nam i & y pro eodem sumuntur, § 27) L. *alchymista, chrysopœus*, qui per artem efficere aurum conatur. Hinc vocem Alchymisterey derivavit Historicus noster: quod jure cognationis (§ 41) *alchymiam* seu *chrysopœjam* significat, artem videlicet auri efficiendi: nam ipsum artificem intelligere te non sinit articulus dativi der, qui (§ 2) generis est feminini.

143) L. nimis multum, nimium.

144) Rejice tantisper particulam er, & loco Verbi Compositi quære Simplex. Sp. gab a geben, Imperfectum. Quod Auctor noster scribit gabe, dialecto tribuendum est, quemadmodum paulo ante monui n. 101. idemque mox recurret vocabulo proximo liesse, cujus e ultimum pariter redundat. Præfige rursus particulam er, & habebis Compositum ergeben. L. dedere, addicere. *cum ille se chrysopœja nimium addicebat*, seu *addiceret*.

145) Sp. ließ, Imperfectum a lassen, sinere, jubere. *jubebat.* 146) L. is, ipse. 147) L. dicere. *Cuidam de primaria nobilitate, veteri suo ministro bene merito, cum ille arti aurum efficiendi nimium se dederet, dici jussit*, ea, quæ deinceps sequuntur.

148) L. Ipse. 149) solte (§ 35) pro sollte. sollen L. debere. Imperfectum tam Indicativi, quam Conjunctivi, est sollte, ut (§ 10) liebte. Post Verba dicendi (§ 20) Conjunctivus germanicus respondet Infinitivo latino. *debere ipsum.*

150) L. tantum, modo. 151) L. tempestive, in tempore.

152) L. inde, ab eo. Fortasse Lexicon tuum (§ 32) habet darvon.

153) L. desistere, cessare. *debere ipsum modo in tempore ab ea re desistere.*

154 - 159) LL. quandoquidem etiam ipse, Cæsar, multum eo.

160) verschwenden L. profundere. Est (§ 10) Supinum. Auxiliare hatte (§ 19) tacite intelligitur. *profuderat*, seu profudisset.

161) L. sed. 162) L. hic. 163) L. ars. Casus est dativus: nam terminatio er pronominis dieser; quod in declinatione ab adjectivis non differt, eum casum (§ 3) ostendit. *huic arti.*

164) Sp. sibi, se. 165) L. nimis. 166) L. pauper. 167) befinden L. deprehendere. Conjunctivus (§ 10) mutandus in Infinitivum latinum (§ 20) ob præcedens Verbum *dicere*. Monitum Cæsaris est: *Cessaret modo in tempore: nam & se ipsum, Cæsarem, multum in eam rem profudisse, sed huic arti se nimis pauperem deprehendere.*

168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178
Als er zu Aach gekrönt wurde, und die Juden ihm einen güldnen Korb
179 180 181 182 183 184 185 186 187 188
voll güldner Eyer verehret, liesse er diejenigen, so das Geschenke eingeliefert,
189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199
verwahrlich und darbey wol halten. Als sie hierüber erschracken, und nach
200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210
der Ursach fragten, sagte er: Solche Hüner, die so köstliche Eyer legen,
211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221
müsse man nicht schlechts wieder fliegen lassen, sondern einstellen, und wol
222
halten.

168 & 169) LL. cum ipse. 170 & 171) L. Aquisgranum, urbs. zu L. ad, in. in urbe Aquisgrano, Aquisgrani. 172 & 173) krönen L. coronare. wurde (§ 9) Imperfectum Verbi auxiliaris werden, quod Supino gekrönet junctum (§ 11) Passivum format. *coronabatur*.

174) L. &. 175) Jud seu Jude L. Judæus. articulus die (§ 2) ac terminatio en (§ 3) sunt pluralis numeri. *Judæi.* 176) Sp. ei.

177) gülden L. aureus. 178) L. corbis. 179) L. plenus. 180 & 181) gülden L. aureus. Ey L. ovum. er (§ 3) genitivus pluralis. *aureum corbem plenum aureorum ovorum.*

182) verehren L. donare. Intelligitur (§ 19) auxiliare haben: verehret haben, aut verehret hatten. donarunt, donarant. *Cum Aquisgrani coronaretur, eique Judæi corbem aureum aureis ovis plenum donassent.*

183)

3) ut n. 145. *jubebat.* 184) L. is, ipse. 185) Divide in die & jenigen: quia derjenige, *ille*, (§ 37) dupliciter declinatur, ut articulus, & ut nomen: ambo autem (§ 2 & 3) conveniunt in plurali: *illi*, *illos.*

6) Sp: qui. 187) L. donum. 188) einliefern L. tradere. ge est augmentum (§ 10) Supino præfigi solitum: poniturque (§ 14) inter particulam inseparabilem & Verbum. Est Plusquamperfectum: quia (§ 19) intelligitur auxiliare hatten. *tradiderant.*

9) L. in custodia. 190) L. &. 191) darbey, seu (§ 32) dabey, L. simul, una. 192) bene, commode. ut n. 116. 193) L. habere, tractare. *Jussit illos, qui donum attulerant, in custodia quidem, sed simul commode haberi, bene tractari.*

4) L. cum. 195) Sp. ii, ipsi, illi. 196) L. propterea, ea de caussa. 197) Sp. extimescebam &c. *Cum illi propterea extimescerent.*

8) L. &. 199) L. post, secundum, de. 200) L. caussa. 201) fragen L. interrogare. Est (§ 10) Imperfectum. *interrogabant.*

2) sagen L. dicere. Est & hoc (§ 10) Imperfectum. *dicebat.* 203) L. is, ipse. *Cum illi propterea extimescerent, ac de caussa interrogarent, respondit ipse.*

4) L. talis, tales. 205) Hün, seu (§ 35) Huhn, L. gallus, gallina. er (§ 3) terminatio pluralis numeri, in quo u mutatur in ü. *tales gallinæ.*

6) Sp. qui, quæ. 207) Sp. tam. 208 - 210) LL. pretiosa ova ponere. legen est etiam ultima persona Præsentis, ut (§ 10) lieben. *quæ tam pretiosa ova ponunt.*

1) debere. ut n. 42. 212) impersonale. ut n. 43.

3) L. non. 214) L. schlecht, simplex; schlechtlich, simpliciter. Jure cognationis (§ 41) idem ad schlechts traducere licebit, prout constructionis ratio exiget. 215 - 222) LL. rursus avolare permittere, sed sistere, & bene tractare. Totus ergo hujus joci sensus est: *Tales gallinæ, quæ tam pretiosa ova ponunt, ut simpliciter rursus avolent, permitti non debere; sed sistendas eas esse, & bene tractandas.*

EXER-

153) L. desistere, cessare. *debere ipsum modo in tempore ab ea re desistere.*

154 - 159) LL. quandoquidem etiam ipse, Cæsar, multum eo.

160) verschwenden L. profundere. Est (§ 10) Supinum. Auxiliare hatte (§ 19) tacite intelligitur. *profuderat*, seu profudisset.

161) L. sed. 162) L. hic. 163) L. ars. Casus est dativus: nam terminatio er pronominis dieser, quod in declinatione ab adjectivis non differt, eum casum (§ 3) ostendit. *huic arti.*

164) Sp. sibi, se. 165) L. nimis. 166) L. pauper. 167) befinden L. deprehendere. Conjunctivus (§ 10) mutandus in Infinitivum latinum (§ 20) ob præcedens Verbum *dicere*. Monitum Cæsaris est: *Cessaret modo in tempore: nam & se ipsum, Cæsarem, multum in eam rem profudisse, sed huic arti se nimis pauperem deprehendere.*

168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178
Als er zu Aach gekrönt wurde, und die Juden ihm einen güldnen Korb
179 180 181 182 183 184 185 186 187 188
voll güldner Eyer verehret, liese er diejenigen, so das Geschenke eingeliefert,
189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199
verwahrlich und darbey wol halten. Als sie hierüber erschracken, und nach
200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210
der Ursach fragten, sagte er: Solche Hüner, die so köstliche Eyer legen,
211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221
müsse man nicht schlechts wieder fliegen lassen, sondern einstellen, und wol
222
halten.

168 & 169) LL. cum ipse. 170 & 171) L. Aquisgranum, urbs. zu L. ad, in. in urbe Aquisgrano, Aquisgrani. 172 & 173) krönen L. coronare. wurde (§ 9) Imperfectum Verbi auxiliaris werden, quod Supino gekrönet junctum (§ 11) Passivum format. *coronabatur*.

174) L. &. 175) Jud seu Jude L. Judæus. articulus die (§ 2) ac terminatio en (§ 3) sunt pluralis numeri. *Judæi.* 176) Sp. ei.

177) gülden L. aureus. 178) L. corbis. 179) L. plenus. 180 & 181) gülden L. aureus. Ey L. ovum. er (§ 3) genitivus pluralis. *aureum corbem plenum aureorum ovorum.*

182) verehren L. donare. Intelligitur (§ 19) auxiliare haben: verehret haben, aut verehret hatten. donarunt, donarant. *Cum Aquisgrani coronaretur, eique Judæi corbem aureum aureis ovis plenum donassent.*

183)

31 & 32) LL. o cælum! 33) L. qualis. 34) Vocabulo non invento, quære (§ 36) partem utramque separatim. Angst L. anxietas. Geschrey L. clamor. clamor anxietatis, id est, anxius, ab anxietate mulieribus expressus. 35) erregen L. ciere. Imperfectum (§ 50) *ciebant*. 36 - 39) LL. non, mulierum pallidæ cohortes.

40) L. impersonale, quod per omnes personas & numeros explicari potest. Gallorum *on*, Italorum *si*. 41 - 44) Attendenda (§ 23) particula separabilis vor, a suo Verbo stellt avulsa. Hanc ei redde, ut fiat vorstellen. L. proponere. sich Sp. sibi. nur L. tantum, modo. Proponat modo sibi aliquis, Propone modo tibi, Proponamus jam nobis, Concipiamus animo.

45 - 48) LL. si mille mulieres conclament. schreyn pro schreyen (§ 18) e omisso. *O cælum! quam anxium clamorem non ciebant* (latina consuetudine diceretur, omisso *non*, *quam anxium clamorem ciebant*) *pallidæ mulierum cohortes? Concipite modo animis mulieres mille conclamantes!* Gallice: *Qu'on pense seulement, si mille femmes crient ensemble!* Italice: *Si pensi solamente, se mille femmine gridano insieme!*

[49] Sie [50] liefen [51] mit [52] zerstreuten [53] Haaren,
[54] Mit [55] Augen, [56] die [57] von [58] Thränen [59] roth,
[60] Mit [61] Händen, [62] die [63] zerrungen [64] waren,
[65] Und [66] warfen, [67] schon [68] vor [69] Angst [70] halb todt,
[71] Sich [72] vor den [73] Feldherrn der [74] Barbaren,
[75] Und [76] flehten [77] in gemeiner [78] Noth
[79] Ihn [80] insgesammt [81] um [82] ihrer [83] Männer [84] Leben.
[85] So [86] hats [87] von [88] tausenden [89] nicht [90] eine [91] Frau [92] gegeben,
[93] Die [94] sich [95] gewünscht [96] des Mannes [97] los [98] zu seyn?
[99] Von [100] tausenden [101] nicht [102] eine? [103] Nein.

104 105 106 107 108 109 110 111 112
Nun das ist viel: da muß, bey meinem Leben!
113 114 115 116
Noch gute Zeit gewesen seyn.

49) Sp. Ipsæ, illæ. 50) Sp. currebant. 51) L. cum. 52) zerstreuen L. dispergere. Supinum (§ 10) zerstreuet augmentum ge non habet: quia particulæ inseparabiles (§ 14) id omnino respuunt: esse autem particulam zer inseparabilem, Catalogus Particularum te docet, dum nullo eam asterisco (*) notat. 53) Haar L. capillus. en (§ 3) pluralis numeri index. *dispersis capillis.*

54) L. cum. 55) Aug L. oculus. en (§ 3) pluralis. *cum oculis.* 56) Sp. qui. 57 - 59) LL. a lacrymis rubentes.

60) L. cum. 61) Hand L. manus. a (§ 3) in plurali mutatur in ä. 62) Sp. qui, quæ. 63) rungen Sp. a ringen, luctari, contorquere. zer, ornamentum poeticum, si zerringen in Lexico non reperias, sine fabulæ dispendio negligere poteris, & inter syllabas adventitias (§ 34) numerare. 64) erant. (§ 8.) *Manibus, quæ contortæ seu distortæ erant: articulis manuum distortis.*

65) Sp. projiciebant. 66 - 70) LL. jam præ anxietate semianimes. 71) Sp. se. 72 - 74) LL. coram imperatore barbarorum.

75) flehen L. obsecrare. Imperfectum (§ 10) obsecrabant. 76 - 78) LL. in communi necessitate. 79) Sp. eum. 80) L. (sub vocabulo gesammt) una, simul. 81 - 84) LL. pro suorum maritorum vita. *Currebant illæ dispersis capillis, oculis a fletu rubentibus, digitis manuum distortis, seque jam luctu semianimes coram imperatore barbarorum prosternebant, & in communi necessitate pro maritorum vita simul omnes eum obsecrabant.*

85) Sp. ita. nam cetera huc non quadrant. 86) hats pro hat es, litera e suppressa (§ 16) & s ad finem verbi auxiliaris affixo. 87 - 91) LL. de mille non una uxor. 92) Supinum geben Sp. a geben. Es hat gegeben, fuit. ut in Spicilegio, es giebt, est. *Itane e mille uxoribus nec una fuit?*

93 & 94) Sp. Sp. quæ sibi. 95) wünschen L. optare. Est (§ 10) Supinum: & intelligitur (§ 19) auxiliare hat vel hätte. *optavit, optasset.* 96) Mann L. vir. des (§ 2) nota genitivi. *viri.* 97) L. liber, solutus. 98) Infinitivus (§ 8) esse. zu negligendum est, ut in Exercitatione priore aliquoties. *a viro libera, soluta esse.*

99 - 102) LL. de mille non una? 103) L. non.

104)

31 & 32) LL. o cælum! 33) L. qualis. 34) Vocabulo non invento, quære (§ 36) partem utramque separatim. Angst L. anxietas. Geschrey L. clamor. clamor anxietatis, id est, anxius, ab anxietate mulieribus expressus. 35) erregen L. ciere. Imperfectum (§ 10) *ciebant*. 36 - 39) LL. non, mulierum pallidæ cohortes.

40) L. impersonale, quod per omnes personas & numeros explicari potest. Gallorum *on*, Italorum *si*. 41 - 44) Attendenda (§ 23) particula separabilis vor, a suo Verbo stellt avulsa. Hanc ei redde, ut fiat vorstellen. L. proponere. sich Sp. sibi. nur L. tantum, modo. Proponat modo sibi aliquis, Propone modo tibi, Proponamus jam nobis, Concipiamus animo.

45 - 48) LL. si mille mulieres conclament. schreyn pro schreyen (§ 18) e omisso. *O cælum! quam anxium clamorem non ciebant* (latina consuetudine diceretur, omisso *non*, *quam anxium clamorem ciebant*) *pallidæ mulierum cohortes? Concipite modo animis mulieres mille conclamantes!* Gallice: *Qu'on pense seulement, si mille femmes crient ensemble!* Italice: *Si pensi solamente, se mille femmine gridano insieme!*

49 50 51 52 53
Sie liefen mit zerstreuten Haaren,
54 55 56 57 58 59
Mit Augen, die von Thränen roth,
60 61 62 63 64
Mit Händen, die zerrungen waren,
65 66 67 68 69 70
Und warfen, schon vor Angst halb todt,
71 72 73 74
Sich vor den Feldherrn der Barbaren,
75 76 77 78
Und flehten in gemeiner Noth
79 80 81 82 83 84
Ihn insgesammt um ihrer Männer Leben.
85 86 87 88 89 90 91 92
So hats von tausenden nicht eine Frau gegeben,
93 94 95 96 97 98
Die sich gewünscht des Mannes los zu seyn?
99 100 101 102 103
Von tausenden nicht eine? Nein.

statim mundum suum universum dare debet: & quæ ejus partem reservat, amittit virum coram hoc tabernaculo.

147 148 149 150 151 152
Wie ? fiengen nicht die Weiber an zu beben ?
153 154 155 156
Ihr ganz Geschmeide hinzugeben ?
157 158 159 160
Den ganzen Schmuck für einen Mann ?
161 162 163 164 165
Gewiß der General war dennoch ein Tyrann.
166 167 168 169 170 171 172
Was halfs, daß er, ihr Schönen! sagte,
173 174 175 176 177 178
Da er die Schönen doch so plagte ?
179 180 181 182 183 184 185 186
Doch weit gefehlt, daß auch nur eine zagte:
187 188 189 190 191 192 193 194
So holte sie vielmehr mit Freuden ihren Schmuck.
195 196 197 198 199 200
Dem General war dieß noch nicht genug.
201 202 203 204 205 206 207 208
Er ließ nicht eh nach ihren Männern schicken,
209 210 211 212 213
Als bis sie einen Eid gethan,
214 215 216 217
(Der General war selbst ein Ehemann)
218 219 220 221 222 223
Bis, sag ich, sie den Eid gethan,
224 225 226 227
Den Männern nie die Wohlthat vorzurücken,
228 229 230 231 232
Noch einen neuen Schmuck den Männern abzudrücken.
233 234 235 236 237
Drauf kriegte jede Frau den Mann.

147) L. quomodo? quid? 148) Sp. fieng, Imperfectum a fangen. Adverte animum ad sequentem paulo post (n. 151) particulam an, quæ (§ 14 & 23) cum Verbo suo copulata tibi offert Compositum anfangen. L. incipere. *incipiebant.* 149) L. non. 150) Weib L. mulier. die (§ 2) & er (§ 3) indicium pluralis numeri faciunt. *mulieres.* 152) L. tre-

L. tremere. zu, ut sæpe alias, negligendum: est enim simplex Infinitivus. *Quid? non hic mulieres contremiscere incipiebant?*

153 - 156) LL. suum totum mundum tradere? Particula zu, in medio inclusa, etiam hic negligenda est.

157 - 160) LL. totum mundum pro viro? 161 & 162) LL. Profecto imperator. 163) auxiliare (§ 8) *erat*. 164 & 165) LL. tamen tyrannus.

166) L. Quid. 167) Sp. half, Imperfectum ab helfen. L. juvare, prodesse. s affixum (§ 16) pro es. Sp. es impersonale, quod a Latinis non exprimitur; gallice *il*, italice *egli*. *Quid proderat?* 168 & 169) LL. quod ipse. 170 & 171) *Vos formosæ!* ut n. 117 & 118. 172) sagen L. dicere. te (§ 10) *dicebat*.

173 - 178) LL. cum ipse Formosas tamen adeo cruciabat? *Totum suum mundum tradere? ornatum universum pro viro? Profecto imperator tamen erat tyrannus. Quid proderat, quod dicebat, O Formosæ, cum tamen has Formosas adeo cruciaret.*

179) L. Sed, tamen. 180) L. procul. 181) fehlen L. aberrare. Supinum seu Participium (§ 10) *aberratum*. 182 - 186) LL. quod etiam tantum una trepidaret. nam te (§ 10) est Imperfectum tam Indicativi, quam Conjunctivi. *Sed procul aberratum*, seu *procul aberras*, si credis, *vel unam trepidasse*.

187) Sp. tum. 188) holen L. arcessere, afferre. te (§ 10) afferebat. 189-194) LL. ipsa potius cum gaudio suum mundum. *Sed procul aberraveris, credendo, vel unam trepidasse: quævis tum potius cum gaudio mundum suum afferebat.*

195) L. imperator. dem (§ 2) articulus dativi. *imperatori*. 196) auxiliare (§ 8) *erat*. 197 - 200) LL. hoc adhuc non satis. *Hoc tamen adhuc satis non erat imperatori.*

201) L. ipse. 202) Sp. sinebat. 203 - 205) non antea pro. 206) Sp. ihr, eorum, earum. 207) Mann L. maritus. ern (§ 3) dativus pluralis. a mutatur (ibid.) in ä. 208) L. mittere, arcessere. Barbare: *Non ante sinebat pro earum maritis mitti.* Latine: *Non ante passus est earum maritos arcessi.*

209) L. Quam. 210) L. donec, usque dum. 211) Sp. ipse. 212) L. jusjurandum. 213) Sp. Supinum, a thun, facere. Intelligitur auxiliare (§ 19) haben vel hatten. facere, fecerant. *Donec jusjurandum fecissent, id est, dedissent.*

214) L. Imperator. 215) auxiliare (§ 8) *erat.* 216 & 217) LL. ipse maritus.

218) L. donec. 219 & 220) LL. inquam ego. ſag pro ſage, ut ſchenk pro ſchenke n. 122. 221 - 223) ipſæ jusjurandum dederunt. ut n. 211-213.

224) Mann L. vir. ern (§ 3) dativus pluralis. a mutatur in ä. viris. 225-232) LL. nunquam beneficium exprobrare, neque novum mundum viris extorquere. ſive, ſi per gerundium, quod ſyllaba zu (§ 10) proprie denotat, explicare velis, dic: *Non ante paſſus eſt maritos vocari, quam ubi jurejurando (erat & ipſe imperator maritus) jurejurando, inquam, ſe obſtrinxiſſent, nunquam viris beneficium exprobrandi, neque mundum novum illis extorquendi.* vel: *nunquam exprobraturas; nunquam . . . expreſſuras.*

233) L. Poſtea, poſt hæc. 234) kriegen L. obtinere, Imperfectum (§ 10) *obtinebat.* 235 - 237) LL. quævis uxor maritum. *Poſt hæc ſuum quæque maritum obtinuit.*

238 239 240 241 242 243
Der Feind verließ die Stadt. Die Weiber blieben ſtehen,
244 245 246 247
Um ihren Feinden nachzuſehen:
248 249 250 251 252 253 254 255 256
Alsdann flog jede froh mit ihrem Mann ins Haus.
257 258 259 260 261
Iſt die Geſchichte denn nun aus?
262 263 264 265 266 267 268
Noch nicht, mein Freund. Nach wenig Tagen
269 270 271 272
Entfiel den Weibern aller Muth.
273 274 275 276 277 278 279
Sie grämten ſich, und dorftens doch nicht ſagen.
280 281 282 283 284
Wer wirds, den Eid zu brechen, wagen?
285 286 287 288 289
Genug, der Kummer trat ins Blut.
290 291 292 293 294 295 296
Sie legten ſich: drauf ſtarben in zehn Tagen,
297 298 299 300 301 302
Des Lebens müd und ſatt, neunhundert an der Zahl.
303 3.4 305
Der alte böſe General.

38) L. hostis. 239) Sp. ließ, Imperfectum a lassen. Redde Verbo particulam ver (§ 36) & indaga verlassen. L. derelinquere. *derelinquebat.* 240) L. urbs. *Hostis urbem dereliquit.*

41) Mulieres. ut n. 150. 242) Sp. blieb, bliebest, blieb, ꝛc. manebam, manebas, manebat, &c. 243) L. stare. Barbare: *Mulieres manebant stare.* latine, *stantes.* 244) Sp. um zu, ad, ut, um zu sehen, ad videndum, ut viderent. 245 & 246) LL. suus hostis. 247) nachsehen L. oculis prosequi, oculis insequi. ut hostes suos oculis prosequerentur.

48) L. Tum. 249) Sp. volabat. 250 - 254) LL. quævis læta cum suo viro. 255) ins (§ 16) pro in das. in L. in. 256) L. domus, ædes. *Hostis urbem dereliquit. Mulieres manebant stantes, ut eos oculis prosequerentur. Tum quævis læta cum viro suo in ædes volabat.*

57) Præsens Indicativi (§ 8) *est.* Sed adjungenda est etiam (§ 23) particula aus n. 261. aussehn L. finitum esse. 258) L. historia. 259) L. igitur. 260) L. nunc. *Igitur finita nunc est historia?*

62 - 265) LL. Adhuc non, mi amice.

66 - 268) LL. Post paucos dies. 269) Sp. fiel, Imperfectum a fallen. Restitue (§ 36) avulsam particulam ent, & investiga entfallen. L. excidere, *excidebat.* 270) Weib L. mulier. den (§ 2) & ern (§ 3) indicium dativi pluralis. *mulieribus.* 271 & 272) LL. omnis animus.

73) Sp. Ipsæ. 274 & 275) grämen, sich, L. conficere se ægritudine. ten Imperfectum (§ 10) *conficiebant se ægritudine.* 276) dorfte Sp. audebam. unde (§ 10) dorften, audebant. s affixum (§ 16) pro es. Sp. es, id. 277 - 279) LL. tamen non dicere. *Conficiebant se ægritudine, neque tamen id dicere audebant.*

80) L. Quis. 281 & 284) wagen L. audere, conari. wird (§ 10) audebit, conabitur. s (§ 16) affixum pro es. 282 & 283) LL. jusjurandum violare. *Quis hoc conabitur, jusjurandum violare?*

85) L. Satis, verbo. 286) L. ægrimonia. 287) Sp. Imperfectum a treten. L. ingredi, illabi. 288) in L. in. s affixum pro das. (§ 16.) 289) L. sanguis. *Verbo: ægrimonia illapsa est in sanguinem.*

90) Sp. Ipsæ. 291) legen, sich, L. decumbere. *decumbebant* (§ 10.)

92) L. deinceps. 293) starb Sp. moriebar. en (§ 10) *moriebantur.* 294-296) LL. intra decem dies. 297) Leben L. vita. des (§ 2) & s (§ 3) nota genitivi singularis. *vitæ.* 298 - 302) LL. lassæ & saturæ, nongentæ in numero. Latini sine præpositione dicunt, *nongentæ numero.*

303-

303 - 305) grandævus maltiosus imperator! Clausula itaque hujus fabulæ est: *Igitur finita nunc est historia? Nondum, mi amice. Post paucos dies excidit mulieribus omnis animus. Conficiebant se ægritudine, neque tamen eloqui audebant: quis violare jusjurandum conabitur? Verbo, ægrimonia in sanguinem illapsa, decubuere: ac deinceps intra decem dies, lassæ, vitaque saturæ, nongentæ mortuæ sunt. O malitiosum senem imperatorem!*

APPENDIX

De Pronunciatione Linguæ Germanicæ,

quatenus a latina, gallica, & italica discrepat.

1. Diphthongus ä pronunciatur ut latinum *æ*, aut gallicum *ai*. Bär, ursus; bær.

2. Diphthongus au non ut *o* more gallico, sed pleno utriusque literæ sono, ut apud Italos & Latinos *auditore*, *audacia*. bauen, ædificare; bau- en.

3. Ce, ci, ut tse, tsi. Cicero, Cicero; Tsitsero.

4. Ch ut χ græcum, vel *x* aut *j* hispanicum, cum densa aspiratione. lachen, ridere; laχen.

5. Ge, gi, ut italicum *ghe*, *ghi*, vel gallicum *gue*, *gui*. Geld, pecunia; geld: Gift, venenum; gift.

6. H semper aspiratur. hart, durus; hart. Si tamen sit inter vocalem & consonantem, aspirationis loco tantum producit vocalem præcedentem. mahlen, molere; mâlen: lehren, docere; lêren: Lohn, merces; lôn: Stuhl, sedes, sella; stûl.

7. Diphthongus ie ut longum i. Spiel, ludus; spîl: viel, multus; fîl.

8. K durius quam gallicum aut italicum *c* ante a, o, vel u. kein Kerker, nullus carcer; kein kerker.

9. Diphthongus ö non longe distat ab *eu* gallico aut belgico. Oel, oleum; fere ut œl.

10. Ph ut f. Prophet, prophetes; profet.

11. Qu numquam sine u, ut Galli solent: sed semper qu plenum auditur, ut in italico & latino. quälen, cruciare; quælen seu kwælen.

12. Sch

12. Sch ut gallicum *ch*, vel italicum *sc* ante e & i. sich schämen, erubescere; six schæmen, eo sono, quem italicum *scemare*, aut gallicum *chaine*, in prima syllaba habent.

13. Vocalis u ut gallicum *ou*, seu italicum & latinum *u*. du, tu; du.

14. Consonans v non ut *v*, sed prorsus ut *f*. von, ab; fon.

15. Diphthongus ü ut i. Uebel, malum; übel, male; ibel.

16. W ut w anglicum & belgicum, lenius nimirum, quam *v* gallicum & italicum. verweilen, morari; ferweilen.

17. X ut cs, quemadmodum in latino & gallico *examen*. Hexerey, ars magica; hecserei.

18. Z ut robustum ts. Zoll, vectigal; tsoll.

EXEMPLUM,

ex Capite ultimo Evangelii S. Matthæi, cujus hæc est clausula:

Mir ist gegeben aller Gewalt im Himmel und auf Erden. Darum
Mir ist ghegheben aller ghewalt im himmel und auf erden. Darum
gehet hin, und lehret alle Völker: und taufet sie in dem Namen des Vaters,
gheet hin, und lêret alle fœlker: und taufet si in dem namen des Faters,
und des Sohns, und des heiligen Geists: und lehret sie halten alles, was ich
und des Sôns, und des heilighen Gheists: und lêret si halten alles, was ich
euch gebothen habe. Und sieh, ich bin bey euch alle Tage, bis an das Ende
euch ghebothen habe. Und sih, ich bin bei euch alle tage, bis an das ende
der Welt.
der welt.

Id est:

Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; docentes eos servare omnia, quæcunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem seculi.

INSTITUTIONES BELGICÆ.

1. ARticulus Belgis eſt trium generum, ut nobis der, die, das. Sic declinatur:

Maſc. Singul.	*Femin. Singul.*	*Neutr. Sing.*	*Plural. omnium generum.*
Nom. de (den)	*de*	*het, 't*	*de*
Gen. des	*der*	*des*	*der*
Dat. den	*der*	*dem*	*den*
Acc. den	*de*	*het, 't*	*de*
Abl. van den	*van de*	*van den*	*van den*

2. Pluralis nominum fit, addendo *en*, *n*, *s*, & nonnunquam *eren*. Adjectiva in plurali aſciſcunt *e*. *Boom*, arbor; *Boomen*: *Aarde*, terra; *Aarden*: *Boot*, lembus; *Boots*: *Lied*, carmen; *Liederen*: *groot*, magnus; *groote*, magni, magnæ, magna. Deſinentia in *heyd* & *link* faciunt *heeden* & *lingen*: *Waarheyd*, veritas; *Waarheeden*: *Jongelink*, juvenis; *Jongelingen*. Sæpiſſime duplicant literam ultimam numeri ſingularis: *Zon*, ſol; *Zonnen*: *Bed*, lectus; *Bedden*: *Vos*, vulpes; *Voſſen*.

3. Caſuum notæ ſunt *van* & *aan*, illud Genitivi & Ablativi, iſtud Dativi. Genitivo ſingulari maſculinorum & neutrorum additur *s*: aliis caſibus modo nihil, modo *en* vel *e* adjicitur. Præterea *eene*, una, in Genitivo ſingulari, & ſæpe alia adjectiva in Genitivo pluralis numeri deſinunt in *er*. *een Man*, vir; *eens Mans*, viri alicujus; *het Kind*, infans; *van het Kind*, infantis, infante; *aan het Kind*, infanti: *eenen grooten Man*, magnum virum: *van den Zoone*, a filio; a Nominativo *Zoon*: *eener ryken Vrouw*, divitis matronæ: *ryker Mannen en Vrouwen*, divitum virorum & matronarum.

4. Adjectivis additum *e* feminina facit e maſculinis: neutrum vel ſimile eſt maſculino, vel ipſum quoque *e* aſſumit. Sæpe litera ultima geminatur. *kleyn*, parvus; *kleyne*, parva; *kleyn*, parvum: *groot*, magnus, *het groote Werk*, magnum opus: *ſot*, ſtultus; *ſotte*, ſtulta.

5. Com-

5. **Comparativus addit adjectivo** *er*, **Superlativus** *st* vel *ste*. *arm*, pauper; *armer*, pauperior; *armst*, *armste*, pauperrimus; *de aller-armste*, *de alder-armste*, omnium pauperrimus. Finita in *l*, *n*, *r*, euphoniæ gratia in *der* faciunt. *snelder*, celerior: *kleynder*, minor: *swaarder*, gravior.

6. Verborum conjugatio una solum est, quæ tribus auxiliaribus utitur; *hebben*, habere; *zyn*, esse; *worden*, esse.

7. Conjugatio verbi *hebben*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	*heb*,	*hebt*,	*heeft*:	*hebben*,	*hebt*,	*hebben*.
Imperf.	*had*,	*hadt*,	*had*:	*hadden*,	*hadt*,	*hadden*.
Conjunct. Præs.	*hebbe*,	*hebt*,	*hebbe*:	*hebben*,	*hebbet*,	*hebben*.
Imperf.	*hadde*,	*hadt*,	*hadde*:	*hadden*,	*haddet*,	*hadden*.

Infinit. Præs. *hebben*. Particip. Præs. *hebbende*. Particip. Præt. *gehad* vel *gehadt*.

8. Conjugatio verbi *zyn*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	*ben*,	*zyt* (*bent*),	*is*:	*zyn*,	*zyt* (*bent*),	*zyn*.
Imperf.	*was*,	*waart*,	*was*:	*waaren* (*waren*),	*waart*,	*waaren*.
Imperat.		*wees*:			*zyt* (*weest*):	
Conjunct. Præs.	*zy* (*ben*),	*zyt*,	*zy* (*is*):	*zyn*,	*zyt*,	*zyn*.
Imperf.	*waare*,	*waart*,	*waare*:	*waaren*,	*waart*,	*waaren*.

Infinit. Præs. *zyn* (*weezen*). Particip. Præs. *zynde* (*weezende*). Partic. Præt. *geweest*.

9. Conjugatio verbi *worden*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	*word* (*werd*),	*wordt*,	*wordt*:	*worden*,	*wordt*,	*worden*.
Imperf.	*wierd* (*werd*),	*wierdt*,	*wierdt*:	*wierden*,	*wierdt*,	*wierden*.
Conj. Præs.	*worde* (*werde*),	*wordt*,	*worde*:	*worden*,	*wordet* (*wordt*),	*worden*.
Imperf.	*wierde*,	*wierd*,	*wierde*:	*wierden*,	*wierdet* (*wierdt*),	*wierden*.

Infinit. Præs. *worden* (*werden*). Partic. Præs. *wordende*. Partic. Præt. *worden* vel *geworden*.

10. Tabella Conjugationis ordinariæ. *leeren*, docere.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præſ.	*leere,*	*leert,*	*leert:*	*leeren,*	*leert,*	*leeren.*
Imperf.	*leerde,*	*leerdet,*	*leerde:*	*leerden,*	*leerdet,*	*leerden.*
Præter.	*heb geleerd,*	*hebt gel.*	*heeft geleerd:*	*hebben geleerd,*	*hebt geleerd,*	*hebben geleerd.*
Plusq.	*had geleerd,*	*hadt g.*	*had geleerd:*	*hadden geleerd,*	*hadt geleerd,*	*hadden geleerd.*
Futur.	*zal leeren,*	*zult l.*	*zal leeren:*	*zullen leeren,*	*zult leeren,*	*zullen leeren.*
Imperat.		*leer:*			*leert.*	
Conjunct. Præſ.	*leere,*	*leert,*	*leere:*	*leeren,*	*leert,*	*leeren.*
Imperf. I.	*leerde,*	*leerdet,*	*leerde:*	*leerden,*	*leerdet,*	*leerden.*
Imperf. II.	*zoude leeren,*	*zoudt l.*	*zoude leeren:*	*zouden leeren,*	*zoudet leeren,*	*zouden l.*
	docturus eſſem,	eſſes,	eſſet:	docturi eſſemus,	eſſetis,	eſſent.
Præt.	*geleerd hebbe,*	*g. hebt,*	*geleerd hebbe:*	*geleerd hebben,*	*geleerd hebbet,*	*g. hebben.*
Plusq. I.	*geleerd hadde,*	*g. hadt,*	*geleerd hadde:*	*geleerd hadden,*	*geleerd haddet,*	*g. hadden.*
Plusq. II.	*zoude geleerd hebben,*	*zoudt g. h.*	*zoude g. h.*	*zouden g. h.*	*zoudet g. h.*	*zouden g. h.*
	docturus fuiſſem,	fuiſſes,	fuiſſet:	docturi fuiſſemus,	fuiſſetis,	fuiſſent.
Futur. I.	*leeren zal,*	*leeren zult,*	*leeren zal:*	*leeren zullen,*	*leeren zult,*	*leeren zullen.*
	docturus ſim,	ſis,	ſit:	docturi ſimus,	ſitis,	ſint.
Futur. II.	*geleerd hebben zal,*	*g. h. zult,*	*g. h. zal:*	*geleerd h. zullen,*	*g. h. zult,*	*g. h. zullen.*
	docuero,	docueris,	docuerit:	docuerimus,	ritis,	rint.

Infinit. Præſ. *leeren.* Præt. *geleerd hebben.* Futur. *leeren zullen.* Particip. Præſ. *leerende.* Præt. *geleerd hebbende.* Supin. *geleerd.*

11. Verbum Paſſivum componitur ex auxiliaribus & Supino Activi, e. g. *geleerd*, quod brevitatis gratia per ſolam literam g. indicabo.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præſ.	*word (werd) g.*	*wordt g.*	*wordt g.*	*worden g.*	*wordt g.*	*worden g.*
Imperfect.	*wierd (werd) g.*	*wierdt g.*	*wierdt g.*	*wierden g.*	*wierdt g.*	*wierden g.*
Præterit.	*ben g. worden,*	*zyt g. w.*	*is g. w.*	*zyn g. worden,*	*zyt g. w.*	*zyn g. w.*
Plusq.	*was g. worden,*	*waart g. w.*	*was g. w.*	*waaren g. worden,*	*waart g. w.*	*waaren g. w.*
Futur.	*zal g. worden,*	*zult g. w.*	*zal g. w.*	*zullen g. worden,*	*zult g. w.*	*zullen g. w.*
Conjunct. Præſ.	*g. worde (werde),*	*g. wordt,*	*g. worde:*	*g. worden,*	*g. wordet (wordt),*	*g. worden.*
Imperf. I.	*g. wierde,*	*g. wierd,*	*g. wierde:*	*g. wierden,*	*g. wierdet (wierdt),*	*g. wierden.*
Imperf: II.	*zoude g. worden,*	*zoudt g. w.*	*zoude g. w.*	*zouden g. worden,*	*zoudet g. w.*	*zouden g. w.*
Præter.	*zy g. worden,*	*zyt g. w.*	*zy g. w.*	*zyn g. worden,*	*zyt g. w.*	*zyn g. w.*
Plusq. I.	*waare g. worden (geworden),*	*waart g. w.*	*waare g. w.*	*waaren,*	*waart,*	*waaren g. w.*
Plusq. II.	*zoude zyn g. worden,*	*zoudt z. g. w.*	*zoude z. g. w.*	*zouden,*	*zoudet,*	*zouden z. g. w.*
Futurum.	*g. zal worden (geworden) zyn,*	*g. zult,*	*zal w. z.*	*g. zullen,*	*zult,*	*zullen w. z.*

Infinit. Præſ. *g. worden (werden.)* Partic. Præſ. *g. wordende.* Part. Præt. *g. worden zynde.*

12. Ver-

12. Verba Neutra, & alia quædam, loco auxiliaris *hebben* adjungunt sibi *zyn*, ut in germanico, gallico, & italico. *hy is gestorven*, mortuus est: *hy was gestorven*, mortuus erat.

13. Verba Composita Belgarum, ut Germanorum, particulam separabilem in Præsenti & Imperfecto Indicativi, inque Imperativo, post se rejiciunt; & syllabam *ge*, Supino præfigi solitam, inter se & particulam interponunt: illa autem Verba, quæ a particula inseparabili inchoantur, eandem syllabam *ge* omnino repudiant. *voorneemen*, proponere; *ik neeme vor*, propono; *ik nam vor*, proponebam; *voorgenommen*, propositum: *verzamelen*, congregare; *verzamelt*, congregatum: *bekroonen*, coronare; *bekrooned*, coronatum.

14. Verba quædam Imperfectum formant tam in *de*, quam in *te*; quædam in *te* solum. In Supino quoque seu Participio *d* & *t* promiscue occurrunt.

15. Verbis nonnunquam affiguntur particulæ, & in unum conflantur. *Hy sprak, en het wasser*: *Hy geboot, en het stonter*: Ipse (DEUS) dixit, & aderat: Ipse jussit, & astabat. ex *was*, erat, *stont*, stabat, & particula *'er*, hic, coram. Sic: *Isse niet t' huis?* an ipsa non est domi? ex *is* & *ze*: ubi vides, *z* mutari in literam cognatam *s*, ut in priore exemplo *was* suum *s* duplicat euphoniæ gratia.

16. In libris antiquioribus negationes *niet*, *niets*, *geen*, non, nihil, nullus, majoris emphaseos ergo præpositum aut postpositum habent *en*: quod tamen verborum sensui nihil adjicit; ut in gallico particula *ne*, negationibus *pas*, *point*, & similibus adjuncta. *ick en zal u niet dienen*, ego tibi non serviam.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

17. Pro compositis, ubi non occurrunt, quærenda simplicia: quæ ut facile distingui possint, post Spicilegium Catalogus Particularum subjicietur.

18. *On*, præfixum vocabulis, negandi vim habet, ut germanicum un. *lofl yk*, löblich; *onloflyk*, unlöblich. Talia si in Lexico non assignentur, sine syllaba *on* quærantur, & significatio ultro se prodet.

19. In Spicilegio meo Verborum Supina irregularia sine augmento suo *ge* posui, pluribus ad id omittendum rationibus adductus. Ubique tamen signum præfixum est, e quo Lector intelligat, *ge* seu augmentum præponendum esse.

20. Seu Lexicon, seu Spicilegium meum consulentibus ingens habenda est ratio immensæ illius libertatis, quam Orthographia Belgica, præsertim superiorum temporum, sibi vendicat. Nihil est usitatius, quam literam *e* nunc addere, nunc recidere; eandem, aliasque vocales, & consonantes, nunc simplices usurpare, nunc duplices; permutare inter se literas cognatas, quales sunt *aa* & *ae*, *ij*, & *y*, *g*, *gh*, & *ch*, *ck* & *kk*, *d* & *t*, *f* & *v*; & maxime *s* ac *z*, & *i* ac *y*. Sic reperies *maken* & *maaken*, facere; *voornaam* & *voornaem*, insignis; *vertoonen* & *vertonen*, proponere; *zijn* & *zyn*, sunt; *gegeven* & *gegeeven*, datus; *gebragt*, *gebraght* & *gebracht*, allatus; *getrokken* & *getrokken*, ductus; *Hand* & *Hant*, manus; *gedreesen* & *gedreven*, pulsus; *Huys*, domus, in plurali *Huyzen*; *blyven*, manere, *blijft*, manet; *erven*, hæreditatem adire, *erfde*, *geerft*; *Lyf*, corpus, in plurali *Lyven*; *grof*, inurbanus, in feminino *grove*; (quæ commutatio literarum *f* & *v* in omnibus Verbis & Nominibus hujus formæ usuvenit.) Sic a *vatten* reperies *vat*, capit, cape; a *scheiden*, *scheid* & *scheide*, separat & separabat, pro *scheidt* & *scheidte*.

Jam, Lector Benevole, omisso Spicilegio, protinus ad Exercitationem transili, & experire, num pauca hæc, quæ attuli, ad interpretanda Belgica quæcunque tibi non sufficiant.

SPICILEGIUM

eorum, quæ in Lexicis reperiri non solent.

A.

Alof, Adolphus.
Arnd, Arnoldus.
at &c. edebam &c. ab *eeten*.

B.

bade &c. orabam &c. a *bidden*.
**bakken*, pistus, frixus seu frictus. Supinum a *bakken*.
bakte &c. pinsebam, frigebam, &c. ab eodem.
Barent, Bernardus.
bedarf &c. peribam &c. a *bederven*.
**beden*, Supin. a *bidden*, orare.
bedrooge &c. decipiebam &c. *bedroogen*, Supin. a *bedriegen*, decipere.
bedurven, Supin. a *bederven*, perire.
**beeld* seu *beelt*, Sup. Compositorum desinentium in *belden*.
Beenderen, ossa. a *Been*.
beet &c. mordebam &c. a *byten*.
**beeten*, Sup. ab eodem.
begon &c. incipiebam &c. *begonnen*, Supinum; a *beginnen*, incipere.

s, afferes. a. Berd.
Bernardus.
optimus. a *goed*, bonus.
melior. ab eodem.
&c. jubebam &c. a *beveelen*.
, Sup. ab eodem.
n, Sup. a *blaazen*, flare.
c. manebam &c. a *blyven*.
c. apparebam &c. a *blyken*.
, Sup. ab eodem.
n, Sup. a *blyven*, manere.
c. flabam &c a *blaazen*.
Sup. a *bloeden*, manare sanne.
&c. sanguine manabam &c. odem.
&c. fulgebam &c. a *blinken*.
s, Sup. ab eodem.
c. offerebam &c. a *bieden*.
, Sup. ab eodem.
Sup. ab *boeten*, pœnitere.
&c. pœnitebat. ab eodem.
c. ligabam &c. a *binden*.
, Sup. ab eodem.
c. flectebam &c. a *buygen*.
, Sup. ab eodem.
n, Sup. a *braaden*, torrere.
&c. afferebam &c. a *brengen*.
, Sup. ab eodem.
c. frangebam &c. a *breeken*.
&c. torrebam &c. a *braaden*.
, Sup. a *breeken*, frangere.

C.

Nicolaus.
Conradus.

D.

Sup. a *doen*, facere.

dacht &c. cogitabam &c. a *denken*.
**dacht*, Sup. ab eodem.
deed &c. faciebam &c. a *doen*.
Derrik, Theodoricus, Dietericus.
die, hic, hæc, hoc: hi, hæ, hæc: qui, quæ.
dien, huic, hunc: his.
diens, hujus.
dier, hujus: horum, harum.
dong &c. licitabar &c. a *dingen*.
**dongen*, Sup. ab eodem.
**dood*, Sup. a *dooden*, occidere.
doodede &c. occidebam &c. ab eodem.
dook &c. inclinabam &c. a *duyken*.
**dooken*, Sup. ab eodem.
Doore, Dorothea.
**draagen*, Sup. a *draagen*, ferre.
dreef &c. impellebam, exercebam, &c. a *dryven*.
**dreefen*, Sup. ab eodem.
droeg &c. ferebam &c. a *draagen*.
drong &c. urgebam, premebam, &c. a *dringen*.
**drongen*, Sup. ab eodem.
dronk &c. bibebam &c. a *drinken*.
**dronken*, Sup. ab eodem.
droop &c. stillabam &c. a *druypen*.
**droopen*, Sup. ab eodem.
dwong &c. cogebam &c. a *dwingen*.
**dwongen*, Sup. ab eodem.

E.

'er, pro *daer*, dar, da. *by is'er nog*, ille adhuc ibi est. *'er naa*, postea. & similia.
erger, *ergst*, pejor, pessimus. a *quad*, malus.
Eyers, ova. ab *Ey*.

**fuyt*,

F.

*fluyt, Sup. a fluyten, sibilare, tibia canere.
fluytede, fluytte, &c. sibilabam, tibia canebam, &c. ab eodem.

G.

*gaan, Sup. a gaan, ire.
gaf &c. dabam &c. a geeven.
gebood &c. jubebam &c. a gebieden.
gebooden, Sup. ab eodem.
geen. 't geen, id quod.
*geeten, Sup. ab eeten, comedere.
*geeven, Sup. a geeven, dare.
geleek &c. similis eram &c. a gelyken.
genas &c. convalescebam &c. a geneezen.
gene. 't geene, id quod.
geneezen, Sup. verbi geneezen, convalescere.
genoot &c. fruebar &c. a genieten.
genooten, Sup. ab eodem.
Gerrit, Gerardus.
ging &c. ibam &c. a gaan.
gleet &c. lapsabam &c. a glyden.
*gleeten, Sup. ab eodem.
glom &c. glomde &c. fumabam, ardere incipiebam, &c. a glimmen.
*glommen, Sup. ab eodem.
Goddert, Godefridus.
*golden, Sup. a gelden, valere.
golt &c valebam &c. ab eodem.
goot &c. fundebam, liquabam, &c. a gieten.
*gooten, Sup. ab eodem.
Goris, Georgius.
*greepen, Sup. a grypen, tangere &c.
grep &c. tangebam &c. ab eodem.
*groet, Sup. a groeten, salutare.
groetede &c. salutabam &c. ab eodem.

H.

haar, ei, eam, ab ea: eis, eas: sibi, se.
haarer, earum.
haars, ejus, gen. fem.
*haat, Sup. ab haaten, odisse.
haatede &c. oderam &c. ab eodem.
*hangen, Sup. ab hangen, pendêre.
Harmen, Hermannus.
hem, ei, eum; sibi, se.
hen, iis, eos; sibi, se.
*heven, Sup. ab heben, tollere.
hief &c. tollebam &c. ab eodem
hield &c. tenebam &c. ab houden.
hielp &c. juvabam &c. ab helpen.
hieuw &c. cædebam &c. ab houwen.
hild &c. tenebam &c. ab houden.
hing &c. pendebam &c. ab hangen.
*hoed, Sup. ab houden, custodire.
hoedede &c. custodiebam &c. ab eodem.
Hoenderen, pulli gallinacei. ab Hoen.
*holpen, Sup. ab helpen.
*houden, Sup. ab houden, tenere.
*houwen, Sup. ab houwen, cædere.
hun, iis, gen. masc.
hunne, ihre. hunnen, ihrem, ihren.
hunner, ihrer. hunnes, ihres, ihrer.

I.

Jan, Joannes.
Jerazimus, Hieronymus.
joeg &c. venabar &c. ab jaagen.
Joris, Georgius.

Isabel,

Isabel, Elisabetha.

K.

kan, potest. a *konnen*.
keef &c. tricabar, altercabar, &c. a *kyven*.
**keefen*, Sup. ab eodem.
keek &c. clanculum prospiciebam &c. a *kyken*.
**keeken*, Sup. ab eodem.
Klaas, Nicolaus.
**kleed*, Sup. a *kleeden*, vestire.
kleede &c. vestiebam &c. ab eodem.
klom &c. in altum nitebar &c. a *klimmen*.
**klommen*, Sup. ab eodem.
klonk &c. sonabam &c. a *klinken*.
**klonken*, Sup. ab eodem.
kocht &c. emebam &c. a *koopen*.
**kocht*, Sup. ab eodem.
kost, &c. emebam, ab eodem.
**koft*, Sup. ab eodem.
**komen*, Sup. a *komen*, venire.
kon &c. *konde* &c. poteram &c. a *konnen*.
**konnen*, Sup. ab eodem.
koos &c. eligebam &c. a *kiezen*.
**koosen*, Sup. ab eodem.
koste &c. poteram &c. a *konnen*.
kreeg &c. accipiebam, acquirebam, &c. a *krygen*.
**kreegen*, Sup. ab eodem.
kreet &c. clamabam &c. a *kryten*.
**kreeten*, Supin. ab eodem.
kromp &c. contrahebar &c. a *krimpen*.
**krompen*, Sup. ab eodem.
kroop &c. serpebam &c. a *kruypen*.
**kroopen*, Sup. ab eodem.
kwam &c. veniebam &c. a *komen*.

L.

laadede &c. invitabam &c. a *laaden*.
**laaten*, Sup. a *laaten*, sinere.
**lacchen*, Sup. a *lachgen*, ridere.
**lachgen*, Sup. ab eodem.
**lacht*, Sup. ab eodem.
**laden*, Sup. a *laaden*, invitare.
lag &c. jacebam &c. a *leggen*.
las &c. legebam &c. a *leezen*.
Leden, membra. a *Lid*.
leed &c. patiebar &c. a *lyden*.
**leeden*, Sup. ab eodem.
**leezen*, Sup. a *leezen*, legere.
**legd*, Sup. a *leggen*, collocare.
**legen*, Sup. ab altero *leggen*, jacere.
liep &c. currebam &c. a *loopen*.
liet &c. sinebam &c. a *laaten*.
loeg &c. ridebam &c. a *lachgen*.
loog &c. mentiebar &c. a *liegen*.
**loogen*, Sup. ab eodem.
look &c. innuebam &c. a *luyken*.
**looken*, Sup. ab eodem.
**loopen*, Sup. a *loopen*, currere.
Louis, Ludovicus.
Luiks, Lucas.
**lust*, Sup. ab impersonali *lusten*, placere, cupiditatem injicere.
lustede, *lustete*, placebat, cupiditatem injiciebat.

M.

mag, *magh*, &c. possum, potest. a *moogen*.
mat &c. metiebar &c. a *meeten*.
meerder, plus. a *veel*, multus, multum.

meest, plurimus, plurimum. ab eodem.
**meeten*, Sup. a *meeten*, metiri.
minder, minus. a *weynig*, parum.
minst, minimum. ab eodem.
**moegen*, Sup. a *moogen*, posse.
moet, debet. a *moeten*.
**moeten*, Sup. a *moeten*, debere.
moeten, Sup. ab eodem.
mogt &c. poteram &c. a *moogen*.
molk &c. mulgebam &c. a *melken*.
**molken*, Sup. ab eodem.
moogen, Sup. verbi *moogen*, posse.
most &c. debebam &c. a *moeten*.
my, mihi, me.
**myd*, Sup. a *myden*, vitare.
mydede &c. vitabam &c. ab eodem.
myner, *myns*, mei, genit. ab *ego*.

N.

naader, propior, propius. a *naa*, prope.
nam &c. accipiebam &c. a *neemen*.
neeg &c. inclinabam &c. a *nygen*.
**neegen*, Sup. ab eodem.
neep &c. vellicabam &c. a *nypen*.
**neepen*, Sup. ab eodem.
nodde &c. cogebam &c. a *nooden*.
**nommen*, Sup. a *neemen*, accipere.
**nood*, Sup. a *nooden*, cogere.
noodigde, &c. cogebam &c. ab eodem.

O.

ons, nobis, nos.
onzer, nostri, nostrum, genit. plur. ab *ego*.
**opent*, Sup. ab *openen*, aperire.

P.

prees &c. laudabam, magni faciebam &c. a *pryzen*.
**preezen*, Sup. ab eodem.

Q.

quam &c. veniebam &c. a *komen*.
queet &c. abdicabam, persolvebam, &c. a *quyten*.
**queeten*, Sup. ab eodem.
**quist*, Sup. a *quisten*, prodigere.
quistede &c. prodigebam &c. ab eodem.

R.

**raaden*, Sup. a *raaden*, suadere.
Rabouwen, homines nequam. a *Raboud*.
Raders, rotæ. ab *Rad*.
**red*, Sup. ab *redden*, liberare.
redde, *reddede*, &c. liberabam &c. ab eodem.
reed &c. vehebar equo, curru, &c. a *ryden*.
**reeden*, Sup. ab eodem.
reeg &c. constringebam &c. a *rygen*.
**reegen*, Sup. ab eodem.
rees &c. exsurgebam &c. a *rysen*.
**reesen*, Sup. ab eodem.
reet &c. rapiebam, rumpebam, &c. a *ryten*.
**reeten*, Sup. ab eodem.
ried &c. suadebam &c. a *raaden*.

riep &c. clamabam, vocabam, &c. a *roepen.*
Roelof, Rudolphus.
**roepen*, Sup. a *roepen*, clamare, vocare.
rook &c. olebam, odorabar &c. a *ruyken.*
**rooken*, Sup. ab eodem.
Runders, juvenci. a *Rund.*
**rust*, Sup. a *rusten*, quiescere.
ruste, *rustede*, &c. quiescebam &c. ab eodem.

S.

'*s*, pro *des*, articulus.
**schaapen*, Sup. a *scheppen*, creare.
**schat*, Sup. a *schatten*, æstimare.
schatte, *schattede*, &c. æstimabam &c. ab eodem.
scheen &c. videbar &c. a *schynen.*
**scheenen*, Sup. ab eodem.
Scheepen, naves. a *Schip.*
schiep &c. creabam &c. a *scheppen.*
schold &c. increpabam &c. a *schelden.*
**scholden*, Sup. ab eodem.
schoof &c. trudebam &c. a *schuyven.*
**schooren*, Sup. a *scheeren*, tondere.
schoot &c. jaculabar, impetu ferebar, &c. a *schieten.*
**schooten*, Sup. ab eodem.
**schooven*, Sup. a *schuyven*, trudere.
schor &c. tondebam, &c. a *scheeren.*
schreef &c. scribebam &c. a *schryven.*
**schreeven*, Sup. ab eodem.
**slaapen*, Sup. a *slaapen*, dormire.
**slagen*, Sup. a *slaan*, ferire.
sleep &c. acu bam &c. a *sleepen.*
sleet &c. scindebam &c. a *slyten.*
**sleeten*, Sup. ab eodem.
sliep &c. dormiebam &c. a *slaapen.*
sloeg &c. feriebam &c. a *slaan.*
slond &c. glutiebam &c. a *slinden.*
**slonden*, Sup. ab eodem.
sloot &c. concludebam &c. a *sluyten.*
**slooten*, Sup. ab eodem.
**smeed*, Sup. a *smeeden*, fabricare.
smeedede &c. fabricabam &c. ab eodem.
Smeeden, fabri. a *Smid.*
smeet &c. projiciebam &c. a *smyten.*
**smeeten*, Sup. ab eodem.
smolt &c. liquescebam, liquefaciebam, &c. a *smelten.*
**smolten*, Sup. ab eodem.
snoot &c. emungebam &c. a *snuyten.*
**snooten*, Sup. ab eodem.
spon &c. nebam &c. a *spinnen.*
**sponnen*, Sup. ab eodem.
sprak &c. loquebar, dicebam, &c. a *spreeken.*
sprong &c. saliebam &c. a *springen.*
**sprongen*, Sup. ab eodem.
**sprooken*, Sup. a *spreeken*, loqui, dicere.
**staan*, Sup. a *staan*, stare.
stak &c. pungebam &c. a *steeken.*
stal &c. furabar &c. a *steelen.*
starf &c. moriebar &c. a *sterven.*
Steden, urbes. a *Stad.*
steeg &c. ascendebam &c. a *stygen.*
**steegen*, Sup. ab eodem.
stiet &c. impellebam &c. a *stooten.*
**stoken*, Sup. a *steeken*, pungere.
**stolen*, Sup. a *steelen*, furari.
stond &c. stabam &c. a *staan.*
stonk &c. fœtebam &c. a *stinken.*
**stonken*, Sup. ab eodem.

ftoof &c. pulverem excitabam &c. a *fluyven*.
**flooten*, Sup. a *flooten*, impellere.
**flooven*, Sup. a *fluyven*, pulverem excitare.
**ftorven*, Sup. a *fterven*, mori.
ftreed &c. pugnabam &c. a *ftryden*.
**ftreeden*, Sup. ab eodem.

T.

ten, ad, zum.
ter, ad, zur.
Teunis, Antonius.
toog &c. trahebam, vadebam, &c. a *tyen*.
**toogen*, Sup. ab eodem.
trad &c. calcabam, ingrediebar, &c. a *treeden*.
**treeden*, Sup. ab eodem.
trok &c. trahebam &c. a *trekken*.
**trokken*, Sup. ab eodem.
**trooft*, Sup. a *trooften*, folari.
trooftede &c. folabar &c. ab eodem.
troftte &c. folabar &c. ab eodem.

V.

u, vobis, vos.
**vaaren*, Sup. a *vaaren*, vehi.
**vallen*, Sup. a *vallen*, cadere.
**vangen*, Sup. a *vangen*, capere.
**vaft*, Sup. a *vaften*, jejunum effe.
vaftede &c. jejunus manebam &c. ab eodem.
vat, capit, cape. item Sup. a *vatten*, capere.
vergat &c. obliviſcebar &c. a *vergeeten*.
vergeeten, Supinum ejusdem.
verlaaten, Sup. verbi *verlaaten*, deferere.
verliet &c. deferebam &c. ab eodem.
verloor &c. amittebam &c. a *verliezen*.
verloren, Sup. ab eodem.
viel &c. cadebam &c. a *vallen*.
vind, reperit. a *vinden*.
ving &c. capiebam &c. a *vangen*.
vlocht &c. implicabam feu plectebam &c. a *vlechten*.
**vlochten*, Sup. ab eodem.
vlood &c. fugiebam &c. a *vlieden*.
**vlooden*, Sup. ab eodem.
vloog &c. volabam &c. a *vliegen*.
**vloogen*, Sup. ab eodem.
vocht &c. pugnabam &c. a *vechten*.
**vochten*, Sup. ab eodem.
**voed*, Sup. a *voeden*, alere.
voedede &c. alebam &c. ab eodem.
voer &c. vehebar &c. a *vaaren*.
vond &c. reperiebam &c. a *vinden*.
**vonden*, Sup. ab eodem.
**vraagd*, Sup. a *vragen*, interrogare.
vrat &c. devorabam &c. a *vreeten*.
vreef &c. fricabam &c. a *vryven*.
**vreeten*, Sup. a *vreeten*, devorare.
**vreeven*, Sup. a *vryven*, fricare.
vroeg &c. interrogabam &c. a *vragen*.
vroor, gelu erat. a *vriezen*.
**vrooren*, Sup. ab eodem.
Vrouwens, mulieres, matronæ. a *Vrouw*.
uw, pro *u*, vobis, vos.
uwer, *uws*, veftri, veftrum, genit. plur. a *tu*.
**uyt*, Sup. ab *uyten*, edifferere.

uytede &c. edifferebam &c. ab eodem.

W.

**wacht*, Sup. a *wachten*, expectare.
wachte, *wachtede*, &c. expectabam, &c. ab eodem.
**wasschen*, Sup. a *wasschen*, lavare.
wasschte &c. lavabam &c. ab eodem.
**wassen*, Sup. a *wassen*, crescere.
weefde &c. texebam &c. a *weeven*.
week &c. cedebam &c. a *wyken*.
**weeken*, Sup. ab eodem.
wees &c. ostendebam &c. a *wyzen*.
weet &c. reprehendebam &c. a *wyten*.
**weeten*, Sup. ab eodem; & a *weeten*, scire.
**weeven*, Sup. a *weeven*, texere.
**weezen*, Sup. a *wyzen*, ostendere.
**werkt*, Sup. a *werken*, laborare.
widede &c. evellebam &c. a *wieden*.
**wied*, Sup. ab eodem.
wien, cui, a quo; quibus.
wiens, cujus.
wier, cujus; quorum, quarum.
wierd &c. fiebam &c. a *worden*, fieri.
wierf &c. conquirebam, &c. a *werven*.
wierp &c. jaciebam &c. a *werpen*.
wies &c. crescebam &c. a *wassen*.
wiesch &c. lavabam &c. a *wasschen*.
wil, volo, vult. a *willen*.
**wild*, Sup. ab eodem.
Willem, Guilielmus. *Willemyne*, Wilhelmina.
**wilt*, Sup. a *willen*, velle.
wist &c. sciebam &c. a *weeten*.
won &c. lucrabar, vincebam &c. a *winnen*.
wond &c. volvebam, in orbem torquebam &c. a *winden*.
**wonden*, Sup. ab eodem.
**wonnen*, Sup. a *winnen*, vincere, lucrari.
woog &c. ponderabam, pondus habebam, &c. a *weegen*.
**woogen*, Sup. ab eodem.
**worden*, Sup. a *worden*, fieri.
werf &c. conquirebam &c. a *werven*.
**worpen*, Sup. a *werpen*, conjicere.
**worven*, Sup. a *werven*, conquirere.
woud &c. volebam &c. a *willen*.
Wouter, Gualterus.
wreekte, &c. ulciscebar &c. a *wreeken*.
wrocht &c. laborabam &c. a *werken*.
**wrocht*, Sup. ab eodem.
wrong &c. in orbem torquebam &c. a *wringen*.
**wrongen*, Sup. ab eodem.
**wreeken*, Sup. a *wreeken*, ulcisci.
wy, nos.

Z.

zage &c. videbam &c. a *zien*.
zat &c. sedebam &c. a *zitten*.
ze nonnunquam verbo affigitur. V. § 15.
**zeeten*, Sup. a *zitten*, sedere; & a *zetten*, collocare.
**zegd*, Sup. a *zeggen*, dicere.
zeyd &c. dicebam &c. ab eodem.
**zeyd*, Sup. ab eodem.
zich, sibi, se.
**zien*, Sup. a *zien*, videre.
**zift*, Sup. a *ziften*, cribrare.

ziftede &c. cribrabam &c. ab eodem.
zocht &c. quærebam &c. a *zoeken.*
**zocht*, Sup. ab eodem.
zond &c. mittebam &c. a *zenden.*
**zonden*, Sup. ab eodem.
zong &c. canebam &c. a *zingen.*
**zongen*, Sup. ab eodem.
zonk &c. lababam, ſubſidebam &c. a *zinken.*
**zonken*, Sup. ab eodem.
zood &c. bulliebam, elixabam, &c. a *zieden.*
**zooden*, Sup. ab eodem.
zoog &c. ſugebam, lactabam, &c. a *zuygen* & *zoogen.*
**zoogen*, Sup. ab iisdem.
zoop &c. immoderate bibebam &c. a *zuypen.*
**zoopen*, Sup. ab eodem.
**zucht*, Sup. a *zuchten*, ſuſpirare.
zuchtede &c. ſuſpirabam &c. ab eodem.
zweeg &c. tacebam &c. a *zwygen.*
**zweegen*, Sup. ab eodem.
zweem &c. tabeſcebam &c. a *zwymen.*
**zweet*, Sup. a *zweeten*, ſudare.
zweetede &c. ſudabam &c. ab eodem.
zwol &c. intumeſcebam &c. a *zwellen.*
zwolg &c. indulgebam genio &c. a *zwelgen.*
**zwolgen*, Sup. ab eodem.
**zwollen*, Sup. a *zwellen*, intumeſcere.
zwoor &c. jurabam &c. a *zweeren.*
**zwooren*, Sup. ab eodem.
zy, ea; ii, eæ.
zyner, ejus, g. m.
zyns, ejus, g. m.

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis Compoſitis præfiguntur; omiſſis, brevitatis ſtudio, decompoſitis.

aan - haalen, intendere.
achter - houden, detinere.
af - weldigen, extorquere.
be - neemen, inficiari.
by - blyven, aſſiſtere.
daar - laaten, derelinquere.
door - neemen, caſtigare, reprehendere.
ge - bieden, jubere.
her - kauwen, ruminare.
in - roepen, promulgare.
los - bidden, precando liberare.
mede - helpen, ſimul juvare.
mee - brengen, ſecum afferre.
mis - achten, contemnere.
na - maaken, imitari.
neder - werpen, proſternere.
neer - leggen, deponere.
of - ſtaan, deſiſtere.
om - heynen, obſepire.
omhoog - vliegen, evolare.
onder - vraagen, exquirere.
ont - eeren, ignominia afficere.
op - taſſen, accumulare.

open

open - ſtooten, impulſu aperire.
over - koomen, ſuperare.
tegen - ſpreeken, contradicere.
t' huis - brengen, domum afferre.
toe - luiſteren, furtim auſcultare.
ver - breeken, confringere.
vol - pryzen, pro dignitate laudare.
voor - lopen, præcurrere.
voort - teelen, propagare.
uyt - putten, exhaurire.
wan - hoopen, deſperare.
wech - vaaren, avehi.
weder - groenen, revireſcere.
weer - bouwen, reædificare.
weg - vlieden, aufugere.

EXERCITATIO,

ipſo facto demonſtrans, poſſe ex pauciſſimis his, quæ præmiſi, obviam quamque libri belgici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex Matthiæ Crameri Præfatione in Lexicon ſuum Belgicum.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
De Verſcheidenheit der menſchelyke Taalen aangaande, vind men in de
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
Heilige Schriftuur twee groote zeer aanmerklyke Werken des Heeren; te weeten,
21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35
de Verwarring der Taalen in 't oude, en de Vytſtorting van de zelve in 't
36 37
nieuwe Teſtament.

L. ſignificabit in hac Analyſi *Lexicon*, *Sp.* meum *Spicilegium*; § 1, § 2, § 3, &c. numerum Inſtitutionum, quæ Spicilegium meum præcedunt.

1) Eſt (§ 1) articulus. 2) L. Diverſitas. 3) § 1. articulus femininus. 4) ſq. LL. *menſchelyk*, humanus. *Taal*, lingua. *e* adjectivo additum (§ 4) nota eſt feminini; *en* (§ 2) numeri pluralis. *Diverſitas humanarum linguarum.* 6) L. *aangaande*, quod attinet. Ordine latino dices: Quod attinet ad linguarum humanarum diverſitatem.

7) L. *vinden*, reperire. *vind* Sp. reperit. 8) L. *men*, imperſonale. man. 9 - 12) LL. in ſacris Scripturis. 13 - 16) LL. duo magna valde memorabilia. 17) L. *Werk*, opus. *en* (§ 2) pluralis. opera. 18) articulus

culus (§ 1) in genitivo singulari. 19) L. Dominus. opera Domini. 20) L. nimirum, hoc est. 21) § 1. articulus. 22) L. confusio. 23) articulus (§ 1) femininus. 24) ut n. 5. linguarum. 25) L. in. 26) 't pro *het* (§ 1) articulus. 27) L. antiquus. 28-30) LL. & effusio. 31) nota genitivi. § 3. 32) § 1. articulus. 33) L. *zelf*, *zelve*, ille, illa. commutantur (§ 20) literæ *f* & *v*. effusio illarum, i. e. linguarum. 34) L. in. 35) articulus. § 1. 36) L. novus. 37) L. Instrumentum seu Testamentum. Collige sententiam: *Quod attinet ad linguarum humanarum diversitatem, reperiuntur in sacris libris duo magna valde memorabilia Domini opera; nimirum, confusio linguarum in veteri, & illarum effusio in nova Lege.*

38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49
Het een was een Werk van zyne Gerechtigheit, van zyn Toorn, Vloek,
50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62
en Strafgerecht over een groote Zwerm van stoute, en tegen GOd zelven op-
63 64 65 66 67 68 69 70 71 72
gestaan zynde Kinderen der Menschen, na de algemeene Zondvloet, by dien
73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85
Toren-bouw te Babel: maar 't andere was een Werk van zyn oneindelyke
86 87 88 89 90 91 92 93 94 95
Barmhertigheit, Liefde, en Genade in JEsu Christo, na zyne triompheerende
96 97 98 99 100 101 102
Hemelvaart, omtrent een klein Hoopje van geloovige Zielen.

38) articulus (§ 1) in genere neutro. 39) L. unus. unum. 40) Imperfectum verbi *zyn* (§ 8) *erat*. 41) L. articulus unitatis, ein. 42) L. opus. 43) nota genitivi. § 3. 44 & 45) LL. suæ justitiæ. 46) nota genitivi. § 3. 47 & 48) LL. suæ iræ. 49) L. execrationis. 50) L. &. 51) L. *Straf*, pœna; *Gerecht*, judicium. judicium pœnæ, judicium pœnale. 52) L. super, contra, in. 53) L. articulus unitatis, ein. 54 & 55) magna turba. 56) nota genitivi. § 3. 57) L. arrogans. 58-61) LL. & contra DEVM ipsum. 62 sq.) L. *opstaan*, insurgere, adversari; verbum compositum ex *op* & *staan*. Sp. **staan* (id est, *gestaan*) Sup. a *staan*. augmentum enim, seu syllaba illa *ge*, inter verbum & particulam separabilem *op* (§ 13) media interponitur. Quia Verbum Neutrum est, non recipit auxiliare *hebben*, sed (§ 12) *zyn*. Sicut ergo (§ 10) *geleerd hebbende* est Participium Præteriti a Verbo Activo *leeren*, ita *opgestaan zynde* est Participium Præteriti a Verbo Neutro *opstaan*. Sensus ergo est, *adversati*, qui insurrexere contra DEVM, rebelles.

64) L.

64) L. *Kin*, filius. *eren* (§ 2) nota pluralis numeri. 65) articulus (§ 1) in genitivo plur. 66) L. *Mensch*, homo. *en* (§ 2) signum pluralis. 67 - 70) LL. post generale diluvium. 71) L. apud. 72) Sp. hunc, seu illum. 73 & 74) LL. turris structura. 75) L. in, apud; zu. 76) Nomen loci. Babylone. in illa Turris Babylonicæ structura. *Alterum* (horum operum) *erat opus divinæ justitiæ, iræ, execrationis, & punientis judicii, adversus ingentem turbam arrogantium, DEOque ipsi rebellium filiorum hominum, post generale diluvium, in illa Turris Babylonicæ structura.*

77) L. sed. 78) articulus (§ 1) generis neutrius. 79) L. alterum. 80) Imperfectum *erat*. § 8. 81) L. articulus unitatis, ein. Articulos deinceps omitto. 82) L. opus. 83) nota genitivi. § 3. 84 - 89) LL. suæ immensæ misericordiæ, amoris, & gratiæ. 90 - 96) LL. in JESU Christo, post ejus triumphalem ascensionem in cælum. 97) L. circa, erga. 98 - 102) LL. exiguum manipulum credentium animarum. *Sed alterum erat opus immensæ ejus misericordiæ, amoris, & gratiæ, in JESU Christo, post triumphalem ejus ascensionem in cælum, erga exiguum credentium animarum manipulum.*

103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114
Het eerste gebeurde, om den Hoogmoed van dit godloos Volk te stuiten, om ze
115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125
van malkanderen te verdeelen, en door de vier Einden der Wereld te verstrooyen:
126 127 128 129 130 131 132 133 134
't andere in 't tegendeel was, om de Harten der Apostelen en de Leerjongeren
135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146
JEsu in broederlyke Liefde te vereenigen, om ze met de Kracht uyt de Hoogte
147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157
aan te doen, met de Gave de Weelspreekendheit in alle uytlandsche Taalen te ver-
158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168
vullen, en aldus door de Predicacie van 't Evangelium uyt alderbande Volkeren een
169 170 171 172
Christelyke Kerk te vergaderen.

103) L. primus, primum. 104) L. *gebeuren*, evenire. *de* (§ 10) terminatio Imperfecti. Primum eveniebat. 105 & 111) LL. *om te*, ad, sequente gerundio in *dum:* quod postea quoque recurret. *om te stuiten*, ad coercendum. 106 - 110) LL. superbiam hujus impii populi. 113-118) LL. ad eos a se invicem dividendos. 119 - 125) LL. & per quatuor mundi plagas dispergendos. *Primum evenit, ut superbia impii illius*

illius populi compesceretur, & ut ab se invicem divisi per quatuor mundi plagas disjicerentur.

126 - 128) LL. alterum contra. 129) § 8. *erat.* 130 - 140) LL. ad corda Apostolorum ac Discipulorum Christi in fraterno amore conjungenda. 141 - 149) LL. ad eos virtute ex alto induendos. 150-158) LL. dono eloquentiæ in omnibus externis linguis implendos. 159) L. &. 171 sq.) L. ad congregandum. 160) L. sic. 161 - 164) LL. per promulgationem Evangelii. 165 - 170) LL. e diversis gentibus unam Christianam Ecclesiam. *Alterum contra factum est, ut corda Apostolorum ac Discipulorum Domini fraterno amore conjungerentur, atque ut virtute ex alto induti, ac dono eloquentiæ in linguis externis omnibus impleti, sic per Evangelii promulgationem e diversis gentibus unam Christi Ecclesiam congregarent.*

173 174 175 176 177 178 179 180 181 182
Zo dat by deeze beide groote Geschiedenissen de almagtige GOd den Menschen de
183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194
Kunde van verscheide Taalen, d'eene op dat ze malkanderen niet verstonden, en
195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205
d'andere op dat ze malkanderen verstonden, onmiddelbaar en door een Wonder-
206 207 208
daad heeft ingegeeven.

173 - 179) LL. ita ut in his duobus magnis casibus. 180 - 186) LL. omnipotens DEVS hominibus notitiam variarum linguarum. 187-193) LL. hi ut se invicem non intelligerent. *stond* Sp. imperfectum a *staan*. *Verstaan* L. intelligere. *en* in fine (§ 10) ultima persona pluralis Imperfecti. 194 - 200) LL. illi ut se invicem intelligerent. 201 - 206) LL. proxime & per cæleste prodigium. 207 sq.) Sp. *geeven, id est *gegeeven*. Sup. a *geeven*. *Ingeeven*, L. indere. *Heeft* cum Supino (§ 10) est Præteritum. *indidit*. Itaque prodit sententia: *ita ut in duobus his magnis casibus omnipotens DEVS hominibus variarum linguarum notitiam, illis quidem ne se invicem intelligerent, his ut intelligerent, per se ipsum prodigio cælesti infuderit.* Ita multorum fert opinio; alii tamen aliter sentiunt; quod non est hujus loci.

209 210 211 212 213 214 215 216 217 218
Maar, naardien wy dagelyks ondervinden, eens Deels, dat de Straf van de
219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230
Taalen- verwarring noch tot op deezen Dag aan 't menschelyk Geslagt vast is;
en

231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245
en dat de Menschen, al is 't dat ze boven alle Schepzels niet alleen vernuftig,
246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256
maar ook gezellig geschaapen, en hen daar benevens een zo driftige Begeerde
257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268
aangeschaapen is; elkanderen te verstaan, dat ééne veel liever gansch alleen, of
269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280
enkelyk met zynen Hond zoude willen leeven, dan met een Mensch, wiens Spraak
281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292
hy niet verstaat; en in 't tegendeel hem niets bevalligers kan wedervaaren, als
293 294 295 296 297 298 299 300 301 302
iemant t' ontmoeten, met wien hy spreeken en gemeenzaam konne verkeeren:

209 sq.) LL. Sed quoniam. 211) Sp. nos. 212) L. quotidie. 213) L. deprehendere. *en* (§ 10) deprehendimus. 214 sq.) ex una parte. 216) L. quod. 217 - 228) LL. pœna confusionis linguarum adhuc usque ad hunc diem ad genus humanum. 229) L. firmus, firmiter adhærens. 230) *est.* § 8. *Sed quoniam quotidie deprehendimus, ex una parte, pœnam confusionis linguarum ad hunc usque diem adhuc humano generi firmiter adhærere.*

231 - 234) LL. & quod homines. 235 - 239) L. etiamsi ipsi. Ad verbum: *etsi est hoc* (scilicet verum) *quod ipsi.* 240-242) LL. super omnia creata. 243 - 249) LL. non solum rationales, sed & sociales conditi sunt. Sp. **schaapen*, seu *geschaapen*, Supinum a *scheppen*, creare. Intellige verbum *zyn:* & comple sensum, creati seu conditi sunt.

250) L. &. 251) Sp. eis, ipsis. 252 - 258) LL. etiam præterea tam vehemens desiderium ingeneratum est. *geschaapen*, ut modo vidimus, Supinum est a *scheppen*, creare, progignere. unde Compositum *aanscheppen*, ingenerare. Auxiliare *is* (§ 8) *est.* Proinde: ingeneratum seu innatum est. 259 - 261) LL. se invicem intelligendi.

262 - 275) LL. ut quis (aliquis) multo libentius omnino solus, vel tantummodo cum suo cane vellet vivere. *Zoude* cum Infinitivo Verbi (§ 10) facit Imperfectum Conjunctivi.

276 - 278) LL. quam cum homine. 279) Sp. cujus. 280 - 283) LL. linguam ipse non intelligit. *Verstaan* L. intelligere. *aan* & *oen* (§ 20) idem valent. *en* mutatum in *t* (§ 10) facit Indicativi Præsens.

illius populi compesceretur, & ut ab se invicem divisi per quatuor mundi plagas disjicerentur.

126 - 128) LL. alterum contra. 129) § 8. *erat*. 130 - 140) LL. ad corda Apostolorum ac Discipulorum Christi in fraterno amore conjungenda. 141 - 149) LL. ad eos virtute ex alto induendos. 150-158) LL. dono eloquentiæ in omnibus externis linguis implendos. 159) L. &. 171 sq.) L. ad congregandum. 160) L. sic. 161 - 164) LL. per promulgationem Evangelii. 165 - 170) LL. e diversis gentibus unam Christianam Ecclesiam. *Alterum contra factum est, ut corda Apostolorum ac Discipulorum Domini fraterno amore conjungerentur, atque ut virtute ex alto induti, ac dono eloquentiæ in linguis externis omnibus impleti, sic per Evangelii promulgationem e diversis gentibus unam Christi Ecclesiam congregarent.*

173 174 175 176 177 178 179 180 181 182
Zo dat by deeze beide groote Geschiedenissen de almagtige GOd den Menschen de
183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194
Kunde van verscheide Taalen, d'eene op dat ze malkanderen niet verstonden, en
195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205
d'andere op dat ze malkanderen verstonden, onmiddelbaar en door een Wonder-
206 207 208
daad heeft ingegeeven.

173 - 179) LL. ita ut in his duobus magnis casibus. 180 - 186) LL. omnipotens DEVS hominibus notitiam variarum linguarum. 187-193) LL. hi ut se invicem non intelligerent. *stond* Sp. imperfectum a *staan*. *Verstaan* L. intelligere. *en* in fine (§ 10) ultima persona pluralis Imperfecti. 194 - 200) LL. illi ut se invicem intelligerent. 201-206) LL. proxime & per cœleste prodigium. 207 sq.) Sp. **geeven*, id est *gegeeven*. Sup. a *geeven*. *Ingeeven*, L. indere. *Heeft* cum Supino (§ 10) est Præteritum. *indidit*. Itaque prodit sententia: *ita ut in duobus his magnis casibus omnipotens DEVS hominibus variarum linguarum notitiam, illis quidem ne se invicem intelligerent, his ut intelligerent, per se ipsum prodigio cœlesti infuderit.* Ita multorum fert opinio: alii tamen aliter sentiunt; quod non est hujus loci.

209 210 211 212 213 214 215 216 217 218
Maar, naardien wy dagelyks ondervinden, eens Deels, dat de Straf van de
219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230
Taalen-verwarring noch tot op deezen Dag aan 't menschelyk Geslagt vast is;

en

18 - 323) LL. in effusione externarum linguarum in probos. 324) Sp. volo. 325 - 329) non dicere, in omnes homines. Latino more dicendum: ne dicam, in omnes homines. 330 - 332) LL. procedere, prosequi, pergere. *Sed ex altera parte* (deprehendimus, ex n. 213) *nullam a nobis in Divinis Libris inveniri promissionem, decrevisse Dominum faciendam a se alteram linguarum externarum effusionem in homines probos, ne dicam, in omnes.*

33) L. itaque. 334) L. debere. *en* (§ 10) pluralis Præsentis. debemus. 335) Sp. nos. 336 - 344) LL. grati agnoscere, ordinaria artis præsidia peregrinas linguas discendi. 345) L. nimirum. ut in gallico *savoir*. 346 - 354) LL. rite constitutas Grammaticas, bona & phrasibus instructa Lexica, aliosque hujus generis libros. 355 - 364) LL. singularem DEI providentiam & miserationis ejus effusionem esse debere. Sp. *moet*, debet.

365 - 374) LL. per quæ homo non solum fundamenta linguæ suæ patriæ. 375 - 380) LL. sed etiam ipsas (linguas) externarum gentium. 381-385) LL. commode domi sedens percipere. 386) Sp. potest. 387 & 391) L. unde. 388 - 392) LL. ipse nunquam ullum hominem vidit. Sp. *zien*, seu *gezien*, Supinum a *zien*, videre. 393 - 396) LL. multo minus eorum regionem. 397 sq.) L. *bewandelen*, peragrare. Supinum (§ 10) *bewandeld*, seu *bewandelt*: nam *d* & *t* (§ 20) literæ cognatæ & alternantes sunt. Abest augmentum *ge*, quia Verbum hoc Compositum ex radice *wandelen* & particula *be* inseparabili (§ 13) conjunctum est. Auxiliare *heeft* Supino additum (§ 10) facit Præteritum Indicativi. 399 - 402) LL. nec unquam peragrabit. *zal* cum Infinitivo (§ 10) est Futurum.

403 - 406) LL. imo, quod etiam (adhuc) plus. 407) *est.* § 8. 408 - 413) LL. linguam aut linguas certarum gentium. 414) Sp. quæ. 415) L. penitus. 416) L. *uyt zyn*, finitum esse. *zyn* (§ 8) sunt. quæ penitus finitæ sunt. 418) Sp. quæ. 419) L. impersonale, man. 420 - 423) LL. in nulla provincia jam. 424) *Spreeken*, loqui. *t* (§ 10) terminatio Præsentis Indicativi. loquitur. *Debemus itaque grati agnoscere, ordinaria artis præsidia, per quæ linguas peregrinas addiscimus, nimirum rite constitutas Grammaticas, bona & phrasibus instructa Lexica, aliosque hujus generis libros, a singulari DEI providentia & misericordia emanare: per quæ homo non solum sermonis sui patrii fundamenta, sed & exterorum linguas domi sedens percipere commode possit, cum neminem ex ea gente unquam viderit, multoque minus*

ipsam adierit, nec unquam aditurus sit; quodque his est amplius, linguam aut linguas certarum gentium, quæ pridem esse desierunt, nec in ulla jam provincia usurpantur.

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Ode Guilielmi ab Haaren ad Regem Angliæ.

1 2 3 4 5
Calliope, daal van de hoge Wolken,
6 7 8 9 10 11 12
Een neem uw gouden Lier, o Zangheldinne, mée,
13 14 15 16
Verkondigende aan alle Volken
17 18 19
De Weederkomste van Astrée.

1) Nomen Musæ. 2) L. *daalen*, descendere. Reciso *en* (§ 10) fit Imperativus. descende. 3 - 5) LL. ex altis nubibus.

6) L. &. 7 & 12) L. *méeneemen* seu *medeneemen*, secum tollere. Dempto *en* (§ 10) Imperativus. tolle tecum, affer tecum. 8 - 10) LL. tuam auream lyram. 11) L. *zang*, cantus; *Heldinne*, heroina. Dea cantus, Heroina canora.

13 - 19) LL. promulgans (*ende*, terminatio Participii Præsentis, § 10) omnibus populis reditum Astrææ. *Descende ab altis nubibus, Calliope Heroina canora, tecumque tolle lyram tuam auream, ut populis omnibus reditum Astrææ promulges.*

20 21 22 23 24 25
Waar was het Recht, het heilig Recht, gebleeven?
26 27 28 29 30 31
De zilverblanke Trouw? het teeder Woord van Eer?
32 33 34 35 36
Europa's Vryheid stond te sneeven:
37 38 39 40
De Dwinglandy sleep haar Geweer.

20)

20) L. ubi. 21) erat. § 8. 22-24) LL. jus, sanctum jus. 25) Sp. **bleeven*, id est, *gebleeven*, Sup. a *blyven*, manere. manserat, waar geblieben. 26-31) LL. instar argenti candida Fides: tenerum verbum: Honor. *Ubi supererat jus, sanctum jus? ubi Fides, argenti instar candida? ubi tenerum illud nomen, Honor.*

32) *s* nomini *Europa* additum (§ 3.) significat Genitivum. 33) L. libertas. 34) Sp. stabat. 35 sq.) LL. ad pereundum. *Europæ Libertas stabat exitio proxima.*

37) L. Tyrannis. 38) Sp. acuebam. 39 & 40) LL. sua arma. Tyrannis sua tela acuebat.

41 42 43 44 45 46
De Tweedragt voer verwoed uit haar Spelonken,
47 48 49 50 51 52 53 54 55
En stak aan 't Vuur der Hel haar zwarte Fakkel aan,
56 57 58 59 60
En deed een Reegenbui van Vonken
61 62 63 64
Met doodelyken Damp ontstaan.

41) L. Discordia. 42) Sp. vehebatur. evehebatur, erumpebat. 43-46) LL. furens, e sua spelunca.

47) L. &. 48 & 55) Sp. *stak*, Imperfectum a *steeken*. L. *aansteeken*, accendere. *aan* particula separabilis (§ 13) in Imperfecto Indicativi post suum Verbum rejicitur. accendebat. 49-54) LL. ad ignem Orci suam nigram facem.

56) L. &. 57) Sp. faciebat. 58-64) LL. Iridem e scintillis cum letali vapore oriri. *Discordia erumpebat furens e sua spelunca, & nigra sua face ad Orci ignem accensa, Iridem e scintillis vaporemque letalem excitabat.*

65 66 67 68
De Boosheid, als een Onwéer opgekomen,
69 70 71 72 73 74 75
Stak hare Vleugelen tot beide As-punten uit:
76 77 78 79 80 81
'T Verderf, te stillen, nog te tomen,
82 83 84
Verwoestede alles ongestuit.

65-67)

56 - 67) LL. Malitia, ceu tempestas. 68) L. *opkomen*, emergere. Augmentum *ge* (§ 13) inter particulam *op* & radicem. Sp. **komen* Sup. a *komen.* emergens, emersa. 69 & 75) Sp. *stak*, Imperfectum a *steeken.* L. *uitsteeken*, extendere. *uit* particula separabilis (§ 13) post suum Verbum rejicitur. extendebat. 70 - 74) LL. suas alas usque ad utrumque polum.

76) L. Pernicies. 77 - 81) LL. nec pacanda, nec frenanda. *nog* ad utrumque Verbum pertinet. weder zu stillen, noch zu zäumen. 82) L. *verwoesten*, depopulari. *de* (§ 10) Imperf. depopulabatur. 83) L. omnia. 84) L. sine impedimento, nemine impediente. *Malitia, ceu tempestas emergens, alas ad ambos usque polos extendebat. Pernicies, nec pacanda, nec refrenanda, nemine impediente omnia depopulabatur.*

85 86 87 88 89
De zuyvre Deugd, gedwongen om te wyken,
90 91 92 93 94 95 96
Ontkwam ten naauwen Nood aan zulken Raserny,
97 98 99 100
En vlood naar de Albionsche Ryken,
101 102 103 104 105
Alleen nog moedig, machtig, vry.

85 sq.) LL. pura virtus. 87) Sp. **dwongen*, Supin. a *dwingen*, cogere. coacta. 88 & 89) LL. ad cedendum, cedere. 90) Sp. *kwam*, Imperf. a *komen.* L. *ontkomen*, evadere. evadebat. 91 - 93) LL. ægre; vix, ac ne vix quidem; mit genauer Noth. 94 - 96) LL. e tali furore.

97) Sp. fugiebat. 98 - 105) LL. in Albionis seu magnæ Britanniæ regna, sola adhuc animosa, potentia, libera. *Pura virtus, cedere coacta, ægre talem furorem evasit, & in Albionis regna effugit, sola adhuc animosa, potentia, libera.*

106 107 108 110 111 112 113
Gy, die de Vorst en Cieraad zyt dier Landen,
114 115 116 117 118 119 120 121 122
Hoe voelde Gy uw Ziel ontvoerd op hare Taal?
123 124 125 126 127 128
Uw dapper Hart raakte aan het Branden,
129 130 131 132 133
Gy greept naar 't schitterende Staal.

106 - 110)

106 - 110) LL. Tu, qui Princeps & Decus. 111) *eſtis* (§ 8) pro *es*; pluralis *vos* pro ſingulari *tu*, ut in gallico ſolet. 112) Sp. harum. 113) *Land*; L. provincia. *en* (§ 2) plur. Provinciarum. 114) L. quomodo. 115) L. *voelen*, ſentire. *de* (§ 10) Imperf. ſentiebat. 116 - 118) LL. o tu, tuus animus. 119) L. *ontvoeren*, rapere. *d* (§ 10) Supinum ſeu Participium Præteriti. raptus. 120 - 122) LL. ad (per) ejus ſermonem. *Tu, qui regionum illarum Caput ac Decus es, quam ſenſit, quam doluit, tuus animus, illius* (Virtutis) *ſermone raptus!*

134 135 136 137 138 139 140 141
Men zag uw ſtraks van uwen Zeetel daalen,
142 143 144 145 146 147 148 149
Daar Gy by 't eedelſt Volk boog op gezeeten zyt:
150 151 152 153 154
Geen aardſche Grootheid deed uw draalen,
155 156 157 158 149
Geen Weelde hield uw van den Stryd.

134) L. imperſonale, man. 135) Sp. *zage*, videbam &c. e per licentiam (§ 20) reciditur. 136) Sp. *uw* pro *u*, vobis, vos. quod ſæpius deinceps redit, ſemperque idem valet ac *tu*. 137 - 141) LL. illico de tua ſede deſcendere. 142 & 148) L. ſuper qua, in qua. 143 - 149) LL. tu a nobiliſſimo (*ſt* Superlativi nota, § 5) populo alte collocatus es. Sp. **zeeten*, Sup. a *zetten*, collocare.

150) L. nullus, nulla. 151) L. terreſtris, hujus terræ. 152) L. magnitudo. 153) Sp. faciebat. 154) L. te morari.

155 ſq.) LL. nulla voluptas. 156) Sp. tenebat. 158 & 159) LL. te a pugna. *Viſus es illico de ſolio tuo deſcendere, in quo a gente nobiliſſima alte locatus eras: nulla te hujus terræ magnitudo morata eſt, nulla voluptas a pugna abſtinuit.*

160 161 162 163 164 165 166 167
Straks zag men uw in 't Oorlogs-Veld verſcheenen,
168 169 170 171 172
Europa beeden voor den allerlaatſten Snik:
173 174 175 176 177
Voor uwe Voeten toogen beenen
178 179 180 181
En de Overwinning, en de Schrik.

160 - 163) Illico visus es. ut modo, n. 134 - 137. 164) L. in. 165) L. *Oorlog*, bellum. *s* (§ 3) Genitivi nota. 166) L. campus. 167) L. comparere. 168 - 172) LL. Europam servare ab extremo halitu. *Illico visus es in loco prælii comparere, & Europam tueri, ne halitum extremum efflaret.*

173 - 175) LL. ante tuos pedes. 176) Sp. *toog*, vadebam &c. a *tyen*. vadebant. 177) L. illuc. *toogen heenen*, togen heen. 178 - 181) LL. & Victoria, & Terror. *Ante tuos pedes & Victoria, & Terror incedebant.*

182 183 184 185 186 187 188
De snelle Faam, die nooit iets kon verzieren,
189 190 191 192 193 194 195 196 197
Dat aan uw Roem geleek, verscheen met haar Bazuin,
198 199 200 201
En met een Kroon van Lauwerieren
202 203 204 205 206
Vloog juichend boven uwe Kruin.

182 - 188) LL. Velox Fama, quæ nondum quidquam poterat (Sp. *kon*, a *konnen*) excogitare, 189 - 193) LL. quod tuæ gloriæ par esset. Sp. *geleek*, Imperf. a *gelyken*, similem esse. 194) Sp. *scheen*, Imperf. a *schynen*. L. *verschynen*, apparere. apparebat. 195 - 201) LL. cum sua tuba, & cum corona e lauro. 202) Sp. volabat. 203) L. *juichen*, jubila ingeminare. *ende* (§ 10) Particip. Præsentis. cujus ultima litera per licentiam (§ 20) absorbetur. 204 - 206) LL. supra tuam coronam. *Velox Fama, quæ nondum quidquam gloria tua dignum excogitare potuerat, cum tuba apparebat, & laurea supra coronam tuam elata, jubila ingeminans volabat.*

207 208 209 210 211 212 213 214
U was dan nog een hooger Lot te wagten,
215 216 217 218 219 220 221 222
Dan een driedubble Kroon te aanschouwen op uw Hooft;
223 224 225
De Zeegen aller Nageslagten,
226 227 228 229 230 231
Zo lang men Eere en Deugden looft.

207) Sp. vobis. id est, tibi. 208) erat. § 8. 209 - 212) LL. igitur adhuc altior (*er* Comparativus, § 5) sors. 213 sq.) ad expectandum, expectandus. Si in Lexico non reperias *wagten*, invenies *wachten*: nam

g &

g & *ch* (§ 20) cognata ſunt. 215 - 222) LL. quam tergemina corona in tuo capite viſenda.

223 - 225) LL. Elogium omnium poſterorum. 226 & 227) LL. quamdiu. 228) L. imperſonale. 229 ſq.) LL. honorem & virtutes. 231) L. *looven*, laudare. *f* & *v* (§ 20) alternant. *t* (§ 10) tertia perſona ſing. in Præſente Indicativi. laudat. *Erat igitur tibi etiam altior ſors expectanda, quam triplex in vertice ſpectabilis corona*; nimirum *Elogium omnium poſterorum, quamdiu honor & virtutes laudabuntur.*

APPENDIX

De Pronunciatione Linguæ Belgicæ.

1. *Ae* pronunciatur ut a longum. *Naem*, nomen; nâm.

2. *Eu* ut in gallico; haud multo aliter, quam ö germanicum. *Beurs*, marſupium; bœrs.

3. *G* ante vocales ut j conſonans, aut lene *ch*. Eodem modo ſonat g ante *b*, *l*, & *r*. *Geluk*, fortuna; jeluk: *GOd*, DEUS; Jod: *Grond*, fundamentum; chrond.

4. Literæ *ij* ut i longum, propemodum ut duplex i. *bewijſen*, probare; bewiſen.

5. Diphthongus *oe* ut u. *moeten*, debere; muten.

6. Diphthongus *ou* ut au, vel o-u. *ſchouwen*, videre; ſſjauwen: *Woud*, ſylva; waud ſeu wo-ud.

7. *S* ante conſonantes fit nonnihil durius, & prope duplex: *ſch* ſonat ut ſſg ſeu ſſj. *ſlaan*, verberare; ſſlân: *Schande*, probrum; *ſſjande*.

8. Vocalis *u* ut i, ſeu ü germanicum. *u*, vobis, vos; i: *Muer*, murus; mi-er.

9. Diphthongus *ui* ſeu *uy* ut eu. *uit* ſeu *uyt*, ex; eut.

10. Vocalis *y* ut ei. *gy*, tu; jei. Si tamen *y* ex antiquo *ij* natum ſit, ejusdem ſonum retinet. *ydelyk*, olim *ydelijk*, incaſſum; eidelik.

11. *Z* ut s, *zw* ut ſſw. *zitten*, ſedere; ſitten: *zweeg*, tacebam; ſſweeg.

EXEMPLUM,

ex Thesauro Novi Testam. Chalcographico Meriani & Schuti, Tab. XXIV.

Christus gaet na de Stadt Nain, en by de Stadts-poorte gekomen zijnde,
Christisját na de stadt Nain, en bei de stadts-porte jecomen sinde,
siet een Doode uyt dragen, die een eenigh geboren Soon van zyn Moeder was,
sit ên dôde eit drachen, die ên énich jeboren soon van sein muder was,
ende de Moeder achter aen weenende. Christus op dit Gesichte wordt inner-
ende de muder achter ân wénende. Christis op dit chesichte wordt inner-
lyk beweeght, ende de Bare aenrakende, seyde: Jongelingh, ik zegge u, staet
lik bewêcht, ende de bare ânrakende, seide: Joncheliuch, ik seje i, stat
op. Ende siet, de Doode wierd levendigh, en begon te spreken. De Omstan-
op. Ende siet, de dôde wierd levendich, en bejon te spreken. De omstan-
ders zulks met Verwonderingh aanziende, preezen GOdt, zeggende: Daar is een
ders silks met verwonderinch ânsiende, prêsen Jodt, sejende: dâr is ên
groote Propheet onder ons opgestaan, en Godt heeft zyn Volk besocht. Hier
groote Prophet onder ons opchestán, en Jodt heft sein Volk besocht. Hier
uyt kan men afnemen, met hoe groot een Recht en Waarheit David van Chri-
eit can men afnemen, met hu grôt ên recht en wârheit David van Chri-
sto getuygt heeft, dat hy hem Uytkomsten zyn tegens de Dood.
sto jeteigt heft, dat bei hem eitcomsten sin tejens de dôd.

Hoc est:

Christus appropinquat ad urbem Naim, jamque portæ vicinus, mortuum efferi videt, filium matris suæ unicum; ipsamque matrem funus sequentem, & lacrymantem. Commotus intime hoc aspectu Dominus, attingit loculum, cum dicto: Adolescens, tibi dico, surge. Et ecce, reviviscit mortuus, & loqui incipit. Circumstantes, his cum admiratione visis, DEUM laudabant, dicentes: Magnus Propheta inter nos hic surrexit, & DEUS visitavit plebem suam. Unde colligi potest, quanto jure, quaque veritate de Christo David testatus sit: *Domini Domini exitus mortis*, Psalm. LXVII 21. seu, ut est in fonte hebraico: DEI Domini est, nos morti eripere.

INSTI-

INSTITUTIONES LINGUÆ LATINÆ.

Kürzester Weg zur Lateinischen Sprache,

mit Hülfe eines Wörterbuchs eine jede lateinische Stelle verdeutschen zu können.



Candido Lectori S.

CUm hæ Institutiones Linguæ Germanicæ anno superiore Augustæ Vindelicorum inscio & invito auctore prodierint, multis operarum erratis fœdata, nec ubique sententiæ meæ respondentia: utor jure meo, meumque inventum in altero hoc meo Hexaglotto mihi vindico, emendatis ac declaratis iis, quæ hoc remedio indigebant. Ceterum hæc mea Methodus intelligendæ latinitatis nequaquam argumentum præbet iniquis criticis, qui de scholarum mora sine caussa queruntur. Ego enim id unum ago, ut ope Lexici obvia quæque pars libri latini a lectore intelligi & recte explicari possit. In scholis autem, sive Societatis nostræ, sive aliis quibuscunque per orbem terrarum, multo & majora, & plura poscuntur. Non ibi Lexicon respicere ad verba singula tiro finitur, sed eo usque perducendus est, ut sine cortice natare possit. Ad-

denda eſt loquendi, addenda ſcribendi facultas, regulis, flexibus, elegantiis innumeris munienda' & excolenda. Multum temporis petit linguæ græcæ ſtudium, multum hiſtoria, multum geographia & arithmetica, multum linguæ patriæ cura; plurimum vero universa Eloquentiæ genera, & ſpatia Poeſeos infinita. Ut nihil dicam de eo, quod eſt vel maximum, formandis effingendisque moribus plurimum tribui & ſolere, & vero etiam debere. Hæc omnia ſiquis animo comprehenderit, næ ille perſpiciet facile, quantum inter meum hoc breve ſtadium, & maximum illum Circum interſit.



Neue

Neue Anweisung zur Lateinischen Sprache.

Nomen, oder ein Nennwort, ist dasjenige, welchem der, die, das, kann vorgesetzet werden. Es wird abgetheilet in das *Nomen Substan-*n, ein Hauptwort, welches für sich selbsten besteht; und in das *Nomen* *ctivum*, ein Beywort, welches dem Hauptworte dienet. z. B. *Vir doctus*, gelehrter Mann; *Ars pulcra*, eine schöne Kunst; *Seculum peritum*, ein zickteß Jahrhundert.

2. Das Nomen hat seine Abwandlungen, oder Declinationes, derer sind. Die Abwandlung entsteht aus zwoen Fragen. 1) Wie viel? ist ur einer, so heißt es *Numerus Singularis*; sind es mehr, *Numerus Pluralis*. Was ist es für ein *Casus*? Das kennet man also:

	Casus.	*Singularis.*	*Pluralis.*
r? oder Was?	Nominativus.	der Mann.	die Männer.
Wessen?	Genitivus.	des Manns.	der Männer.
Wem?	Dativus.	dem Manne.	den Männern.
n? oder Was?	Accusativus.	den Mann.	die Männer.
O	Vocativus.	O Mann.	O Männer.
Von wem?	Ablativus.	von dem Manne.	von den Männern.

3. Die fünf Abwandlungen stehen also:

Singularis Numerus.

	1.	2.	3.	4.	5.
n. gemeiniglich	a	gemeinigl. us, um	unterschiedlich	us, u	es
ı.	æ	i	is	us, u	ei
iv.	æ	o	i	ui, u	ei
:uſ.	am	um	em, im, in*	um, u	em
cativ.	a	gemeinigl. e, um	unterschiedl. wie im Nom.	us, u	es
látiv.	a	o	e, i	u	e

* Die Neutra sind in dem Accusativo gleich dem Nominativo.

Nu-

Numerus Pluralis.

	1.	2.	3.	4.	5.
Nominat.	æ	i, a	es, a	us, ua	es
Genitiv.	arum	orum	um	uum	erum
Dativ.	is	is	ibus	ibus, ubus	ebus
Accus.	as	os, a	es, a	us, ua	es
Vocat.	æ	i, a	es, a	us, ua	es
Ablat.	is	is	ibus	ibus, ubus	ebus

4. Aus dem Genitivo Singulari kann man erkennen, welcher Declination das Nomen sey: deswegen ist dieser im Wörterbuche dem Nomen beygesetzet. z. B. *Cedrus, i,* Cederbaum: folglich ist es der zweyten Declination. *Abies, etis,* das ist, *Abietis,* Tanne; daher der dritten.

5. Es giebt dreyerley genera, (Geschlechter) wie in der deutschen Sprache, der, die, das. Der, *generis masculini*; die, *generis feminini*; das, *generis neutrius.*

6. Wenn dem Adjectivo im Wörterbuche *a, um,* nachgesetzet ist, so ist es ein Zeichen, dasselbe gehe im feminino auf *a,* und im neutro auf *um* aus. z. B. *Bonus, a, um,* das ist, *bonus,* der gute; *bona,* die gute; *bonum,* das gute. Heißt es aber nach dem Adjectivo *e,* oder *us,* so ist dieses sein Neutrum, und das Adjectivum selbst ist generis communis. z. B. *Brevis, e,* d. i. *brevis,* der oder die kurze; *breve,* das kurze. *Posterior,* der oder die nachkommende; *posterius,* das nachkommende. Bisweilen steht dabey *o*, generis omnis. Die Declination des Adjectivi ist wie des Substantivi.

7. Das Adjectivum kann auch gradus oder Staffeln haben. z. B. *Doctus,* gelehrt; *doctior,* gelehrter, ist der Comparativus; *doctissimus,* der gelehrteste oder sehr gelehrt, ist der Superlativus. Der Comparativus endet sich mit *or;* der Superlativus mit *issimus,* bisweilen auch auf *errimus* oder *illimus.* Jener ist *gen. comm.* dieser *a, um.* z. B. *doctior,* der oder die gelehrtere; *doctius,* das gelehrtere; *doctissimus,* der gelehrteste; *doctissima,* die gelehrteste; *doctissimum,* das gelehrteste.

8. Verbum (Zeitwort) ist ein Wort, welches das Thun und Leiden, nebst der Zeit, darinn solches geschieht, andeutet.

9. Ein jedes Verbum hat seine drey Personen, nämlich: *ego,* ich; *tu,* du; *ille,* jener; *ipse,* dieser; *hic,* der; *is,* er; *idem,* derselbe: an diesen kann man also das Verbum erkennen. Allein, sie werden in der Lateinischen Sprache fast niemals ausdrücklich gesetzet; indem sie selber z. B. *audio* schon, ich höre, andeutet:

deutet: wenn man daher selbe Pronomina (Fürwörter) unter einem Worte verstehet, ist es ein Verbum.

10. Conjugatio (Abwandlung) des Verbi (Zeitworts) SUM.

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
Indicativi Præsens.	Sum,	es,	est:	sumus,	estis,	sunt.
	bin,	bist,	ist:	sind,	seyd,	sind.
Imperfect.	eram,	eras,	erat:	eramus,	eratis,	erant.
	war,	warest,	war:	waren,	waret,	waren.
Præterit.	fui,	fuisti,	fuit:	fuimus,	fuistis,	fuerunt, (fuere.)
	bin gewesen,	bist gew.	ist gew.	sind gew.	seyd gew.	sind gewesen.
Plusq.	fueram,	fueras,	fuerat:	fueramus,	fueratis,	fuerant.
	war gew.	warest g.	war g.	waren gew.	waret g.	waren gewesen.
Futurum.	ero,	eris,	erit:	erimus,	eritis,	erunt.
	werde seyn,	wirst s.	wird s.	werden seyn,	werdet s.	werden seyn.
Imperativi Præs.		es (esto)	sit:	simus,	este (estote)	sint.
		sey,	sey:	seyn,	seyd,	seyn.
Futurum.		esto (eris)	esto (erit)		estote (eritis)	sunto (erunt)
		sollst seyn,	soll seyn:		sollet seyn,	sollen seyn.
Conjunct. Præsens.	sim,	sis,	sit:	simus,	sitis,	sint.
	sey,	seyst,	sey:	seyn,	seyd,	seyn.
Imperfectum.	essem,	esses,	esset:	essemus,	essetis,	essent.
	wäre,	wärest,	wäre:	wären,	wäret,	wären.
Perfectum.	fuerim,	fueris,	fuerit:	fuerimus,	fueritis,	fuerint.
	gewes. sey,	g. seyst,	gewesen sey:	gew. seyn,	gew. seyd,	gewesen seyn.
Plusquamp.	fuissem,	fuisses,	fuisset:	fuissemus,	fuissetis,	fuissent.
	gewesen wäre,	g. wärest,	g. wäre:	gew. wären,	g. wäret,	gew. wären.
Futurum.	fuero,	fueris,	fuerit:	fuerimus,	fueritis,	fuerint.
	seyn werde,	seyn werdest,	s. werde:	seyn werden,	s. werdet,	s. werden.

Infinitivi Præs. esse. *Præter.* fuisse. *Futurum.* fore. *Particip. Futuri.* futurus, a, um.
seyn. gewesen seyn. seyn werden. einer der da seyn wird.

11. Verborum Conjugationes sind vier, welche man aus dem Infinitivo erkennen kann. Der Infinitivus der ersten Conjugation gehet aus auf *are*; der zweyten auf *ēre*; der dritten auf *ere*; der vierten auf *ire*. *Amo*, *amare*, lieben: gehört also zu der ersten; *moneo*, *monere*, ermahnen: oder *habeo*.

12. Tafel der vier Conjugationum Verbi Activi.

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
Indic. Præs.	1. o	as	at:	amus	atis	ant.
	2. eo	es	et:	emus	etis	ent.
	3. o	is	it:	imus	itis	unt.
	4. audio,	audis,	audit:	audimus,	auditis,	audiunt.
	höre,	hörest,	höret:	hören,	höret,	hören.
Imperf.	1. abam	abas	abat:	abamus	abatis	abant.
	2. ebam	ebas	ebat:	ebamus	ebatis	ebant.
	3. ebam	ebas	ebat:	ebamus	ebatis	ebant.
	4. audiebam,	audiebas,	audiebat:	audiebamus,	audiebatis,	audiebant.
	hörte,	hörtest,	hörte:	hörten,	hörtet,	hörten.
Præter.	1. avi	avisti	avit:	avimus	avistis	averunt od. avere.
	2. ui	uisti	uit:	uimus	uistis	uerunt oder uere.
	3. i	isti	it:	imus	istis	erunt oder ere.
	4. audivi,	audivisti,	audivit:	audivimus,	audivistis,	audiverunt oder ivere.
	habe gehöret,	hast gehöret,	hat gehöret:	haben gehöret,	habet gehöret,	haben gehöret.
Plusq.	1. averam	averas	averat:	averamus	averatis	averant.
	2. ueram	ueras	uerat:	ueramus	ueratis	uerant.
	3. eram	eras	erat:	eramus	eratis	erant.
	4. audiveram,	audiveras,	audiverat:	audiveramus,	audiveratis,	audiverant.
	hatte gehöret,	hattest geh.	hatte gehöret:	hatten gehöret,	hattet gehöret,	hatten gehöret.
Futurum.	1. abo	abis	abit:	abimus	abitis	abunt.
	2. ebo	ebis	ebit:	ebimus	ebitis	ebunt.
	3. am	es	et:	emus	etis	ent.
	4. audiam,	audies,	audiet:	audiemus,	audietis,	audient.
	werde hören,	wirst hören,	wird hören:	werden hören,	werdet hören,	werden hören.
Imp. Præs.	1.	a oder ato	et:	emus	ate oder atote	ent.
	2.	e oder eto	eat:	eamus	ete oder etote	eant.
	3.	e oder ito	at:	amus	ite oder itote	ant.
	4.	audi oder audito höre,	audiat: höre:	audiamus, laßt uns hören,	audite oder auditote, höret,	audiant. hören.
Futurum.	1.	ato oder abis,	ato oder abit:		atote oder abitis,	anto oder abunt.
	2.	eto oder ebis,	eto oder ebit:		etote oder ebitis,	ento oder ebunt.
	3.	ito oder es,	ito oder et:		itote oder etis,	unto oder ent.
	4.	audito oder audies, sollst hören,	audito oder audiet: soll hören:		auditote oder audietis, sollet hören,	audiunto oder audient. sollen hören.
Conj. Præs.	1. em	es	et:	emus	etis	ent.
	2. eam	eas	eat:	eamus	eatis	eant.
	3. am	as	at:	amus	atis	ant.
	4. audiam,	audias,	audiat:	audiamus,	audiatis,	audiant.
	höre,	hörest,	höre:	hören,	höret,	hören.

Impera

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
Imperf.	1. arem	ares	aret:	aremus	aretis	arent.
	2. erem	eres	eret:	eremus	eretis	erent.
	3. erem	eres	eret:	eremus	eretis	erent.
	4. aud*irem*,	aud*ires*,	aud*iret*:	aud*iremus*,	aud*iretis*,	aud*irent*.
	hörte,	hörtest,	hörte:	hörten,	hörtet,	hörten.
Praeterit.	1. averim	averis	averit:	averimus	averitis	averint.
	2. uerim	ueris	uerit:	uerimus	ueritis	uerint.
	3. erim	eris	erit:	erimus	eritis	erint.
	4. aud*iverim*,	aud*iveris*,	aud*iverit*:	aud*iverimus*,	aud*iveritis*,	aud*iverint*.
	gehöret habe,	g. habest,	g. habe:	gehöret haben,	g. habet,	gehöret haben.
Plusquam.	1. avissem	avisses	avisset:	avissemus	avissetis	avissent.
	2. uissem	uisses	uisset:	uissemus	uissetis	uissent.
	3. issem	isses	isset:	issemus	issetis	issent
	4. aud*ivissem*,	aud*ivisses*,	aud*ivisset*:	aud*ivissemus*,	aud*ivissetis*,	aud*ivissent*.
	gehöret hätte,	g. hättest,	g. hätte:	gehöret hätten,	g. hättet,	gehöret hätten.
Futurum.	1. avero	averis	averit:	averimus	averitis	averint.
	2. uero	ueris	uerit:	uerimus	ueritis	uerint.
	3. ero	eris	erit:	erimus	eritis	erint.
	4. aud*ivero*,	aud*iveris*,	aud*iverit*:	aud*iverimus*,	aud*iveritis*,	aud*iverint*.
	hören werde,	h. werdest,	h. werde:	hören werden,	h. werdet,	hören werden.

Inf. Praes. 1. are. *Praet.* 1. avisse. *Fut.* 1. aturum, aturam, aturum esse. *Pluralis* 1. aturos, aturas, atura esse.
2. ere. 2. uisse. 2. iturum, ituram, iturum esse. *Fut.* 2. ituros, ituras, itura esse.
3. ere. 3. isse. 3. iturum, ituram, iturum esse. 3. ituros, ituras, itura esse.
4. aud*ire*. 4. aud*ivisse*. 4. aud*iturum*, *ituram*, *iturum* esse. 4. aud*ituros*, *ituras*, *itura* esse.
hören. gehöret haben. hören werden. hören werden.

Supin. 1. atum, atu. *Partic. Praes.* 1. ans, *gen.* antis. *Partic. Fut.* 1. aturus, atura, aturum.
2. itum, itu. 2. ens, - entis. 2. iturus, itura, iturum.
3. itum, itu. 3. ens, - entis. 3. iturus, itura, iturum.
4. aud*itum*, aud*itu*. 4. aud*iens*, *gen.* aud*ientis*. 4. aud*iturus*, *itura*, *iturum*.
zu hören. ein Hörender. der, die, das hören wird.

Gerundia. 1. andi, ando, andum.
2. endi, endo, endum.
3. endi, endo, endum.
4. aud*iendi*, aud*iendo*, aud*iendum*.
zu, vom, im, zum hören.

13. Tafel der vier Conjugationum Verbi Passivi.

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
Indic. Præs. 1. or	aris oder are	atur:	amur	amini	antur.
2. eor	eris oder ere	etur:	emur	emini	entur.
3. or	eris oder ere	itur:	imur	imini	untur.
4. aud*ior*,	aud*iris* oder aud*ire*,	aud*itur*:	aud*imur*,	aud*imini*,	aud*iuntur*.
werde gehöret,	wirst g.	wird gehöret.	werden gehöret,	werdet geh.	werden gehöret.
Imperf. 1. abar	abaris oder abare	abatur:	abamur	abamini	abantur.
2. ebar	ebaris oder ebare	ebatur:	ebamur	ebamini	ebantur.
3. ebar	ebaris oder ebare	ebatur:	ebamur	ebamini	ebantur.
4. aud*iebar*,	aud*iebaris* oder aud*iebare*.	aud*iebatur*:	aud*iebamur*,	aud*iebamini*,	aud*iebantur*.
wurde gehöret,	wurdest g.	wurde gehöret:	wurden gehöret,	wurdet g.	wurden gehöret.

	Ich.		Du.		Er.		Wir.		Ihr.		Sie.	
Præt. 1.	atus ata atum	sum oder fui,	atus ata atum	es oder fuisti,	atus ata atum	est oder fuit:	ati atæ ata	sumus oder fuimus,	ati atæ ata	estis oder fuistis,	ati atæ ata	fuerunt oder fuere.
2.	itus ita itum		itus ita itum		itus ita itum		iti itæ ita		iti itæ ita		iti itæ ita	
3.	itus ita itum		itus ita itum		itus ita itum		iti itæ ita		iti itæ ita		iti itæ ita	
4.	aud*itus* *ita* *itum*		aud*itus* *ita* *itum*		aud*itus* *ita* *itum*		aud*iti* *itæ* *ita*		aud*iti* *itæ* *ita*		aud*iti* *itæ* *ita*	

bin gehöret wordē, bist g. wordē, ist g. worden. sind gehöret wordē, seyd g. wordē, sind g. wordē.

Plusquamp. ist wie das Præteritum, nur die Personen werden also unterschieden: die 1. *eram* oder *fueram*, die 2. *eras* oder *fueras*, die 3. *erat* oder *fuerat*. *Plur.* die 1. *eramus* oder *fueramus*, die 2. *eratis* oder *fueratis*, die 3. *erant* oder *fuerant*. Der Verstand ist also:

Ich war gehöret worden. du warest gehöret worden. er war gehöret worden. wir waren gehöret worden. ihr waret gehöret worden. sie waren gehöret worden.

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
Futur. 1. abor	aberis oder abere	abitur:	abimur	abimini	abuntur.
2. ebor	eberis oder ebere	ebitur:	ebimur	ebimini	ebuntur.
3. ar	eris oder ere	etur:	emur	emini	entur.
4. aud*iar*,	aud*ieris* oder aud*iere*,	aud*ietur*:	aud*iemur*,	aud*iemini*,	aud*ientur*.
werde gehöret werden,	wirst g. werden,	wird g. werden:	werden g. w.	werdet g. w.	werden g. w.

Impe-

Ich. Du. Er. Wir. Ihr. Sie.

Imperat. Præs. 1. are oder ator etur: emur amini oder aminor entur.
2. ere oder etor eatur: eamur emini oder eminor eantur.
3. ere oder itor atur: amur imini oder iminor antur.
4. aud*ire* oder aud*itor*, aud*iatur*: aud*iamur*, aud*imini* oder aud*iminor*, aud*iantur*.
werde gehöret, werde g. werden gehöret, werdet g. werden g.

Futur. 1. ator, aberis ator od. abitur: aminor od. abimini, antor od. abuntur.
od. abere
2. etor, eberis etor od. ebitur: eminor od. ebimini, entor od. ebuntur.
oder ebere
3. itor, eris od. ere, itor od. etur: iminor od. emini, untor oder entur.
4. aud*itor*, aud*ieris* aud*itor* aud*iminor* od. aud*iuntor* oder
oder aud*iere*, od. aud*ietur*: aud*iemini*, aud*ientur*.
sollst gehöret werden, soll g. werden: sollet g. werden, sollen g. werden.

Conj. Præs. 1. er eris oder ere etur: emur emini entur.
2. ear earis oder eare eatur: eamur eamini eantur.
3. ar aris oder are atur: amur amini antur.
4. aud*iar*, aud*iaris* od. aud*iare*, aud*iatur*: aud*iamur*, aud*iamini*, aud*iantur*.
gehöret werde. gehöret werdest, g. werde: gehöret werden, g. werdet, g. werden.

Imperf. 1. arer areris oder arere aretur: aremur aremini arentur.
2. erer ereris oder erere eretur: eremur eremini erentur.
3. erer ereris oder erere eretur: eremur eremini erentur.
4. aud*irer*, aud*ireris* od. aud*irere*, aud*iretur*: aud*iremur*, aud*iremini*, aud*irentur*.
gehöret würde, gehöret würdest, g. würde: gehöret würden, g. würdet, g. würden.

Præteritum ist wie im Indicativo, an statt sum oder fui &c. macht man sim, oder fuerim &c. und giebt im Deutschen diesen Verstand: daß ich / du, er gehöret worden sey: daß wir / ihr / sie gehöret worden seyn.

Plusquamperf. ist gleich dem Præterito, und wird nur essem oder fuissem &c. dazu gesetzet: und ist so zu verstehen: daß ich / du / er gehöret worden wäre: daß wir / ihr / sie gehöret worden wären.

Futurum ist dem Præterito gleich, und die Abwandlung geschieht mit ero oder fuero: und muß so erkläret werden: daß ich / du / er werde gehöret werden: daß wir / ihr / sie werden gehöret werden.

Infinitivi Præs. 1. ari. 2. eri. 3. i. 4. aud*iri*.
gehöret werden.

Præt. 1. atum, am, um 2. itum, am, um 3. itum, am, um 4. aud*itum, am, um* } esse oder fuisse.
gehöret worden seyn.

Futur. 1. atum iri od. andum, am, um. 2. itum iri od. endum, am, um. 3. itum iri od. endum, am, um. 4. aud*itum iri* od. aud*iendum, am, um*.
werden gehöret werden.

Part. Præt. 1. atus, a, um. 2. itus, a, um. 3. itus, a, um. 4. aud*itus, a, um*.
ein Gehörter.

Particip. Futuri. 1. andus, a, um. 2. endus, a, um. 3. endus, a, um. 4. aud*iendus, a, um*.
der, die, das wird gehöret werden.

14. Die Nomina propria, oder Zunamen auf *ius* lassen in dem Vocativo Sing. Num. die Sylbe *us* hinweg. z. B. *Antonius*, *o Antoni*; *Publius*, *o Publi*, u. d. m. (*Pius* behält das *e*, so andern gemein ist, *o Pie.*)

15. Der Genitivus plural. Num. wird manchmal zusammengezogen in *um*. z. B. *duum millium*, *septuaginta virum*, für: *duorum millium*, 2000, *septuaginta virorum*, der 70. Männer.

16. Bey den griechischen Wörtern der ersten Declination auf *as* gehet der Accusativus auf *an*, wie *Æneas*, *Ænean*, aus. Hat der Nominativus *es*, macht der Accusativus *en*, der Vocativus *e*, wie *Anchises*, *Anchisen*, *o Anchise*. In der zweyten Declination auf *e* geht der Genitivus auf *es*, der Dativus auf *e*, der Accusativus auf *en*, der Vocativus auf *e*, der Ablativus auf *e* aus, wie *Musice*, *Musices*, *Musice*, *Musicen*, *Musice*, *a Musice*. In der dritten Declination gehet der Genitivus auf *os*, der Accusativus auf *a*, der Genitivus plur. auf *on* aus. *epigramma*, ein Sinngedicht; *epigrammatos*, des Sinngedichts: *aer*, der Luft; *aera*, den Luft: *lampas*, die Fackel; *lampadon*, der Fackeln. In der vierten auf *o* geht der Genitivus Sing. auf *us*, und die übrigen Endungen gehen auf *o* aus, wie *Dido*, *us*, *o*.

17. Die Comparativa nehmen einen Ablativum, die Superlativa einen Genitivum zu sich. z. B. *Major Goliatho*, *maximus omnium*, grösser dann Goliath, der größte aus allen.

18. Der Comparativus der Nebenwörter (Adverbiorum) endet sich mit *ius*, und *entius* bey einigen; der Superlativus aber mit *issime*, *errime*, *illime*, *entissime*. z. B. *crudelius*, *crudelissime*; *miserius*, *miserrime*; *facilius*, *facillime*; *magnificentius*, *magnificentissime*: von *crudeliter*, grausam; *misere*, armselig; *facile*, leicht; *magnifice*, herrlich.

19. *avisti*, *avistis*, *averunt*, *averam* samt dem ganzen Plusquamperfecto wird bisweilen zusammengezogen in *asti*, *astis*, *arunt*, *aram* u. s. f. So wird auch *averim*, *avissem* mit seinen Zeiten (temporibus) in *arim*, *assem* &c. verändert; wie auch *ivi* mit allen daraus entspringenden in *ii*, ja wohl auch in *i*. z. B. *ivissem*, *iissem*, *issem*, ich wäre gegangen.

20. Ein *Verbum Deponens* ist, welches nur allein auf *or* ausgehet, und des Activi Bedeutung hat. z. B. *sequor*, ich folge nach. Ein *Verbum commune* ist, welches nur allein auf *or* ausgehet, und des Activi und Passivi Bedeutung hat. z. B. *Tueor*, ich beschütze, und ich werde beschützet.

21. Der Infinitivus muß oft durch das Bindewort daß aufgelöset werden. z. B. *Gaudeo*, *te advenisse*: Ich erfreue mich, daß du angekommen bist.

22. Das

22. Das Participium *dus*, *da*, *dum*, mit dem beygesetzten Hülfsworte *Sum* kann durch muß aufgelöset werden. z. B. *Tempore tibi utendum est*, du mußt die Zeit brauchen. Bisweilen muß man sich auch des Wörtleins man sammt dem muß bedienen. z. B. *Liber legendus est*, man muß das Buch lesen.

23. Das Passivum kann auch durch das man erkläret werden. z. B. *Docetur lingua*, man lehrt die Sprache.

24. Participia sind dreyerley, præsentis, præteriti, futuri. Das Participium præsentis wird füglich durch die Wörtlein als, da, wie, welcher, und rc. aufgelöset. z. B. *Nil cogitantem invasit latro*, da ers nicht besorgte, hat ihn ein Mörder überfallen. Eben diese Wörtlein, wie auch nachdem u. d. m. kann man in Participiis præteriti brauchen. z. B. *Præfatus fœdera, jussa indicat*, nachdem er vorher die Bündnisse gemeldet, sagt er die Befehle an. Bey den Participiis futuri activi kann man sich neben den vorigen auch des Wörtleins wenn gebrauchen. z. B. *Ambulaturus noctu, gladium tecum accipe*, wenn du des Nachts spazieren gehen wirst, nimm den Degen mit dir. In den Participiis futuri passivi wird aus erwähnten Wörtlein das welcher sammt hinzugesetztem soll, oder muß, selbe aufzulösen, am meisten dienen können. z. B. *Fur hodie suspendendus aufugit*, der Dieb, welchen man heut hatte henken sollen, ist entwischt.

25. Man trifft oft einen Ablativum mit seinem Participio bey einem andern Zeitworte an; dieser wird auf gleiche Art durch oben gemeldete Wörtlein, absonderlich durch nachdem, wenn, als rc. aufgelöset. z. B. *Mortuo patre, nomen militiæ dedi*, nachdem mein Vater gestorben, habe ich mich unterhalten lassen. Es giebt auch solche Ablativos ohne die Participia, bey welchen man die Hauptwörter zu Zeitwörtern machen kann mit einem anständigen vorausgesetzten Wörtlein, welches unter den oben angeführten zu finden ist: oder man kann sich der Vorwörter gebrauchen, so nach Beschaffenheit der Sachen tauglich sind, wie mit, nach, von, an, u. d. g. z. B. *Me judice, meo judicio*, wie mich bedünket: oder nach meinem Bedünken.

26. Die Wörtlein *que*, *ve*, *ne*, werden andern Wörtern am Ende angeheftet. z. B. *Nonne mihi tibique literas bis terve miserat?* Hatte er nicht mir und dir zwey- oder dreymal Briefe geschicket?

27. Die Lateiner pflegen die Wörter auf das freyeste zu versetzen, absonderlich in der gebundenen Rede. *Humano capiti cervicem pictor equinam jungere si velit*, wenn durch des Malers Hand auf eines Pferdes Hals ein Menschenkopf erscheint.

Von

Von dem Gebrauche des Wörterbuchs, und meiner Nachlese.

28. Die Nämen der Schriftsteller in des Adami Kirschii Wörterbuche, welches ich vor andern auserwähle, hier zu erklären, würde meinem Vorhaben mehr hinderlich, als nützlich seyn. Andre Wörtlein, so Kirschius auch gestümmelt anführet, werden also ausgeschrieben:

Ablat. Ablativus, die sechste Endung.
Accusat. Accusativus, die vierte Endung.
Adj. Adjectivum, ein Beywort.
Adv. interrog. Adverbium interrogationis, Fragwort.
Adv. qualit. Adverbium qualitatis, ein Nebenwort der Beschaffenheit.
Adv. quant. Adverbium quantitatis, ein Nebenwort der Größe.
Adv. temp. Adverbium temporis, ein Nebenwort der Zeit.
Antiq. Antiquatum, veraltet.
c. generis communis, des männlichen und weiblichen Geschlechts.
Compar. Comparativus, die zweyte Vergleichungstaffel.
Conj. Conjunctio, ein Bindewort.
Conj. copulat. Conjunctio copulativa, ein knüpfendes Bindewort.
Dat. Dativus, die dritte Endung.
Depon. Deponens. Siehe § 20.
Desiderativ. Desiderativum, ein Zeitwort, so eine Begierde bedeutet.
Dimin. Diminutivum, ein verkleinertes Hauptwort.
f. generis feminini, des weiblichen Geschlechts.
Frequent. Frequentativum, ein Zeitwort, so eine Wiederholung bedeutet.
Genit. Genitivus, die zweyte Endung.
h. t. hoc tempore, zu dieser Zeit.
i. e. id est, das ist.
Imperfect. conjunct. Imperfectum conjunctivi, die jüngst vergangene Zeit der verbindenden Art.
Imperson. Impersonale, ein Zeitwort ohne erste und andere Person.
Incoat. Incoativum, ein Zeitwort, so einen Anfang bedeutet.
Ind. Indicativus, die anzeigende Art.
Indecl. Indeclinabile, ein unabänderliches Wort.
Interj. Interjectio, ein Zwischenwort.
It. item, ingleichen.
m. generis masculini, des männlichen Geschlechts.
Masc. gen. masculini generis, männliches Geschlechts.
Metaph. Metaphorice, verblümter Weise.

Meton. Metonymice, durch eine Namensänderung.
n. generis neutrius, des ungewissen Geschlechts.
Nom. Nominativus, die Nennendung.
Nom. Num. Nomen numerale, ein Zahlwort.
Nom. patronym. Nomen patronymicum. Sieh im Wörterbuche *Patronymicus.*
Nom. propr. Nomen proprium, ein eigener Namen.
Num. plur. Numerus pluralis, die vielfache Zahl.
o. generis omnis, jedes Geschlechts.
Obsol. Obsoletum, nicht mehr gebräuchlich.
Partic. Participium, ein Mittelwort.
Pass. Passivum, die leidende Gattung.
Plur. Numerus pluralis, die vielfache Zahl.
Præpos. Præpositio, ein Vorwort.
Pron. Demonstr. Pronomen Demonstrativum, ein anzeigendes Fürwort.
Pron. relat. Pronomen relativum, ein beziehendes Fürwort.
Prov. Proverbium, ein Sprichwort.
q. d. quod dicit, welches heißt.
s. seu, oder.
sc. scilicet, nämlich.
Sing. Numerus Singularis, die einfache Zahl.
Subst. Substantivum, ein Hauptwort.
Superl. Superlativus, die dritte Vergleichungsstaffel.
Termin. Terminatio, eine Endung.
Vid. Vide, sieh.
Vocab. Vocabulum, ein Wort.
Vocat. Vocativus, die Rufendung.
Usitat. Usitatus, a, um, gebräuchlich.

29. Die Zeichen ¯ und ˘, so Kirschius den zweifelhaften Sylben oben aufgesetzt, zeigen die Länge und Kürze derselben an. Zur rechten Aussprache sind die Zeichen genug, die auf der vorletzten Sylbe erscheinen. So spricht man Sycŏmōrus recht aus, wenn man nur dem vorletzten Zeichen zufolge das andere o lang gebrauchet.

30. Die Accentus, so den Griechen ein gebührendes Erheben oder Vertiefen der Stimme anzeigten, und in lateinischen Büchern auch reihenweis angetroffen werden, sind den Anfängern bequem: denn der Circumflexus (*) auf der letzten Sylbe der Nennwörter bedeutet den Ablativum, oder auch den Geniti-

Genitivum Sing. wie *Aurâ*, von der Luft; *Sensûs*, des Sinnes; der Acutus (´) und Circumflexus aber auf einer andern Sylbe die Länge derselben. Der Gravis (`) auf der letzten ist allezeit ein gewisses Kennzeichen eines unabänderlichen Worts: *malè*, übel; *tacitè*, in geheim.

31. Verzeichniß der Sylben, so den Zeitwörtern vorgesetzet werden.

A - verto, ich wende ab.
Ab - duco, ich führe weg.
Abs - cedo, ich gehe weg.
Abscon - do, ich verberge.
Ac - curro, ich laufe hinzu.
Accon - gero, ich häufe zusammen.
Ad - mitto, ich lasse zu.
Af - fero, ich bringe.
Ag - nosco, ich erkenne.
Al - loquor, ich rede an.
Amb - uro, ich versenge.
Ambad - edo, ich benage.
An - necto, ich knüpfe an.
Ante - pono, ich setze vor.
Anti - sto, ich stehe vor.
Ap - pingo, ich male dazu.
Ar - rideo, ich lache an.
As - sisto, ich stehe bey.
At - tero, ich zerreibe.
Au - fero, ich nehme hinweg.
Circu - meo, ich gehe herum.
Circum - do, ich umgebe.
Co - arguo, ich überweise, schelte.
Cog - nomino, ich gebe einen Zunamen.
Col - loquor, ich spreche mit.
Com - memoro, ich melde.
Comb - uro, ich verbrenne.
Con - jungo, ich füge zusammen.
Cor - roboro, ich stärke.
De - cerno, ich beschließe, streite.
Di - duco, ich ziehe von einander.
Dif - fero, ich schiebe auf, bin unterschieden.
Dis - cedo, ich weiche davon.
E - mano, ich fließe heraus.
Ef - fluo, ich fließe aus.
Ex - curro, ich laufe aus.
Il - ludo, ich verhöhne.
Im - pono, ich lege auf, betriege.
In - clamo, ich schreye an.
Inter - venio, ich komme dazwischen.
Ir - repo, ich schleiche hinein.
Ne - queo, ich kann nicht.
O - mitto, ich lasse aus.
Ob - ruo, ich überhäufe.
Obs - olesco, ich verliege.
Oc - cæco, ich verblende.
Of - fero, ich biethe dar.
Og - gannio, ich widerspreche.
Op - pono, ich setze entgegen.
Os - tendo, ich zeige.
Per - fodio, ich durchgrabe.
Pessum - do, ich trete mit Füßen.
Pessun - do, ich trete mit Füßen.
Præ - munio, ich befestige.
Pro - curo, ich verwalte.
Prod - eo, ich gehe hervor.
Re - tundo, ich mache stumpf.

Re-

nosco, ich erkenne, durch-	Super - fundo, ich giesse darüber.
	Superim - pono, ich lege darauf.
tegro, ich mache wieder ganz.	Superin - cresco, ich wachse darüber.
o, ich bestrebe mich.	Supra - scando, ich übersteige.
icio, ich thue genug.	Sur - ripio, ich entwende.
no, ich sondere ab.	Sus - tento, ich unterhalte.
o, ich seufze.	Tra - duco, ich führe hinüber, lasse durch.
deo, ich lächle.	Tran - scribo, ich schreibe ab, zu.
nseo, ich bin zornig.	Trans - formo, ich verwandle.
cio, ich unterstütze.	Transab - eo, ich gehe hinüber.
ro, ich reiche dar, ich sage	Transad - igo, ich durchbohre.
oveo, ich räume weg.	Ven - do, ich verkaufe.
enitet, es reuet mich ein	Venum - do, ich verkaufe.
	Venun - do, ich verkaufe.

.. In manchen Büchern werden die Vorwörter der zusammengesetz- wörter unverändert und rein ausgedrücket: dieser Vorwörter letzter muß in den Buchstaben verändert werden, welcher nächstens folgt, aus *Adcurro, conligo &c.* Accurro, colligo, u. d. m. gebildet; oder gar ausgelassen, wie aus *Adspergo*, Aspergo: und auf diese Weise fin- sie im Wörterbuche.

. Wenn auf dem Buchstaben *x* ein *s*, auf *m* ein *p*, auf *l* ein *c* folgt, *s*, das *p*, das *c* bald geschrieben, bald ausgelassen. z. B. *Extimulo* *timulo*; *Exurgo* oder *Exsurgo*; *Emptus* oder *Emtus*; *Demptus* oder *Dem-* *ptus* oder *Sumtus*; *Mulcta* oder *Multa*. Wenn du also eines nicht ge- suche das andre.

. Der Buchstab i wird in den Abänderungen und Abwandlungen gesetzt, oft hinweggenommen, ohne daß der Verstand des Worts leide. z. B. *Animalium*, von *Animal*; *brevium*, von *brevis*; *cape*, : denn der Verstand dieser Wörter wird doch im Wörterbuche ge- hast du hernach die Endung in meinen Tafeln aufgesucht, so kannst von dem ganzen Verstande urtheilen, ohne daß eine Rechenschaft von gesetzten oder weggenommenen Buchstaben zu geben vonnöthen sey.

. Die Wörtlein *cunque, libet, vis, que, nam, quam, piam, quis, dam,* den Nennwörtern zu Ende angeheftet; z. B. *qui, quis, uter. Quidam,* *quisque*, ein jeder: *uterlibet*, einer aus zweenen. Den Fürwörtern

werden die Wörtlein *te*, *ce*, *cine*, *met*, angehenket. z. B. *Egomet*, *tute*, *hisce*, *boccine?* ich selbst, du selbst, diesen, dieß? Es werden dem Fürworte *quis* auch die Sylben *si*, *ne*, *ec*, *ali*, vorgeheftet. Einige werden durch Vorheften und Anhenken zusammengesetzt, wie *unusquisque*, und *ecquisnam*. Allein alle diese verändern die wahre Abänderung ihrer Wörter nicht, ausser daß einige *qua* für *quæ* gebrauchen. Suche sie derohalben besonders in dem Wörterbuche, oder in meiner Nachlese, nachdem du diese zugesetzte Wörtlein oder Sylben davon abgeschälet. z. B. Laß im Worte *alicujuspiam* das *ali* und *piam* beyseits, und suche in der Nachlese *cujus* auf, da findest du: wessen, von *quis*, und mithin auch den Genitivum von *aliquispiam*, irgend eines.

36. In Versen werden oft mehr Sylben in weniger zusammengezogen, wie *Periclum*, für *Periculum*; *Seclum*, für *Seculum*; *DI*, für *Dii*.

37. Es fallen zum öftern unpersönliche Zeitwörter vor; diese muß man nicht in der ersten Person, sondern in der dritten aufsuchen. z. B. Liesest du *libeat*, suche im Wörterbuch *libet*, nicht *libeo*; also auch *licet*, *piget*, *tædet*, nicht *liceo*, *pigeo*, *tædeo*.

38. Die unrichtigen Zeitwörter, so nur in den zusammengesetzten gebräuchlich sind, setze ich, als wären es einfache. z. B. *didi*, *ditum*, damit ich nicht *abdidi*, *condidi*, *dedidi*, *edidi*, *indidi*, *recondidi*, *reddidi*, *subdidi*, u. d. m. setzen, und also die Sammlung ohne Noth zum Nachtheile des Lesers vermehren müsse.

39. Die Unrichtigkeit, welche in der völlig vergangenen Zeit der anzeigenden Art (Præterito Indicativi) vorgehet, bleibet auch in der längstvergangenen Zeit der anzeigenden Art, in der völlig und längstvergangenen der verbindenden und unbestimmten Art, wie auch in der künftigen Zeit der verbindenden Art. (d. i. in Plusquamperfecto Indicativi; Præterito, & Plusquamperfecto Conjunctivi & Infinitivi; Futuro Conjunctivi.) *Moveo*, bewegen: *movi*, ich habe bewegt: *moveram*, ich hatte bewegt: *moverim*, *movissem*, bewegt habe, bewegt hätte: *movisse*, bewegt haben: *movero*, ich werde bewegt haben. Die Unrichtigkeit des Supini befindet sich auch in dem Mittelwort der vergangenen Zeit (Participio præteriti.) *motum*: *motus*, bewegt.

40. Die Endung *tis*, *ti* &c. kömmt häufig von dem *s* der Wurzel her, und bedeutet den Genitivum, Dativum, u. s. f. desselben Nennworts. z. B. *Martis* von *Mars*; *partis* von *pars*; *pontis* von *pons*; *montis* von *mons*; *mortis* von *mors*.

41.

41. Damit ich meine Sammlung einer großen Bürde der Wörter entlade, lasse ich diejenigen weg, deren vier, oder noch mehr erste Buchstaben beständig eben dieselbigen bleiben. Ich lasse dann *abolevi* weg, weil der Leser nicht fehlen kann, da *abole* allzeit bleibet, und dieß im Wörterbuche leichtlich unter die Augen fällt, wo noch dazu die völlig vergangene Zeit und das Supinum mit der Bedeutung angetroffen wird.

42. Damit man das ursprüngliche Nennwort leichter finde, wenn die Endungen einen Buchstaben verändern, legt Kirschius in einem Einschiebsel () das Stammwort dar. z. B. du liesest *aucupem*, *ferocem*, *calicem*, so hat er in dem Worte *Aucupatio* zu Ende (*Auceps*); in dem Wort *Ferocia* zu Ende (*Ferox*); in dem Wort *caliculus* zu Ende (*Calix*). Wie dann das *c* der zweyten Endung, und folglich auch der übrigen, aus einem *x* des Stammwortes entstehet, wie *trucis* von *trux*; *ducis* von *dux*; *lucis* von *lux*; *arcis* von *arx*; u. d. m. dessen will ich hier den Leser erinnert haben, damit ich nicht dadurch die Sammlung noch mehr vergrößere. Nun, geneigter Leser, laß für jetzt die Nachlese fahren, und mache dich unverzüglich an die Uebung selbst.

Nachlese der Wörter,

welche in den Wörterbüchern nicht gefunden werden.

A.

A. Aulus.
Ablatum, *supinum* von aufero, hinwegnehmen, empfangen.
Abstuli, *præteritum* von eben dem.
Acre, *g. n.* acris, *g. f.* von acer, scharf.
Actum, *sup.* von ago, und den Zusammengesetzten auf igo.
Adæ, Adams, dem Adam.
Adeptus, *sup.* von adipiscor, erlangen.
Adipis, *gen.* von adeps, Fett.
Adultum, *sup.* von adoleo, verbrennen, wachsen.
Aeris, *gen.* von æs, Aerz; und aer, Luft.
Agri, von ager, Acker.
Ai, sprich, von ajo.
Ain? wie sagst du? sagst du das?
Alitis, *gen.* von ales, ein Vogel; schnell.
Allatum, gebracht. von affero.
Alsi, ich habe Frost gelitten. von algeo.
Alui, ich habe ernähret. von alo.
Ambabus, beyden. von ambo.
Ambæ, beyde. von ambo.
Ambarum, beyder. von ambo.
Ambas, beyde. von ambo.

Ambobus, beyden. von ambo.
Amborum, beyder. von ambo.
Ambos, beyde. von ambo.
Amictum, bekleidet. *supin.* von amicio, wie auch *accus.* von amictus, ein Kleid.
Amicui, ich habe bekleidet. von amicio.
Amisci, bey einigen *præteritum* von amicio, bekleiden.
Amixi, bey einigen *præt.* von amicio.
Ancipitis, von anceps, zweifelhaftig, zweyschneidig.
Animabus, von anima *dat.* und *ablat. plur.* insgemein gebräuchlich (ohne Zeugniß der Alten.)
Anxi, ich habe geängstiget. von ango.
Apertum, *supin.*] von aperio, eröffnen.
Aperui, *præt.*]
Arsi, *præt.* arsum, *supin.* von ardeo, brennen, brinnen.
Assis, *gen.* von as.
Attuli, *præt.* von affero, bringen.
Auctum, vermehret. von augeo.
Ausum, *sup.* von audeo, wagen.
Auxi, ich habe vermehret. von augeo.

B.

Bessis, *gen.* von bes.
Bipedis, von bipes, zweyfüßig.
Bobus, *dat.* und *abl. plur.*] von bos, Ochs oder Kuh.
Bovis, *gen.*
Boum, *gen. plur.*
Bubus, *dat.* und *abl. plur.*]

C.

C die Zahl 100.
Cæsum, *sup.* von cædo, schlagen.
Cal. Calendæ.
Cantum, *sup.* von cano.
Capitis, *gen.* von caput.
Captum, *sup.* von capio, fangen.
Carnis, *gen.* von caro, Fleisch.
Carpsi, *præter.*] von carpo.
Carptum, *sup.*]
Casum, gefallen. von cado, und den Zusammengesetzten auf cido, wie auch *accus.* den Fall.
Cavi, ich habe mich gehütet. von caveo. wie auch von cavus, hol.
Cautum, gehütet, von caveo; wie auch von cautus, behutsam.
Cecidi, ich bin gefallen, von cado.
Cecîdi, *præt.* von cædo, schlagen.
Cecini, *præt.* von cano, singen, aufspielen.
Cellui, *præt.* der Zusammengesetzten auf cello.
Cendi, *præt.* der Zusammengesetzten auf cendo.
Censum, *sup.* von censeo, und den Zusammengesetzten auf cendo.
Centum, *sup.* der Zusammengesetzten auf cino, wie auch hundert.
Cepi, *præt.* von capio, und den Zusammengesetzten auf cipio.
Ceptum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf cipio.
Cessi, *præt.* cessum, *sup.* von cedo, weichen.
Cinctum, *sup.* von cingo, umgeben.
Cinui, *præt.* von den Zusammengesetzten auf cino.
Cinxi, *præt.* von cingo, umgeben.
Cisum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf cido.

Claus-

Clausi, *præt.* clausum, *sup.* von claudo, schliessen.
Clusi, *præt.* clusum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf cludo.
CM 900.
Coactum, gezwungen, von cogo.
Coctum, gekocht, von coquo.
Coegi, ich habe gezwungen, von cogo.
Cœptum, angefangen, von cœpi.
Colui, *præt.* von colo.
Comestum, geessen, von comedo.
Commentus, *sup.* von comminiscor, ersinnen.
Compedis, *gen.* von compes, Fessel.
Compsi, ich habe gezieret, von como.
Comptum, gezieret, von como.
Conjugis, *gen.* von conjunx oder conjux, Ehemann, Eheweib.
Cordis, *gen.* von cor, Herz.
Cos. Consul, Burgermeister.
Coss. Consules, die Burgermeister, wie auch Consulibus, d. i. da sie Burgermeister waren.
Coxi, ich habe gekocht, von coquo.
Credidi, *præt.* von credo.
Crepitum, *sup.* | von crepo, rauschen.
Crepui, *præt.* |
Cretum, *sup.* der Zusammengesetzten von cerno.
Crevi, *præt.* von cresco, wachsen, und cerno.
Cruris, *gen.* von crus, Schienbein.
Cubitum, *sup.* | von cubo, u. den Zusammengesetzten auf cumbo.
Cubui, *præt.* |
Cucurri, ich bin gelaufen, von curro.
Cui, welchem, wem, von qui, quis.
Cujus, wessen, dessen, von qui, quis.
Cultum, *sup.* von colo. wie auch *accus.* von cultus.
Cursum, *sup.* von curro, laufen. wie auch: den Lauf.
Cussi, *præt.* cussum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf cutio.
Cusum, *sup.* von cudo.

D.

D. Decius.
D. in den Zahlen, 500. besser IↃ.
Datum, gegeben, von do.
Deabus, *dat.* und *abl. plur.* von Dea, Göttinn.
Dedi, ich habe gegeben, von do.
Defieri, abgehen, von defit.
Deletum, ausgelöschet, von deleo.
Delevi, ich habe ausgelöschet, von deleo.
Dempsi, ich habe weggenommen, von demo.
Demptum, weggenommen, von demo.
Desidis, *gen.* von deses, träg.
Dic, sprich, von dico.
Dictum, gesagt, von dico.
Didi, von den Zusammengesetzten auf do, *præt.*
Didici, ich habe gelernet, von disco.
Dilatum, aufgeschoben, von differo.
Dilexi, ich habe geliebet, von diligo.
Distuli, ich habe aufgeschoben, von differo.
Ditum, *sup.* der Zusammengesetzten auf do.
Divisi, ich habe zertheilet, | von divido.
Divisum, zertheilet, |

Di-

Divitis, *gen.* von dives, reich.
Dixi, ich habe gesagt, von dico.
Doctum, gelehret, von doceo.
Domitum, gedämmet, von domo.
Domui, ich habe gedämmet, von domo. wie auch: dem Hause.
Duabus, zwoen. | von duo.
Duæ, zwo. | von duo.
Duarum, zwoer. | von duo.
Duas, zwo. | von duo.
Duc, führe, von duco.
Ductum, geführet, von duco.
Duobus, zweenen, zweyen. | von duo.
Duorum, zweener, zweyer. | von duo.
Duos, zween, zwey. | von duo.
Duxi, ich habe geführet, von duco.

E.

Ea, sie, von ihr. von is.
Eadem, eben dieselbe, von eben der. von idem.
Eæ, sie. *Nomin. pl. fem.* von is.
Eædem, eben die. von idem.
Eam, sie. von is.
Eandem, eben dieselbe. *acc.* von idem.
Earum, ihrer. von is.
Earundem, eben derer. von idem.
Eas, sie. *accus. plur.* von is.
Easdem, eben dieselben. von idem.
Egi, *præt.* von ago, und den Zusammengesetzten auf igo.
Ei, ihm, ihr. von is.
Eidem, eben dem, eben derselben. von idem.
Eis, ihnen, von ihnen. von is.
Eisdem, eben denen, von eben denen. von idem.
Ejus, seiner, ihrer. von is.
Ejusdem, eben dessen, eben derselben. von idem.
Elatum, hinaustragen. von effero.
Elicitum, herausgelocket. | von elicio.
Elicui, ich habe herausgelocket. | von elicio.
Emi, *præt.* der Zusammengesetzten auf imo.
Emptum, *sup.* von emo, kaufen, und den Zusammengesetzten auf imo.
Eo, von ihm. von is. 2. bis dahin, desto, darum. 3. ich gehe.
Eodem, von eben dem. von idem. 2. eben dahin.
Eorum, ihrer. von is.
Eorundem, eben derer. von idem.
Eos, sie. *accus. plur.* von is.
Eosdem, eben dieselben. von idem.
Equabus, *dat.* und *abl. plur.* von Equa.
Equitis, *gen.* von eques, ein Reiter, Ritter.
Es, du bist. von sum. issest, iß; von edo.
Esse, seyn. von sum. essen. von edo.
Essem, es, et &c. wäre. von sum. äße. von edo.
Est, ist. von sum. isset. von edo.
Esto, sey. von sum. iß. von edo.
Estur, man isset, es wird gegessen. von edo.
Esum, gegessen. von edo. 2. das Essen.
Eum, ihn. von is.
Eundem, eben den. von idem.
Eundi, eundo, eundum, zu gehen, gehend. von eo.
Eunt, sie gehen. von eo.
Euntis, *gen.* von iens, gehend. *Participium* von eo.

Experrectus, erwachet. von expergiscor.
Exstiti, *præt.* exstitum, *sup.* von existo, entstehen.
Extiti, *præt.* extitum, *sup.* von existo, entstehen.
Extuli, ich habe hinausgetragen. von effero.

F.

Fabri, *gen.* von faber, ein Schmied, Zimmermann.
Fac, thu. von facio, thun.
Facessivi, *præt.* facessitum, *sup.* von facesso, verursachen.
Factum, gemacht, geschehen. *sup.* von facio, machen.
Falsum, betrogen. von fallo. 2. falsch.
Farris, *gen.* von far, Getreid.
Farsi, ich hab geschoppet. von farcio.
Fartum, geschoppet. von farcio.
Fassum, *sup.* von fateor, bekennen.
Favi, ich bin günstig gewesen. von faveo.
Fautum, *sup.* von faveo, gönnen, günstig seyn.
Feci, *perfect.* von facio, machen; und den Zusammengesetzten auf ficio.
Fectum, *sup.* der Zusammengesetzten auf ficio.
Fefelli, ich habe betrogen. von fallo.
Fellis, *gen.* von fel, Galle.
Fer, trag. von fero.
Ferbui, *præt.* von ferveo, und fervesco, hitzig seyn.
Ferre, tragen. von fero.
Ferrem, es, et; emus, etis, ent, trüge, trügest, &c. von fero.
Ferrer, eris, etur; emur, emini, entur, ich würde getragen, du würdest getragen &c. von fero.
Ferri, getragen werden. } von fero.
Ferris, du wirst getragen. } von fero.
Fers, tragst. } von fero.
Fersi, *præt.* der Zusammengesetzten auf fercio.
Fert, tragt. ferte, traget ihr! } v. fero.
Fertis, ihr traget. } v. fero.
Ferto, trag. } v. fero.
Fertum, *sup.* der Zusammengesetzten auf fercio.
Fictum, *sup.* von fingo, erdichten, bilden.
Fidi, *præt.* von findo, spalten.
Fieri, geschehen, werden, gemacht werden. von fio.
Fili, o Sohn. von filius.
Fimus, wir werden. von fio. 2. Mist.
Finxi, *præt.* von fingo, erdichten, bilden.
Fis, fit: fitis, du wirst; er wird, es geschieht; ihr werdet. von fio.
Fissum, gespalten. von findo.
Fixi, *præt.* fixum, *sup.* von figo, stecken.
Fletum, geweinet. von fleo. 2. das Weinen.
Flevi, ich habe geweinet. von fleo.
Flexi, *præt.* flexum, *sup.* von flecto, biegen.
Floris, *gen.* von flos.
Fluxi, *præt.* fluxum, *sup.* von fluo, fließen.
Fodi, *præt.* von fodio, graben.
Fossum, gegraben. von fodio.
Fotum, *sup.* von foveo.
Fovi, *præt.* von foveo.

Fractum, gebrochen. *sup.* von frango, und den Zusammengesetzten auf fringo.
Fratris, *gen.* von frater, Bruder.
Fregi, ich habe gebrochen, *præt.* von frango, und den Zusammengesetzten auf fringo.
Frictum, gekratzet. } von frico.
Fricui, ich habe gekratzet. }
Frixi, *præt.* von frigo, braten; auch frigeo und frigesco, frieren.
Frixum, gebraten. von frigo.
Fudi, ich habe gegossen. von fundo.
Fugi, *præt.* fugitum, *sup.* von fugio, fliehen.
Fulsi, *præt.* von fulcio, unterstützen; und fulgeo, glänzen.
Fultum, unterstützet. von fulcio.
Furis, *gen.* von fur, ein Dieb.
Fusum, gegossen. von fundo.

G.

Gavisum, *sup.* von gaudeo, sich erfreuen.
Genitum, *sup.* } von gigno, gebähren, erzeugen.
Genui, *præt.* }
Gessi, *præt.* } von gero, tragen, handeln.
Gestum, *sup.* }
Glandis, *gen.* von glans.
Gliris, *gen.* von glis.
Gregis, *gen.* von grex, Heerde.
Gressum, *sup.* von gradior, gehen, und den Zusammengesetzten auf gredior. 2. den Gang.
Gruis, *gen.* von grus.

H.

Hac, von dieser. von hic. 2. hiedurch rc.
Hæ, diese. *plur.* von hic.
Hæc, diese. von hic.
Hæsi, *præt.* hæsum, *sup.* von hæreo, hangen.
Hanc, diese. *Accus.* von hic.
Harum, dieser. *Gen. plur.* von hic.
Has, diese. *Accus. plur.* von hic.
Hausi, *præt.* haustum, *sup.* von haurio, schöpfen.
Hepatis, *gen.* von hepar, Leber.
Hi, diese. *plur.* von hic.
His, diesen. *Dat.* und *Abl. plur.* von hic.
Hoc, dieses. 2. von diesem. 3. desto. von hic.
Horum, dieser. *Gen. plur.* von hic.
Hos, diese. *Accus. plur.* von hic.
Hospitis, *gen.* von hospes, Gast, Wirth.
Huic, diesem, dieser. *Dat.* } von hic.
Hujus, dieses, dieser. *Gen.* }
Hunc, diesen. *Accus.* }

I.

I die Zahl 1, eins.
I, geh. von eo.
Jactum, *sup.* von jacio, werfen.
Ibam, as, at; amus, atis, ant. gieng, giengst rc. von eo.
Ibo, is, it; imus, itis, unt. ich werde gehen, du wirst gehen rc. von eo.
IC 99.
Ictum, *sup.* von ico, schlagen.
Id, es, dieß.
Id. zu Ende der Briefe. Idus, Idibus. Sieh im Wörterbuche Idus.
Idem, eben der, eben das.

Jeci, *præt.* von jacio, und den Zusammengesetzten auf jicio.
Jecinoris, *gen.* von jecur, Leber.
Jecoris, der Leber. von jecur.
Jectum, *sup.* der Zusammengesetzten auf jicio.
Iens, gehend. *part.* von eo.
Ii, sie. *Nom. plur.* von is. 2. Ich bin gegangen. von eo.
Iidem, eben diese. von idem.
Iis, ihnen, von ihnen. von is.
Iisdem, eben denen, von eben denen. von idem.
IIX 8.
IL 49.
Illa, jene, von jener. } von ille.
Illæ, jene. *Nom. plur.* fem. } von ille.
Illam, jene. } von ille.
Illarum, jener. *Gen. pl.* } von ille.
Illas, jene. *Accus. plur.* } von ille.
Illatum, *sup.* von infero, eintragen.
Illi, jenem, jener, *Dat.* jene, *plur. Nom.* von ille.
Illis, jenen. *Dat.* und *Abl. pl.* } von ille.
Illius, jenes, jener. *Gen.* } von ille.
Illo, jenem. *Ablat.* } von ille.
Illorum, jener. *Gen. plur.* } von ille.
Illos, jene. *Accus. plur.* } von ille.
Illud, jenes. } von ille.
Illum, jenen. } von ille.
Imaginis, *gen.* von imago, Bild.
Imus, wir gehen. von eo.
Incoo, cum derivatis. Vide in Kirschio *Incboo* &c.
Incutis, *gen.* von incus, Amboß.
Indeptum, *sup.* von indipiscor, erwerben.
Ipsa, sie, von ihr, selbst. von ipse.
Ipsum, es, ihn selbst; von ipse, welches auch in allen übrigen Endungen dem ille ähnlich ist: durch dieses dann kömmt man leichtlich auch auf die Bedeutung der Endungen von ipse.
Ire, gehen. von eo.
Irem, es, et; emus, etis, ent; gienge, giengest ꝛc. von eo.
Is, gehest. von eo. 2. er, der.
Ista, diese, von dieser. von iste. die übrigen Endungen sind, wie in dem ille, mithin auch die Bedeutung, nur daß man hier dieses, diesem ꝛc. anstatt jenes, jenem ꝛc. gebrauchen muß.
Istri, *gen.* von Ister, Donaustrom.
It, er gehet. } von eo.
Ite, geht! } von eo.
Itineris, *gen.* von iter, Weg.
Itis, ihr gehet. ito, geh! itote geht! itum, gegangen. *sup.* von eo.
IV die Zahl 4.
Ivi, ich bin gegangen. von eo.
Junctum, *sup.* } von jungo, beyfügen.
Junxi, *præt.* } von jungo, beyfügen.
Juris, *gen.* von jus, Recht, Brühe.
Jurisjurandi, *gen.* von jusjurandum, Eid.
Jussi, *præt.* jussum, *sup.* von jubeo, befehlen.
Jutum, *sup.* von juvo, helfen.
Juvi, ich habe geholfen. von juvo.
IX 9.

K.

Kal. Calendæ.

L.

L 50.
L. Lucius.
Lactis, *gen.* von lac, Milch.
Læsi, *præt.* læsum, *sup.* von lædo, verletzen.
Lapsum, *sup.* von labor, fallen. 2. den Fall.
Lares, *nomin. plur.* laris, *gen. sing.* von lar.
Latum, *sup.* von fero, tragen. 2. breit.
Laudis, *gen.* von laus, Lob.
Lavi, *præt.* | von lavo, waschen.
Lautum, *sup.* | von lavo, waschen.
Lectum, gelesen. von lego. 2. *Supin.* der Zusammengesetzten auf licio und ligo. 3. Bett.
Legi, *præt.* von lego, und den Zusammengesetzten auf lego, und ligo. 2. *Dat.* von lex, Gesetz.
Legis, *gen.* von lex, Gesetz.
Lendis, *gen.* von lens, Nisse.
Leporis, *gen.* von lepus, Has.
Levi, *præt.* von lino, bestreichen.
Lexi, *præt.* von den Zusammengesetzten auf licio.
Libertabus, *Dat.* und *Abl. plur.* von Liberta, Freygelassene.
Lictum, *sup.* der Zusammengesetzten von linquo, verlassen.
Linctum, *supin.* von lingo, lecken.
Linui, *præt.* von lino, bestreichen.
Linxi, *præt.* von lingo, lecken.
Liqui, *præt.* von linquo, verlassen.
Lisi, *præt.* lisum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf lido.
Litum, *sup.* von lino, bestreichen.
Locutum, *sup.* | von loquor, reden.
Loquutum, *sup.* | von loquor, reden.
Lotum, *sup.* von lavo, waschen.
Lusi, *præt.* | von ludo, spielen.
Lusum, *sup.* | von ludo, spielen.
Lutum, *sup.* der Zusammengesetzten auf luo. 2. Koth.
Luxi, *præt.* von lugeo, trauren; und luceo, leuchten.

M.

M. Marcus.
M (oder vielmehr cIɔ) 1000.
Malim, is, it; imus, itis, int, lieber wolle, lieber wollest ꝛc. von malo.
Mallem, es, et; emus, etis, ent, lieber wollte, lieber wolltest ꝛc. von malo.
Malui, ich habe lieber gewollt. von malo.
Malumus, wir wollen lieber. von malo.
Mansit, *præt.* mansum, *sup.* von mando, kauen. 2. von maneo, bleiben.
Maris, *gen.* von mas, Mannsbild; und mare, Meer.
Matris, *gen.* von mater, Mutter.
Matrisfamilias, *gen.* von materfamilias, Hausmutter.
Mavis, du willst lieber. | von malo.
Mavult, er will lieber. | von malo.
Mavultis, ihr wollet lieber. | von malo.
Mei, meiner. *gen.* von ego, ich. 2. meine, von meus, mein.
Mellis, *gen.* von mel, Honig.
Memento, sey eingedenk, von memini.
Mensus, *supin.* von metior, messen.
Mercis, *gen.* von merx, Kaufmannswaare.

Mersi,

ſi, *præt.* merſum, *ſup.* von mer-
), einſenken.
ſui, *præt.* meſſum, *ſup.* von me-
, ärnten.
um, *ſup.* von mejo, oder mingo.
ii, *præt.* von mico, ſcheinen.
i, mir. von ego, ich.
xi, *præt.* von mejo, oder mingo.
rtum, erbarmet, *ſup.* von miſe-
t, es erbarmet, und miſereor,
h erbarmen.
, *præt.* von mitto, ſchicken.
m, *ſup.* von mitto, ſchicken.
um, | *Sup.* von miſceo, miſchen.
um, |
ii, ich habe gemahlen. von mo-
, mahlen.
ordi, *præt.* von mordeo, beißen.
s, *gen.* von mos, Brauch.
ſum, *ſup.* von mordeo, beißen.
is, *gen.* von mors, der Tod.
uum, *ſup.* von morior, ſterben.
bus, *Dat.* und *Ablat. plur.* von
la, Maulthier.
i, mulſum, *præt.* und *ſup.* von
lceo, ſchmeicheln, und mulgeo,
lken.
i, *præt.* von mulgeo, melken.
s, *gen.* von mus, Maus.

N.

m, *ſup.* von nanciſcor, be-
men.
n, *ſup.* von naſcor, gebohren
d n.
m, *ſup.* in der Zuſammenſetzung
i, *præt.* von neco, tödten.
ii, nequivi, *præt.* von nequeo,
t können.

Netum, geſponnen. von neo.
Neutri, *Dat. ſing.* von neuter, kei-
ner aus beyden.
Nexi, nexui, *præt.* | von necto, knü-
Nexum, *ſup.* | pfen.
Niſum, *ſup.* von nitor.
Nitum, *ſup.* der Zuſammengeſetzten
von noſco, kennen.
Nivis, *gen.* von nix, Schnee.
Nixum, *ſup.* von nitor.
Nobis, uns. *Dat.* und *Abl. plur.* von
ego, ich.
Noctis, *gen.* von nox, Nacht.
Noli, nolito, wolle nicht, du ſollſt
nicht wollen, *imperat.* von nolo,
nicht wollen.
Nolim, is, it; imus, itis, int: ich
wolle nicht, du, er wolle nicht; wir,
ihr, ſie wollen nicht. von nolo,
nicht wollen.
Nolle, nicht wollen. von nolo.
Nollem, es, et; emus, etis, ent:
ich, du, er wollte nicht; wir, ihr,
ſie wollten nicht. von nolo.
Nolui, ich habe nicht gewollt. von
nolo.
Nolumus, wir wollen nicht. von nolo.
Non. ſuche auf Nonæ.
Noram, as, at; amus, atis, |
ant: ich, du, er hatte ge- |
kannt; wir, ihr, ſie hatten |
gekannt. |
Norim, is, it; imus, itis, int: | von
ich, du, er habe gekannt; | novi,
wir, ihr, ſie haben gekannt. | und
Noſſe, kennen, gekannt ha- | noſco.
ben. |
Noſſem, es, et; emus, etis, |
ent: kennete, kenneteſt, |

kennete; kenneten, kennetet, kenneten. } von
Nosti, kennest, hast gekannt. } novi, u.
Nostis, kennet, ihr habt gekannt. } nosco.
Nostri, nostrum, unser; *gen. plur.* von ego, ich. 2. von noster; unsers, unsre; unser, unsern.
Notum, *Sup.* von nosco, kennen.
Novi, ich habe gekennet. von nosco. 2. ich kenne. 3. neue.
Nupsi, *præt.*] von nubo, heirathen.
Nuptum, *sup.*]
Nutum, *sup.* von nuo, und den Zusammengesetzten.

O.

Oblatum, *sup.* von offero, antragen.
Oblitum, *sup.* von obliviscor, vergessen. 2. oblitum, *sup.* von oblino, bestreichen.
Obtuli, *præt.* von offero, antragen, opfern.
Odisse, hassen, gehasset haben. von odi.
Oletum, *sup.*] von den Zusammengesetzten auf olesco, und oleo.
Olevi, *præt.* }
Olitum, *sup.*]
Operis, *gen.* von opus, Werk, Arbeit.
Opertum, *sup.*] von operio, bedecken.
Operui, *præt.*]
Oris, *gen.* von os, Mund.
Orsum, *sup.* von ordior, anfangen.
Ortum, *sup.* von orior.
Ossis, *gen.* von os, Bein.
Osum, *sup.* von odi, hassen.

P.

P. Publius.
Pactum, *sup.* von pango, einschlagen, paciscor, pago; und den Zusammengesetzten auf pingo.
Pansum, *sup.* von pando, ausbreiten, öffnen.
Panxi, *præt.* von pango, einschlagen.
Paris, *gen.* von par.
Parsi, *præt.*] von parco, schonen.
Parsum, *sup.*]
Partum, *sup.* gebohren. von pario. 2. die Geburt.
Passum, *sup.* von patior, leiden; und pando, ausbreiten, öffnen.
Pastum, *sup.* von pasco, weyden. 2. die Weyde.
Patris, *gen.* von pater, Vater.
Patrisfamilias, *gen.* von paterfamilias, Hausvater.
Pavi, *præt.* von pasco, weyden; und paveo, fürchten.
Pecoris] *gen.* von pecus, Vieh.
Pecudis]
Pedis, *gen.* von pes, Fuß.
Pegi, *præt.* der Zusammengesetzten auf pingo.
Pensum, *sup.* von pendeo, hangen; und pendo, wägen. 2. *Substant.* ein Tagwerk.
Pepedi, *præt.* von pedo.
Pependi, *præt.* von pendeo, hangen; und pendo, wägen.
Peperci, *præt.* von parco, schonen.
Peperi, *præt.* von pario, gebähren.
Pepigi, ich habe einen Vertrag gemacht, von pango, paciscor, und pago.

Pe-

Pepuli, ich habe verstoßen. von pello.
Perculi, *præt.*] von percello, er-
Perculsi, *præt.* } schrecken.
Perculsum, *sup.*]
Perrectum, *sup.*] von pergo, fort-
Perrexi, *præt.*] fahren.
Petivi, *præt.* von peto, begehren.
Pexi, *præt.*]
Pexui, *præt.* } von pecto, kämmen.
Pexum, *sup.*]
Phrygis, *gen.* von Phryx, ein Phry-
gier.
Pictum, *sup.* von pingo, malen.
Pinsui, *præt.*] von pinso, backen.
Pinsum, *sup.*]
Pinxi, *præt.* von pingo, malen.
Pistum, *sup.* von pinso, backen.
Planctum, *sup.*] von plango, beweinen,
Planxi, *præt.*] schlagen.
Plausi, *præt.*] von plaudo, frohlo-
Plausum, *sup.*] cken.
Plebis, *gen.* von plebs, Pöbel.
Pletum, *sup*] der Zusammengesetzten
Plevi, *præt*] auf pleo.
Plicitum, *sup.*] von plico.
Plicui, *præt.*]
Plosi, *præt.*] der Zusammengesetzten
Plosum, *sup.*] auf plodo.
Pluris, *gen.* von plus, mehr.
Poposci, *præt.* von posco, begehren.
Positum, *sup.* von pono, setzen.
Posse, können.
Possem, es, et; emus, etis, ent: könnte, könntest, könnte; könnten, könntet, könnten. von possum, ich kann.
Possim, is, it; imus, itis, int: könne, könnest, könne; können, könnet, können. von possum, ich kann.
Possumus, wir können.] von possum,
Possunt, sie können.] ich kann.
Posui, *præt.* von pono, setzen.
Poteram, as, at; amus, atis, ant. konnte, konntest, konnte; konnten, konntet, konnten. von possum, ich kann.
Potero, ris, rit; rimus, ritis, runt. ich werde können, du wirst können ꝛc. von possum, ich kann.
Potes, kannst.]
Potest, kann. } von possum, ich kann.
Potestis, könnet.]
Potueram, ueras, uerat; ueramus, ueratis, uerant. ich hatte gekonnt, du hattest gekonnt ꝛc. von possum, ich kann.
Potuerim, is, it; imus, itis, int. ich habe gekonnt, du hast gekonnt ꝛc. von possum, ich kann.
Potuero, is, it; imus, itis, int. ich werde gekonnt haben, du wirst gekonnt haben ꝛc. von possum, ich kann.
Potui, uisti, uit; uimus, uistis, uerunt. ich habe gekonnt, du hast gekonnt ꝛc. von possum, ich kann.
Potuisse, gekonnt haben. von possum, ich kann.
Potum, *sup.* von poto, trinken. 2. betrunken. 3. Trank.
P. R. Populus Romanus.
Prædis, *gen.* von præs, Bürge.
Pransum, *sup.* von prandeo, zu Mittag essen.

Pressi, *præt.* von premo, drücken, und den Zusammengesetzten auf primo.

Pressum, gedrückt, von premo, und den Zusammengesetzten auf primo.

Proderam, as, at; amus, atis, ant: ich nützte, du nütztest ꝛc. | von prosum, nützen.
Prodero, eris, erit; erimus, eritis, erunt. ich werde nützen, du wirst nützen ꝛc.
Prodes, du nützest, nütze du.
Prodesse, nützen.
Prodessem, esses, esset; essemus, essetis, essent: ich nützte, du nütztest ꝛc.
Prodest, er (es) nützet. Prodeste, nützet!
Prodestis, ihr nützet.
Prodesto, nütze du.

Profectum, gereiset. von proficiscor.

Prompsi, *præt.* | von promo, hervornehmen.
Promptum, *sup.*

Puli, *præt.* der Zusammengesetzten von pello.

Pulsum, gestoßen. von pello.

Pulveris, *gen.* von pulvis, Staub.

Punctum, *sup.* | von pungo, stechen.
Pupugi, *præt.*

Puris, *gen.* von pus, Eiter.

Q.

Q. Quintus.

Qua, von welcher. von qui, und quis. 2 wodurch, woher, als.

Quæsitum, *sup.* | von quæro, suchen.
Quæsivi, *præt.*

Quam, welche. 2. als, wie. | von qui, und quis.
Quarum, derer, welcher.
Quas, welche.

Queatur, man könne. von queo, können.

Quem, welchen, wen. von qui und quis.

Questum, *sup.* von queror, klagen. 2. die Klage.

Queunt, sie können. von queo, können.

Quibam, as, at; amus, atis, ant. ich konnte, du konntest ꝛc. von queo, können.

Quibo, is, it; imus, itis, unt. ich werde können, du wirst können ꝛc. von queo, können.

Quid, welches, was, etwas. von quis.

Quietum, *sup.* | von quiesco, ruhen.
Quievi, *præt.*

Quii, *præt.* von queo, können.

Quimus, wir können. von queo, können.

Quire, können. von queo, können.

Quirem, es, et; emus, etis, ent. ich könnte, du könntest ꝛc. von queo, können.

Quis, du kannst. von queo, können.

Quisitum, *sup.* | von den Zusammengesetzten auf quiro.
Quisivi, *præt.*

Quisse, gekonnt haben. von queo, können.

Quissem, es, et; emus, etis, ent. ich hätte gekonnt, du hättest gekonnt ꝛc. von queo, können.

Quit, er kann. | von queo, können.
Quitis, ihr könnet.
Quitur, man kann.
Quivi, *præt.*

Quo,

Quo, von wem. von qui, quis. 2. wohin, desto, je, damit.
Quorum, derer, welcher.] von qui und
Quos, welche.] quis.

R.

Raptum, *sup.*] von rapio, reissen.
Rapui, *præt.*]
Rasi, *præt.*] von rado, kratzen.
Rasum, *sup.*]
Ratum, *sup.* von reor, meynen. 2. fest gestellet.
Rectum, *sup.* von rego, regieren, und den Zusammengesetzten auf rigo.
Regis, *gen.* von Rex, König.
Reip.] *gen.* u. *dat.* von respublica,
Reipubl.] das gemeine Wesen.
Remp.] das gemeine Wesen, von
Rempubl.] respublica.
Reptum, *sup.* der Zusammengesetzten auf ripio.
Residis, *gen.* von reses, träg.
Resp. (Respublica) das gemeine Wesen.
Rexi, *præt.* von rego, regieren, und den Zusammengesetzten auf rigo.
Ripui, *præt.* der Zusammengesetzten auf ripio.
Risi, *præt.*] von rideo, lachen.
Risum, *sup.*]
Roboris, *gen.* von robur, Eiche, Stärke.
Roris, *gen.* von ros, Thau.
Rosi, *præt.*] von rodo, nagen.
Rosum, *sup.*]
Rupi, *præt.*] von rumpo, bre-
Ruptum, *sup.*] chen.
Rutum, *sup.* der Zusammengesetzten von ruo.

S.

S. Salutem, im Anfange der Briefen.
Saltum, *sup.*] von salio, sprin-
Salui, *præt.*] gen.
Salutis, *gen.* von salus, Heil.
Sanctum, *sup.* von sancio, verordnen, fest stellen. 2. von sanctus, heilig.
Sanguinis, *gen.* von sanguis, Blut.
Sanxi, *præt.* von sancio, verordnen, fest stellen.
Sapui, *præt.* von sapio, gescheid seyn, schmecken.
Sarsi, *præt.*] von sarcio, ergän-
Sartum, *sup.*] zen.
Satum, *sup.* von sero, säen.
S. C. Senatus Consultum, Rathschluß.
Scansum, *sup.* von scando, steigen.
Scidi, *præt.* } von scindo, zerschnei-
Scissum, *sup.*] den.
Scripsi, *præt.* } von scribo, schrei-
Scriptum, *sup.*] ben.
S. D. Salutem dicit.
Sectum, *sup.* } von seco, schnei-
Secui, *præt.*] den.
Secutum, *sup.* von sequor, folgen.
Sedi, *præt.* von sedeo, sitzen, und den Zusammengesetzten auf sideo.
Sensi, *præt.*] von sentio, füh-
Sensum, *sup.*] len.
Sepis, *gen.* von seps (auch von sepes) Zaun. 2. du umzäunest.
Sepsi, *præter.*] von sepio, umzäu-
Septum, *sup.*] nen.

Sepultum, *sup.* von sepelio, begraben.
Sequutum, *sup.* von sequor, folgen.
Ser. Sergius.
Sertum, *sup.*] der Zusammengesetzten
Serui, *præt.*] von sero, säen.
Sessum, *sup.* von sedeo, sitzen, und den Zusammengesetzten auf sideo.
Sevi, *præt.* von sero, säen.
Silui, *præt.* der Zusammengesetzten auf silio. 2. ich habe geschwiegen. von sileo, schweigen.
Situm, *sup.* der Zusammengesetzten von sero, säen, und auch von sino, lassen. 2. die Lage, Stellung; gelegen.
Sivi, *præt.* von sino, lassen.
Soli, solius, *dat.* und *gen.* von solus, allein.
Solutum, *sup.* von solvo, losmachen.
Sonitum, *sup.*] von sono, klingen.
Sonui, *præt.*]
Sorpsi, *præt.*] von sorbeo.
Sorptum, *sup.*]
Sparsi, *præt.*] von spargo, aussprengen.
Sparsum, *sup.*]
S. P. D. Salutem plurimam dicit.
Spectum, *sup.* der Zusammengesetzten auf spicio.
Spersi, *præt.*] der Zusammengesetzten
Spersum, *sup.*] auf spergo.
Spexi, *præt.* der Zusammengesetzten auf spicio.
Sphingis, *gen.* von Sphinx.
Sponsum, *sup.* von spondeo, verheißen. 2. den Bräutigam.
Spopondi, *præt.* von spondeo, verheißen.
S. P. Q. R. Senatus Populusque Romanus.

Spretum, *sup.*] von sperno, verachten.
Sprevi, *præt.*]
Statum, *sup.* von sisto.
Statutum, *sup.* von statuo, fest stellen.
Steti, *præt.* von sto, stehen &c.
Stirpis, *gen.* von stirps, Stamm.
Stiti, *præt.* von sisto, und den Zusammengesetzten auf sto.
Stitum, *sup.* der Zusammengesetzten auf sisto, und sto.
Stratum, *sup.* } von sterno, niederwerfen.
Stravi, *præt.* }
Strepui, *præt.* von strepo, rauschen.
Strictum, *sup.* von stringo.
Strigis, *gen.* von strix.
Strinxi, *præt.* von stringo.
Structum, *sup.*] von struo, bauen, errichten.
Struxi, *præt.*]
Strygis, *gen.* von stryx.
Stygis, *gen.* von styx.
Suasi, *præt.*] von suadeo, rathen.
Suasum, *sup.*]
Sublatum, *sup.* von suffero, tollo, tragen, übertragen, aufnehmen.
Suetum, *sup.*] von suesco, gewohnen.
Suevi, *præt.*]
Suis, *gen.* von sus, Schwein, Sau. 2. von suus, sein. 3. von suo, nähen &c.
Sultum, *supin.* der Zusammengesetzten auf silio.
Sumpsi, *præt.*]
Sumptum, *sup.*] von sumo.
Sumsi, *præt.*]
Sumtum, *sup.*]
Surrectum, *sup.*] von surgo, aufstehen;
Surrexi, *præt.*] u. surrigo, aufrichten.

Su-

Sustuli, *præt.* von suffero, tollo, tragen, übertragen, aufnehmen.
Suxi, *præt.* von sugo, saugen.

T.

T. Titus.
Tactum, *sup.* von tango, berühren, und den Zusammengesetzten auf tingo.
Tæsum, verdrossen. von tædet.
Tempsi, *præt.*] von temno, verachten.
Temptum, *sup.*]
Tensum, *sup.* von tendo.
Tentum, *sup.* von teneo, und den Zusammengesetzten auf tineo. 2. *sup.* von tendo.
Termitis, *gen.* von termes, Baumgeschoß.
Tersi, *præt.*] von tergo, und tergeo, abwischen.
Tersum, *sup.*]
Tetendi, *præt.* von tendo, ausspannen 2c.
Tetigi, *præt.* von tango, berühren.
Textum, *sup.*] von texo, weben.
Texui, *præt.*]
Thuris, *gen.* von Thus, Weihrauch.
Tigi, *præt.* der Zusammengesetzten auf tingo.
Tonitum, *sup.* von tono, donnern.
Tonsum, *sup.* von tondeo, scheren.
Tonui, *præt.* von tono, donnern.
Torsi, *præt.* von torqueo, quälen, drehen.
Tortum, *sup.* von eben dem.
Tostum, *sup.* von torreo, braten.
Totondi, *præt.* von tondeo, scheren.
Trabis, *gen.* von trabs, Tram.
Tractum, *sup.*] von traho, ziehen.
Traxi, *præt.*]
Tremui, *præt.* von tremo, zittern.
Tricipitis, *gen.* von triceps, dreyköpfig.
Tripodis, *gen.* von tripus, Dreyfuß.
Tritum, *sup.*] von tero, reiben.
Trivi, *præt.*]
Trois, *gen.* von Tros, ein Trojaner.
Trusi, *præt.*] von trudo, drängen.
Trusum, *sup.*]
Tudi, *præt.* der Zusammengesetzten von tundo.
Tui, deiner, *gen.* von tu. 2. von tuus, dein.
Tuli, ich habe getragen. von fero.
Tonsum, *sup.* von tundo, stoßen.
Turis, *gen.* von tus, Weihrauch.
Tursi, *præt.* von turgeo, geschwollen seyn.
Tusum, *sup.* von tundo, stoßen.
Tutudi, *præt.* von eben dem.

V.

V 5.
Vadis, *gen.* von vas, Bürge.
Vænii, vænivi, *præt.* besser mit e. von veneo, verkauft werden.
Vasis, *gen.* von vas, Gefäß. 2. *Dat.* und *Ablat. plur.* von eben dem.
Vatis, *gen.* von vates.
Vectum, *sup.* von veho, führen.
Velim, is, it; imus, itis, int: wolle, wollest, wolle 2c. von volo.
Velle, wollen. von volo.
Vellem, es, et; emus, etis, ent: wollte, wolltest 2c. von volo.
Veni, *præt.* von venio, kommen.
Venii, venivi, *præt.* von veneo, verkauft werden.

Ventum, *sup.* von venio, kommen. 2. den Wind.
Veris, *gen.* von Ver, Frühling. 2. von verus, wahr.
Versum, *sup.* von verto, wenden, und verro, kehren. 2. den Vers.
Vestri, vestrum, euer. *gen. plur.* von tu. 2. von vester, euer.
Veteris, *gen.* von vetus, alt.
Vetitum, *sup.* von veto, verbiethen.
Vetui, *præt.* von eben dem.
Vexi, *præt.* von veho, führen.
Vi, *Abl.* von vis, Gewalt.
Vici, *præt.* von vinco, überwinden.
Victum, *sup.* von eben dem, und von vivo, leben. 2. die Kost.
Vidi, *præt.* von video, sehen.
Vietum, *sup.*] von vieo, binden.
Vievi, *præt.*]
Vim, *accus.* von vis, Gewalt.
Vinctum, *sup.*] von vincio, binden.
Vinxi, *præt.*]
Vis, du willst. von volo. 2. Gewalt.
Visum, *sup.* von video, sehen, und viso, besuchen. 2. ein Gesicht; das Gesicht.
Vixi, *præt.* von vivo, leben.
Ultum, *sup.* von ulciscor, rächen.
Uni, unius, *dat.* und *gen.* von unus, einer, ein einziger.
Vobis, euch. *Dat.* und *Abl. plur.* von tu.
Vobiscum, mit euch.
Volui, *præt.* von volo, wollen.
Volumus, wir wollen. von volo.
Volutum, *sup.* von volvo, wälzen.
Vomui, *præt.* von vomo, speyen.
Urbis, *gen.* von urbs, Stadt.
Ursi, *præt.* von urgeo, dringen. 2. die (des) Bären.
Ussi, *præt.*] von uro.
Ustum, *sup.*]
Usum, *sup.* von utor, brauchen. 2. den Gebrauch.
Utra,] von uter, welcher aus beyden.
Utri,]
Utris, *gen.* von uter, ein Schlauch; und *dat.* und *abl. plur.* von uter, welcher aus beyden.
Utrius, *gen.* von uter, welcher aus beyden.
Utrum, und s. f. wie andre Endungen der Beywörter. von uter, welcher aus beyden.
Vulsi, *præt.*] von vello, rupfen.
Vulsum, *sup.*]
Vult, er will. von volo.
Vultis, ihr wollet. von volo.

X.

X 10.
XC 90.
XL 40.

Uebung,

Uebung,

welche in der That selbst erweiset, man könne durch dieß wenige, was ich vorausgesetzet, eine jede Stelle eines lateinischen Buchs, mit Hülfe des Kirschii, richtig auslegen.

Aus den Fragen Cicerons, die er auf seinem Landgute Tusculano geschrieben, V Buch, 21 Cap.

Cum[1] quidam[2] ex[3] ejus[4] assentatoribus[5] Damocles[6] commemoraret[7] in[8] sermone[9] copias[10] ejus[11], opes[12], majestatem[13] dominatûs[14], rerum[15] abundantiam[16], magnificentiam[17] ædium[18] regiarum[19]; negarétque[20] unquam[21] beatiorem[22] quemquam[23] fuisse[24]: Visne[25] igitur[26], inquit[27], Damocle[28], quoniam[29] hæc[30] te[31] vita[32] delectat[33], ipse[34] eandem[35] degustare[36], &[37] fortunam[38] experiri[39] meam[40]?

Der Kürze wegen wird K. des Kirschii Wörterbuch bedeuten; N. meine Nachlese; § 1. § 2. u. s. f. die Zahl der Anweisungen, so ich vorgelegt.

1) K. als. 2) K. einer. 3) K. aus. 4) N. seiner. 5) K. *Assentator*, ein Schmeichler. Die Endung *ibus* (§ 3) ist das Zeichen des Dativi pluralis; also, den Schmeichlern.

6) Damocles. 7) K. *commemoro*, erzählen. Du findest dort auch *are*, welches (§ 11) das Kennzeichen der ersten Abwandlung ist. *aret* ist (§ 12) die jüngstvergangene Zeit verbindender Art (Imperfectum Conjunctivi) und die dritte Person einfacher Zahl: erzählte. 8) K. in. 9) K. *Sermo*, *onis*, (mithin, gemäß den §§ 4 und 3, der dritten Abänderung) eine Rede. e (§ 3) Abl. Sing. derselben Abänderung: in einer Rede.

10) K. *Copia*, Menge, Ueberfluß. *as* (§ 3) Accus. plur. den Ueberfluß. 11) wie 4. 12) K. Güter. 13) K. *Majestas*, *atis*, Ansehen. *em* (§ 3) ist der Accusativus der einfachen Zahl.

14) K. Herrschaft. " (§ 30) Zeichen des Gen. Sing. der Herrschaft. 15) die Endung *erum*, Gen. plur. (§ 3) führet dich auf den Nominativum *es*. Suchst du also *Res* im K. so findest du: Ding. mithin: der Dinge. 16) K. *Abundantia*, Ueberfluß. *am* (§ 3) Accus. den Ueberfluß. 17) K. Pracht. *am*, wie vor. 18) *um* (§ 3) Gen. plur. der dritten Abänderung. also der Nom. plur. *es*. Suchst du *ædes* (denn das *i*, § 34, macht nichts zur Sache) im K. findest du: Haus. also: der Häuser. 19) *arum* (§ 3) Gen. plur., auch in den Beywörtern, (§ 6.) K. *Regius*, königlich; hier nach seinem Hauptwort (§ 27) gesetzt. Mithin: der königlichen Gebäude. So ist die Erzählung dann also: Als Damocles, einer aus seinen (des Dionysii Königs in Sicilien) Schmeichlern, in einer Unterredung anrühmete dessen Ueberfluß, Reichthum, das Ansehen der Herrschaft, den Ueberfluß aller Dinge, und Pracht der königlichen Gebäude.

20) *que* (§ 26) angeheftet. K. und. *aret* wie 7. K. *Nego*, verneinen. also: verneinte. 21) K. jemals. 22) *em* (§ 3) Accus. Sing. *or* (§ 7) Comparativus. K. *Beatus*, glückselig. Mithin: einen glückseligern. 23) N. *quem*, welchen. von *quis*. *quam* (§ 35) wird dem *quis* angeheftet. *quisquam* K. jemand. also: jemanden. 24) gewesen seyn, (§ 10.) Dieser Infinitivus kann (§ 21) mit dem daß aufgelöset werden: daß jemand gewesen wäre; oder es kann alles so gesagt werden: und behauptete, es wäre niemals ein glückseligerer Mensch gewesen.

25) N. *Vis*, du willst. *ne* (§ 26) angeheftet, K. Nebenwort des Fragens. 26) K. demnach. 27) K. *inquio*, ich sage: *inquit*, er sagt.

28) *e* (§ 16) Vocativus. 29) K. weil. 30) N. diese. 31) K. dich. versetzt, (§ 27) da das nächste Hauptwort 32) K. das Leben, zu dem diese gehöret. 33) K. *Delecto*, belustigen. *at* (§ 12) die dritte Person, so in der ersten Abwandlung am ehesten vorkömmt. also: belustiget.

34) K. selbst. 35) N. eben dieselbe. 36) *are* (§ 11) Infinitivus. K. *Degusto*, versuchen. 37) K. und. 38) K. *Fortuna*, Glück. *am*, wie 16. 39) *iri* (§ 13) Infinitivus Pass. K. *Experior*, Deponens (§ 20) erfahren. 30) *am* (§ 6 und 3) Accus. Sing. K. *meus*, mein. Ist eine Versetzung (§ 27) von dem vorgehenden Hauptwort, Glück. Die Versetzungen melde ich hinfort nicht mehr an. Liesest du nun das vorige zu diesem, kann es füglich also gesetzet werden: Sprach der König: Wohlan, Damocles, willst du dann, weil doch dieß Leben dich belustiget, dasselbige auch selbst versuchen, und mein Glück verkosten?

41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51
Cum se ille cupere dixisset, collocari jussit hominem in aureo lecto,
52 53 54 55 56 57 58 59
ato pulcherrimo, textili stragulo, magnificis operibus picto: abacos-
60 61 62 63 64 65 66 67
e complures ornavit argento auroque cælato. Tum ad mensam
68 69 70 71 72 73 74 75 76 77
mià formâ pueros delectos jussit consistere, eósque ad nutum illius
78 79 80
uentes diligenter ministrare.

41) wie 1. 42) R. sich. 43) R. jener. 44) *ere* (§ 11) Infinitivus.
po findest du im R. nicht; wohl aber *cupio* (§ 34) wünschen. Kömmt
n daß (§ 21) als eine Auflösung hinzu, sage, daß er es wünschete.
) N. *Dixi*, ich habe gesagt. *isset* (§ 12) dritte Person Sing. Plusquam-
rf. Conj. weil das cum selbigen erfodert: er wird aber im Deutschen sehr
t ein Indicativus. als er gesagt hatte.

46) *ari* (§ 13) Infinit. Pass. R. *colloco*, setzen, (§ 21) daß er gese-
t werde. von dem daß werde ich hinfüro schweigen. 47) N. *Jussi*, von be-
hlen præt. *it* (§ 12) die dritte Person Sing. er hat befohlen. 48) R.
ominis, unter Homo, Mensch. *em* (§ 3) Acc. Sing. den Menschen.
) R. auf. 50) *o* (§ 3) Ablat. Sing. R. *aureus*, gülden. 51) *o* wie 50.
. *Lectus*, Bett. 52) *o* wie 50. R. *stratum*, Decke. Die Endungen der
ennwörter führe ich von nun an nicht mehr vor.

53) R. *Pulcher*, schön, und eben dort; *Pulcerrimus*, Superl. schön-
. 54) R. *Textilis*, welches auch 55) *Stragulum* bey sich hat, und heißt zu-
en eine Matraze. 56) R. *Magnificus*, prächtig. 57) N. *Operis*, gen. Ar-
it. Mit (§ 25) prächtigen Arbeiten, oder besser: prächtiger Arbeit;
ächtig. 58) R. *Pictus*, gestickt. Als jener geantwortet, er wünschte
freylich, ließ er den Mann auf ein güldenes Bett, eine überaus
höne Decke, und prächtig überstickte Matraze setzen.

59) *que*, wie 20. R. *Abacus*, Credenztisch. Credenztische. 60) R.
el. 61) *avit* (§ 12) die dritte Person Sing. præt. R. *orno*, zieren. er hat
ezieret. 62) R. *Argentum*, Silber. Mit (§ 25) Silber.

63) *que*, wie 20. R. *Aurum*, Gold. 64) R. hat bey *Cælatus*: *Aurum*
argentum cælatum, gülden und silbern *Service*. Er ließ ihm verschiede-
e Credenztische mit silber und guldenen Geschirren auszieren.

65) R.

65) K. hierauf. 66) K. um. 67) K. *Mensa*, Tische. 68) K. *Eximius*, auserlesen. 69) K. Schönheit. (§ 30) Zeichen des Ablativi. Von (§ 25) auserlesener Schönheit. 70) K. *Puer*, Knabe. Knaben. 71) K. *Delectus*, auserkohren. 72) wie 47.

73) *ere* (§ 11) Infinitiv. K. *Consisto*, stehen. 74) *que*, wie 20. N. *Eos*, sie. 75) K. auf. 76) K. *Nutus*, Wink. den Wink. 77) N. *ju* nes. 78) *tes* (§ 40) von dem *s* des Stammworts. also *intuens*, K. Anschauend. Und (§ 24) auf jeden Wink Acht haben.

79) K. fleißig. 80) *are* (§ 11) Infinitiv. K. *Ministro*, aufwarten. Darauf hieß er auserlesene Knaben von sonderbarer Schönheit um die Tafel stehen, auf jeden Wink des Damocles Acht haben, und fleißig aufwarten.

81 Aderant 82 unguenta, 83 coronæ: 84 incendebantur 85 odores: 86 mensæ 87 conquisitissimis 88 epulis 89 exstruebantur. 90 Fortunatus 91 sibi 92 Damocles 93 videbatur. 94 In 95 hoc 96 medio 97 apparatu 98 fulgentem 99 gladium 100 è 101 lacunari 102 setâ 103 equinâ 104 appensum, 105 demitti 106 jussit, 107 ut 108 impendêret 109 illius 110 beati 111 cervicibus.

81) *Erant* (§ 10) sie waren. *Ad* (§ 31) ein Wörtlein, so den zusammengesetzten Zeitwörtern vorgeheftet wird. *Erant* kömmt von *Sum*. Also *Adsum*, welches im K: da seyn heißt. Es waren da. 82) K. *Unguentum*, Salbe. Salben. 83) K. *Corona*, Kranz. Kränze. 84) *ebantur* (§ 13) Pass. Imperf. dritte Person plur. K. *Incendo*, anzünden. es wurden angezündet. 85) K. *Odor*, Rauch. Rauchwerke.

86) K. *Mensa*, Tisch. wo der Plural. im Deutschen mit dem Sing. gesetzt wird: *Exstruere mensas*, den Tisch besetzen ꝛc. 87) K. *conquisitus*, zusammengelesen. Du liesest dort auch: *conquisitissimis epulis*, 88) mit köstlichen Speisen. 89) *ebantur*, wie 84. K. *Exstruo*, besetzen. es wurden besetzet. Sage derohalben: Es waren vorhanden Salben und Kränze: man zündete Rauchwerke an: die Tafel ward mit den köstlichsten Speisen übersetzet.

90) K. glücklich. 91) K. Sich. 92) Damocles. 93) *ebatur* (§ 13) Pass. Imperfect. dritte Person Sing. K. *Video*, (denn *Vido* findest du nicht) und bey diesem: *videri*, bedünken. Damocles bedünkte sich glücklich.

94) K.

94) R. In. 95) N. diesem. 96) R. *Medius*, mitten. 97) R. *Apparatus*, Zubereitung. 98) *tem* (§ 40) von dem *s* des Stammworts. Also *Fulgens*, R. glänzend. 99) R. *gladius*, Schwert. 100) R. von. 101) R. *Lacunar*, Vertäfelung eines Gemachs; eines Zimmers Oberdecke. von oben herab 102) R. samt dem *Equina*, 103) Roßhaar. ᷉ (§ 30) Zeichen des Ablativi. an (§ 25) einem Roßhaare. 104) R. *Appensus*, angehängt. oder: welches (§ 24) angehängt war. 105) *i* (§ 13) Infinitiv. Paſſ. R. *Demitto*, hinablassen, daß hinabgelassen werde. 106) wie 47.

107) R. daß. 108) *eret* (§ 12) die dritte Person Sing. Conjunctivi Imperfect. R. *Impendeo*, sehr nahe seyn. daß es sehr nahe wäre.

109) N. jenes. 110) R. *Beatus*, glückselig. des glückseligen. 111) *cibus* dritte Endung aus dem *x* (§ 42) des Stammworts. Als *Cervix*, R. der Nacke, auch wenn es im Plur. gesetzt ist. dem Nacken. Kurz kann es so zusammengezogen werden: Mitten in dieser Aufwartung befahl der König, von oben herab ein glänzendes Schwert an einem Roßhaare also zu hängen, daß es gerade auf den Kopf dieses Glückseligen zielte.

112 113 114 115 116 117 118 119 120
Itaque nec pulcros illos administratores adspiciebat, nec plenum artis
121 122 123 124 125 126 127 128 129
argentum: nec manum porrigebat in mensam: jam ipsæ defluebant co-
130 131 132 133 134 135 136 137 138 139
ronæ: denique exoravit Tyrannum, ut abire liceret, quod jam bea-
140 141
tus nollet esse.

112) R. Nun. 113) R. weder. 114) R. *Pulcher*, schön. die schöne. 115) N. jene. 116) R. *Administrator*, Verwalter. 117) Suche im R. *Aspicio* (§ 32) ansehen. *ebat* (§ 12) die dritte Person Sing. Imperfect. er sah an.

118) R. Noch. 119) R. *Plenus*, voll. 120) *tis* (§ 40) von dem *s* der Wurzel. Also *Ars*, R. Kunst. 121) R. Silber.

122) R. und nicht. 123) R. *Manus*, die Hand. 124) *ebat* wie 117. R. *Porrigo*, ausstrecken. er streckte aus. 125) R. Gegen. 126) wie 67. 127) R. jetzt. 128) N. *Ipsum*, selbst. Dort wird angedeutet, daß die übrigen Endungen von *Ipse* den Endungen von *Ille* ähnlich seyn. *Illa*, N. jene. Nom. plur. fem. also auch *Ipsæ*, sie selbst. 129) *ebant* (§ 12) die dritte Person Plur. Imperfect. R. *Defluo*, abfallen. fielen ab. 130) wie 83. Da schaute er

nicht mehr auf die schöne Dienerschaft, nicht auf das kunstvolle Silber: er streckte keine Hand nach den Speisen aus: die Kränze selbst fielen ihm vom Haupte.

131) K. endlich. 132) *avit* (§ 12) die dritte Person Sing. Præterit. K. *Exoro*, erbitten. er hat erbethen. 133) den Tyrannen. 134) K. daß. 135) *ire*, N. gehen. von eo. Also *Abeo*, K. hinweg gehen. 136) *eret* wie 108. *Licet* (§ 37) K. es ist erlaubt. erlaubet wäre.

137) K. weil. 138) K. jetzt. 139) K. glückselig. 140) N. er wollte nicht. 141) N. seyn. Er hat endlich die Gnade von Tyrannen erhalten, daß er hinweg gehen dorfte, weil er nicht mehr glückselig zu seyn verlangte.

142 143 144 145 146 147 148 149 150 151
Satisne videtur declaraſſe Dionyſius, nihil eſſe ei beatum, cui ſemper
152 153 154
aliquis terror impendeat?

142) *ne* wie 25. K. *Satis*, genug. 143) *etur* (§ 13) die dritte Person Sing. Indicat. Paſſ. K. *Video*, und bey diesem: *videri*, scheinen. es scheinet. 144) *aſſe* (§ 19) für *aviſſe*, welches (§ 12) Infinitivi Præt. ist. K. *Declaro*, erklären. daß er erkläret habe. 145) Dionysius. 146) K. nichts. 147) N. seyn. 148) N. ihm. 149) K. *Beatus*, glückselig. nichts glückseliges. 150) N. welchem. 151 - 153) K. allezeit ein Schrecken. 154) *eat* (§ 12) die dritte Person Sing. Conjunctivi. K. *Impendeo*, vorschweben. So fasse es also: Hat nicht Dionysius deutlich genug erkläret, es gebe kein Glück für jenen, über welchem allezeit ein Schrecken schwebet?

155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165
Atqui ei ne integrum quidem erat, ut ad juſtitiam remigraret, civibus-
166 167 168 169 170 171 172 173 174 175
que libertatem & jura redderet. Iis enim ſe adoleſcens improvida ætate
176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186
irretierat erratis, eaque commiſerat, ut ſalvus eſſe non poſſet, ſi ſanus
187 188
eſſe cœpiſſet.

155) K. Und aber, aber doch. 156) N. ihm. 157 und 159) K. im Ne, nicht einmal. 158) K. im Integer: integrum eſſe alicui, freye Hand haben. 160) Imperfectum Indicativi von dem Sum. (§ 10.) war. Aber er (Dionysius) hatte nicht einmal mehr freye Hand.

161 , 163) R. daß zur Gerechtigkeit. 164) *aret* (§ 12) die dritte Person einfacher Zahl im Imperfecto Conjunctivi. R. *Remigro*, zuruck kehren. Daß er zu der Gerechtigkeit zuruck kehrte.

165) *que*, und. (§ 26.) R. *Civis*, Burger. den Burgern. 166) R. *Libertas*, Freyheit. 167) R. und. 168) N. Juris, *gen.* von Jus, Recht. die Rechte. 169) *eret* (§ 12) die dritte Person der einfachen Zahl in dem Imperfecto Conjunctivi. R. *Reddo*, wieder geben. Aber er hatte nicht einmal mehr die Freyheit, daß er zu der Gerechtigkeit zuruck kehrte, und seinen Burgern ihre Freyheit und Rechte wieder geben könnte.

170) N. ihnen, von ihnen. von is. Gehöret zu n. 177 , *erratis*. 171). R. denn. 172) R. sich. 173-175) R. ein Jüngling von unvorsichtigem Alter. 176) *ierat* an statt *iverat* (§ 19) die dritte Person der einfachen Zahl im Plusquamperfecto Indicativi. (§ 12.) R. *Irretio*, verstricken. er hatte sich verstricket. 177) R. *Erratum*, Fehler. Fehlern (§ 25.) mit Fehlern. Hieher gehöret das oben übergebliebene iis, von is. R. *Is*, bisweilen für talis, ein solcher. Er hatte sich mit solchen Fehlern verstricket, in solche Fehler verwickelt.

178) que (§ 26.) und. N. ea, sie: von is. Is gilt hier wieder für talis, wie n. 170. solche. 179) Lege unterdessen die Sylbe com (§ 31) auf die Seite: so bleibet miserat. N. misi, præt. von mitto. *erat* (§ 12) ist die dritte Person in dem Plusquamperfecto Indicativi: welches (§ 39) die Unrichtigkeit seines Præteriti behält. Nun setze das com wieder vor dein Stammwort mitto, so hast du committo. R. *Committo*, begehen. Er hatte begangen.

180) R. daß. 181) R. sicher. 182) N. seyn. 183) R. nicht. 184) N. könnte. daß er nicht sicher seyn könnte, oder konnte.

185) R. wenn. 186) R. klug, vernünftig. 187) N. seyn. 188) *isset* (§ 12) die dritte Person im Plusquamperfecto Conjunctivi. R. *Cœpi*, anfangen. Wenn er würde angefangen haben vernünftig zu seyn. Nimm also zusammen: Denn er hatte sich als ein Jüngling von unvorsichtigem Alter mit solchen Fehlern verstricket, und solche Sachen begangen, daß er nicht sicher seyn konnte, wenn er anfangen wollte vernünftig zu seyn.

189 190 191 192 193 194 195
Quantopere vero amicitias desideraret, quarum infidelitatem extimesce-

196 197 198 199 200 201 202 203 204
bat, declaravit in Pythagoreis duobus illis: quorum cum alterum vadem
205 206 207 208 209 210 211 212 213 214
mortis accepisset, alter, ut vadem suum liberaret, præsto fuisset ad
215 216 217 218 219 220 221 222 223
horam mortis destinatam: Utinam ego, inquit, tertius vobis amicus
224
adscriberer.

189, 191) R. wie sehr, aber, die Freundschaften. 192) *aret* (§ 12) die dritte Person in dem Imperfecto Conjunctivi. R. *Desidero*, wünschen. Wie sehr er aber die Freundschaften wünschete. 193) N. derer, welcher. 194) R. Treulosigkeit. 195) *ebat* (§ 12) dritte Person in dem Imperfecto Indicativi. R. *Extimesco*, fürchten. Derer Treulosigkeit er fürchtete.

196) *avit* (§ 12) dritte Person im Præterito Indicativi. R. *Declaro*, darthun, Anzeigen geben. hat er dargethan, hat er gezeiget. 197) R. an, in. 198) R. ein Pythagoreer. ein Weltweiser, der dem Pythagoras folget. 199) N. zweenen. 200) N. jenen. hat er (Dionysius) an jenen zweenen Pythagoreern gezeiget.

201) N. derer, welcher. 202) R. als. 203) R. einer unter zweenen. *um* (§ 3) der Accusativus. einen. 204) N. vadis, gen. von vas, Bürge. *em* (§ 3) Accusativus. den Bürgen. 205) N. mortis, gen. von mors, der Tod. des Tods. 206) N. cepi, præt. von den Zusammengesetzten auf cipio. Vereinige mit diesem *cipio* die vorgesetzte Sylbe *ac* (§ 31,) so hast du accipio. R. *Accipio*, annehmen. *isset* (§ 12) Plusquamperfectum Conjunctivi. angenommen hätte.

207) R. der andere. 208) R. daß. 209) wie n. 204. den Bürgen. 210) R. *Suus*, sein. seinen. 211) *aret* (§ 12) Imperfectum Conjunctivi. R. *Libero*, erretten. daß er seinen Bürgen errettete. 212) R. *Præsto esse*, gegenwärtig, zugegen, oder da seyn. 213) Plusquamperfectum Conjunctivi von dem Sum oder Esse. (§ 10.) gewesen wäre. 214) R. zu, um. 215) R. die Stunde. 216) N. des Tods. 217) R. *Destinatus*, bestimmt. Derer als er den einen für einen Bürgen des Todes angenommen; dieser aber, damit er seinen Bürgen errettete, um die bestimmte Todesstunde sich gegenwärtig eingestellet hatte.

218) R. Wollte GOtt! 219) R. ich. 220) R. er sagt. 221) R. der dritte. 222) N. euch. 223) R. ein Freund. 224) *erer* (§ 13) die erste Person

son

son in dem Imperfecto Conjunctivi Passivi. R. *Adscribo*, oder (§ 32) *Ascribo*, zuzählen. zugezählet würde. Wollte GOtt, sprach er (der König Dionysius,) ich würde euch als der dritte Freund beygezählet.

225 226 227 228 229 230 231 232 233
Quam huic erat miserum, carere consuetudine amicorum, societate victûs,
234 235 236 237 238 239 240 241 242
sermone omnino familiari! homini præsertim docto a puero, & artibus
243 244 245 246 247 248 249 250
ingenuis erudito. Musicorum vero perstudiosum accepimus. poetam etiam
251 252 253 254 255 256
tragicum; quam bonum, nihil ad rem.

225) R. Wie. 226) N. diesem. 227) Imperfectum Indicativi. (§ 10.) war. 228) R. elend. Wie elend war es diesem! wie elend war es für ihn! 229) *ere* (§ 12) Infinitivi Præsens. R. *Careo*, entbehren; *cum Ablativo*. 230 und 231) R. Umgang der Freunde. 232) R. Gesellschaft. 233) R. Speise und Trank. ûs (§ 30) ein Zeichen des Genitivi. Gesellschaft des Tisches. 234) R. Rede. 235) R. allerdings. 236) R. vertraulich. Alle diese Ablativi werden von *Careo* regieret. Wie elend war es für ihn, alles freundschaftlichen Umganges, aller Gesellschaft bey Tische, ja aller vertraulichen Ansprache zu entbehren!

237) R. Mensch. einem Menschen. 238) R. sonderlich. 239) R. gelehrt. 240) R. im *Puer*; a puero, von Jugend auf. 241) R. und. 244) R. unterrichtet, unterwiesen. 242 und 243) Artibus kommet her von em Nominativo Ars, wie Partibus oder Partis von Pars. (§ 40.) R. nach der Wurzel *Ars: artes ingenuæ*, freye Künste. freyen Künsten; und mit Voransetzung eines mit, durch, in, oder eines andern anständigen Vorwörtleins (§ 25) mit, oder in freyen Künsten. Sonderlich einem von Jugend auf gelehrten, und in freyen Künsten unterrichteten Menschen.

245) R. *Musica, orum*, (d. i. im Genitivo *Musicorum*) die Musik, die Tonkunst. 246) R. allerdings. 247) R. sehr beflissen. 248) kommt von accipio, wie n. 206. R. vernehmen. *imus* (§ 12) die erste Person der vielfachen Zahl im Præterito Indicativi. wir haben vernommen, daß er allerdings der Tonkunst sehr beflissen gewesen sey. Denn das Wort seyn pflegen die Lateiner sehr oft auszulassen. 249 251) R. auch ein Tragödienschreiber. 252 und 253) R. wie gut. 254 256) R. im *Nihil*: nihil ad rem, es dienet nicht zur Sache. Wir haben vernommen, er sey allerdings der Tonkunst

sehr beflissen, ja auch ein Tragödienschreiber gewesen: wie gut er es gemacht habe, dienet nicht zur Sache.

257 258 259 260 261 262 263 264 265 266
Omni cultu & victu humano carebat. Vivebat cum fugitivis, cum faci-
267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277
norosis, cum barbaris: neminem, qui aut libertate dignus esset, aut vellet
278 279 280 281 282 283
omnino liber esse, sibi amicum arbitrabatur.

257 - 261) K. an aller Lebensart und menschlichem Unterhalt. 262) *ebat* (§ 12) dritte Person in dem Imperfecto Indicativi. K. *Careo*, mangeln, entbehren: *cum Ablativo*. daher kommen die vorhergehenden Ablativi n. 257 - 261. Er mußte aller menschlichen Lebensart und Unterhaltung entbehren.

263) *ebat* (§ 12) Imperfectum Indicativi. K. *Vivo*, leben. er lebte. 264 - 269) K. mit flüchtigen oder entlaufenen, mit lasterhaften, mit wilden.

270) K. *Nemo*, *neminis*, niemand. niemanden. 271 - 274) K. welcher entweder der Freyheit würdig. 275) Imperfectum Conjunctivi von Sum (§ 10.) wäre. 276) K. oder. 277) N. wollte. 278) K. allerdings. 279) K. frey. 280) Infinitivus von Sum (§ 10.) seyn. 281) K. sich. 282) K. Freund. 283) K. *Arbitror*, schätzen, achten. Ist ein Verbum Deponens (§ 20), welches den Ausgang eines Passivi, zugleich aber die Bedeutung eines Activi hat. abatur (§ 13) dritte Person der einfachen Zahl in dem Imperfecto Indicativi. sich für einen Freund schätzte, als seinen Freund achtete. Er lebte mit Entlaufenen, mit Uebelthätern, mit Wilden (Barbarn.) Keinen, welcher entweder der Freyheit würdig wäre, oder auch selbst frey seyn wollte, hielt er für seinen Freund.

Die andre Uebung, in gebundener Rede.

Aus dem Phädro des I Buchs 28 Fabel.

1 2 3 4 5
Quamvis sublimes debent humiles metuere,
6 7 8 9 10
Vindicta docili quia patet solertia.

Vul-

11 12 13 14 15
Vulpinos catulos Aquila quondam sustulit,
16 17 18 19 20 21
Nidoque posuit pullis, escam ut carperent.

1) R. Noch so sehr. 2) *Sublimis*, hoch. die Hohen. 3) *ent* (§ 12) die tte Person plur. Indicat. Præs. R. *Debeo*, müssen. 4) R. *Humilis*, nie. die Niedrigen. 5) *ere* (§ 11) Infinit. R. *Metuo*, fürchten. 6) R. Rache. R. *Docilis*, gelehrsam. Mit (§ 25) gelehrsamer 10) R. Scharfsinnig. t. 8) weil. 9) *et* (§ 12) die dritte Person Sing. Indicat. Præs. R. *Pateo*, n seyn. offen ist. Auch die Hohen müssen die Niedrigen fürchten, il eine Rache durch sinnreiches Nachdenken erhalten wird.

11) R. *Vulpinus*, und eben dort: *Vulpini catuli* 12) junge Füchse. 13) Adler. 14) R. einmal. 15) N. *Sustuli*, præt. aufnehmen. *it* (§ 12) er t aufgenommen. 16) *que*, (§ 26) angeheftet. R. und; wie auch: *Ni-*, Nest. in (§ 25) dem Nest. 17) N. *Posui*, præt. setzen. *it* wie 15. 18) *Pullus*, das Junge. den Jungen. 19) R. *Esca*, Speise. 20) R. daß.) *erent* (§ 12) die dritte Person Plur. Conjunct. Imperf. R. *carpo*, genießen. ß sie genössen. Ein Adler hat einst die Jungen von dem Fuchsen entbret, und seinen Jungen ins Nest zugetragen, damit sie diese Speise zehreten.

22 23 24 25 26
Hanc persecuta mater, orare incipit,
27 28 29 30 31 32
Ne tantum miseræ luctum importaret sibi.
33 34 35 36 37 38
Contempsit illa, tuta quippe ipso loco.

22) N. diese. 23) N. *Secutum*, sup. von *Sequor*. *Per* (§ 31) ein Wörtn der Zusammengesetzten. R. *Persequor*, nachjagen. Depon. (§ 20.) das pinum (§ 12) und das Mittelwort vergangener Zeit (§ 13) sind allezeit eich. *Persecuta* kann (§ 24) durch und aufgelöset werden. Die 24) R. Mutt jagte nach, und ꝛc.

25) *are* (§ 11) Infinit. R. *Oro*, bitten. 26) *it* (§ 12) die dritte Pern Sing. Indicat. Præs. R. *Incipio* (§ 34) anfangen. fängt an. 27) R. daß cht. 28) R. *Tantus*, so groß. so großes. 29) R. *Miser*, armselig. der armligen. 30) R. *Luctus*, Leid. 31) *aret* (§ 12) die dritte Person Sing. Connct. Imperf. R. *Importo*, verursachen. sie verursachte. 32) R. sich. Die

Mut-

Mutter lief ihm nach, und fieng an ihn zu bitten, er sollte doch ihr Armen kein solches Leid zufügen.

33) N. *Tempsi*, præt. von *temno*. *Con* (§ 31) ein Wörtlein der Zusammengesetzten. K. *contemno*, verachten. hat verachtet: denn *it* ist wie 15. 34) N. jene. 35) K. *Tutus*, beschützt. 36) K. als. 37) N. *Ipsum*, selbst. wo gemahnet wird, es seyn die Endungen dessen denen von *Ille* ähnlich. 38) K. *Locus*, Ort. von (§ 25) dem Ort selbst. Der Adler hat sie verachtet, als genug gesichert von seiner Höhe.

Vulpes[39] ab[40] ara[41] rapuit[42] ardentem[43] facem[44],
Totamque[45] flammis[46] arborem[47] circumdedit[48],
Hosti[49] dolorem[50] damno[51] miscens[52] sanguinis[53].

39) K. Fuchs. 40) K. von. 41) K. Altar. 42) N. *Rapui*, præt. von *rapio*, K. nehmen. *it* wie 15. hat genommen. 43) *tem* (§ 40) vom *s* des Stammworts. *Ardens* (§ 12) Particip. Præs. K. *ardeo*, brennen. brennend. 44) *cem* (§ 42) von dem *x* des Stammworts. K. *Fax*, Fackel.

45) *que* (§ 26) angeheftet. und. K. *Totus*, ganz. 46) K. *Flamma*, Flamme. Mit (§ 25) Flammen. 47) K. *Arbor*, Baum. 48) *circum* (§ 31) und *Dedi* (N. ich habe gegeben. von *Do*) zusammengesetzt. K. *Circumdo*, umgeben. *it* (§ 12) hat umgeben.

49) K. *Hostis*, Feind. dem Feinde. 50) K. *Dolor*, Schmerz. den Schmerzen. 51) K. *Damnum*, Schade. Mit (§ 25) dem Schaden. 52) *ens* (§ 12) Particip. Præs. K. *Misceo*, vermischen. Du kannst hier mit dem damit das Participium auflösen. damit er vermischte. 53) N. des Bluts. Aber der Fuchs hat ein brennendes Scheit von dem Altare entwendet, und den ganzen Baum mit Flammen umgeben, damit er also seinem Feinde den Schmerzen und Schaden seines Geblütes miteinander vermischte.

Aquila[54], ut[55] periclo[56] mortis[57] eriperet[58] suos[59],
Incolumes[60] natos[61] supplex[62] Vulpi[63] reddidit[64].

54) R. Adler. 55) R. daß. 56) *Periclum* (§ 36) für *Periculum*, R. Gefahr. der Gefahr. 57) von *Mors* (§ 40) R. Tod. des Tods. 58) *eret* (§ 12) die dritte Person Sing. Conjunctiv. Imperfect. R. *Eripio*, (§ 34) entreißen. er entrisse. 59) R. *Suus*, sein. die seinen.

60) R. *Incolumis*, unverletzt. 61) R. *Natus*, Sohn. die Söhne. 62) R. der demüthig bittet. 63) R. *Vulpes*, Fuchs. dem Fuchse. 64) N. *Didi*, præt. der Zusammengesetzten auf *do.* also (§ 31) R. *Reddo*, wiedergeben. *it* (§ 12) hat wiedergegeben. Der Adler, damit er die Seinigen der Gefahr des Todes entrisse, bath um Gnade, und gab dem Fuchse seine Jungen unbeschädigt zurücke.

I Buchs 14 Fabel.

65 66 67 68 69
Malus cum sutor, inopiâ deperditus,
70 71 72 73 74
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,
75 76 77 78 79
Et venditaret falso antidotum nomine,
80 81 82 83 84
Verbosis acquisivit sibi famam strophis.

65) R. bös, schlimm. 66) R. als, da. 67) R. ein Schuhmacher. 68 und 69) R. im *Deperditus*: blutarm. 70) R. die Arzneykunst. 71 und 74) R. unbekannter Ort. an (§ 25) einem unbekannten Orte. 72) *ere* (§ 11) Infinitivus. Kommt durch Beysetzung des *i* (§ 34) von *facio*. R. üben, treiben. 73) *isset* (§ 12) dritte Person sing. Plusquamperfecti im Conjunctivo. R. *Cœpi*, anfangen. angefangen hatte. Wenn man die versetzten Wörter (§ 27) zusammen nimmt, heißet es: Als ein schlimmer Schuhmacher blutarm geworden war, und in einer unbekannten Stadt die Arzneykunst zu treiben angefangen hatte.

75) R. und. 76) *aret* (§ 12) die dritte Person sing. Imperfecti im Conjunctivo. R. *Vendito*, feil haben. 78) R. ein Gegengift. 77 und 79) R. *Falsus*, falsch, unwahr; *Nomen*, Namen. unter (§ 25) einem unwahren Namen. Und unter einem erdichteten Namen ein falsches Gegengift feil hatte.

80 und 84) R. geschwätzige Aufschneiderey. durch (§ 25) geschwätzige Aufschneiderey oder Aufschneidereyen. 81) *ivit* (§ 12) die dritte Person im

Mutter lief ihm nach, und fieng an ihn zu bitten, er sollte doch ihr Armen kein solches Leid zufügen.

33) N. *Tempsi*, præt. von *temno*. *Con* (§ 31) ein Wörtlein der Zusammengesetzten. K. *contemno*, verachten. hat verachtet: denn *it* ist wie 15. 34) N. jene. 35) K. *Tutus*, beschützt. 36) K. als. 37) N. *Ipsum*, selbst. wo gemahnet wird, es seyn die Endungen dessen denen von *Ille* ähnlich. 38) K. *Locus*, Ort. von (§ 25) dem Ort selbst. Der Adler hat sie verachtet, als genug gesichert von seiner Höhe.

39 40 41 42 43 44
Vulpes ab ara rapuit ardentem facem,
45 46 47 48
Totamque flammis arborem circumdedit,
49 50 51 52 53
Hosti dolorem damno miscens sanguinis.

39) K. Fuchs. 40) K. von. 41) K. Altar. 42) N. *Rapui*, præt. von *rapio*, K. nehmen. *it* wie 15. hat genommen. 43) *tem* (§ 40) vom *s* des Stammworts. *Ardens* (§ 12) Particip. Præs. K. *ardeo*, brennen. brennend. 44) *cem* (§ 42) von dem *x* des Stammworts. K. *Fax*, Fackel.

45) *que* (§ 26) angeheftet. und. K. *Totus*, ganz. 46) K. *Flamma*, Flamme. Mit (§ 25) Flammen. 47) K. *Arbor*, Baum. 48) *circum* (§ 31) und *Dedi* (N. ich habe gegeben. von *Do*) zusammengesetzt. K. *Circumdo*, umgeben. *it* (§ 12) hat umgeben.

49) K. *Hostis*, Feind. dem Feinde. 50) K. *Dolor*, Schmerz. den Schmerzen. 51) K. *Damnum*, Schade. Mit (§ 25) dem Schaden. 52) *ens* (§ 12) Particip. Præs. K. *Misceo*, vermischen. Du kannst hier mit dem damit das Participium auflösen. damit er vermischte. 53) N. des Bluts. Aber der Fuchs hat ein brennendes Scheit von dem Altare entwendet, und den ganzen Baum mit Flammen umgeben, damit er also seinem Feinde den Schmerzen und Schaden seines Geblütes miteinander vermischte.

54 55 56 57 58 59
Aquila, ut periclo mortis eriperet suos,
60 61 62 63 64
Incolumes natos supplex Vulpi reddidit.

54) K. Adler. 55) K. daß. 56) *Periclum* (§ 36) für *Periculum*, K. Gefahr. der Gefahr. 57) von *Mors* (§ 40) K. Tod. des Tods. 58) *eret* (§ 12) die dritte Person Sing. Conjunctiv. Imperfect. K. *Eripio*, (§ 34) entreißen. er entrisse. 59) K. *Suus*, sein. die seinen.

60) K. *Incolumis*, unverletzt. 61) K. *Natus*, Sohn. die Söhne. 62) K. der demüthig bittet. 63) K. *Vulpes*, Fuchs. dem Fuchse. 64) N. *Didi*, præt. der Zusammengesetzten auf *do*. also (§ 31) K. *Reddo*, wiedergeben. *it* (§ 12) hat wiedergegeben. Der Adler, damit er die Seinigen der Gefahr des Todes entrisse, bath um Gnade, und gab dem Fuchse seine Jungen unbeschädigt zurücke.

I Buchs 14 Fabel.

65 66 67 68 69
Malus cum sutor, inopiâ deperditus,
70 71 72 73 74
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,
75 76 77 78 79
Et venditaret falso antidotum nomine,
80 81 82 83 84
Verbosis acquisivit sibi famam strophis.

65) K. bös, schlimm. 66) K. als, da. 67) K. ein Schuhmacher. 68 und 69) K. im *Deperditus*: blutarm. 70) K. die Arzneykunst. 71 und 74) K. unbekannter Ort. an (§ 25) einem unbekannten Orte. 72) *ere* (§ 11) Infinitivus. Kommt durch Beysetzung des *i* (§ 34) von *facio*. K. üben, treiben. 73) *isset* (§ 12) dritte Person sing. Plusquamperfecti im Conjunctivo. K. *Cœpi*, anfangen. angefangen hatte. Wenn man die versetzten Wörter (§ 27) zusammen nimmt, heißet es: Als ein schlimmer Schuhmacher blutarm geworden war, und in einer unbekannten Stadt die Arzneykunst zu treiben angefangen hatte.

75) K. und. 76) *aret* (§ 12) die dritte Person sing. Imperfecti im Conjunctivo. K. *Vendito*, feil haben. 78) K. ein Gegengift. 77 und 79) K. *Falsus*, falsch, unwahr; *Nomen*, Namen. unter (§ 25) einem unwahren Namen. Und unter einem erdichteten Namen ein falsches Gegengift feil hatte.

80 und 84) K. geschwätzige Aufschneiderey. durch (§ 25) geschwätzige Aufschneiderey oder Aufschneidereyen. 81) *ivit* (§ 12) die dritte Person im

Præterito Indicativi. Das Vorwörtlein ac (§ 31) wirf unterdessen weg. N. quisivi, præt. von den Zusammengesetzten auf quiro. So hast du also acquiro. K. Acquiro, erlangen. hat er erlanget. 82) K. sich. 83) K. Gerücht, Ruf. Hat er sich durch geschwätziges Aufschneiden einen Ruhm erworben.

85 86 87 88 89 90
Hic cum jaceret morbo confectus gravi
91 92 93 94 95
Rex urbis, ejus experiendi gratiâ,
96 97 98 99 100 101
Scyphum popoſcit: fuſâ dein ſimulans aquâ
102 103 104 105 106
Antidoto miſcere illius ſe toxicum,
107 108 109 110 111 112
Hoc bibere juſſit ipſum, poſito præmio.

85) K. hier, allhier. 86) K. als, da. 87) eret (§ 12) dritte Person in dem Imperfecto Conjunctivi. K. Jaceo, liegen. 89) K. schwach, matt. 88 und 90) K. Morbus und Gravis, Krankheit, schwer. von einer schweren Krankheit. 91) K. der König. 92) N. der Stadt. Hier als der König der Stadt von einer schweren Krankheit matt lag.

95) K. aus Ursache. 93) N. seiner. 94) endi (§ 13) Particip. auf endus. K. Experior, versuchen. Hat also die Bedeutung: aus Ursache ihn zu versuchen. 96) K. Scyphus, Becher. einen Becher. 97) N. Poposci, præt von posco, begehren. Im Præterito ist it die dritte Person sing. (§ 12) hat begehret. Hat er, um ihn zu versuchen, einen Becher begehret.

99) K. nach diesem. 98 und 101) N. Fusum, gegossen. K. Aqua, Wasser. Die beyde ^ (§ 30) bedeuten den Ablativum: welcher (§ 25) mit als aufgelöset werden kann. als er Wasser darein gegossen hatte. 100) ans (§ 12) Participium Præsentis. K. Simulo, sich stellen, als wenn .... 105) K. sich. 103) ere (§ 11) Infinitivus. K. Misceo, vermischen. 106) K. Gift. 102) K. Antidotum, Gegengift. 104) N. jenes. des Schusters. Nach diesem, als er Wasser in den Becher gegossen hatte, stellte er sich, als wenn er sein Gegengift und Gift mit einander darinnen vermischete.

107) N. dieses. 108) ere (§ 11) Infinitivus. K. Bibo, trinken. 109) N. Jussi, præt. von jubeo, befehlen. it (§ 12) dritte Person des Præteriti. er hat befohlen. 110) N. ihn selbst. Jubeo, wie bey K. aus den Exempeln zu ersehen ist, regieret einen Accusativum. 111) N. Positum, sup. von pono. K. Pono, setzen, legen. 112) K. Præmium, Verehrung, Beschenkung. Der

Ablativus Participii (§ 25) wird füglich mit nachdem aufgelöset. Dieses hat er ihn selbst austrinken heißen, nachdem er eine Verehrung darauf gesezt hatte.

113 114 115 116 117
Timore mortis ille tum confessus est,
118 119 120 121 122 123
Non artis ullâ medicæ se prudentiâ,
124 125 126 127 128
Verum stupore vulgi factum nobilem.
129 130 131 132 133
Rex advocata concione hæc edidit:
134 135 136 137 138
Quantæ putatis esse vos dementiæ,
139 140 141 142 143 144
Qui capita vestra non dubitatis credere,
145 146 147 148 149
Cui calceandos nemo commisit pedes?

113) K. *Timor*, Furcht. aus Furcht. 114) N. des Tods. 115 und 116) K. jener sodann. 117) K. *Confessus*, Particip. der bekennet hat, der sich schuldig giebt. Das Participium mit est (§ 13) macht die dritte Person Præteriti. Aus Furcht des Tods hat sodann jener bekannt.

122) K. sich. 118, 120, 123) K. nicht irgend eine Wissenschaft. (§ 30) Zeichen des Ablativi. nicht aus einiger Wissenschaft. 119) *tis* (§ 40) kommet her von der Wurzel *s.* K. *Ars*, Kunst. 121) K. heilsam, zur Arzney tauglich. aus irgend einer Wissenschaft der Arzneykunst. 124) K. sondern. 125) K. Erstaunung, oder Dummheit. 126) K. des Pöbels. 127) N. gemacht. Das Fuisse wird nach lateinischer Gewohnheit ausgelassen. 128) K. *Nobilis*, berühmt. Se factum fuisse nobilem muß (§ 21) mit daß aufgelöset werden: Er hat bekannt, daß er nicht durch einige Wissenschaft der Arzneykunst, sondern aus Dummheit des Pöbels berühmt geworden wäre.

129) K. der König. 130) K. *Advoco*, berufen. *atus*, *ata*, *atum* (§ 13) Participium Præteriti Passivi. herbey gerufen. 131) K. *Concio*, Versammlung des Volks. Der Ablativus mit dem Participio werden mit nachdem aufgelöset. (§ 25.) nachdem er das gesammte Volk berufen. 132) N. diese. 133) *it* (§ 12) dritte Person sing. im Præterito Indicativi, von edidi, welches in die Sylbe *e* (§ 31) und *didi* getheilet wird. N. *didi*, præt. von den Zusammengesetzten auf do. Wir haben also edo. K. *Edo*, an Tag geben. sehen

oder hören lassen. Der König, nachdem er das gesammte Volk berufen, hat diese Worte von sich hören lassen.

134 und 138) K. Wie große Unsinnigkeit. 135) K. *Puto*, meynen. *atis* (§ 12) zweyte Person der vielfachen Zahl im Præsenti Indicativi. meynet ihr. 136) Infinitivus von Sum. (§ 10.) seyn. 137) K. ihr, euch. K. *Sum* cum Genitivo. quantæ dementiæ vos esse, in wie großer Unsinnigkeit ihr seyd. denn der Infinitivus (§ 21) wird aufgelöset. In wie großer Thorheit meynet ihr wohl daß ihr stecket?

139) K. welcher, welche. 140) N. *Capitis*, gen. von Caput. K. Kopf, Haupt. 141) K. euer. eure Köpfe. 142) K. nicht. 143) *atis* wie n. 135. K. *Dubito*, zweifeln, Bedenken tragen. 144) *ere* (§ 11) Infinitivus. K. *Credo*, vertrauen. Ihr, die ihr kein Bedenken traget, eure Köpfe dem zu vertrauen.

145) N. welchem. 147) K. niemand. 148) *it* wie n. 133. commisit besteht aus *com* (§ 31) und *misi*. N. *Misi*, præt. von mitto. Wir haben also Committo. K. anvertrauen. anvertrauet hat. 149) N. *Pedis*, gen. von pes, Fuß. die Füße. 146) K. *Calceo*, Schuh anziehen. *andos*, Accusativus pluralis (§ 3) von dem Participio Futuri Passivi (§ 13.) zu beschuhen. Der König sprach: In wie großer Thorheit meynet ihr wohl daß ihr stecket, die ihr kein Bedenken traget eure Köpfe dem zu vertrauen, welchem niemand seine Füße zu beschuhen anvertrauet hat?

150 151 152 153 154 155
Hoc pertinere verè ad illos dixerim,
156 257 158 159 160
Quorum stultitiâ quæstus impudentiæ est.

150) N. dieses. 141) *ere* (§ 11) Infinitivus. K. *Pertineo*, einen angehen. mit dem Vorwörtlein 153) *ad*. 154) N. jene. jene angehen. 152) K. gewißlich, eigentlich. 155) N. *Dixi*, ich habe gesagt. *erim* (§ 12) gesagt habe: ich will gesagt haben. Der Infinitivus hoc pertinere wird aufgelöset mit daß. (§ 21.) daß dieses angehe diejenigen.

156) N. derer, welcher. 157) K. Narrheit. ^ (§ 30) Ablativus: welcher (§ 25) durch mit, von, oder dergleichen, erkläret wird. aus, oder durch derer Narrheit. 158) K. Gewinn. 159) K. *Impudentia*, Frechheit: oder Unverschämtheit. der Unverschämtheit. 160) N. ist. der Unverschämtheit ihr Gewinn ist, oder entsteht. In dieser Fabel spricht Phädrus, will ich gesagt haben, es gehe eigentlich die an, aus derer Narrheit der Unverschämtheit ihr Gewinn entsteht.

Anhang

Anhang

von der Aussprache.

1. Das lateinische æ wird ausgesprochen, wie unser ä. *æternus*, ewig; nus: *patriæ*, des Vaterlandes; patriä.

2. Oe oder œ wie unser e. *Oeconomus*, ein Haushalter; economus; *mus*, angenehm; amenus.

3. Ph wie f. *Philosophus*, ein Weltweiser; filosofus.

4. Scho wie sco. *schola*, eine Schule; scola.

5. Ti vor einem Selbstlauter oder Vocal wie ci oder zi. *patientia*, uld; paciencia: *toties*, so oft; tozi-es. Nimm aus *Quæstio*, eine Fra quästio.

6. V gelinder als f. *vive*, lebe, wie im Französischen *vivez*.

Kurzes Muster,

elches in einer einigen Zeile alle Buchstaben des Alphabets enthält.

ser alte Vers ist zu lesen bey Bohuslao Balbin *in Verisimilib. Human. Disciplinarum*, *Cap. V parte* 2.

za frequens: Libycos duxit Karthago triumphos.
za frequens: Libycos duxit Karthago triumfos.

das ist:

Es war ein häufiger Schatz: Karthago führte das Siegesgepräng von Libyen.

INSTITUTIONES LUSITANICÆ.

1. Articulus definitus, Germanis der & die, lusitanice sic declinatur:

	Masculin. Singul.	Plural.	Femin. Sing.	Plur.
Nom. & Accus.	o,	os,	a,	as,
Gen. & Abl.	do,	dos,	da,	das,
Dativ.	ao;	aos.	à;	às.

2. Articulus indefinitus Nominativo & Accusativo caret, in Genitivo & Ablativo habet *de*, in Dativo *a*. Servit nominibus propriis, pronominibus, articulo unitatis (ein, eine) & reliquis, quæ apud Germanos articulum definitum respuunt.

3. Pluralis singulari addit *s* vel *es*. *cidade*, urbs; *cidades*, urbes: *Rey*, Rex; *Reys*, Reges: *senhor*, dominus; *senhores*, domini: *calis*, calix; *calices*, calices; mutato *s* in cognatum *c*. *M* facit *ns*, *aõ* plerumque *oẽs*, *al* plerumque *aes*, *el eis*, *il* denique *is* vel *eis*. *homem*, homo; *homens*, homines: *bom*, bonus; *bons*, boni. *obrigaçaõ*, obligatio; *obrigaçoens*, obligationes: *maõ*, manus; *mãos*, manus. *qual*, qualis; *quaes*, quales; *qualquer*, qualiscunque; *quaesquer*, qualescunque. *admiravel*, admirabilis; *admiraveis*, admirabiles. *vil*, vilis; *vis*, viles: *util*, utilis; *uteis*, utiles.

4. Adjectiva in *e* & *l* sunt generis communis; cetera in feminino vel assumunt *a*, vel ultimam suam literam in *a* mutant. *grande*, magnus, magna: *facil*, hic & hæc facilis: *Portuguez*, Lusitanicus; *Portugueza*, Lusitanica: *bom*, bonus; *boa*, bona: *Christaõ*, christianus; *christaã*, christiana; & inde contractum *christã*, unde pluralis *christãs*, christianæ: sic *mao*, malus; *mà*, mala.

5. Comparativus fit, præponendo *mais*; superlativus, *mais* cum articulo definito. *alto*, altus; *mais alto*, altior; *o mais alto*, altissimus. Fit etiam superlativus in *issimo*: *altissimo*, altissimus.

6. Ver-

6. Verborum tres ſunt Conjugationes. Infinitivus primæ in *ar*, ſe. æ in *er*, tertiæ in *ir* deſinit. Ante Conjugationum Tabellam Verba iaria exhibebo, *Haver*, habere; & *Ser*, eſſe. Utuntur quidem ſæpiſ. *Ter* pro *haver*, & *Estar* pro *ser*: ſed hæc duo, brevitatis ergo, in Spi. ium rejeci. In Tabella Conjugationum ſolæ occurrunt terminationes, inalibus Infinitivi ſyllabis, *ar*, *er*, *ir*, ſubſtituendæ. Si exempla to. ſideras, conjuga ad hujus Tabellæ modum verba *tratar*, tractare, *te*. timere, & *ſubir*, aſcendere. Reperies tam in auxiliaribus, quam in ugatione ordinaria, novi nominis Tempus, Aoriſtum, ſeu Tempus tum & nullo ſtato limite definitum: ſic appellare viſum eſt, quod Plusquamperfecto Indicativi aut Conjunctivi, nunc Imperfecto Con. ivi, nunc etiam Futuro ejusdem reſpondeat.

7. Conjugatio Verbi auxiliaris *Haver*, habere.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
at. Præſ.	*hey*,	*has*,	*ha*:	*havemos*,	*haveis*,	*haõ*. *
perfect.	*havia*,	*havias*,	*havia*:	*haviamos*,	*havieys*,	*haviaõ*.
et. ſimplex.	*houve*,	*houveſte*,	*houve*:	*houvemos*,	*houveſtes*,	*houvéraõ*.
et. compoſ.	*hey avido*,	*has avido*,	*ha avido*:	*havemos av.*	*haveis av.*	*haõ avido*.
isquamp.	*havia avido*,	*havias av.*	*havia av.*	*haviamos av.*	*havieys av.*	*havião avido*.
tur.	*haverei*,	*haveràs*,	*haverà*:	*haveremos*,	*havereis*,	*haveraõ*.
rativus.		*ha*:		*hayamos*,	*hayeis*.	
. Præſ.	*haja*,	*hajas*,	*haja*:	*hajamos*,	*hajais*,	*hajaõ*.
erf. I.	*houveſſe*,	*houveſſes*,	*houveſſe*:	*houveſſemos*,	*houveſſeis*,	*houveſſem*.
erf. II.	*haveria*,	*haveias*,	*haveria*:	*haveriamos*,	*haverieys*,	*haveriaõ*.
ter.	*haja avido*,	*hajas av.*	*haja av.*	*hajamos av.*	*hajais av.*	*hajaõ avido*.
squamp.	*houveſſe* vel *haveria* &c. ut in Imperf. I & II, addito ubique *avido*.					
iſtus.	*houvera*,	*houveras* (*eres*)	*houvera*:	*houveramos*,	*houverdes* (*ereis*)	*houvèraõ* (*erem*.)
ur.	*haverei avido*,	*haveràs av.*	*haverà av.*	*haveremos av.*	*havereis av.*	*haveraõ av.*

it. Præſ. *haver*, vel *haverem*. Præter. *haver avido*.

ic. Præſ. *havendo*. Partic. Præter. *havendo avido*. Supinum. *avido*.

Tam in Verbis, quam in Nominibus, & aliis vocabulis, pro *aõ* vel *ão* ſæpiſſime ſcribitur *am*.

8. Con-

8. Conjugatio Verbi auxiliaris *Ser*, esse.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	*sou*,	*es*,	*he*:	*somos*,	*soys*,	*saõ*.
Imperfect.	*era*,	*eras*,	*era*:	*eramos*,	*ereis*,	*eraõ*.
Præt. simplex.	*fuy*,	*foste*,	*foi*:	*fomos*,	*fostes*,	*foraõ*.
Præt. compos.	*hey sido*,	*has sido*,	*ha sido*:	*havemos sido*,	*haveis sido*,	*haõ sido*.
Plusquamp.	*havia sido*,	*havias s.*	*havia s.*	*haviamos sido*,	*havieys s.*	*haviaõ s.*
Futurum.	*serei*,	*serâs*,	*serâ*:	*seremos*,	*sereis*,	*seraõ*.
Imperativus.		*sê*:		*sejamos*,	*sede*.	
Conjunct. Præs.	*seja*,	*sejas*,	*seja*:	*sejamos*,	*sejais*,	*sejaõ*.
Imperf. I.	*fosse*,	*fosses*,	*fosse*:	*fossemos*,	*fosseis*,	*fossem*.
Imperf. II.	*seria*,	*serias*,	*seria*:	*seriamos*,	*serdes* (*serieys*)	*seriaõ*.
Præterit.	*haja sido*,	*hajas s.*	*haja s.*	*hajamos s.*	*hajais s.*	*hajaõ sido*.

Plusquamp. *houvesse* vel *haveria* &c. (ut in *Haver*) addito ubique *sido*.

Aoristus. *fora*, *foras* (*fores*) *fora*: *foramos*, *fordes* (*foreis*) *foraõ* (*forem*.)

Futurum. *haverei sido*, *haverâs s.* *haverâ s.* *haveremos s.* *havereis s.* *haveraõ s.*

Infinitivi Præs. *ser* vel *serem*. Præt. *haver sido*.

Particip. Præs. *sendo*. Particip. Præt. *havendo sido*. Supinum. *sido*.

9. Tabella III Conjugationum.

		Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indic. Præs.	1.	*o*	*as*	*a*:	*amos*	*ais*	*aõ*.
	2.	*o*	*es*	*e*:	*emos*	*eis*	*em*.
	3.	*o*	*es*	*e*:	*imos*	*is*	*em*.
Imperf.	1.	*ava*	*avas*	*ava*:	*avamos*	*aveis*	*avaõ*.
	2.	*ia*	*ias*	*ia*:	*iamos*	*ieis*	*iaõ*.
	3.	*ia*	*ias*	*ia*:	*iamos*	*ieis*	*iaõ*.
Præt. simpl.	1.	*ey*	*aste*	*ou*:	*âmos*	*astes*	*âraõ*.
	2.	*i*	*este*	*eo*:	*êmos*	*estes*	*êraõ*.
	3.	*i*	*iste*	*io*:	*imos*	*istes*	*iraõ*.
Præt. compos.		*hey*	*has*	*ha*:	*havemos*	*haveis*	*haõ*
		addito ubique Supino, 1. *ado*. 2. *ido*. 3. *ido*.					
Plusquamp.		*havia*	*havias*	*havia*:	*haviamos*	*havieys*	*haviaõ*
		addito ubique Supino, 1. *ado*. 2. *ido*. 3. *ido*.					

Futu-

		Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Futurum.	1.	*arei*	*aràs*	*arà:*	*aremos*	*areis*	*araõ.*
	2.	*erei*	*eràs*	*erà:*	*eremos*	*ereis*	*eraõ.*
	3.	*irei*	*iràs*	*irà:*	*iremos*	*ireis*	*iraõ.*
Imperativus.			1. *a:*		*emos*	*ai.*	
			2. *e:*		*amos*	*ei.*	
			3. *e:*		*amos*	*i.*	
Conjunct. Praes.	1.	*e*	*es*	*e:*	*emos*	*eis*	*em.*
	2.	*a*	*as*	*a:*	*amos*	*ais*	*aõ.*
	3.	*a*	*as*	*a:*	*amos*	*ais*	*aõ.*
Imperf. I.	1.	*asse*	*asses*	*asse:*	*assemos*	*asseis*	*assem.*
	2.	*esse*	*esses*	*esse:*	*essemos*	*esseis*	*essem.*
	3.	*isse*	*isses*	*isse:*	*issemos*	*isseis*	*issem.*
Imperf. II.	1.	*aria*	*arias*	*aria:*	*ariamos*	*arieis*	*ariaõ.*
	2.	*eria*	*erias*	*eria:*	*eriamos*	*erieis*	*eriaõ.*
	3.	*iria*	*irias*	*iria:*	*iriamos*	*irieis*	*iriaõ.*
Praeter.		*haja*	*hajas*	*haja*	*hajamos*	*hajais*	*hajaõ*
		addito ubique Supino, 1. *ado.* 2. *ido.* 3. *ido.*					
Plusquamp.		*houvesse* vel *haveria* &c. (ut in Verbo *Haver*) addito ubique Supino, 1. *ado.* 2. *ido.* 3. *ido.*					
Aoristus.	1.	*àra*	*àras* (*ares*)	*àra:*	*aramos* (*aremos*)	*ardes* (*areis*)	*àraõ.* (*arem.*)
	2.	*èra*	*èras* (*eres*)	*èra:*	*eramos* (*eremos*)	*erdes* (*ereis*)	*èraõ.* (*erem.*)
	3.	*ìra*	*ìras* (*ires*)	*ìra:*	*iramos* (*iremos*)	*irdes* (*ireis*)	*ìraõ.* (*irem.*)
Futur.		*haverei*	*haveràs*	*haverà:*	*haveremos*	*havereis*	*heveraõ*
		addito ubique Supino, 1. *ado.* 2. *ido.* 3. *ido.*					

Infinit. Praes. 1. *ar* vel *arem.* Praet. *haver* cum Supino 1. *ado.*
2. *er* vel *erem.* 2. *ido.*
3. *ir* vel *irem.* 3. *ido.*

Particip. Praes. 1. *ando.* Part. Praet. *havendo* 1. *ado.* Supin. 1. *ado.*
2. *endo.* 2. *ido.* 2. *ido.*
3. *indo.* 3. *ido.* 3. *ido.*

10. Passivum fit e Supino Verbi copulato cum auxiliari *Ser*, vel ejus loco *Estar*. *são vencidos*, vincuntur: *está declarado*, declaratur, seu declaratum est.

11. Siqua Verba occurrant, quibus in conjugando Verbum *Ser* aut *Estar* loco auxiliaris *Haver* vel *Ter* serviat, id in explicando mutationem nullam inducit.

12. Terminationes *aremos*, *eremos*, *iremos*, passim in *armos*, *ermos* *irmos*, contrahuntur. *lançarmos*, jaciemus, jecerimus: *dissermos*, dicemus diceremus: *distinguirmos*, distinxerimus. Sic etiam *formos*, essemus, fueramus, pro *foramos*.

13. *A* & *e* finalia Verborum persæpe abscinduntur. *ajudar*, adjuverit; *notar*, observavero; *fizer*, faceret; *extinguir*, extingueret; *for*, foret, fuero, fuerit; pro *ajudàra*, *notàra*, *fizera*, *extinguìra*, *fora*. Eodem modo *reluz* pro *reluze*, relucet, a *reluzir*. Quo pertinent: *diz*, dicit; *faz*, facit; *quer*, vult; *val*, valet; a *dizer*, *fazer*, *querer*, *valer*; & *reduz*, reducit; *produz*, producit; *introduz*, introducit; ab *reduzir*, *produzir*, *introduzir*.

14. *Ai* & *ae* in Verbis promiscue usurpatum reperias. *remediaes* pro *remediais*, remedium affertis; *possaes* pro *possais*, possitis; *estaes* pro *estais*, estis, statis; *reparae* pro *reparai*, attendite. Quod & in nominibus aliquando accidit. *tais* pro *taes*, tales; a *tal*.

15. Infinitivi *arem*, *erem*, *irem*, cum intelligitur persona secunda, in *ares*, *eres*, *ires* mutantur. *com dares*, dando, dante te, dantibus vobis.

16. Verbum *haver* cum Infinitivo, intercedente particula *de*, nostro Futuro respondet. *haveis de responder*, respondebitis, vel per Verbum *debeo*: debetis respondere.

17. Innumera occurrunt Pronomina Verborum fini affixa, more italico & hispanico. *derrubouo*, dejecit eum; *fezlhe*, fecit illi; *daime*, date mihi; *dispondoo*, disponendo id; ex *derrubou* & *o*, *fez* & *lhe*, *dai* & *me*, *dispondo* & *o*. Frequenter euphoniæ gratia detrahitur aut interponitur litera aliqua. *ouçamola*, audiamus illam, ex *ouçamos* & *a*; *levalas*, ferre illas, ex *levar* & *as*; *dala* & *dalla*, dare illam, ex *dar* & *a*; *achastelas*, invenistis illas, ex *achastes* & *as*; *sabemno*, sciunt id, ex *sabem* & *o*; *depois de considerarmos*, postquam nos consideraverimus, ex Infinitivo *considerarem* & *nos* mutilato; *darvolo*, dare vobis illud, ex *dar*, *vos*, & *o*: quemadmodum & seorsum absque Verbo *volo* & *nolo* legitur, pro *vos o*, vobis id, & *nos o*, nobis id, vel

vel eum. Imo conflantur etiam cum Verbo pronomen & auxiliare. *darteey*, dabo tibi, ex *dar*, *te*, & *bey*, *abrilosbaõ*, aperient eos, ex *abrir*, *os*, & *baõ*; *perguntarmebeys*, interrogabitis me, ex *perguntar*, *me*, & *baveys* in *beys* contracto.

18. Pronomina emphasis caussa geminant. *a mi me parece*, mihi videtur. *venceo se a si mesmo*, superavit se ipsum.

19. Particulæ *a*, *ao*, *aos*, *à*, *às*, nominibus præpositæ, non solum Dativum, sed persæpe etiam Accusativum indicant. *querer só a Deos*, solum DEUM desiderare: *considero ao filbo*, considero filium.

20. *De* sæpe coalescit cum pronominibus, & vocabulis quibusdam aliis. Tales sunt Genitivi & Ablativi *delle*, *della*, *dellos*, *dellas*, ab *elle*, is, *ella*, ea, *ello*, ii, *ellas*, eæ; *daquelle*, *daquelles*, *daquella*, *daquellas*, ab *aquelle*, ille, *aquelles*, illi, *aquella*, illa, *aquellas*, illæ; *deste*, *disto*, *desta*, *dista*, ab *este* & *isto*, hic vel hoc, *esta* & *ista*, hæc; *doutro*, *doutra*, *doutros*, *doutras*, ab *outro*, alter, alius. Simili modo conflantur *pelo*, *pela*, *pelos*, *pelas*, vel *pello*, *pella*, *pellos*, *pellas*, quæ est præpositio nostra *per* cum articulo; & præpositio *in*, quæ cum multis coalescit, servata tantum litera *n*. *na guerra*, in bello; *no coraçaõ*, in corde; *num povo*, in populo, ex articulo unitatis *bum*. *nos*, *nas*, *neste*, *nelle*, *noutro*, *noutra*, *nisto*, *nisso*, *nalgum*, *naquelle*, *nesteoutro*; in den, in isto, in eo, in alio, in alia, in hoc, in aliquo, in illo, in hoc altero.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

21. Litera *b* in multis pro arbitrio vel scribitur, vel omittitur, in ipso etiam auxiliari *baver*; *bouvera*, *bouvesse*, vel *ouvera*, *ouvesse*. Sic & promiscua sunt *i* & *y*, *z* & *s*, ac in quibusdam *g* & *j*, *t* & *tt*. *sabir* & *sair*, exire; *conclubio* & *concluio*, conclusit; *instituio* & *instituhio*, instituit; *muito* & *muyto*, multum; *foi* & *foy*, fuit; *si* & *sy*, sibi, se; *tratai* & *tratay*, tractate. *aceso* & *acezo*, accensus; *ves* & *vez*, vides; *puzeraõ* & *puseraõ*, posuerunt. *sugeitar* & *sujeitar*, subjicere; *fuja*, fugiat, a *fugir*; *finjamos*, fingamus, a *fingio*. *ditto* & *dito*, dictus; *tratar* & *trattar*, tractare; *escrito* & *escritto*, scriptus. Horum igitur altero non invento, ad alterum recurrendum erit.

22. Sæpe *i* & *e*, nonnunquam & *u* ac *o*, inter se commutantur. *repita*, repetam, repetat; a *repetir*: *sirvaõ*, serviant; a *servir*: *sinto*, sentio; a *sentir*: *advirtamos*, attendamus; ab *advertir*: *rime*, redimit, ab *remir*: *pido*,

do, peto; a *pédir*. *durma*, dormiam, dormiat; a *dormir*: *foge*, fugit; a *fugir*: *leu* pro *leo*, legit; a *ler*: *vestiu-os* pro *vestio-os*, vestivit. Quapropter, si horum alterutrum in Lexico non occurrat, alterum quærendum erit.

23. Sæpe *c* in *qu* & *ç*, *g* in *gu* mutatur; interdum & vicissim *gu* in *g*. *fique*, maneam, maneat; a *ficar*: *reconheçaõ*, agnoscant; a *reconhecer*: *creçaõ*, crescant; a *crecer* seu *crescer*: *préguei*, concionatus sum; a *prégar*: *negue*, neget; a *negar*: *sigaõ*, sequantur; a *seguir*: *distingo*, distinguo; a *distinguir*.

24. Alicubi, præsertim in carmine, *e* vel *i* supprimitur. *exprimentou*, expertus est; ab *experimentar*: *'espríto*, spiritus; pro *espirito*: *perca*, pereat, perdat; a *perecer*.

25. Si Compositum non invenias, quære Simplex: quod ut expeditius cognosci possit, Catalogum Particularum, a quibus inchoantur Lusitanorum Composita, Spicilegio meo subjungam.

26. Parcere labori, & sine Lexici ope intelligere vocabula bene multa poteris, si memineris, Lusitanos solere quasdam latinorum literas omittere, maxime *n* & *l*, quorum posterius etiam in *r* mutare gaudent. *grao*, gradus: *meyo*, medium: *raizes*, radices: *vaidade*, vanitas: *lua*, luna: *veo*, velum: *ceo*, cælum: *cor*, color: *dor*, dolor: *vontade*, voluntas. *dobrar*, duplicare: *prazer*, voluptas: *cumprir*, complere: *suprir*, supplere: *nobre*, nobilis: *obrigar*, obligare. Jam, Lector Benevole, omisso Spicilegio & Particularum Catalogo, ad ipsam Exercitationem transgredere.

SPICILEGIUM

eorum,

quæ in Lexicis reperiri non solent, additis etiam ob majorem discentium commoditatem particulis usitatissimis, & omissis vicissim anomaliis raro admodum occurrentibus.

A.

A. 1. articulus (§ 1.) 2. ea, illa. Eodem modo *à* 1. articulus dativi. 2. ei, illi, g. f.

Aa, articulus dativi feminini, numero singulari, pro *à*.

Aas, articulus dativi feminini, numero plurali, pro *às*.

Abaixo,

Abaixo, sub.
Aberto, Sup. ab *abrir*, aperire.
Acaso, forte, fortasse.
Acerca, circa; quod attinet ad ....
Aceso, Sup. ab *acender*, accendere.
Acima, supra.
Acolá, illic, ibi.
Adonde, ubi.
Affonso, Alphonsus.
Agora, nunc.
Ahi, hic, hoc loco.
Ainda, etiam, imo, etiam nunc. *ainda que*, etiamsi.
Alem, ultra.
Alfim, tandem.
Ali, illic.
Amanham, cras.
Antaõ, Antonius.
Antehontem, nudius tertius.
Antemaõ, prius.
Antes, ante; imo, potius.
Ao. 1. articulus (§ 1.) 2. ei, illi, g. m.
Aonde, ubi; quo.
Aos. 1. articulus (§ 1.) 2. iis, illis, g. m.
Apenas, vix.
Apos, *apoz*, post.
Aquella, illa, illam. *àquella*, illi, g. f. *aquellas*, illæ, illas. *àquellas*, illis, g. f.
Aquelle, ille, illum. *àquelle*, illi, g. m. *aquelles*, illi, illos. *àquelles*, illis.
Aquelloutro, ille alter.
Aquem, citra.
Aqui, hic, hoc loco; huc.
Aquillo, ille.
As. 1. articulus (§ 1.) 2. eæ, illæ; eas, illas. *às*. 1. articulus. (§ 1.) 2. iis, illis, g. f.
Assas, satis.
Assi, *assim*, sic, ita, etiam.
Atè, usque. *atégora*, adhuc, hucusque. *atélli*, eo usque. *atéqui*, hucusque.
Atravèz, transverse.
Atraz, post, retro.
Avante, ulterius, porro.
Ay, ah! væ!

B.

Balde. *de balde*, frustra.
Belem, Bethlehem.
bem, bene.

C.

C' pro *com*, poetice. *c'um*, mit einem; *c'uma*, mit einer.
Cà, hic, huc.
Caya, *cayas*, *caya*, &c. cadam, cadas, cadat, &c. a *cabir* seu *cair*.
Cayba, *bas*, *ba*, &c. locum habeam, as, at, &c. a *caber*.
Cedo, cito, brevi.
Cerca, circa; quod attinet ad ....
Co pro *com*. *coa*, *coas*, pro *com a*, *com as*.
Com, cum.
Comigo, *commigo*, mecum; *comtigo*, tecum; *comsigo*, secum; *comnosco*, nobiscum.
Como, sicut, quomodo.
Confuso, Sup. a *confundir*, confundere.
Comsigo, secum; *contigo*, tecum.
Corrupto, *corruto*, Sup. a *corromper*, corrumpere.

Coube, *coubéraõ*, locum habuit, locum habuerunt. a *caber*. *coubera*, *coubesse*, &c. sufficeret, locum haberet, &c. ab eodem.

Crea, *as*, *a*, &c. credam, as, at, &c. a *crer*.

Crede, credite. *credes*, creditis. ab eodem.

Creo, credo; credidit. a *crer*. item *creo*, a *crear* seu *criar*.

Creyo, credo. *creya*, *as*, *a*, &c. credam, as, at, &c. a *crer*.

Cuberto, Sup. a *cobrir* sive *cubrir*, tegere.

Cuja, *cujas*; *cujo*, *cujos*; cujus, quorum, quarum.

Cum pro *com hum*, mit einem.

D.

Da. 1. articulus. 2. ejus, ab ea. *dà*, dat; da. a *dar*.

Dabi, inde.

Dalem, ultra.

Dalli, inde.

Dantes, antea.

Daquem, citra.

Daqui, hinc.

Das. 1. articulus. (§ 1.) 2. earum, ab eis. *dás*, das. a *dar*.

Debaixo, sub.

Debalde, frustra.

delRey, Regis, ab Rege. articulus hispanicus, pro lusitanico *do*.

Demais, reliquum, cetera.

Démos, dedimus. a *dar*. *demos*, demus; ab eodem.

Dentro, intus; intro.

Deo, dedit. a *dar*.

Depoes, *depois*, deinde, post. *depois que*, postquam.

Depressa, celeriter.

Dera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus a *dar*, dare.

Desde, inde a. cui nonnunquam articulus affigitur, & ultimam ejus literam absorbet: *desdo*, pro *desde o*.

Desorte, adeo, sic.

Despois, deinde, post. *despois que*, postquam.

Desque, statim ut, ubi primum.

Desse, *sses*, *sse*, &c. darem, res, ret, &c. a *dar*.

Dessoutro, alterius illius, ab altero illo.

Déste, *déstes*, dedisti, dedistis. a *dar*. Sed *deste*, istius, ab isto.

Detràs, retro.

Deu, dedit. a *dar*.

Devagar, per otium, lente, sensim.

Diante, coram, ante. *por diante*, in posterum.

Diga, *as*, *a*, &c. dicam, as, at, &c. a *dizer*. *digai*, dicite. ab eodem.

Digo, dico. a *dizer*.

Diloha, dicet id. ex *dir* seu *dizer*, *o*, & *ha*, immisso *l* euphonico.

Diogo, Jacobus.

Direi, *ràs*, *rà*, &c. dicam, es, et, &c. a *dizer*.

Diria, *as*, *a*, &c. dicerem, es, et. &c. ab eodem.

Dirmebeys, dicetis mihi. *dirvosbaõ*, dicent vobis. ex *dir* seu *dizer*, pronomine, & auxiliari. (§ 17.)

Disse, *disseste*, *disse*: *dissemos*, *dissestes*, *disseraõ*; dixi, dixisti, dixit: diximus, &c. a *dizer*.

Dissera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem.

Dis-

ſſes, *ſſe*, &c. dicerem, es, et, b eodem.
Sup. a *diſtinguir*, diſtinguere.
to, Sup. a *dizer*, dicere.
ſte, *xe*, &c. dixi, iſti, it, &c. dem.
cit. ab eodem.
rticulus. (§ I.) 2. ejus, ab eo.
dona. a *dom*.
unde; ubi.
articulus. (§ I.) 2. eorum, i.
). a *dar*.
·, *a*, &c. dolebam, bas, bat, *doer*.
tia perſona ſingularis in Præ- Indicativi, Compoſitorum entium in *duzir*. *reduz*, redu- *ntroduz*, introducit; a *redu-* *troduzir*.

E.

eis-aqui, ecce.
s, *ja*, &c. eligam, as, at, &c. *er*, eligere.
Sup. ab eodem.
e, is.
Rex. more hiſpanico, pro
.
pace mea, pace noſtra; im n.
, ſupra, in ſuperiore parte.
denique; proinde.
tunc
inter. *entre tanto*, interim.
Sup. ab *envolver*, involvere.
, *eſcrito*, *eſcrito*, Sup. ab *eſcre-* ſcribere.

Eſſa, iſta.
Eſſe, iſte.
Eſtà, ſtat, eſt. *eſtàs*, ſtas, es. Sed *eſta*, iſta, iſtam; *eſtas*, iſtæ, iſtas.
Eſte, iſte.
Eſteja, *jas*, *ja*, &c. ſtem, ſtes, ſtet, &c. ſim, ſis, ſit, &c. ab *eſtar*.
Eſtevaõ, Stephanus.
Eſteve, ſtetit, fuit. ab *eſtar*.
Eſtive, *eſtiveſte*, ſteti, ſtetiſti; fui, fuiſti. *eſtivemos*, *eſtiveſtes*, *eſtiveraõ*, ſtetimus, iſtis, erunt; fuimus, fuiſtis, fuerunt. ab *eſtar*.
Eſtivera, *eras*, *era*, &c. Aoriſtus ab eodem.
Eſtiveſſe, *eſſes*, *eſſe*, &c. ſtarem, eſſem, es, et, &c. ab eodem.
Eſto, iſte.
Eſtou, ſto, ſum. ab *eſtar*.
Eſtoutro, ille alter.
Eu, ego.
Exaqui, ecce.
Eylo aqui, ecce, en ille præſens.
Eys, ecce.

F.

Faça, *as*, *a*, &c. faciam, as, at, &c. a *fazer*.
Faço, facio. ab eodem.
Fallo, facit eum, facit id. ex *faz* & *o*, interpoſito *l*. euphonico. Sed *fallo* (a *fallar*) loquor.
Fallobaõ, facient, facere debebunt. ex *far* ſeu contracto *fazer*, *o*, & *baõ*, immiſſo *ll* euphonico.
Falo, facit eum, facit id. pro *faz-o*.
Farei, *ràs*, *rà*, &c. faciam, facies, faciet, &c. a *fazer*.

Faria,

Faria, *ias*, *ia*, &c. facerem, es, et, &c. ab eodem.
Farseba, fiet, faciendum est. ex *fazer* contracto in *far*, *se*, & *ba*.
Faz, facit. a *fazer*.
Feito, Sup. ab eodem.
Felippe, Philippus.
Fello, *felo*, fecit eum vel id. *felas*, *felos*. &c. fecit eas, eos, &c. ex *fez* & pronomine.
Fez, fecit. a *fazer*.
Fiz, *fizeste*. feci, fecisti: *fizemos*, *fizestes*, *fizéraõ*, fecimus, cistis, cerunt. ab eodem.
Fizera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem *fazer*, facere.
Fizesse, *sses*, *sse*, &c. facerem, es, et, &c. ab eodem.
Fóra, extra, foris; procul. *Fora*, Aoristus a *Ser*, esse. (§ 8.)
Fujo, *fuja*. &c. fugio, fugiam, &c. a *fugir*. (§ 21.)

G.

Graõ seu *gram*, pro *grande*, magnus.

H.

Havem, *bavenbaõ*. *Là te havem*, tu videris. *Là se bavenbaõ*, ipsi viderint.
Hay, est, adest. gallice, *il y a*, *il y en a*.
Hi, hic, hoc loco.
Hoje, hodie.
Hontem, heri.

I.

Ja, jam.
Jago, Jacobus.
Jaime, Jacobus.
Jamais, nunquam, non ultra.
Jaz, jacet. a *jazer*.
Ide, ite. *ides*, itis. ab *ir*.
Imigo, inimicus. poetice pro *inimigo*.
Inda, etiam, adeo, adhuc.
João, Joannes.
Isabel, Elisabetha.
Isso, *isto*, hic, hoc.
Junto, prope.

L.

Là, illic; illuc.
Lé, legit. *le*, lege. a *ler*.
Lea, *as*, *a*, &c. legam, as, at, &c. ab eodem.
Lede, legite. *ledes*, legitis. ab eodem.
Leo, lego. ab eodem. Est & Praeteritum ordinarium, legit.
Leya, *as*, *a*, &c. legam, as, at, &c. a *ler*.
Leyo, lego. ab eodem.
Lha, ipsi eam, ipsis eam. *lhas*, ipsi eas, ipsis eas.
Lhe, ei, eum, eam; iis, eos.
Lhes, iis, eos, eas.
Lho, ipsi eum, ipsis eum, ipsi vel ipsis id. *lhos*, ipsi eos, ipsis eos.
Logo, statim; ergo.
Luis, Ludovicus, Aloysius.

M.

Ma, mihi eam.
Mafamede, *Mafoma*, Mahometes, Turcarum conditor; rectius Muhammed.
Mais, magis, plus. *o mais*, reliquum, cetera. *por mais que*, quantumvis.
Mal, male.

Man-

Manhaã. a manhaã, crás.
Más, sed. *mas*, mihi eas. *màs*, malæ, malas.
Mayor, major.
Me, mihi, me.
Melhor, melior; melius.
Menor, minor.
Menos, minus. *ao menos*, saltem.
Mi, ego, mihi, me.
Milhor, melior.
Mim, ego, mihi, me.
Mo, mihi eum, mihi id.
Mór, major.
Morto, Sup. a *morrer*, mori.
Mos, mihi eos.
Mui. admodum.
Muito, multum. *que muito*, *que*.....? quid mirum, quod,....?

N.

Na, nobis eam.
Nada, nihil.
Nado, natus. poetice pro *nacido*.
Nam seu *naõ*, non.
Nem, neque.
No. 1. nobis eum, nobis id. 2. in, in bem.
Nomeyo, *nomeya*, &c. nomino, nominem, &c. a *nomear*.
Nós, nobis, nos. *nos*, in, in ben.
Nosco. *com nosco*, nobiscum.
Nunca, nunquam.

O.

O. 1. articulus. (§ 1.) 2. is, eum, id. ó, *o!*
Ob, o! heu!
Onde, ubi; quo. *para onde*, quo.
Ora, jam.
Os. 1. articulus. (§ 1.) 2. ii, eos.
Ou, vel.
Ouça, *ças*, *ça*, &c. audiam, as, at, &c. ab *ouvir*.
Ouço, audio. ab eodem.

P.

Para, pro, propter. Est & *para* a *parar*, sistere: sistit, siste.
Para que, ut.
Peça, *as*, *a*, &c. petam, as, at, &c. a *pedir*. Sic & *peço*, peto; *pecem*, petunt; ab eodem.
Pedro, Petrus.
Peor, pejor; pejus.
Perante, coram.
Perca, *as*, *a*, &c. perdam, peream, as, at, &c. a *perecer* & *perder*. (§ 24.)
Perto, versus, prope.
Peyor, pejor; pejus.
Pòde seu *póde*, potuit. *póde*, potest. a *poder*.
Poem, ponit, ponunt; pone seu ponito. a *pór*, ponere.
Poẽs, ponis. ab eodem.
Poes, quoniam; igitur.
Pois, quia; itaque.
Pola, ponit eam. *polo*, posuit eum; ponére eum. ex *poz* vel *pór* mutilis, & pronomine. Est & *polo*, aut *pollo*, loco *por o*, pro. *pollo proveito*, pro utilitate.
Pomos, ponimus. a *pór* seu *ponér*.
Ponde, ponite. *pondes*, ponitis. ab eodem.
Pondo, ponendo, ponens. ab eodem.
Ponha, *has*, *ha*, &c. ponam, as, at, &c. ab eodem.

Ponho, pono. ab eodem.
Por, per, pro, propter.
Porei, *ràs*, *rà*, &c. ponam, es, et, &c. a *poner* ſeu *pór*.
Porém, ſed, tamen.
Poria, *ias*, *ia*, &c. ponerem, es, et, &c. a *pór*.
Porque, quare; quia.
Possa, *ssas*, *ssa*, &c. poſſim, is, it, &c. a *poder*.
Posso, poſſum. ab eodem.
Posto, Sup. a *pór* ſeu *poner*, ponere.
Posto que, etſi.
Pouco, parum.
Poz, poſuit. *pozeste*, *zestes*, *zeraõ*, poſuiſti, poſuiſtis, poſuerunt. a *pór*.
Poz. a poz, poſt.
Pozera &c. Aoriſtus a *pór* ſeu *poner*.
Pozesse, *sses*, *sse*, &c. ponerem, es, et, &c. ab eodem.
Praz, placet. a *prazer*.
Preso, Sup. a *prender*, capere, prehendere.
Presso, Sup. a deſinentibus in *primir*. ut *expresso*, *impresso*.
Primeiro, primum.
Pude, *pudeste*, potui, potuiſti. *puderaõ*, potuerunt. a *poder*.
Pudera &c. Aoriſtus ab eodem.
Pudesse, *sses*, *sse*, &c. poſſem, es, et, &c. ab eodem.
Punha, *as*, *a*, &c. ponebam, as, at, &c. ponam, as, at, &c. a *pór* ſeu *poner*.
Puz, *puzeste*, *estes*, *eraõ*, poſui, uiſti, uiſtis, uerunt. ab eodem.
Puzera &c. Aoriſtus ab eodem.
Puzesse, *sses*, *sse*, &c. ponerem, es, et, &c. ab eodem.

Q.

Quaesquer, qualescunque. a *qualquer*, qualiscunque.
Quamanho, quantus.
Quando menos, minimum, ſaltem.
Quaõ, quam.
Que, qui; quod, ut; quia, quam.
Queira, *ras*, *ra*, &c. velim, is, it, &c. a *querer*.
Quem, qui, quis.
Quer, vult. a *querer*.
Quiçá, fortaſſe.
Quila, voluit. pro *quiz-a*, inſerto *l* euphonico, & omiſſo *z*. ſic *quillo* & *quilo*, voluit eum vel id.
Quisesse, *sses*, *sse*, &c. vellem, es, et, &c. a *querer*.
Quiz, *quizeste*, *quiz*, *quizestes*, *quizeraõ*, volui, iſti, it, &c. ab eodem.
Quizera, *ras*, *ra*, &c. Aoriſtus ab eodem.

R.

Receyo &c. vereor &c. a *recear*.
Remedeyo &c. remedium affero, &c. a *remedear*.
Resoluto, Sup. a *resolver*, ſtatuere.
Reverenceyo &c. revereor &c. a *reverencear*.
Ri, ridet. a *rir*.
Ria, *as*, *a*, &c. rideam, as, at, &c. ab eodem.
Ride, ridete. *rides*, ridetis. ab eodem.
Rim, rident. ab eodem.
Rio, rideo. ab eodem.
Roins, pravi, pravæ. a *ruim* ſeu *roim*.
Roto, ruptus. a *romper*.

Sai-

S.

Saiba, *bas*, *ba*, &c. sciam, as, at, &c. a *saber*.
Santiago, S. Jacobus.
Sayo, *saya* &c. exeo, exeam &c. a *sair* vel *sabir*.
Scripto, Sup. Compositorum ab *escrever*. *prescripto*, præscriptus. *transcripto*, transcriptus.
Se. 1. sibi, se. 2. impersonale, man. *se usa*, usurpatur. *se lhe disse*, dictum ei est. *notese*, observetur. *callese*, taceatur. 3. si. 4. *que se*, quodsi. 5. *se quer*, forte, circiter.
Sem, sine.
Senaõ, nisi; sed; sin minus. Servit item pro impersonali man, & *non*. *senaõ póde duvidar*, non potest dubitari.
Sey, scio. a *saber*.
Si. 1. sibi, se. 2. ita.
Siga, *as*, *a*, &c. sequar, aris, atur, &c. a *seguir*. (§ 23.)
Sim. 1. sibi, se. 2. ita.
Sima. *a sima*, *de sima*, supra, sursum.
Sò, solum; solus. *sòs*, soli.
Sobre, super. *sobristo*, super hoc.
Solto, Sup. a *solver*, solvere.
Somente, solum.
Sorte. *de sorte*, ita ut.
Soube, *beste*, *be*, &c. scivi, visti, vit, &c. a *saber*.
Soubera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem.
Soubesse, *sses*, *sse*, &c. scirem, es, et, &c. ab eodem.
Sprito, spiritus. poeticum, pro *espirito*.
Sus, eja.
Suspenso, Sup. a *suspender*, suspendere.

T.

Tam seu *taõ*, tam.
Tamanho, tantus.
Tambem, etiam.
Te, tibi, te.
Tello, *telo*, habere illum vel illud. ex *ter* mutilato, & *o*; interposito *l* aut *ll* euphonico. e. g. *tello alcançado*, id obtinuisse. *Telobieis*, haberetis, habituri eratis.
Tem, habet, habent. a *ter*.
Tende, habete. *tendes*, habetis. ab eodem.
Tenha, *nhas*, *nha*, &c. habeam, as, at, &c. ab eodem.
Tenho, habeo. ab eodem.
Tens, habes. ab eodem.
Terdes, habeatis, habueritis. ab eodem.
Teve, habuit. ab eodem.
Ti, tibi, te.
Tido, Sup. a *ter*. *ha tido*, habuit: *avia tido*, habuerat: *aver tido*, habuisse.
Tinha, *as*, *a*, &c. habebam, as, at, &c. a *ter*.
Tive, *tiveste*, habui, habuisti: *tivemos*, *estes*, *eraõ*, habuimus, istis, erunt. ab eodem.
Tivera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem.
Tivesse, *sses*, *sse*, &c. haberem, es, et, &c. ab eodem.
To, tibi hunc, tibi hoc. *tos*, tibi hos.
Todavia, nihilominus, tamen.

Todo, totus, omnis. Post se habet articulum definitum: *toda a Corte*, tota Regia: *todas as gentes*, omnes populi.
Traga, *as*, *a*, &c. feram, ducam, as, at, &c. a *trazer*.
Trago, fero, duco. ab eodem.
Traja, *jas*, *ja*, &c. ducam, feram, as, at, &c. ab eodem.
Trarei, *ràs*, *rà*, &c. feram, traham, es, et, &c. ab eodem.
Traria, *ias*, *ia*, &c. ferrem, ducerem, es, et, &c. ab eodem.
Traz. 1. retro. 2. ducit, fert. a *trazer*.
Trouxe, *xeste*, *xe*, &c. tuli, duxi, isti, it, &c. a *trazer*.
Trouxera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem.
Trouxesse, *sses*, *sse*, &c. ferrem, ducerem, &c. ab eodem.
Tu, tu.

V.

Và, eam, eat. ab *andar*.
Vades, eatis. ab eodem.
Vai, it; i. ab eodem.
Val, valet. a *valer*.
Valha, *lhas*, *lha*, &c. valeam, juvem, &c. ab eodem.
Vam. 1. eunt; eant. ab *andar*. 2. vanus.
Vamos, eamus. ab *andar*.
Vans, vani, vanæ. a *vaõ*.
Vaõ. 1. eunt; eant. ab *andar*. 2. vanus.
Vas, is; *vàs*, eas. ab *andar*.
Ve, videt. *ve*, vide. a *ver*.
Vede, videte. *vedes*, videtis. ab eodem.
Veja, *as*, *a*, &c. videam, as, at, &c. ab eodem.
Vejo, video. ab eodem.
Vem. 1. venit, veniunt; venito. a *vir*. 2. eant, ab *andar*. 3. vident. a *ver*.
Venha, *as*, *a*, &c. veniam, as, at, &c. a *vir*.
Venho, venio. ab eodem.
Vens, venis. ab eodem.
Veyo, venit. præteritum ab eodem.
Vi, vidi. a *ver*. at *vir* non facit *vi*, sed *vim*.
Viemos, venimus. præteritum a *vir*.
Viera, *as*, *a*, &c. Aoristus ab eodem. item a *ver*.
Vieraõ, venerunt. a *vir*.
Viesse, *sses*, *sse*, &c. venirem, es, et, &c. ab eodem. & a *ver*.
Vieste, *viestes*, venisti, venistis. a *vir*.
Vim, ego veni. ab eodem.
Vimos. 1. vidimus. a *ver*. 2. venimus. præsens a *vir*.
Vinde, venite: *vindes*, venitis. a *vir*.
Vindo, Particip. Præsentis simul & Præteriti a *vir*. unde in genere fem. *vinda*, quæ venit.
Vinha, *as*, *a*, &c. veniebam, bas, bat, &c. ab eodem.
Vio, vidit. a *ver*.
Vira, *as*, *a*, &c. Aoristus a *ver*, videre. *viraõ*. 1. ab eodem Aoristo. 2. viderunt.
Visse, *sses*, *sse*, &c. viderem, es, et, &c. a *ver*.

Viste,

Viste, *vistes*, vidisti, vidistis. ab eodem.

Vos, vobis eos. Sed *vós*, vobis, vos.

Vosco, *com vosco*, vobiscum.

Vou, eo. ab *andar*, ire.

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis compositis præfiguntur.

A - guardar, expectare.
Ab - solver, absolvere.
Abs - ter, abstinere.
Ac - clamar, acclamare.
Ad - orar, adorare.
Af - firmar, affirmare.
Ag - gravar, aggravare.
Am - parar, protegere.
Ante - por, anteponere.
Ap - provar, approbare.
Apre - sentar, repræsentare.
Ar - riscar, periculo exponere.
Arre - negar, abnegare.
As - sentarse, sedere, assidere.
Au - sentarse, discedere.
Bem - dizer, benedicere.
Ben - dizer, bene precari.
Co - meter, patrare.
Com - bater, pugnare, oppugnare.
Con - sentir, consentire.
Contra - pezar, in altera lance appendere.
Cor - romper, corrumpere.
D - escrever, describere.
De - mostrar, demonstrare.
Der - rogar, derogare.
Des - cobrir, detegere.
Desa - parecer, evanescere.
Desag - gravar, onere liberare.
Desap - parecer, evanescere.
Descom - por, disjicere, perturbare.
Descon - fiar, diffidere, desperare.
Desem - parar, relinquere.
Desen - cerrar, recludere.
Desim - pedir, expedire.
Dif - ferir, discrepare.
Dis - simular, dissimulare.
Em - pregar, impendere, insumere.
En - caminhar, introducere, viam aperire.
Enter - por, interponere.
Entre - ter, colloqui.
Entres - tecer, interpolare, intertexere.
Es - colher, eligere.
Ex - ceder, excedere.
Im - portar, interesse.
In - tentar, designare, intendere.
Inter - vir, intervenire.
Mal - tratar, male tractare.
Man - ter, sustentare.
O - por, opponere.
Oc - correr, occurrere.
Op - por, opponere.
Per - seguir, insectari.
Pr - escrever, præscribere.
Pre - destinar, prædestinare.
Presu - por, pro certo præmittere.
Pro - pagar, propagare.

Pros - seguir, prosequi.
R - estar, superesse.
Re - conhecer, recognoscere.
Recon - vir, objectare, urgere.
Red - arguir, redarguere.
Repre - sentar, repræsentare.
Res - guardar, tueri.
Resus - citar, resurgere, excitare.
Retro - ceder, retro cedere.
Satis - fazer, satisfacere.
Se - parar, separare.
So - meter, subjicere.
Sob - ornar, subornare.
Sobre - vestir, supervestire.
Soc - correr, succurrere.
Sor - rir, subridere.
Sos - ter, sustinere.
Sotto - por, infra ponere.
Su - ceder, accidere, succedere.
Sub - ornar, subornare.
Suc - ceder, succedere, evenire.
Sup - por, ponere, ut certum sumere.
Super - abundar, plusquam abundare.
Sur - prender, improviso supervenire.
Sus - pender, suspendere.
Trans - formar, transformare.
Tras - passar, trajicere.
Tres - variar, delirare.

EXERCITATIO;

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmisi, obviam quamque libri lusitanici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex Antonio Vieira, Operum P. II, Orat. de D. Antonio Patavino, ubi pisces maris vicini sic alloquitur.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13
A primeira cousa, que me desedifica, peyxes, de vós, he que vós comeis huns
14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
aos outros. Grande escandalo he este: mas a circunstancia o faz ainda mayor.
27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41
Naõ só vós comeis huns aos outros, senaõ que os grandes comem os pequenos. Se
42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54
fora pe'o contrario, era menos mal. Se os pequenos comèraõ os grandes, bastàra
55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66
hum grande para muytos pequenos: mas como os grandes comem os pequenos,
67 68 69 70 71 72 73 74 75 76
nam bastaõ cem pequenos, nem mil, para hum só grande.

Brevi-

Brevitatis ergo *D.* significabit *Dictionarium*, *Sp.* meum *Spicilegium*, § 1, § 2, § 3, &c. numerum Institutionum, quas proposui.

1) *A* articulus femininus (§ 1) in Nominativo singulari. *Primeiro* D. primus. *o* in *a* (§ 4) ob genus femininum sequentis Substantivi. 2) D. res. *Prima res.*

3) Sp. qui, quæ. 4) Sp. mihi, me. 5) D. *desedificar*, displicere, offendere. *a* (§ 9) Præsens Indicativi. *quæ mihi displicet.* 6) D. *peyxe*, piscis. additum *s* (§ 3) nota numeri pluralis. *pisces.* 7) articulus indefinitus. (§ 2.) 8) Sp. vobis, vos.

9) auxiliare (§ 8) *est.* 10) Sp. quod. 11) Sp. vos. 12) D. *comer*, comedo, devoro: quod sæpius deinceps redibit *is* (§ 9) terminatio personæ secundæ plur. in Præsenti Indicativi. *comeditis*, *devoratis.* 13) D. *hum*, unus: cujus *m* (§ 3) in plurali mutatur in *ns.* 14) articulus (§ 1) dativi pluralis. Sed *aos* persæpe Accusativum amat (§ 19) idque hic contigit. 15) D. *outro*, alius. *s* (§ 3) num. plur. *alios.* Collige sententiam: *Res prima, quæ me in vobis offendit, o pisces, ea est, quod vestrum alii alios devorant*, seu *quod vos ipsi alios alii devoratis.*

16 & 17) DD. Magna offensa. 18) auxiliare (§ 8) *est.* 19) Sp. iste. 20) Sp. *más*, sed. Observa, in accentibus Lusitanos minime anxios esse, quippe quos libere omittunt vel mutant. 21) articulus (§ 1) Nominativi feminini. 22) D. circumstantia, adjunctum. 23 sq.) Sp. id facit. 25) Sp. etiam. 26) Sp. major. *Magna est hæc offensa, sed ab adjuncto fit etiam major.*

27 - 29) Sp. non tantum vos. 30 - 33) comeditis alii alios. ut n. 12 - 15. 34 sq.) Sp. sed ut. 36) articulus (§ 1) pluralis. 37) D. magni. 38) *em* (§ 9) ultima persona Præsentis. comedunt. 39) articulus. 40) D. parvos.

41) Sp. si. 42) Aoristus (§ 8) *foret.* 43) ex nostro *per* & articulo (§ 20) per. 44) D. contrarium. 45) auxiliare (§ 8) *erat.* 46) Sp. minus. 47) D. malum. *Non tantum vos devoratis alii alios, sed ita ut magni devorent parvos. Si e contrario accideret, minus malum esset.*

48 - 50) DD. si parvi. 51) Aoristus (§ 9) *comederent.* 52) articuli (§ 1) accusativus. 53) D. magnos. 54) D. *bastar*, sufficere. Aoristus (§ 9) *sufficeret.* 55 - 59) DD. unus magnus pro multis parvis. 60 & 61) Sp. sed

ſed ſicut. 62) articulus. 63-66) DD. magni comedunt parvos. 67) Sp. non. 68) *aõ* (§ 9) Præſ. Indicativi. *ſufficiunt.* 69-72) DD. centum parvi, neque mille. 73) Sp. pro. 74) D. unus. 75) Sp. tantum. 76) D. magnus. *Si parvi magnis veſcerentur, multis parvis magnus unus ſufficeret: at cum magni parvos devorant, centum, imo mille parvi ne uni quidem magno ſufficiunt.*

77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90
Para que vejais, quam feo & abominavel he, quero que o vejais nos homens.
91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105
Olhay, peyxes, lá do mar para a terra. Naõ, naõ: naõ he iſſo o que vos
106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118
digo. Vós virais os olhos para os matos & para o ſertaõ? Para cà, para cà:
119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130
para a Cidade he que haveis de olhar. Cuidais, que ſó os Tapuyas ſe comem
131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142
huns aos outros? muyto mayor açouge he o de cà, muyto mais ſe comem os
143 144 145 146 147 148 149 150 151 152
brancos. Vedes vós todo aquelle bolir, vedes todo aquelle andar, vedes aquelle
153 154 155 156 157 158 159 160
concorrer ás praças, & cruzar as ruas? vedes aquelle ſubir & deſcer as calçadas?
161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171
vedes aquelle entrar & ſair ſem quietaçaõ, nem ſocego? Pois tudo aquillo he andarem
172 173 174 175 176 177 178 179 180
buſcando os homens, como haõ de comer, & como ſe haõ de comer.

77 ſq.) Sp. ut. 79) Sp. *Veja, as, a,* &c. videam, as, at, &c. *ais* (§ 9) ſecunda perſona pluralis. videatis. 80-83) DD. quam fœdum & abominandum. 84) eſt. (§ 8.)

85) D. *querer*, velle. *o* (§ 9) Præſ. Indic. *volo.* 86 & 87) Sp. ut id. 88) videatis ut n. 79. 89) Sp. in. 90) hominibus, pluralis (§ 3) ab *homem.* *Ut videatis*, o piſces, *quam id fœdum & abominandum ſit, volo, ut id in hominibus videatis.*

91) D. *olhar*, aſpicere. *ai* (§ 9) pluralis Imperativi. itaque *olhay*, aſpicite: nam *i* & *y* (§ 21) promiſcua ſunt. 92) D. piſces. 93) Sp. illic. 94) articulus. quem deinceps omitto. 95-97) DD. mare ad terram.

98-100) Sp. non. 101) eſt. (§ 8.) 102-106) Sp. hoc id quod vobis dico. 107) Sp. vos. 108) D. vertere. *ais* (§ 9) Præſ. Ind. vertitis. 109-114) DD. oculos ad ſylvas & ſolitudinem. 115-120) DD. Huc, huc, ad

ad urbem. 121) est. (§ 8.) 122) Sp. qui. quo. 123 & 124) haveis pro debetis. (§ 16) debetis aspicere.

125) D. *cuidar*, cogitare, putare. *ais* (§ 9) cogitatis, putatis. 126 sq.) Sp. quod solum. 128) Tapujæ, barbari, qui carnibus humanis vescebantur, & in Maranionis provincia, ubi concionabatur Vieira, dispersi habitabant. 129) Sp. se. 130 - 132) devorant alii alios. ut n. 38 & 13-15. 133 sq.) Sp. multo major. 135) D. laniena. 136) est. (§ 8.) 137) Sp. is. 138) hic, hujus loci. laniena ea, quæ hoc loco fit. 139-141) Sp. multo magis se. 142) comedunt. 143) D. albi. *Respicite, pisces, illinc a mari ad terram. Non, non ita: non est hoc, quod vobis dico. Quid oculos vertitis ad sylvas & solitudinem? Huc, huc, ad urbem vobis respiciendum est. Putatisne, solos Tapuyas esse, quorum alii alios devorent? multo major laniena est hujus loci, multo magis se albi mutuo devorant.*

144) Sp. videtis. 145) Sp. vos. 146 sq.) Sp. omnis ille, totus ille. Hæc duo vocabula, & Verbum *vedes*, aliquoties repetentur. 148) D. æstuare. 149 - 151) ut paulo ante. 152) D. ire. 153 - 157) DD. concurrere in forum, & decussare plateas. 158 - 160) DD. ascendere & descendere per semitas. 161 - 166) DD. intrare & exire sine quiete ac remissione. Omnes hi Infinitivi per modum Substantivorum ponuntur, ut in germanico: ihr Gehn und Laufen, ihr Auf- und Absteigen.

167 - 169) DD. Atqui totum hoc. 170) est. (§ 8.) 171) D. *andar*, ire. *aren* (§ 9) Infinitivi Præsens. 172 sq.) D. quærere; homines (§ 3) ab *homem*. 174) Sp. quomodo. 175) habent. (§ 7.) 176) D. comedere. 177 - 180) & quomodo se habeant comedere. *Videtisne omnem hunc æstum? videtisne omnes hos passus? videtisne hos ad forum concursus, hos per trivia & bivia transitus? videtisne, ut per semitas ascendunt descenduntque? videtis, ut sine quiete, sine remissione, introeunt exeuntque? Atqui hæc omnia fiunt, ut quæsitum eant homines, unde comedant, & se mutuo devorent.*

181 182 183 184 185 186 187 188 189 190
Morreo algum delles, vereis logo tantos sobre o miseravel a despedaçalo, & comelo.
191 192 193 194 195
Comemno os herdeiros, comemno os testamenteiros, comemno os legatarios, comemno
196 197 198 199 200 201
os acredores: comemno os officiaes dos orfaôs, & os dos defuntos, & auzentes: comeo
202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212
o Medico, que o curou, ou ajudou a morrer: comeo o sangrador, que lhe tirou o

 san-

213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223
sangue: comeo a mesma mulher, que de má vontade lhe dá para mortalha o lançol
224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237
mais velho da casa: comeo o que lhe abre a cóva, o que lhe tange os sinos, & os
238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249
que cantando o levaõ a enterrar: emfim, ainda ao pobre defunto o naõ coméo a
250 251 252 253 254 255 256
terra, & já o tem comido toda a terra.

181) D. *morrer*, mori. *eo* (§ 9) Præteritum Indic. mortuus est. 182) D. aliquis. 183) Sp. *elle*, ille. plur. *elles*, & conflato *de* (§ 20) *delles*, illorum. 184) D. *ver*, videre. *ereis* (§ 9) Futurum. videbitis. 185-190) DD. illico multos in miserum (irruere) ad dilacerandum eum, & absumendum. affixum *o*, eum, absorbet *r* utriusque Verbi (§ 17) pro quo *l* euphonicum inseritur. *Si mortuus est illorum aliquis, videbitis illico multos, qui miserum dilacerent, & absumant.*

191 & 201) *em* (§ 9) tertia persona plur. & *e* tertia sing. in Præsenti Indic. *o* affixum (§ 17) eum: *no*, ut (ibidem) *sabemno*, immisso *n* euphonico. itaque *comemno*, devorant eum; *comeo*, devorat eum. ambo sæpius repetuntur. 192-200) DD. hæredes, devorant eum testamentarii, legatarii, creditores, præpositi pupillis, defunctis, & absentibus. 202) D. medicus. 203 sq.) Sp. qui eum. 205-208) DD. curavit, aut juvit ad moriendum. *ou* (§ 9) Præteritum. 209) D. chirurgus. 210 sq.) Sp. qui ei. 212) D. *tirar*, extrahere, emittere. *ou* (§ 9) extraxit, emisit. 213) D. sanguinem. 214 sq.) DD. ipsa uxor. 216) Sp. quæ. 217) a *mao* (§ 4) mala. 218) D. voluntas. mala voluntate: latino more dic, ægre, invita. 219 sq.) Sp. ipsi dat. 221-223) DD. pro amictu funebri linteum. 224-226) D. *velho*, vetustus. *mais*, cum præposito articulo *o* (§ 5) Superlativum indicat. *casa*, D. domus. linteum tota domo vetustissimum. 227-229 & 232-234) Sp. is qui ipsi. 230) D. *abrir*, aperire. *e* (§ 9) aperit. 231) D. foveam. 235 sq.) DD. pulsat æs campanum. 237 sq.) illi, qui. 239) D. *cantar*, canere. *ando* (§ 9) canentes. 240) Sp. eum. 241 sq.) DD. ad sepeliendum efferunt. *aõ* (§ 9) Præsens. *Devorant eum hæredes, devorant testamentarii, devorant legatarii, devorant creditores, devorant eum, qui pupillis, qui defunctis, qui absentibus præfecti sunt: devorat medicus, qui curavit, seu ad moriendum auxiliatus est: devorat chirurgus, qui sanguine privavit: devorat ipsa uxor, quæ pro amictu funebri linteum domi deterrimum, & id ipsum invita dat: devorat,* qui

qui sepulcrum aperit, qui æs campanum pulsat, quique eum cantantes ad humandum efferunt.

243) Sp. denique. 244) Sp. etiam nunc. 245) D. pauper. 246) D. defunctus. *ao* (§ 19) hic Accusativo servit. miserum defunctum. 247) Sp. eum. Pronomen emphaticum (§ 18) seu ad majorem sententiæ vim repetitum. 248) Sp. non. 249) *eo* (§ 9) devoravit. 250) D. terra. 251) Sp. jam. 252) Sp. eum. 253) Sp. habet; a *ter*. Est auxiliare sequentis Verbi *comido*: nam Lusitani (§ 6) utuntur sæpissime Verbo *ter* pro *haver*. 254) *ido* (§ 9) Supinum. *devoravit*, hat verzehret. 255 sq.) DD. omnis terra. *Verbo, nondum miserum hunc defunctum terra devoravit, cum eum jam universa terra devoravit.*

257 258 259 260 261 262 263 264 265 266
Vede hum homem desses, que andaõ perseguidos de pleitos, ou acuzados de crimes: &
267 268 269 270 271 272 273 274
olhay, quantos o estaõ comendo. Comeo o Meirinho, comeo o Carcereiro, comeo
275 276 277 278
o Escrivaõ, comeo o Solicitador, comeo o Avogado, comeo o Enqueredor, comeo
279 280 281 282 283 284 285 286 287
a Testemunha, comeo o Julgador, & ainda naõ està sentenciado, & jà està comido.
288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299
Saõ peores os homens, que os corvos. O triste, que foy à forca, naõ o comem os
300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312
corvos senaõ depois de executado & morto: & o que anda em juizo, ainda naõ està
313 314 315 316 317 318
executado, nem sentenciado, & jà està comido.

257) Sp. videte. 258) D. hominem. 259) Sp. *esse*, iste. plural. *esses*, cum quo (§ 20) *de* conflatur. istorum, ex istis. 260) Sp. qui. 261) D. *andar*, ire. *aõ* (§ 9) eunt. 262 - 266) DD. jactati litibus, aut criminum accusati. 267) videte. ut n. 91. 268) D. quam multi. 269) Sp. eum. 270) D. *estar*, esse. *aõ* (§ 9) sunt. 271) *endo* (§ 9) Participium Præs. *devorantes*. *Videte hominem ex iis, qui circumeunt jactati litibus, vel criminum accusantur: & respicite, quot sint, qui eum devorant.*

272) Devorat eum. ut n. 201. 273 - 280) DD. apparitor, carcerarius, scriba, actor, advocatus, quæsitor, testis, judex. 281 sq.) D. nondum. 283 sq.) D. *sentenciar*, condemnare. *ado* (§ 9) Supinum: cum quo Verbum *Estar* (§ 10) facit Passivum. *est condemnatus*. 285) Sp. jam. 286 sq.) est devoratus. *Devorat eum apparitor, devorat carcerarius, devorat*

rat scriba, devorat actor, devorat advocatus, devorat quaestor, devorat testis, devorat judex: & cum nondum sit condemnatus, devoratus jam est.

288) Sunt. (§ 8.) 289) Sp. pejores. 290) homines (§ 3) ab *homem.* 291) Sp. quam. 292) D. corvi. 293) D. miser. 294) Sp. qui. 295) fuit. (§ 8.) 296) D. furca. furcae; supple, addictus. 297 sq.) Sp. non eum. 299-304) DD. comedunt (*em* § 9) corvi, nisi post inflictum supplicium & mortem. 305 sq.) Sp. is qui. 307) D. *andar*, ire. *a* (§ 9) it. 308) Sp. in. 309) D. judicium. cujus caussa versatur in judicio. 310-318) DD. nondum supplicio est affectus, neque damnatus, & jam est devoratus. *Pejores sunt homines corvis. Miser, qui furcae addictus est, non devoratur a corvis, nisi post supplicium & mortem: at qui in judicio versatur, nondum supplicio affectus, nondum damnatus, jam devoratus est.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Ex Ludovico Camões, Lusiadum L. V.

Adamastor Gigas, promontorii Africani praeses ac deus, Lusitanis ita minatur:

1 2 3 4 5 6 7 8
E disse: O gente ousada mais, que quantas
9 10 11 12 13
No mundo cometérão grandes cousas,
14 15 16 17 18 19 20
Tu que por guerras cruas, tais & tantas,
21 22 23 24 25
E por trabalhos vãos nunca repousas:
26 27 28 29
Pois os vedados terminos quebrantas,
30 31 32 33 34
E navegar meus longos mares ousas,
35 36 37 38 39 40 41 42 43
Que eu tanto tempo ha ja que guardo & tenho,
44 45 46 47 48 49
Nunca arados destranho ou proprio lenho.

5 & 2

& 2) Sp. Et dixit. 3 - 8) DD. o gens audax magis quam quct. 9) in. (§ 20.) 10) D. mundo. 11) D. cometer, patrare. éraõ (§ 9) Præteritum. patrarunt. 12 sq.) DD. magnas res. 14 - 16) Sp. Tu quæ propter. 17 - 20) DD. bella cruda (a *cru*) talia & tot. *tais* pro *taes* (§ 14) a *tal*. 21 - 25) DD. & propter labores vanos nunquam quiescis. *Et dixit* Adamastor: *O gens audacior omnibus, quæcunque in orbe terrarum res magnas patrarunt; tu quæ propter bella cruda, talia tamque multa, & propter vanos labores nunquam quiescis.*

6 - 29) DD. quandoquidem vetitos limites perfringis. *as.* (§ 9) secunda persona sing. in Præsenti Indic. 30 - 34) DD. & navigare mea (a *meu*) vasta maria audes. 35 sq.) Sp. quæ ego. 37 sq.) DD tantum tempus. 39) habet. (§ 7.) pro *est*. tantum tempus est, tantum temporis elapsum est, ex quo .t. . . . 40 - 43) DD. ex quo jam custodio (hæc maria) & habeo seu teneo. Sp. *tenho*, a *ter*. D. *ter*, habere, tenere, obtinere. 44 - 49) DD. nunquam sulcata externo (*de* cum *estranho* coalescit, § 20) domesticove navigio. *Quandoquidem vetitos limites perfringis, & vasta mea navigare maria audes, quæ ego jam tanto tempore custodio & obtineo, nunquam ullo externo domesticove navigio sulcata.*

50 51 52 53 54
Pois vens ver os segredos escondidos
55 56 57
Da natureza & do humido elemento,
58 59 60 61
A nenhum grande humano concedidos
62 63 64 65
De nobre ou de immortal merecimento:
66 67 68 69 70
Ouve os danos de my, que apercebidos
71 72 73 74
Estaõ a teu sobejo atrevimento,
75 76 77 78 79 80
Por todo o largo mar, & pela terra,
81 82 83 84 85 86 87
Que inda has de sojugar com dura guerra.

0 & 51) Sp. quia venis. 52 - 57) DD. videre arcana abdita naturæ & humidi elementi. 58 - 61) DD. nulli magno homini concessa. *ido* (§ 9) Sup. a *conceder*. 62 - 65) DD. nobilis aut immortalis meriti. *Quandoquidem*

dem venis explorare abdita naturæ & humidi elementi arcana, nulli mortalium concessa, quamlibet magno, & nobilis aut immortalis meriti.

66) D. *ouvir*, audire. *e* (§ 9) Imperativus. audi. 67) D. damna. 68) ex me. Sp. *mi*, quod (§ 21) idem valet ac *my*. 69) Sp. quæ. 70) D. præparata. 71) D. *estar*, stare, esse. *aõ* (§ 9) sunt. 72-74) DD. tuæ immodicæ temeritati. 75 - 80) DD. per totum latum mare, & per (§ 20) terram. 81) Sp. quam. 82 - 87) DD. deinceps subjicere debebis (nam *has de* eam vim habet, (§ 16) per arduum bellum. *Audi ex me damna, quæ immodicæ tuæ temeritati præparata sunt per totam maris latitudinem, perque terras, quæ deinceps arduo bello a te subigenda erunt.*

88 89 90 91 92 93
Sabe, que quantas naos esta viagem,
94 95 96 97 98
Que tu fazes, fizerem de atrevidas,
99 100 101 102
Inimiga teràm esta paragem
103 104 105 106
Com ventos & tormentas desmedidas:
107 108 109 110
E da primeira armada, que passagem
111 112 113 114 115
Fizer por estas ondas insuffridas,
116 117 118 119 120
Eu farei dimproviso tal castigo,
121 122 123 124 125 126
Que seja mòr o dano, que o perigo.

88) D. *saber*, scire. *e* (§ 9) scito. 89) DD. quod quæcunque naves istud iter. 94 sq.) Sp. quod tu. 96) D. *fazer*, facere. *es* (§ 9) facis. 97) Sp. *fizera*, Aoristus: cujus persona ultima in *erem* (§ 9) desinit. fecerint, facturæ sunt. 98) D. temerario ausu. 99) D. inimicus, inimica. 100) D. *ter*, habere. *erdõ* & *eràm* (§ 7) idem sunt. atqui *erdõ* (§ 9) est ultima persona Futuri. habebunt. 101 - 106) DD. istum tractum per ventos & tempestates enormes. *Scito, quotquot naves hoc iter, quod tu facis, temerario ausu facturæ sunt, inimicum habituras tractum hunc, adversis ventis ac tempestatibus vesanis.*

107 - 111) DD. A prima classe, quæ iter fecerit. Sp. *fizera*, Aoristus a *fazer*: cujus ultima litera omissa (§ 13) *fizer* dicitur. 112 - 115) DD. per

per istas undas intolerabiles. 116 sq.) Sp. ego faciam. 118) D. ex improviso. conflatum (§ 20) ex *de* & *improviso*. 119 sq.) D. talem pœnam. 121) Sp. ut. 122) sit. (§ 8.) 123) Sp. major, majus. 124 - 126) DD. damnum, quam periculum. *A prima classe, quæ per undas has intolerabiles iter factura est, ex improviso tales pœnas expetam, ut majus futurum sit damnum, quam periculum.*

127 128 129 130 131 132 133
Aqui espero tomar, se naõ me engano,
134 135 136 137 138 139
De quem me descobrio suma vingança.
140 141 142 143 144 145
E naõ se acabarà sò nisto o dano
146 147 148
De vossa pertinace confiança:
149 150 151 152 153 154 155
Antes em vossas naos vereis cada anno
156 257 158 159 160 161 162 163
(Se he verdade o que meu juyzo alcança)
164 165 166 167
Naufragios, perdiçoẽs de toda sorte,
168 169 170 171 172 173
Que o menor mal de todos seja a morte.

127) Sp. Hic. 128) D. *esperar*, expectare, sperare. *o* (§ 9) expecto, spero. 129) D. sumere. 130 - 132) Sp. si non me. 133) D. *enganar*, fallere. *o* (§ 9) fallo. 134) articulus (§ 2) indefinitus: qui simul tacite in se continet pronomen: de eo, de illo. 135 sq.) Sp. qui me. 137) D. *descobrir*, detegere. *io* (§ 9) detexit, aperuit. 138 sq.) D. summam vindictam.

140) Sp. non. 141) Sp. impersonale, man. 142) D. *acabar*, terminare. *arà* (§ 9) Futurum. terminabitur. 143) Sp. solum, solus. 144) in isto. (§ 20.) 145 - 148) DD. damnum vestræ pertinacis fiduciæ. *Hoc loco sumpturum spero me, nisi me ipse fallo, vindictam extremam de eo, qui me deprebendit. Neque in hoc solo damnum pertinacis vestræ fiduciæ terminabitur.*

149 & 150) Sp. Imo in. 151 sq.) DD. vestris navibus. 153) D. *ver*, videre. *ereis* (§ 9) videbitis. 154 sq.) DD. quovis anno. 156) Sp. si. 157) est. (§ 8.) 158) D. veritas. 159 & 160) Sp. id quod. 161-163) DD. mea opinio tenet. 164 - 167) DD. naufragia, detrimenta omnis generis.

168) Sp. ut. 169) Sp. minor. articulus præpositus (§. 5) e Comparativo facit Superlativum. minimus, minimum. 170 sq.) DD. malum omnium. 172) sit. (§ 8.) 173) D. mors. *Imo in vestris navibus quotannis videbitis (si verum est, quod mea opinio tenet) naufragia & omnis generis detrimenta, ita ut malorum omnium minimum futura sit mors.*

APPENDIX
De Pronunciatione
Linguæ Lusitanicæ.

1. Syllaba *ão* seu *aõ* pronunciatur ut *au*, vel potius ut *aun* litera ultima liquescente. Felium voci proxime respondet. In quibusdam Sueviæ partibus hoc sono plebs utitur, cum dicit Maun & gaun, pro Mond & gehn. Indicabo per *au cursivum. naõ*, non; *nau.*

2. Diphthongus *au* more latino, per unam syllabam, sono indiviso. *frauta*, fistula; ut latinum *cauta.*

3. *B* non cum Hispanis ut v, sed servato proprio b latini sono. *buscar*, quærere; non *vuscar*, ut in hispanico, sed simpliciter buscar, ut apud Latinos musca.

4. Litera *ç* ut s nonnihil durum. *forçar*, cogere; forsar.

5. *Ce*, *ci*, ut se, si. *carecer*, carere; careser: *citar*, citare; sitar.

6. *Che*, *chi*, ut ke, ki. *encher*, implere; enker.

7. *Ei* præcedente consonante, ut latinum ei in una syllaba; sed præcedente vocali, per duas syllabas. *Pereira*, ut apud Latinos, tribus syllabis: at *Vieira* seu *Vieyra* tanquam Vieira quatuor syllabis.

8. *Eu* non est diphthongus, sed in duas syllabas dividitur. *Abreu*, abré-u: *eu*, ego; é-u.

9. *Ge*, *gi*, ut sche, schi. *eleger*, eligere; eleschel: *vigiar*, vigilare; vischiar.

10. *H* leniter aspiratur.

11. Consonans *j* ante *e* & *i*, ut sch. *hoje*, hodie; hosche.

12. *Lh* ut hispanicum *ll*, italicum *gl*, & Gallorum *l* humidum (mouillé) videlicet ut g blæsum ante *l*, & post illud *j* consonans audiatur. Indicabo per *gl cursivum. colher*, colligere; cogler.

13. Nh

13. *Nh* ut hispanicum *n con tilde*, seu *gn* gallicum aut italicum; nimirum ut g blæsum ante *n*, & post illud *j* consonans audiatur. Indicabo per *gn* cursivum. *caminhar*, ire; camig*n*ar.

14. *Oẽs* seu *ões* ut ois. *nações*, nationes; nasóis, per duas tantum syllabas.

15. *Ou* in una syllaba, sono individuo. *dourar*, inaurare; dou-rar.

16. Consonans *v* lenius quam f, ut in gallico, italico, hispanico.

17. *X* ut *sch*. *deixar*, relinquere; deischar.

18. *Z* ut s lene. *fez*, fecit; fes.

EXEMPLUM,

ex Elegía III L. Camoëns.

O Sulmonense Ovidio desterrado
O Sulmonense Ovidio desterrado
Na aspereza do Ponto imaginando
Na asperesa do Ponto imaschinando
Verse de seus parentes apartado;
Verse de seus (per unam syllabam) parentes apartado;
Sua cara molher desemparando,
Sua (dissyllabum) cara mogler desemparando,
Seus doces filhos, seu contentamento;
Seus (monosyll.) doses figlos, seu (monosyll.) contentamento;
De sua patria os olhos apartando;
De su-a patria os oglos apartando;
Naõ podendo encubrir o sentimento,
Nau podendo encubrir o sentimento,
Aos montes & às aguas se queixava
Aos (monosyll.) montes & as aguas se queischava
De seu escuro & triste nascimento.
De seu (monosyll.) escuro & triste nassimento.
O curso das estrellas contemplava,
O curso das estrellas contemplava,
E como por sua ordem discurria
E como por su-a ordem discurria
O ceò, o ar, & a terra adonde estava.
O seo, o ar, & a terra adonde estava.

Os peixes pelo mar nadando via,
Os peisches pelo mar nadando via,
As feras pelo monte procedendo,
As feras pelo monte prosedendo,
Como seu natural lhes permitia.
Como seu (monosyll.) natural gles permitia.
De suas fontes via estar nacendo
De su-as fontes via estar nasendo
Os saudosos rios de cristal,
Os sa-udosos rios de cristal,
A sua natureza obedecendo.
A su-a naturesa obedesendo.
Assi só de seu proprio natural
Assi so de seu (monosyll.) proprjo (dissyl.) natural
Apartado se via em terra estranha,
Apartado se via em terra estragna,
A cuja triste dor naõ acha igual:
A cuja triste dor nau acha igual:
Só sua doce Musa o acompanha.
So su-a dose Musa o acompagna.

Hoc est:

Sulmonensis Ovidius, cum exulem in Ponto immitti se consideraret, videretque se a cognatis disjunctum; caram uxorem, ac dulces natos, gaudium suum, derelinquens, & a patria oculos avertens, animi sensa occultare non poterat, sed montibus & aquis obscurum ac triste suum fatum querebatur. Stellarum cursum, cælum, aerem, terram ipsam, in qua erat, ordinem suum servantes contemplabatur. Videbat pisces per mare natantes, feras per montem discurrentes, quo modo sua cuique natura permittebat. Videbat e suis fontibus nasci salubres fluvios, crystallo pares, & indoli suæ obsecundantes. Sic solum se videbat in terra aliena a naturali bono avulsum, nec mœsto suo dolori æqualem alium inveniebat: sola eum dulcis Musa sua comitatur.

HORA

HORA SYRIACA,

SEU

INSTITUTIONES SYRIACÆ.



Quod in Institutionibus Linguæ Anglicæ feci, idem in Syriacis repetam, & Horam in Quadrantes suos divisam membratim ante oculos ponam: ut celeritatis ratio constet, & per partes luculenter appareat, posse intra tantillum temporis spatium id effici, de quo a non paucis tantopere dubitatum est. Hic docendi modus is ipse est, quo etiam in Lingua Hebraica & Chaldaica, tum in Academia publice, tum privatim desiderantibus proponenda uti soleo. Syriaca hic interim, ut in hujus Linguæ Trifolio, literis hebraicis exhibebo, nobiles Testamenti Novi editiones secutus, & majorem Lectoris sumptum veritus. Alphabetum Hebraicum non præmitto, quod satis cognitum sperem iis, qui Syriaca attingere audebunt. Siquis tamen peregrinus ad hæc accederet, in Appendice de Pronunciatione Syriaco alphabeto Hebraicum quoque conjunctum reperiet. Jam Horæ initium demus.

Quadrans primus.

Nomen.

1. Nominum casus Syri non habent. Genitivi nota est ד præfixum, ל Dativi & Accusativi, præpositio מן Ablativi. א Nominibus suffixum eam fere emphasin addit, quam articulus definitus in linguis Europæis. מרי * *dominus*, emphatice מריא der Herr, דמריא *domini*, למריא *domino*, *dominum*, מן מריא *a domino*.

2. Pluralis masculinorum sæpe desinit in ין., femininorum in ן.: neutra non habent. Sæpissime tamen non aliud est discrimen, quam quod singularis in א., pluralis in א. desinit. Quorundam א singulare in plurali mutatur in יא & תא, forma emphatica. חכימא *vir sapiens*, חכימא vel חכימין *sapientes viri*, חכימן *sapientes feminæ*: מלכא *rex*, מלכא *reges*: שטיא *stultus*, שטיא *stulti*: נפשא *anima*, נפשתא *animæ*. Sed quæ de punctis vocalibus sive hic dixi, sive alibi dicam, nec perpetua sunt, nec ad rei summam pertinent.

3. Nomen nomini præpositum, quod apud Latinos Genitivum regeret, dicitur esse in statu regiminis, sive constructo. In hoc statu Nomen singulare amittit suum א in fine. מדינתא *civitas*, מדינת קודשא *civitas sanctitatis*, i. e. *sancta*. Nomen vero plurale suum א aut ין. finale in י. mutat, si sit masculini generis; si feminini, א finale amittit, ן in ת mutat. מסברין *præcones*, *nuncii*; מסברי שלמא *præcones pacis*: בנתא *filiæ*, בנת אורשלם *filiæ Jerusalem*: עקן *angustiæ*, עקת נפשי *angustiæ animæ meæ*. His tamen mutationibus opus non est, quando Genitivo propria sua nota ד præfigitur.

4. Adjectiva feminina quam plurima in תא desinunt, quædam suo masculino solum א adjiciunt. טבא *bonus*, טבתא *bona*: עשין *validus*, עשינא *valida*.

5. Pro-

* Quoties punctum vocale ֶ occurrit, o pronunciandum est: nec enim syriaco Abraham seu primæ vocali, sed Odom seu quartæ respondet.

5. Pronomina affixa, quæ Nominum & Verborum fini adhærere solent, sæpe ultimam eorum literam absorbent. מַלְכָּא *rex*, מַלְכִּי *rex meus:* חַוָּא *ostende*, חַוְּנִי *ostende mihi.* שְׁבַקוּ *reliquerunt*, שְׁבַקְכוּן *reliquerunt vos.*

6. Geminatum vocabulum auget significationem, eique vim addit, seu Nomen aut Pronomen sit, seu Verbum aut Adverbium. *Homini homini*, i. e. omnibus. *In loco loco*, i. e. omni loco. *Ego ego*, *ne timete*, i. e. certissime ego sum. *Spargere spargens est*, i. e. penitus dispergit. *Male male affectos*, i. e. miserrime affectos.

7. Usitatissimus est Syris pleonasmus pronominis, præsertim affixi, quod solius elegantiæ gratia identidem attexunt. *Regnum ejus DEI*, pro, regnum DEI. *Mortui sibi sunt*, i. e. mortui sunt. *Appropinquavit sibi regnum cælorum*, pro, appropinquavit. *Abiit sibi foras*, i. e. foras exiit.

Quadrans horæ secundus.

Verbum.

8. Conjugatio Verborum omnium una est, formas tamen habet quatuor, *Peál*, *Paél*, *Aphél*, & *Ithpeél*. I. *Peál* est ipsa Radix, trium plerumque literarum; e. g. מְסַר *tradidit.* II. *Paél* secundæ literæ radicali infigit Dagésch-forte, seu punctum literam duplicans; & sub ea plerumque vocalem *e*, sub prima constanter *a* habet. מַסֵּר *diligenter tradidit.* III. *Aphél* Radici א præponit. אַמְסַר *fecit* vel *jussit tradi.* IV. *Ithpeél* est vox passiva, aut reciproca, Radici את præponens. אֶתְמְסַר *traditus est* vel *se ipse tradidit.*

9. Tabella Conjugationis. Optativo & Conjunctivo carent. Loco Præsentis Benoni usurpatur. Literas tres radicales per numeros respondentes (3, 2, 1) indico. In nostro paradigmate מְסַר litera מ est 1, ס est 2, ר est 3. Per totam hanc tabellam satis erit legere vocabula latinis literis exarata, ceteris nunc omissis.

Præteritum. Ille.	Illa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. comm.
321.	ת321.	ת321.	תי321.	ת321.
Mesar,	mesrath,	mesart,	mesarti,	mesreth:

Illi.	Illæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. comm.
ו321.	י321 vel ין321.	ןתו321.	יןת321.	ןנ321 vel ן321.
Mesaru,	mesari vel mesarin,	mesartun,	mesartin,	mesarnan vel mesaran.

Futurum.

Ille.	Illa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. comm.
3ו21נ; *	י3ו21ת;	3ו21ת;	ין321ת.	3ו21א;
vel 321נ.	י321ת.	321ת.		321א.
Nemsur,	temsuri,	temsur,	temsarin,	emsur;
vel nemsar,	temsari,	temsar,		emsar:

Illi.	Illæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. comm.
ןו321נ.	ןש21נ.	ןו321ת.	ן321ת	3ו21נ vel 321נ.
Nemserun,	nemseron,	temserun,	temseron,	nemsur vel nemsar.

* Sunt exemplaria, in quibus tertiæ personæ masculinæ utriusque numeri pro נ præfigitur י, more hebraico & chaldaico; in tertia autem feminina singularis numeri frequenter amittitur י finale.

Participia Præsentis.

Activ. Benoni.	Ille.	Illa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. c.
	321.	א321;	321;	א321;	321.
		ת321.	ת321.	ית321.	
	Mesar,	mesaro,	mesar,	mesaro,	mesar:
		vel mesarath,	mesarath,	mesarathi,	
	Illi.	Illæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. c.
	ין321.	ן321.	ין321;	יןת321;	ןנ321.
			ןתי321.	ן321.	
	Mesarin;	mesaron,	mesarin,	mesarothin,	mesarinan:
			mesarithun,	mesaron,	
Passiv. Peil.	Ille.	Illa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. c.
	3י21.	א3י21;	3י21;	א3י21;	3י21.
		ת3י21.	ת3י21.	ית3י21.	
	Mesir,	mesiro,	mesir,	mesiro,	mesir:
		mesirath,	mesirath,	mesirathi,	
	Illi.	Illæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. c.
	ין3י21.	ן3י21.	ין3י21;	יןת3י21;	ןנ3י21.
			ןתית3י21.	ן3י21.	
	Mesirin,	mesiron,	mesirin,	mesirothin,	mesirinan:
			mesirithun,	mesiron,	

Extra

Extra Peál omnia Participia literam מ sibi habent præfixam.

Imperativus.	Tu g. m.	Tu g. f.	Vos g. m.	Vos g. f.
	3]21;	*3]21;	]3]21;	*3]21;
	vel ubique sine].			
	Mesur,	mesuri;	mesuru,	mesuri;
	vel mesar,	mesari:	mesaru,	mesari.
Infinitivus.	321מ Mensar.			
Gerundia.	321למ. 321מלמ.			
	Lememsar, melmemsar.			

10. Eodem modo reliquæ etiam tres formæ conjugantur, servato tamen charactere sibi proprio (§ 8) quoad fieri potest.

11. Verba Imperfecta sunt, quæ alicubi inter conjugandum unam literarum radicalium amittunt. In literis his nominandis פ primam, ע secundam, ל tertiam radicalem significabit. Igitur פא, פי, פנ, sunt illa Verba, quorum פ seu litera prima est א, י, vel נ. עו sunt illa, quorum ע seu secunda litera est ו. לא seu לי sunt illa, quorum ל, id est, quorum tertia litera est א vel י. De Verbis his Imperfectis, quæ alioqui maximum totius linguæ negotium facessunt, ut absque omni cura esse possis, Lector, in Hierolexico meo accurate prospectum est: quod paulo post intelliges.

12. Verba, quæ in Peál erant neutra seu intransitiva, interdum in Paél transitiva evadunt.

13. Verba *est* & *sunt* sæpe omittuntur; plerumque tamen supplentur per pronomen demonstrativum.

14. Loco Imperativi amant Futurum. *non jurabitis*, *dicetis*, pro, ne jurate, dicite. Imo Matth. V 25 pro Imperativo Præteritum legitur, *fuisti* pro *esto*.

Quadrans horæ tertius.

Clavis.

15. Literarum aliæ sunt radicales, aliæ serviles. Radicales sunt, quæ reperiuntur in ipsa Radice seu vocabulo primario, a quo cetera ejus stirpis nascuntur. Ceteræ, quæ tantum significandi modum determinant, servi-

serviles dicuntur. Sic in voce נִסְבָּעוּן *satiabuntur*, quæ oritur ab Radice סבע *satiatus est*, postremæ hæ tres literæ sunt radicales; reliquæ totidem, נ, ו, & ן, serviles, quippe quæ tantum ad determinandum tempus Verbi, numerum, personam, & genus serviunt.

16. Commenda memoriæ hæc vocabula, מלבד *malbad*, נך *nach*, תאוי *tavi*, & literam ה: ista enim veluti Clavis quædam est meæ Methodi. Literæ מלבד serviunt tantum initio, seu in prima & secunda syllaba, נך initio & fine, תאוי ubique, ה tantum in fine. Sæpissime tamen & hæ undecim literæ sunt radicales.

17. Vocabulum, quod explicare cupis, vel habet radicales suas omnes & solas; vel omnes quidem, sed una vel pluribus servilibus additis; vel denique ipsarum radicalium aliquam amisit. Si primum, facile in quolibet Lexico invenitur. Si secundum, meus Servus Servorum ordine alphabeti docebit, quid officii in servilem quamcunque quocunque loco positam cadere possit. Si tertium, quære literas Radicis, quas præ manibus habes, in meo Hierolexico: & in eo videbis promptissime, quod mutilæ tuæ Radici desit. Sic si legas קָאֵם seu קָאָם, in Lexico id non invenis. Non est ergo Radix, sed literam aliquam habet servilem. quam? non ק, quippe in literis nostræ Clavis (§ 16) non annumeratam. An igitur מ seu ם? atqui *malbad* initio tantum servit, ut eadem Clavis te monet. Superest א, quod *SS* (*Servus Servorum*) te docet *in medio* servire Participio Activo, seu Benoni. Residuum קם in Hierolexico meo sic invenies ordine suo alphabetico: קם 2 ו *stare*, *surgere*. Id ita intellige: mutilatæ Radici קם, ut redintegretur, addenda est *secunda* radicalis, eaque est *Vav*. inde nascitur Radix קוּם, significans *stare*, *surgere*. *SS* dixit, א in medio esse notam Benoni. Ergo קָאֵם sive קָאָם est *stans*, *surgens*. Atque hac ratione primus aspectus vocabula imperfecta omnia declarabit, & mei Hierolexici ope in perfecta mutabit; id quod etiam in hebraicis & chaldaicis idem Hierolexicon pari beneficio & celeritate præstat: ubique enim numerus ostendit, quota radicalis desit; litera vero est ea ipsa, quæ ad complendam Radicem desideratur; ac denique significatio additur, ne novo quærendi labore tempus perdere opus sit.

18. Huic artificio tum quoque locus est, cum una tantum litera radicalis se offert, duabus amissis. Talia sunt תֵּו & אִיתַי ejusdem ambo Radicis, cujus unicam literam ת retinent. Eam literam in Hierolexico meo quære suo loco, nimirum initio literæ ת, & hæc leges: ת 1 א & 3 א *venit*. id

id est: deficiunt prima & ultima radicalis, & ambæ sunt א. Prodit ergo Radix אתא *venit.* In voce תו ſervile ו, ut *ſſ* ait *in fine*, ad Imperativum ducit: *venite.* in איתי vero א (*ſſ initio*) formam Aphél (§ 8) manifeſtat: *fecit venire, adduxit, attulit.*

Quadrans horæ ultimus.

Uſus præſens.

19. Satis jam te, Lector, exiguo hoc tempore comparatum eſſe ad Syriaca ope Hierolexici mei explicanda, ipſa res præſens exemplo propoſito demonſtrabit: unum ſupereſt ut admoneam, literas cognatas facile inter ſe permutari. Tales ſunt א, י, & ו; tales א & ה. Ut nihil dicam de ח & ד, quorum cognatio effecit, ut in quibusdam exemplaribus Matth. XXVI 55 legatur אחתוני pro אחדתוני *tenuiſtis me*, ד in cognatum ח immiſſo.

Matthæi XXVI v. 26.

7	6	5	4	3	2	1
לתלמידוהי	ויהב	וקצא	וברך	לחמא	ישוע	שקל
lethalmidavhi	vejahev	vakdſo	uvarech	lachmo	Jeſchuah	Schekal

12	11	10	9	8
פגרי:	הנו	אכולו	סבו	ואמר
.pagri	honav	achulu	ſavu	vemar

1. שקל. H. (Hierolexicon meum) *accepit.* Ad puncta vocalia (§ 2) noli attendere.
2. ישוע. Nomen proprium, *JESUS.*
3. לחמא. H. לחם *panis.* א (*ſſ* & § 1) emphaticum.
4. וברך. H. ברך *benedixit.* ו (*ſſ*) *&.*
5. וקצא. H. *fregit.* ו (*ſſ*) *&.*
6. ויהב. H. *dedit.* ו (*ſſ*) *&.*
7. לתלמידוהי. H. תלמיד *diſcipulus.* ל initio (*ſſ* & § 1) nota dativi. והי (*ſſ*) affi-

(ʃʃ) affixum 3 perſ. g. m. ſing. ſæpius indicans, Nomen, cui ſuffigitur, numeri eſſe pluralis. *Diſcipulis ipſius*, ſeu noſtro loquendi more *diſcipulis ſuis*.

8. וְאָמַר. H. *dixit*. ו &.

9. סַבוּ. ו in fine (ʃʃ & § 9) nota pluralis Imperativi. Radix mutila סב ſic redintegratur. H. נסב *accepit*. Radix eſt נְסַב, ſenſus præſens *accipite*.

10. אֱכוּלוּ. H. אכל *comedit*. וּ121 (§ 9) pluralis Imperativi. *comedite*.

11. הָנוּ. H. *hic, hæc, hoc*.

12. פַּגְרִי. H. פַּגְרָא *corpus*. י eſt affixum (ʃʃ) 1 perſ. ſing. & (§ 5) abſorbet א ſui Nominis. *Hoc corpus meum*. *eſt* (§ 13) tacite intelligitur. *Accepit JESUS panem, & benedixit, & fregit, & dedit diſcipulis ſuis, & dixit: accipite, comedite, hoc corpus meum.*

V. 27.

20	19	18	17	16	15	14	13
אִשְׁתַּו	סַבוּ	וְאָמַר	לְהוּן	וִיהַב	וְאוֹדִי	כָּסָא	וּשְׁקַל
eſchtav	ſavu	vemar	lehun	vejahev	vavdi	coſo	Vaſchkal

22	21
כֻּלְכוֹן:	מֶנֵּהּ
kulleohun.	menneh

13. ut n. 1. *accepit*. ו (ʃʃ) &.

14. כָּסָא. H. *calix*.

15. וְאוֹדִי. Nihil in hoc verbo radicale eſt, præterquam ד. Initio hujus literæ H. ſic docet: יוד & 3 א *confeſſus eſt, laudavit*. Radix eſt יְדָא. Primum ו &. א (ʃʃ & § 8) characteriſtica Aphél. Alterum ו (ʃʃ) abſorbet י radicale Verbi יְדָא, quod eſt (§ 11) פי. Denique י (ʃʃ) abſorbet א literam ultimam radicalem ejuſdem Verbi לא. Senſus formæ Aphél: *laudationem deprompſit*, publice gratias egit.

16. וִיהַב. H. *dedit*. ו &.

17. לְהוּן. H. *illis, ipſis*.

18 &

18 & 19. *& dixit*, *accipite.* ut n. 8 & 9.

20. אַשְׁתּוֹ. א (ſſ & § 8) characteriſtica Aphél. H. שתה 3 א *bibit.* Hoc א radicale abſorbetur a ו (ſſ) quia Verbum eſt Imperfectum לא. ו (ſſ & § 9) ultima perſona Imperativi. *bibite.* nam forma Aphél ſenſum hic non mutat.

21. מֶנֵּהּ. H. מן *de*, *ex.* הּ (ſſ) affixum 3 perſ. ſing. *de eo*, *ex eo.*

22. כֻּלְכוֹן. H. כל *omnis*, *omnes.* כון (ſſ) affixum 2 perſ. plur. *omnes vos.* Connecte verſiculum: *Et accepit calicem*, *& gratias egit*, *& dedit eis*, *& dixit: Accipite*, *bibite ex eo omnes vos.*

V. 28.

29	28	27	26	25	24	23
מֶתְאֶשֶׁד	סַגִּיאֵא	דַּחְלָף	חַדְתָא	דְּדִיתְקִא	דְּמִי	הָנַו
metheſched	ſaggie	dacholaph	chadatho	dedithiki	demi	Honav

31	30
דַּחְטָהֵא:	לְשׁוּבְקָנָא
dachatohe	leſchuvekono.

23. הָנַו. H. *hic.*

24. דְּמִי. H. דם *ſanguis.* י (ſſ) affixum 1 perſ. ſing. *Sanguis meus.*

25. דְּדִיתְקִא. H. *teſtamentum*, *fœdus.* Primum ד (ſſ & § 1) ſignum Genitivi.

26. חַדְתָא. H. חדת *novus.* א (ſſ & § 1) emphaticum.

27. דַּחְלָף. H. חלף *pro.* ד (ſſ) *qui.* *Qui pro.*

28. סַגִּיאֵא. H. *multi.*

29. מֶתְאֶשֶׁד. H. אשד *effudit.* מת (ſſ) Benoni Ithpeël ſeu Paſſivi. Benoni autem (§ 9) eſt loco Præſentis. *effunditur.*

30. לְשׁוּבְקָנָא. H. *dimiſſio.* ל (ſſ & § 1) nota Dativi. *dimiſſioni.*

31. דַּחְטָהֵא. H. חטהא *peccatum.* In plurali nullam mutat literam, ſed (§ 2) loco ̣ ultimi habet ̤, & per ד præfixum (ſſ & § 1) fit Genitivus.

Dimissioni peccatorum, seu *in dimissionem peccatorum*, ut apud Latinos Dativus commodi. *Hic sanguis meus fœderis novi, qui pro multis effunditur in dimissionem peccatorum.* Ne horæ metam transgrediar, taceo de vocabulis יש & אית, quæ hunc Matthæi locum adeo memorabilem efficiunt; teque, Lector Benevole, ad Trifolium meum Syriacum *Exempli II n.* 15, & Lexicon meum Biblicum latinum *art.* *Est* remitto.

עַבְדָא דְעַבְדָא

Servus Servorum.

Occurret hic identidem vocabulum *absorbet*, quod proinde in limine explicandum est. Servilium officia, quæ ordine enumerare proprium est hujus Servi Servorum, bifariam partior: vel enim determinant solum, vel determinant simul & absorbent. Sic in adjectivo עַשִּׁינָא *valida* (§ 4) א determinat Nomen עַשִּׁין *validus* ad significandum genus femininum. At in מַלְכִּי *rex meus* (§ 5) י non tantum determinat primam personam sing. pronominis, sed etiam Nomini מַלְכָּא *rex* avellit suum א, & illud absorbet. Quoties id Serviles faciunt, Servus Servorum distincte monet, ingenti discentium commodo, quibus litera absorpta hoc modo sine indagatione ulteriore repræsentatur.

Si duæ Serviles concurrunt, earum priori ambas ascribo, ut vitetur confusio, & compendium fiat. Sic לם in ל, כי in ך, imo & תון in ת, & יוהי in י reperies.

Initio seu ante primam radicalem servit

א. 1. persona prima sing. Futuri. (§ 9.) 2. characteristica Aphél. (§ 8.) 3. את characteristica Ithpeél. (§ 8.) *absorbet* primam radicalem Imperfectorum פא, פי, & פנ. e. g. אֲמַר *dixit* non facit אאמר, sed אֵמַר *dicam*, ita ut א radicale ab א præformativo Futuri absorbeatur. sic אֵתֵּב *sedebo*, ab יְתַב: sic אֶתֵּל *dabo*, a נְתַל.

ב. 1. plerumque *in*; interdum *cum*, *contra*. 2. ablativ. instrumenti, modi, caussæ.

ד. 1. nota Genitivi. (§ 1.) 2. *qui*, *quæ*; *quia*, *ut*, *quod*. 3. pleonasticum, seu elegantiæ tantum serviens, sensui nihil addens.

ו. *&*.

absorbet primam radicalem Imperfectorum פא & פי. e. g. מיכל *comedens* ab אכל, & אוליד *genuit* Aphel ab ילד.

י. in quibusdam exemplaribus pers. 3 utriusque numeri in Futuro. (§ 9.)

absorbet א radicale Imperfect. פא. איתי *adduxit*, *attulit*; ab אתא *venit*, cujus utrumque א radicale in י mutatur: nam א vocis אתי [illegible]p[illegible]e-licum est, non radicale.

כ. *sicut*, *secundum*.

ל. 1. nota Dativi & Accusat. (§ 1.) 2. לם, & in Ithpeél למת, signum Gerundii. (§ 9.)

מ. 1. Benoni, Peil, Infinit. (§ 9.) 2. מלם, & in Ithpeél מלמת, Gerund. (§ 9.) 3. מת Benoni & Infinit. Ithpeél. (§ 9)

absorbet primam radicalem Imperf. פי & פנ. e. g. למתב *ad sedendum* ab יתב, מטר *custodire* a נטר.

נ. pers. 3 & 1 Futuri. (§ 9.) 2. נת pers. 3 & 1 Futuri Ithpeél.

absorbet primam radicalem Imperfectorum פי & פנ. e. g. נתבון *sedebunt* a יתב, נטר *custodiet* a נטר, cujus נ radicale a נ præformativo Futuri absorbetur.

ת. 1. persona 3 & 2 Futuri. (§ 9.) 2. prostheticum in Futuro Ithpeél, ubi inter characteristicam & Radicem euphoniæ gratia interjicitur. אתתזיע pro אתזיע *commotus est*, a זע *commovit*, מתתוספן *adjectæ*, *appositæ*, ab יסף, י in ו mutato. 3. תת pers. 3 & 2 Futuri Ithpeél.

absorbet primam radicalem Imperfectorum פי & פנ. e. g. תתב *sedebis* a יתב, תטר *custodies* נטר.

In medio, seu inter primam & ultimam radicalem, servit

א. *absorbet* in Benoni ו radicale Imperfectorum עו. (§ 11.) e. g. מאת *moriens* a מות.

ד. sibilantium, vide paulo post in litera ת.

ו. in Futuro & Imperativo. (§ 9.)

ט. sibilantium, vide statim in ת.

י. in Peil. (§ 9.)

absorbet ו radicale Imperfectorum עו. מית *mortuus est* a מות.

ת. in Ithpeél sibilantium, id est, Verborum, quorum prima litera est ש, ס, ז, צ. in his ת ithpeelicum ponitur post primam radicalem, & post צ in ט, post ז in ד mutatur: שכח *invenit*, אשתכח *inventus est*: סמך *sustentavit*, נסתמכון *imitentur*, *recumbent*: צרא *scidit*, מצטרין *scissa*: אזדהרו estote moniti, attendite, a זהר.

In fine, seu post ultimam radicalem, servit

א. 1. emphaticum. (§ 1.) 2. generis feminini Nominum & Participiorum. (§ 4 & 9.) 3. prostheticum, quod solius elegantiæ gratia nonnunquam adjicitur. 4. אית adverbiorum. e. g. בישאית *male*, a ביש *malus*.

absorbet ultimam radicalem Imperfectorum לי. (§ 11.) e. g. למחטא *ad peccandum*, a חטי.

ה. 1. ה affixum 3 personæ sing. g. comm. 2. הי affixum 3 perf. sing. g. m. 3. הון affixum 3 perf. plur. g. m. 4. הין affixum 3 perf. plur. g. f. 5. הי intermedium inter vocabula & pronomina illis affixa. e. g. אבהיכון *patres vestri*.

ו. 1. ultima perf. Præteriti & Imperativi. (§ 9.) 2. ון perf. 3 & 2 plur. Futuri (§ 9.) 3 והי affixum 3 perf. sing. g. m. quod sæpius indicio est, Nomen ipsum, cui affigitur, esse numeri pluralis. 4. ו intermedium inter vocabula & pronomina illis affixa. e. g. אבוך *pater tuus*. 5. ו

prosthe-

prostheticum Infinitivi, quod elegantiæ gratia frequenter ei additur, &, si sequatur affixum, fit ות.

absorbet ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי e. g. צְבוֹ *voluerunt*, a צְבָא.

י. 1. י Imperativi. (§ 9.) 2. י & ין g. f. in Præter. & Futuro. (§ 9.) 3. י affixum 1 perf. sing. 4. אי Nominum in plurali. (§ 2.) 5. יה affixum 3 perf. sing. g. f. & יוהי g. m. 6. ין pluralis g. m. (§ 2 & 9.) 7. ינן & יתון Participiorum. (§ 9.) 8. ית adverbiorum. Vide אית. 9. י intermedium inter vocabula & pronomina illis affixa. e. g. שְׁבַקְתּוּנָיהִי *reliquistis eum*, ex שְׁבַקְתּוּן & הי.

absorbet. 1. י - in statu regiminis, & ut affixum 1 perf. in plurali, terminationem masculini pluralis. (§ 3.) 2. ין in Benoni & Pesil ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי. e. g. קָרֵין *vocantes*, a קְרָא. 3. י absorbet sæpius eandem ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי. e. g. קְרַי *voca* a קְרָא, חֲדַי *gaude o femina* a חְדִי, cujus י radicale a litera י sufformativa Imperativi absorbetur.

ך. 1. ךְ affixum 2 perf. sing. g. m. & כי g. f. 2. כון affixum 2 perf. plur. g. m. & כין g. f.

ן. 1. pluralis Nominum & Verborum. (§ 2 & 9.) 2. ן affixum 1 perf. in plurali, & ני in singulari. 3. נן Præteriti. (§ 9.) 4. prostheticum, seu elegantiæ gratia additum.

ת. 1. תא plurale. (§ 2.) 2. תא adjectivorum g. f. (§ 4.) 3. ת, תי, תון, תין, Præteritorum. (§ 9.) 4. ת, תי, תין, Particip. (§ 9.)

absorbet. 1. ן g. f. in regimine. (§ 3.) 2. ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי. e. g. קְרָת *vocavit femina* a קְרָא

EXER-

EXERCITATIO,

ex Matth. C. I.

V. 20.

7	6	5	4	3	2	1
לְמַרְיָם	לְמֶסַּב	תֶּדְחַל	לָא	דְּדָוִיד	בְּרֵהּ	יַוְסֵף
lemarjam	lemessav	tedchal	lo	dedavid	bereh	Javseph

15	14	13	12	11	10	9	8
הוּ	רוּחָא	מֶן	בָּהּ	דְּאֶתִילֶד	גֶּיר	הָו	אַנְתְּתָךְ
hu	Rucho	men	boh	dethiled	ger	hav	antetoch

16 דְּקוּדְשָׁא׃ dekudescho.

1. Nomen proprium. *Joseph.*
2. בְּרֵהּ. H. בר *filius*. ה (*ff*) affixum 3 perf. fing. Quod tamen pleonasticum (§ 7) senfui nihil addit.
3. דְּדָוִיד. Alii fcribunt דְּדַוִיד *dedawid*. Nomen proprium, *David.* Primum ד (*ff* & § 1) nota Genitivi. *Davidis.*
4. לָא. H. *non.*
5. תֶּדְחַל. H. דְּחַל *timuit.* ת (*ff* & § 9) perf. 2. fing. Futuri. *timebis.* Futurum (§ 14) loco Imperativi. *Ne time.*
6. לְמֶסַּב. לם (*ff* & § 9) Gerundium. H. סב ו נ *accepit.* Radix ergo eft נסב. *Accipiendo* feu *accipere.*
7. לְמַרְיָם. Nomen proprium, *Maria.* ל (*ff* & § 1) Dativ. aut Accuf. *Mariam.*
8. אַנְתְּתָךְ. H. אַנְתְּתָא *uxor.* cujus א per affixum (§ 5) abforbetur. ךְ (*ff*) affixum

affixum 2 perf. fing. *uxorem tuam.* Syri pronunciant *attoch* fine *n*: de quo in Appendice de Pronunciatione monebo. *Joseph fili Davidis, ne time accipere Mariam conjugem tuam.*

9. הו. H. *ille, is.*

10. גיר. H. *enim.*

11. דאתילד. ד (ʃʃ) *qui, quæ.* את (ʃʃ & § 8) charact. Ithpeél, feu vocis passivæ. Radix ילד H. *genuit, peperit. Illud enim, quod genitum est: id enim, quod natum est.*

12. בה. Est vox hæc e paucissimis illis, in quibus radicalis nulla reperitur. ב (ʃʃ) *in.* ה (ʃʃ) affixum 3 perf. fing. *in ea.*

13. מן. H. *de, a.*

14. רוחא. H. רוח *spiritus.* א (§ 1 & ʃʃ) emphaticum, five articulus. *a Spiritu, de Spiritu.*

15. הו. H. *ille, ipse, is.* Pronomen demonstrativum (§ 13) loco Verbi *est.*

16. דקודשא. H. *sanctitas.* Primum ד (ʃʃ & § 1) nota Genitivi. *de Spiritu Sanctitatis*, id est, Sancto. *Id enim, quod natum est in ea, de Spiritu est Sancto.*

V. 21.

25	24	23	22	21	20	19	18	17
נחיוהי	גיר	הו	ישוע	שמה	ותקרא	ברא	דין	תאלדי
nachjuhi	ger	hu	Jeschuah	fchemeh	vethekro	bero	den	Teladi

28	27	26
חטהיהון :	מן	לעמה
.chatohajhun	men	lehammeh

17. תאלדי. ת initio & י ad finem additum indicant perfonam 3 fing. g. f. in Futuro. (ʃʃ ת initio, & י in fine, ex § 9.) א (ʃʃ & § 8) charact. Aphél. H. ילד (i.e. ילד) *genuit, peperit. Ipsa partum edet, pariet.*

18. דין. H. *autem.*

19. ברא. H. בר *filius.* א (ʃʃ & § 1) emphaticum. *Filium illum*, tot feculis expectatum.

20. וְתִקְרָא. ו (ſſ) & ת (ſſ & § 9) 2 perſ. ſing. g. m. in Futuro. H. קרא *vocavit. Et vocabis.*

21. שְׁמֵהּ. H. שֵׁם *nomen.* ה (ſſ) affixum 3 perſ. ſing. *Nomen ejus.*

22. Nomen proprium, *JESUS.*

23. הוּ. H. *ille, ipſe, is.*

24. גֵּיר. H. *enim.*

25. נַחִיוּהי. והי (ſſ) affixum 3 perſ. ſing. g. m. נ (ſſ & § 9) 3 perſ. ſing. g. m. in Futuro. H. אנחי (i. e. חיא) *vixit.* Proinde *vivet eum.* Sed quia hoc non efficit ſenſum idoneum, ratio dictat, formam Verbi non eſſe intranſitivam Peál, ſed tranſitivam ſeu activam Aphél (quam etiam oſtendit punctum vocale *a* in prima ſyllaba) *vivere faciet eum, vitam ei impertiet.* Syri legunt *nachiv.*

26. לְעַמֵּהּ. H. עַם *populus.* ל (ſſ & § 1) Accuſativ. ה (ſſ) affixum 3 perſ. ſing. *Populum ſuum.*

27. מִן. H. *de, a.*

28. חַטָהֵיהוֹן. L. חטא *peccatum.* הוֹן (ſſ) affixum 3 perſ. plur. g. m. quod (§ 5) abſorbet ultimam literam Nominis. הי (ſſ) intermedium inter vocabulum & pronomen affixum. *Pariet autem Filium illum*, Meſſiam, *& vocabis nomen ejus JESUM: ipſe enim vitam reddet ei* (pronomen pleoſticum, § 7) *populo ſuo a peccatis eorum.*

V. 22.

35	34	33	32	31	30	29
דְאֶתְאֲמַר	מֶדֶם	דְנֶתְמַלֵא	דַהֲוָת	כֻּלֵּהּ	דֵין	הָדָא
dethemar	medem	denethmalle	dahavoth	kylloh	den	Hodo
			39	38	37	36
			נְבִיָא:	בְיַד	מָרְיָא	מֶן
			nevijo.	bejad	Morjo	men

29. הָדָא. H. *hæc, hoc.*

30. דֵין. H. *autem.*

31. כֻּלֵּהּ. H. כֹּל *omnis.* ה (ſſ) affixum 3 perſ. ſing. *omne ipſum*, Pronomen pleonaſticum. (§ 7.)

32.

32. דְּהֲוָת. ת (ſſ ex § 9) 3 perſ. ſing. g. f. in Præterito. ד (ſſ) pleonaſticum. H. אנ3הז (i. e. Radix הוא) *fuit, factum eſt. Hoc autem omne factum eſt.* Genus femininum pro neutro, quo (§ 2) carent.

33. דְּנֶתְמַלֵּא. H. מְלָא *implevit.* נת (ſſ) perſ. 3 Futuri Ithpeél. ד (ſſ) *ut. ut implebitur*; latino more, *ut impleatur:* Syri enim Conjunctivo & Optativo (§ 9) carent.

34. מֶדֶם, ſeu מֶדֶם, ut alii legunt. H. *illud.*

35. דְּאֶתְאֲמַר. H. אֲמַר *dixit.* את (ſſ & § 8) Ithpeél. ד (ſſ) *qui. Quod dictum eſt.*

36. מִן. H. *a.*

37. מָרְיָא. H. מָרֵי *dominus.* א (ſſ & § 1) emphaticum.

38. בְּיַד. H. יַד *manus, miniſterium.* ב (ſſ) Ablativ. inſtrumenti, modi. *Per manum* eſt hebraiſmus & ſyriſmus: nos diceremus: *opera, miniſterio.*

39. נְבִיָּא. H. *propheta. Hoc autem omne factum eſt, ut impleretur illud, quod dictum eſt a Domino miniſterio prophetæ*, ſeu *per prophetam.*

V. 23.

46	45	44	43	42	41	40
שְׁמֵהּ	וְנֶקְרוּן	בְּרָא	וְתֵאלַד	תֶּבְטַנִי	בְּתוּלְתָא	דְּהָא
ſchemeh	venekrun	Bero	vetheladi	tevteni	Bethuletho	Deho

50	49	48	47
אֱלָהַן:	עַמַּן	דְּמֶתְתַּרְגַּם	עַמָּנוּאִיל
.Elohon	*h*amman	demethtargam	*H*ammanuil

40. דְּהָא. H. הָא *ecce.* ד (ſſ) *quia.*

41. בְּתוּלְתָא. H. *virgo.*

42. תֶּבְטַנִי. H. בְּטַן *concepit.* תנ3י (§ 9) eſt 3 perſ. ſing. g. f. in Futuro. *conciplet.*

43, 44. ו (ſſ) &. *Pariet filium*, ut n. 17 & 19.

45. וְנֶקְרוּן. ו (ſſ) &. נ & ון (ſſ & § 9) 3 perſona plur. g. m. in Futuro. *Et vocabunt.* nam H. אנ3קר *vocavit.*

46. *Nomen eius.* ut n. 21.

47. Nomen Messiæ, *Emmanuel.*

48. דמתתרגם. ד (ʃʃ) *qui.* מת (ʃʃ) Benoni Ithpeël, seu Participium passivum, quod (§ 9) loco Præsentis usurpatur. H. תרגם *interpretatus est. Quod interpretando exponitur.*

49. עמן. H. עם *cum.* ן (ʃʃ) affixum 1 perf. plur. *Nobiscum.*

50. אלהן. H. אלה *DEUS.* ן (ʃʃ) affixum 1 perf. plur. *DEUS noster.* Ait ergo propheta: *Quia ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod exponitur, Nobiscum DEUS noster.*

EXERCITATIO ALTERA,

sine punctis:

ut videas, ne horum quidem absentiam Methodi hujus facilitati obstare.

Ex Matth. C. ult.

v. 18.

7	6	5	4	3	2	1
ואיכנא	ובארעא	בשמיא	שולטן	כל	לי	אתיהב
vaichano	uvarbo	baschmaijo	schuleton	kyl	li	Ethjehev

14	13	12	11	10	9	8
לכון:	אנא	משדר	אנא	אף	אבי	דשדרני
.lechun	ano	meschaddar	eno	aph	avi	deschadrani

1. אתיהב. H. יהב *dedit.* את (ʃʃ & § 8) Ithpeël. *Datus est.*
2. לי. H. *mihi.*
3. כל. H. *omnis.*
4. שולטן. H. *potestas.*
5. בשמיא. H. *cæli.* ב (ʃʃ) *in. In cælis.*
6. ובארעא. ו (ʃʃ) *&.* ב (ʃʃ) *in.* ארע H. *terra.* א (ʃʃ & § 1) emphaticum. *Et in terra.* Itaque: *Data est mihi omnis potestas in cælis & in terra.*
7. ואיכנא. H. *sicuti.* ו *&.*

8. דשדרני.

8. דשדרני. ד (§) pleonasticum. שדר H. *misit.* ני (§) affixum 1 pers. sing. *Misit me.* Syri pronunciant י quiescente, *deschadran.*

9. אבי. H. אבא *pater.* י (§) affixum 1 pers. sing. quod (§ 5) ultimam Nominis literam absorbet. *Pater meus.*

10. אף. H. *etiam.*

11. אנא. H. *ego.*

12. משדר. H. שדר *misit.* מ (§ & § 9) Benoni, *mittens.* Participium Benoni loco Præsentis (§ 9) *mitto.* Est Paél, & ideo (§ 8) propter Dagésch forte radicali secundæ debitum pronunciatur duplex *d.* Etsi porro Dagésch non apparet, cum puncta omittuntur, מ tamen (§ 9 *in Participiis*) demonstrat, non esse simplicem formam Peál. Proprie ergo sensus est: *impense mitto, sedulo mitto.*

13. אנא. H. *ego.* Repetitur pronomen (§ 7) per pleonasmum.

14. לכון. H. *vos.* *Et sicuti misit me Pater meus, etiam ego sedulo mitto vos.*

V. 19.

21	20	19	18	17	16	15
אנון	ואעמדו	עממא	כלהון	ולמדו	הכיל	זלו
enun	vabamedu	bammeme	kyllehun	valmedu	hochil	zelu

26	25	24	23	22
דקודשא:	ורוחא	וברא	אבא	בשם
dekudescho.	verucho	vabbero	abbo	beschem

15. זלו. ו (§ & § 9) 2 pers. plur. Imperativi. H. אזל *abiit. Abite.*

16. הכיל. H. *ergo.*

17. ולמדו. H. למד *didicit, & docuit.* Contextus ostendit, non utique ad discendas, sed docendas gentes a Christo Apostolos mitti. Primum ו *&*, alterum (§ & § 9) pers. 2 plur. Imperativi. *Et docete.* A'ii legunt תלמדו tanquam תלמדון per aphæresin literæ ן: quod eodem recidit: *docebitis.*

18. כלהון. H. כל *omnis, omnes.* הון (§) affixum 3 pers. plur. sed (§ 7) pleonasticum.

19. עממא. H. *populi.*

20. ואעמדו. ו &. א (§§ & § 8) Aphél. H. עמד baptizavit, baptizatus est. ו finale (§§ & § 9) 2 perf. plur. Imperativi. Baptizari facite, ad baptismum adducite. Quia autem Aphél sæpe non aliam habet notionem, quam Peál: optime Evangelium Græcum & Vulgata hoc loco vertunt Baptizantes.

21. אנון. H. ii, illi.

22. בשם. ב (§§) in. שם H. nomen. In nomine: vel, ut etiam habent Græca, in nomen.

23. אבא. H. Pater. Status constructus (§ 3) in proximis quoque Nominibus intelligendus. In nomine Patris.

24. וברא. ו &. בר H. Filius. א (§§ & § 1) emphaticum. Et Filii.

25. ורוחא. ו &. רוח H. Spiritus. א (§§ & § 1) emphaticum.

26. דקודשא. ד (§§ & § 1) Genitiv. H. sanctitas. Spiritus Sanctitatis, i. e. Sancti. Abite ergo, & docete omnes populos, & baptizate eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

V. 20.

34	33	32	31	30	29	28	27
אנא	והא	דפקדתכון	מא	כל	דנטרון	אנון	ואלפו
eno	veho	dephakkedtechun	mo	kyl	denetterun	enun	Valephu

41	40	39	38	37	36	35
דעלמא	לשולמה	עדמא	יומתא	כלהון	אנא	עמכון
debolmo	leschulomeh	badmo	javmotho	kyllehun	ano	bammechun

42
אמין:
amin.

27. ואלפו. H. אלף didicit, & docuit. ut n. 17. Et docete.

28. אנון. H. ii, illi.

29. דנטרון. ד (§§) ut. ננטרון (§ 9) 3 perf. plur. Futuri. H. נטר (i. e. נטר) custodivit. נ Futuri absorbet primam radicalem Verbi Imperfecti פנ (§§) quod quia per Dagésch forte (syriace per Kusoj) compensatur, litera ט in pronunciatione duplicatur, denetterun, non denetrun. Custodient. ut custodiant.

30.

30. כל. H. *omnis*, *omnia*.

31. מא. H. *quid*, *quod*.

32. דפקדתכון. ד (ʃʃ) pleonaſticum. פקד H. *mandavit*. ת (ʃʃ & § 9) 1 perſ. ſing. Præteriti. כון (ʃʃ) affixum 2 perſ. plur. *Mandavi vobis*. In ipſo Syriaco agnoſci poteſt forma Paél, quæ tamen ſine detrimento ſententiæ ignoratur.

33. והא. ו &. H. הא *ecce*.

34. אנא. H. *ego*.

35. עמכון. H. עם *cum*. כון (ʃʃ) affixum 2 perſ. plur. *Vobiſcum*.

36. אנא. H. *ego*. Repetitur ad majorem vim ſententiæ: *certiſſime ego vobiſcum ſum*.

37. כלהון. H. כל *omnis*, *omnes*. הון (ʃʃ) affixum 3 perſ. plur. quod tamen (§ 7) pleonaſticum eſt.

38. יומתא. H. יום *dies*. תא (ʃʃ & § 2) ſignum pluralis. *Omnes dies*, *omnibus diebus*.

39. עדמא. H. *uſque ad*.

40. לשולמה. H. שולמא *conſummatio*. Primum ל (ʃʃ & § 1) Accuſat. ה (ʃʃ) affixum 3 perſ. ſing. quod (§ 5) abſorbet א ſui Nominis; in ſenſu tamen (§ 7) pleonaſticum eſt.

41. דעלמא. ד (ʃʃ & § 1) Genitiv. H. עלם *ſeculum*. א (ʃʃ & § 1) emphaticum.

42. אמין. H. *vere*. Amen. *Et docete eos, ut cuſtodiant omne quod mandavi* (inculcavi) *vobis: & ecce ego certiſſime vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi. Vere*, ſeu *Amen*.

APPEN-

APPENDIX
De Pronunciatione Linguæ Syriacæ.

1. Syrorum literæ ſunt 22, conſonantes omnes.

Olaph.	Beth.	Gomal	Dolath.	He.	Vav.	Zai.	Cheth.	Thet.	Jud.	Coph.
ܐ	ܒ	ܓ	ܕ	ܗ	ܘ	ܙ	ܚ	ܛ	ܝ	ܟ
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ ך
Spir. len.	b, v.	g.	d.	h.	v.	z.	ch lenius.	t.	j.	ch aſperius, c.

Lomad.	Mim.	Nun.	Semchat.	Ae.	Pe.	Dſode.	Kuph.	Riſch.	Schin.	Tav.
ܠ	ܡ	ܢ	ܣ	ܥ	ܦ	ܨ	ܩ	ܪ	ܫ	ܬ
ל	מ ם	נ ן	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
l.	m.	n.	ſ.	h imperf.	ph, p.	dſ.	k.	r.	ſch.	t, th.

Olaph ante Lomad ܐܠ
Lomad ante Olaph. ܠܐ
Lomad geminum in fine ܠܠ

Elegantiæ gratia conſonantibus lineolas quasdam horizontales ubique attexunt.

2. Puncta vocalia:

Abraham. *a.*
Eſaias. *e.*
Iſaac. *i.*
Odom. *o.*
Urias. *u.*

Utuntur etiam vocalium loco ſimplicibus punctis, hunc in modum. Punctum alterum ſupra, alterum infra literam, eſt *a.* Puncta duo infra literam juxta ſe poſita, ſeu horizontalia, ſunt *e.* Puncta duo infra literam

literam transversa, seu diagonalia, sunt *i*. Similia duo puncta transversa supra literam, *o*. Denique punctum unum, sive supra, sive infra literam Vav, est *u*.

vel
su so si se sa

3. In charactere Syriaco Verbis præter puncta vocalia adhibent alia etiam puncta, quibus tollere ambiguitatem sententiæ student. 321 *tradidit ipse*: 321 vel 321 *tradens*. ת321 *tradidisti*: ת321 *tradidi*: ת321 *tradidit ipsa*. 321א *tradam*: in omnibus aliis personis Futuri, utriusque numeri, punctum infra vocabulum ponunt.

4. Si Nomen iisdem literis scribitur in plurali, quibus in singulari: distinguuntur in charactere syriaco, dum plurali superne duo puncta imponunt horizontalia, sive juxta se in eadem latitudine stantia.

5. Pronomen affixum ה, quod est 3 pers. sing. si genus femininum significet, in syriaco punctum supra se habet, per quod a masculino discernitur.

6. Kusoj est punctum supra literam, quod instar hebraici Dagésch eam geminat.

7. Literam Nun ante Tav Syri in sua pronunciatione non amant: ideo illam vel omnino non scribunt, vel etiam scriptam silentio premunt. אנת *tu* g. m. & אנתי *tu* g. f. leguntur *att*; אנתתא *femina*, *uxor*, legitur *atto*.

8. ני affixum 1 pers. sing. sonat ut *n* sine *i*.

9. In affixo 3 pers. sing. g. m. והי literæ הי semper mutæ sunt, ו sonat ut *v* consonans, י post Nomina muto, post Verba autem sonante ut *i*. Vide *nachiv* in Exercitatione I n. 25. Idem suo modo accidit affixo והי 3 pers. sing. g. m.

EXEMPLUM,

ex Matth. VI 9 sqq.

Ita nos DEUM precari Christus syriacis verbis docuit:

אַבוּן דְבַשְׁמַיָא נִתְקַדַּשׁ שְׁמָךְ׃
.schemoch nethkaddasch devaschmaijo Avun
.tuum nomen Sanctificetur: cælis in qui, noster Pater

תֵּאתֵא מַלְכוּתָךְ׃
.malchutoch Tithe
.tuum regnum Adveniat

נֶהֱוֵא צְבְיָנָךְ אַיְכַנָא דְבַשְׁמַיָא אַף בְּאַרְעָא׃
.barbo aph devaschmaijo aichano dsevjonoch Neheve
.terra in &, cælo in sicut, tua voluntas Fiat

הַב לַן לַחְמָא דְסוּנְקָנַן יַוְמָנָא׃
.javmono desunekonan lachmo lan Hav
.hodie nostræ indigentiæ panem nobis Da

וּשְׁבוֹק לַן חוֹבַין אַיְכַנָא דְאָף חֲנַן שְׁבַקַן
schevakan chanan doph aichano , chavbajn lan Vaschbuk
dimittimus nos & sicut ,nostra debita nobis dimitte Et

לְחַיָבַין
.lechajvajn
.nostris debitoribus

וְלָא תַעֲלַן לְנֶסְיוֹנָא׃
: lenesjuno tahalan Velo
: tentationem in nos inducas ne Et

אֶלָא

אלא פצן מן בישא׃

.bischo men padson Ello
.malo a nos libera Sed

ולי אמר מריא

יודא כל לשן

Omnis lingua confitebitur DEO.

Rom. XIV 11.

Errata.

Pag.	*lin.*
3	29 *do* - Lege *to* -
40	6 col. 1. an L. ante.
125	9 Germanicæ L. Latinæ.
129	ult. *babeo* L. *habeo*, *habere*, haben / zu der zweyten; *bibo*, *bibere*, trinken / zu der dritten; *audio*, *audire*, hören / zu der vierten.



